LOVEC

GLASILO SLOV. LOVSKEGA
IN SLOV. RIBARSKEGA DRUŠTVA
V LJUBLJANI

LETNIK XV

UREDIL ING. ANTON ŠIVIC

LJUBLJANA 1928

NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

Lp. R 103-15-1928/2

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE

Inv. št. PD 127/1981

KAZALO.

I. LOV.

A. Članki.

L. Artman-Ipavčeva:
Lovska (za moški zbor) 326

Dr. Stanislav Bevk:
Dr. Ivan Lovrenčič — petdesetletnik 33
Na race 97
Lov z vabili 249

Anton Godec:
Iz Dravske doline — nastavljanje pasti lisicam 146
Idila in tragedija fazanov 227

Comes Huberti:
Primer Starovaški — in jalova srna 11
V temi, burji in snegu pod Čavnom 54

J.:
Prišla je pomlad zelena 144

Dr. Viktor Jeločnik:
Lov in lovstvo za Valvasorjeve dobe 1, 41, 133, 173, 221

Vlad. Kapus:
Ko dehti po ajdi (pesem) 328
Na poletu (pesem) 350

Ing. Vojko Koprivnik:
Židlohovice 52

N. A. P.:
Moj prvi zajec 318
Burja v službi lovcev 391

Dr. Janko Ponebšek:
Kljunačeva gnezditev v Sloveniji . 8

Fr. Rojina:
Čar zimskih noči . . . 16, 351, 382

—s.:
O srnjakovem rogovju . 47, 106, 141, 180, 217, 264, 289, 313, 345, 377

F. Šentjurc:
Za jerebi 281, 321

Albin Šifrer:
Brezdimni smodnik »Obilićevo« . . 348

Kapelan Zvonko:
Naš malodimni smodnik 49

—
Naš kožuhovinski trg in naša kožuhovina 152

—
Velika strelska tekma S. L. D., sekcije mariborske 182

B. Iz lovskega nahrbtnika.

Belooka ali donska raca 205
Cene divjačini l. 1927. 90
Čar zimske noči 86
Članarina za l. 1929. 405
Čuden pripetljaj 338
Čudna lisica 275
Čudno srečanje 368
Davščina na lovišča 406
Divji kozel 338
Divji prašiči 336
Društvo ostrostrelcev 120, 163
Fazan 29
Gams, ujet v Kamniku 236
Gozdarstvo v ljubljanski oblasti 209, 242
Interne omejitve lovnega časa mariborske sekcije S. L. D. 335
Iz daljne Kanade 411
Iz Ribniške doline 166
Jazbec 164
Jerebice in električni vodi 166
Kako naj streljamo divjega petelina 125, 206
Kapitalen srnjak 307
Karta o admin. razdelbi mariborske oblasti 30
Kavkanje lisic 307, 339
Kljunači 368
Kljunači gnezdijo ludi pri nas . 126, 162
Krmite pozimi ptice pevke 29
Legitimacije za zelez. vožnjo . . . 169
Lepa nedelja 165
Lisice 86, 202, 239
Ljubezen in zvestoba psa 164, 202, 339
Lovčev glas iz Gornje Lendave . . 308
Dr. I. Lovrenčič, 50 letnica 85, 120, 195
Lovska razstava v Grazu 369
Lovska knjižnica 209
Lovska zadruga 208, 409

Lovske karte za l. 1929. 405
Lovske kavcije 168, 367
Lovske trofeje 168
Lovski kroj 235
Lovski spomini 411
Lovstvo in lovski zakupniki 164
Medved v Karavankah . . . 204, 274
Mladi jerebi 238
Nagrade za volkove 128, 168, 209, 369
Nekaj o lisičjem lovu 239
Novele iz životinjskoga svijeta . . 128
Novopriglašeni člani S. L. D. . 90, 128, 168, 242, 309, 369, 411
Obči zbor S. L. D., Ljubljana . 85, 199
Oblastne lovske uredbe 406
Odborove seje S. L. D. v Ljubljani 26, 27, 85, 197, 198, 200
O prehrani vidre 236
O ptičjem življenju v Št. Lovrencu na Dolenjskem za l. 1927. . . . 88
Ornitološki observatorij v Ljubljani 206, 275
Osnutek novega lovskega zakona . 26
O zatiranju ptic selivk . . . 27, 88
Pes, ki lovi ribe 241, 275
Petelin, divji 163
Petelinji lov 124
Petelinov ni 121
Planinski orel 369
Popravki 90, 128, 209, 411
Požrešna vidra 204
Proljetni proljet šljaka 1928 . . . 205
Prsk srnjadi 337
Race 87
Razmere v naših loviščah 271
Ravnik Ivan, zapustil Pokljuko . . 161
Razsodbe upravnega sodišča v Celju 272, 409
Redek lovski jubilej 195
Sejem za kože in kožuhovino v Ljubljani 30, 89, 127, 408
Skalni plezalec 166, 270, 308
Fr. Sonnbichler, 50 letnica 366
Sraka lovi tudi veverice 238
Srečna jerebica 202
Srna z dvema kozličkoma žrtev zalaza 309
Srnjak morilec 338
Stekel pes 128
Streljanje srnic 127
Streljanje srnjadi s šibrami . . . 201
Strelske tekme 209, 411
Škurhi na Kranjskem 29
Ujeta kuna belica 203
Umrli člani S. L. D. . 120, 161, 307, 336, 366
Vrana, škodljiva tudi poljedelcu . . 237
Zakon o posesti in nošenju orožja; uredba za izvrševanje zakona, popravek zakona, razglas velikih županov 296, 300, 335
Zanimiva lovska dogodbica . . . 368
Zaščita kozorogov 271
Zeleni križ 30, 209, 309, 411
Zoo 30, 339, 367

II. NAŠI PSI.

A. Članki.

A. Baumann:
Nekaj o vodstvu brakov-jazbečarjev 67
K l.:
Pravilnik za sodnike Kluba ljubiteljev ptičarjev 158
Korotanski:
Letošnja pomladanska tekma ptičarjev 185
P. Ž.:
Tekma brakov in brakov jazbečarjev 111
Poročilo sodnikovo o prvi porabnostni tekmi za brake jazbečarje pri Medvodah 155
Smotra psov na Bledu 356

B. Kinološke vesti.

Družabni večer K. L. B. in K. L. B. j. 370
Kje je društvo za varstvo živali? 300
Obči zbor »Jugosl. kinološkega saveza« 210
Obči zbor Kluba ljubiteljev brakov 244
Obči zbor Kluba ljubiteljev jamarjev 170
Obči zbor Kluba ljub. ptičarjev 93, 129
Objave Kluba ljubiteljev brakov . . 310
Objave Kluba ljub. ptičarjev 210, 310, 412
Tekma psov ptičarjev 93, 129
V. gf. Wurmbrandt-Stoppach . . . 92

III. RIBARSTVO.

A. Članki.

Vladimir Kapus:
Ob zeleni Krki 113
Dr. August Munda:
Noveliranje kranjskega ribarskega zakona 22, 73
Slov. ribarsko društvo v letu 1927. 81
Postrvje vališče v Kalwangu . . . 117

Izenačenje predpisov o varstveni dobi in o najmanjši meri rib v Sloveniji 189
Osnutek okvirnega ribarskega zakona 230
Salmonidi Balkana 267
Ribja steza v Fali 293
O sulčarki 329
Regulacija rek in ribarstvo 364
Ribarstvo na Kranjskem za časa Valvasorja 399

B. Iz ribarske mreže.

Ameriška ribarska dovoljenja . . . 31
Avstrijski ribarski kongres 341
Bolen v Ljubljani 311
Bolezen ščuk 32
Cerkniško jezero — pobiranje rib 312
Delovanje švicarskih vališč . . . 341
Dobava sulčjih iker 212
Dopustna mera za lov sulca v gornjem toku Savinje 96
Drakonična kazen za ribje tatove 373
Društvo ljubiteljev akvarijev . . . 247
Drž. biološka stanica v Boh. Bistrici 95
Državna podpora za ribarstvo . . 372
Dve prijateljski ribi 343
Elektrika in ribolov 214
Francija — sportno ribarstvo . . . 247
Institut za ribje bolezni na dunajski živinozdravniški visoki šoli . . . 342
Kako povzdignemo rodovitnost postrvjih potokov 247
Kako so razviti posamezni čuti rib 277
Kako vpliva kisik na razvitek postrvjih iker in postrvjega zaroda 340
Kanada — ribje bogastvo 343
Komični uspeh ribiške tekme . . . 215
Kredit za lov na Ohridu 214
Led na ribnikih 246
Lov ogromnega kita 214
Lov rib z elektriko 342
Lovski in ribarski muzej na Dunaju 248
Lov tunina v Španiji 374
Lov z umetno muho ponoči 341
R. B. Marston 172
Mednarodna ribarska tekma na Dunaju 344
Mednarodna ribarska tekma v Parizu 343
Mestni čistilni ribniki 246
Ministri na sulčjem lovu 95
Morska pošast 373
Morske ribe, ki prihajajo na kopno 343
Morski akvarij na Marjanu pri Splitu 373
Morski menek 343
Mrena, ujeta na blestivko 374
Nabiranje novih članov 213
Najmanjša riba 31
Narodna imena rib v Srbiji 172
Naseljenje alpskih jezer z ribami . 213
Nemško-slovenski slovar 414
Novi ribarski predpisi za Slovenijo 312
Obči zbor Slov. rib. društva . . . 94
Oceanografski institut na Marjanu 372
Odborova seja Slov. rib. društva 93, 95, 212, 213, 246
Odškodnna ribarskim upravičencem za škode vodnih naprav 374
Onečiščenje Save po premogovni družbi v Trbovljah 95
Orožniki, odlikovani 31
Osmukanje postrvi — navodila . . 340
Ostriž 278
Ozimice — lov z umetno muho . . 341
Pes, ki lovi ribe 171
Plavanje rib in gradiitev ladij . . . 31
Plavljenje lesa in ribarstvo . . 278, 413
Podzakupi — kršenje predpisov . . 278
Pogoji za nakup rib in zaroda v Nemčiji 372
Poročni prstan in ščuka 374
Pospeševanje ribarstva v Italiji . . 31
Postrv brez tolščenke 31
Postrvja drest v juniju 1927/28 . . 130
Postrv z dlako 278
Pošiljatev šarenk iz Amerike . . . 248
Požrešnost menka 213
Prekajene ribe 375
Prevažanje rib 373
Pritoki Cerkniškega jezera — izvrstne postrvje vode 311
Proslava sv. Petra 96
Raki v Ljubljanici 130
Redka ribica 311
Redka vrsta morskega psa v Dubrovniku 342
Ribarska davščina 413
Ribarska razstava v Ljubljani . . . 372
Ribarska šola v Bolgarski 374
Ribarska uredba za ljublj. oblast . 413
Ribarski odbor — stroški za komis. razprave 213
Ribarski predpisi v Bosni in Hercegovini 171
Ribarski zakon, edinstveni . . 31, 371
Ribarski zakon za ljublj. in marib. oblast 93

Ribarski zakon, okvirni 130
Ribe, ki se svetijo 373
Ribja steza pri Slapu v Medvodah 212
Ribje meso kot prehrana 373
Ribje mumije 342, 343
Ribolovna dovoljenja le članom Slov. rib. društva 130
Ribolov s pomočjo gosi 374
Selitve rib 248
Spanje rib 277
Splitska ribarnica 214, 374
Statistika ujetih rib 374
Sulčev apetit 171
Šarenka, nestalna riba 248
Sulčja drest 1928 212
Sulčja sezija 1927/28 . . . . 130, 131
Ščuka s kamenom v gobcu 96
Trboveljska družba in ribarstvo . . 96
Trnkarska tekma Ogulinskega ribarskega društva 96
Trnki brez brade 373
Tržne cene rib meseca julija 1928 312
Umiranje rib 96
Umrli člani Slov. rib. društva . 93, 413
Uspeh ribarstva v Bodenskem jezeru l. 1927. 213
Vališče na Kraljičnem Zdencu . . 213
Vališče Želimlje 130, 212
Valjenje postrvjih iker v produ . . 278
Velika ščuka 414
Veliki somiči 248
Velik krap 214
Velik luben 374
Velik sulec 248
Velik uspeh sportnikov 342
Vlaganje ribjega zaroda v vode Združenih držav 214
Vpliv kemikalij na postrvji sperma 342
Vpliv svetlobe na postrvje ikre in zarod 340
Vročina l. 1928. in ribe 311
Vulkanske ribe 214
Zakaj ni jegulj v Črnem morju . . . 343
Zakaj se drsti postrv pozimi? . . . 247
Zakaj umirajo ribe v ribnjačah . . 213
Zakupna doba 340
Zasavje 344
Zastrupljevanje rib v Savi pri Kranju 311
Zastrupljevanje rib na Vrhniki . . 340
Zastrupljevanje rib v Gameljščici . 277
Zastrupljevanje voda po tvorniških odtokih 215
Zelene alge — vada za črnovke . . 342
Z naših voda 344, 371
Zvišanje temperature vode in hitrost prebave pri ribah 342
Žaganje ribam škodljivo 213
Železniški vozovi za prevažanje živih rib 95
Želve na Kranjskem 341
Želvo ujel na trnek 213

C. Akvariji.

Klub akvaristov v Ljubljani 279

IV. RAZGLASI

32, 131, 168, 273, 376

V. MALI OGLASI

32, 96, 97, 132, 170, 172 a, 216, 245, 248, 280, 310, 312, 344, 375, 376, 414

VI. SLIKE.

Iz Valvasor-ja: Bogenšperška graščina, Orel odnaša ovce, Medved napada ljudi, Na divjega prašiča s sulico, Lesni golobi 1, 43, 133, 177
Dr. Iv. Lovrenčič 33
Predsednik in odborniki S. L. D. ter urednik »Lovca« 40
Nazivanje posameznih delov srnjakovega rogovja (nazorna slika) . 47
S.: Race, vinjeta 97
Koller: Divji petelin, Srnjak . 110, 217
Dva težka sulca 115
Iz vališča v Kalwangu . . . 118, 119
Prerezi rogovja 142
Udeleženci pomlad. tekme ptičarjev 185
Primož Polajnar iz Kokre 196
P. Žmitek: Obstreljena lisica obvisela v rogovili drevesa 240
J. Gorup: Race 249
Polh 263
Srnjakovo rogovje: Špičak in slab vilar, Oblike rogovja 266, 290, 291, 317, 380, 381
M. Gaspari: Zlatorog 281
Jelen 313
Koller: Gams 345
Fran Sonnbichler 367
Kozorog 393

VII. PRILOGE.

Koledar S. L. D. za l. 1928.
Slika predsednika dr. Ivana Lovrenčiča.

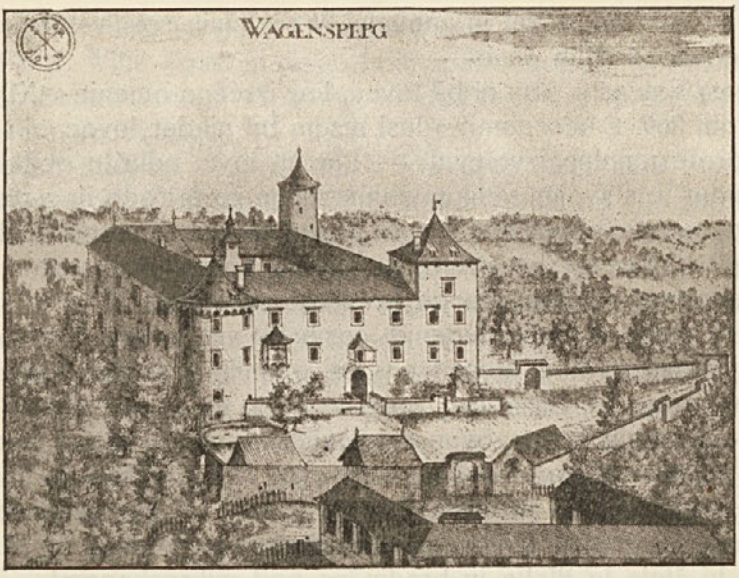

Dr. Viktor Jeločnik:

Lov in lovstvo za Valvasorjeve dobe.

V svoji posmrtnici pisatelju Petru pl. Radics-u (* 1836, † 1912) je izrazil »Lovec«[1] željo, da naj bi kdo iz Valvasorja zbral vse kar je napisal o lovu in lovstvu. Napeljal je na to pl. Radics sam, ki v svoji monografiji »Joh. Weikhard Freiherr von Valvasor (* 1641, † 1693),[2] in sicer v poglavju »Valvasor in prirodopisne vede« pravi, da bi bilo vredno truda, če bi ta ali oni naših strokovnjakov natančno proučil Valvasorja in njegovo književno delovanje, kar se tiče zbiranja in opisovanja prirodoznanskega materiala. Pri tem da bi se gotovo tudi za nas, slovenske lovce, našla kaka drobtina.

Še preden je izšla omenjena Radicseva knjiga in poziv »Lovca«, zabeleževal sem — seveda samo v odlomkih — iz Valvasorjevega glavnega dela: »Die Ehre des Herzogthums Krain«[3] različne podatke o lovu in lovstvu, in objavil sem nekoliko teh posnimkov,

[1] »Lovec«, letnik III., stran 228 in 229.

[2] Ta z veliko marljivostjo sestavljena knjiga je izšla pri tvrdki Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani 1910. l. in vsebuje vse, kar nam je znano o Valvasorju, posebno o njegovem književnem delovanju in njegovi osebnosti.

[3] »Die Ehre des Herzogthums Krain« je leta 1689. izšla pri Moritzu Endter-ju v Nürnbergu kot glavno življensko delo Valvasorjevo v štirih debelih folio-zvezkih s 3320 stranmi in 533 podobami v bakrorezu, izdelanem na gradu Bogenšperku

ki so se mi zdeli važni in zanimivi, v različnih spisih[4] kot komentarje davno prošlih časov.

Dasi Valvasor sam ni bil lovec, kar izrečno omenja v XI. knjigi na strani 269. z besedami: »dasi nisem bil nikdar lovec, niti nisem lova profesionalno izvrševal« — kar mi lovci odkrito obžalujemo — vendar je s svojim velikim zanimanjem za prirodo in z razumevanjem naravnih čudežev, krasot in zanimivosti v prirodi tolikokrat posegel tudi v lovsko strujo, da ga po pravici lahko imenujemo našega prvega znanstvenega lovskega pisatelja.

Ker vemo, da je v tedanjih časih bil ves visoki in dober del nizkega lova v rokah plemstva, nam je umljivo, da tudi Valvasorju, dasiravno sam ni bil lovec, žilica ni dala, da se ne bi tu pa tam pri proučavanju in opazovanju domače narave, posebno živalstva, pečal z opisovanjem divjačine in lovstva. Brezdvomno pa najdemo pri tem plodovitem kronistu čestokrat več razumevanja za proučevanje živalstva, kakor pri marsikaterem modernem raziskovalcu, ki šteje le dlake in bradavice pod mikroskopom!

Če upoštevamo, na kako nizki stopnji razvitka je bila še naravoslovna veda za časa Valvasorja, kake zapreke so se takrat delale svobodomiselnemu proučavanju prirode sploh, in da ni bilo niti varno spuščati se predaleč v naravno razlago različnih prirodnih pojavov, ker se je kaj hitro razpalila grmada pod nogami preveč drznega naturalista, moramo priznati, da je Valvasor povsod, kjer se je dotaknil naravoslovnih vprašanj in problemov, skušal iste rešiti naravno, če je bil tudi, kakor vsak drug zemljan iste dobe, prežet več ali manj z misticizmom in so mu bili — nehote in dostikrat nevidno — vezani roki in pero s sponami mračnega srednjeveštva.

Dobre volje in neke, v vseh njegovih spisih za tedanje čase nenavadne svobodomiselne tendence mu vendar nikdo ne bo odrekal, in že stari učenjaki, najboljši pisatelji in proučevalci naše ožje domovine — Belzacar Hacquet (* 1739, † 1815), znameniti botanik, in še starejši Franc Anton pl. Steinberg (* 1684, † 1765), raziskovalec Cerkniškega jezera — priznavajo Valvasorja za resnega, temeljitega, za tedanjo dobo izredno svobodoumnega in izobraženega poznavatelja in raziskovalca prirode.

Popolnoma pravilno omenja tudi pl. Radics, da so protivna mnenja o vrednosti Valvasorjevih prirodoslovnih zmožnosti in po-

---

pri Litiji. To znamenito delo je izšlo ponatisnjeno pri J. Krajcu v Novem mestu l. 1877./79. s sodelovanjem Vinc. Novaka in Jos. Pfeiferja. Originalna izdaja (1689) je že zelo redka in dragocena, Krajčeva ponatisnjena izdaja pa je lahko dostopna.

[4] A. Hugos Jagdzeitung (Wien); Waidmannsheil (Klagenfurt) i. dr.

znejša ocenjevanja njegove literarne zapuščine nepravična in pretirana (Prof. Wilh. Voss) in da so take sodbe mogoče in razumljive le s stališča modernega učenjaka, kojega mišljenje in delovanje je popolnoma neodvisno.

Preden pričnem razpravljati o Valvasorjevem delu z ozirom na lovstvo, moram pripomniti, da se kakor rdeča nit vije skozi vse njegove spise, posebno pa v njegovi »Die Ehre des Herzogthums Krain« velika ljubezen in občudovanje prirode. Za dobo, v kateri je živel, je to precej redek pojav; tačas je namreč visoko in nižje plemstvo v trdnih in ponosnih gradovih ali pa po mestih uživalo samo v rafiniranem in pa tudi dostikrat sirovem veseljačenju in je vsakdo sukal čašo, meč in kopje dosti bolje kakor — pero.

Da Valvasor sicer ni bil plašljivec, in je bil »in armis« istotako na svojem mestu kakor »in litteris«, dokazal je večkrat, ko je zamenjal pero z mečem. Združiti telesno vajo in oboroženo rokodelstvo z duševnim delom pa takrat ni bila baš navada!

Ko čitamo njegove opise gradov, trgov, mest, razvalin, samostanov, gozdov in planin, se nam iz njih razodeva duh bistrega opazovalca prirode in navdušenega ljubitelja naravnih krasot. Iz opisov priljubljene mu »Dolenjske strani« z valovitimi griči, šušljajočimi bukovimi in kostanjevimi gozdovi, pretkanimi z vinorodnimi goricami, kakor tudi v včasi drastični pisavi, s katero nas povaja v »najstrašnejše zasnežene planine«, na katere se je pogumno sam povzpel — se nam zražata nagon in resna volja, proučiti in osebno pregledati vse, kar je nudila in še danes nudi, čeprav že v deloma okrnjenih oblikah naša nadvse krasna slovenska domovina.

Omeniti je, da je bil Valvasor prav za prav v glavnem historik-kronist, ker mu razmere in omejitve, posebno prometne in književne niso dovoljevale, da bi bil uravnal svoje naravoslovne talente tudi praktično na to polje.

Za naravoslovca kakor tudi za lovca pa je na vsak način zanimivo, da je prvi vtis, ki ga Valvasor registrira v XI. knjigi, na strani 162 lovsko-naravoslovski:

Omenja namreč, da je bil še kot otrok priča, ko je velik medved — kje so ti časi! — udrl na dvorišče očetovega gradu Gamberka pri Zagorju ob Savi, kjer so ga ustrelili. Ta dogodek omenja s šaljivo pripombo v svojem zdravem in ljubeznivem humorju takole: ».. da se je mrcini ogledovanje gradov slabo obneslo in je bila njena zvedljivost poplačana s kroglo; vendar misli, da medveda ni napotilo do te radovednosti nič drugega, kakor nagon, da se prepriča v svoji požrešnosti, ali bi se ne dali upleniti kaka kokoš, jagnje ali druga žival.«

Na razvalinah gradu Gamberka sem večkrat sedel še kot dijaček in gledal po slikoviti okolici, premišljujoč o preteklih časih. Slučajno sem preživel najlepša leta brezskrbnosti, pa tudi prva leta svojega lovskega življenja baš v okolišu, kjer je živel in deloval naš dični Johannes Weikhardus Valvasor, v okolici Bogenšperka, Galeneka (Medije), Slatne in Črnega potoka, in iz tega vzroka sem se menda podrobneje zanimal za Valvasorja kot prirodoslovca in za njegovo razmerje do lova in lovstva.

Tragedija življenja Valvasorjevega, ki je zadela že mnogo zaslužnih in ženijalnih mož, je bilo siromaštvo ob koncu njegovega življenja.

★

Oglejmo si označeno Valvasorjevo delo natančneje, posebno, kako pisatelj sodi o l o v u in l o v s t v u sploh.

Kjerkoli omenja pri opisu pokrajine lov ali divjačino, kaže nekak dobrodušen interes za živo, svobodno naravo in živalstvo. Vsaka lepa šuma, prostrani, prastari gozdovi njegove domovine, od ravnine do gričev in do zasneženih planin, mu izsilja priznanje iz peresa, da je gozd ne samo blagostanje in bogastvo, temveč tudi prirodno in najlepše okrasje dotičnega kraja.

Malokatero obsežnejše gorovje nam je opisal Valvasor, da ni pristavil, da isto krasi »ein lustiger Federpusch von Büchen, Eichen und Tannen«, kar bi se po naše reklo, da ima »čeden pušeljc« bukovja, hrastovja in jelovja. Malokdaj pozabi omeniti, kakšna divjačina teka (spazieret) ali se spreletava (flieget um) v dotičnih gozdovih.

O samih gozdovih je napisal Valvasor tako zlate besede, da bi iste morali uvaževati še danes, ko posebno izza prevrata poje sekira neusmiljeno tudi po slovenskih šumah.

Podajajoč pregled gozdov na Gorenjskem (von den Wäldern in Ober-Krain), pravi Valvasor dobesedno:

»Gozdove smemo smatrati kot okrasje planin in poljan, kot zaklad v veselje in korist prebivalcev dotičnega kraja. Gozdovi so splošna shramba (Thierkasten), kjer Bog v našo korist goji divjad, dokler iste z lovskim veseljem ne ulove in z viteško vežbo, ki ohranjuje telo pri čilem zdravju, ter jo spravijo kot okusno hrano na našo mizo.«

Že tu je nelovec Valvasor skoraj pred 250 leti označil s kratkimi besedami v bistvu isto, za kar se mi, potomci njegovega časa še danes borimo: Za obstoj in gojenje samovznikle divjačine svoje domovine v pametnem obsegu, v svrho lovskega sporta in pravičnega lova, ne smatrajoč lova kot golo veselje nad ubija-

njem, temveč kot zdravo, telo in duha okrepčujočo sportno vežbo, ki ima zraven tega še svojo narodno-gospodarsko važno stran.

Valvasor, človek uma in peresa, je bil, kakor se iz njegovih spisov vidi, tudi precejšen »gurman«, ljubitelj dobrega prigrizka in ceniteljžlahtne kapljice. Vendar pri vsaki priliki vidimo, da je bil zmeren v tem pogledu. Popolnoma naravno je, da je tudi divjačini po gozdovih ljubljene mu domovine priznaval pravico do življenja in obstanka in da je umel ceniti koristi, ki jih imamo od lova. Sedeč na starodavnem svojem gradu Bogenšperku[5] dan in noč za učenimi knjigami in s peresom v roki, se je gotovo razveselil, če mu je prišel na mizo okusen jereb iz Bogenšperških gozdov — kjer jih je še sedaj dosti — ali pa srnjakov hrbet iz sosednega Maljeka, namesto suhe, stare koklje z grajskega gnojišča ali starikave, žilave buše od mesarja iz Šmartna pod Bogenšperkom . . .!

Vrnimo se zopet k Valvasorju kot zaščitniku gozdov:

»Gozdovi,« piše v zgoraj omenjenem poglavju, »nas hlade v vročini in grejejo pozimi. Proti žgočim žarkom (pšicam) poletnega solnca so nam veje ščit, proti rezkemu mrazu pa gozdna drevesa oklep, ker nam dajo drva za kurjavo. Če ne bi imeli gozdov, bi bili slabo zabranjeni proti snegu, toči in deževju in bi imeli kvečjemu siromašne koče, a ne poštenih hiš. Gozdovi sami nam dokazujejo z različnimi tramі, stenami, mizami, stoli, klopmi, hišnim durimi, sodi za pivo in vino, kakor tudi z vsakovrstno drugo posodo, da ne bi mogli brez njih niti shajati.« Dalje pravi tudi, da nam gozdovi dajejo marsikako zdravilno rastlino in lek, in da se moramo za vsako drevo posebej zahvaliti našemu Stvarniku!

S precejšnjo, dasi upravičeno ironijo pripominja že pl. Radics v svoji knjigi (str. 120): »... kaj bi neki rekel Valvasor, če bi videl današnje goljave, ki se širijo tam, kjer so nekdaj stali naši prekrasni gozdovi,« vendar pa ublažuje svojo kritiko, priznavajoč skrb gozdarskih oblastev za nasajevanje in pogozdovanje. Kaj pa bi vendar rekla oba — Valvasor in Radics — da vidita, kako so se sekali in se še sekajo naši gozdovi po prevratu, in še bolj, kako se uničujejo in mrcvarijo gozdovi v širji naši domovini, tam, kjer je pogozdovanje manj znana beseda!

Ker je tvarina o gozdih in divjačini pri Valvasorju razdeljena na posamezna poglavja med opisom Kranjske same, moramo tudi mi slediti pisatelju po vsem njegovem spisu in priobčili bomo poseben odstavek le tam, kjer nam je nudil specialno sliko ene

[5] Grad Bogenšperk na uvodni sliki je posnet po bakrorezu na 620. strani III. knjige Valvasorjevega dela. Originalna slika je 14·7 cm široka in 11 cm visoka.

ali druge divjačine ali podroben način lova, kjer ga je privedla k temu kaka posebno zanimiva zgodba ali pa, če se je kot naravoslovec sam spustil v natančnejša razmotrivanja.

Že v uvodu II. knjige (2. poglavje, str. 108), kjer na kratko omenja dobre strani in blagostanje Kranjske, je omenil Valvasor tudi lov, oziroma divjačino kot znamenito dobrobit z besedami: »... od vse rdeče[6] in črne[7] divjačine imamo v izobilju, tudi inače dovolj velike in male divjadi, kakor tudi vsakovrstne divje perutnine in ptic.«

V isti knjigi (stran 112) ni pozabil niti »malih« lovcev, ki love najmanjšo »divjačino« — škorpijone — in sicer posebno v okolici Tržiča, in pa — v isti sapi — lovcev, ki se bavijo s krono vsega lova, z zalazom gamsov!

Škorpijoni in škorpijonovo olje, tedanji univerzalni lek proti piku ali ugrizu otrovnih živali sploh, v prvi vrsti pa — ponekod še celo danes — proti piku škorpijona samega, pa tudi kot sredstvo proti strupu gada in modrasa, proti piku ose in sršena, so bili, kakor pravi Valvasor, tedaj predmet precejšnjega trgovskega prometa in jih je izvažala Kranjska celo v Holandijo, Anglesko, Francosko itd. Tako tudi polhove kožice (II. knjiga, stran 211). O polhu je napisal naš učeni rojak obsežno poglavje, o katerem bomo govorili še pozneje.

O samih lovcih pa piše Valvasor istotam takole: »Mnogo jih je pa, ki se pečajo z lovom in zasledujejo različno divjačino. Posebno love divje koze in tekmujejo ž njimi, ki se zatekajo v visoke gore, bregove in pečine, v pretkanosti, vztrajnosti in gibčnosti. Sama priroda ničesar ni zaščitila, česar človek z vztrajno voljo ne bi dosegel. Bog je položil vse svoje stvarstvo človeku pred noge, tedaj tudi visoko plezajočo divjo kozo, ki se veseli življenja po najvišjih čereh planin — seveda pod pogojem, da se morajo njegove noge potruditi za njo in da nevarnost tega početja ublaži in prepreči s svojo opreznostjo. Tudi divji petelini, ruševci, jerebi in (poljske) jerebice niso varni pred mnogoštevilnimi zalezovalci.«

V tej kratki karakteristiki zalaza na gamse je dal nelovec Valvasor tako lepo in za takratne, pa tudi današnje razmere povsem točno sliko, ki govori več kot cela knjiga, ki bi jo bil spisal izkušen lovec na gamse: vztrajnost, najtočnejše poznavanje terena: vrhov, pečin, skalin, prelazov, drč in meljišč, lokavost in hitrost v izvrševanju stavljenega si načrta, pa tudi istovreden človeški um nasproti živalski opreznosti in bistrim čutom vida,

[6] Rdeča divjačina = jelenjad (Rotwild).

[7] Črna divjačina = divji prašič (Schwarzwild).

sluha in vonja; končno opozorilo na telesno in življensko varnost in izbegavanje pretečih opasnosti pri visokoplaninskem lovu — vse to je bistroumni naš rojak napisal v par vrsticah, kakor da bi kak izkušen lovec hotel dati navodila za lov in zalaz na gamse!

Tudi v tem mu ne moremo odreči občudovanja in priznanja. Mož, dasiravno izobražen in za svojo dobo znanstveno učen, ne bi bil nikdar poklanjal toliko pazljivosti in zanimanja detajlom lova svojih rojakov, da ga nista vodili k temu že omenjeni dve sili: velika ljubezen do prirode sploh, vestno opazovanje iste in pa — četudi zakrita — lovska žilica, ki je utripala več ali manj, močneje ali slabeje v vsakem plemenitašu njegovega veka, ko je še jelen, gams, divji prašič, medved, volk in ris, mnogoštevilna srnjad in manjša divjačina, pa tudi pestra druščina divje perutnine tako rekoč izzivala zdravega, v viteških vajah izvežbanega in neodvisnega moža na umen in oborožen dvoboj z divjačino, opremljeno z izredno telesno močjo ali pa s posebno razvitimi čutili, s katerimi se varuje.

V X. knjigi (stran 302) omenja princa Maksimilijana, sina cesarja Friderika IV., ki je razen drugih viteških vežb posebno ljubil lov, in naglaša, da je bil zanj lov uspešna vežba za vojno in za njegove poznejše zmage nad protivniki. Izučil pa je Maksimilijana v lovskih vedah — hat ihn ritterlich und vortrefflich eingeführt — na Kranjskem rojeni: Dipold Stein vitez Reisenburški!

Kakor sicer Valvasor ceni lov in lovstvo, posebno s stališča viteške vežbe in pripreme za bodočega vojaka, vendar obsoja lovsko strast, ako ista nebrzdano in škodljivo vpliva na življenje in delovanje dotičnega.

Valvasor, v katerem tiči precej moralista in didaktika, pravi pri tej priliki, da je brezmejno vdajanje strastem — v tem slučaju lovu — in razkošje na dvorih sovražnik države in pripominja pogumno in odkrito, da mora njegova domovina vsled tega marsikatero pogoltniti od sosednih mogotcev. (Knjiga XIV.; str. 174.)

V splošnem je Valvasor zelo objektiven in pri marsikateri priliki odkrito žigosa in kara razuzdano počenjanje tedanjih časov, posebno na dvorih, gradovih in v mestih, kjer se je kultiviralo brezmejno pijančevanje tako zvane pivske bratovščine med njegovimi sovrstniki, visokimi in nizkimi plemiči.

Da sam ni bil sovražnik dobre jedi in vinske kapljice, četudi je bil zmeren, smo že poprej omenili. (Nadaljevanje bo sledilo.)

Dr. Janko Ponebšek:

Kljunačeva gnezditev v Sloveniji.

Kdor pozna vsebino Erjavčevih spisov ter se je poglobil zlasti v odstavek: Ptice, ki tvorijo 3. in 4. del njegovih »Domačih in tujih živali«, se bo nad naslovom vsaj za prvi hip nemalo zavzel. Na str. 240 četrtega dela te knjige je namreč zapisano: »Kljunač ni naša domača ptica; to je, pri nas ne leže, temveč daleč na severu po velikih močvirnih gozdih na Ruskem, severnem Nemškem, Angleškem, Švedskem in Norveškem.« To mesto spada med redke trditve tega našega klasika, ki se jim more ugovarjati. Moram pa izrečno poudariti, da je Erjavec zapisal to trditev pred šestdesetimi leti, ko je bilo prirodoslovno raziskavanje ne le pri nas, marveč tudi drugod, še v povojih.

Približno enako trditev najdemo pri A. E. Brehmu, ki v prvi izdaji svojega monumentalnega dela: »Das Tierleben« iz l. 1867. (IV. knj., str. 609) trdi, da je prava domovina kljunačeva, kakor se navadno domneva, v Evropi med 45. in 67. stopinjo sev. šir., torej njegov gnezdilni pas. Po opazovanjih H. grofa von der Mühle pa vemo, da gnezdijo posamezni kljunači po Grškem gorovju[1] in Manntainer zatrjuje, da jih gnezdi nemalo v Himalaji, seveda tik pod snežno črto. Tako popisuje v glavnih potezah A. E. Brehm kljunačeva gnezdišča. Kar pripoveduje v svoji navedeni prvi izdaji o milih zimah, ki jih prebijejo kljunači včasi na Angleškem in Švedskem, je treba ločiti od gnezditve, ker se nanaša po mojem mnenju edino na prezimovanje, dasiravno prezimovanje ne izključuje gnezditve in narobe.

Podobno se izraža Naumann o kljunačevi gnezditvi v svojem znamenitem delu »Die Vögel Mitteleuropas« (IX. zvezek, strani 205—210 in 216—219 nove izdaje, ki jo je za nas priredil dr. Karl R. Hennicke).

Očividno se je Erjavec naslanjal pri sestavi svojega spisa na splošne navedbe A. E. Brehma in Naumanna.

Za Slovenijo posebej prihajajo v poštev spisi njenih lokalnih favnistov in pa tradicija. Krajevna živalopisca za ljubljansko oblast sta:

Henrik Freyer, Fauna der in Krain bekannten Säugetiere, Vögel, Reptilien und Fische. Laibach 1842.

Ferdinand Schulz, Verzeichnis der bisher in Krain beobachteten Vögel.

[1] Ta trditev je pomotna, kakor pravi O. Reiser v »Ornis balcanica« III., strani 454 in 455.

Za mariborsko oblast je navesti O. Reiserjevo delo: Die Vögel von Marburg an der Drau. Nebst Erinnerungen an den steirischen Ornithologen Eduard Seidensacher. Graz 1925.

Ta znani ornitolog Balkana piše na str. 120 navedenega izvrstnega dela o kljunačevi gnezditvi tole:

»Nasprotno so pa bile navedbe o kljunačih, gnezdečih v ozemlju, do sedaj zelo negotove in nezadostne. Dozdevno prihaja spomladi v začetku marca, kajti l. 1921. so opazili prvega zvečer dne 1. marca pri mlinskem ribniku vasi Pekre, 1922 v Gornjih Pekrah na Kevarjevem pri vodovodni kolibi dne 2. marca. Glede gnezditve so pač ljudje pripovedovali, da so našli v sedemdesetih letih z lovskimi psi dve gnezdi po štiri jajca na slemenu Pohorja, vendar ni bilo mogoče kaj natančnejšega izvedeti.

Šele natančni podatki o kljunačih ob gnezditvi ali pa neposredno po gnezditvi bi mogli v lovskih krogih omajati vero, da so vsi kljunači le selilci in da gnezdijo izključno na severu Evrope.

Dne 26. julija 1882 so spodili celo na vznožju Pohorja poletnega kljunača, 25. junija 1924 so opazovali ob meglenem vremenu v Tarkuševem jarku pri Gornjih Pekrah letečega, 25 aprila 1923 blizu Pohorskega hrbta v občini Pekre razločno slišali »psikajočega«, aprila 1924 neposredno pri Sv. Arehu jih zelo mnogo ugotovili in jih nekaj tudi ustrelili, 19. junija 1924 so jih več slišali pri pohorskem razglednem stolpu, v devetdesetih letih gnezdo pri Rdečem bregu (opazovalec dr. Glančnig) našli, 24. maja 1885 ob solnčnem zahodu v začetku Mislinjske doline čez senožet v gori ga videli leteti pri 1300 m morske višine in slednjič 29. maja 1923 ga pri studencu pod Črnim vrhom 1450 m nad morjem spodili in istega dne zgodaj zjutraj in v mraku jih več letečih opazili na Ribniškem Pohorju. Če bi pa vsi ti natančni podatki ne našli nobene prave vere v gnezditev, morem slednjič postreči tudi z jasnim dokazom. Blizu Št. Bolfenka v Grajskem logu tik nekega kolovoza so našli drvarji zadnje dni aprila 1920 na štirih jajcih valečo kljunačevo samico. Da bi je ne motili, so preložili zaukazano podiranje drevja začasno drugam in tako so se izvalili dne 5. maja med nalivom in viharjem mladi kljunači iz lupin, katerih ostanke skrbno hranim, in so zapustili brez odlašanja močno ogroženo mesto. Mogoče je, da je nedaleč odondod blizu pohorskega opazovalnega stolpa 14. avgusta 1920 najden kljunačev mladič iz tega gnezda. Iz teh opazovanj se dá sklepati, da je moralo biti gnezdo dne 15. aprila polnoštevilno.«

Nepobitno je torej dokazano, da v mariborski oblasti, t. j. v severnem delu Slovenije, kljunači na ugodnih krajih, čeprav v pičlem številu, gnezdijo redno vsako leto.

Podobno je s kljunačevo gnezditvijo v območju ljubljanske oblasti. Tu se je šele pred dobrimi desetimi leti ugotovila kljunačeva gnezditev neovrgljivo, ko sta že bila Freyer in Schulz v navedenih spisih dognala, da so našli kljunačevo gnezdo v okolici Turjaka, odnosno pri Ribnici. Zamolčati tudi ne morem nekakega ustnega izročila iz lovskih krogov. Stari, izkušeni lovci: grof Margheri, rajni Jos. Dekleva in drugi so mi namreč pripovedovali, da gnezdijo kljunači po našem gorovju, po naših planinah in pri takih prilikah se je vedno imenovala tudi Pokljuka. In po vsej pravici! Inspektor ing. Zmago Ziernfeld navaja v članku »Gozdi verskega zaklada v okolišu blejske gozdne uprave. Izlet na Pokljuko« po ing. Šivicu urejene knjige »Gozdarstvo v Sloveniji« (Ljubljana 1923, str. 109): »Značilna za Pokljuko so visoka močvirja, ki ležé v bližini Mrzlega studenca.« Ta močvirja merijo združena skoraj 37·74 ha, ne vštevši raztresena mala močvirja poleg Mrzlega studenca in drugod. Da so v teh samotnih močvirnih krajih, kamor zaide lovec le po naključju, naravnost idealna gnezdišča, mi ni menda potreba še utemeljevati. Dne 13. junija 1925 sem okoli teh močvirij — seveda zastonj — iskal gnezd male cipe (Anthus pratensis L.), dne 14. junija pa v spremstvu gozdarja g. V. Hanzlovskega domov gredé okoli poldne nedaleč od Mrzlega studenca slišal psikati kljunača. Slednjič opozarjam še na kratko poročilo v lanskem »Lovcu«, str. 370 in 371, ki je dalo povod pričujočim vrsticam.

Bilo je l. 1917. Pomlad je bila mila in tako ljudstvo vsaj nekoliko odškodovano za vojne grozote. Po 20. marcu ni kazal toplomer nič več pod ničlo; proti koncu meseca smo imeli že dneve z 9—10 stopinjami opoldanske gorkote.

V Krakovem pri Kostanjevici so 26. marca 1917 lovili kljunače z gonjači. Lova se je udeležilo 8—10 lovcev s sorazmernim številom gonjačev. Ko se je lovska vrsta začela pomikati v lovišče, se kmalu zasliši izmed gonjačev klic: »Ne streljati! baba!« Spodili so valečo samico, ki je zletela z gnezda štirih jajc in se preletela v sosednje grmovje.

Ko mi je drugega dne izročil pismonoša v Ljubljani pošiljko »Ptičja jajca«, preletim v duhu imena vseh ptic, ki gnezdijo pri nas tako zgodaj, in sem prišel z ozirom na precej obsežni zavoj do zaključka: sove ali kljunači! Slutnja me tokrat ni varala; iz ovoja izmotam dve celi in dve ubiti kljunačevi jajci. Iz vsebine teh dveh jajc sem takoj spoznal, da so bila jajca komaj skaljena, kar me je nekoliko potolažilo radi izgube dveh ubitih jajc. Obe celi jajci krasita izpihani sedaj mojo zbirko kot neprecenljiva redkost, lupine pa shranjujem; oboje pa je očividen dokaz, da kljunač,

čeprav redko, gnezdi tudi pri nas, na prejšnjem Kranjskem. To je zopet svarilen migljaj našim lovcem, da omeje, če že popolnoma ne opuste, spomladanski lovna kljunača!

Comes Huberti:

Primer Starovaški — in jalova srna.

Smatram, da je čitatelju znano, za kaj gre v tem sporu. Ako pa komu izmed novih članov to ni znano, naj izvoli pregledati »Lovec«, letnik 1927.

Če se oglašam k besedi, storil sem to prostovoljno, ne da bi me bil kdo v to naprosil. S tem, da se oglašam, si pa še dolgo ne lastim pravice do odločilne razsodbe v tej res kočljivi zadevi. Povedal bom pa svoje mnenje brez ozira na desno in levo.

V primeru Starovaškega razločujem dvoje stališč:

1. Absolutno stališče.

Absolutno stališče pri izvrševanju lova je ono, ki ni po nobenem pisanem zakonu omejeno. Absolutno lovsko stališče morejo zavzemati lovci samo v krajih in državah, kjer lov še ni zakonito urejen.[1] Tako absolutno lovsko stališče je imel v prastarih časih vsak lovec. V tistih časih je delal vsak lovec lahko vse, kar je hotel, nemoteno in neovirano, ker izvrševanje lova tedaj še ni poznalo zakonitih omejitev.

Četudi pa v tisti davno pretekli dobi lov še ni bil urejen z zakoni, dekreti, naredbami itd., se vendar more govoriti tudi o lovski pravičnosti takratnega lovca. V teh pradavnih časih pa je bila zapisana lovska pravičnost samo v srcu in čuvstvovanju lovca — ali pa je sploh ni bilo. Seveda pa za takratnega lovca pojem lovske pravičnosti ni mogel biti tako razpreden, kakor za današnjega. Za takratnega lovca se je namreč pojem lovske pravičnosti koncentriral samo na delovanje v smislu mirnega, naravnega razvoja divjačine.

Po naravnih zakonih in mirno se je v tisti dobi divjačina razvijala, predvsem na ta način, da se samice za časa parjenja, nosečnosti (valjenja) in dojenja (vzreje) mladičev niso po nepotrebnem pobijale; po nepotrebnem zaradi tega ne, ker je bilo tedaj še samcev vsakovrstne užitne divjačine zadosti in ker se je s sušenjem in nasoljenjem mesa moglo skrbeti vnaprej tudi za daljšo

[1] Tudi v ograjenih loviščih ali oborah. Ur.

dobo potreb. Že v pradavni dobi samic za časa nosečnosti ali dojenja mladičev noben pravi lovec ni pobijal. Varstvo, ki so ga smele samice že takrat zahtevati, in ki ga še danes imajo, ga imajo tudi samo iz naslova parjenja, nosečnosti in dojenja mladičev. Nada na vzrejo novega zaroda je torej oni moment, ki zahteva in opravičuje varstvo za samice.

Če je pa kaka samica dosegla svoj živalski klimaktorij, potem od nje ni pričakovati zaroda, potem je tudi oni moment, ki daje sankcijo za varovanje samic, pri tej gotovi samici odpadel, potem je tudi že v časih absolutne lovske pravice lovec ravnal še vedno lovski pravično, ako je tako samico ustrelil ali si jo na drug način prisvojil. Vse to pa velja le, če je bil lovec popolnoma prepričan, da ima pred seboj tako zvano starostno jalovko, t. j. samico, o kateri je docela preverjen, da ne bo nikoli več rodila.

Ako je Starovaški o priliki odstrela že toli zagovarjane jalove srne bil na svojo nedvomljivo pošteno vest trdno prepričan, da ima pred seboj starostno jalovko — potem je po mojem mnenju z absolutnega lovskega stališča ravnal še vedno lovski pravično.

2. Relativno stališče.

Čim je človeški rod prešel iz lovske in pastirske dobe v dobo zasedanja stalnih bivališč, se je tudi kmalu pokazalo, da niso vsi lovci pravi lovci, in da ne lovijo vsi lovci divjačine za potrebe, marveč, da jih mnogo skuša iz lova spraviti dobiček, in da iz tega razloga pobijajo vse, kar jim pride pod noge. V tej dobi se brez škode za naravni razvoj divjačine ni bilo več mogoče zanašati samo na pošteno lovčevo vest, kajti zgolj v srce lovca zapisana lovska pravičnost se je izkazala prav kmalu kot neverjetno dvomljive vrednosti.

Vse te okolnosti in še marsikatere druge so pokazale potrebo, da se izvrševanje lova zakonito ograniči. Na ta način so nastali prvi lovski zakoni. Od tega časa naprej moral se je lovec ozirati pri izvrševanju lova na vsebino zakonitih, glede lova izdanih določb; od tega časa naprej je stališče lovca samo relativno, ker se sme gibati samo v okviru zakonov, ki veljajo za tisti čas in za tisti kraj, kjer se lovi. Relativno stališče bi lahko nazvali tudi formalno, ker je z zakoni lovska pravičnost iz absolutne dobe zadobila pozitivne zunanje oblike ali forme.

Od tega časa naprej je lovski pravičen oni, ki se pri izvrševanju lova natanko drži vseh glede lova izdanih zakonov, dekretov, naredb itd. Ker pa, kakor bomo pozneje videli, formalna lovska pravičnost še ne vsebuje vselej popolne lovske pravičnosti, marveč samo njene zunanje oblike — za notranjost nimamo

nobenega posvetnega zakona, ker so etične narave samo verske zapovedi, kojim pa na tem svetu zopet manjka izvršilni organ — imenujem jaz upoštevanje zakonov pri izvrševanju lova kot formalno lovsko pravičnost.

Relativno stališče velja za vse one lovce in kraje oz. države, kjer je lov že zakonito urejen. Zakonito urejen pa je lov i v Italiji i v Jugoslaviji.

Zakonite uredbe o izvrševanju lova prepovedujejo streljanje srn meseca julija in avgusta — ne glede na vprašanje, ali gre za jalovko ali za srno, ki je še zmožna zaroda. Potemtakem se julija ali avgusta meseca pri nas ne sme nobena, pa prav nobena srna streljati.

In to je tudi v redu, ker bi dandanes, ko naletite vedno in vedno le na ljudi z zelo široko vestjo, pa redkokdaj na osebo s pošteno vestjo — kazenski in civilni spisi naših sodišč doprinašajo za to trditev kričeče argumente — izmed 100 lovcev smeli samo enemu zaupati to, kar je storil Starovaški. Če bi ga začeli posnemati tudi drugi lovci, bi med 100 na njegov način ustreljenimi srnami bila samo ena resnična starostna jalovka. Zato se postopanje Starovaškega za splošno ne sme ne odobriti ne dovoliti — njegov zgled bi mogel imeti preveč slabih zgledov za posledico.

S formalnega lovskega stališča torej postopanje Starovaškega ni bilo pravilno — lovski pravično pa je lahko kljub temu bilo, če je ustrezalo v točki 1. označenim predpogojem.

Naj pri tej priliki navedem poleg mnogih mi znanih še dva primera dvomljive lovske pravičnosti s srnami oz. srnjaki.

Leta 1913. sem dobil vabilo na klicanje srnjaka od dobrega prijatelja lovca, ki je veleposestnik, in kojemu za eno srno ni več, nego za vrabca na strehi. Še nekoliko mlad lovec je bil tedaj in jaz ne mnogo starejši. Podala sva se skupaj v lovišče, se postavila na ugodnem mestu vsak ob svoj hrast tako, da sva kazala drug drugemu hrbet. On je klical. Njegova piščalka — Butolo — pa se mi je zdela nekam visoko pojoča. Po parkratnem klicanju nisem opazil ničesar, pač pa sem naenkrat zaslišal prasketanje po listju, kakor da beži srnjak; takoj nato slišim strel, se ozrem, grem k imetniku lovišča, da greva gledat, kaj se valja po tleh. Bila je srna.

Klic je bil previsok, tako da je priklical srno namesto srnjaka, teren ni bil prost (redko nizko grmičevje), strelec pa preveč nagel.

Ta strel se ne da opravičiti. Vsak lovec se mora namreč držati načela: Preden streljaš, moraš natanko vedeti, kaj imaš pred seboj.

Drugi primer: L. 1923. je prinesel znan lovec 19. maja zvečer srnjaka-viličarja domov. Iz previdnosti srnjaka v lovišču ni odprl oz. iztrebil. Preden ga je drugi dan iztrebil, je poklical dva lovca k sebi, da sta srnjaka pregledala. V tej komisiji sem bil tudi jaz. Ugotovili smo, da ima srnjak na levi strani trebuha tik pred kolenom (ni zamenjati s peto) v trebuhu za prst veliko rano v koži; njena okolica je v obliki kolobarja oz. klobase zatekla v razteženosti moške dlani. Iz rane gleda temnordeče gnoječe se meso (trebušna muskulatura). Ta rana je bila taka, da prav gotovo ni postmortalna in je bilo sklepati, da je glede na toplo vreme že najmanj dva dni stara. Vrhu tega je imel srnjak še eno rano v levem pleču, ki je segala skozi život in je kazala večjo odprtino na desnem pleču. Slednja rana je bila zadana s strelom in je bila videti sveža. Nato smo srnjaka odprli in našli, da sega rana v trebuhu skoraj 10 cm globoko, da je poškodovano črevo, da je tudi v notranjosti okolica rane temnordeče prebarvana in zatekla, trebušna mrena in ranjeno črevo pa nenaravne barve. Kako je srnjak to poškodbo zadobil, je težko določiti; jaz sem bil mnenja, da jo ima od pretepa z drugim močnejšim srnjakom, ki ga je nabodel.

Lovec, ki je tega srnjaka prinesel, je povedal sledeče: »Včeraj popoldne sem šel, kakor vsako leto koncem maja, s psico Zoro opazovat srnjake in še marsikaj drugega. Ko sva hodila po lovišču v Vrbini, tik ob gosto do tal zarastlem grmovju, me privezana psica naenkrat začne vleči v gotovo smer in noče na nobeno prigovarjanje odnehati. To se mi je od sicer poslušne psice zdelo čudno in sem začel gledati v grmovje v smeri, kamor je vlekla psica. Ko sem razgrnil prve veje, je psica še naprej vlekla. Pustil sem se od nje peljati in po štirih korakih prideva na bolj svetlo mesto. Ko ogledujem, opazim kakih pet korakov pred seboj pod trnjevim grmom na tleh nekaj rjavega, kar se je pa malo premikalo. Ko premikajočo se stvar natančneje ogledujem, spoznam, da je srnjakova glava z rožički. Sedaj sem ugotovil tudi ostali srnjakov život. Srnjak je moral i mene i psa videti in slišati, pa se ni dvignil. To se mi je čudno zdelo. Vsled tega sem potolkel po grmovju in potopotal z nogami; pa srnjak le ni vstal. Tu mi šine misel v glavo: Kaj če je srnjak bolan ali obstreljen od lovskih tatov... Delal sem še nadaljnje poskuse, da ga prepodim, pa vse zaman. Tedaj sem bil prepričan, da s srnjakom ni vse v redu. Vzel sem trocevko in mu sprožil na tri korake kroglo v pleča.« — Ta strel je bil z absolutno lovskega stališča prav gotovo lovski pravičen, s formalnega lovskega stališča pa protizakonit in nepravilen v toliko, ker je bil oddan v prepovedanem času.

In vendar bi jaz na mestu tega lovca prav isto storil, samo radi govoric, ki nastajajo ob takem slučaju, srnjaka ne bi bil prinesel domov, marveč bi ga pustil na mestu ali pa ga vrgel v Savo, da bi mi vsakdo lahko verjel, da nisem streljal zaradi mesa, ampak zato, da srnjaka rešim bolečin oz. smrti, ko bi ga lisice ali loveči psi ob živem telesu trgali. Tudi tega ne bi bil nikomur povedal, ker take stvari niso za javnost in še manj za splošno posnemanje. Okolnost, da bi pustil meso srnjaka pri takem postopanju segniti oz. brez koristi za človeka razpasti, smatram za manjši greh, nego srnjaka prepustiti bolečinam in veljati za formalno pravilnega lovca, in še vedno kot manjši greh, kakor je pohujšanje, ki nastane, če se izve v javnosti, da je bil, četudi na smrt bolni srnjak, ustreljen ob prepovedanem času. Pristavek »na smrt bolni« — namreč ljudje, kakor so že zlobni, zelo radi izpuščajo pri razširjanju take govorice; stvar potem tem bolj diši po škandalu in svet je samo senzacij in škandalov željan. In zlobnih ljudi je vedno dosti in so se tudi v tem primeru našle osebe, ki so o srnjaku slišale, pa slučaja niso dodobra poznale, ter so trdile, da je bil srnjak prezgodaj ustreljen. Zato je o takih slučajih najbolje molčati, kajti lov ni posel, kojega dogodki bi se morali obešati na veliki zvon; saj je prav iz tega razloga n. pr. pri tekmah ptičarjev pri preskušanju ostrosti psov napram roparicam javnost izključena.

Iz vsega tega pa je z gotovostjo razvidno to, da se pripete na lovu i taki primeri, pri kojih si absolutno lovsko stališče in relativno lovsko stališče nasprotujeta. Za povprečnega lovca in za vse lovce pod povprečno mero lovske pravičnosti mora v takih primerih veljati formalno, t. j. v zakonih določeno lovsko pravo. Kdor pa ima pošteno vest in pogum, pred sodnikom formalnega lovskega prava zagovarjati svoj čin resnične absolutne lovske pravičnosti, za tega veljajo še nadalje besede, da je pravi lovec edini in izključni sodnik nad zaupano mu divjačino. Sicer bo res tudi ob najsijajnejšem zagovoru svojega dejanja tak lovec obsojen[2] od sreskega poglavarja na primerno kazen radi kršenja formalnega lovskega prava, toda ta kazen na čisti vesti pravega lovca ne more ničesar spremeniti, še manj pa omadeževati njegovo pošteno lovsko ime.

Pri lovu gre vedno in povsod za čisto in pošteno vest.

[2] Najlepše je, da se javi lovec sam, in se skuša opravičiti. Ur.

Fr. Rojina:

Čar zimskih noči.

Kadar prejmem »Lovec«, preberem iz njegovega nahrbtnika in potem še iz ribarske mreže vedno najprvo ono, kar mi je najbolj všeč. »Hubertusova« razprava o čakanju ob luninem svitu v lanski novembrski številki pa mi je ugajala, kakor tisti pikolit iz nahrbtnika gospoda Petra Stepiča, ki smo ga pili nekoč pod Ravnikom v Besnici v opoldanskem odmoru.

Prav kakor gospod »Hubertus«, ne morem umeti tudi jaz, zakaj neki naj bi bilo ponočno čakanje nelovsko. To slednje more trditi samo oni, kdor ne pozna čarov zimske noči, ki morebiti še nikoli ni poizkusil načina tega lova, ali pa mu je bilo že prvega čakanja za vedno dovolj.

Po mojem mnenju je glavni vzrok dejstvu, da izvaja ta nepopisno lepi lov razmeroma tako malo sicer navdušenih neutrudljivih in v vsakem drugem oziru idealnih lovcev, nezadostujoča obleka in obutev proti hudemu mrazu, kakršen je navadno ob zimskih luninih nočeh. Če prileze mraz do kože, potem pa polagoma v telo in noter do mozga, tedaj je to res grozno trpljenje, in ni čuda, če se takemu od mraza vsemu premrtemu in drgetajočemu neprevidnežu čakanje trajno zagnusi. Podobno kakor se boji opečen otrok ognja, se boji oni mraza ter si misli: Enkrat, a nikdar več!

Izmed vseh lovcev, kolikor sem jih poznal v teku časa, je bil rajni Resmanov France z Dobrave pri Kropi najvztrajnejši, pa tudi najbolj premeteni uničevalec škodljive ropne divjačine. Hodil je za kuno, in gorje ji, če se je prijel on njene sledi; uporabljal je raznovrstne pasti — na strihnin se ni nikoli popolnoma zanesel in se ga je posluževal le v izjemnih slučajih — nad vse pa je »volil« ponočni lov. Vadil je lisice in kune belice, ki so se tako rade držale v dobrávskih pečéh, vedno najmanj na dveh krajih, na enem zase, na drugem zame. Lisica in kuna, obe imata zelo radi na majhne koščke razrezane suhe hruške. Ali kakor za lisico slanik, tako so za kuno suhe črne črešnje magnet, zajčji drob pa za obe. Če je okusila katera to vado le enkrat, je prišla drugo noč gotovo zopet. Vidram je v Lipnici in Savi navadno samo nastavljal, to pa s takim uspehom, da je najbrž on odnesel od okrajnega glavarstva v Radovljici največ premij, ki so se dajale v tistem času za pokončane vidre; ne spominjam se več natanko, če po štiri ali celo po šest goldinarjev.

Neke vidre pa v Lipnici na noben način ni mogel ujeti, zato sva jo šla lepe mesečne, a od sile mrzle noči čakat. Meni je

napravil že čez dan pri neki stari vrbi nad jezom, ki je odvajal vodo v vodotoč na mlin pod Ovsišami, pripraven sedež, sam pa je šel k mlinu. Imel sem razgled na mirno površino vode in na prostor, kamor se je hodila vidra valjat in puščat še kako drugo znamenje svoje navzočnosti. Sicer nisem bil ravno malo oblečen, ali ker sem se po hitri in naporni petčetrturni hoji v visokem rahlem snegu oznojil, da se mi je srajca prijemala života, me je kaj kmalu začelo zebsti, zlasti ker je začela nategovati prav tenka burja. Hrbet mi je sicer nekoliko zaslanjala votla vrba, toda rok kmalu nisem kar več čutil in bi sploh ne mogel več streljati. Prislonim torej puško k vrbi — petelincev niti zavarovati nisem mogel — potisnem roki drugo drugi za rokav, prikrčim koleni prav do brade ter strmim na vodo, da bi vsaj videl in slišal, kako bo vidra priplavala in prisigala s svojim značilno piskajočim glasom, kakor mi je bil moj mentor že prej vse natančno razlolmačil. In zdaj sem v teku morebiti ene ure okusil vse tiste občutke, ki jih ima človek, preden zmrzne. Najprvo mi je bilo strašno mraz, tako mraz, da so me od drgetanja lomili krči, ali polagoma je ta groznica minila, in začelo mi je po ušesih šumeti, potem zvoniti, naposled pa tako nebeško lepo pritrkavati, kot še nisem slišal nikdar, ne prej, ne slej. Tako sem bil zamaknjen v ono čudovito zvonjenje, da nisem čutil nikakega mraza več, in še zdaj, po toliko letih, se dobro spominjam tistega prijetnega stanja, preden sem zasnival tja — preko. Lahko rečem po lastni izkušnji, da zmrzniti prav za prav ni hudo, samo začeti zmrzovati je hudo, zelo hudo. — Tudi na obrazu se mi ni poznalo, da bi bil kaj trpel, zakaj Resman mi je povedal pozneje, da sem se držal celo na smeh, bled pa da sem bil prav smrtno. Pravil mi je, kako me je tresel in gnetel, preden me je spravil k zavesti. Potem me je zavil v svoj, oziroma svojega očeta dolgi kožuh, me prenesel na cesto, me še tam kar na tleh pošteno premikastil in v kožuhu »pomungal«, naposled me pa le srečno spravil na noge.

Ta doživljaj me pa ni oplašil pred nadaljnjimi nočnimi pohodi na lov, ampak samo izučil me je. Poznejša moja oprava za čakanje je bila taka, da sem se počutil v nji ko v Abrahamovem naročju. Delal pa sem svojo »toaleto« skoraj tako dolgo, kakor v prejšnjih časih, ko so nosile ženske še precej obleke, kaka fina dama, kadar se je ravnala na bal. Na gol život sem si oblekel tako srajco, ki ima znotraj tako nežne dlakce, kot breskvin mah — žal, da ne vem imena takemu blagu — spodnjice tudi take, potem še eno flanelasto srajco in debele zimske spodnjice, nadalje tenke nogavice, na te po dva lista kakega časopisa ve-

like oblike in povrhu po dvoje doma pletenih volnenih nogavic. Hlače si izberem vedno najdebelejše in vendar spravim nanje še obilno jelenjo irhovnico, ki se podveže doli pri gležnjih s širokimi trakovi. Škornje imam iz klobučevine, obšite z usnjem od vrha do tal, z močnimi nakovanimi podplati in petami, a tako prostorne, da obujem vanje z lahkoto poleg naštetega še dvoje velikih flanel. Nadaljnje oblačenje gre zdaj hitreje od rok: na zgornjo srajco ena tanjša jopica, dva telovnika, še ena volnena jopica, kratka, a gorka suknja in naposled skoraj do peta segajoča bunda. Okoli vratu si ovijem dvakrat široko, seženj dolgo volneno ovijačo in končno pokrijem moža z dvonadstropno kučmo, ki gre po potrebi lahko tudi čez ušesi. Ako mi je bilo čakati kje bolj daleč od doma, tedaj sem si oblekel vrhnjo suknjo in si omotal ovijačo šele na čakališču. K popolni opremi zimskega ponočnega lovca spadajo še zapestna ogrevača in rokavice; te naj imajo samo palčnik in en sam predel za druge štiri prste, a naj bodo ohlapne, da se pred streljanjem lahko slečejo. — Tako se opravim takrat, kadar cvilijo vozovi in škripljejo pod nogami, sneg pa je posut z milijoni majhnih dijamantov, rubinov, topasov in kakor se že imenuje vsa ta žlahta, ki se prelestno blešči v luninih žarkih. Ob takem času se stiska živo srebro daleč doli pod ničlo, roparice pa postanejo najbolj živahne, ker se njih boj za obstanek stopnjuje na višek. Pomanjkanje jih napravi bolj pogumne, a tudi bolj neprevidne in neoprezne, mi pa pravimo predrzne. Prihajajo celo do hiš ponujat svoj sedaj najgostejši in najlepši kožuh za peščico suhih hrušek, in na lovcih je, da li jim ga slečejo ali ne.

In zdaj naj poizkusim popisati nekatere svoje izredne ponočne lovske doživljaje. Bodo to samo površno na papir vržene slike brez življenja, ker občutkov, ki sem jih imel pri tem, nisem v stanu reproducirati. Ali kljub vsem pomanjkljivostim izpeljave je snov zanimiva in bo mogoče ta izvabila kakega lovca od gorke peči v bajnolepo zimsko noč, prepričat se, imata li gospod »Hubertus« in pisec tega članka prav ali ne, ker tako poveličujeta te vrste lov. Želim mu vnaprej dober nalet, meri naj z vso natančnostjo od spodaj navzgor — to je ponoči zelo važno — ter naj sproži v pravem trenutku. Če se srečata »na ozki stezi« nenadoma še z davno osumljenim lovskim tatom z že ustreljeno lisico, bo za prvič menda vendar zadovoljen s takim lovskim blagrom.

★

Izpod sten zapadno pod Dobrávo izvira precej močan studenec, kamor hodijo lisice pozimi že same ob sebi rade iztikat po

močvarah ponekod zastajajoče vode. Ko jim je pa Resman še pred nastopom prave zime začel postrezati, mi pove nekoč, da ima tam in nad Otočami dve že kakor privezani, ter da tudi »mandra« — njegov izraz za kuno — jemlje vado. »Boh daj hmavej sneh« — pristavi — »to jih bova!« Sneg je res prišel, luna tudi, France je ustrelil v treh večerih že lisico in prekrasno belico, jaz pa tam pri studencu, kjer je bilo največ sledov in najbolj razhojeno, nisem videl niti repa, dasi sem tudi trikrat čakal: do enajstih, polnoči in do ene čez polnoč, dokler je pač sijal rastoči srp prvega krajca.

Četrti večer je šel tudi Resman z menoj brez puške, samo druščino delat, kakor je dejal, v resnici pa menim, da zato, da me je nekoliko ponadzoroval, kako se obnašam pri čakanju. Na mojo strelsko zmožnost se je menda zanesel, ker je pustil puško doma, ali za njegovo natančnost pri vsakem lovskem opravilu sem mu bil malo preživ; ravno ponoči pa je treba lovcu toliko več previdnosti, kolikor bolj priostrene čute imajo živali v tem času. — Šla sva pa čakat šele ob desetih zvečer, ker je bil prepričan, da hodi lisica šele po polnoči na vado, zakaj ta je bila pobrana redno vsako noč, a jaz je nisem dočakal. Sedela sva stisnjeno drug poleg drugega par sežnjev nad studencem v majhni kotlinici za že zdavnaj odmaknjeno skalo, čez katero bi bilo prav pripravno streljati. Do pasu zadelana v gorkem, suhem listju, ki ga je bil dobri France že na večer prinesel iz steljnika najbližje hiše, sva se počutila kraljevsko. S skrbjo pa sva se ozirala na luno, ki se ji je nenavadno mudilo tja nekam za Jelovico; še nekaj komolcev pota in — valet!

»Spet je ne bo, mršne, kar pojvá!« mi pošepeta France, ravno ko je odbila dobravska ura dve. »Vsaj toliko počakaj, da gre luna dol, saj danes menda ne boš več lezel k tisti svoji »dondi« — mu odvrnem potihoma in snemam počasi rokavico, da si pripravim tudi jaz cigareto na pot, ker France je že izvlekel svojo ljubo čedro in »mešér«. Kar mi obstane pogled na temnem predmetu precej daleč doli na levo pod nama, ki se je dobro odražal od belega snega in ki ga prej ni bilo tam. Res, nekaj živega je, ker se je začelo premikati. France, že ves zaverovan v basanje štiri ure pogrešanega tobaka, ni opazil še ničesar, zato ga opozorim, da nekaj gre. Prebistre oči je imel, da bi tudi on takoj potem ne opazil lisice, ki sva jo po dolgem repu precej spoznala kot tako. Bližala se je hitro proti nama, ali namesto k vadi, jo mahne nekoliko niže kar mimo in naprej. Joj, kakšna je bila! Jaz pomerim takoj, da bi ne odšla iz strelne daljave, ki je bila že itak nekoliko obilna, a France me potegne za komolec,

da mi ni bilo mogoče streljati. »Zakaj pa to?« — ga vprašam ves začuden, ko je lisica že izginila za grmovjem — »saj bi na to razdaljo vendar še lahko streljal.« In na uho mi šepeče ves drhteč, da se bo v par minutah zopet vrnila, ker je šla zdaj samo gledat, če je tudi spredaj vse varno, in da se potem ne bo zmenila za drugo ko za »hrušče«. »Samo mir, mir!« — mi še zabiči, potem pa sva kakor okamenela čakala, kaj bo. — —

Ni še preteklo nobenih pet minut, ko se pokaže lisica do pol života izmed dveh grmov, nekoliko više kot je odšla prej in kakih sto korakov od naju. France me prav, prav nalahno pritisne s kolenom na moje koleno, češ, če jo vidim; vidim, mu odgovorim takisto s kolenom, lisica se pa ne premakne in samo opazuje in prisluškava zdaj gor proti skalam, zdaj dol proti dolini. Šele po kakih dveh dolgih minutah se spusti v tek naravnost k vadi in ne da bi pogledala na desno ali levo, hlastne takoj po slanikovi hrbtenici, počene po pasje in — — pok! Veseloigra in tragedija sta končani obenem.

No, ali je kaj tako izredno posebnega, ustreliti sedečo lisico, da je treba o tem pisati v »Lovcu« — se bo kdo začudeno in upravičeno vprašal, prebravši ravnokar povedano. Potrpljenje, prosim. Zame je bilo že to nekaj zanimivega in povsem novega, ko me je izkušeni prijatelj poučil, da gre navajena lisica večkrat najprej mimo vade, pa da se takoj vrne, ko se je prepričala, da ni varna samo tista stran, odkoder je prišla, marveč tudi druga okolica. Dokajkrat sem se pozneje uveril o tej lisičji previdnosti. Ako presedi človek ure in ure ob vadišču, naposled pa pride lisica že skoraj v strelni daljavi mimo, gladko dalje in iz vidika, tedaj bi se mu prav nič ne čudil, če ves razjarjen takoj zapusti čakališče. Ali tu ne pomaga nikako hudičarjenje, noben »kutjala-tošteremtete« iz »Grofice Marice«, pač pa imeti za učitelja kakega Franceta Resmana, da bi počakal še nekaj malo časa na svojem prostoru. Tedaj bi vrnivšo se lisico lahko obdelaval po mili volji, ker se potem — na videz vsaj — briga samo za vado in pobere sleherno, še tako majhno drobtino. Opazoval sem večkrat táko varno se čutečo lisico toliko časa, da me je minila že vsa razburjenost, in sem videl naposled v lisici samo še ubogo žival, ki si v kruti zimi v vedni nevarnosti išče svoj skromni živež. Da bi pa postal toli sentimentalen in jo pustil iti dalje s trebuhom za kruhom, ne, tega ne, zakaj mislil sem si: če je ne bom jaz, jo bo pa kdo drugi.

Iz dveh ozirov sem popisal ta nočni pohod najprvo: ker mi po strelu še nikdar nobena žival ni poginila tako momentano, in ker je bil ta lisjak — to je bil namreč — največji in najlepši,

dasi sem jih ustrelil zlasti v prejšnjih letih zelo mnogo; niso me nazivali brez vzroka lisičjo smrt.

Kdor je poznal Resmanovega Franceta, mi bo pritrdil, da je bil to možakar zelo redkih besedi, zato sem se čudil, ker se je on čudil, ko je pobral mrtvega lisjaka: »Ja, dokaj sem že lisic ustreglu, pa tako mi ni še nobena padva, da bi prav nič več ne zamigova, in tače peklenšč težče pa veliče še tud' nisem imel nikol' v rokah!«

Po strelu se je namreč lisjak sesedel v trenutku, kakor od strele zadet, v tako lego, kot bi se potuhnil, ker ni zganil ne repa, ne noge, ne gobčka. Zato me Resman tudi ni pustil dlje časa iz najinega zavetišča, in sem moral biti ves čas pripravljen za strel, dokler ni končno zlezel najprvo sam dol, prepričat se, da je lisjak zares mrtev.

Počasi, kakor se gospoda izprehaja in zdaj pa zdaj nekoliko postoji, sva šla na Resmanov dom, kjer sva lisjaka šele dobro ogledala. Rane nisva mogla najti nobene, tako gosto dlako je imel; tudi iz gobčka in smrčka ni krvavel, da nama je bila prava zagonetka, kako je mogel tako hitro poginiti. Za čeljustmi pod ušesi je imel tako podaljšano dlako ko ris, pa čisto sivo, kakor tudi okoli gobčka in sploh vso glavo in sprednji del trupa, kar je značilo njegovo visoko starost. Čudno je bilo pri tem lisjaku tudi to, da je bil tako težak, dasi je imel samo še štiri zobe: en derač ter tri kočnike, in še od teh mu je Resman dva kar s palčevim nohtom izvalil.

Prihodnjega dne mi ga je dejal France iz kože po vseh lovskih pravilih; v tem je bil naravnost mojster. Ko je prišel v šolo po mojo desko za napenjanje lisičjih kož, mi je povedal, da je dobil lisjak dva ničlarja: enega ravno skozi srce, drugega za levo uho v tilnik. Poslednji, ki mu je gotovo moral raniti mozeg, mu je tako trenutno upihnil življenje, zakaj, ako dobi žival šibro ali kroglo samo skozi srce, ima vendar še kolikor toliko zmožnosti gibanja, čeprav nezavestnega.

Na desko napeta koža tega izrednega lisjaka je merila od smrčka do konca repa dve coli manj kot pet čevljev — to staro mero sem si zapomnil za vse življenje, ako bi tudi zarisana črta na deski, ki jo še zdaj uporabljam v potrebi v isti namen, ne svedočila te dolžine — torej 58 palcev ali 158 cm. Zelo je že porisan spodnji del deske, toda omenjenega risa še ni noben drug dosegel, kaj li prekoračil.

Spomin na dotično zimsko noč in prijatelja Franceta mi bo ostal vedno svež.

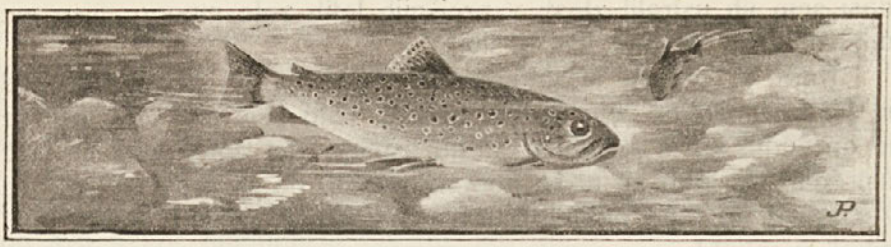

Dr. Avgust Munda:

Noveliranje kranjskega ribarskega zakona.

Člen 323. finančnega zakona za leto 1927./28. daje »oblastnim skupščinam na ozemlju bivše Avstro-Ogrske pravico, bivše deželne zakone, ki veljajo na njih ozemlju in ki se nanašajo na posle njih območja, z oblastnimi uredbami izpreminjati, dopolnjevati in razveljavljati v mejah ustave in državnih zakonov«. Ta člen finančnega zakona daje torej oblastnima skupščinama v Ljubljani in Mariboru tudi pravico, izpreminjati kranjski deželni ribarski zakon* z dne 18. avgusta 1888, dež. zak. štev. 16 iz leta 1890., ki je bil s členom 236. gori navedenega finančnega zakona razširjen na vse ozemlje ljubljanske in mariborske oblasti. Oblastni skupščini pa ne smeta izpreminjati onih paragrafov omenjenega ribarskega zakona, ki so bili recipirani iz državnega okvirnega ribarskega zakona z dne 25. aprila 1885, drž. zak. štev. 58; to velja za § 4. (izvzemši točko 2.), § 6., prvi odstavek, § 21., § 42., § 43., § 46., § 86. kranjskega ribarskega zakona.

Preden je dobil veljavo kranjski deželni ribarski zakon z dne 18. avgusta 1888, dež. zak. štev. 16 iz leta 1890., je veljal na ozemlju bivše Kranjske ribarsko-policijski deželni zakon z dne 25. novembra 1880, dež. zak. štev. 17 iz leta 1881. Ta zakon je odredil zgolj ribarsko-policijske predpise o načinu lovi, o varstveni dobi, o najmanjši meri rib itd., ni pa uredil osnovnega vprašanja, komu pristoji ribarska pravica in kako se mora ta pravica izvrševati na racionelen način. To šele določa ribarski

* Ribarski zakon z dne 18. aprila 1888, dež. zak. za Kranjsko štev. 16 iz leta 1890., je bil z ozirom na člen 236. finančnega zakona za leto 1927./28. znova priobčen v Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti, štev. 125. V prav tej številki sta priobčeni tudi naredbi c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 9. junija 1890, štev. 1473/pr., dež. zak. štev. 17, o ribarsko-policijskih izvršilnih določilih k ribarskemu zakonu in z istega dne, dež. zak. štev. 18, o napravi ribarskih okrajev po ribarskem zakonu. — Ur.

zakon iz leta 1888. Deželni zbor kranjski se je nadejal od novega zakona velikih gospodarskih koristi. To sledi iz poročila upravnega odseka kranjskega deželnega zbora, ki pravi, sklicujoč se na podatke statistične centralne komisije na Dunaju, da »so vse vode na Kranjskem za ribarstvo ne le sposobne, marveč celo jako ugodne« in da »bi se dalo naše ribarstvo povzdigniti na prav visoko stopnjo, tako da bi dajalo izdatno množico živeža i za domačo porabo i za izvažanje«. Da podkrepi to trditev, navaja poročilo, da se je tudi v Kranjski »ulovilo počez na leto 10 do 12 funtov rib na oralu vode; ko bi se pa dobro gospodarilo, zvišala bi se ribja lov na najmanj 50 funtov na oralu«. »Ker znaša« — tako nadaljuje poročilo — »katastrovana ploskovina tekočih voda na Kranjskem okroglo 14.500 oralov, in ako se ulovi zgoraj preračunjena množina rib, t. j. le deset funtov na oralu, znaša to na leto 145.000 funtov, in ker se je funt rib leta 1874. plačeval počez s 30 kr., je znašala skupnina za ribe leta 1874. 43.500 gld. Ako se pa sedaj računa povišani donesek za prihodnje čase umnega gospodarstva . . ., namreč po najmanj 40 funtov rib na oral in leto — 3⅓ funta na mesec — in ako se računa cena za funt le 30 kr., potem znaša donesek na leto za prihodnje čase 5800 centov rib v vrednosti 174.000 gld.

Gospodarski in upravni odsek meni, da bo ta načrt ribarske postave izdatno odpomogel dosedanjim nedostatkom v ribarstvu na Kranjskem.«

Glede ureditve ribarskih pravic pravi poročilo sledeče: »Najvažnejše, kar nam prinaša novi zakon, je, da se ustvarijo ribarski okraji, samosvoji in zakupni; za zakupne okraje in za zakup samosvojih okrajev je ukazana dolga zakupna doba; ta naredba je za ribarstvo jako ugodna. Noben zakupni okraj ne sme imeti več ko enega gospodarja. Dalje bo tudi ustanovitev ribarskih okrajnih odborov na ribarstvo dobrodejno vplivala, ker so jim odkazane važne v § 27. omenjene pravice in dolžnosti. Razen tega se je v postavo sprejela tudi važna naredba proti neodpustljivemu onesnaženju voda in določba, da je vidra izročena ribiču, ki jo ujame.«

Poročilo upravnega odseka je bilo precej optimistično. Pričakovanje, da se bo zvišala produkcija rib, se ni uresničilo. Ako pretvorimo gori omenjeno vsoto na današnjo valuto, bi morali znašati po računu upravnega odseka dohodki ribarstva tekočih voda na ozemlju bivše Kranjske na leto okroglo 3½ milijona dinarjev. Takih dohodkov ribarstvo ne prinaša, ker iz enega orala naših tekočih voda ni moči dobiti na leto 20 kg rib. Vsota vseh letnih zakupnin ribarskih okrajev na ozemlju bivše Kranjske je

znašala leta 1927. 140.113 Din 54 par; pri samosvojih okrajih, ki niso v zakupu, se je računala namesto zakupnine vsota, ki bi se predvidoma plačevala kot zakupnina, ako bi bil okraj v zakupu. Ker so režijski stroški uprave ribarskih okrajev visoki, prigospodarijo zakupniki ribarskih okrajev redno le toliko, da krijejo stroške oskrbovanja ribjih voda. Res pa je, da bi se produkcija rib in s tem dohodki ribarstva znatno zvišali, ako bi se ribje vode racionelno oskrbovale.

Namen zakonodajalca je bil predvsem ta, da uredi ribarske razmere na ozemlju bivše Kranjske v pravnem oziru; to se mu je posrečilo v polnem obsegu. Vse tekoče ribje vode bivše Kranjske so razdeljene v ribarske okraje; na mesto posameznih ribarskih pravic so stopile zaokrožene gospodarske enote, ki omogočajo racionelno upravo ribje vode. Racionelno gospodarstvo pa je zakonita dolžnost (§§ 9., 13. in 16.). Kranjski ribarski zakon je torej gospodarski zakon v pravem pomenu besede. Določila zakona so v vsakem oziru vzorna in niso zastarela, dasi je preteklo skoraj že 40 let, odkar je dobil zakon veljavo. Če nam pa zakon morda ni prinesel koristi, ki si jih je obetal zakonodajalec, ni temu kriv zakon, nego posameznik, ker ni pravilno gospodaril z ribjo vodo.

Kranjski ribarski zakon je dober; je pa nekoliko pomanjkljiv, ko govori o upravi ribjih voda (§§ 13. in 16.). V tem oziru so nujno potrebne nekatere izpremembe. Nekatera določila zakona so pa nejasna in utegnejo dati povod k napačnemu tolmačenju, zaradi tega bi jih bilo treba izpremeniti.

Oskrbovanje naših ribjih voda je treba zboljšati, da se zviša produkcija rib. Je več ribjih voda, osobito postrvjih, v katere še niso nikoli vlagali ribjega zaroda; ni čudno, da so vode opešale. Ribarske upravičence je treba zato prisiliti z zakonito določbo, naj vlagajo v svoje ribje vode leto za letom ribji zarod. Okrajno politično oblastvo naj bi ribarskemu upravičencu (posestniku ali zakupniku ribje vode) predpisalo količino ribjega zaroda, ki ga mora na leto vlagati v svoje vode in to pod sankcijo, da se mu odvzame ribja voda, ako se ne bi pokoril oblastveni odredbi. Posestniku ribarskega okraja naj bi se v tem primeru odvzel v smislu obstoječih določil (prvi odstavek § 13.) ribarski okraj (samosvojstvo) za določeno dobo let, ki pa ne bi smela biti krajša kakor 10 let, ker odreja zakon (tretji odstavek § 15.), da traja zakupna doba najmanj 10 let — zakupniku zakupnega okraja pa naj bi se v smislu določila prvega odstavka § 16. odvzel ribarski okraj, ki naj bi se oddal ponovno v zakup na njegove stroške in na njegovo nevarnost. Ako bi se zakonito določilo o

obligatornem vlaganju ribjega zaroda izvajalo strogo in dosledno, bi produkcija rib v naših vodah znatno porasla že v nekaj letih. Koristi zvišane produkcije rib ne bi uživali le ribarski upravičenci, nego tudi širši krogi; bogate postrvje vode bi privabile v naše kraje letoviščarje - ribiče sportnike in kar je najvažnejše, sčasoma bi začele ustanavljati ribja gojišča osebe, ki bi se obrtoma bavile s to panogo ribarstva. V drugih državah je umetno gojenje ribjega zaroda (valjenje iker) že postalo posebna obrt; gojitelji rib imajo v Nemčiji in Avstriji svojo organizacijo in svoje glasilo. Kolikor mi je znano, ni pri nas v vsej državi niti enega podjetja, ki bi se obrtoma bavilo z umetnim gojenjem rib. Ribje ikre in ribji zarod, ki ga potrebujejo naša ribarska društva in posestniki (zakupniki) ribjih voda, moramo večinoma naročevati iz inozemstva, ker ne zadoščajo naša društvena vališča niti za lokalne potrebe. Če se pa zakonitim potem naloži ribarskemu upravičencu, da mora, pod pretnjo izgube ribje vode, vlagati v svoje lovišče leto za letom določeno količino podmladka, potem se nudi privatni inicijativi pri umetnem gojenju ribjega zaroda gotov in stalen zaslužek.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Osnutek novega lovskega zakona. V centrali je bil izdelan nov osnutek lovskega zakona, ki naj bi se uveljavil za vso državo.

Ta osnutek temelji na regalnem sistemu in odpravlja samosvoja in občinska ali zakupna lovišča brez vsake odškodnine. Pravico lastnega lova daje samo posestnikom, ki imajo svoje posestvo ograjeno, pa tudi tem precej omejeno. Povsod drugod pa naj pripada lov državi.

Lovska dovoljenja izdajajo državne šumske uprave (op.: v mariborski oblasti ni nobene!) samo članom lovskih društev, katera so udružena v Savezu. Dovoljenja se izdajajo za srez ali za oblast ali pa za vso državo, kar stane 100, 200, odnosno 300 Din.

Polovica teh pristojbin pa tudi kazni in drugih dohodkov gre v državno blagajno, druga polovica pa pripada lovskemu fondu, ki ga upravlja minister za šume in rudnike.

Ni izrečno povedano, ali je uplenjena divjačina last lovca ali društva.

O povračilu škode po lovu in divjačini ni povedano nič.

Osnutek je v nasprotju z zakonom o obči in samoupravi in z zakonom o državnem svetu in upravnih sodiščih. Ni verjetno, da bo na merodajnem mestu prišel v pretres. Ing. A. Š.

Posnimki iz zapisnika VII. odborove seje S. L. D. v Ljubljani, ki se je vršila dne 21. oktobra 1927 ob 20. uri v klubovi sobi restavracije »Slon« v Ljubljani.

Navzočih je 19 odbornikov.

Obravnava se več dopisov sreskih poglavarstev, tičočih se podaljšanja zakupnih pogodb.

Glede kontrole nad prekupčevalci kož divjačine se sklene opozoriti lovske upravičence, naj pazijo v svojem okolišu, kdo kupuje kože in od koga jih kupuje, ker sedaj še ni mogoče vpeljati kontrolnih listkov pri nakupu in pri prodaji.

Prepis zapisnika ustanovnega zbora lovske družbe Šmartno pri Litiji se vzame v vednost.

Prošnja neke vdove po lovskem pazniku za denarno podporo iz fonda Zelenega križa se zavrne, ker je prosilka v letošnjem letu že prejela podporo. Odstopi pa se sekciji Maribor iz fonda Zelenega križa 1000 Din, ki jih naj porabi za podpore.

Sreski poglavar v Celju je naklonil fondu Zelenega križa znesek 200 Din. Odbor sklene izreči za ta dar pismeno zahvalo.

Izmed treh ponudnikov za službo pomočnika v lovski knjižnici sklene odbor nastaviti proti mesečni nagradi 150 Din visokošolca Karla Rozmana.

Predsednik poroča nato o glavni skupščini Središnje Uprave Saveza Lovačkih Udruženja, ki bo dne 29. in 30. oktobra t. l. v Ljubljani. Spored se pravočasno objavi v »Lovcu« in v dnevnem časopisju.

Slučajnosti:

G. Rojina prosi, naj se vrše odborove seje le ob torkih in petkih, ker je odbornikom ta dva dneva dana prilika, da pridejo lahko iz lovske knjižnice k seji, kar ima posebno za člane odbora, ki stanujejo izven mesta, to prednost, da jim ni treba napraviti k seji ali pa v knjižnico dolgega pota posebej.

Nato prečita društveni blagajnik imena lovcev, ki so se priglasili kot člani

S. L. D. Ker ni bilo proti nikomur pomislekov, jih je odbor sprejel in so se jim izdale članske izkaznice.

Zapisnikar.

Iz zapisnika VIII. plenarne odborove seje S. L. D. v Ljubljani, ki se je vršila dne 29. novembra 1927. Navzočih je 19 odbornikov.

Predsednik dr. Lovrenčič konstatuje sklepčnost, otvori sejo ter preide na dnevni red.

Zapisnik VII. odborove seje se odobri brez pristavka.

Na prošnjo Kluba ljubiteljev ptičarjev in Kluba ljubiteljev brakov se dovoli za tekmo po 1500 Din enkratne podpore.

Dopis sreskega poglavarja za ljubljansko okolico, s katerim se razglasi pasji kontumac, se vzame v vednost. Na podlagi tega dopisa je dovoljeno lovskim psom brez posebne prošnje loviti divjačino brez nagobčnika, pred lovom in po lovu pa se morajo upoštevati v vsem obsegu predpisi glede pasjega kontumaca.

Z ozirom na dejstvo, da hoče neka tvrdka pri lovskih zakupnikih loviti s posebnimi pripravami živo divjačino, sklene odbor naprositi oba velika župana, naj se prošnje za lovljenje žive divjačine odklonijo, ker lovišča v Sloveniji še nimajo toliko divjačine, da bi se smelo misliti na njen izvoz.

Blagajnik prečita imena lovcev, ki so se prijavili za sprejem v S. L. D. Ker ni nihče proti sprejemu ugovarjal, se novopriglašencem izgotovijo društvene izkaznice. Odbor pa je pri tej priliki sprejel sklep, da se bodo odslej imena vseh novih priglašencev natisnila v »Lovcu«; ako v 14 dneh ne bo od nobene strani ugovora, se priglašenec sprejme med člane.

Z ozirom na trikratno polovično vožnjo po železnici na leto bo S. L. D. izdalo nove članske izkaznice.

Blagajnik poroča nato o proračunu za leto 1928.

Sedanji urednik se naprosi, da prevzame uredništvo »Lovca« tudi za l. 1928. pod istimi pogoji, kot v l. 1927.

Po vsestranskem preudarku je odbor po daljši debati na predlog odbornika Mladiča sklenil za leto 1928. povišati članarino za redne člane na 60 Din, za poklicne lovce in lovske čuvaje pa na 40 Din. Sorazmerno se zviša tudi naročnina za tuzemstvo na 80 Din, naročnina za inozemstvo na 140 Din ter članarina za inozemce na 120 Din. Ustanovnina in pristopnina ostaneta neizpremenjeni.

Sklep finančnega odbora, da je treba začeti takoj z vsemi predpripravami za zidanje Lovskega doma, se vzame pohvalno v vednost. Na predlog g. Vilka Turka se poveri s podrobnim delom finančni odsek, ki ima pravico pritegniti k temu delu sotrudnike tudi izven odbora in izven članstva S. L. D.

Knjižnici in čitalnici »Zimzelen« v Orli vasi pri Celju se dovoli na njihovo prošnjo brezplačen izvod »Lovca« za leto 1928.

Zapisnikar.

O zatiranju ptic selivk po Italijanih. Ko sem opazoval lani ptičje življenje v naši okolici, da priobčim v »Lovcu« svoj ornitološki spisek, kakor druga leta, tedaj me je presenetilo, da je bilo v minulem letu pri nas izredno malo lastovk, kakor še nikdar dozdaj. To so opazili tudi drugi ljudje, ki mislijo, da so se te prekoristne ptice od nas izselile in preselile v druge kraje, kar je pa gotovo zmotno mnenje. Vzrok, da je vsako leto pri nas manj ptic selivk, posebno pa še lastovk, je brez dvoma zatiranje in pokončavanje teh prekoristnih ptic po Italijanih. Lani sem bil videl navadno le po 1—2 para lastovk, le redkokdaj po kakih 10—12 skupaj. Tudi gnezdile so pri nas le malokje. Meseca junija sem vprašal v razredu šolarje zaradi lastovičjih gnezd po hišah. Pa so mi našteli 9 hiš v različnih vaseh, v katerih so doslej vsako leto gnezdile lastovke, v nekaterih hišah celo v dveh gnezdih, a lani so bila vsa gnezda prazna. Če bo šlo tako naprej, bo ta tako ljubka in tako koristna ptica pri nas kmalu prav redka prikazen.

Predlanski »Lovec« je prinesel na str. 227—228 zanimiv spisek: »Kako v

Italiji uničujejo prepelice in druge selivke«, v katerem omenja, kako lovijo in uničujejo Italijani naše koristne ptice selivke za časa selitve in celo s privoljenjem političnih oblasti kljub vsem prepovedim. Še bolj zanimiv spis glede tega zatiranja in uničevanja pa je prinesel lanski »Slovenec« z dne 4. okt., št. 224, pod naslovom »Barbari«.

Ne bo odveč, če priobči »Lovec« večino tega prav zanimivega spisa, ker nam kaže postopanje nekaterih brezvestnih ljudi. Glasi se takole: Ko ptice pevke vzrede mladiče, prenehajo s petjem. Pomladi in v zgodnjem poletju nas razveseljujejo z najrazličnejšimi melodijami, julija meseca pa utihnejo. Prirodoslovec Pike pravi, da je zmotno mnenje, da stara naučita mladiče peti, kajti mnogo vrst ptic preneha s petjem, kakor hitro so mladiči izvaljeni. Koncem avgusta pa se prične selitev na jug in s tem združena nevarnost. Mnogo jih opeša, kajti nekatere se selijo do 6000 milj daleč in močan veter, slabo vreme in druge naravne nezgode jih mnogo uničijo. Največji njih sovražnik pa je človek. Tisočletja so prihajali ti prekoristni selivci v evropske pokrajine, ne da bi jih bil pri tem kdo nadlegoval. Današnjim prebivalcem okoli Sredozemskega morja pa je ptica selivka posebno slastna delikatesa in pričeli so jo loviti. Na stotisoče jih vsako jesen polove ter pojedo, ne meneč se, je li to splošnosti v škodo ali ne. Ob selitvi so parniki, ki vozijo v smeri njih poleta, polni raznih utrujenih ptic. Vsaka žica in vrv jih nosi, kolikor jih more sesti na njo. A tudi to so brezsrčni ptičarji obrnili v svojo korist. Sedaj gredo tako daleč, da ob selitvi ptic spuste na morje razne, nalašč za to napravljene ladje, katere so prepredene s žicami in na katere ptice sedajo. Ko se jih je nabralo polne žice, spuste močan električen tok v napeljavo in na mah jih popada na tisoče mrtvih po tleh. Ker se to vrši v veliki meri, je skoraj neizogibno, da bodo razne ptice selivke v doglednem času popolnoma izginile in da bo n. pr. lastovka v naših krajih nenavaden pojav. Vsi ti stotisoči selivk so uničevalci žuželk in veščaki trdijo, da vsak par lastovk v teku enega samega poletja uniči en milijon žuželk. Zato lahko nazivljemo zatiralce ptic selivk v masah barbare, dasi se ravno v Italiji, kjer je pokončevanje največje, radi ponašajo s tisočletno kulturo.

Toda človek ne zatira in ne uničuje ptic selivk samo dandanes, ampak že od nekdaj, in v prvi vrsti zopet Italijan! V tem pogledu je priobčil prav zanimiv spis že Fr. Erjavec v svoji knjigi: Domače in tuje živali v podobah, III. del: Ptice, str. 17., ki jo je izdala Mohorjeva družba l. 1870.

Ker je tudi ta spis prav zanimiv glede selitve in glede pokončavanja ptic selivk ob selitvi in je ta knjiga že silno redka, naj priobčim še dotični odstavek, ki pravi: Cilj ptičjega potovanja je različen. Mnoge ptice zaostanejo že v južni Evropi, namreč po Laškem, Španskem, Grškem, v Mali Aziji in po otokih. Druge pa prelete Sredozemsko morje in prezimujejo v deželah severne Afrike, zlasti v Egiptu. Nekatere pa, kakor n. pr. lastovica, pastiričica, kobilar, kukavica in še druge gredo tja v Osrednjo Afriko. Sila malih potnikov pogine med potom. Mnogo jih požro ž njimi vred potujoče ujede, še več jih opeša in popada v morje, najgrozovitejši sovražnik jim je pa človek. Na milijone potujočih drobnih ptičkov polovi človek v nastavljene mreže in zanke in na limanice. Najhuje se jim godi na Laškem, kjer izza vsakega grma preži na nje lakomnež, ki podavi vse, kar nosi perje, naj ima še tako malo mesa. Baš na Laškem se polovi na koše naših najmilejših pevcev: penic, taščic, slavcev, kovačkov in drugih. Samo ob »velikem jezeru« (Lago maggiore) v gornji Italiji jih polove na leto okoli 60.000 in v neapoljski dragi so ujeli v enem dnevu 100.000 prepelic. Velika sreča za vse potujoče ptice pa je, da jih afriški narodi prijazno sprejmo. Ako bi tudi oni posnemali izobražene Evropce, bilo bi že davno vseh konec.

Tako je pisal Erjavec pred 58 leti. Če so torej Italijani in drugi ob Sredozemskem morju že pred več kakor 60 leti tako brezvestno in v tako velikanskem številu uničevali naše ptice selivke, potem je le čudno, da se jih vendar še kaj vrača vsako leto k nam.

Naj dodam, da je tudi prepelic pri nas izredno malo, vsako leto manj. Lani sem slišal eno samo enkrat. I. Šašelj.

Navadni fazan — Phasianus colchicus — delna beličnost — redka prikazen. O božiču 1927 so ustrelili v lovišču odvetnika dr. Gorišeka v Št. Lenartu v Slov. goricah fazanko, ki je deloma popolnoma bela. Žival je bila v truplu krepka, zalita in dobro rejena. Glava, tilnik, grlo in vrat so beli, na temenu ima še nekaj črnorjavih peres. Prav tako je tilnik obrobljen z rjavkasto progo. Pod očesi se vleče proti tilniku svetlorjav trak, ki pa ni več tako izrazito sivorjav, kakor pri običajni barvi fazanke. Na vratu se nahaja tu in tam še kakšno rjavo ali črno pero, slično, kakor bi bil vrat črno ali rjavo poškropljen. Gornji del perutnic je deloma bel, deloma rjavkast in črnkast. Popolnoma bela je na hrbtu in nad repom, istotako so snežnobela stegna. Golenice, kremplji in nohti pa so bledobeli, prav takšen je kljun. Goli deli okoli očes so tudi bolj bledordeči kakor pri živalih z navadno barvo. Sicer je pa vsa druga barva nekoliko bolj svetla kakor običajno pri samicah fazana. Ptica je v tej obleki prav zanimiva in seveda zelo redka ter se nahaja kot preparat v zbirki zakupnika lovišča g. dr. Milana Gorišeka v Št. Lenartu v Slovenskih goricah. Ant. Godec.

Par opazk glede škurhov na Kranjskem. Tukajšnji posestnik v Praprečah in gostilničar pri kolodvoru g. Franc Štrekelj ima nagačenega škurha. Tega mu je dal pred sedmimi leti g. Anžur iz sosednje Martinje vasi, ki ga je bil ustrelil na travniku v sredi Temeniške doline. Bilo jih je skupaj v jati kakih 20—25. Ko je streljal v krdelo, ki se je paslo na travniku, je obstrelil enega v perutnico, da ni mogel odleteti z drugimi s travnika. Ko so pa drugi odleteli in se je ranjeni močno drl, ker ni mogel ž njimi, se je eden izmed odletele jate vrnil na travnik k ranjenemu in ga je skušal vzdigniti, da bi tudi on odletel, in res sta se vzdignila kak poldrugi meter visoko. Toda, ker je bil zadeti preveč ranjen in ni mogel dalje leteti, je zopet padel na zemljo, kjer ga je lovec ujel. Odleteli pa je kričal v zraku še bolj, kakor na tleh ostali ranjenec. G. Štrekelj je dal slednjega v Ljubljani nagačiti. Ob tej priliki pa je povedal g. preparator, da takih ptičev do tedaj že 32 let ni bilo videti na Kranjskem. Naj pristavim še, da piše Fr. Erjavec v svoji knjigi »Domače in tuje živali«, ki jo je izdala Mohorjeva družba l. 1870., na strani 244, da so enega škurha ubili pozimi meseca grudna l. 1870. pri Temenici na Dolenjskem, kar svedoči, da so se pojavljali nekdaj škurhi večkrat v naši okolici, kar ni nič čudnega, saj imamo tu pri nas ob Temenici, posebno proti Št. Vidu, precej močvirnatih travnikov, kjer stoji ob času povodnji voda, razlita po travnikih, kakor jezero, kakor pod vasjo Vrhovo i. dr., in takrat se pojavljajo na vodi galebi, divje race, divje gosi, in kakor pripovedujejo, so videli tudi labode.

I. Š., Št. Lovrenc pri Veliki Loki.

Krmite pozimi ptice pevke! Ni boljšega pomagača pri zatiranju raznovrstnih sadnih škodljivcev na naših vrtovih, osobito gosenic, kot so ptice pevke, ki prezimujejo v naših krajih. Izmed vseh najkoristnejše pa so sinice. Da si ohranimo in pridobimo te pridne delavce za poletni čas, je neobhodno potrebno pravilno in smotrno krmljenje pozimi.

Predvsem moramo krmiti sinice, ker ravno te živijo spomladi pretežno od žuželk in z njimi zrejajo tudi mladiče. Razume se, da naj poleg sinic dobijo tudi ostali pri nas prezimujoči pevci svoj delež.

Umno krmljenje pa ni mogoče:

1. brez pravilno pripravljene krmilnice,
2. brez prave krme in
3. treba to pravilno pokladati.

Krmilnica, podobna majhni hišici, naj bo napravljena tako, da krmo čimbolj varuje pred dežjem in snegom. Z žebljem naj bo pritrjena na stebriček, da se poleti lahko sname in spravi pod streho. Na dno pa naj bo pritrjena večja pločevinasta posoda. Tako pripravljeno krmilnico postavimo blizu sadovnjaka v zelenjadni vrt ali kjerkoli, tudi pri hiši.

Edino prava hrana za sinice je sirova koruzna moka (ne zdrob), sirov živinski loj in dobro zrelo seme od solnčnic.

Ne sme se jim pa pokladati bučno ali konopljino seme, dasiravno oboje zelo rade jedo, kajti po obilni večkratni hrani bučnih pešk in konopljinega semena se jih loti nekaka griža, ki je zanje vedno smrtonosna. Za ostale ptice, kot zelenčke, vrabce, strnade, ščinkavce itd. sta dobri ajda in proso. Bučno in konopljino seme jim je škodljivo prav tako kot sinicam.

Koruzno moko in loj naj imajo ptice v krmilnici vedno na razpolago, in sicer loj naboden na konici, moko pa nasuto v pločevinasti posodici. Ostalo krmo jim natresamo vsako jutro kar na dno krmilnice.

Krmilnice naj bodo že sredi jeseni zunaj, da se s tem privabijo ptice iz bližnjih gozdov. Pred koncem marca pa naj se s krmljenjem ne preneha, da ptice obdržimo v obližju vrtov kjer naj gnezdijo.

Ako se bo po danih navodilih ravnal vsak naš posestnik, bo nedogledna korist kmalu vidna, za zgled pa naj bi se vsaj pri vsaki šoli priredila opisana krmilnica. — Društvo za varstvo in vzgojo ptic pevk v Ljubljani.

Sejem za kože in kožuhovino v Ljubljani se bo pričel 23. t. m. ob 8 zjutraj na prostoru Ljubljanskega velesejma. Tega dne dopoldne se bo kupovalo in prodajalo na drobno, zlasti pa bo Lovska zadruga, oziroma »Divja koža« prevzemala od zamudnikov v komisijo kože vseh vrst. Sprejemanje kož pa se brezpogojno zaključi tega dne opoldne. V tem času je tudi ogled posameznih partij kož, pripravljenih za dražbo. Popoldne ob 3 se bo začela dražba kož v sortiranih partijah. Prihodnji dan, 24. t. m., bo obračun s kupci in oddajale se bodo kupcem izdražene kože. Kdor ima kože divjih živali, naj jih takoj pošlje na naslov »Divja koža«, Ljubljana, velesejem. Istotam lahko zahteva pojasnila, ki jih dobi brezplačno z obratno pošto.

Odbor opozarja svoje člane, naj se požurijo s prijavami in s plačevanjem članarine, ker je naklada prve številke »Lovca« nepreklicno določena in jo prejmejo samo oni člani, ki se prijavijo pravočasno. Kdor se prijavi pozneje, mora pripisati krivdo sebi, ako ne bo prejel vseh številk letnika 1928. — Vse podrobnosti so razvidne iz besedila, natisnjenega na drugi strani zelenih platnic.

V založbi velikega župana mariborske oblasti je izšla karta o administrativni razdelbi mariborske oblasti v merilu 1 : 200.000 z izkazom političnih in katastralnih občin po stanju začetkom l. 1927. V izkazu so navedene površine posameznih političnih in katastralnih občin, dalje orožniške postaje, osnovne šole, župnije in poštni uradi. Karte in izkazi so izdelani na dobrem, trpežnem papirju. Cena karte z izkazom vred je 25 Din in se dobi razen pri velikem županu — oblastnem šumarskem referentu — pri vseh sreskih poglavarjih mariborske oblasti. Ta karta in izkaz bosta dobrodošla vsem, ki se zanimajo za zakup občinskih lovišč.

Društvu »Zoo« sem na razpolago, ako potrebuje informacij o makedonski favni, kolikor mi je znana. Mogel bi s tukajšnjim prebivalstvom in z lovci stopiti v stike glede nabave raznih ptic roparic na gnezdu, in dr. — Anton Kappus, sudski kapelan I. kl., Skoplje.

Zelenemu križu so darovali lansko leto sledeči, doslej še neobjavljeni dobrotniki: Šmarski lovci 205 Din namesto venca pokojnemu tovarišu Fr. Frlincu; g. Bogdan Žilič 200 Din. Uprava »Zelenega križa« se toplo zahvaljuje za dobrodušne prispevke.

Edinstveni ribarski zakon. Pred nekaj dnevi so slovenski dnevniki prinašali vest, da namerava vlada predložiti skupščini nov ribarski zakon, ki bo na kvar ribarstvu v Sloveniji.

Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani je prejelo te dni od ministrstva poljoprivrede načrt tega zakona. Osnutek je prevzel določbe o tem, komu pristoja ribarska pravica in kako naj se ta pravica izvršuje, iz sedanjega srbskega ribarskega zakona, ki zastopa glede ribarstva regalni sistem. Načrt ne upošteva prečanskih razmer in je tako nepopoln, da ni zrel niti za diskusijo, tem manj za uzakonitev. Po določilu osnutka bi se sedanji pokrajinski ribarski zakoni razveljavili le toliko, kolikor nasprotujejo določilom osnutka. Ribarstvo v Sloveniji torej ne bi bilo neposredno prizadeto, tudi če bi se osnutek uzakonil. Slovensko ribarsko društvo je storilo primerne korake, da se prepreči uzakonitev osnutka in da se — če bi vztrajala vlada na izenačenju ribarskega prava — razširi slovenski ribarski zakon, ki je skoz in skoz moderen, na ozemlju vse kraljevine. Ribarski okrajni odbor.

Odlikovani orožniki. Veliki župan mariborske oblasti je podelil častno nagrado onim orožnikom, ki so se v izvrševanju ribarsko-policijske službe s posebno vnemo in uspehom izkazali. Prvo nagrado od 1000 Din prejme Ivan Lužar, orožniški kaplar v Ljubnem, okraj Gornji grad. Dve drugi nagradi po 500 Din pa dobita Ivan Kocutar, narednik pri Sv. Petru pri Mariboru in kaplar Gvidon Zorenč v Slov. Bistrici. — Iz pisarne velikega župana mariborske oblasti.

Plavanje rib in graditev ladij. Draždanski inženjer Koerner je odkril, da riba ne plava zgolj z gibanjem plavuti in repa, nego tudi s tem, da odpira menjaje se usta in škržni poklopec. Voda, ki teče v usta, izteče s sunkom iz škrg, ta voda povzročuje pogon in poveča brzino. Inženjer Koerner je ta princip apliciral na pogon brodov in je s poskusi dosegel že lepe uspehe.

(»Ribar«.)

Najmanjša riba. Leta 1902. so našli v jezeru Buhi v jugovzhodnem delu otoka Manile ribo, dolgo 10 do 12 mm. Riba je povsem prozorna in sliči po obliki života globočku (gobio). Znanstveno ime ribe je Mistichthys luzonensis. Ob obali Evrope živi sorodna vrsta te ribice, ki ima znanstveno ime Aphya pellucida. Ta ribica ne postane daljša kakor 4 cm, živi menda le eno leto. Telo je prozorno, tako da so jo dlje časa smatrali za ličinko drugih rib.

(Po »Prirodi« 1927, št. 6.)

Pospeševanje ribarstva v Italiji. Ministrstvo nacionalne ekonomije v Italiji je razpisalo nagrado 7000 lir za pisatelja, ki sestavi najboljše delo o ribiški spravi za ribjo lov v morju.

(»Ribar«.)

Postrv brez tolščenke. »Schweizerische Fischereizeitung« 1927, št. 11, poroča, da so ujeli 3. novembra 1927 v Waggitalskem jezeru postrv, ki ni imela tolščenke; tudi druge plavuti so bile abnormalne.

Interesantna ameriška ribarska dovoljenja. V državah Colorado, Idaho, Jowa, Missouri smejo ženske ribariti brez vsakega ribarskega dovoljenja; pri

moških pa se strogo gleda na to, da ne love brez predpisane izkaznice. V državah Maryland in Tennesec morajo ribiči nositi izkaznico sredi hrbta, da jo nadzorovalni organi takoj zapazijo. V državi Indiana smejo aktivni vojaki loviti brez izkaznice, v državi Newhampshire pa imajo upokojeni vojaki pravico, brezplačno ribariti, če so stari vsaj 70 let.

(»Sportfischer«.)

Bolezen ščuk. Pred 2 ali 3 leti so pripovedovali ribiči, da je poginilo v Ljubljanici, osobito okoli Vrhnike, veliko število ščuk. Poginule ščuke so imele po životu večje ali manjše rane. Enako bolezen opazujejo že trideset let ob Vrbskem jezeru; bolezen se pojavlja spomladi, traja nekaj mesecev po drsti in ponehava poleti. Potek bolezni je sledeči: Pod kožo se pojavljajo oteklne, luske odpadajo na oteklem mestu, koža razpada in pokaže se muskulatura krvavordeče barve. Take rane nastanejo na različnih delih života, najčešče na glavi, pa tudi v bližini repa. Rane niso globoke kakor pri furunkulozi salmonidov. V rane se vseljujejo različne bakterije.

Bacila, ki povzročuje to bolezen, še niso našli. Morda ga sploh ni. Prof. Marijana Plehn, ki je raziskovala to bolezen, pravi, da je vzrok bolezni morda ta, da je ščukina koža občutljivejša od kože drugih rib. Za to govori tudi dejstvo, da nastopa bolezen ob drsti, ko se ribe pode po vodi in je možnost tem večja, da se poškodujejo in opraskajo na vejevju. Po drsti so ribe tudi občutljivejše kakor sicer; to je vzrok, da se pojavlja bolezen spomladi, ko se riba drsti.

Dražba lovišča.

V razglasu o dražbi lova občine Koče v decembrski številki »Lovca« zakupna doba ni bila pravilno razpisana. Namesto »od 1. februarja 1928 do 31. decembra 1933« se je imelo glasiti: »od 1. februarja 1928 do 31. marca 1933.« - Vsa lovišča se praviloma oddajo v zakup tako, da poteče zakupna doba 31. marca.

Mali oglasi.

Za Novo leto 1928. želi puškar **F. K. KAISER, Ljubljana,** vsem prijateljem zelene bratovščine **lovski blagor** in vsem ribičem obilen **Petrov blagoslov.**

Lovci! Pri nakupu strupa za roparice (lisice, volkove itd.) zahtevajte le pristne cyaninove kapsule z zak. zašt. imenom »Cyonan«, ki so jih naši lovci tekom zadnjih let spoznali za najboljše. Kapsule so okrogle, steklene in s tekočino napolnjene. Na to je treba paziti, ker se z več strani ponujajo potvorjeni, manj vredni izdelki pod sličnim imenom. Cyonan-kapsule imajo pred strychninom in cyankalijem to nepobitno prednost, da žival obleži na mestu, ko je kapsulo pregrizla. Cena kapsuli z navodilom 12 Din. - Glavna zaloga: **Lekarna Orožen, Ptuj,** Slovenija.

Izgubila se je kratkodlaka psica rjave barve. Na čelu ima belo liso. Tudi pod vratom je bela, nekoliko bela tudi po nogah in konec repa. Psica je visoka 35 cm. Pride na ime »Nora«. Izgubila se je na lovu pri Sv. Juriju ob Juž. žel. dne 26. decembra 1927. Kdor kaj ve o psici, naj javi Ivanu Deisingerju v Zidanem mostu 18 — proti nagradi.

Rabljeno orožje prevzema v komisijsko prodajo in posreduje najboljšo prodajo puškar **F. K. KAISER, Ljubljana.** Po ugodni ceni ima sedaj v komisijski prodaji sledeče puške:

Hammerles dvoc., »Peterlongo«, kal. 12, 2000 Din; Hammerles dvoc., belgijska, kal. 16, 1400 Din; Hammerles dvoc., belgijska, kal. 20, 1500 Din; Toplever dvoc., boroveljska, kal. 16, 1100 Din; Toplever dvoc., boroveljska, kal. 16, 1050 Din; trocevka s petelini, kal. 12 × 12 × 6·5, 1400 Din; Browning avtomat, predvojni, kal. 12, 1500 Din; repetirka 8 mm, 1200 dinarjev; repetirka 8 mm, 600 Din.

Priporoča tudi svojo zalogo novega orožja, municije, lovskih priprav, **pasti za divjačino** ter vse **potrebščine za ribjo lov.** Izvršuje vsa popravila orožja. Priznano najboljše **montiranje daljnogledov** na puške ter popravilo ribarskega orodja po najnižjih cenah.

Jr. W. Courier

1878 1928

Dr. Ivan Lovrenčič — petdesetletnik.

Dne 22. februarja t. l. preteče 50 let, kar je zagledal luč sveta naš predsednik dr. Ivan Lovrenčič. Petdeset let življenja ni bogvekaj, vendar je petdeseto leto eden mejnikov, ko človek rad pogleda nazaj in si napravi bilanco o pretekli dobi. Bilanca dr. Ivana Lovrenčiča bo ugodna. Z zadovoljstvom in radostjo lahko gleda slavljenec nazaj v svoje življenje in slovenski lovci se radujemo z njim v zavesti, da smo imeli in imamo za predsednika najboljšega izmed sebe. Iskreno mu čestitamo k 50 letnemu slavju s prisrčno željo, da bi z nezmanjšano čilostjo deloval kot doslej za nas, za slovensko lovstvo še mnogo, mnogo let!

Vsa zgodovina slovenskega lovstva je tesno spojena z osebo dr. Lovrenčiča. On je ustanovitelj naše organizacije S. L. D. in njena duša. Strumno in smotreno vodi »zeleno bratovščino«, odkar se je počela, in spretno ji je znal pridobiti veljave in ugleda. Z ustanovitvijo njenega glasila »Lovca« je dvignil naše lovstvo na stopnjo drugih kulturnih držav in njegova zasluga je, da nas Slovence čislajo kinologi inozemstva.

Dr. Lovrenčič je mož dela, bistre preudarnosti in neupogljivega značaja. On ljubi jasnost in možatost, ne mara puhlih fraz in sladkega besedičenja. V podkovanih čevljih in raševnem jopiču se počuti najbolje in tak je tudi znotraj: pristen in naraven, kratek,

pa vsebinski. Kadilnica mu je zoprna in ogaben prilizek. Zato naj ob njegovi petdesetletni slavini govore zgolj dejstva, ki jih navajam, da posname vsak čitatelj sam, od kod je naš predsednik, kje in kako je živel in kaj je storil za slovensko lovstvo. Naloge, ki si jih je zadal kot organizator slovenskih lovcev, je začrtal v uvodnem članku v prvi številki »Lovca« in svoje glavno načelo je poudaril na občem zboru S. L. D. dne 4. aprila 1910. »Organizacija slovenskega lovstva,« piše, »je potrebna tako za njegov notranji razvoj kakor za zunanjo zaščito in uveljavljanje lovskih koristi... Število slovenskih lovcev postaja od dne do dne večje, vsak lovi po svoji glavi, lovišča se od leta do leta draže, priložbe proti lovu pa se od hipa do hipa množe. Tako ne gre dalje! Treba je odločne roke, ki bo dala našemu lovstvu gotov pravec, gotovo smer, v kateri naj se razvija, nasprotnikom lova pa začrtala mejo: do tukaj in nič dalje. S. L. D. se je po treznem preudarku odločilo poslati »Lovec« v svet, da z energično roko poseže v te kaotične razmere. On prihaja tedaj v slovensko javnost kot — vzgojitelj, prihaja pa tudi kot branitelj... »Lovec« hoče v prvi vrsti vzgajati lovce, in sicer v te besede polnem pomenu... Toda ne samo to, kako je gojiti divjačino in kako jo je pravilno loviti, ampak tudi, da je ravnati z živalmi kot s čutečimi bitji, hoče »Lovec« vcepiti v srca svojim tovarišem... »Lovec« bo pazljivo zasledoval, kaj se godi s posameznimi lovišči,... posvečal posebno pozornost lovskemu pravu,... se zavzemal za pravično lovsko zakonodajstvo... Svojim čitateljem hoče iti »Lovec« zlasti v takih vprašanjih na roko, ki se tičejo izvrševanja lova samega... Treba bo naše lovce seznaniti s psoslovjem in jih pripraviti do tega, da bodo vzrejali in vodili le dobre lovske pse... Tudi bo »Lovec« seznanjal čitatelje z vsemi pridobitvami in napredki orožarstva in se zavzemal za naše kožuharstvo.«

Na omenjenem občem zboru je poudaril v svojem govoru: »Naše društvo ne pozna politike, temveč je odprto vsakemu lovcu in ne preiskuje njegovih političnih nazorov. Kdor je vnet lovec, nam je dobrodošel! Mi poznamo samo eno barvo, to je zeleno, barvo svojih lovišč... Ako smo Slovenci že na vseh poljih tako razcepljeni, ustvarimo vsaj mi lovci nekaj skupnega, nekaj enotnega.«

Kako se je držal dr. Lovrenčič teh svojih smernic, kako jih je izvajal in kaj je dosegel, blagovoli čitatelj posneti iz naslednjih vrstic.

★

Dr. Ivan Lovrenčič je doma s samotne kmetije Oplence, ki spada k vasi Zamostec, občine Sodražice. Njegov oče Jakob, ugleden posestnik in trgovec, je bil strasten lovec, vendar mladega Ivana ni jemal seboj na lov, češ da je lov za odrasle in da spada puška zgolj v preudarne roke. Tako je Ivan večidel le poslušal lovske razgovore v rodni hiši, kjer so se shajali lovci vse Ribniške doline, na lov hoditi pa ni smel, dasi ga je vleklo z vsemi silami. Več udejstvovanja je imel pri lovskih psih, ki so bili vedno pri hiši. Skrbel jim je za red in snago in jih poslušal s trepetajočim srcem, kadar so zvonili po bližnjih brdih za divjačino. Deset let star se je šel šolat v Ljubljano. Ko je prestopil v višjo gimnazijo, je dobil prvo puško in pričel spremljati očeta na lovu. Leta 1897. je maturiral in se nato vpisal kot pravnik na dunajsko vseučilišče.

Kot dijak v Ljubljani svojega nagnenja do lova pač ni mogel udejstvovati. Ker pa so šolske knjige razboritemu dečku nudile premalo duševne hrane in zaposlenosti, je začel čitati leposlovne knjige in kmalu tudi pisateljevati. Že kot tretješolec je napisal več povestic za »Vrtec« in »Rodoljuba«. V svojih spisih se je rad dotikal lova in prirode sploh. Podpisoval se je Rekar, Ogradar, Zamoščan. Sprejet je bil v znamenito »Zadrugo«, kjer so se zbirali Cankar, Župančič, Kette, Murn, dr. Lončar i. dr., ter bil nekaj časa celo njen predsednik. Z vnemo se je v tem času pričel učiti ruščine, kateri študij je pozneje nadaljeval pod vodstvom znanega rusofila pok. dr. Ljudevita Jenka. V hiši dr. Jenka se je seznanil z mnogimi odličnimi ruskimi pisatelji in znanstveniki, kakor s knezom Galycinom, A. H. Haruzinom i. dr. Ruski jezik je ljubil nad vse. Od prvega početka je bil ves čas član »Ruskega kružka« in od l. 1913. dalje njegov predsednik. Ruski emigranti so imeli v njegovi pisarni vedno toplo zavetje. V znak zaslug ga je »Komitet ruskih beguncev v Ljubljani« dne 4. maja 1920 izvolil za svojega častnega člana.

Več razmaha v lovskem pogledu nego na gimnaziji je imel dr. Lovrenčič kot visokošolec. Ne le, da je mogel več hoditi na lov, vseučiliške knjižnice na Dunaju in v Pragi so mu tudi nudile dovolj literature, da se je i lovsko-teoretično naobrazil. Na čitanje lovske literature ga je privedel, skoraj bi rekel, slučaj. Ko je namreč kot jurist-novinec izbiral v dunajski vseučiliški knjižnici v katalogu pod črko »J« juridične knjige, je naletel tudi na naslov »Jagdzeitung, Hugos«. Seveda si je takoj privoščil tega in podobnega čtiva v polni meri, izprva v nemškem, potem pa tudi v francoskem in ruskem jeziku. V Pragi, kamor se je preselil po prvem državnem izpitu, je nadalje študiral lovsko slovstvo

in stopil v stik s češkimi lovskimi krogi. Zlasti je mnogo občeval z urednikoma listov »Češke myslivosti« in »Svet zvířat«.

Leta 1905. je v Pragi dokončal pravoslovne študije in dne 16. decembra promoviral za doktorja prava. Precej potem je vstopil pri deželnem sodišču v Ljubljani kot pravni praktikant in leto pozneje kot odvetniški kandidat v pisarno odvetnika dr. Danila Majarona. Leta 1913. je odprl potem svojo lastno odvetniško pisarno v Ljubljani, kjer deluje še vedno.

V Ljubljani se je odprlo dr. Lovrenčiču, praktično in teoretično izvežbanemu lovcu in krepko čutečemu možu, širno polje za udejstvovanje in za izvedbo zamišljenih načrtov. Pred vsem je izprevidel potrebo organizacije vseh lovcev. Takrat je bila pri nas edina organizacija te vrste »Kranjsko društvo za varstvo lova«. To društvo je bilo v nemških rokah ter nudilo svojim članom zgolj nemško lovsko čtivo; zato je bilo neprimerno, pa tudi nedostopno za širše lovske sloje. Z nekaterimi somišljeniki je nameraval dr. Lovrenčič to društvo dobiti v slovenske roke in ga preorganizirati. Toda Nemci so njegovo namero kmalu zaznali in odklanjali slovenske lovce, ki so se priglašali za vstop. Treba je bilo torej misliti na lastno organizacijo. Dne 30. januarja 1907 je bilo prvo posvetovanje o tem predmetu v Štrukljevi gostilni. Tu zbrani lovci so sklenili ustanoviti »Slovenski lovski klub« in so izvolili odsek za sestavo pravil. Duša vsemu pokretu je bil dr. Lovrenčič, ki je opravil skoraj vsa pripravljalna dela. Dne 27. februarja t. l. se je vršilo veliko zborovanje v hotelu »Ilirija«, kjer so sprejeli pravila in je stopil S. L. K. v življenje. Deželna vlada je klubova pravila odobrila dne 7. julija in dne 16. oktobra 1907 je bil prvi redni obči zbor. Za predsednika je bil izvoljen Ivan Hribar, sedanji minister n. r., za podpredsednika pa dr. Ivan Lovrenčič.

»Slovenski lovski klub« je živahno deloval. Priglasilo se je kmalu nad 100 članov, ki so se shajali v najeti sobi v gostilni »Pri roži« v Židovski ulici. Tam je bila tudi čitalnica. Da se uveljavi klub na zunaj in pokaže kaj uspeha, je priredil prvo slovensko lovsko razstavo (rogovja). Razstavo so otvorili na primerno slovesen način dne 19. marca 1909. Po otvoritvi je bil II. redni obči zbor, ki je sprejel izpremembo pravil, da se »klub« izpremeni v »društvo«, in pa predlog dr. Lovrenčiča, naj društvo ustanovi in izdaja lastno glasilo. S tem je bil ustanovljen »Lovec«, ki je s prvo številko v mesecu januarju 1910 zagledal beli dan. Leto 1909. je bilo polno dela in napora. Pripraviti je bilo vse potrebno za list. Večino tega je prevzel in izvršil dr. Lovrenčič. Spisal je razne oklice in vabila ter za »Lovec«

zlasti daljšo razpravo Za kunami (Lovec I., str. 5, 21, 40, 59, 76 in 95) ter članek Psoslovje (ibid. str. 10). Podpisoval se je Podgorski.

Zaradi drugotne zaposlenosti predsednika S. L. D. Ivana Hribarja, je moral podpredsednik dr. Lovrenčič kmalu prevzeti vse posle predsednika. Predsedoval je že odborovi seji dne 15. aprila 1910, ki je pripravljala snov za III. redni občni zbor. Ta zbor je bil sklican na dan 24. aprila 1910 in na njem je bil dr. Lovrenčič enoglasno izvoljen za predsednika. Od tega dne stoji dr. Lovrenčič brez prekinitve na čelu S. L. D., torej skoraj polnih 18 let. Če se pa oziramo na njegovo funkcijo in delo pred tem dnevom, moremo reči z vso pravico, da praznuje dr. Lovrenčič ob svoji rojstni petdesetletnici hkratu še dvajsetletnico, odkar vodi ves pokret slovenskega lovstva.

Leto 1910. je bilo prav tako kakor preteklo, leto dela in skrbi. Poleg »Lovca« je bila važna skrb mednarodna lovska razstava na Dunaju, ki se je otvorila dne 7. maja. Kranjska dežela je imela na razstavi poseben oddelek, ki je obiskovalcem jako ugajal. Dr. Lovrenčič je razstavil slike svojih istrskih brakov iz lastne psarne »Podgora«. Slike so vzbujale pozornost, kakor je poročal dunajski dopisnik »Lovcu«.

S. L. D. se je udeležilo to leto tudi razstave lovskih trofej na Dunaju dne 1. junija. Razstavilo se je 15 rogovij srnjakov in 22 rogljev gamsov. — Tudi na razstavo psov, ki je bila od 11. do 13. junija t. l. na Dunaju, so slovenski lovci poslali nekaj psov. Dr. Lovrenčič je dobil za svoje istrske brake dve prvi in dve drugi ceni. — Na pobudo dr. Lovrenčiča se je priredila 9. oktobra t. l. prva tekma frmačev v Domžalah. Tekmo je vodil dr. Lovrenčič sam. — Tudi ustanovitev tradicijonelnih lovskih plesov spada v leto 1910. Sklep je bil storjen na pobudo dr. Lovrenčiča v odborovi seji dne 25. novembra, prvi ples pa se je vršil potem dne 1. februarja 1911.

Tako je teklo leto za letom v vztrajnem delu za povzdigo in ugled slovenskega lovstva, dokler ni izbruhnila svetovna vojna. Dr. Lovrenčič je moral kot rezervni častnik na bojišče. Izprva je služil pri domačem (27.) črnovojniškem polku kot bataljonski pobočnik, leta 1915. pa so ga premestili k vojaškemu sodišču, in sicer v Kosovsko Mitrovico, pozneje v Jagodino in končno v Gornji Milanovac, kjer je ostal do prevrata. Srbi ga imajo v najboljšem spominu. Seljaki iz sreza Rudnik so poslali l. 1919. k tedanjemu ministru dr. Kramerju posebno deputacijo, ki je prosila, naj g. minister sporoči dr. Lovrenčiču toplo zahvalo za

vse dobrote, ki jih je izkazal kot vojaški sodnik srbskemu narodu. Jako važno vlogo je imel dr. Lovrenčič v vojaško-sodnem postopanju proti mornarjem, obtoženim kotorske revolucije l. 1918. Po njegovem prizadevanju so priznali vojaški sodniki tudi za vojake kot razbremenilni moment neodoljivo silo.

Po prevratu je dr. Lovrenčič prvi pokrenil vprašanje *združitve vseh lovskih organizacij v državi*. Taka centrala naj bi slonela na principu, da naj vsaka pokrajina obdrži svoj dosedanji sistem izvrševanja lova. Bati se je namreč bilo, da bi se svoboda lova, kakršna velja še na ozemlju bivše kraljevine Srbije, ne uzakonila tudi pri nas. Napisal je oklic v vseh večjih slovenskih, hrvaških in srbskih časopisih, naj pošljejo vse lovske organizacije delegate na dan 1. februarja 1921 v Ljubljano na posvetovanje o ustanovitvi »Centralnega saveza lovačkih udruženja«. Na tem zborovanju je bil položen temeljni kamen za centralno organizacijo. Seveda je bilo še mnogo dela in truda, preden se je postavila stavba na vzidani temelj. Ponovno je potoval dr. Lovrenčič v Beograd in tudi v Sarajevo, da pridobi ondotne lovske kroge za zvezo. Končno so se 1. junija 1924 sestali delegati lovskih organizacij v Beogradu in zasnovali »Središnjo upravo saveza lovačkih udruženja kraljevine S. H. S.« s sedežem v Beogradu. Obveljalo je načelo, naj Uprava skrbi za to, da ostanejo do nadaljnjega v veljavi po vseh pokrajinah sedanji lovski predpisi. Dr. Lovrenčič je stalni delegat S. L. D v Upravi.

Druga vodilna zamisel dr. Lovrenčiča je bila *obligatorno članstvo* lovcev v Sloveniji, češ da nadzorstvo nad lovci ne more povsem vršiti država, marveč samo lovci sami. Lovci najlaže presojajo, kdo spada med nje, kdo ne. Zato je neobhodno potrebno, da je vsak lovec član organizacije, ki mora imeti pravico, nevredne izločiti iz lovskih vrst. Ta zahteva je delno uspela, kajti Ministrstvo za šume in rudnike je z naredbo z dne 29. septembra 1926, br. 27.944, naročilo političnim oblastvom, da smejo v zakup, sozakup ali podzakup oddajati lovišča le članom S. L. D. Da se obvaruje nepristranost pri odklanjanju članov, naj se osnuje *Lovska zbornica*, kjer naj imajo zastopniki oblastev večino. Lovska zbornica danes ni konstituirana, ker zadevni predlogi še niso sprejeti, predvidno pa bi sestajala iz 7 članov; 4 člane bi imenovala vlada, 3 pa izvolile lovske organizacije.

Posebna skrb dr. Lovrenčiča je bila vzreja *dobrih lovskih psov*. Sam je ustanovil vzorno psarno, prvovrstne pse vzrejal ter si prizadeval, da bi ga drugi lovci po možnosti po-

snemali. Dal je inicijativo za ustanovitev več kinoloških klubov ter »Jugoslovanskega kinološkega saveza«, ki mu je predsednik od početka. V nepretrgani zvezi je z inozemskimi kinologi, zlasti s Kynologen-Verbandom na Dunaju, s francoskim kinologom M. P. Dezamyjem in s predstavnikom švicarskih kinologov Müller-Munzom v Zürichu.

Tudi strelske tekme, ki jih prireja S. L. D., so delo dr. Lovrenčiča. Tretjo tako tekmo, ki se je vršila 15. junija 1924, sta počastila s svojim obiskom Nj. Vel. kralj in kraljica. Dr. Lovrenčič ju je pozdravil v imenu S. L. D. in vodil po strelišču. To je bilo četrti pot, da je prišel v dotiko s kraljem. Leta 1921. je bil povabljen na dvorne love v Kamniški Bistrici, l. 1922. je bil sprejet v posebni avdijenci, ko sta z ravnateljem kr. lovišč Slavkom Plemljem prinesla nagačene lovske trofeje s kamniškega lova v Beograd. Leta 1924. je na Svetosavskem plesu v Beogradu ogovoril kralj med drugimi tudi dr. Lovrenčiča in se razgovarjal z njim o lovskih razmerah v Sloveniji. Najvišje odlikovanje za S. L. D. pa je dosegel dr. Lovrenčič lansko leto, ko so pristopili k društvu Nj. Vel. kralj in kraljica kot pokrovitelja, Nj. Vel. kralj Jurij Grški, Nj. Vis. knez Pavle in Nj. Vis. knez Nikola Grški kot ustanovni člani in pripeli društveni znak na svoj lovski klobuk.

Pisateljsko se je udejstvoval dr. Lovrenčič največ v »Lovcu«, dasi je pisal tudi v Deutsche Jägerzeitung in v Weidwerk und Hundesport. Od daljših spisov v »Lovcu« naj omenim poleg uvodoma imenovanih še te-le: Pri luninem svitu. — Na prazno. — Brakada. (1911.) — Ali napredujemo? — Brakada. (Nadaljevanje.) — Beli in zeleni listi. — Zadel ali zgrešil. — Sosed lovec. (1912.) — Po jazbinah. (1913.) — † Fr. Picek. (1914.) — (L. 1915.—1918. »Lovec« ni izhajal.) — Velikonočno pismo. (1920.) — Lisičje. (1923.)

Leta 1923. si je poiskal dr. Lovrenčič življenjsko družico: dne 27. septembra se je poročil z g. Zoro Lenarčičevo z Vrhnike, ki je postala vneta lovka — kako tudi ne? — in redna spremljevalka njegova na lovu. Ob tej priliki je dr. Lovrenčiču priredilo S. L. D. častni večer pri »Šestici«. Tam izrečene želje in čestitke ponavljamo čez leto in dan prav tako iskreno in prisrčno, kakor so bile izgovorjene na slavju, s krepkim lovskim pozdravom vsi slovenski lovci.

Dr. Stanislav Bevk.

Predsednik S. L. D. z odborniki in z urednikom »Lovca«.

Dr. V. Jeločnik:

Lov in lovstvo za Valvasorjeve dobe.

(Nadaljevanje.)

V poglavju XXXII. in XXXIII. III. knjige našteva Valvasor najvažnejšo divjačino in nekaj domačih in divje živečih sesalcev in ptic.

Oglejmo si v prvi vrsti lovne živali. O njih pravi:

»Posebno so lepi risi (Felix lynx L.; Luchs), ki so krasno pisani (tigrasti). Dosti je medvedov (Ursus arctos L.), in sicer velikih in manjših.« Mislim, da dela Valvasor tu razliko med večjim in kratkoglavim mesojedcem (Aasbär) in manjšim in dolgoglavim rastlinojedcem ali mravljinčarjem (Ameisenbär).

Tudi divja svinja je za njegovih časov pogosta in jo večkrat omenja, češ, da »črna divjačina« in kras gozdov, jelen, »rdeča divjačina« (Cervus elaphus L.), nista redka.

Kar se tiče velikosti in teže kranjskih jelenov, medvedov in merjascev, jo je Valvasor izrečno omenil v XI. knjigi na strani 269, kjer pravi: »Grad Hasperk (Haasberg) ima menda ime od zajcev, ki tam pogosto skačejo okoli. Toda ne samo zajcev, tudi druge divjačine je tam dovolj, posebno divjih prašičev, mnogo jelenov, medvedov itd. Znamenito pa je, da na Kranjskem uplenjajo jelene, medvede in vepre (merjasce) tako težke in velike« — mi bi danes rekli kapitalne — »da se z divjačino ostalih pokrajin Rimskega cesarstva[8] in Češkega niti primerjati ne morejo. Jaz sam se ne smatram za lovca in tudi nimam posebnega lovskega znanja, ker niti v mladih letih nisem bil lovec, kaj šele sedaj, ko se že staram; vendar je prav gotovo, da so jeleni in medvedje, pa tudi črna divjačina (prašiči) v naši zemlji mnogo večji kakor v mnogih drugih deželah; to so mi potrdili visoki gospodje, ki so izborni lovci, pa tudi navadni lovci po poklicu« — so von der Jagt eigendlich Proffession machen — »ne samo domačini, temveč tudi tujci, ki se temu niso mogli dovolj načuditi.«

Deloma lahko pritrdimo Valvasorju še danes: Dasi jelen, medved in divji prašič niso več divjad, ki živi v svobodnih loviščih v takem številu kakor za časa Valvasorja, vendar se lahko ponašamo, da še živi medved v naših gozdovih, in upajmo, da še dolgo ostane, in da tudi kranjski jelen, tam, kjer ima še zatočišča, lahko tekmuje glede teže in rogovja z najboljšimi pasmami Srednje Evrope.

[8] Tedanja Nemčija in Avstrija.

Naš kranjski, posebno dolenjski in kraški srnjak in naš gams iz Karavank na kranjski in koroški strani sta znana kot najboljša svoje vrste sploh!

Čeprav so naša lovišča — z izjemami — danes močno upropaščena, vendar upamo, da bo to, kar se bo z razumno nego in gojitvijo zopet zaplodilo in bo doraslo, gotovo pokazalo zopet iste odlične znake visoke kakovosti, ki tiči že od nekdaj v prirodnem plemenu kranjske veledivjadi, ki nam je bila od nekdaj ponos! Naj se merodajni krogi in vsi pravi lovci pobrigajo, da bi skoraj dosegli zopet to stanje!

Res je škoda, da Valvasor sam ni bil lovec — koliko zanimivega, važnega in poučnega bi nam bil zapustil ta vestni in izobraženi raziskovalec narave in plodoviti pisatelj, da je sam z risanico v roki sledil tedanji divjačini v tedanjih loviščih. Koliko koristnega bi imeli mi v znanstvenem oziru, ki uživamo samo še siromašne preostanke nekdanje krasote in bogastva kranjskega lova!

Razen Hasperka je Valvasor izvajal še več nemških krajevnih in drugih imen, posebno pri gozdovih, gradovih, hribih itd. od imen divjačine ali živali sploh, ki so se po njegovem mnenju ali opazovanju tam pogosto nahajale; na primer Habach (Abaška graščina pri Trzinu) od jastrebov (Habicht), Rabensberg (Koprivnik in Vranja peč) od gavranov ali krokarjev (Rabe) itd.

O volkovih (Canis lupus L.) pripoveduje Valvasor, da jih je še odveč in da napravijo dosti škode živini, ker se jih pozimi v visokem snegu klati kar po 10—15 v tropu, in da so l. 1655. poškodovali in celo usmrtili več ljudi v okolici Turjaka in Čušperka.

Zanimivo in važno je, da Valvasor izrečno omenja tudi kozoroga (Capra Ibex L.; Alpensteinbock), ki ga imenuje »Douiekosen«, kot kranjsko divjačino svojega časa.

Ker kozoroga točno razlikuje od divje koze (gamsa), in je kozorog izginil iz južnih, centralnih in severnih Alp šele proti koncu 17. oziroma začetkom 18. stoletja, in je ostal samo še v severno italijanskih (Grajiških) Alpah, kjer ima še danes ta plemenita divjačina poslednje sigurno zatočišče, ni izključeno, da je res še živel kozorog, dasi v omejenem številu, za časa Valvasorja v kranjskih in koroških planinah in je bil Valvasor svedok časa, ko je izginil ta naravni spomenik iz favne Slovenije in Srednje Evrope.

Vsi poznejši poskusi v Avstriji, na Bavarskem, v Karpatih in Švici, ki stremijo za tem, da bi to imenitno in krasno divjačino zopet naselili in zaplodili tam, kjer je nekdaj prebivala in kjer

jo je lovska strast in človeška sebičnost uničila, vise več ali manj na lasu, ali pa so se docela ponesrečili.

Našo kranjsko kolonijo kozorogov pri Sv. Ani pod Ljubeljem pri Tržiču, ki je obetala zelo lep razvitek in uspeh, je skoraj popolnoma pokončal preobrat. (»Lovec« 1926.)

Gamsa (Capella rupicapra L.; Gemse) omenja Valvasor večkrat in govori tudi o tako zvanih »gamsovih kroglah« — Gemskugeln, ki so jih v tistih časih rabili kot tajinstveno zdravilno sredstvo in jih pošiljali daleč po svetu. Te »krogle« nastanejo v želodcu gamsa in tudi drugih prežvekovalcev, in sicer v sirišč-

niku, kjer se zlepi skorja použitih zelišč in grmovja, smola in dlaka, ki jo spravi dotična žival z lizanjem v sebe, v okroglast stvor, navadno velik kakor šiška, pa tudi kakor kurje jajce, in ga najde lovec, kadar razpara gamsa, če odpre tudi želodec.[9]

Še mnogo imenitnejše pa so bile »krogle«, pa tudi rogovje, kri (Schweissblüh), parklji in tako zvani »srčni križec« (Herzkreuzel), ki so se dobivali od kozoroga, ki je veljal tedaj sploh za apoteko na štirih nogah! Saj je ustanovil knezoškof Guidobald Salzburški (1654—1668) lastno »kozorogovo lekarno« (Steinbockapotheke), kjer je za drag denar prodajal ta čudovita zdravila in ravno to babjeverstvo in neusmiljeno pokončevanje kozo-

[9] V Riesecku (Leckmäuer) pri Schladmingu na Zg. Štajerskem sem ustrelil oktobra 1917 gamsa, ki je imel tri »krogle«, debele 1·5 do 2 cm, v želodcu. Pis.

rogov iz pohlepnosti po teh izrednih zdravilih, katerim se je pripisovala pomoč zoper vse mogoče bolezni — hromoto, jetiko, srčne napake, raka v želodcu itd., je bilo vzrok, da so kozorogi uničeni, razen poslednjih, ki še žive v italijanskih kraljevskih loviščih Aosta v Grajiških Alpah. Celo najstrožje kazni — tatinskemu lovcu, ki so ga zasačili na lovu na kozoroge, so odsekali desno roko! — niso mogle preprečiti brezobzirnega preganjanja te redke divjačine za časa srednjeveškega babjeverstva in izkoriščevanja istega.

Valvasor tudi omenja, da je bil marsikdo prevaran, ko je mislil, da dobi pristno gamsovo kroglo, v resnici pa je dobil slično, ki jo imajo čestokrat tudi domače koze — naravno iz istega vzroka — v želodcu. Mundus vult decipi...

Od divjačine nizkega lova omenja Valvasor lisico, zajca, kuno belico in zlatico, podlasico — navadno in pozimi belo (hermelina) — planinskega zajca, divjo mačko, veverico in jazbeca.

Tudi srn — ki jih danes prištevamo visokemu lovu — je bilo v izobilju.

O divji perjadi poudarja Valvasor, da Kranjska prvači v Evropi glede mnogovrstnosti in množine iste, češ, da prostrana gorovja in varne, divje šume, perutnini posebno ugajajo.

Posebno omenja orle (Adler-Raben), vrane, srake in kavke. O golobih in žerjavih je napisal posebna poglavja, o katerih bomo govorili pozneje. Omenja fazana, kotorno (Perdix saxatilis W. & K.; Steinhuhn), jereba ali hostno jerebico (Tetrao bonasia L.; Haselhuhn), divjega petelina (Tetrao urogallus L.; Auerhahn) in ruševca (Tetrao tetrix L.; Birkhahn, Schildhahn).

Pri divjem petelinu in gozdnih kurah sploh ima Valvasor še nekoliko izrazov, ki ne bodo vsakomur znani, kakor: »Wald-, Prahn-, Pran-, Ur-hahnen«. Poseben pomen istih bom objasnil pozneje.

Tudi kljunačev, prepelic, divjih rac in gosi je bilo dosti, ki so prihajale pečene na mizo, »čim jih je dobro nabita cev na isto povabila.«

Po vodah in močvirjih je videl plavati bele in sive labode (Cygnus; Schwan), nesita (Pelecanus onocrotalus L.; Pelikan), ki ga imenuje Nimmersatt ali Kropfvogel, in na obalah vodá različne, s ponosnimi perjanicami okrašene čaplje — stoltz gebüschte Reiger — močvirnike, ki so dandanes pri nas že največja redkost!

Orle, v prvi vrsti planinskega orla — postojno — (Aquila chrysaetos L.; Steinadler), omenja Valvasor še prav posebno in pravi, da so silno močni, da ugrabijo kar celo ovco in odlete

z njo. Tak ovčji rop nam predočuje v sliki (št. 100)*; natančnejše o tem bomo še izvedeli.

Od manjših nelovnih ptic omenja Valvasor škrjanca (ki so ga takrat še v mreže lovili), liščka, ščinkavca, drozga, kosa, planinskega kosa ali komatarja, čižka, slavca in različne sinice.

Celo vrabca ni pozabil, in se spominja tudi grilčka, dleska (Kernpajs), strnada, stržka, kraljička (Goldhähnchen), taščice in penice, kakor tudi ni pozabil lastovice, škorca, cararja, brinovke, pastiričice (sesavke), grlice, kukavice in smrdokavre (petelinca).

Od tujih gostov, ki ne ostajajo dolgo, temveč se oglasijo le kot selivci — Peregrinanten — pri nas, navaja v XXXIV. poglavju na straneh 447 in 448 bobnarico (Ardea stellaris L.; Rohrdommel) in žerjava (Gruscinereus Bechst., Kranich), o katerih govori obširneje. Kaj in kako, bomo čitali pozneje.

Od ostalih tujcev omenja pegama (Bombycilla garrula L.; Seidenschwanz), in izvaja slovensko ime — pegam, peham — popolnoma pravilno iz nemškega Pechaim, Pecham, kar pomeni češkega ptiča = böhmischer Vogel. Isto ptico omenja drugič tudi v III. knjigi (stran 448) in pravi, da jim ljudje ne vedo drugega imena kot »mrtvaški ptiči« (Todtenvögel) ali »čudoviti ptiči« (Wundervögel) in pa tretjič v isti knjigi na strani 449, češ, da jih je februarja 1656 prispelo v deželo ogromna množina. Bili so manjši od brinovk, ali iste barve, samo krajna peresa perutnic so jim bila olepšana z rdečimi, rumenimi in višnjevimi peresci.

O čudnih pticah, ki so v veliki množini prispele 1639. leta na dan 28. maja v Ljubljano, piše Valvasor, da so bile podobne morskim lastovicam (čigra; Meerschwalbe), črnikaste barve in da jih nikdo ni poznal. Če se je ta ptič spustil na zemljo, ni mogel več zleteti in ljudje so jih mnogo polovili. Po celem opisu ni dvoma, da so bili to hudourniki (Cypselus apus L.; Mauersegler), ki se ob selitvi čestokrat oglasijo pri nas in z glasnim kričanjem obletavajo hiše in stolpe. Če hudournik pade ali sede na tla, se res zelo težko zopet dvigne, ker ima zelo šibke, samo za oprijem na zidovju ustvarjene nožice s slabotnimi kremplji. Spusti se vedno le z viška v zrak, tam pa je pravi umetnik v letanju.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

---

* Glej sliko na 43. strani februarske številke »Lovca«. Original je 14·5 cm dolg in 10·5 cm visok. Ur.

—s:

O srnjakovem rogovju.

Pri srnjadi pride za lovca v prvi vrsti v poštev rogovje, ki mu ostane kot najlepši spomin na užite lepe lovske dneve. Ker imamo deloma zaradi premajhnega zanimanja, deloma zaradi pomanjkanja čtiva malo napisanega o srnjakovem rogovju, sem se odločil, da po poročilu svojih dobrih lovskih prijateljev, po lastnem opazovanju in s pripomočki dosedanjega najboljšega in najtemeljitejšega opazovalca srnjadi, svetovnoznanega lovskega pisatelja F. v. Raesfelda, slovenske lovce točneje seznanim s tem, za lovce predragocenim predmetom.

Za razumevanje tega opisa pa je v prvi vrsti potrebno, da določim pri rogovju enotno nazivanje posameznih v poštev prihajajočih delov. V to naj služi slika 1, predstavljajoča srnjakovo rogovje.

Ker je pri drugih narodih kakor tudi pri nas navada, da razločujemo srnjakov in jelenji okrasek glave od gamsovega, ki se po obliki, po sestavi in po nastajanju znatno razlikuje, zato je umestno, da jih tudi različno imenujemo. Jelen in srnjak imata rožnate izrastke, imenujemo jih rogovje, gams pa nima rožnatih izrastkov, marveč iz mehkejše snovi, in rogljate, ki jih najprimerneje označimo z izrazom »roglji«. Jelen in srnjak torej nosita roge, gams pa roglje.

O rasti rogovja.

Zakaj ima srnjak rogovje, kaj je bil povod tej tvorbi? Raesfeld pojasnjuje to sledeče: Vse delo stvarnice je prilagodeno potrebam življenja dotičnega bitja. Živali, ki žive od mesa drugih živali, imajo razvito zobovje, ki jim služi tudi kot bojno sredstvo in orožje v obrambo. Tudi srnjad, jelenjad, razne vrste ovac itd. se bore medsebojno, posebno samci, in porabljajo poleg nog v borbi tudi čela. Drgnjenje čela ob čelo je vzbudilo rast čelnih, pri srnjadi nazvanih rožnih nastavkov, kateri so se s časom v dobi tisočletij podaljšali v stebla in že iz kakih naravnih vzrokov dobili vejaste odrastke ali pa so postali kljukasti.

Dorastlo, normalno srnjakovo rogovje sestoji torej iz precej dolgega, 18 do 25 cm, v izjemnih slučajih še nekoliko daljšega, v sredini okoli 2 cm debelega okroglega stebla, ki prehaja na koncu v precej ostro konico, nazvano srednji odrastek. Nekoliko pod srednjim odrastkom, kakih par centimetrov pod njim, se od-

cepi, in sicer v smeri nazaj daljši ali krajši zadnji odrastek, malo nad sredino roga pa je naprej usmerjen prednji, nazvan tudi očesni odrastek. Takoj nad čelnim nastavkom, v pričetku, je okrog roga širši ali ožji venec, sestoječ iz nebroj manjših roženih izrastkov, ki tvorijo tako zvano rožo. V steblu so od rože proti odrastkom vodeče zareze, nazvane brazde, steblo pa je posuto, posebno na notranji strani rogovja z drobnimi izrastki, prav takimi, iz kakršnih je sestavljena roža.

Primernega izraza ne poznam za te izrastke. Čeprav se zde nelovcem, ki ne znajo ceniti lepote rogovja in tudi ne morejo pojmovati, kako dragoceno je isto za lovca, ti izrastki kakor neke grinte, mi lovci ne bomo obdržali tega imena, ki gotovo ne predstavlja nič lepega. Po mojem mnenju bi ne bilo napačno, če bi rekli drobnim izrastkom, za katere imajo Nemci lep izraz »Perle, Perung« — jagodice, jagodičast, ali srage, sragast. Jaz hočem v tem članku rabiti izraz »jagodice, zagodičasto rogovje« in večjo skupino jagodic nazvati »grozdke«.

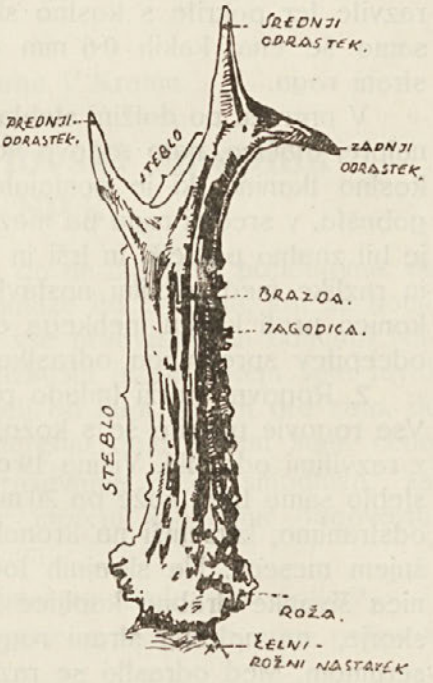

Vsakogar bo tudi zanimalo, iz česa obstoja srnjakovo rogovje? Iz čelnih ali rožnih nastavkov, ki so del črepinje, prične poganjati hrstančevina. Kaj je hrstanec in hrstančevina, vsakdo ve vsaj približno. Prepredena je z žilami in živci in je živa snov, ki raste, zunaj pa je prevlečena s kožo. Ta hrstančevina se kesneje utrdi v kost, ki končno poroženi.

Raesfeld piše o rasti rogovja sledeče: Vprašanje, kako nastane rogovje in kakšen je njegov nadaljnji razvoj, bom pojasnil najlaže, ako razpravljamo o njegovi že deloma razviti rasti; vzel bom dva slučaja:

1. Rogovni storži (Kolbengehörn, mlado rogovje) 11. februarja sveži preiskani: Oba roga imata isto obliko, visoka sta po 13 cm obdana od kože, ki jo gosto pokrivajo 7—8 mm dolge sive dlačice tudi na topih, nerazvilanih gornjih delih. Prerez vključno dlačice nad rožami meri 22—23 mm, pod dlačicami 15 mm, čez

krone z dlačicami 30 mm. Dlačice mladega rogovja se znatno razlikujejo od splošne dlake srnjaka. Gornji del mladega roga, in sicer do kakih 10 mm pod konico je mehak, niže pa je rog že precej trd in koščen.

Rogovo kožo lahko odstranimo s stebel. Prerežemo jo s škarjami in olupimo, kakor kožo s trupla; le med kronami in na jagodicah se drži čvrsteje. Tudi z mehke konice roga jo lahko odstranimo, ne da bi kaj poškodovali rog. Koža mladega rogovja je precej debela in močna in v njej ni videti nikakih žil ali žilic.

Slečeno steblo je trdo, prevlečeno z belo kostno skorjo, izvzemši najvišji, še precej mehki del. Brazde in jagodice so že razvite ter pokrite s kostno skorjo. Na vsem rogu je od zunaj samo še ena, kakih 0·6 mm debela žila, in sicer na notranji strani roga.

V prerezu po dolžini stebla je bilo videti, kakor že omenjeno, najprej dlačice, nato rogovo kožo, pod kožo kostno skorjo, nato kostno tkanino, ki je postajala proti sredini stebla vedno bolj gobasta, v sredini roga pa mozgovo cevko. Spodnji del ob rožah je bil znatno polnejši in trši in ni bilo opaziti nikakega presledka in razlike med rožnimi nastavki in rožami. Dva centimetra pod konico proti koncu mehkega dela je bilo opaziti, da se prične odcepitev sprednjega odrastka.

2. Rogovni storži (mlado rogovje) 11. marca sveži preiskani: Vse rogovje pokrito še s kožo, pod kožo pa že popolnoma trdo z razvitimi odrastki. Višina 19 cm, prerez stebla nad rožo 44 mm, steblo samo brez kože pa 20 mm. Rogovno kožo tudi topot lahko odstranimo, izvzemši na kronah in jagodicah, pač kakor v prejšnjem mesecu. Na skrajnih točkah odrastkov pa so kakor konica šivanke drobne kapljice krvi. V eni izmed brazd koščene skorje, na notranji strani rogov je žila, napolnjena s krvavim serumom. Med odrastki se razcepi, pod sredino roga je debela 0·7 mm in izstopi iz brazde ter prehaja preko roga v jagodice, kjer izgine. Drugih žil tudi sedaj ni opaziti na razkoženem rogu. Rog je popolnoma bel in zelo trd, tako da ga je le na odrastkih mogoče rezati, koščena skorja pa bolj hrapava kakor v februarju. Prerez roga kaže, da je postala prej gobava vsebina pod koščeno skorjo gostejša in trša, le pri odrastkih je še nekoliko redkejša. Mozgova cevka se je znatno zožila in osušila.

3. Prerez roga 1. maja ustreljenega srnjaka nam potrjuje naziranje, da postaja rog od dne do dne polnejši in trši, vedno bolj poroženeva, in sicer od zunaj na znotraj, od rože proti odrastkom. Rast roga pa se vrši na ta način, da se na mladem rogovju pojavljajo na zgornji in na zunanji strani nove plasti, nad

katerimi se rogovna koža vedno bolj širi, kakor kak meh, če ga napihnemo. Rogovna koža, ki ščiti mehko rogovno snov pred poškodbami, je pri še zelo mladem rogovju porastla z gosto, kratko, mehkejšo dlako, čim bolj pa se zaradi pojačenja, debelenja roga mora širiti, se tudi dlačice, ki postajajo vedno daljše in trše, zaradi napenjanja kože oddaljujejo druga od druge. Baš zaradi tega je rogovna koža dorastlega rogovja pred ogulje-njem, oddrgnjenjem pokrita z redko dlako.

Kapetan Zvonko, ravnatelj Puškarne v Kranju:

Naš malodimni lovski smodnik
NP/S in NP/K.

Še niti ni bil tu in že pravijo, da ne izgoreva popolnoma, da ga zapalka ne zapali, da cevi zamaže itd. Seveda, kar se doma izdela, ni dobro, zato pa je tuje vse prvovrstno in odlično! Namesto, da bi kritiki smodnik preizkusili in se potem šele javili, se zadovoljijo s tem, kar so slišali od ljudi, ki jim gre zato, da uvažajo malodimni smodnik, kateremu dajo potem sami cene.

Dan na dan dobivam povpraševanja glede smodnika, žal zaradi prevelike zaposlenosti ne morem vsakomur odgovoriti, odgovor pa naj podam v sledečem:

Katere prednosti ima malodimni smodnik pred črnim?

1. Dva- do trikratno večjo jakost, primerno večjo eksplozivno vročino in večjo množino plinov;
2. nima neprijetnega, zoprnega dima, ker ne pušča trdih snovi-ostankov v cevi;
3. prilagodi se vsakemu strelnemu orožju;
4. ima večjo enakomernost in učinek pri strelu radi enakomernejše sestave;
5. večjo neobčutljivost proti vremenskim vplivom;
6. ne zdrobi se v prah, niti ob daljšem transportu;
7. je manj nevaren pri izdelavi kakor črni smodnik.

Slabe strani napram črnemu smodniku pa so sledeče:

1. dva- do trikrat je dražji kakor črni smodnik;
2. močneje obrabi cevi, ker ima večje početne brzine;
3. vremenske neprilike bolj vplivajo na izgorljivost malodimnega smodnika, kakor pri črnem (nitroceluloza, nitroglicerin so glavni sestavni deli malodimnega smodnika in so zelo lahko razkrajajoče se kemične sestavine).

Kakšen mora biti malodimni lovski smodnik za zrno (šibre)?

Malodimni lovski smodnik za zrno mora obstojati iz lahko se užigajočih zrnc ali pa ploščic rahle sestavine, deloma samo površno želatiniranih.

Od malodimnega smodnika za kroglo pa moramo zahtevati, da ima debela zrna, ki so skozi in skozi dobro želatinirana; kocke, traki, cevke, ploščice itd. morajo biti zelo gosti.

Lahko trdim, da naš malodimni smodnik popolnoma odgovarja gornjim zahtevam.

Malodimni smodnik, ki ga izdeluje tovarna Obiličevo pri Kruševcu, je temnosive barve ter na papir nasut spreminja barvo od svetlosive do temnosive barve. Zrezan je v ploščice, ki so kvadrataste ter merijo pri NP/S 2·0 × 2·0 mm, pri PN/K 1·5 × 1·5 mm. Sestavina je ista.

Smodnik PN/S in PN/K, preizkušen pri nas, je dal sledeče zaključke:

Naboj, tulec P. K. br. 33, zelene boje za brezdimni smodnik z jeklenim vložkom kal. 16, zapalka 6·45 nemškega izvora, napolnjen z 2·3 g malodimnega smodnika, katranast poklopec, čop prafiniran iz klobučevine, katranast poklopec, 28 g ali 112 zrn (šiber):

Pritisk v nabojišču je bil 303—305 atmosfer.

Začetna hitrost V^5 je imela 375 m/sek.

Razlika pri 10 strelih $V^5 = 375$ m/sek $- V^{+7}_{-8}$ m/sek.

Izgorevanje popolno ter se je v ceveh komaj poznalo, da se je streljalo iz njih.

Enakomernost od strela do strela zelo dobra.

Kritje prav dobro do odlično (seveda pa to tudi zavisi od cevi)

Proboj pri polnitvi 2·3 g in 28 g zrn na 35 m = 13 kartonov. Na napravi za merjenje proboja (Halensee) pri kal. 16 = 1400; pri kal. 12 = 1600 delnih stopinj kurvometra, kar tudi odgovarja proboju kartonov.

Preizkusil sem tudi naboje, ki sem jih izpostavil 24 ur na zavarovanem mestu proti dežju pri —9° C (ob 7 zjutraj). Naboji so ostali brezhibni in nisem našel nikake razlike v proboju in kritju. Pritiska pa nisem izmeril.

Naslednja tabela naj predoči uspehe domačega kakor tudi tujih smodnikov, ki jih pri nas porabljamo:

Tabela kaže, da nismo z našim v Obiličevu izdelanim malodimnim smodnikom PN/S in PN/K na zadnjem mestu, temveč skoraj v prvi vrsti; kar se pa začetne brzine tiče, celo na prvem mestu.

Smodnik je v zelo ličnih, okusnih in praktičnih pločevinastih zavojčkih, na katerih so zapisane vse mere za polnitev tulcev s smodnikom kakor tudi z zrnjem (šibrami); smodnik se lahko meri z merico. Priporočam za močne puške polnitev, navedeno na

koncu zavoja, medtem ko se slabše puške lahko polni s prvonavedeno. Zapalke 4·45, 5·45 in pa italijanski 6·45 ne užgo tega smodnika, ker imajo premalo užigalne snovi, nemške 6·45 zapalke pa užgo ta smodnik vselej. Da bi slabe zapalke pojačili s tem, da denemo nanje črni smodnik, ni priporočljivo, ker strel ne bi bil samo nezanesljiv, temveč bi dal tudi slab proboj in slabo kritje. O tem drugič obširneje.

Preglednica domačih in tujih smodnikov:

Ime smodnika:	Količina zrn v gramih	Približno število zrn v naboju	Pritisk v atmosferah	Zadetki v %	Enakomernost od strela do strela	Proboj od 35 m daljave	Začetna brzina V_5 in razlika
Avstrijski Wöllersdorf .	28	112	356	64·5	dobra	12 kartonov	+ 7·2 353 — 6·4
Nemški Rotweil . . .	30	120	375	65·0	prav dobra	12 kartonov	+ 6·2 356 — 4·7
Nemški J. Wolff, Walsrode, J. B	28	112	338	70·9	prav dobra	13 kartonov	+ 7·5 339 —16·0
Nemški Hasloch, Fasan	29	116	330	62·7	zadostna	11 kartonov	+16·2 330 — 9·0
Italijanski Imperiali . .	28	112	322	56·4	zadostna	10 kartonov	+17·0 322 —12·2
Angleški Schultze . . .	28	112	344·7	45·1	prav dobra	13 kartonov	+14·0 344 +10·0
Belgijski Mülleritz . . .	27	108	367	53·3	dobra	12 kartonov	+ 9·2 367 — 9·9
Francoski Poudre T. . .	28	112	362	56·5	dobra	13 kartonov	+11·3 362 —20·1
Obilićevo PN/S . . .	28	112	303	65·3	prav dobra	13 kartonov	+ 5·0 375 — 8·0
Obilićevo PN/K . . .	28	112	303	67·0	prav dobra	13 kartonov	+ 5·0 375 — 6·9

Ing. Vojko Koprivnik:

Židlohovice.

Reprezentativno lovišče Čehoslovaške.

Židlohovice je mestece kakih 16 km oddaljeno od Brna proti jugu, kjer ima Čehoslovaška republika državno posestvo z lepim, starim gradom, ki je bil svojčas last nadvojvode Friderika. Čehoslovaška je prišla do svojine tega veleposestva potem mirovnih pogodb, kakor naša država do veleposestva »Belje«, ki je bilo last istega nadvojvode. V prostranih hodnikih gradu nas zato tudi pozdravlja cela šuma jelenovih rogov, ki majo na tablicah označbo »Belye«.

Veleposestvo pri Židlohovicah meri približno 7000 ha. Od teh je 2700 ha gozda. Kmetijsko zemljišče je večinoma dano v zakup. Gospodarstvo je industrijalizirano, kakor vsa Friderikova veleposestva, in racijonalno urejeno, kar dokazuje dejstvo, da samo kmetijsko gospodarstvo tega veleposestva prinaša državi letno 2 milijona čsl. kron čistega dobička. Čehi so pač razumeli vzorno gospodarstvo po istem načinu voditi dalje, kakor so ga bili prejeli. Jugoslovani pa moramo zardeti, ako pomislimo na svoje »Belje«.

Posestvo Židlohovice leži v široki dolini, na obeh straneh reke Črnave, tako da je gozdove prištevati tipičnim nižinskim gozdom. Vrbe, topoli, kanadski topoli, jesen in hrast so glavne vrste gozdnega drevja. Na višjih položajih, kjer je zemlja peščena in plitva, gojijo robinijo in rdeči bor. Upravljanje gozdov se ozira na lov, ki je na tem gozdnem posestvu glavni gospodarski predmet. Ne samo razdelitev gozda, nego tudi vrste drevja so izbrane po interesih lovstva. Tako je za fazane vpeljan redek srednji gozd z gostim grmovjem, praprotjo in ostrogo po tleh. V področju zajcev-kuncev je poleg robinije v 20—40 m širokih pasovih zasajen ameriški javor, ker ga ta glodavec ne napada tako hudo kakor robinijo, ki se brani z brzim poganjanjem iz korenin. Zanimivo je bilo letos, da so baš ameriški javor v mladih nasadih, starih do 10 let, močno poškodovale miši. Vsa debla so do 1 m visoko ogladana. Prvotno sem mislil, da je to škodo napravil kunec. Toda stebla so često oglodana do 1 m visoko, kamor kunec ne more priti; ko sem ugledal škodo natančneje, sem zapazil, da so stebla oglodana z drobnimi zobiči, naravno po miših. Ker takšne škode še nisem videl, sem se obrnil do spremljajočega me šumarnika, ki mi je potrdil, da so škodo napravile poljske miši, in tudi njemu ni znano, da bi bile kdaj poprej miši

povzročile toliko škode v gozdu. Rekel mi je, da bodo letos poskušali z mišjim tifusovim bacilom obraniti se te nadloge.

Lovišče Židlohovice je urejeno za srne, fazane, jerebice, zajce in divje kunce.

Sedanje stanje se ceni na približno 120.000 fazanov s 30.000 petelini; na 1000 do 1200 komadov srn; 7000 jerebic, 8000 kuncev in 8000 do 10.000 poljskih zajcev.

Odstrelili so zadnja leta povprečno do 100 srnjakov na leto, ki jih lovijo samo z zalazom, 13.000 do 15.000 fazanov, 2000 do 2500 jerebic, 4000 kuncev in 6000 zajcev.

Vsa divjačina se prodaja stalnim veleodjemalcem. Kosmati donos prodane divjačine znaša povprečno po 500.000 Kč na leto. Poleg tega dobivajo za žive fazane, ki jih prodajajo franko postaja Židlohovice, in sicer za kokoši po 60 Kč, za peteline po 70 Kč, letno 90.000 Kč.

Seveda so tudi stroški, ki jih zahteva to racijonalno urejeno lovišče, veliki. Od vseh sosednih občinskih lovišč jemljo v zakup vse tiste dele, ki so za smotrno vzdrževanje matičnega lovišča neobhodno potrebni. Umljivo je, da se na dražbanju izsilijo velike zakupnine od uprave veleposestva. Te zakupnine stanejo skupno za sedanje desetletje 180.000 Kč. Poravnava škode sosednim posestnikom, ki jo povzroča divjačina vsakoletno, zahteva ogromen znesek 300.000 Kč. K temu moramo prišteti še vsoto, ki je potrebna za zimsko krmljenje z repo in turščico in letno napajanje v betonskih koritih, vkopanih v zemljo, kar stane na leto 150.000 Kč.

Poleg 12 logarjev je zaposlenih 9 lovskih čuvajev, ki stanejo letno po 8000 Kč, skupaj torej 75.000 Kč.

Za strelnino se izda letno do 55.000 Kč za koristno divjačino, a 10.000 do 12.000 Kč za škodljivo. Za lisico se plača 10 Kč, za divjo mačko 8 Kč, za domačo 6 Kč, za vrano 2 Kč itd. Pozimi je osebju dano na izber, da si obdrži krzno škodljive divjačine, ali pa vzame strelnino. Za zasačenega divjega lovca se izplačujejo po težini okoliščin premije po 300 do 500 Kč.

Kakor mi je šef tamošnje gozdne uprave zaupal, odda sam vsakoletno kakih 10.000 strelov in dobi zato strelnine 13.000 Kč.

Za gonjače pri reprezentativnih lovih se izda letno 60.000 do 80.000 Kč. Pogostitev lovcev v gradu stane letno približno 10.000 Kč.

V označenih številkah niso vštete škode, ki jih povzroča divjačina v lastnih gozdovih. Škoda obstoja v zmanjšanem prirastku, nemožnosti, da se odgajajo boljše vrste lesa in da se gozdovi

drže v normalnem sklepu. Vsled objedanja v mladosti je kakovost lesa slaba, stroški večkratnega pomlajevanja so zvišani itd.

Lov je zatorej tudi na tem posestvu v finančnem oziru negativen. Izdatkom 700.000 do 800.000 Kč se more postaviti nasproti samo ok. 500.000 Kč kot izkupiček za prodano divjačino. Pri tem pa niso ocenjene vse koristi, ki jih je težko izraziti v denarju, kakor užitki lova, koristnost diplomatskih zvez in dogovorov, ki se pri lovskih prireditvah tako lahko in lepo spletajo, koristi v narodnoekonomskem pravcu, kot so zalaganje domačih mest z okusno divjačino, podpora domače municijske in puškarske industrije in obrti, in možnost razpleditve fazanov po vsej državi itd.

Vsekakor izgubo, ki znaša 250.000 Kč, veleposestvo lahko prenese, ki je brez lova za 2 milijona čsl. kron aktivno in ki ima v tako bogati državi, kakor je Čehoslovaška, nalogo, da zadošča njenim reprezentacijskim svrham.

Fr. Starovaški:

V temi, burji in snegu pod Čavnom.

Febrarùt piès di duf.
(Februarček je najhujši od vseh drugih mesecev.) Furlanski pregovor.

Kadarkoli zagledam jasne obrise Čavenskega pogorja nad Vipavsko dolino z onimi redkimi zelenimi lisami, kjer raste nizko, tu pa tam neprehodno borovičje, se mi oko zjasni in lovsko srce mi zaigra. Poznam mnogo lovišč na tem božjem svetu, in lepe trofeje so pred vojsko krasile moj dom v spomin na neštete pohode na Hrvatskem, Štajerskem, Kranjskem, po bogatih čeških in moravskih loviščih, ali nikjer nisem tako doma kot pod Čavnom, Kucljem in Velikim robom ter na njihovih ponosnih vrhovih. Nikjer nisem doživel lepših dogodkov, kakor tam gori med pustim skalovjem s tako zanimivo favno in floro, s tako bajnim razgledom, kot sem to že večkrat povedal v svojih skromnih spisih v »Lovcu«. Cele knjige bi mogel napisati o tem, toda za danes naj zadostuje, da povem, kako sem hodil neko soboto sredi februarja baš pred šestnajstimi leti po temi in burji navzgor, nazaj pa — po megli.

V Šempasu, kjer sem imel opravka, me je čakal »haspuòd« Tinče s svojo puško, ki je bila — kot vedno — tako imenitno

obrisana in očiščena ter se je bliskala, da je človeku kar vid jemalo. (Sliko o njem sem podal v spisu »Na Čavnu« v letniku 1922, str. 397.) Prišel je bil po šest novih Grellovih skopcev, da jih preko Oseka in Vitovelj ponese naravnost v gornji del lovišča, kjer sta s pripravljeno vabo čakala čuvaja France Kosovel in pokojni Tone Vovk, da jih s starimi vred nastavita za lisice in kune. Prenočevali so vsi trije v nizki, široki dupljini pod Čavnom, kjer se je ob ognju še dokaj udobno počivalo. Jaz pa sem nameraval prenočiti v Slamičevi gostilni v Črničah in priti s prvim čuvajem Lebanom okoli štirih v jutro za njimi. Ob zori smo hoteli pregledati pasti in nekatere lisičje brloge, ker ob času paritve sredi februarja je lov na tako zverjad večkrat uspešen in hvaležen. Vse drugo sem prepustil slučaju in svetemu Hubertu. Tako je bilo v mojem načrtu.

Ko se je bilo zvečerilo, sem dal zapreči in se vozil onih pet kilometrov do Črnič. Vrhovi Nanosa so se jeli pokrivati z »zastavo«, ki ni obetala lepega vremena, pa tudi Čaven je natikal sivo megleno kapo na svojo plešo...

»Burjo bomo imeli,« meni hlapec, »in mraz bo! Febrarùt piès di dut.«

»Nič ne de, Pep'č! Jutri še ne bo hudega, pojutrišnjem pa ne bi rad hodil na Čaven!« Vipavsko-kraška burja traja navadno po tri dni: prvi dan poskuša »registre«, naslednji piha iz vseh mehov, tretji dan pa ji že primanjkuje sape in začne ponehavati. Toda včasi piha in tuli tudi po osem dni.

»Hudega mraza pa ne bo, ker se oblači,« začne zopet Pep'č.

»Za mraz mi ni toliko, ko me brani kožuh, a škoda je, da ne bo čistega in lepega razgleda.«

»Veste, gospod, večkrat se čudim, da hodite ob vsakem vremenu po onem pustem skalovju. V Gorici imate lepo gorko sobo, poln hram vina, vaše cigarete dišijo ko rožice... Prmejduška, jaz že ne bi kolovratil po burji in mrazu. Tudi kakšno »favlencijo« bi mogli dobiti. Ko pa boste stari, vas bo trla naduha in še revmatizme boste pasli, prmejduška!«

V tem je zacvililo med žicami na brzojavnih drogih, cestni prah se je jel dvigati, v drevju je zašumelo in vrane so preletele iz Trnovskega gozda...

»Ali vidite, gospod? Tam na vrhu že piha in podi kavke v dolino! Pri Slamiču naročite, naj čuvaji sami lovijo ono golazen, midva popijeva pol litra... V ostalem, saj ga imate v nahrbtniku tri steklenice, ki je boljše nego Slamičevo, pa obrneva...«

»Ti popiješ kozarec vina, povečerjaš in pojdeš domov, jaz grem na Čaven in se vrnem jutri zvečer z vipavsko železnico...«

»Prmejduška, to ste trmasti!« zagodrnja dobri Pep'č spričo takih dobrih neposlušanih nasvetov.

★

Boter Leben me je že čakal. Naročil sem večerjo za nas tri. Hlapec je odhitel v Gorico, jaz pa sem se že ob devetih spravljal spat in naročil čuvaju, naj me pokliče ob dveh. Že sem držal za kljuko, da grem, ko se sliši ropotanje voza, ki se je ustavil pred gostilno. Iz dvovprežne kočije se skobacata prijatelj Arturo Lokar in moj sorodnik Ivan Šapla.

»Strejla,« začne Arturo, »ušel bi rad, preden slišiš, kaj se v Gorici godi? Na mehki postelji bi navsezgodaj spal ko klada, strejla!«

»Povejte vendar, kaj se je pripetilo!« vpraša radovedna mati Karlina Slamičeva.

»V tovarnah stavkajo delavci,« pripoveduje Arturo resnega lica.

»V vseh tovarnah?!«

»Da, prav v vseh tovarnah — sodavice in pokalic. To je strašno! Kar po dva krajcarja od steklenice zahtevajo poviška! Strejla, kdo bo še pil brizganec pri taki draginji!«

Smeh med poslušavci.

»Pa to še ni vse!« nadaljuje Lokar. »Pri ‚Zvezdi' so danes dva zaklali, ju slekli do golega, razparali in nato pa še obesili . . .«

»Pa kdo so ti zlikovci?« se huduje Karlina.

»Prav domačini so! Da, da, vidite: danes živ, jutri črviv! Tako je na svetu!«

»Kaj takega pri ‚Zvezdi'! In domačini da so jih . . .!«

»Strejla, kaj mislite, da bodo za dva pitana štandreška purana najemali tri mesarske pomočnike? Ali naj gospodinja za jutrišnjo nedeljo peče živad s perjem in drobom vred?«

»Nehaj, Arturo, sicer . . .« ga prekinem. V tem prinese mati Karlina že drugi liter . . .

Nehal pa ni. Pripovedoval je neverjetne lovske zgodbe: kako je Vide prodajal srne, kako je on sam pod Novakovim mlinom streljal na divje gosi, ki so bile domače, o svojih petih tisočih vipavskih veteranov, ki ga hočejo po vsej sili imeti za generala, in toliko drugih, da smo se vili in solzili v smehu. Da ni prišel kočijaž in grozil, da ne bo čakal v takem mrazu in burji, ne bi bil še nehal. Bila je že enajst, ko sta šla. Mene sta hotela po sili spraviti s seboj v Ajdovščino, kjer da nocoj nastopa štiri in dvajset najlepših baletk s Kavkaza . . .

Kompare Leban ga je imel že precej pod klobukom, pa mi reče, da me že pravočasno pokliče. Mati Karlina pa mi je pri-

stavila lonček črne kave na ognjišče, da ne bom hodil težč pod Čaven... Skoroda za tri ure spanja me je bil Arturo prikrajšal.

Burja tuli, cvili, piska, se zaganja v veje, v okna, joče skozi dimnik. Zdi se, da ta razkuštrana starka že danes nateguje globoke mehove.

Točno ob dveh zaluča čuvaj kamenček v šipo. Zbudim se iz kratkega spanja in se v veliki naglici umijem in oblečem. Popijeva mlačno kavo, pripravim svetiljko, ali čuvaj se mi zdi — pijan!

»Kje si bil, Tone, da si tak?«

»Veste, tu pri sosedu Kerševanu kuhajo tropine, dremal sem pri ognju, a vsako toliko so mi pricurnili kozarček žganja...«

Tolažim se, da se revež na rezkem zraku iztrezne, še preden bova nad Taborom. Sveča gori z jasnim plamenčkom, burja pritiska v sunkih, pa zopet neha. »Bo že šlo,« se tolažim.

Puško nosim preko rame, opiram se ob dolgo okovano palico. Tone omahuje, se bedasto smeji in skuša ponoviti Arturjevo zgodbo o divjih goseh. Bojim se za svoj nahrbtnik, še bolj pa za njegovo vsebino, pa primem reveža pod pazduho in ga dobesedno vlečem v hrib pod dolnjim borovičjem, kjer je bila cesta še nekam v zavetju. Prikolovrativa do zadnje hiše na Ravneh in dalje po temni noči in samoti. Navzlic burji mi je toplo. Slečem kožuh in vprašam Toneta, ali bo mogel nositi še suknjo. »Zataknite jo zad za jermenje. Kaj bo tisto meni!« Obriše si z rokavom polno čelo, pa sem upal, da mu kmalu izpuhti alkohol. Izpulim roko izpod njegove pazduhe, pogledam na uro: tri in pol! »V pičlih dveh urah sva pri ognju in v zavetju,« računam. Ne vem pa, kako je bilo: ali je Tone mislil, da vzamem jaz luč, da boljše vidim, ali je on omahnil — svetiljka pade, se razbije, ugasne...

Neprodirna tema povsod. Niti ene zvezde ni na nebu, nikjer hiše, ne žive duše v tej samoti, burja pa začne znova razpenjati svoja pošastna krila... Skušam zložiti svetiljko, ena šipa je bila izpadla — kdo jo najde! — druga se je razbila, vžigalica ugasne na vetru, pa kaj bi pomagala, ko sveča ne bi gorela. Moram še povedati, da mi že v polumraku odpovedujejo oči, dasi — zlasti z desnim očesom — podnevi na 80—100 korakov spoznam srnjaka od srne. Kaj sedaj?! Navzdol bi bilo mimo globokih kraških dolinic in kotanj, preko kamenja in žlebov hudournikov, zlasti pa mimo prepada pod Taborom še dosti slabše.

»Kaj si vraga napravil s svetiljko? Zakaj si se tako nalil prokletega žganja?!« ga okregam.

»Gospod, jaz nisem prav nič pijan!« se zadere. Tone je sicer dober človek, a v pijanosti je trmast, prepirljiv, nasilen... »Ako vam ni prav, vržem puško in nahrbtnik, pa naj vam kdo drugi varuje lovišče!«

»Potolaži se, kompare Tone, nisem te mislil žaliti, a vidiš, da sva oba v silnem položaju. Reci mi, dragi Tone, kaj hočeva sedaj? Ali se vrneva, ali greva naprej?«

»Nazaj že ne grem! Da bi se mi ljudje smejali! Kaj pa! Jaz grem pod Čaven, vi pa napravite, kar se vam zdi!«

»Tako je prav, le korajžno Tone! Tudi jaz ne grem nazaj! Toda moraš me voditi, ker prav nič ne vidim, še tebe, ki stojiš nekje blizu, bolj slišim nego vidim. Ako Bog da in sveti Hubert, jutri pa ga bomo pri materi Karlini!... Daj mi roko, kompare!« Spričo silne burje sem moral kričati...

Tavala sva naprej. Korak za korakom sem tipal okoli, da ne padeva v kako kotanjo. Da se je le količkaj videlo, bi se bil čuvaj spoznal, ker pozna vsako najmanjšo stezico in bližnjico, vsak zajčji lož, a tudi njemu danes odpovedujejo oči in noge. Čaka naju pa še najhujše: pot preko kamenitega polja pod gorenjim borovičjem... Da bi mogla najti ono zelo strmo stezico, ki vodi ob gojaški gmajni, bi mogla polje obiti in kreniti na desno nad borovci po globokem grušču, koder ni tako nevarno. Res, da bi spačila (kobariški izraz za »vergrämen«) lisice in morda tudi kune, ali čuvaji bi naju morda slišali, Tinče bi nama prišel naproti. Ali v tej temi ne kaže drugega nego po kamenju in skalovju. Kdor pa je hodil po takih poteh, ve dobro, da one silne plasti sivega kamenja niso brez življenja: nalivi, sneg, led in drugi vremenski vplivi ga zrahljajo, pa se giblje, premiče, velikim skalam manjka morda le ena sama stopinja, pa izgubi ravnotežje in ti stisne nogo. Kdo ve, ali se morda ona ogromna stena tam pred tabo spričo burje ne zgane in te zmečka, da boš podoben žabi na cesti, preko katere je šlo kolo naloženega voza. Naj povem resnično zgodbo, ki se je leto prej pripetila pok. J. Rolletu, trgovcu z lesom v Lokavcu nad Ajdovščino. Bil je namenjen k upravi državnih gozdov Predmejo. Spremljal ga je kužek srednje velikosti križane pasme. Gospodar je hotel po bližnjici po izhojeni stezi preko takega kamenitega polja nad Platnami. Ko stopi slučajno vrh špranje, se kamenje vda in odmakne ter sproži težko skalo in mu stisne levo nogo do vrh gležnja... Klicanje na pomoč v tej samoti ne bi pomagalo, domači bi ga iskali morda šele drugi, tretji dan. V tem obupnem položaju strga list iz beležnice in naznani nesrečo svoji družini. Pokliče psa, zavije list v žepno ruto, jo zaveže psu okoli vratu in mu z besedami in

znamenji naroči, naj nese pismo v Lokavec. Kužek ni hotel koj ubogati, ni maral pustiti gospodarja samega. Naposled ‚pove' z glasnim lajanjem in dobrikanjem gospodarju, da ga je razumel in zbeži... Za tri ure so prišli ljudje in rešili g. Rolleta. Pa to je bilo ob belem dnevu, ko ni razsajala burja; za naju pa je bil ta ‚pohod' še dosti bolj nevaren. Po klinih plezati na Triglav mora biti napram najinemu izprehodu prava igrača. Odprl sem puško in trobil na cev: da ni tulila burja, bi naju ostali čuvaji prav gotovo slišali. Tako pa! Vtaknem dva naboja in sprožim: pok se jedva sliši, burja ga je odnesla bog ve kod in kam. Prepričan pa sem, da je sv. Hubert poslal nekoliko svojih najzvestejših pomočnikov, da sva srečno prilezla na vrh, odkoder sva zagledala pod dupljino ogenj, ki pa se v daljavi ni zdel večji nego razsvetljeno okence na kmečki hiši. S težavo svá priklicala Vovka, ki nama pritava s svetiljko naproti. Medtem sem se hotel oddahniti, počiti, popiti požirek konjaka; toda moral bi bil stekleničico ponuditi Lebanu, pa sem se bal, da ga zopet ne omami... Začelo me je zebsti, da sem čutil burjo prav do ogrete kože, pa dem: »Tone, daj mi kožuh, da se ogrnem, mraz mi je!«

Čuvaj stika za nahrbtnikom — kožuha ni! »Tri sto tavžent hudirjev! Izgubil sem ga! Ste ga že slabo zataknili, da je padel iz jermena...«

Ni mi bilo toliko do kožuha, star je že bil in tu pa tam malo oguljen, naslednjo zimo sem ga itak hotel podariti Tonetu, da mu ne bo mraz, ko bo čakal na zankarje in tatove. Ali danes v tem mrazu bi bil dal dvajset srebrnih kronic, ako bi mi ga kdo le posodil. Vovk je že blizu, še 400—500 korakov od naju. Leban se skloni, išče po tleh, ko da mu leži moj kožuh baš pred nogami. Naenkrat: »čink!« — pred mano zadiši po vinu: Tone je razbil vsaj eno steklenico, če ne vseh treh... Kakšen bo kruh, kakšna mrzla pečenka, ko sem bil lačen ko volk! Za perilo se nisem bal, ker je nahrbtnik z nepremočljivim platnom razdeljen v dva predala. V tem pride Vovk. »Hahkament vendah, da ste se upali po buhji, mhazu in bhez luči! Eno lisico že imamo, Fhance ji je sinoči ‚zasmediu'. — Tone, kakšen pa si! Sthela, kaj sta hazlila vino, da tako lepo diši?« Bal sem se prepira, ker Lebanu se je še močno poznalo obilno žganje, v kotu oči sta mu sevala jeza in zverski bes ko pri obstreljenem lisjaku. Zopet sem ga moral miriti in tolažiti. Brez nezgode smo prišli v gorko zavetje. Preoblekel sem perilo, nataknil volneni ‚sweater' povrhu in se udobno zleknil na prostornem ležišču blizu žerjavice. Ena steklenica je bila ostala cela, ‚toplonos' z gorkim močnim čajem prav tako; toda hleb kruha je bil ves premočen, poln zajčje dlake, jerebičjega

perja, strjene krvi, ki jo je popil iz nahrbtnika, poln steklenih drobcev; meso je bilo zavito v pergamentni papir in je bilo še užitno, vsaj tako za največjo silo. Tone ni hotel ne čaja ne jedi. Poznam ga: spal bo dve uri, potem se ga loti ‚moralni maček', sram ga bo do prvega strela in plena, a pri ‚zadnjem pogonu' pri materi Karlini se mu lovska žila zopet ogreje in zopet bo moj stari, zvesti, ljubi boter Leban.

To takem zajtrku ob petih zjutraj smo zaspali na kupu vresja, mahu in suhega listja. »Ko se zdani,« sem naročil, »pojdemo na pogon.«

Kot je lovcem znano, se lisice sredi februarja gonijo in so baš proti jutru silno živahne. Lisjaki jih podijo iz jam in zopet nazaj, pa je ob takih prilikah možno priti jim s strelom do živega. Poznali smo več brlogov in smo temu primerno napravili načrt. Kmalu po sedmih smo se razvrstili. Najboljše čakališče dobre pol ure nad našim ‚hotelom' sem prepustil Lebanu, jaz sem ostal pod stečino, ker v burji nisem maral daleč od gorkega zavetja. ‚Haspuòd' Tinče mi pripodi lisico pred puško. Z debelimi šibrami ji prevrtam kožo, da ji ni bilo potrebno skrbeti za mladiče. Bila je mlada samica, ki se je bila v poslednjih 12—24 urah sparila, kar sem ugotovil po močno nabrekli ‚figi' in spraskanem kožuhu. Spričo mraza in utrujenosti pa nisem maral več loviti, temveč sem šel s plenom v duplino. Moje početje ni bilo popolnoma lovsko pravično: moral bi še vztrajati. Ali naporni nočni pohod, pospanec, sinočnja — sicer pohlevna — krokarija, mraz in burja so mi vzeli veselje do nadaljnjega čakanja. Jezil sem se obenem na Arturja in Ivana, ki sta bila kriva, da se nisem prespal, ki nisem bil nikoli ponočnjak in ‚krokar'. Ako grem nad petelina in sploh na lov, predvsem ne pijem. Skrbim za to, da se dobro naspim. Potem je srce sveže, razpoloženje dobro, hoja lahka, roka sigurna, duševni in lovski užitek trojen. Ako si ga pri ‚zadnjem pogonu' v veseli družbi in pri razgovoru o lovskih dogodivščinah privoščiš kozarec več, ne zamerim ne tebi, ne — sebi: pljuča so se na rezkem zraku ‚prezračila', izkrehal si se, prebavila so čista, kot da ti jih je dimnikar omel z novo metlo, mišice so napete, ko da so jeklene, zdi se ti, da so tvoji živci iz bakrene žice, pa ti kozarec vina ne škodi.

Na ogenj denem suhega dračja. V duplini zadiši po brinju in smrečju, dim se izgublja sredi leve stene po nekem rovu, zunaj pa razsaja burja in se lovi po nizkem borovičju ... V polsnu se me loteva ono nepopisno ugodje, ki nam ga nudi blažena samota. Kar si doživel na lovu, se ti zdi tako lepo in zanimivo, v svoji domišljiji delaš načrte in slike, kako boš vse to opisal

v čast sv. Hubertu... A ko vzameš pero, je tvoja roka okorna in kar napišeš, se ti zdi revno in nikakor ne odgovarja onim lepim sanjam in podobam, ki se porajajo v tvojem srcu, ko udobno ležiš vznak in cigareta dogoreva...

Za dobro uro ima Albin prinesti lonec goljaža in ajdove moke. Jed segrejemo, bakren kotlič se sveti, ko da je nov, polento pa zmešam in skuham jaz, ki imam najboljša spričevala v tej umetnosti. Naročil sem bil sinoči, naj prinese dva litra vina, a malo bo to za nas petero žejnih lovcev. — Nebo je temno, sivo, neprijazno, toda burja se oglaša le še v kratkih, pretrganih sunkih. »Bo pa pomladi ob poletu kljunačev sijalo in grelo božje solnce, in tvoje oči se bodo napajale v bajni lepoti prirode!« sem se tolažil.

Kmalu po enajstih se oglasi nekdo pred votlino: »Morala bi potrkati, ali ne vem, kje in kako.«

Bila je Lužarjeva Pavla, ogrnjena — z mojim kožuhom.

»Kako da Albin ni prišel s kosilom? In moj kožuh...«

»Če vam je žal, da sem prišla jaz mesto Albina, se koj vrnem,« me odvrne malo osato. »Vaš kožuh pa se je menda valjal po burji in je ostal nasajen na skalo... rokava pa je veter napihoval, da sta se dvigala, ko da bi prosila pomoči... Skoroda strah me je bilo, ko sem ga našla vrh naše koče. Kožuhovino pa je burja tu pa tam razparala.«

»Stopi vendar bliže, Pavla!« dem prijazno. Sklonila se je in z upognjenim životom prilezla v zavetje.

»Pa ne zamerite, gospod! Pri maši ob osmih sem bila v Črničah, potem sem kupila v Slamičevi mesnici kos mesa za juho, in mati Karlina me je prosila, naj nesem vaše kosilo sem gor, ker mora Albin pomagati v gostilni.«

Pavla je bila čudno dekle: z nikomer se ni družila, najrajši je bila sama s svojo kravico visoko pod Čavnom na paši, sedela je in čitala, ali pa pletla nogavice in krpala perilo. Že kot desetletno dekle me je prosila, ako sem bil sam na lovu, naj dovolim, da nese moj nahrbtnik; pozneje je hodila z nami, poganjala in lučala kamenje, oponašala lajanje in bevskanje brakov, zacvilila ko obstreljen zajec... Njena mati je kupčevala z živadjo, jajci, maslom, z zdravilnimi zelišči in je to svojo robo pošiljala ali nosila v Gorico in Trst. Ako je bilo takega blaga za dva koša, je morala Pavla pomagati. A rajši nego je hodila po belih cestah, je nabirala visoko pod Čavnom arniko, tavžentrože, kopala encijanove korenine, pobijala modrase, kar je vse neslo in govorilo se je, da imata z materjo denar pri hiši. Tako je teklo njeno mlado življenje v neprestanem stiku s prirodo. Njeno telo

je bilo prožno in utrjeno v mrazu in vročini, v snegu in burji, imela je zagorelo lice s finimi potezami, oči pa — ko da te gleda mlada srna izza grma, ustnice — ko rdeči cvet divje rože na Čavnu. Očeta ni poznala: njena mati jo je baje ‚kupila' v Trstu. Ako so jo deklice ali razposajeni fantje v šoli povpraševali po očetu, jih je kar po vrsti nabila, zbežala iz šole in po cele dneve prejokala tam gori v samoti pod Čavnom... Zato so se je še pozneje bali in je niso marali v svojo družbo, dasi je bila lepa ko malo njih v Vipavski dolini. V mene je imela veliko zaupanje, večkrat mi je dejala: »Oj, da sem fant! Vi bi mi dali puško, hodila bi z vami na lov in ne bi imeli zvestejšega čuvaja in spremljevalca. Nihče od vaših čuvajev ne pozna tako dobro vsake stezice po skalovju in vrhovih kot jaz; tudi lovskega tatu bi užugala, celo Laskarja! To bi bilo lepo!«

»Nasnubim ti mladega gozdarja, Pavla, pa boš i ti nosila puško.«

»Kaj če me meni — gozdar!« odgovori zamišljeno in mahne prezirno z roko.

»Zdaj pa mi pomagaj napraviti kosilo, Pavla!«

»Lonec pristavite k ognju, polente pa itak ne sme kdo drugi mešati, ako ste vi poleg!« odgovori dekle, še vedno malo užaljeno.

»Danes prepustim kuho tebi, Pavla. Kar začni, ako te ni utrudila hoja po burji.«

»Hahaha! Bolj ko razsaja, lepše jo je slišati. Pa te dve uri hoda naj mene utrudi?! Po najbolj strmem robu Kobile si koj upam na Čaven, ako bi bilo potrebno.«

Pavla vzame kotliček in gre k bližnjemu studencu po vode, kjer ga z drobnim peskom še enkrat oriblje, prav tako lesene žlice, s katerimi smo ob takih prilikah kar skupno zajemali iz lonca. Vilic nismo imeli, nož pa je itak vsak nosil v žepu.

Ko je začela voda zavirati, pohiti Pavla na vrh dupline, nastavi dlani na usta in s silnim glasom zakliče: »Po-len-ta se ku-ha! Ko-si-lo!«

Klečé je mešala ajdovo moko v osoljeni, vreli vodi. Slekla je jopič in odvezala volneno ruto, da so ob žerjavici žareli mali kodrčki, ki so nagajivo silili iz bujnih, tesno spletenih kostanjevih las. Rokave si je zavihala do lakti in prsi so se dvigale v preozki, lanjski bluzi, da je bela srajca med gumbi silila na dan. Rečem vam: prekrasen model za Deffregerjevo sliko in idilo.

Pa so prihajali drug za drugim. Vovk se je ponašal s krasno kuno zlatico, ki se je bila ujela v skopec. Zadnji prikašlja kompare Leban z velikim lisjakom, ki je bil še gorak.

Jed nam je šla v slast; še Pavla je zajela parkrat. Tudi zdrav tek je dobrina, ki nam jo daje lov in gibanje telesa na dobrem zraku.

»Phav dobho polento ste skuhali, gospod; za zajthk bi jo jedel, samo da je malo zacvhta,« hvali Vovk.

»Pa danes ne gre hvala meni, Vovk; Pavla jo je skuhala.«

»Dobho, da vem, Pavla. Ako se bom kdaj ženil, phidem goh na Lužahšče po te. Čas bo: pomladi boš imela dvajset let!«

»Le pridi, ako jo hočeš skupiti in — bežati dol do farne cerkve!«

»Sakhament, kako si osata, punca! Nikoli ne dobiš moža, zlasti ne tako postavnega fanta kot sem jaz,« jo draži Vovk. »Kaj misliš, da phide kak ‚škhivant' ali dohtah po te?«

»Molči, gobezdalo pusto, in jej!« reče Pavla. »Itak nisi nikoli mesa sit, ako nisi z gospodom na lovu.«

»Kaj ti veš! Imam še pol kadi zelja in hepe, khompir mi gnije v kleti, fižola pa še phešteti ne mohem: toliko ga imam. Tudi špeha, klobas in phekajenega mesa bo še do Velike noči. Zato pa bi se oženil, da bi mi ženica pomagala...«

»— jesti krompir in zelje; meso in klobase pa bi jedel sam,« ga prekine dekle.

»Nemaha, da bi bilo tako!« se nasmeje ‚ženin', ki je imel dve, tri lehe zemlje okoli svoje koče. Sploh je bil malokdaj doma: mešetaril je po semnjih, gonil živino, pomagal v mesnici, klal pozimi svinje in ovce pri kmetih, ali pa z Lebanom taval po lovišču. Kar je zaslužil, je znosil v krčmo. Ne, takega ženina ne bi privoščil lepi Pavli.

»Dajte no,« sili ‚haspuòd' Tinče, ko vidi, da drugi oblizujejo žlice in jih devajo na plosnato skalo, ki je služila za mizo. »Ako pa se vam ne ljubi več, pa jaz postrgam kotliček in lonec!«

»Sheča, da je kotliček bakhen, lonec železen, žlica pa lesena, sicer posoda ne bi bila več za habo: phedhl bi jo, Tinče! Ali ni hes?« se šali Vovk.

Pri vinu sem ponudil cigarete, ker sem se bal, da eden ali drugi ne zapali žvircaste pipe. Pili smo vsi iz moje aluminijeve čaše. Pavli sem ponudil prvi, toda dekle je namočilo v vino le svoje rdeče ustnice. Tekla je s prazno steklenico k studencu, pa je vsakokrat izplahnila čašo, ko je prišla vrsta name. To je napravila tako šegavo, da ji ni nihče zameril; jaz pa sem dobro razumel, da dela tako, da ne bi pil iz čaše za čuvaji, ki dišijo po slabem tobaku in celo po — čiku.

Po jedi sta šla Vovk in Leban na potok pod studencem odirat uplenjeno zverjad, Tinče in Kosovel pa gledat okoli skopcev. Pavla je bila nenavadno tiha, ko je pospravljala in umivala posodo. Nato me je poslala ven, da z brezovo metlo pomede raztreseno listje in ostanke jedi — pa je votlina dobila prijazno lice. — Pospravila je prazno posodo v košaro in si vezala ruto nad kitami.

»Zbogom, gospod!«

»Kam se ti mudi, Pavla? Počakaj še eno urico, pojdemo skupaj v dolino,« ji rečem. Oj, da nisem nikoli izustil tega povabila!

»Dobro, počakam... Toda nekaj vam moram povedati, dasi me je sram: rada vas imam! Imela sem šele deset let, ko ste začeli hoditi k nam na lov, in že takrat sem vas zapisala v srce. Imeli ste vedno prijazno besedo, ako ste se oglasili v naši koči, da popijete čašo mleka, imeli ste vedno slaščic za mene, pobožali ste me po licu in laseh... Po cele dneve sem koprnela in čakala, kdaj pridete mimo; ako pa ste lovili ob gojaški meji, sem šla toliko časa za vami, da sem vas vsaj od daleč zagledala. Vsa srečna sem bila, ako sem smela poditi... Vse tiste srebrne krone, ki ste mi jih dajali, imam posebej shranjene...«

Sedla je k meni, čutil sem njen gorki dih, čutil gorkoto njenega prožnega telesa, ki se je treslo v razburjenosti. Objela me je, pritisnila svoje kipeče ustnice na moje; mislil sem, da mi izpije dušo...

»Pavla, ti revica, veš, da sem dvakrat starejši od tebe, oženjen sem, moram varovati tvojo čast in svojo... Pomiri se, pozabi, ostanem tvoj dobri, stari prijatelj!...«

Osramočena in bridko jokaje je odhitela v dolino. Gledal sem za njo, dokler ni izginila njena senca za borovičjem...

Ženske so pač take: odpusti ti, ako si bil morda kdaj sirov ž njo, ako si jo v ljubosumnosti udaril; nikoli pa ne pozabi, ako si jo pahnil od sebe, ko je silila v tvoje naročje v hrepenenju po tvojem objemu, po tvojem poljubu, po tvoji ljubezni, ako je upala, da jo imaš le količkaj rad; lažje bi prenesla sunek z nožem v gorko srce nego ponižanje, ko ji potepтaš in uničiš vse ono, kar se je rodilo v njenih prsih...

Na vesti sem imel zopet enega onih mnogih nestorjenih grehov. Ne vem, za katere bo kazen težja: za storjene ali za — nestorjene. Kaj bi bili rekli boginja Kalipsa in prelepa kraljica Didona, da sta junaka Odisej in Enej bila meni enaka?

Šel sem k potoku, da vidim, kako oba čuvaja odirata današnji plen. Za pol ure prilomastita Tinče in Vovk in že od daleč kričita: »Bežimo! Megla!«

V naglici poberemo orožje in nahrbtnike — košaro, ki jo je Pavla bila pustila, je nosil Tinče — pa v beg. A še prej nego sem to povedal, je bila ona grda, neprodirno gosta megla za nami. Kdor je lazil po hribih, ve dobro, kako je megla nevarna: še čevljev na nogi ne vidiš, soseda pred seboj slišiš, a ne vidiš ga, steze ne moreš spoznati — vse je sivo in nerazločno. Hodili smo drug za drugim in se držali za roke, Tinče pa, ki ima jastrebove oči, je iskal in tipal z mojo palico po tleh. Hodili in tavali smo po temi, dokler nismo prišli do razritega strmega kolovoza, ki vodi od državne ceste iz doline na vrh Selovca, a pot je bila taka, da smo hodili rajši zopet po gmajni. Za poldrugo uro smo prikolovratili do Ravni, kjer je bila cesta malo bolj položna in gladka, megla pa za spoznanje redkejša. France nas je povabil v svojo gostoljubno hišo, njegova žena nam je spekla ponev kostanja, ki ga ne najdeš boljšega na Vipavskem, on pa je prinesel obilen vrč vina svojega pridelka. A ni bilo pravega razpoloženja, ker sem z bridkostjo v srcu vedno in vedno mislil na ubogo — Pavlo.

Ker pa sem že omenil ta dogodek, naj povem, kako je bilo dalje z lepim dekletom.

Ves ostali mesec in tudi prvo polovico marca nisem bil v lovišču. Po sv. Jožefu sem šel na kljunače, ker mi je bil Leban sporočil, da je videl dva dolgokljuna mila gosta na poletu. Vreme je bilo prekrasno, razgled bajen, da se je lovsko srce radostilo ob prvih jasnih pomladnih dnevih. Pes je izborno iskal in obstajal, pa sem v dveh pičlih urah odstrelil tri kljunače. Bila sva sama s Tonetom; France in Tinče sta bila v vinogradu, Vovk pa nekje na semnju. Ko sva bila blizu Pavline hišice, sem se oziral in upal, da jo kje zagledam, da se zopet sprijaznim z dobro mladenko. Šla sva prav mimo hiše. Toda okna so bila zastrta, brez onih pestrih rož, ki jih je Pavla nekdaj tako skrbno gojila; vrata so bila zaklenjena, ker je mati šla po svoji navadni kupčiji. A kje je Pavla?

»Ali že veste, gospod, da se je Pavla omožila...« pove Leban.

»O-mo-žila?« se začudim.

»V resnici je bila vedno nekam čudna punca, čisto drugačna, nego so druge v njenih letih: nikoli ni hodila na ples in zabavo, nikoli ni marala fanta...«

»Povej, povej!«

»Tisto nedeljo, veste, je vsa zbegana prihitela domov in rekla materi, naj ji poišče — ženina, toda takoj. Stara, ki se tupatam peča tudi s takim poslom, ko pozna vse vasi po Vipavskem in

po Krasu, ji je prisnubila premožnega vdovca visoko nad Šmihelom. Tam jeseni, ko sta bili mati in Pavla po kupčiji tam gori, jo je tako zaljubljeno gledal... Po smrti prve žene je imel le eno deklico, druge mu je bila pobrala davica.

‚Koj jutri pojdite k njemu in mu recite, da ga vzamem, ako res hoče. Povejte mu tudi, da mu prinesem poldrugi tisoč goldinarjev, da ga pa nimam rada in ga nikoli ne bom imela. Toda poroka mora biti v treh tednih, še v tem pustu, sicer grem v Aleksandrijo služit.'

Da, tako je bilo. Pa kaj ji manjka? V štali imajo osem glav živine, vina se pridela do šestdeset hektolitrov na leto, poljskih pridelkov imajo dosti za vso družino... Primojduška, lahko je srečna!«

Pavla se mi je vnovič zasmilila.

Njen mož je padel v vojski, Pavla pa je prodala podrto domačijo in zemljišče ter se izselila nekam v Jugoslavijo, kjer je med vojsko živela v begunstvu.

★

Kadarkoli vidim one jasne obrise čavenskega pogorja, kadarkoli lazim ondot, se mi porajajo v duši vsi lepi spomini na lov. Ne čudite pa se, bratje v zelenem kroju, da mislim dostikrat na Pavlo in — njeno ljubezen.

A. Baumann:

Nekaj o vodstvu brakov-jazbečarjev.[1]

Kdor hoče imeti vsestransko zasnovanega psa, ki bi mu nudil poroštvo, da mu bo v lovišču v vsakem pogledu prijatelj in pomočnik, si naj preskrbi braka-jazbečarja, ki odgovarja prednjim zahtevam, ako pride v prave roke. Toda najbolj zasnovani pes ne koristi, če nima razumne vzgoje in vodstva. Posebnega tiskanega »vodnika« za to pasmo še nimamo, zato vam hočem podati iz svoje mnogoletne izkušnje nekaj migljajev, ki vam naj služijo kot »mali vodič«.

Posebne važnosti za to izredno zgodaj zrelo pasmo je rani početek odgoje, ki se mora početi prav za prav že z dnevom samostojne hranitve.

Pravilno negovana mlada žival postane napram svojemu reditelju izredno pazljiva in privržna in se nauči pri stalnem občevanju z istim človekom igraje marsičesa, kar tvori pozneje pri početku resnega dela zasnovo njegovega nadaljnjega duševnega razvoja: spozna svoje ime, povelje: »Sem!«, pomen rahlega žvižga, povelje: »Lajaj!«, kar se mora zahtevati od njega pred vsako jedjo, in še mnogo drugega.

Glavna stvar pri vodniku je ljubezen do živali, združena s primerno resnostjo. Z mladim psičkom je treba delati skoraj kot

[1] Gornji članek je izšel v poročilu za leto 1925. »Kluba brak-jazbečar« kot izvleček iz pisma klubovega načelnika Avgusta Baumanna, ki ga je pisal nekemu koroškemu poklicnemu lovcu. Ker je tudi pri nas zanimanje za brake-jazbečarje po vsej pravici vedno večje, sem se odločil, da prevedem članek na slovenski jezik in nudim s tem našim lovcem migljaje, kaj se lahko doseže pri braku-jazbečarju, ako se vrši njegova vzgoja smotreno. G. Baumann misli tu na braka-jazbečarja, ki naj bi spremljal lovca stalno po lovišču in bi se ne veselil lova samo v jeseni, ko se začno gonje. — Dr. Lokar.

z otrokom, toda pes ne sme biti stalna igrača tvojih otrok in se tudi ne sme preveč igrati s tujimi psi. Pečaj se ž njim, kolikor moreš sam, hrani in neguj ga sam in ne prepuščaj tega nikoli tujim rokam! Jaz delam tako vedno in dosegam s tem marsikak uspeh.

Razume se samo ob sebi, da je treba s psom veliko govoriti ter od početka le malo in predvsem le to zahtevati, o čemer smo prepričani, da je pes stvar razumel in da jo lahko izvede.

Ni pa nikaka umetnost, da zna mladič že v starosti treh mesecev, kaj se pravi: »Na mesto!« (uleči se mora na določen prostor), da laja sam od sebe, ko vidi, da se mu nese skledica za jed, da pozna povelja: »Sem!« — »Sedi!« — »Lezi!« in da prinese morda tudi že lahek volnen zvitek, ki ga vržemo predenj.

Vsega tega ga naučimo igraje. S četrtim mesecem pa mora postati stvar resna. Zdaj moramo paziti, da spoštuje mladič povelja, ki jih že pozna, kot taka. Pripnemo ga na dolgi jermen. Tako privezan mora izvajati povelja vsaj nekaj minut in dva- do trikrat na dan. Povelja se ne dajejo preveč glasno. Pri tem se napravlja z roko primerna, vedno enaka kretnja. Mladiča je treba polagoma tako daleč pripraviti, da uboga sčasoma točno že na kretnjo samo.

Pričenjamo s povelji: »Sem!« — »Sedi!« — »Lezi!«, nato pride na vrsto povelje: »Nesi!« Pri tem je treba postopati s psom sicer nežno, pa vendar resno, dokler ne drži od začetka lahkega, pozneje pa vedno težjega prinosila, ki se mu porine v gobec, tako dolgo, da dobi povelje: »Pusti!« Polagoma oddaljujmo roko z donosilom vedno bolj od gobca med poveljem: »Nesi!«, dokler končno ne postavimo donosila na tla pred psa. Sčasoma se nauči, da ga sam poprime ter tudi prinese in da dela to tudi nenavezan.

Nikdar pa ne smemo mladega psa preutruditi z različnimi vajami. Kakor hitro pokaže dobro voljo, prenehajmo z vajo in ga poplačajmo s kakim dobrim grižljajem, govoreč mu: »Priden, psičko!«

Zakaj se naj toliko trudimo s psom? Ne samo zato, da bo donašal naš brak-jazbečar brezpogojno zajca in lisico, ampak v glavnem zato, da se nauči ubogati. Brak-jazbečar mora to prav tako umeti kot ptičar, da ga ima pozneje vodnik vedno v rokah. Naučiti pa se mora tega, ne da bi se bal roke svojega učitelja in ne da bi bil zaradi tega pretepan. Vaje naj dela z veseljem, zavedajoč se, da stvar ne bo dolgo trajala in da dobi dober grižljaj, če bo hitro ubogal.

Le od rane mladosti tako vzgajan pes bo brezpogojno privržen svojemu gospodarju in ga bo razumel, da, včasih bo že naprej uganil, kaj namerava, ter se bo dal vedno od divjačine z žvižgom odpoklicati. Le od prve mladosti živali z »ljubeznijo« priučena, ne vtepena poslušnost je poleg prirojene zasnove temelj vse lovske uporabnosti psa. Vaje, ki navajajo psa k poslušnosti, se zato zovejo poslušnostne vaje.

Med te spada brezpogojno tudi donašanje. Zasnovo za to imajo braki-jazbečarji. Kdo bi pa tajil, kako dobro je tudi za gorskega lovca, če mu prinese pes jerebico ali jereba, če skoči za raco v vodo in potegne lisico iz luknje!

Pokazalo se je pa tudi, da so vsi psi, ki so donašali sigurno in z veseljem, vedno, kadar jim je bila ustreljena žival pretežka, lajali z neko posebno radostjo, da bi priklicali gospodarja na pomoč. Oblajanje mrtve divjačine! Pri mnogih brakih-jazbečarjih je že v zasnovi, bodisi v manjši, bodisi v večji meri. Kot vse podedovane lovske lastnosti psa, potrebuje tudi ta zasnova gojitve, da nam služi. Marsikako lastnost pa je treba šele obuditi, in tako često tudi zasnovo za oblajanje mrtve divjačine. Mladi pes pozna povelje: »Lajaj!« Pri ubiti divjačini naj vedno laja. K temu ga izpodbujajmo vedno in vedno! Tako se nauči, da je lajanje pred ubito divjačino njegova dolžnost, in on jo oblaja, kadar je gospodar v bližini, skoraj bi rekel — avtomatično. Zdaj je treba poizkušati, da se oddaljimo čim bolj od psa in divjačine, pri čemer pa moramo psa vedno k lajanju izpodbujati. Ako se je pes prej naučil, da oblaja svojo hrano, preden jo sme zaužiti, 5, 10, celo 15 minut, nazadnje tudi v odsotnosti svojega gospodarja, se navadi kmalu, da laja nad divjačino.

V starosti 5—6 mesecev mora biti pes že trden v navadnih poslušnostnih vajah. Če se še tu in tam dogodi, da odreče glede poslušnosti zunaj na prostem, ga ne kaznujmo na način, da postane rokobojen, temveč ga samo posvarimo ter ga privežimo. Doma predelajmo ob priliki skrbno zopet vse poslušnostne vaje, nato pa vzemimo psa v lovišče kot v plačilo za dobro izvršene vaje. Najprej ga peljimo tja, kjer ga sledovi divjačine preveč ne razburjajo. Tako ga naučimo vodljivosti, toda prav često ga moramo tudi izpustiti.

Nič ni slabše, kot če vlečemo mladega psa stalno na vrvici s seboj. Če delamo to dalje časa, izgubi pes svojo samostojnost, postane bojazljiv, kadar ga izpustimo, visi na naših petah in izgubi sčasoma vso svojo strast do lova, lastnost, ki jo moramo na vsak način pri brakih-jazbečarjih ceniti, ali pa oddivja, kadar ga izpustimo, da ga ne moremo več dobiti. Že zaradi telesnega

razvoja moramo nuditi mlademu psu mnogo prostega gibanja, pri tem ga je pa treba navaditi, da pride k nam na najrahlejši žvižg. Da ne storimo v tem preveč in ne premalo, je morda največja umetnost dresure. Kakor ne smemo vleči preveč in po cele dneve čez drn in strn po lovišču mladega, razvijajočega se psa, tako ga ne smemo imeti priklenjenega dan za dnevom ali pa zaprtega v ozki psarni. Zunaj si privadimo psa na čim tišja povelja in se izogibljimo na vsak način glasnemu klicanju ali celo vpitju. Ako tudi ne sluša tak strasten, živahen tovariš tu in tam takoj, ker mora slučajno preiskati nekaj za njegov nos posebno zanimivega ali pa gre po kakem sledu, ne izgubimo svojega miru, ampak počakajmo. Pride sigurno ali ga pa ujamemo. Rahel ukor in navezanje zadostuje, nikakor pa ne smemo prepustiti psa samemu sebi in oditi domov. Pes, ki se je naučil, da ga oskrbuje samo njegov gospodar in nikdo drugi, poišče sam od sebe gospodarja. Ako pa uvidi, da se pride lažje naravnost domov, kjer se trpi njegov prihod brez gospodarja, in da najde tudi gospodar brez njega domov, je navadno za vse čase pokvarjen. Pri pohodih na prostem poizkušaj od časa do časa, da se skriješ psu, ne da bi to pes opazil. S tem pripraviš psa do tega, da te išče. Kadar te najde, ga pohvali, daj mu kaj in ga priveži.

Namenoma sem govoril toliko o tej preddresuri, ker vem le predobro, da jo smatrajo naši gorski lovci večinoma za nepotrebno, dasi tvori abc za psa, ki ga hočem upeljati v lovišču. Šele kadar je pes trden v tem, pričnimo z delom v lovišču!

Dasi vem, da je večini lovcev znano, kako se mora navajati pes na lov in da niso v tem pogledu brez izkušenj, vendar hočem navesti nekaj zadevnih načel, in to zlasti glede braka-jazbečarja.

Od početka je treba iti z mladim psom v lovišče ob takem času, ko so jutranji sledi najmanj že 2—3 ure stari. Psa vodimo na vrvici. Tu in tam bo pokazal zanimanje za kak sled. Če stori to, ne smemo vrvice nategniti in psa vleči od sledu. Sami moramo pogledati, kaj je. Ako je sled prava (med te spada za nas tudi zajčja sled), moramo psa pohvaliti, mu nekoliko korakov slediti in pri tem ž njim govoriti. Kjer prehaja po lovišču in je doma visoka divjad, je treba tudi iti za sledmi nekoliko, toda nato je treba psa odvesti. Če pa pride pes na sled srn, je najbolje, da mu takoj zabranimo njihovo zasledovanje s: »Pfuj! — Pusti to!« Nočemo namreč, da bi se poprijel sledu zdrave srne in bi pozneje srne gonil.

Na vsak način uredimo stvar tako, da bo gonil mladi pes prvič zajca. To se lahko zgodi že s 5—6 meseci. Ako ustrelimo pri tem zajca pred psom, je večinoma vse dobljeno. Često je

mladič preveč nespreten, da bi razvozlal takoj prvo kljuko. Tu je treba dati psa na dolgi jermen, pokazati mu kljuko in ga pustiti nato dalje goniti.

Če pride pes pri iskanju zajcev na svež sled srne, ga skušaj odpoklicati. Ako se ti to ne posreči, ostani miren in počakaj, da se vrne. Nato ga priveži. Rahel nategljaj z vrvico in ukor zadostujeta kot kazen. Nikakor pa ne smeš streljati srn v prisotnosti mladega psa. Celo skvarjeni gonjači srn se ozdravijo le s tem, da ne ustreliš pred njimi nikdar srne in jih vedno pri gonji srn pokaraš. Tudi ni v redu, ako se vzame brak-jazbečar pred tretjim poljem skupno s starimi psi na gonjo. Pes se mora naučiti najprej samostojnega dela.

Z 9—10 mesecev starim psom pričneš že lahko z delom po barvni sledi. Glavni pogoj je, da označiš psu to delo že od početka jasno s tem, da ga deneš na dolgi jermen. Prav malo razuma kaže vodnik, ki izdeluje barvno sled s psom na kratkem povodcu. Najprej poizkusi z mladim psom na poljubni barvni sledi, vendar mora biti ta tako napravljena, da ne vidi pes priprave, ampak da ga odložiš v primerni oddaljenosti. Tudi mora divjačina, ki jo vlečeš, puščati za seboj v resnici krvno sled. Zato moraš divjačino, preden jo vlečeš, temeljito odpreti z nožem. V loviščih, kjer tvori visoka divjad glavno delo psa, ne smeš izbrati za prvo delo mladega psa nikdar srnine barvne sledi.

Mladega psa izpodbujaj z: »Išči ranjeno!«, da gre po sledi počasi. Vsak škropec krvi mu pokaži med prigovarjanjem, a nos mu potiskaj rahlo med krvne kaplje ob vednem govorjenju in hvaljenju: »Priden, moj psičko, le išči naprej!«

Ako je pri šolanju psa na razpolago za odstrel visoka divjad, je ne streljaj nikdar zvečer, ampak vedno zjutraj in, če le moreš, jo za prvi početek le obstreli. Ne pelji pa psa na sled, dokler ne minejo 2—3 ure po strelu. Kadar se vzdigne obstreljena žival, izpusti psa in ga izpodbujaj h gonji. Ako je mogoče, ne oddaj takoj smrtnega strela, temveč se naj ranjena žival dva-, trikrat prej uleže, da ima pes dovolj prilike za vežbanje v gonji. Že po 3—4 uspešnih vajah razume pes, zakaj gre, toda šele po 10 uspelih poizkusih se drzni, uporabiti psa na barvni sledi slučajno obstreljenega srnjaka. V izrazito srnjih loviščih je seveda to drugače. Tu prične lahko pes takoj z delom po srnini barvni sledi. Stvar pa izkušaj tako uravnati, da ni učeči se pes prisoten pri streljanju srnjaka, ampak se šele privede k barvnemu delu po mrzli sledi.

Za zelo priporočljivo smatram, če odložiš pri odpiranju divjačine psa tako, da ne vidi dela in da nima živali v vetru. Navado,

da se pusti pes omrsiti na živali, smatram za nepotrebno in celo za pogrešno. Brak-jazbečar je namreč zelo strasten lovec in se s tem samo navaja k natrganju.

Brezprikorno dober zajčar, ki je oster na roparice, bo pri tej pasmi, kakor nas uči izkušnja, zanesljivo dober, da, prav dober delavec na barvi visoke divjačine, če smo ga primerno učili. Često sem opazoval, da so se obnašali mladi psi pri svojem prvem delu po barvni sledi, ki ni bila slučajno prav nič lahka, n. pr. pri oplaznih strelih, kot izkušeni barvarji. To je znak, da ima brak-jazbečar precejšnjo zasnovo za delo po barvni sledi. Prav tako pa vem iz izkušnje, da so se naučili starejši braki-jazbečarji, ki so se uporabljali do četrtega polja izključno kot zajčarji, v prav kratkem času lepo delati po barvni sledi.

Velike važnosti za učenje psa je seveda poleg razumnega vodstva tudi dobrota lovišča. Čim več divjačine vidi pes, tem lažje napreduje, tem mirneje se uči.

Vodniku dam samo še en nauk: nikdar brez psa v lovišče! Braka-jazbečarja jemlji s seboj tudi k zaslišanju petelina, h krmiščem in k pregledu pasti !

Dostavek:

Zavarovane psarne brakov-jazbečarjev imajo pri nas sledeči gospodje:

1. Ernest pl. Bernetich, Lom pri Tržiču;
2. Friderik pl. Burger, Hrastnik;
3. Oskar Kosler, Ortnek;
4. dr. Janko Lokar, Ljubljana;
5. Oton Payer, Domžale.

Iz teh psarn morejo dobiti brake-jazbečarje oni naši lovci, ki se hočejo pečati z njihovo odrejo. Vse te psarne imajo prvovrstno kri in gledajo strogo na čistokrvnost.

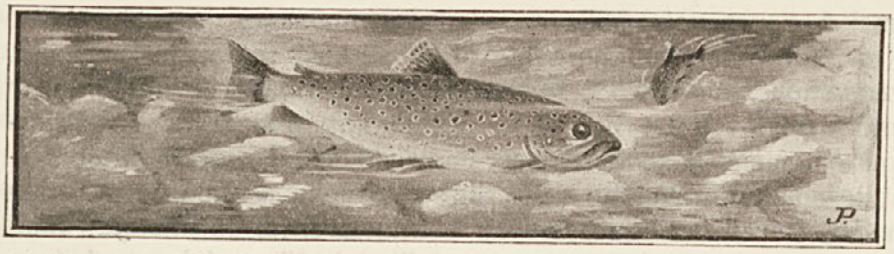

Dr. August Munda:

Noveliranje kranjskega ribarskega zakona.

(Nadaljevanje in konec.)

V naslednjem hočem navesti zakonita določila kranjskega ribarskega zakona, ki bi jih bilo treba izpremeniti:

§ 5.

Šele deležni zbor je sprejel ta paragraf v sedanjem besedilu; v vladnem predlogu se je glasilo določilo tega paragrafa drugače. Nagibi za izpremembo so navedeni v gori omenjenem poročilu upravnega odseka deželnega zbora in se glasijo tako: »Ribe se pomikajo, izvzemši prav malo časa v letu (po vodi), navzgor; ta nagon navzgor je prav tedaj, ko se drste, posebno silen. Kjer se nahajajo umetne struge, je v glavni vodi prehod navzgor navadno popolnoma zaprt ali pa jako težaven; plemenite ribe skušajo torej po umetni strugi naprej. Ko pa pridejo ribe v umetno strugo in ko so prešle čez nepomenljive zapreke, n. pr. vodne grablje, potem si iščejo prehoda navzgor dalje, dokler ne pridejo do zapreke, ki se ne da več preplavati, n. pr. do turbin ali kolovnic itd., potem dalje ne morejo. Da bi se pa vrnile po isti poti, kakor so prišle, jim ne kaže njih nagon. Na ta način se jih kaj lahko velika množina polovi, ako se iz umetne struge voda izpusti, da potem na suhem ostanejo.«

§ 5. rib. zak. govori le o tekočih vodah, in sicer o umetnih strugah (prvi odstavek § 3.) in o uravnanih vodah (tretji odstavek § 3.), ne govori pa o vodotokih, ki nastanejo na novo na priroden način, ako si voda sama izkoplje novo strugo ali če se voda razdeli sama na priroden način v več rokavov (n. pr. posledica poplav). O prirodnih vodah, ki nastanejo na novo, govori le tretji odstavek § 4. To določilo pa je nejasno, ker iz besed »z izjemo, katera sledi iz § 5.« ni razvidno, ali se nanašajo te besede le na vode, označene v § 5., ali pa tudi na vode, ki so na novo nastale na priroden način. Iz omenjenega poročila upravnega odseka kranjskega deželnega zbora posnemam, da je

imel § 4. v prvotni stilizaciji vladnega predloga drugo besedilo. Končne besede drugega odstavka so se namreč glasile »z izjemo, zaznamenovano v § 5.«. Te besede je deželni zbor črtal in vrinil v zadnji odstavek § 4. besede »z izjemo, katera sledi iz § 5.«. Pravkar omenjene besede se torej nanašajo tako na vode, ki so nastale umetno, kakor na vode, ki so na novo nastale na priroden način. Zmisel tretjega odstavka § 4. je torej ta, da pristoja ribarska pravica v vseh na novo nastalih tekočih vodah, umetnih in prirodnih strugah onemu, ki ima ribarsko pravico v glavni vodi, oziroma v stari strugi (v mrtvicah), v na novo nastalih prirodnih stoječih vodah deželi (drugi odstavek § 4.), v umetnih stoječih vodah (ribnikih) pa posestniku naprave (prva točka § 4.).

Iz navedenega sledi, da je besedilo tretjega odstavka § 4. nejasno; nejasnost izgine takoj, če se izpopolni določilo § 5. v tem smislu, da se sprejmejo vanj tudi tekoče vode, ki so na novo nastale na priroden način.

Besedilo prvega odstavka § 5. naj bi se torej glasilo: »Če zapusti tekoča voda svojo strugo ali če se napravi nova glavna struga po prekopu ali če nastanejo novi stranski rokavi bodisi prirodno bodisi umetno, tedaj je odkazati ribarsko pravico v novi glavni ali v odvajalni stranski strugi onim, ki jo imajo v stari, oziroma v glavni strugi.«

Drugi odstavek § 5. določa, da mora politično okrajno oblastvo razdeliti nov vodotok (novo glavno ali novo stransko strugo) med ribarske upravičence po ploskovnem razmerju, v katerem so njih ribje vode v stari vodi (v mrtvicah), odnosno v glavni vodi. To določilo daje torej upravnemu oblastvu navodila, kako naj razdeli ribarsko pravico v novem vodotoku med one, ki jo imajo v glavni vodi, oziroma v mrtvicah. Kakor v glavni vodi, tako naj bo tudi v stranski vodi meja ribarskih upravičencev markantna točka. Najboljše meje ribjih voda so jezovi ali slapovi, torej zapreke, ki otežkočajo ali onemogočajo ribam prehod. V umetnih stranskih vodah je skoraj vedno taka zapreka (jez, zatvornica, slap nad mlinskimi kolesi itd.); ta zapreka je prava meja, ne pa matematična točka, ki ustreza ploskovnemu razmerju.

Drugemu odstavku § 5. naj bi se torej pristavil končni stavek: »Za meje v novem vodotoku pa je določiti morebitne zapreke (jezove, slapove) ali druge izrazite točke, ako ustrezajo vsaj približno ploskovnemu razmerju ribjih voda v stari ali v glavni strugi.«

§ 11.

Zakup samosvojega ribarskega okraja je treba zakonito zaščititi; zakupnik bo le tedaj umno gospodaril, ako mu zakon jamči

neodpovedljivost zakupa za časa zakupne dobe. To misel izraža zakon že itak v tretjem odstavku § 15., ko pravi, da traja zakupna doba 10 let, v primeru podaljšanja pa 20 let, vsekakor torej ne manj kakor 10 let.

Drugemu odstavku § 11. naj se torej dostavi stavek: »Ako je samosvoj okraj v zakupu, sme zahtevati posestnik okraja delitev šele po preteku zakupne dobe.«

§ 13.

Posestnik samosvojega okraja mora »zadostovati vsem potrebnim zahtevam pravilne oskrbe« svoje ribje vode (prvi odstavek § 13.). Te besede povedo sicer vse, so pa presplošne. Zakon nima izrečnega določila, da je posestnik samosvojega okraja dolžan, vlagati v svojo ribjo vodo vsako leto določeno količino ribjega zaroda.

Zaradi tega naj se vrine v prvi odstavek § 13. za besedi »pravilne oskrbe« dostavek »osobito odredbam političnega oblastva glede vlaganja ribjega zaroda«; za prvim odstavkom naj se pa uvrsti nov drugi odstavek, ki naj se glasi:

»Politično oblastvo mora po zaslišanju ribarskega okrajnega odbora predpisati posestniku odnosno zakupniku (podzakupniku) samosvojega okraja vrsto in količino ribjega zaroda, ki ga mora vlagati na leto v ribarski okraj.«

Neskladne so določbe § 13. o proglasitvi samosvojega okraja za zakupnega. Ako odvzame politično deželno oblastvo posestniku samosvojega okraja samosvojstvo revirja, tedaj postane okraj zakupen za dobo, ki jo določa omenjeno oblastvo (veliki župan); ta doba pa po določilu zakona (prvi odstavek § 13.) ne sme presegati desetih let. To določilo nasprotuje osnovnemu določilu (tretji odstavek § 15.), ki odreja za zakupne okraje zakupno dobo desetih let, in določilu drugega odstavka § 13., ki pravi, da se samosvoj okraj ne sme dati v zakup na »krajšo, nego za zakupne okraje predpisano dobo«. Da se spravijo te določbe v sklad, bi bilo treba izpremeniti določilo prvega odstavka § 13. tako, da ne sme biti doba, za katero se odvzame samosvojemu okraju samosvojstvo, krajša od desetih let.

Drugi odstavek § 13. določa, da ostane posetnik samosvojega okraja za svojo ribjo vodo odgovoren tudi tedaj, ako je okraj v zakupu. To določilo ni umestno, ker dela posestnika samosvojega okraja odgovornim za dejanja zakupnikova (podzakupnikova). Zaradi tega je treba izpremeniti ves drugi odstavek tega paragrafa v tem smislu, da imej zakupnik samosvojega okraja iste pravice in dolžnosti kakor zakupnik zakupnega okraja (§ 16.).

Drugi odstavek § 13., ki postane tretji odstavek, naj se torej izpremeni sledeče:

Besede: »Kadar se dá samosvoj okraj v zakup, tedaj veljajo nezavisno od morebiti v tem času nastopivše spremembe v njegovi posesti določila predstoječega odstavka«, naj se črtajo; namesto njih naj se vrinejo besede: »Ako se dá samosvoj okraj v zakup, mora politično oblastvo naložiti dolžnosti, navedene v prvem odstavku, zakupniku (podzakupniku) in mu odvzeti okraj, ako tem dolžnostim ne ustreže (podpičje).«

V ostalem ostane besedilo drugega (sedaj tretjega) odstavka neizpremenjeno.

Zakon ne določa, da je treba prijaviti zakup samosvojega okraja oblastvu; kljub temu se v praksi zakupi redno in dosledno prijavljajo političnemu okrajnemu oblastvu. Prijava je potrebna ne le zaradi evidence v katastru (četrti odstavek § 9., § 27., točka 1.) in zaradi odmere okrajne takse (§ 22.), nego tudi zaradi tega, da oblastvo lahko presodi, ali ustreza zakup določilom zakona (drugi odstavek § 13.). Obveznost prijave zakupa samosvojega okraja je treba torej v zakonu izrečno omeniti. Zaradi tega naj se koncem drugega odstavka § 13. dostavijo besede:

»Zakup samosvojega okraja mora posestnik naznaniti tekom enega meseca po sklenjeni pogodbi političnemu okrajnemu oblastvu, da odloči o odobritvi zakupa. Prijavo o podzakupu mora v istem roku napraviti zakupnik.«

Tudi za samosvoje okraje velja zakupna doba desetih let (tretji odstavek § 15. in drugi odstavek § 13.); zaradi tega posestnik samostvojega okraja zakupa ne sme odpovedati, izvzemši primer, da krši zakupnik določila zakona (§§ 13., 16.). Neodpovedljivost zakupa je treba v zakonu jasno izraziti.

Drugemu odstavku § 13. naj se dodado (koncem nazadnje omenjenega dostavka) še sledeče besede:

»Posestnik samosvojega okraja sme odpovedati zakup le iz razlogov, navedenih v prvem odstavku § 16., in le z odobritvijo političnega okrajnega oblastva.«

Dosedanji tretji odstavek § 13. naj postane četrti, četrti pa peti.

§ 15.

Mnogo škode delajo ribarstvu tvornice ob vodi, ki spuščajo v ribje vode strupene odtoke svojih obratov. Onečiščenje ribjih voda je po zakonu (§ 47. rib. zak.) zabranjeno. Da se pa izognejo kazenskemu postopanju in odškodninskim zahtevkom ribarskih upravičencev, jemljejo tvornice ob vodi često ribje vode v zakup, da spuščajo lahko nemoteno vanje strupene odtoke svojih ob-

ratov. Zakon v tem pogledu ne nudi ribarstvu nikake zaščite. Zaradi tega je treba določbo drugega odstavka § 15. izpremeniti tako, da se za besedami »Občin in vasi« dostavijo besede »ter tvornic ob vodi«.

Zakupna doba traja po tretjem odstavku § 15. deset let. Dolgotrajna zakupna doba naj omogoči zakupniku, da žanje sadove svojih investicij. Ribe rastejo počasi, šele v četrtem letu so godne za lov in za trg; plemenite ribe, n. pr. sulec, rabi celo pet do šest let, da doseže zakonito mero. Zaradi tega naj omogoča zakon podaljšanje zakupne dobe pod pogoji, ki so za zakupnika ugodni. Zakon določa zgolj fakultativno podaljšanje zakupa; oblastvo odloča o podaljšanju po svobodnem preudarku. Za ribarsko gospodarstvo bi bilo koristno, ako se uvede imperativno podaljšanje zakupa. Zakupnik bo vestneje gospodaril, če mu zakon jamči, da mu bo zakup podaljšan ob zakonitih pogojih; tedaj koncem zakupne dobe ne bo izlovil lovišča in se ne bo plašil investicij. Podaljšanje zakupa naj bo neke vrste nagrada za vestnega zakupnika, zato naj bi se dovolilo, ne da bi se zvišala zakupnina.

Ako je zakupnik oddal ribarski okraj v podzakup, preide vsa uprava okraja v roke podzakupnikove. V tem primeru naj bi se podaljšal zakup le podzakupniku. Namen zakona je podaljšati dejansko stanje (upravo rib. okraja), ne pa zakupnikovo formelno zakupno pravico, ki je izgubila s podzakupom dejansko vsebino.

Tretji odstavek § 15. naj se črta od besede »Zakupna doba« do besed »20 odstotkov« ter se nadomesti s sledečim besedilom:

»Zakupna doba traja deset let; politično okrajno oblastvo mora na zakupnikovo prošnjo po zaslišanju ribarskega okrajnega odbora zakup enkrat podaljšati za deset let brez ponovne dražbe, ako je zakupnik zadostoval točno in popolnoma svojim dolžnostim, ako ni zagrešil nikakega prestopka tega zakona ali ribarskih predpisov in ako se zaveže plačati vsaj isto zakupnino za bodočo zakupno dobo.« — V ostalem ostane besedilo tretjega odstavka neizpremenjeno.

Določilu § 15. naj se doda nov četrti odstavek, ki se naj glasi: »Ako je ribarski okraj v podzakupu, se zakup ne sme podaljšati zakupniku. Podzakupniku se podaljša podzakup z istimi pogoji in za isto zakupnino kakor zakupniku; tudi v tem primeru doba od ene dražbe do druge ne sme biti daljša kakor 20 let.«

§ 16.

Med dražbene pogoje naj se sprejme v zakon tudi določilo o obveznem vsakoletnem vlaganju ribjega zaroda.

Zakon določa, da mora (!) politično deželno oblastvo vzeti samosvojemu okraju samosvojstva, ako krši posestnik samosvojega okraja svoje dolžnosti, označene v prvem odstavku § 13. Temu nasproti pa odreja § 16., da sme (!) politično okrajno oblastvo odvzeti zakupniku zakupnega okraja ribjo vodo, ako krši določila, označena v prvem odstavku § 16. Analogno določilu § 13. naj se uvede tudi za zakupnika zakupnega okraja obligatorno razveljavljenje zakupa.

Določilo § 16. naj bi se torej izpremenilo sledeče:

Za besede prvega odstavka: »pravilnega oskrbovanja okraja« naj se vrinejo besede: »osobito oblastvenim odredbam glede vlaganje ribjega zaroda (§ 13., drugi odstavek).«

Besede prvega odstavka: »in da se sme ... odvzeti ... dati« naj se črtajo in nadomeste z besedami: »in da se bo ... odvzel ... dal« (drugemu v zakup).

§ 18.

Zakon ne izraža načela, da imej podzakupnik vse pravice in dolžnosti zakupnikove. Podzakupnik sam naj bo oblastvu odgovoren za pravilno oskrbo ribarskega okraja, on plačaj ribarsko takso (§ 22.), on imej volilno pravico za volitev ribarskega okrajnega odbora (§ 25.); ako mu politično okrajno oblastvo odvzame ribarski okraj, naj ne oživi zakup; okraj naj pride v tem primeru na dražbo (prvi odstavek § 16.).

Določilo § 18. naj se torej izpremeni tako:

Koncem prvega odstavka naj se doda stavek: »Podzakupnik ima vse pravice in dolžnosti zakupnikove.«

Koncem tretjega odstavka pa naj se doda stavek: »O odobritvi podzakupa odloča politično okrajno oblastvo po zaslišanju ribarskega okrajnega odbora.«

§ 19.

To določilo ščiti zakup. Smisel § 19. je sledeči: Ako kdo kupi vse ribarske pravice, ki so združene v zakupni okraj, sme zahtevati, da se okraj proglasi za samosvojega. To pravico pa sme uveljaviti šele za prihodnjo zakupno dobo.

Ščititi pa je treba tudi zakup samosvojega okraja. Zaradi tega bi bilo dodati tu nov drugi odstavek, ki naj se glasi:

»Zakup samosvojega okraja se ne razveljavi, če se spremeni posest okraja.«

To določilo je potrebno tudi zato, ker bi se sicer lahko s fiktivnimi prodajami samosvojih okrajev razveljavljali zakupi ter s tem kršilo osnovno načelo zakona (tretji odstavek § 15.), ki pravi, da zakupna doba ne sme biti krajša kakor 10 let.

§ 20.

Ribarski zakon ne določa, kdaj mora zakupnik (podzakupnik) zakupnega okraja plačati zakupnino; iz določila § 1100. občnega državljanskega zakona se dá sklepati, da je plačati zakupnino koncem zakupnega leta. Glede plačila okrajne takse določa § 22. ribarskega zakona izrečno ta plačilni rok. Isti plačilni rok naj velja tudi za plačilo zakupnine; zakupniku je treba dati priliko, da si tekom leta nekaj prigospodari iz lovišča, da bo mogel plačati zakupnino in okrajno takso.

§ 20. naj se torej doda nov prvi odstavek, ki se naj glasi:

»Zakupnina zakupnega okraja se plača zadnji mesec zakupnega leta za to leto.«

Sedanji prvi odstavek § 20. postane drugi, sedanji drugi pa tretji.

§ 22.

Za besedo »zakupnik« v prvem odstavku naj se pristavi v oklepaju beseda »podzakupnik«. Ta pristavek je potreben z ozirom na novo določilo koncem prvega odstavka § 18., da ima podzakupnik iste pravice in dolžnosti kot zakupnik.

§ 25.

Ako je samosvoj okraj v zakupu, pristoja volilna pravica za volitev ribarskega okrajnega odbora kljub temu posestniku okraja, dasi ne izvršuje lovi. Ta določba naj se izpremeni tako, da pristojaj v tem primeru volilna pravica zakupniku (podzakupniku).

Določilo prvega odstavka § 25. naj se torej izpremeni sledeče:

Besede »plačevalci okrajne takse (§ 22.)« naj se črtajo in nadomeste z besedami: »posestniki samosvojih okrajev odnosno zakupniki samosvojih okrajev, ako je okraj v zakupu, ter zakupniki zakupnih okrajev.«

Posestnikov ribarskih pravic, navedenih v § 10., prvem odstavku, ni v naših krajih; zaradi tega jih ni treba omeniti med onimi, ki plačujejo okrajno takso.

§ 51.

Veliko škode delajo ribarstvu tudi posestniki vodnih naprav, če zapirajo vodne struge ali stranske kanale zaradi čiščenja struge ali zbog popravil pri obratu (pri turbinah, mlinskih kolesih itd.). Struge ali kanali se takrat izsuše, neupravičenci polove ribe, živalstvo nižje vrste, mladice in ribji zarod pa pogine. Zato predpisuje § 51., da je treba za ta primer ribarskega upravičenca poprej obvestiti, da ukrene, kar je potrebno za varstvo rib. Zakon določa, da mora politično oblastvo v tem primeru »na zahtevo ribarskega upravičenca in po zaslišanju posestnika (vodne

naprave) odrediti primerna določila, da se ribarski upravičenec v primernem roku obvesti, kdaj namerava posestnik vodne naprave vodo zapreti.« To določilo je prekomplicirano in otežkoča zaradi tega pravočasno obvestitev ribarskega upravičenca. Ni tudi jasno, kako naj »zahteva« ribarski upravičenec obvestitev, ako o nameravanem zapiranju vode sploh nič ne ve.

Zaradi tega je treba to določilo poenostaviti in spremeniti tako:

»Posestniki vodnih naprav morajo ribarske upravičence ali njih nameščence vsakokrat v primernem roku poprej obvestiti, kdaj nameravajo zapreti glavno ali stransko strugo (mlinščice, tvorniške ali druge odtoke).

Politično oblastvo sme ta rok izpremeniti po zaslišanju strank odnosno ribarskega okrajnega odbora z ozirom na posebne razmere vodne naprave ali z ozirom na vrsto rib v tej vodi ali z ozirom na njih drstno dobo — in določiti rok tako, da je na eni strani ribarskemu upravičencu ali njegovemu nameščencu še mogoče ukreniti potrebne odredbe, da obvaruje ribe škode, da pa na drugi strani vodni upravičenec ni več nego je treba, omejen v svojih ukrepih. V primeru nujne potrebe nepredvidene izsušitve glavne ali stranske struge mora posestnik naprave takoj, ko je zaprl vodo, obvestiti ribarskega upravičenca ali njegovega nameščenca.

Ribarski upravičenec se v nobenem primeru ne sme ovirati, da razpolaga z ribami, ki so ostale v izsušeni strugi.«

To besedilo sem skoraj dobesedno povzel iz novega tirolskega ribarskega zakona iz l. 1925.

★

Omenil sem že uvodoma, da ne izpreminjajo predlagani izpreminjevalni predlogi zakona v meritornem pogledu, nego da imajo le namen, odstraniti nekatere nejasnosti zakona in konkretizirati posamezna splošna določila, osobito določilo o »pravilnem oskrbovanju ribje vode« (§§ 9., 13., 16. rib. zak.). Četudi so predlagane izpremembe le nebistvene in deduktivne, bi vendar po mojem mnenju pripomogle k temu, da bi se dvignila produkcija rib v naših vodah in je to glavni namen predlaganih izprememb.

Kranjski ribarski zakon je dober; želeti bi le bilo, da bi bile deležne dobrot takšnega zakona tudi druge jugoslovanske pokrajine. Mislim predvsem na Bosno-Hercegovino, ki sploh nima ribarskega zakona. Po mojem mnenju ne bi bilo neumestno, da bi merodajni činitelji v Bosni-Hercegovini preudarili, ali ne bi kazalo, da se razširi kranjski ribarski zakon, ki se je s finančnim zakonom za leto 1927./28. (čl. 236.) razširil na vso Slovenijo, tudi

na Bosno-Hercegovino, ki ima iste ihtiološke razmere kakor Slovenija. Nočemo biti s svojim zakonom vsiljivi, priporočamo pa prizadetim predvsem, naj ga prouče in preudarijo, ni li najboljši izmed vseh ribarskih zakonov v naši državi. Bosanske ribiče naj ne plaši imperativno določilo § 9. ribarskega zakona, ki odreja, da se morajo »vse tekoče vode razdeliti v ribarske okraje (revirje)«. V Bosni-Hercegovini so ribje vode državne; kranjski (sedaj slovenski) ribarski zakon ne bi glede državnih voda Bosne-Hercegovine ničesar izpremenil, ker pozna zakon institucijo samosvojih okrajev (§ 11. rib. zak.). Vse državne vode bi se razdelile v samosvoje okraje, ki bi jih oskrbovala država kakor doslej ali bi jih dala v zakup. Z zakonom se torej ne uvaja zakupni sistem, česar se v Bosni — kakor posnemam iz »Športskega ribara« — najbolj boje. Z obveznim zakupom (§ 14. rib. zak.) bi se oddajale le privatne ribolovne pravice, ako jih je kaj v Bosni-Hercegovini, ki so premajhne, da bi same tvorile revir (samosvoj okraj). Razdelitev voda v revirje seveda ni končni namen, nego le pripomoček za pravilno in racionelno oskrbo ribjih voda in to je bistvo vsakega ribarskega zakona.

In končno še nekaj! Osnutek edinstvenega ribarskega zakona je tako slab, da nas navdaja le ena želja: Obvaruj nas Bog tega zakona. Sestavljen je tako, da se sploh ne da popraviti. Osnutek je treba torej nanovo sestaviti; še prikladneje bi pa bilo, da se razširi slovenski ribarski zakon na vso državo. Nismo zaradi tega megalomani. Opozarjamo na to, da je novi tirolski ribarski zakon, ki je izšel leta 1925., skoraj dobesedno enak slovenskemu ribarskemu zakonu, da novi tirolski zakon lahko smatramo za nebistveno izpremenjeno kopijo slovenskega ribarskega zakona.

Slov. ribarsko društvo v letu 1927.

Društvo je zadela preteklo leto težka izguba. Umrl je nestor slovenskih ribičev profesor Ivan Franke. Več kot pol stoletja je deloval za uspeh ribarstva, ki mu je posvetil vse svoje znanje in svoje bogate izkušnje. Profesor Franke je oče slovenskega ribarstva; položil je temelj moder. ribarstvu med našim narodom.

Društvo je štelo v preteklem letu 135 članov. Posestniki in zakupniki lovišč še vedno ne upoštevajo želje društva, da bi dali ribolovno dovoljenje le onim, ki so člani Slovenskega ribarskega društva. Ribarski okrajni odbor je izdal preteklo leto 347 ribarskih

knjižic, od teh ribičev torej ni niti ena tretjina včlanjena v Slovenskem ribarskem društvu.

Odbor je prejel in rešil 311 dopisov; v resnici je dopisov mnogo več, ker se vpisujejo dopisi, ki se tičejo iste stvari, pod isto številko. Razen tega se obrača mnogo strank neposredno na društvenega predsednika, ki rešuje te dopise sam.

V vodopravnem pogledu je imel odbor to leto malo posla. Gospodarska kriza je očividno vzrok, da ni več toliko vodopravnih razprav, kakor jih je bilo prva leta po prevratu.

Najvažnejši dogodek v ribarskem pogledu minulega leta je bilo razširjenje kranjskega ribarskega zakona na ozemlje vse Slovenije. Slovensko ribarsko društvo se je trudilo že več let, da se razširjenje izvede v finančnem zakonu, naletelo pa je vedno na težkoče. Po prizadevanju slovenskih politikov, ki jim bodi na tem mestu izrečena za to najtoplejša zahvala, se je končno posrečilo, da se je vstavil v finančni zakon za leto 1927./28. člen, s katerim se je razširil kranjski ribarski zakon na ozemlje vse Slovenije. To je velika pridobitev; ugodne posledice te pridobitve se bodo pokazale šele prihodnja leta. Upamo in želimo, da se bo upravno oblastvo čimprej lotilo naloge, da se zakon izven ozemlja bivše Kranjske čimprej izvede. Gre za napravo ribarskih okrajev ali revirjev v vsej Sloveniji izven ozemlja bivše Kranjske, kjer se je izvedla revirna razdelitev ribjih voda že pred 30 leti. Ker je kranjski ribarski zakon v slovenski in nemški izdaji že pošel, se je zakon ponovno natisnil v Uradnem listu in je izšel tudi ponatisnjen v posebni knjižici.

V zadnjem času so se širile vesti, da namerava vlada uzakoniti osnutek posebnega edinstvenega ribarskega zakona za vso državo. Vest je povzročila med slovenskimi ribarskimi upravičenci nemir, ker predvideva načrt razlastitev privatnih ribarskih pravic. To je res; vendar ni nevarnost velika, da bi se osnutek v sedanji obliki uzakonil. Načrt je nepopoln in stoji na regalnem principu, ne pozna prisilne ustanovitve ribarskih edinic ter ne upošteva prečanskih razmer. Slovensko ribarsko društvo se je obrnilo na slovenske narodne poslance, naj preprečijo, da se osnutek uzakoni. Zahteva Slovenskega ribarskega društva glede tega osnutka je sledeča: Osnutek, kakršen je, naj se zavrže. Če vztraja vlada na izenačenju ribarskega prava v naši kraljevini, naj se slovenski ribarski zakon, ki je skoz in skoz modern, razširi na vse ozemlje kraljevine. Če pa vlada tega ne bi hotela, naj se napravi državni ribarski okvirni zakon, ki imej temeljna določila o ribarstvu v sladkih vodah in ki naj pooblasti oblastne skupščine, naj vsaka v skladu z ribarskimi prilikami svojega območja z oblastveno

uredbo uredi, kako naj se izvrši ribja lov in ribarstvo sploh. Razume se pa samo po sebi, da veljaj ta poblastitev le za ureditev načina ribje lovi, ne pa za kakršnokoli premembo ribarskih pravic, ki ostanejo kot take nedotaknjene v svojem obstoju, ne pa glede izvrševanja.

Kako katastrofalna je bila povodenj avgusta 1924, izhaja iz tega, da se lipani v Ljubljanici nizdol Ljubljane in v Savi nizdol Medvod še dosedaj niso zaredili.

Zatiranju ribje tatvine je posvečal odbor vso pažnjo; napravilo se je več ovadb, ki so se podale pristojnim sodiščem.

V vališče v Želimljem je prejel odbor preteklo leto 60.000 postrvjih iker od tvrdke Hinterer v Kallwangu v Avstriji. Uspeh valjenja je bil ugoden. Iz Bohinjske Bistrice smo prejeli 20.000 iker, ki so se tudi ugodno valile. Na žalost se je pa ponesrečil transport 2000 iker šarenk iz Avstrije. Ikre so ležale nekaj dni, ker se je transport zakesnil po krivdi železnice in carinarnice. Polovico iker se je izleglo med transportom in zato poginilo; ostanek smo dali v ribnik v Želimljem, kjer jih je le malo ostalo. Od Ribarskega društva v Celju smo dobili 4000 sulčjih iker, ki smo ijh izvalili v vališču in dali v ribnik. Postrvji zarod smo prodajali 1000 komadov za 100 Din, sulčje mladice pa komad po 1 Din. V ribniku je ostalo okrog 500 mladic, ki so merile povprečno po 10 cm in še več.

Društvenih znakov se je dosedaj malo prodalo. Želeli bi, da bi si vsak član Slovenskega ribarskega društva nabavil znak, ki je delo domačega umetnika.

Od knjige »Ribe v slovenskih vodah« se je prodalo približno 200 komadov. Ker je dala vlada podporo 5000 Din, ribarski odbor pa podporo 3000 Din, so s tem vsi stroški knjige plačani.

Poprava drugega vališča v Želimljem se je morala odložiti za leto 1928., ker denarna sredstva preteklega leta niso zadostovala za to obsežno delo, ki bo veljalo več kakor 10.000 Din. Sedaj je ta denar na razpolago in stvar prihodnjega odbora bo, da se loti izvršitve tega dela. Poprava bo mnogo obširnejša kakor poprava sedanjega vališča, ki je ostalo po vojni več ali manj nedotaknjeno, dočim je drugo vališče popolnoma opustošeno, tako da ni ostalo nič drugega kot gole stene.

Vprašanje naprave novih ribnikov v Želimljem se je po nasvetu prof. Ivana Franketa odložilo, ker za to v Želimljem ni primernega prostora.

Knjižnica Okrajnega ribarskega odbora se je tudi preteklo leto izpopolnjevala z novimi znanstvenimi deli, kolikor so pač dopuščala denarna sredstva.

Računski zaključek Slov. ribarskega društva za l. 1927.

Prejemki:	Din	p
1. Prebitek iz leta 1926.	2.089	57
2. članarina	7.113	23
3. podpore	8.100	—
4. vrnjeni zneski Ribarskemu odboru	3.523	62
5. obresti	36	41
6. ribiški znaki	527	—
skupno	21.389	83

Izdatki:	Din	p
1. Naročnina na „Lovca“ za člane Slov. rib. društva	6.000	—
2. manipulacijska pristojbina in drugi izdatki	210	61
3. honorarji	5.544	25
4. vrnjeni zneski	3.659	62
5. ribiški znaki	1.880	—
6. prebitek v letu 1927.	4.095	35
skupno	21.389	83

Računski zaključek Ribarskega okr. odbora za l. 1927.

Prejemki:	Din	p
1. Prebitek iz leta 1926.	2.276	19
2. revirne takse	13.745	24
3. ribarske knjižice	31.282	—
4. kolki in znamke	5.623	75
5. postrvje in sulčje mladice	6.811	25
6. knjiga „Ribe v slovenskih vodah“	848	—
7. članarina in vrnjeni zneski	1.070	—
8. obresti	124	55
9. globe	85	—
skupno	61.865	98

Izdatki:	Din	p
1. Pisarniške potrebščine	2.987	50
2. kolki in znamke	6.873	18
3. plače in nagrade	8.164	75
4. poprava vališča v Želimljem	6.076	10
5. časopisi in knjige	6.141	10
6. vloga v Mestni hranilnici ljubljanski (Tiskovni fond)	7.715	—
7. postrvje in sulčje mladice (ikre)	7.994	—
8. podpora Slovenskemu ribarskemu društvu	1.500	—
9. vrnjeni zneski Slovenskemu ribarskemu društvu	151	—
10. prebitek v letu 1927.	14.263	25
skupno	61.865	98

V počastitev 50 letnice rojstva dr. Ivana Lovrenčiča in 20 letnice vodstva Slovenskega lovskega društva priredi S. L. D. — svojemu zaslužnemu predsedniku časten večer dne 25. februarja 1928 ob 8 zvečer v dvorani Kazine v Ljubljani.

Člani S. L. D., njih rodbine in prijatelji so na ta večer vljudno povabljeni.

Obleka poljubna. Na sporedu je godba, petje itd.

Obči zbor Slovenskega lovskega društva — sekcije Ljubljana bo dne 19. marca 1928 ob 10 dopoldne v steklenem salonu restavracije na Glavnem kolodvoru v Ljubljani z nastopnim sporedom:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Volitve odbora.
5. Samostojni predlogi.
6. Slučajnosti.

Samostojne predloge je v smislu društvenih pravil poslati najkesneje do 11. marca t. l. do 18. ure v pisarno predsednika dr. Ivana Lovrenčiča, odvetnika v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 12.

Odbor S. L. D.

Iz zapisnika IX. odborove seje Slovenskega lovskega društva v Ljubljani, ki je bila dne 10. januarja ob 20. uri v restavraciji pri Slonu.

Navzočih je 15 odbornikov.

Predsednik dr. Lovrenčič otvori sejo, ugotovi sklepčnost ter se v toplih besedah spominja umrlega ustanovnega člana Gabrijela Jelovška in pa nenadoma preminulega prijatelja slovenskih lovcev in kinologov grofa Wurmbranda. Navzoči odborniki počaste spomin umrlih s tem, da vstanejo.

Nato poroča društveni predsednik o projektu novega orožnega zakona in kaj je ukrenil proti temu, da se ne vnese v ta zakon prosta posest in nošenje lovskih pušk, kot je bilo čitati v nekem slovenskem dnevniku. Odbor odobrava predsednikov nastop ter sklene, da se odstopi osnutek novega orožnega zakona pravnemu odseku, da ga prouči in na prihodnji seji o njem poroča.

Na dopis velikega župana mariborske oblasti od 30. nov. 1927, G br. 678/9, sklene odbor naročiti 5 kart o administrativni razdelitvi mariborske oblasti v merilu 1 : 200.000.

V vednost se vzame dopis Jugoslovanske tiskarne, ki se zavezuje tiskati glasilo »Lovec« v letu 1928. pod dosedanjimi pogoji.

Podružnici S. L. D. v Murski Soboti se sporoči, da se uvedejo sreski pododbori, ki bodo sprejemali nove člane, čim se izpremene društvena pravila.

Na dopise, ki jih je v poslednjem času naslovilo S. L. D. — sekcija Maribor glede reorganizacije društva, odgovori društveni predsednik sam.

Na prošnjo Okrajne učiteljske knjižnice v Mostah pri Ljubljani dovoli odbor tudi za leto 1928. po 1 izvod vsake številke »Lovca« brezplačno.

Odbor sklene izdati za trikratno polovično vožnjo po železnicah svojim članom posebne legitimacije v obliki malih knjižic proti plačilu 20 Din in poštnine. V ta namen naj se članstvo s posebnim oklicom v »Lovcu« obvesti.

Slučajnosti. Naklada 1. številke »Lovca« v letu 1928. se z ozirom na

rastoče prijave novih članov določi na 4000, ki pa se pri nadaljnjih številkah zniža ali po potrebi zviša.

Poročilo o delovanju Lovske zadruge vzame odbor v vednost.

Odbor sklene, da bo obči zbor S. L. D. — sekcija Ljubljana dne 19. marca 1928 ob 10 v steklenem salonu restavracije na Glavnem kolodvoru v Ljubljani.

Zapisnikar.

V »čaru neke zimske noči« je ustrelil g. Fran Rojina v družbi rajnega v Gorenjskem kotu znanega lovca Resmanovega Franceta v stenah pod Dobravo nad Otočami kmalu potem, ko je odbila Dobravska ura dve, starega lisjaka, čigar na desko napeta koža je merila od smrčka do konca repa 158 cm. To nam sporoča »Lovec« v letošnji januarski številki pod napisom »Čar zimskih noči«.

Podobno prigodo s tako »mršno« sem doživel tudi jaz decembra meseca 1926 pri Savi, in sicer nad »Šobčevim bajerjem« v leškem občinskem lovišču pri Radovljici. Vendar pa nisem streljal lisjaka pri čakanju ob luninem svitu, temveč na brakadi ob jasnem nebu v družbi prijatelja Josipa Riharja, veterinarja na Jesenicah. Spodaj ob Savi je vodil Rihar pse, a jaz sem zavzel »štant« nad Šobčevim bajerjem. Kmalu je zapela Riharjeva psica »Bela« in koj na to je pobral sled tudi moj Barčo. Pričela se je živahna gonja. Toda »mršna« ni hotela iz goščave. Vodila je pse ob bregu Save v nizki in neprodorni goščavi gor in dol. Šele po preteku četrt ure čujem, da sta vzela psa smer proti meni. Hitro se pripravim za strel — a že je bila lisica pri meni. Po strelu se je lisjak sesedel v trenutku, kakor od strele zadet v tako lego, kot bi se bil potuhnil, ker se ni prav nič zganil. Kakor g. Rojina sem tudi jaz čakal pripravljen za strel dokaj časa na mestu, ker sem računal z eventuelno nakano zvitorepke. Toda lisjak je bil zares mrtev, kajti psa sta ob njem utihnila. Zadet je bil v čelo. Lisjak ni bil še star. Poginil je v najlepši moški dobi, ker je imel še dobro ohranjeno in popolnoma zdravo zobovje. Tehtal ga nisem, a bil je težak. Bil sem popolnoma prepoten, ko sem ga doma vrgel raz pleča. Imam že dokaj lisic na svoji duši, a tako velike še nisem videl. In kožuh — gosta temnozlata in kakor s srebrom poškropljena dlaka — meri od smrčka do konca repa 151 cm. Naravno, da nisem prodal kožuha. Prijatelj Kremenšek mi je pravil že pred vojno v Idriji, ko sva se še skupno potepala po črnovrških loviščih, da ni naroda na svetu, ki bi znal tako umetno in solidno barvati in predelavati kožuhe, kakor so Francozi. Izročil sem tedaj ta kožuh gdč. Rut, hčerki akad. slik. Vavpotiča, ko je po svojem poklicu odhajala v Pariz, da ga tam prebarvajo in predelajo po najnovejši modi. Po povratku iz Parizu mi ga je vrnila sicer obdelanega tako, kakor zahteva pariška moda — a ne barvanega. Pariški strokovnjak je menil, da bi bilo škoda tak kožuh umetno barvati, ko ima tako krasno naravno barvo, ki je ne more nadomestiti nobena umetna barva niti izpodriniti moda. Kakor Resmanov France, pravim tudi jaz, da sem že dokaj lisic ustrelil, pa tako mi ni še nobena padla, da ne bi bila nič več »zamigova« in tako »peklenšč« težke in velike tudi nisem imel nikoli v rokah.

A. Pegan.

Te presnete lisice. Kaj radi se lovci pomenkujejo o streljanju, lovljenju in v zadnjem času posebno o zastrupljevanju lisic. Drug od drugega hočejo izvedeti kake tajnosti, čeprav se delajo, kakor da so vso to učenost zajeli z največjo zajemalko ali žlico. Najbolj jih zanima, kaj lisica najraje použije, ali kakor pravijo naši zeleni sotrpini, »prime«. Kljub temu, da sta še najbolj kreditna maček, slanik, včasi tudi suha hruška, ki pa žal ni prikladna za razne danes moderne pilule, govorijo o samih coprnijah.

Zanimivo pa je, kako različna so mnenja glede tega, ako lisica užije tudi pasje in celo lisičje meso. Da jé psa, to sem opazil že sam, ali zaradi lisič-

jega mesa sem bil v dvomu, posebno zaradi tega, ker lisica kaj rada sluti nekaj opasnega, ako zavoha, ali vidi svoje sorodnice mrtve.

Letos okoli božiča pa sem izvedel za prav zanimiv slučaj, ki se je dogodil v bližini Podnarta in ki jasno priča, da se loti lisica tudi mrtve soplemenke.

Lovec, ki je v zvezi celo z nadnaravnimi duhovi, je položil cianin v koščku mesa na kraj, kjer je vedno sledil lisice. Že prihodnji dan, prav rano, je odhitel na lice mesta in v veliko začudenje našel le rep in pa glavo lisice, vse drugo je bilo snedeno. Sveži sneg je bil prestopican od lisice. Človeških stopinj in pasjih sledi ni bilo, torej ni mogel nihče drugi uničiti lisice, kakor samo njene sorodnice ali pa duhovi.

Nastavljalec je seveda rentačil, ker je bil tako prikrajšan za lepo vsotico in sklenil je, da se maščuje, odnosno nadomesti svoj izgubiček. Nastavil je kar več koščkov zastrupljenega mesa, misleč, da je bilo pri hudodelstvu udeleženih več krivcev. Vso noč se je veselil veličastnega prizora, ko bo opazil v snežni belini odsevajoče zlate kožuhe, in računal na prste lepe dinarčke. Zgodaj je vstal in ko je prišel na lisičje morišče, je bilo vse prazno, kakor je pustil prejšnji dan. Meso je bilo nedotaknjeno in tudi svežih sledi ni mogel ugotoviti. Poskušal je teden dni in kljub coprnijam in čeprav je imel zavezana usta, ko je bival v bližini strupa, da bi morda kesneje lisica ne zavohala lovske sape in da je strup premikal le z dolgo palico, lisice ni bilo več na ono mesto, kjer je raztrgala lepe dinarčke.

— Gošar.

Pri zalezovanju rac. Dne 22. dec. sem se podal po obedu v Zabovsko lovišče z namenom, da ustrelim za praznike kako raco, kojih je bilo po pripovedovanju domačinov ondi na tisoče. Drava se deli tam v več strug, katerih eno sem z lahkoto prebredel ter se približal skozi grmovje drugemu otoku, ki je bil na spodnjem koncu, dobesedno posejan z racami.

Do strela nisem prišel, poslovile so se že na 200 korakov v smeri proti Sv. Marku.

Da ne bi hodil zastonj tako daleč, sem stikal s psico po otoku za zajcem, a tudi tega nisem dobil na spregled — so bili menda že zdavnej pokojni. Nevoljen zaradi tega usmerim korake po otoku proti vasi, kar mi psica naenkrat obstoji v jarku, kjer je bilo požeto trstje. Misleč, da je mogoče kak ptič ali jerebica, jo odpokličem. Komaj pa sem napravil nekaj korakov, mi zleti za hrbtom fazan, ki je nekam nerodno odletal. Seveda sem ga hotel imeti, da imam vsaj enega izmed treh kit, ki so tam čez poletje in jesen domovale.

Ni se daleč pognal. Ker pa nisem mogel s protezo v grmovje in trstje, kjer je fazan sedel, sem pustil psico, da išče. Spodila ga je daleč od mene in vrnil se je na prvotno mesto. Prišedši nazaj na prostor, kjer je psica stala, opazim sedaj obstreljeno fazanko, okoli nje pa sveže potepłani sneg (bilo je precej južno) od fazana. Ležati je morala že dolgo, ker je imela duh. Bil sem nemalo iznenaden. Fazan ni mogel pozabiti svoje tovarišice, ki je bila najbrž zadnja v celem revirju. Po nekaj korakih sem stepel onega fazana, a je bil neobičajno lahek. Ko ga je doma žena drugi dan oskubila, se je pokazala rana na hrbtu in vsa gnojna. Drob je bil sežgan, zadnji del čisto črn. Če ne bi rešil te živali, bi poginila žalostno kakor njegova družica.

10. oktobra mi je oportirala psica živega fazana, bil je seveda obstreljen, in sicer prav na tem otoku. Dotični gospod, ko je videl, da ga nesem domov, si je lastil pravico do njega s trditvijo, da ga je on pred tremi dnevi obstrelil.

2. septembra, ko sem bil na jerebice tam, sem naštel 7 fazanov in 15 fazank in to vse je izginilo v nenasitno bisago dveh priznanih lovcev. Vsa leta sem čuval fazanji zarod. Kljub pismeni pogodbi, da se bo gojilo pernato divjačino, posebno fazanke, sta ta dva iztrebila vse do zadnjega komada. R. M.

»O zatiranju ptic selivk«. K spisu na strani 27 v prvi številki »Lovca« l. l. sprejmite to-le pojasnilo: Ko sem v jeseni leta 1912. stalno bival v Aleksandriji v Egiptu, sem videl, da je nosilo v času prepeličjega leta po ulicah nebroj arabskih pouličnih branjevcev velike množine prepelic in jih s kričanjem: »quaglia« (quaglia = ital. prepelica) ponujalo in opozarjalo prebivalce, posebno gospodinje, na svoje blago. Komad neizčiščene prepelice je takrat stal 1 piaster (okoli 15 para v zlati valuti). Interesiral sem se za način lovljenja in sem izvedel, da postavijo ob obali mrežo, v katero zadenejo prepelice, ki lete nizko pri zemlji. Izmučene obleže na tleh, kjer jih kar pobirajo.

Pripominjam, da takih naprav sicer nisem videl, vendar je povsem verjetno, da je tako, ker bi se na drug način težko vlovilo toliko prepelic, kajti kričanje po ulicah je trajalo od jutra do večera ves čas prepeličjega leta. Iz tega lahko sklepamo, koliko prepelic se pojé vsake jeseni samo v Aleksandriji, ki šteje 400.000 prebivalcev. Da bi bili prodajali tudi druge ptice selivke, nisem opazil.

S tem sem hotel opozoriti, da ne odgovarja dejstvom stavek na strani 28, citiran iz Erjavčeve knjige »Domače živali...« iz leta 1870., ki glasi: »Velika sreča za vse potujoče ptice pa je, da jih afriški narodi prijazno sprejmejo.«

Kaj se godi v tem oziru v drugih predelih afriške obale, mi ni znano. — Rakušček.

Nekoliko podatkov o ptičjem življenju v Št. Lovrencu na Dol. za leto 1927. Izmed ptic-selilk so se vrnili lani k nam, kakor navadno, najprvo škorci, in sicer smo videli prve 21. februarja. Da so se vrnili primeroma tako pozno, je bilo krivo pač prav neugodno vreme v februarju, vsaj smo imeli precej hudo zimo, celo do —12° C, in tudi burja je pihala par tednov, da je bilo prav mrzlo. Šele 23. februarja pa je odnehala zima in je nastopilo južno vreme. Zadnje škorce pa smo opazili 31. oktobra. Prvo pastaričico sem videl 2. marca, zadnjo 20 oktobra. 24. marca so opazili prvič postolke.

Isti dan tudi prve lastovke, zadnje pa 20. oktobra. 7. aprila se je oglasila prvič kukavica, zadnjič 30. junija.

15. aprila sem slišal prvič grilčka, ki sta lani zopet gnezdila, kakor že več let, na kostanju v drevoredu pod cerkvijo, kjer gnezdijo navadno tudi liščki.

Zanimivo je, da sem opazil lani tu tudi prve modre ali višnjeve taščice. Pazil sem na nje vsa leta, kar sem tu, in sicer čez 5 let, pa jih nisem zasledil v vsi Št. Lovrenski okolici. Ko sem pa 3. septembra maševal na Zaplazu, tedaj sem opazil po maši dve višnjevi taščici, gotovo sta bila samec in samica, ki sta letala nad streho kolibe pod zaplaško cerkvijo in lovila muhe. Priletela sta dvakrat na streho in sedla, pa zopet odletela. Tu so redki, med tem ko sem jih v Beli Krajini velikokrat videl. Se li nahajajo še kje drugje na Dolenjskem?

Kačarje sem opazil večkrat. Dne 26. aprila so krožili in pivkali nad Šent Lovrencem kar štirje naenkrat, 3. maja pa zopet dva. 23. septembra sem ga videl nad hosto pod Korenitko, 25. sept. pa dva nad Št. Lovrencem in 28. decembra zopet nad hosto pod Korenitko, kjer ga opazujem že več let.

30. aprila so slišali prvič kobilarja.

3. maja smo opazili prvega malega srakoperja. Tu se nahajajo pa tudi veliki srakoperji, ki jih vidimo pa le redkrokrat. Imenujejo jih »bele« srakoperje.

Tudi vodomce opazujemo pri nas večkrat, posebno ko letajo nad Temenico ali ob njej. Tako sem zapazil dne 29. januarja celo štiri naenkrat nad Temenico. Posamezne pa sem videl: dne 28. julija, ko je letel visoko v zraku nad cerkvijo, 11. in 15. oktobra, 9. in 26. novembra.

Divji golobi se opažajo pri nas večkrat. 28. sem jih opazil pet, ki so

leteli nad hosto pod Kukenbergom, dne 10. septembra jih je letelo osem nad Gabrom, 23. oktobra pa je letela cela jata divjih golobov, kakih 40, proti jugu.

26. aprila smo videli 40 čapelj, ki so letele nad Malo Loko proti jugu.

Sive čaplje vidimo tudi večkrat. 28. aprila sem videl tri, ki so letele nad Krtino. 3. maja pa je ustrelil Fr. Bukovec, trgovec in posestnik na Vel. Loki, sivo čaplio. Leteli sta dve nad vasjo, od katerih je eno obstrelil, da je padla. Ko je pa hotel streljati še na drugo, se puška ni sprožila. 20. septembra je letela siva čaplja zopet nad Krtino.

27. aprila sem videl kanjo v hosti pod Korenitko, 25. julija pa nad hosto nad Vel. Loko. 26. septembra je letela iz hoste nad Št. Lovrencem proti Potoku. 30. decembra pa je letela za vrano in to prav v vasi v Št. Lovrencu, kjer je sedla celo na lipo pred župniščem in nekaj časa sedela na njej in gledala po vasi. Popoldne istega dne pa je letela nad Št. Lovrencem proti Praprečam, kjer je sedla na streho čuvajnice ob železnici in nekaj časa gledala po okolici za plenom. 31. decembra pa je letela zopet nad Št. Lovrencem po Temeniški dolini in je sedla v hosti pod Martinjo vasjo, odkoder se je zopet ozirala po plenu. gotovo je morala biti prav lačna, da se je upala priti v vas in med hiše.

Večkrat opazujemo pri nas tudi divje race, posebno ob deževju in kadar izstopi Temenica, da stoji kakor jezero od Vrhovega sèm. Tako sem videl po dve divji raci 18., 24. in 26. marca. 25. marca po so videli na vodi na travniku pod Vrhovim 6 rac naenkrat. Tudi sicer jih je videti večkrat po dve do pet skupaj.

V začetku septembra so videli na vodi na travniku pod Vrhovim tudi pet divjih gosi, ki se pri nas tudi večkrat pojavljajo. Ljudje pripovedujejo, da so videli na istem travniku včasih celo labude.

Slavcev tu, kolikor sem mogel dognati, ni več. Le redkokrat, tri- do štirikrat, sem slišal posamezne ob času selitve, da so se oglašali v hosti ob veliki cesti pod Korenitko in Stehanjo vasjo in enkrat ob Temenici v Št. Lovrencu. Kakor pa sem slišal, pa pred kakimi 30 in več leti slavci tu niso bili tako redki. Posebno so jih ponoči večkrat poslušali v Malološkem gradu, ko so se glasili v nekdanjem gostem grmovju in leščevju pod gradom, ki je pa danes vse posekano.

Naj pripomnim tu še nekaj glede vran. Sivih je tu prav veliko, črne pa se pojavljajo pri nas le pozimi, kadar pritisne huda zima. Takrat se jih vidi cele jate posebno v okolici Malološkega gradu, k nam v nižino pa pridejo samo posamezne, ki se pomešajo med druge sive vrane, kakor sem to opazil lani meseca decembra.

Ivan Šašelj.

Sejem za kožuhovino se je vršil na velesejmskem prostoru v ponedeljek, dne 23. in torek, dne 24. januarja. Že v nedeljo so Ljubljančani opazili, da se bo nekaj vršilo, vsaj se je po ulicah videlo veliko število tujcev, katerim se je trgovski stan čital že raz obraz. To so bili kupci kož, Hrvatje, Srbi, Avstrijci, Čehi, Nemci in Angleži. Kupovalo pa se je tudi za ameriške tvrdke. Še nobeno leto jih ni prišlo na sejem toliko kot letos. Vsekakor dobro znamenje, da se institucija kožnih sejmov ugodno razvija.

Letos se je vršila že peta dražba kož, ki jo je priredila uprava velesejma za Lovsko zadrugo.

V ponedeljek dopoldne se je prodajalo in kupovalo v detajlu, popoldne pa je že pričela dražba. Dopoldne so se v detajlu dosegle za kože veliko nižje cene kot kesneje na dražbi, kjer so bile cene zelo visoke, vsekakor prijetno presenečenje za vse one lovce in trgovce, ki so oddali blago v prodajo »Divji koži«.

Blago je bilo kvalitativno boljše kot lansko leto in tudi po množini je bilo blaga veliko več. Lepe so bile zlasti naše gorske lisice, kune, vidre, slabe pa veverice, dehorji, polhi, jazbeci. Razveseljivo je, da je bila uspešna akcija

velesejma in Lovske zadruge, da se blago pravilno suši in napne. Navodila so rodila sad, ki se je prikazal v lepih cenah. Na dražbi je bilo 339 lozov (partij), vsak je vseboval večje število sortiranih kož. Kože so se ocenile v Ia (polna vrednost), ¾ (tričetrtinska vrednost), II (polovična), III (četrtinska) in škart (8 škart kož šteje za 1 prima).

Dosegle so se sledeče cene: Lisice poljske 240 do 430 Din; lisice gorske (Slovenija) 550 do 560 Din; kune belice 1000 do 1180 Din; kune zlatice 1300 do 1735 Din; vidre 600 do 720 Din; dehorji 120 do 170 Din; divje mačke 60 do 70 Din; veverice zimske 20 Din; polhi 6 do 9 Din; domače mačke 5 Din; divji zajci 21 Din; jazbeci 48 do 55 Din; divje koze 20 Din; srne 22 Din; podlasice bele 70 do 90 Din; podlasice rjave 20 Din.

Blaga bi se moglo oddati še veliko več. Provenijenca je bila večinoma iz Slovenije, pa tudi iz Hrvatske, Bosne in Macedonije je bilo blago.

Zanimiva je primerjava z lansko leto doseženimi cenami. Cene so po diktatu Amerike splošno poskočile za lisice, kune, vidre. Leta 1927. so se dosegle sledeče cene: Lisice poljske 208 do 295 Din; lisice gorske 280 do 350 Din; kune belice 700 do 930 Din; kune zlatice 1056 do 1210 Din; vidre 420 do 528 Din; dehorji 180 Din; divje mačke 100 Din; veverice 25 Din; polhi 6·40 Din; krti 5 Din; domače mačke 5 Din; divji zajci 22 Din; jazbeci 52 Din; divje koze 40 Din; srne 19 do 30 Din; volkovi 150 Din; šakali 90 do 100 Din; jeleni 150 do 200 Din.

Prihodnji sejem za kože se vrši dne 20. marca 1928. Kože se že sprejemajo v prodajo v velesejmski pisarni, kamor se jih more tudi poslati.

Cene divjačine leta 1927. Za cele komade v koži, očiščene, postavljene na kolodvor so lovci-gospodarji izkupili sledeče cene za kilogram: za jelenjad po 8, 9 in 10 Din, za srnjad po 12 Din 50 par, odnosno tudi po 13, 14, v največ slučajih po 15 Din, ponekod do 17 Din. Divje koze so se plačevale po 4, 5, 6 in 7 Din za kg.

Na deželi so se plačevale po konzumentih sledeče cene po komadu: Za zajce pod 3 kg teže po 30 Din, nad 3 kg po 35, 40 do 45 Din; za fazane, peteline 30 do 40 Din, za fazanke 20 do 25, tudi po 30 Din; za gozdne jerebe 15 do 20, ponekod do 25 Din; za poljske jerebice po 10 do 15, ponekod do 20 Din; za prepelice po 5, 7, 10 Din, ponekod še malo več; za sloke po 15 do 25 Din, za race po 10 do 15, včasi do 20 Din.

Po večjih tržiščih, n. pr. v Ljubljani in v trgovinah so bile cene povprečno sledeče: zajci po 45 do 60 Din po teži, fazani 50 do 60 Din, gozdni jerebi 25 do 30 Din, poljske jerebice, mlade 25 Din, stare 20 Din, race 20 Din; razkosana divjad: jelenjad: hrbet in stegno po 20 Din za kg, drugod po deželi, posebno za jelene ob parjenju 7 do 14 Din za kg, srnjad: hrbet in stegno 15, 20, 25 do 30 Din, ostalo 10, 12 do 15 Din; gamsi 5, 6 do 8 Din, divji prašiči 8 do 10 Din za kg. Ing. A. Š.

Popravek. Na strani 8. beri Mauntainer (ne Manntainer). — Na strani 31. beri nagrado 1000 Din (ne — nagrado od 1000 Din).

★

Novopriglašeni člani S. L. D.

Ambruč Janez, Pokrača 2, p. Puconci. — **Attems** Edmund, grof, Brežice. — **Babič** Janez, Tržič 36. — **Baranšič** Ivan, posestnik in župan v Prelogu (Medjimurje). — **Boršinar** Franc, posestnik, Gabrska gora, p. Sv. Križ pri Litiji. — **Bučar** Jakob, posestnik in mesar, Rakek. — **Bukovič** Jernej, posestnik, Vildon, p. Žetale. — **Brezec** Josip, strojevodja, Maribor, Frankopanska 32. — **Cimprič** Ignac, blagajnik Celjske posojilnice, Celje. — **Dimic** Albert, žel. uradnik, Kresnice. — **Donik** Matevž, lovski paznik, Pragersko. — **Drenik** Bojan, drž. knjigovodja, Ljubljana, Gledališka 2/II. — **Ekart** Alojz, trg. divjačine, Podova, p. Račje. **Filipič** Janez, lov. čuvaj, Češirek-Podlipa, p. Vrhnika. — **Gaiser** Anton, lov. paznik, Makole, p. Žetale. — **Gergar** Janez, Križevci št. 199. — **Gladek** Mihael, Dolina, p. Tržič. — **Golubič** Ernest, ing. arhitekt,

Ljubljana, Koldvorska 30. — **Grdadolnik** Jože, lov. čuvaj, Št. Jošt 45, p. Vrhnika. — **Gruber** Djuro, Meža ob Dravi. — **Hauptman** Ivan, Poljčane 48. — **Hribernik** Anton, posestnik, Babno 7, p. Celje. — **Hudoklin** Andrej, Brusnice na Dol. — **Jager** Lovrenc, ribič, Zadvor, p. Spodnja Hrušica pri Ljubljani. — Rado M. **Janković**, kontrolor žel. direkcije, Beograd, Kralja Aleksandra ul. 129. — **Jenko** Jos. ml., lovski čuvaj, Padež - Birčna vas, p. Novo mesto. — **Jesih** Anton, mesar in gostilničar, Studenec - Ig. — **Jurkovič** Jakob, Središče ob Dravi. — **Juvan** Fricko, trafika, Ljubljana, Kolodvorska ul. 35. — **Karba** Karel, Adrijanci, p. Petrovci. — **Killer** Ivan, direktor, Zagreb, Krajiška 13/II. — **Klemen** Karel, Dolič 31, p. Gor. Lendava. — **Klemenčič** Ivan, posestnik, Stanetinci, pošta Sv. Jurij ob Ščavnici. — **Kocbek** Mihajlo, posestnik, Ščavnica, p. Gor. Radgona. — **Kojar** Franc, posetnik, Radeče št. 142 pri Zid. mostu. — **Kolmanko** Jožef, Večeslavci 16, p. Logaševci. — **König** Robert Adolf, Ljubljana, Marmontova ul. 16. — **Kovač** Franjo, Stari trg pri Rakeku. — **Kovačič** Jurij, posestnik v Popovcih 16, p. Sela pri Ptuju. — **Koren** Andrej, poesstnik in gostilničar, Zg. Hoče pri Mariboru. — **Kornhäuser** Alojzij, Sv. Jurij 12, p. Rogaševci. — **Krašovec** Anton, lov. čuvaj, Podčelo, p. Vrhnika. — **Kroflič** Franc, posestnik, Maledole, p. Vojnik. — **Kukovič** Karel st., poset. in trgovec, Slov. Bistrica. — **Kurent** Viktor, lovski čuvaj, Nadgorica 27, p. Črnuče. — **Lazarini** Bogomir, baron, Smlednik. — **Lampreht** Jernej, lovski čuvaj, Žirovski vrh št. 11, Gorenja vas. — **Lindič** Rafael, Roje 63, p. Sv. Križ pri Litiji. — **Lovsko društvo** »Bohor«, p. Senovo pri Rajhenburgu. — **Maček** Anton, lovski čuvaj, Št. Jošt 23, p. Vrhnika. — **Mahorič** Alojzij, Žabjak 28, p. Ptuj. — **Majcen** Ciril, restavrater, Zidani most (kolodvor). — **Mali** Franc, Golnik 21, p. Križe pri Tržiču. — **Malavašič** Ivan, lovski čuvaj, Št. Jošt 5, pošta Vrhnika. — Dr. Ig. **Malnerič**, odvetnik, Črnomelj. — **Markič** Lojze, učitelj, Kal, p. Št. Janž na Dol. — **Marinšek** Filip, lov. čuvaj, Pšata št. 10, p. Dol pri Ljubl. — **Marovt** Anton, Bočna, p. Gornjigrad. — **Mattušek** Henrik, posestnik in kovač, Slov. Bistrica. — **Mikula** Aleksander, Šalamonci, p. Puconci. — **Modic** Andr., posestnik, Rakek. — Dr. **Mrak** Anton, Pred škofijo 15, Ljubljana. — **Mursa** Jos., Krapje, p. Ljutomer. — **Nemec** Anton, Večeslavci, pošta Rogaševci. — **Novak** Bogomir, vrtnar in lovski čuvaj, Stemarji, p. Škofja Loka. — **Oblak** Jakob, lov. čuvaj, Hraše, p. Smlednik. — **Oblak** Karel, lov. čuvaj, Zapoge, p. Smlednik. — **Ožbalt** Andrej, Hrib, p. Koprivnik pri Kočevju. — **Parna žaga**, Sevnica. — **Pasar** Ivan, polic. višji stražnik, Ljubljana, Vrhovčeva ulica 14. — **Petrovič** Franc, lov. čuvaj, Pohorje št. 7, p. Sv. Barbara v Halozah. — **Petrič** Ivan, Plat št. 7, p. Mežica. — **Pišek** Pavle, lovski čuvaj, Žažar, p. Vrhnika. — **Podružnica S. L. D.**, Ptuj. — **Požarnik** Hubert, zapr. gozd. praktikant, Slov. Bistrica. — **Rebec** Jože, lov. čuvaj, Unec št. 1, pošta Rakek. — **Rodošek** Štefan, tvrdka Felix Urbanc, Ljubljana. — **Rogina** Ivan, župan v Makolah. — **Rožman** Jakob, posestnik in lov. čuvaj, Slatina, Radenci. — **Šamprl** Martin, nadučitelj, Makole. — **Škrlec** Janko, Rinčet Grabe 12, p. Ljutomer. — **Štuhar** Iv., trgovec, Vrhnika. — **Schmidburg** Otto, Slov. Bistrica. — **Sahelšek** Ignacij, logar, Podlehnik pri Ptuju. — **Seršen** Franc, posestnik, Veržej, p. Križevci pri Ljutomeru. — **Tisaj** Fr., Večeslavci 10, pošta Rogaševci. — **Skvarča** Janez, lovski čuvaj, Praprotno brdo, pošta Rovte nad Logatcem. — **Souvan** Helena, graščakinja, Volčji potok, pošta Radomlje. — **Souvan** Leo, trgovec, Ljubljana, Mestni trg 24. — **Stojan** Stane, bančni uradnik I. Hrv. štedionice, Ljubljana. — **Stoffl** Franc, Domanjci 24, pošta Cankova. — **Stroj** Ivan, lov. čuvaj, Blejska Dobrava, p. Jesenice. — **Stuhec** Anton, posestnik, Murščak, p. Radenci. **Tanke** Rudolf, Dolga vas 62, p. Kočevje. — **Trampuž** Alojz, Moravče št. 52, Gor. — **Trampuž** Tomaž, Črnuče št. 11, pošta Ježica. — **Trost** Ivan, profesor, Ljubljana, Mirje, Lepi pot 15. — **Uprava veleposestva Tišina**, p. Radenci. — **Vesenjak** Maks, Stari Marof, p. Središče ob Dravi. — **Vidmar** Robert, Sv. Križ pri Litiji. — **Voje** Leopold, železničar, Ljublj., Škofja ulica 13. — **Zemljak** Ivan, dimnikarski obrtnik, Prelog (Medjimurje). — **Zupan** Ivan, pos. sin, Nomenj 18, p. Bohinjska Bistrica. — **Aužner** Franc, obratovodja, Sitarjevec, p. Litija. — **Bakarčič** Gvidon ml., Ljubljana, Murnikova 18. — **Benko** Ivan, zapriseženi lovec, Verbljene, pošta Ig - Studenec. — **Cvikl** Anton, zapriseženi lovec, Dobrna pri Celju. — **Habjan** Miha, lovski čuvaj, Dražgoše, št. 7, p. Železnik. — **Kafol** Ciril, učitelj, Sv. Bolfenk, p. Središče. — **Koropec** Slavka, soproga sreskega poglavarja, Prevalje. — **Mayer** Liza (I. C. Mayer), Ljubljana. — **Pečnik** Bogomir, Selnica ob Dravi pri Rušah. — **Peterca** N., zapriseženi lovec, Vič pri Ljubljani. — **Pilih** Viktor, trgovec, Žalec pri Celju. — **Plešivčnik** Ivan, posest. sin, Dobji dvor, p. Prevalje. — **Suhadolnik** Ivan, zapris. lovec, Rakitna, p. Borovnica. — **Sinjur** Anton, Čader, p. Velika Loka. — **Šmit**

Franc, posestnik, Podlog, p. Sv. Jurij ob Taboru. — **Švajger** Ernest, Kolovec, pošta Radomlje. — **Tolar** Andrej (Brodarjev), lovski čuvaj, Podlonk, p. Železniki. — **Toporiš** Ivan, železn. asistent, Zalog, p. Dev. Mar. v Polju. — **Wuchse** Ernest, poštni upravitelj v pok., Koprivnik pri Kočevju. — **Zdravič** Franjo, posestnik in župan, Dolga vas 17, pošta Kočevje. — — **Žunko** Vilko, Selnica ob Dravi pri Rušah. — **Pancar** Janez, zapris. lovec, Čatež, p. Velika Loka.

Viljem grof Wurmbrand - Stuppach

† 7. XII. 1927.

Markantna pojava, velmož, plemenite krvi, pa tudi plemenitega — srca, kinolog in lovec velikega koncepta.

Dne 7. decembra p. l. ga je na lovu po oddani dubleti na zajca in fazana zadela srčna kap; padel je v lovišču, torej na svojem bojnem polju in dne 10. dec. p. l. so ga položili v rodbinsko grobnico v Kirchau na Nižjem Avstrijskem.

Slovenski lovci ga žal nismo mogli spremiti na njegovem zadnjem lovskem pohodu — obvestilo je prišlo prepozno — zato polagamo na tem mestu zeleno vejico na njegovo svežo gomilo, da se mu vsaj s tem nekoliko oddolžimo za vse usluge, ki nam jih je izkazal, zlasti pa za verno ljubav, ki jo je gojil do nas.

Že pred 25 leti sem stopil ž njim v pismene stike. Šlo je za jazbečarje, ki jih je vzrejal v svoji znameniti psarni »Steyersberg«. Po 20 letih sem se osebno seznanil ž njim in ostal stalno v stikih lovskega in kinološkega značaja. Opozoril sem ga na naše delo in naša stremljenja na polju kinologije in ga vprašal, če bi ne hotel ob priliki pohiteti med nas kot mojster in učitelj, da na lastne oči vidi naš materijal in razmere, ki v njih živimo. — Prav rad je pristal na to in spomladi leta 1924. smo ga prvič pozdravili v Ljubljani kot sodnika na pomladanski tekmi »Kluba ljubiteljev pticarjev«. Odtlej je vedno prihajal med nas kot kinolog in sodnik na tekmah in razstavah. Njegova stvarna, na bogatih izkušnjah sloneča nepristranska sodba je bila vsem nedotakljiva. In ta njegova očarljiva družabna ljubeznivost, njegov duhoviti humor, in last not least njegov vzorni, neprisiljeni demokratizem, kdo naj ga pozabi!

Za razvoj avstrijske kinologije in lovstva si je pridobil pokojni grof Wurmbrand nevenljivih in neprecenljivih zaslug. Ni je bilo kinološke ali lovske prireditve, da bi ne bil krepko sodeloval. Bil je predsednik nebroj društvom, organizator, poln inicijativnega duha in neumornega dela. Večkrat mi je omenil, da vsled preobilega društvenega dela niti na lov ne more, kakor in kadar bi rad. Sicer pa bodo o tem pisali drugi, ki je zanje živel, delal in — umrl.

O nas Slovencih je imel kaj laskavo mnenje. Če tudi po rodu in mišljenju Nemec, ni zapiral oči ne pred našo kulturo in našim napredkom, ne pred našimi stremljenji. Med vojno je preživel kot avstrijski vojaški diplomat nekaj časa na Bolgarskem in se naučil nekaj bolgarščine, tako, da mu naš jezik ni bil povsem tuj.

Ko sem ga junija 1924 obiskal na njegovem srednjeveškem gradu Steyersbergu — nekaj ur od Dunaj-

skega Novega mesta —, in preživel par dni v njegovem idiličnem rodbinskem krogu, pač nisem mislil, da mu bom kdaj napisal — posmrtnico.

Toda

»Dolgost življenja našega je kratka«.

Tudi njega, ki je bil visok kot gora, zdrav in krepak, kot pravi Nimrod, je pokosila bela žena, zamahnila nanj s svojo smrtno koso, ko smo se najmanj nadejali, vzela ga seboj v — večna lovišča. Solznim očesom gledamo za njim! Dr. Lovrenčič.

Klub ljubiteljev ptičarjev je sklenil v svoji zadnji redni odborovi seji, da se vrši občí zbor »Kluba ljubiteljev ptičarjev« dne 3. marca ob 20. uri v »Ljubljanskem dvoru« z običajnim dnevnim redom.

Klub ljubiteljev ptičarjev opozarja svoje člane, da priredi tudi letos spomladansko tekmo psov ptičarjev, če se priglasi za to tekmo do 15. marca vsaj 5 psov. Tekma bi se vršila po znanih »Določilih« sredi meseca aprila.

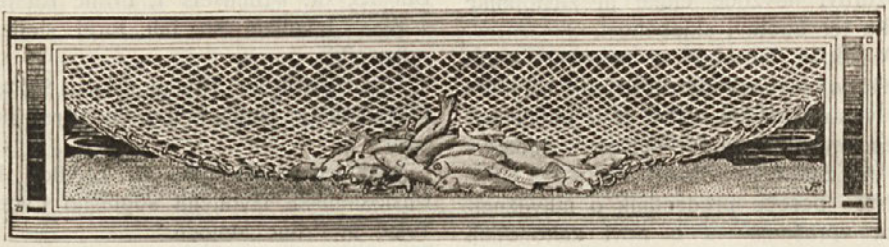

† Ivan Jakopič. Dne 22. januarja t. l. je umrl gospod Ivan Jakopič, knjigovez v Ljubljani. Imenovani je bil blagajnik Slov. rib. društva in navdušen ribič. Bil je mož izredno dobrega srca in radi tega splošno priljubljen. Bodi mu ohranjen častен spomin!

Ribarski zakon za ljubljansko in mariborsko oblast z naredbama o ribarskopolicijskih določilih in o napravi ribarskih okrajev. To je naslov knjigi, ki jo je založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. V knjigi so navedene vse naredbe in predpisi, ki so izšli v ribarskih stvareh, tičočih se tega zakona, do najnovejšega časa. Knjigi je pridejan komentar k zakonu in k ribarskopolicijski naredbi; komentar je spisal dr. Avgust Munda. Cena knjigi je 25 Din; naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani ali pri njeni podružnici v Mariboru.

Priporočamo ribičem, naj si nabavijo knjigo.

Odborova seja Slov. ribarskega društva z dne 3. januarja 1928. Članarina Slovenskega ribarskega društva se zviša na 60 Din letno, tako da znaša s prispevkom za Savez 72 Din, za čuvaje pa na 40 Din. Zvišanje se sklene proti naknadni odobritvi občega zbora. — Občí zbor se določa na dan 12. januarja 1928 ob 20 v posebni sobi Ljubljanskega dvora. — Dovoli se za postrežkinjo tržnega nadzorništva nagrada 300 Din za božič in novo leto. — V vališču v Bohinjski Bistrici se naroči 50.000 postrvjih iker. — Sklene se predlagati sreskim poglavarstvom, da prilagodijo ribarske takse za samosvoje revirje določilu zakona. — Sklene se nabaviti 10 komadov knjižic »Kranjski ribarski zakon« in jih poslati ribarskim društvom v kraljevini S. H. S. — Društvu »Zoo« se da podpora v znesku 200 Din. — Znesek 10.000 Din se nakaže iz stroškov Okrajnega ribarskega odbora upravitelju vališča v Želimljem, gospodu šum. upravitelju Goedererju, da porabi ta znesek proti obračunu za popravo drugega vališča. — Za službena potovanja v poslih Slovenskega ribarskega društva in Ribarskega okrajnega odbora pritičejo v bodoče članom Slovenskega ribarskega društva

in Ribarskega odbora dnevnice, kakršne veljajo za drž. uradnike I. kategorije, 4. grupe, in cela voznina na železnicah. V toliko se izpremeni sklep odborove seje z dne 19. januarja 1923, ki določa, da pristoja članom Ribarskega odbora, ako potujejo v službenih stvareh, povračilo potnih stroškov po vsakokratni naredbi, ki urejuje potne stroške za službena potovanja državnih uradnikov.

Obči zbor Slovenskega ribarskega društva je bil dne 12. januarja 1928.

Navzočih 42 članov.

Predsednik otvori ob pol 9 obči zbor, pozdravi navzoče člane in zastopnike tiska ter ugotovi sklepčnost.

V toplih besedah se spominja smrti nestorja slovenskega ribarstva, profesorja Ivana Franketa. Člani se v počastitev njegovega spomina dvignejo s sedežev in mu zakličejo: Slava!

Nato poroča predsednik o najvažnejšem vprašanju — o novi zakonodaji glede ribarstva.

Tajnik prečita tajniško poročilo za minulo leto.

Namesto obolelega blagajnika prečita blagajniško poročilo Slovenskega ribarskega društva in Ribarskega okrajnega odbora odbornik g. Filip Pristou.

Preglednika Tuječ in Plemelj poročata, da sta našla blagajno v redu ter predlagata odboru absolutorij.

Razvije se debata o blagajniškem poročilu, pri kateri pojasni predsednik razmerje med Slovenskim ribarskim društvom in Ribarskim okrajnim odborom.

Na predlog obeh revizorjev se poda odboru absolutorij, ter se odobre odborniška poročila.

Odbornik R. Pustoslemšek uvede debato o odboru, pri kateri predlaga član Bar spremembo pravil, točke II. v toliko, naj se volijo v odbor tudi trije namestniki in sicer pogojno, če vlada to odobri. Ker predlog ne ustreza zakonu, ga g. Bar po krajši debati umakne. Sprejme se pa predlog podpredsed. g. Mladiča, da se odboru naroča, da izdela predlog za izpremembo pravil v smislu predloga g. Bara in da skliče v ta namen izreden obči zbor, vse to pod pogojem, če bi bile odborove seje zbog pičle udeležbe nesklepčne.

Na predlog R. Pustoslemška se izvolita per acclamationem za predsednika dr. Avgust Munda, namestnik viš. državnega pravdnika, za podpredsednika pa viš. sod. svetnik Anton Mladič.

Volitve odbornikov so se vršile z listki. Oddanih je bilo 40 glasovnic, dobili so gg.: Maks Bogataj 19, dr. Tavčar 36, Filip Pristou 40, Rudolf Sark 30, Karel Jurman 24, Alojzij Šulgaj 36, Rado Hribar 24, Rasto Pustoslemšek 6, Franc Bar 23, dr. Praunseis 1, Franc Knaflič 1 glas. Izvoljeni so bili torej sledeči odborniki:

Filip Pristou, dr. Tavčar, Alojzij Šulgaj, Rudolf Sark, Rado Hribar in Karel Jurman.

Revizorjem sta bila na predlog R. Pustoslemška izvoljena soglasno Evgen Tuječ in Franc Majcen.

Šum. upravitelj Jos. Goederer se imenuje za upravitelja vališča s pravico, da prisostvuje odborovim sejam.

Po volitvah predlaga društveni predsednik, da se zviša članarina na 72 Din, kar se brez ugovora sprejme. (Članarina za čuvaje znaša 40 oziroma 52 Din.)

R. Pustoslemšek predlaga, naj se naslovi na Savez ribarskih društev v Zagrebu dopis, v katerem se poziva, da vrši svoje funkcije, ker drugače Slovensko ribarsko društvo ne bo več prispevalo članarine.

Pri slučajnostih sproži nadz. Šulgaj misel, naj vzame Slovensko ribarsko društvo, enako kot ono v Celju, nekaj ribarskih revirjev v zakup, da bodo njega člani mogli tudi v teh vodah izvrševati ribjo lov. Predsednik je mnenja, naj se ribiči organizirajo v družbah (klubih), ki naj vzamejo v zakup ribje vode, nadzorstvo nad vsemi ribiči in družbami pa naj vodi Ribarsko društvo.

R. Pustoslemšek predlaga, naj novi odbor z vso energijo pozove najemnike in lastnike revirjev, da oddajo ribolovne pravice samo članom Slov. ribarskega društva.

Iz odborove seje z dne 12. januarja 1928. Odbor Slov. rib. društva v Ljubljani se je konstituiral sledeče: predsednik dr. Avgust Munda, nam. višj. drž. pravdnika, podpredsednik višjesodni svetnik Anton Mladič, blagajnik dr. Ivan Tavčar, odvetnik, tajnik Rado Hribar, industrijalec, gospodar Filip Pristou, črkoslikar, odborniki: Rudolf Sark, bančni ravnatelj, Karl Jurman, optik in Alojzij Šulgaj, višji nadzornik drž. žel., vsi v Ljubljani.

Iz seje Slovenskega ribarskega društva z dne 14. oktobra 1927.

Cena sulčkom se določi na 1 Din za komad, in sicer za 10 cm dolge ribice, za 5 cm dolge ribice 50 par za komad; za postrvje mladice pa 50 par za komad.

Odobri se poprava drugega vališča v Želimljem.

Državna biološka stanica v Bohinjski Bistrici. Po nalogu ministrstva poljedelstva in vodá se je vršila dne 5. februarja slavnostna otvoritev državne biološke stanice v Bohinjski Bistrici. Vlado je zastopal g. vladni svetnik dr. Andrejka. Po blagoslovu, ki ga je opravil v vališču g. župnik Krajec, se je vršil ogled vališča, ribnika in drugih ribogojnih naprav v Bohinjski Bistrici in pri jezeru, nakar se je vršila v prostorih šumske uprave po nalogu ministrstva poljedelstva in vodá predaja vališča ljubljanskemu oblastnemu odboru, ki sta ga zastopala predsednik g. dr. Natlačen in odbornik g. dr. Milavec. Svečanosti se je udeležil tudi predsednik Slov. rib. društva, g. dr. Munda.

Biološka stanica, ki se bo odslej imenovala »Postrvje vališče v Boh. Bistrici«, ima kapaciteto za valjenje 2 milijonov iker; aparati so večinoma leseni. Vodo dobiva vališče iz potoka Bistrice, drstnice pa iz Bohinjskega jezera, kjer imajo v poslopju tik hotela pri Sv. Janezu ločene bazene za mlečnike in ikrnice. Štirje taki bazeni so tudi v vališču samem.

Pripomniti je, da je oblastni odbor prevzel le vališče, ne pa ribolovne pravice v Bohinjskem jezeru; ima pa pravico loviti drstnice v vodah Verskega zaklada v Bohinjski Bistrici.

Potočne postrvice in karpe, godne za vlaganje, bo v aprilu t. l. oddajalo Oskrbništvo graščine Jurklošter via Laško. - Interesenti naj se že sedaj javijo naslovu.

Ministri na sulčjem lovu. Na dan pravoslavnega novega leta, dne 14. januarja 1928 sta prispela iz Beograda minister za agrarno reformo dr. Vlado Andrić in češkoslovaški poslanik, minister Jan Šeba na sulčji lov. Prvi je lovil v spremstvu ravnatelja dvornih lovišč Sl. Plemlja v Savi od Laz do Kresnic, drugi v spremstvu dr. Munde od Kresnic do Poganika pred Litijo. Vreme ni bilo ugodno za lov, ker je pihal sever. Kljub temu je bil uspeh lova ugoden, četudi večji sulci niso prijemali. Minister Andrić je ujel 19 sulcev, minister Šeba pa osem. Sulci so tehtali povprečno 3 do 4 kg. Izpustili so vse zopet v vodo razen treh.

Onečiščenje Save po premogopni družbi v Trbovljah. Kakor znano, je Sava od Trbovelj navzdol, onečiščena po premogovih drobcih, ki dajejo vodi črnkasto barvo. Že večkrat se je opozarjalo, da škoduje to onečiščenje ribam. »Deutsches Fischereiblatt« poroča o enakem onečiščenju Rena po tamošnjih premogokopih. Premogovni drobci se usedajo na dno, ki postane zaradi tega sterilno. Največja nevarnost tega onečiščenja pa je ta, da se usedajo premogovni drobci baš na mirnih prostorih, v zalivih in zatonih. Zatoni so zbirališča rib, osobito mladic in ribjega zaroda. Ker se ravno v zatonih zbira največ premogovih drobcev, ki pokrivajo s precejšnjo plastjo dno, se uničuje s tem vsa rastlinska in živalska favna (ribja hrana) v zatonih. To je vzrok, da propada ribovje od Trbovelj navzdol vedno bolj in bolj.

Železniški vozovi za prevažanje živih rib. Akcijska družba za izdelovanje železniških vagonov v Görlitzu je začela izdelovati nove železniške vozove za prevoz živih rib. Dolžina voza meri

17·2 m, teža vagona 34.600 kg, tovorna teža po 25.000 kg. V vozu je četvero bazenov iz cinkaste pločevine, ki drže po 7·8 kubičnih metrov vode. Vsak bazen ima svoj odtok, zvezani so pa med seboj s cevmi, da se morejo istočasno napolniti. Na robu bazenov so priprave, ki ne pripuščajo, da bi voda pljuskala čez bazen. V vozu je poseben prostor za shranjevanje cilindrov za kisik, in poseben prostor za spremljevalca.

Trboveljska družba in ribarstvo. Pred 2 ali 3 desetletji je bila Sava od Zagorja in Trbovelj še smaragdno zelena, sedaj je rjavoumazana. Ribarski Vjesnik v Zagrebu (štev. 7/8) posveča vprašanju onečiščanja Save po Trboveljski premogokopni družbi daljšo razpravo, ki jo je spisal bivši predsednik Zagrebškega ribarskega društva, g. Vlatko Bartulić. Skrajni čas je že, da izda ministrstvo rešitev na podlagi razprave, ki se je vršila pred štirimi leti na licu mesta, ko so zastopniki raznih korporacij zahtevali, da se družbi predpiše naprava čistilne naprave.

Ščuka s kamnom v gobcu. 30. okt. t. l. so opazili lovci v Voglajni nad Štorami v plitvini mirno stoječo, do 1½ kg težko ščuko z odprtim gobcem. Kljub temu, da so jo podili in naganjali s kamenčki, se ščuka ni premaknila. Tudi je ostala še na mestu, ko je brodil pes po vodi. Kar naenkrat pa se je zagnala v kalno vodo ter se postavila navpično z gobcem v blato, tako, da ji je gledal rep iz vode. Lovce je gnala radovednost, kaj more s ščuko biti. Ulovili so jo ter ugotovili, da ima za pest debel kamen v gobcu. Ščuki so vzeli kamen iz gobca ter jo spustili v vodo. Kako je dobila ščuka kamen v gobec? Po mojem mnenju je kdo poprej ščuko kamnal. V svoji požrešnosti, misleča da je kaj živega, je kamen pograbila in se ga ni mogla več osvobodili. Anton Zorko.

Umiranje rib. Poletje 1927 je bilo izredno suho. Vodno stanje je bilo nizko, voda se je hitro segrela, odtoki kanalov so učinkovali bolj, kakor učinkujejo, če je voda hladna in velika. Radi tega je poginilo v ribjih vodah mnogo rib, zlasti salmonidov. V Ljubljanici od Fužin navzdol do izliva so poginili skoro vsi lipani, kar jih je še preostalo od katastrofe leta 1923.

Trnkarska tekma Ogulinskega ribarskega društva. Dne 21. avgusta t. l. je priredilo Ogulinsko ribarsko društvo sportno tekmo z metanjem s pernico. To je prva tekma te vrste v Jugoslaviji. Metali so na daljavo 12 m na cilj; prvo darilo je dobil predsednik Zveze ribarskih društev v kraljevini SHS in predsednik Zagrebškega ribarskega društva g. dr. Valter Weber. Drugi del tekme je veljal metanju na daljavo. Dr. Weber je dosegel daljavo 19·75 m in s tem priboril prvo darilo (razcepkano angleško pernico).

Proslava sv. Petra. Zagrebško ribarsko društvo je priredilo 3. julija t. l. veliko ljudsko slavnost v Maksimiru. Na dnevnem redu je bila tudi trnkarska tekma (lov krapov s trnkom); za največje ribe so dajali nagrado.

*

Veliki župan mariborske oblasti razglaša, da je na prošnjo upravičencev in po zaslišanju strokovnega društva, odredil v smislu člena 3. prvi odstavek naredbe bivše pokrajinske uprave za Slovenijo št. 259 z dne 19. julija 1922, Ur. l. 82 ex 1922, da se v gornjem toku Savinje in v njenih pritokih nad Podvinskim jezom pri Polzeli znižuje najmanjša dopustna mera za lov sulca (salmo hucho) na 55 cm.

Ta odredba je stopila v veljavo z dnem objave v Uradnem listu za ljubljansko in mariborsko oblast.

Mali oglasi.

Lovski paznik, samski, izkušen v zatiranju ropne divjačine, dober in vesten v gojenju lova, se sprejme. - Ponudbe na naslov: Reiser, veleposestvo, Pekre, pošta Limbuš pri Mariboru.

Dr. Stanislav Bevk:

Na race.

Ob pol 7 zjutraj smo se vkrcali. Lahka meglica se je dvigala skoraj za moža visoko iz temne Ljubljanice. »Kakor nalašč za naš lov,« mi je šepnil prijatelj Janko v uho. Privila sva ovratnik kožuha čez ušesa, kajti bilo je mrzlo. Tisti potuhnjeni mraz je bil, ki ti sicer ne brije lic, pa se polagoma ugrezne prav do kosti. Zdaj se je najin čolnar uprl ob veslo in zdrknili smo od kraja. Ob levem bregu smo se neslišno pomikali tik ob grmovju proti vodi.

Pavle je čolnar, ki mu ni kmalu kdo kos. Možak skoz in skoz, lovec in ribič, obdarjen z bistrim vidom in tankim sluhom, vodi svoj čoln jako smotreno in s posebno spretnostjo. Vsak grm in sleherno obrežno vzboklino ume izrabiti za kritje in veslo obrača tako, da ne povzroča nobenega šuma. Poleg teh vrlin pa ima najin možak še posebno »vrlino«, ki je pri nas drugih lovcih — žal — precej redka. Pavle ima namreč imenitno »boljšo polovico«, ki mu nikoli ne očita lovskega pohajkovanja, zapravljanja zlatega časa in denarja, ki mu ne greni lovskih pohodov z javkanjem in tarnanjem o prehladi, pljučnici in smrti, in ki nikoli ne jemlje častne besede za točno vrnitev ob tej in tej uri. Ne, možakarica vstane zjutraj pol ure pred možakom, skuha zajtrk in pripravi vse potrebno, kakor je bilo dogovorjeno že prejšnji večer. Pri odhodu stisne desnico in želi mnogo uspeha ter lovskega užitka. Naj bo to javno in na vsa usta povedano njej v slavo, drugim v morebitno posnemanje!

Kakor senca smo polzeli ob bregu. Črna pika brzi pred nami preko Ljubljanice. »Putka je, ker se ji tako mudi,« šepnemo vsi trije skoraj obenem. Malo pred krajem se dvigne za ped nad vodo in zleti v gosto grmovje. Ni posebno boječa; počakala nas

je in tekla pred nami med šibami, dokler ni izginila med trstjem. Vse bolj boječ in oprezen je mali pondirek, ki je daleč od čolna pokukal iz vode, pa se takoj prekopicnil na glavo in izginil pod površjem. Vprav tam, kjer si ga najmanje pričakoval, se je zopet pokazal iz vode, pa le za hipec. Toliko, da si videl njegov kljun na okrogli glavici, svetlorjavo poprsje in temnejši hrbet, pa ga je zmanjkalo, preden bi ga došle šibre. Najbrž je slutil nevarnost in pod vodo odveslal k bregu, odkoder prikrit motri okolico s svojimi bistrimi rjavimi očmi, držeč samo glavo iz vode.

Na bregu so lačno prezebale vrane, za dva streljaja više ob ovinku pa je v vrhu visoke topole ždel na preži roparski kragulj. Desnica je tesneje oprijela puško, kajti kjer je kragulj, tam so v bližini navadno race. In res! Čim se nam odpre ovinek, zagledamo v sredi vode temno liso. »Raca, črnica,« je siknil bistrovid s čolnovega ozadja. S podvojeno previdnostjo je potiskal čoln ob grmovju. Šlo je po sreči do strelne razdalje. Tedaj zapazi budna živalca nevarnost in z glasnim »kar-karkar« se dvigne v zrak. Pa bilo je prepozno. Dva strela sta počila hkratu in z razprtimi krili je padla raca na vodno gladino. Janko je stegnil desnico in vrgel otepajočo žival v čoln. Lep samec je, z dolgim čopom za temenom. Glava, vrat in prsi se prelivajo v kovinsko črni barvi, hrbet pa je rjavočrn. Okence v peruti je belo in spodaj temnorjavo zarobljeno. Trebuh je čisto bel, kljun in noge so modrikaste.

Med ogledovanjem plena smo se pomaknili za dobršno mero naprej. Dasi smo pozorno motrili predvsem vodo in grmovje ob njej, vendar nismo prezrli sedmorice krehelcev, ki je priletela od leve in nad čolnom zavila po vodi navzgor. Trije streli so zagrmeli. Dvoje račic je mrtvih čofnilo na vodo, ena pa se je ločila od tropice, toda kmalu poševno zdrčala precej daleč od obrežja na tla. V hipu smo bili s čolnom pri ustreljenkah in takoj nato pristali. Janko, ki je hitrih nog, se je naglo izkobacal iz kožuha in skočil na breg, da poišče obstreljenko. Kmalu se začuje strel in ne dolgo potem se pokaže Jankova glava in poleg nje dvignjena levica z raco. Po rdečkastorjavi glavi in sivi barvi života se je že od daleč videlo, da je samec. »Streljati sem ga moral,« je sopihal Janko, »kajti ubiral jo je kaj hitro naravnost proti vodi.« »Da je le tu,« sva menila s Pavlom, ko je vrgel Janko račaka k samicama. Lepo so odsevala zelena in žametno črna okenca, ograjena zgoraj s širjim, spodaj z ožjim belim pasom. Težko bi odtrgala pogled od pisanih trupel, da ni zdajci zaropljal za nama pokrov in se začul vabljivi Pavlov vzdih, da bi se »klobasovina le ne prekuhala in ne popokala«. »Ravno prav so

kuhane,« je odločil Janko in jih izvlekel iz kropa. Teknile so nam izvrstno. Na vodi je človek vedno gladen. Sicer pa je ura že devet in od zajtrka, ki je bil bolj »vodeničen«, kakor pravi Janko, če zajtrkuje čaj, so pretekle tudi že tri ure. Ni čuda tedaj, da so izginjali kosi klobas in veliki zalogaji kruha v usta kakor vozovi brzovlaka, kadar pelje v predor. Medtem smo nasuli v pečico na novo oglja, zajeli v kozico sveže vode in pristavili meso za juho. »Juha mora biti, kadar si na vodi,« razlaga Janko, »in dobra, močna mora biti. Zato pa je treba razen mesa in rahlih kosti še tudi razne zelenjave, kakor korenjčka, peteršiljčka, popra in čebulice, pa tudi zeléna paprika da moč in dobroto.«

V tem je zašumelo nad nami: krehelci so se vračali nizdol vode. »Gotovo lovi kdo pred nami,« sva se ujezila z Jankom, toda Pavle naju tolaži, da se krehelci radi brez vzroka preletavajo, zlasti če so izgubili nekaj pajdašev iz družbe. Streljala nisva. »Predaleč so bili,« sva se izgovarjala. »Seveda so bili predaleč,« je mežikal Pavle, »če gledata v lonec, kadar so race v bližini.« Po tej lekciji smo molče odrinili, midva s ponovno izkušnjo, da pazi na živali in molči, če si na račjem lovu, Pavle pa s prijetno zavestjo, da se mu je izmaknila moška beseda iz ust.

Razen dveh, treh putk in nekoliko pondirkov dolgo časa nismo videli ničesar. Mraz je silil v rokave in po nekaj gorkem se je zopet oglašal želodec. Že sem hotel dati tema občutkoma glasnega poudarka, kar zavije čoln mahoma v obrežno zajedo. Povprašujoč obrnem glavo v vozača. »Vélike, vélike, čez vso vodo,« je tihoma odgovarjal Pavle, ki je imel stoječ v čolnu večje obzorje od najinega. Privezali smo čoln in napravili načrt. Jasno nam je bilo vsem trem, da je race treba zalesti s kopnega. Napravili smo velik lok v polje, od tam pa se v dve gubi kloneč razhajali proti vodi. Ker je bil breg precej visok in porasel z grmičjem, se nam je zdelo, da ne bo težko priti do strelne razdalje. Pa smo se urezali: eden tistih presnetih jarkov, tistih premočrtnih, menda nalašč v jezo lovcev iztrebljenih, ki jih je polno Ljubljansko barje in ki so izračunano prav toliko široki, da jih ne moreš preskakovati, eden teh jarkov nas je izdal. Po jarku so nas morale ugledati, kajti bili smo še daleč, ko je završalo iz vode v zrak. Spogledali smo se, ne ravno smehljaje, potem pa sledili jati z očmi, dokler ni zavila v veliki kljuki zopet v strugo.

Vrnili smo se v čoln med zabavljanjem nad jarki in nad vsemi, ki jih režejo, trebijo in — odrejajo. »Pomislita, možaka,« je jadikoval Janko, »koliko bi padlo, da ni prav v jato držal tisti ogabni jarek. Tri puške po pet strelov, pa vse tri v dobrih rokah. In pa

raztepli bi jih, in to je glavno, če naletiš na močno jato.« »Kar ni, še lahko se zgodi,« se je odrezal Pavle in se zagnal v veslo, da je zaškripala trta.

In zgodilo se je. Čez pol ure smo jih ugledali na vodi. Topot se je posrečilo. Zalezli smo jih izvrstno in puške so bile v dobrih rokah. S kopnega smo pobrali dve, šest pa potem z vode. Zadovoljni smo se utaborili za bregom in razpoložili plen po čolnu. »Ravno dvanajst jih je doslej vseh, prav toliko kakor je zdajle ura,« je pomembno poudaril Pavle in z enim očesom pogledal na kozico, ki ji je sopara vzdigovala pokrov. »Riža nasuj v juho in dva, tri krompirje zreži vanjo,« je veleval Janko, ki je razumel rahli migljaj. »Riž je že mehak in krompir tudi,« odvrne Pavle. »Preden smo šli zalazovat, sem vse oskrbel.«

Zajeli smo in zajemali, dokler je bilo kaj. »Juha človeka oživi in pogreje, meso in hren dajeta moč ter mirno roko,« je razlagal Janko, »tole pa pospešuje prebavo in ohranja prijateljstvo.« Rekši izvleče izpod sedeža nekaj takega, na kar je oblastna doklada, pa ni bil ne avtomobil in ne gledališka vstopnica. Pili smo po vrsti iz lončka, kakor je med lovci običaj in prav. Pavle je prižgal pipico, jaz cigareto, Janko pa, ki ni kadilec, je natakal. Moževali smo do dna pletenke, in to o lovstvu in ženstvu in vinstvu, nato pa »dvignili sidra in se zopet izročili valovom«.

Odslej je šlo živahneje. Posamezni pari ali malošteviline tropice so vstajale izpod grmov ali izletavale iz zabrežnega trstja. Pokalo je v daljših in krajših presledkih, kakor je pač naneslo. Resnici na ljubo pa bodi povedano, da je padlo neprimerno več strelov nego rac. Ne vem, je li bilo pri kosilu premalo hrena ali preveč »oblastne doklade«.

Kmalu smo obrnili in pluli nizdol. Pričel je pihati mrzel veter. Dvignil je majhne valčke in pobral vso meglo z vode. Z Jankom sva zlezla iz čolna in krenila peš ob vodi. Pavle je ravnal čoln za nama v primerni razdalji. Nisva dolgo koračila, ko nama zastavi jarek nadaljnjo pot. Do mostička čezenj je bilo dobrih 100 korakov. Krenila sva tjakaj. Komaj sva napravila pol pota, se dvigneta onkraj mostiča dve raci. Pok, pok, sta rekli puški, in raci sta raztepali sneg. Pa ne dolgo, kajti v diru sva bila pri njih in sva jima pomagala do večnega miru. Bila sta véliki samec in samica.

Vrnila sva se v čoln. Pavle je ravno zavijal pokrovček na vrat ploščate stekleničice, ki jo jemljemo s seboj za »vsako silo«. Da ga zavija po želodcu, je rekel, ko je spravljal steklenico v košaro. Tedaj sva se domislila tudi midva, da i nama ni čisto in povsem »prav«, zato je napravila steklenica še pot do naju

in se olajšana vrnila na svoj stalni prostor. »Požirek ni v škodo, zlasti če si potan,« je menil Janko in jaz sem mu prikimal. Odrinili smo od kraja in se pomikali proti domu.

Polagoma se je jel vlegati mrak na zemljo, vendar se je proti nebu še dobro razločevala muha, zato pušk nismo izpraznili. In prav je bilo. Prišla sva kmalu do strela. S pojočim »karr-kerr« so leteli trije potapljavci nizko preko nas. Enega sva prestregla, da je pal prav tik nas na vodo. Pavle ga je bliskoma vrgel z veslom v čoln. »Spak se čudovito dobro potaplja in potem ga išči, če ga moreš,« je dejal obenem. »Od vseh rac se potapljavec najrajši zagrize pod vodo v kako korenino in pogine v globini. Še po smrti mu krč stiska kljun, da ga ni moč odtrgati. No, saj ima pa tudi zobe kakor žaga sv. Andreja v cerkvi. Mi pravimo tem racam žagarice.« Jaz sem ugovarjal posmrtnemu krču, pa metal sem bob v steno. Prijelo se ni nič. »Kar vem, vem,« je odvrnil in pomilovalno pogledal po meni, ki da iz knjig pobiram lovsko učenost.

Bila je poštena tema, ko smo se izkrcali. Znosili smo iz čolna vse v Pavlovo stanovanje, ki ni daleč od brega. Preden smo se razšli, smo vnovič natanko pregledali plen, zmerili in stehtali sleherni komad ter primerjati s popisi v Lovcu 1923[1] in s tabelama, ki jih spodaj objavljam.

Zaradi krivčkov je bilo nekaj besed, pa ni, da bi zadevo spravljal v javnost. »Vsak tri, pa mir besedi,« je velela gospodinja, in tako se je zgodilo.

*

Določevalna tabela po dr. Reichenowu.

1. Vnanji prst je krajši od srednjega; zadnji prst ima ozko kožno krpo . . . . . 2.
   Vnanji prst je tako dolg kakor srednji; zadnji prst ima široko kožno krpo . . . . . 10.
2. Noge so rdeče ali rumene (plavna koža je lahko črna) 3.
   Noge so sive ali črnikaste . . . . . 5.
3. Kljun je na koncu dvakrat širši kakor na korenu . . . **žličarka.**
   Kljun je na koncu primeroma tako širok kakor na korenu ali le malo širši . . . . . 4.
4. Okence v peruti se kovinsko modro sveti in je spredaj ter zadaj črno in belo obrobljeno . . . . . **velika raca.**
   Okence je spredaj žametno črno, zadaj belo . . . . **konopnica.**

[1] Hanzlovsky, Obris lovskega živaloslovja, str. 199, 238.

5. Perut je dolga preko 220 mm . . . . . 6.
Perut je krajša od 220 mm . . . . . 9.
6. Spodnja plat života je čisto bela . . . . . 7.
Spodnja plat života ima belo ali rjavkastobelo osnovno barvo, v njej pa rjave ali sive lise ali črtice . . . . **dolgorepka** (samica ali mladica).
7. Glava je rdečkastorjava, teme belkastorumeno ali rjasto **žvižgavka.**
Glava je prsteno rjava ali ima v rjavkasti osnovni barvi temnorjave lise . . . . . 8.
8. Kljun je daljši od 40 mm . . . . . **dolgorepka.**
Kljun je krajši od 40 mm . . . . . **žvižgavka** (samica ali mladica).
9. Okence se krasno kovinsko zeleno preliva in je zgoraj in spodaj žametno črno, spredaj in zadaj belo ograjeno . **krehelc.**
Okence se sveti motnozeleno in je sivorjavkasto . . . **regelc.**
10. Kljun ni trikrat daljši kot širši, če ga meriš od perja na korenu do konca; spredaj ob nosnicah je preko 10 mm širok; zgornji kljun popolnoma objema spodnji kljun . 11.
Kljun je ozek in več kot trikrat daljši od širine spredaj ob nosnicah, kjer ni preko 10 mm širok; zgornji kljun leži na spodnjem in je le malo širši od spodnjega . 27.
11. Noge so rdeče, rdečerjave ali rumene; plavna koža je navadno temnejše barve ali pa črnikasta . . . . . 12.
Noge so črnikaste, sive ali zelenkaste . . . . . 14.
12. Ves kljun je rdeč ali rdečerjav . . . . . **tatarska žvižgavka** (rdečekljuna čopa).
Kljun je le delno rdeč ali rumen ali temne barve . . . 13.
13. Perje je vse črno, le okence je belo in kolobar okoli oči **rdečenoga črnica.**
Perje ni enobarvno; spodnja plat života je čisto bela . **zvonec.**
14. Kljun je delno rdeč ali rumen . . . . . 15.
Kljun nima rdečih ali rumenih peg, le konec je včasih rumenkast . . . . . 16.
15. Perje je enobarvno črno ali rjavo . . . . . **zelenonoga črnica.**
Perje ni enobarvno, trebuh je čisto bel . . . . . **pasavka.**
16. Okence je belo . . . . . 17.
Okenca ni ali pa je sivo ali rjavo ter zgoraj in spodaj belo ograjeno . . . . . 23.
17. Glava je rjava . . . . . 18.
Glava je črna . . . . . 22.
18. Glava je rdečerjava, kljun črn, noge zelenkaste . . . **rjavoglavka.**
Glava je v glavnem temnorjava . . . . . 19.
19. Peruti so daljše od 230 mm . . . . . **črna raca** (samica ali mladica).
Peruti so krajše od 230 mm . . . . . 20.

20. Za temenom tvorijo daljša peresa čop . . . . . **čopasta črnica** (samica ali mladica).
Za temenom so peresa enako dolga . . . . . 21.
21. Ob zgornjem kljunu je širok bel pas . . . . . **rjavka** (samica ali mladica).
Ob zgornjem kljunu ni belega pasa . . . . . **rjavoglavka** (samica ali mladica).
22. Hrbet je enobarvno črn ali komaj vidno svetlejše valovast **čop. črnica.**
Hrbet je v beli osnovni barvi drobno črno valovast ali v rjavočrni osnovi drobno sivo valovast . . . . . **rjavka.**
23. Vnanja repna peresa so 10 mm široka ali širša . . . 24.
Vnanja repna peresa so le malo preko 5 mm široka; vsa repna peresa so jako ozka, dolga in toga . . . **beloglavka.**
24. Glava je rdečerjava, kljun črn s svetlejšo prečno progo **sivka.**
Glava (vsaj teme) je temnorjava ali pa rjava z belim mešana . . . . . 25.
25. Glava je ob straneh bela ali delno bela . . . . . 26.
Vsa stran glave je rjava ali kvečjemu ob kljunu belkasta **sivka** (samica ali mladica).
26. Na ušesih ali spodaj za lici je velika temnorjava lisa; vnanji prst je krajši od 60 mm; kljun ne meri 30 mm **pasavka** (mladica).
Samo lica so zadaj belkasta ali rjavkastobela; vnanji prst je daljši od 60 mm; kljun meri preko 30 mm . **zelenonoga črnica** (samica ali mladica).
27. Noge in kljun so sive barve . . . . . **mali potapljavec** (mala žagarica)
Noge in kljun so rdeče barve . . . . . 28.
28. Glava je zelenočrna in se blesti . . . . . 29.
Glava je rjava . . . . . 30.
29. Perje na golši je čisto belo ali rožnato kakor ostala spodnja plat života in brez lis . . . . . **veliki potapljavec** (velika žagarica).
Perje na golši je temnejše kakor perje ostalega dela spodnje plati, rjasto, črnolisasto . . . . . **srednji potapljavec** (srednja žagarica).
30. Perut ni 240 mm dolga; črna črta preko belega okenca **srednji potapljavec** (poleti samica ali mladič).
Perut preko 240 mm; belo okence brez prečne črte . **veliki potapljavec** (poleti samica ali mladič).

★

Vrsta race	Okence	Kljun
Velika raca (anas boschas L.)	modro, črno in belo obrobljeno	zelenkast, z rumenordečimi lisami
Dolgorepka (anas acuta L.)	bakreno zelenkasto	modrikast
Konopnica (anas streptera L.)	belo, spredaj črno obrobljeno	črn
Regelc (anas querquedula L.)	sivorjavo, se sveti slabo zelenkasto	črnikast
Krehelc (anas crecca L.)	spredaj črno, zadaj kovinsko zeleno	črnikast
Žvižgavka (anas penelope L.)	temnozel., spredaj in zgoraj črno obrobl.	modrikast
Žličarka (spatula clypeata L.)	zeleno, zgoraj belo zarobljeno	teman, spredaj razširjen
Tartarska žvižgavka (netta rufina Pall.)	sivkastobelo	svetlordeč
Sivka (nyroca ferina L.)	svetlo pepelastosivo	črn, z modrikastim prečnim pasom
Rjavoglavka (nyroca nyroca Güld.)	belo, spodaj rjavočrno obrobljeno	črn
Čopasta črnica (nyroca fuligula L.)	belo, spodaj rjavočrno obrobljeno	moder (na koncu črn)
Rjavka (nyroca marila L.)	belo, spod. in zadaj zelenkastočrno obrobl.	sivomoder
Zelenonoga črnica (oidemia nigra L.)	(samec je ves črn)	modročrn, s pomarančasto liso na korenu
Rdečenoga črnica (oidemia fusca L.)	belo	rumenordeč, na robeh in korenu črn
Beloglavka (crismatura leucocephala Scop.)	—	moder, (nekoliko lopatast)
Zvonec (glaucionetta clangula L.)	belo, prečrtano s sivo progo	črn
Pasavka (harelda hyemalis L.)	zamazano (nerazločno)	—
Veliki potapljavec (mergus merganser L.)	belo	rdeč
Srednji potapljavec (mergus serrator L.)	belo, črno prečrtano	rdeč
Mali potapljavec (mergus albellus L.)	črno, zgoraj in spodaj belo obrobljeno	svinčenosiv

gled (k strani 101).

Noge	Število peres v repu	Vsa dolžina	Razkritje	Kljun	Rep	Krak
		meri v centimetrih				
rdečerumene	16—20	52·5	90·5	5·4	8·7	6
sive	16	66·5	91	5	19	4·8
rdečerumene, plavna koža črnikasta	16	46·5	85	2·6	7·5	4·2
sive	14	35	62	4	7	3·2
sive	16	32	58·5	3·6	7	3
sive	14	45·5	84·5	3·6	10	3·6
pomarančasti	14	43·5	80	6·5	7	3·5
rdečkaste ali rumene	16	60	98	5	8	4·5
sive, členki in plavna koža črnikasti	16	40	70	4·8	6·5	4·2
zelenkaste, členki in plavna koža črnikasti	16	37	64·5	4·8	5·2	4
svinčenosive, členki in plavna k. črnikasti	16	38	71·5	4·2	5·2	3·5
svinčenosive, členki in plavna k. črnikasti	14—16	44	73	4·4	5·8	3·7
zelenkaste	14	46·5	84·5	4·8	9	4·2
rdeče, členki in plavna koža črnikasti	14	52·5	97	4·4	8·5	4·6
sive, plavna koža črnikasta	18	41·2	70	5	10·7	3·9
pomarančasti, členki in plavna koža črni	16	43	73	3·6	8·3	3·8
modrikastočrne, členki in plavna koža črni	16 (14)	55	74	2·8	24	3·8
rdeče	18	70	100	5·8	7	4·5
rumenordeče	18	54·5	82·5	6	8	4·5
svinčenosive, plavna koža črna	16	40·5	70·5	3	6·5	3·4

—s:

O srnjakovem rogovju.

Guljenje in drgnjenje rogovja.

Rogovje je dorastlo. Zanimalo nas bo, koliko časa je to trajalo. Pri nas o tem nisem mogel zvedeti nič točnega, radi tega navedem opazovanja gozdarskega uradnika Slavingerja iz Tachaua. Njegov opazovanec je odvrgel eno steblo 31. decembra, drugo pa naslednjega dne, 1. januarja 1910; golovo izredno kesno, najbrž radi tega, ker je bil ta srnjak udomačen. Novo, mlado rogovje pa je pričelo kmalu poganjati. Že 7. januarja so opazili spremembo na rožnih nastavkih. Rogovje je rastlo hitro in dorastlo do konca marca. 2. aprila je srnjak rogovje že ogulil. Ves postanek je torej trajal okroglo 3 mesece. Leto kesneje, 1911, pa so bile precejšnje časovne spremembe. Isti srnjak je odvrgel rogovje že 31. oktobra, nakar je ostal dva polna meseca plešast. Šele početkom januarja 1912 so opazili prvi pojav novega rogovja. 15. januarja je bilo rogovje visoko 3 cm in pričelo polagoma razvijati rožo. Kakor v prejšnjih letih, je tudi topot roge ogulil v prvih dneh aprila.

Pri nas, v prosti naravi opazujemo tudi zelo različne čase odpadanja in guljenja. Večkrat se dogodi, da srnjaki odvržejo, odnosno da jim odpade rogovje že začetkom oktobra, včasi šele okoli novega leta, ko imajo drugi srnjaki že do polovice doraščeno novo, mlado rogovje.

Glede guljenja pa so obstojala zelo različna mnenja in šele v zadnjih letih, na podlagi točnega opazovanja, so se zedinili.

Mnogi so bili mnenja, da se srnjaku posuši rogovna koža (Bast) in da jo polagoma guli, vsakokrat mali komadič. To so trdili zaradi tega, ker so videli večkrat srnjake, skozi vso dobo obrožene glave, pri raznih prilikah, drgniti ob veje in debla.

Točni opazovalci so ugotovili, da zdrav srnjak ne čaka, da se mu rogovna koža posuši. Ko rogovje doraste, ga najbrž neprijetno srbi, zaradi česar prične drgniti ob trše predmete: to so v gozdu debla in veje, doma v ujetništvu pa lesena ali žična ograja, in to takrat, ko je rogovna koža še voljna in mehka. Kakor je opazoval Raesfeld v prirodi, tako so tudi nekateri moji znanci to opazovali pri udomačenih srnjakih.

Srnjak je parkrat obdrgnil ob trd predmet, rogovna koža se je razparala, cunjasta koža, znotraj zmočena od rdečkaste tekočine, je obvisela na predmetu drgnjenja ali padla na tla in srnjak je že stal z belim rogovjem. Včasi je to trajalo nekoliko dlje

časa in srnjaku ni uspelo vso kožo sneti naenkrat. V največ slučajih pa se mu je to posrečilo. Mnogo lovcev je tudi že v gozdu našlo take še sveže kožne ostanke, podobne mokri usnjeni rokavici. Pri tem prvem drgnjenju, pravem guljenju, srnjak večkrat ne odlušči niti kože drevesa, kjer je drgnil, posebno, ako je to storil pravočasno, dokler se mu še ni prisušila koža. Drugače je, ako je zamudil pravi čas, kar hočem obravnavati kesneje.

Mlada drevesa pa poškoduje srnjak z drgnjenjem navadno šele kesneje, ko roge barva in večkrat pač še iz drugih nagonov. Baš zaradi tega je potrebno, da delamo razliko med samim guljenjem »Fegen« in med drgnjenjem. Nemci dosedaj, vsaj kolikor je meni znano, niso ločili, a zdi se mi, da ne bi bilo napačno, ako bi mi to ločili tudi po nazivanju. Rogovje je torej, izvzemši male ostanke kože in dlačice, ki obtiče med močno razvitimi jagodicami, posebno na roži, naenkrat oguljeno. Raesfeld omenja, da se dogodi, da srnjak oguljeno rogovno kožo poje. To me je privedlo do tega, da sem povpraševal lovske prijatelje in bil prav iznenaden, ker sem tudi med slovenskimi lovci dobil potrdilo.

Zvedel sem, da goji neki posestnik in lovec v Dobrepoljah na Dolenjskem srnjad že več let. Obiskal sem ga in zvedel marsikaj zanimivega. Ker sem se bal, da mi bo morda kaj potrdil pod mojim vplivom, kar bi mi nič ne koristilo in bi uničilo vrednost poizvedovanja, sem ga naprosil, naj mi malo opiše, kako srnjak čisti rogovje in ako kaj trpi pri tem. Znanec mi je jel pripovedovati, kako hitro se to izvrši, pač kakor sem že opisal. Pripomnil je, da srnjak oguljeno, sneto kožo brez nadaljnjega použije. Mislim, da lahko verujemo, da je mož to opazoval sam, kajti dvomim, da bi bil on to čital ali kje slišal.

Večkrat, skoraj vsako leto slišim od lovcev, da so meseca junija na zalazu naleteli na srnjaka z neoguljenim rogovjem. Nekateri so ga odstrelili, drugi pustili, češ, da ni lovsko, streljati srnjaka, dokler ima kosmato rogovje. To zadnje menda ne bo veljalo za naše kraje, pač pa tam, kjer srnjake streljajo že v maju in se dogodi večkrat, da zdravi srnjaki še niso ogulili rogovja. Tisti, ki so junija ustrelili srnjaka s kosmatim rogovjem, so videli, da se je koža srnjaku prisušila na rogovju in so jo, kar je bilo po mojem mnenju pogrešno, le težko sneli. »Pravi lovec ne popravlja za prirodo!«

Upam, da smo si v tem vsi edini, da je pravilno postopal tisti, ki je odstrelil srnjaka s kosmatim rogovjem, kajti pri srnjaku, ki junija nima čistega rogovja, gotovo ni vse v redu. Srnjak je že iz kakega nenaravnega vzroka zakasnil guljenje, ko je bila koža še mehka, sedaj pa je ta posel neprijeten, težak.

Ako je lovec takega srnjaka natančno pregledal, je gotovo našel kako napako. Če ima srnjak zlomljeno nogo, posebno sprednjo, ga že to nekoliko zadržuje pri guljenju. Prav tako, ako ga boli hrbet ali kaj sličnega. Posebno brezbrižni za guljenje so bolni srnjaki; v letih, kadar je močno razširjen nosni obad, najdemo večkrat v poznem poletju žive in tudi mrtve srnjake s kosmatim rogovjem. Navadno zdravi srnjaki v gozdu gulijo rogovje koncem marca ali začetkom aprila, dogodilo pa se je že, da so imeli srnjaki novo, oguljeno rogovje koncem januarja in sredi februarja, ali to so samo izjemni, ne pa merodajni slučaji.

Barvanje rogovja.

Še bolj nasprotna mnenja kakor zaradi guljenja, so obstojala zaradi barvanja srnjakovega in jelenovega rogovja. Zadnjo važno besedo je tudi pri tem izpregovoril lovski prirodoslovec Raesfeld in ovrgel razne pogrešne trditve, posebno one prof. dr. Aleksandra Königa, ki je trdil, da je barva rogovja deloma podedljiva, deloma odvisna od luči in zraka. Trdil je, da se nahajajo na rogovni skorji celice, napolnjene s snovjo, ki takoj po guljenju, ko je odstranjena koža z rogovja in imata do celic pristop svetloba in zrak, spremeni odnosno povzroči barvanje rogovja.

Raesfeld je pregledoval rogove mikroskopično, preizkušal barvila in dokazal s še več drugimi poskusi, da take celice sploh ne obstoje in da sta zrak in luč brez pomena za barvo rogovja. Za dokaz, ki nasprotuje Königovi trditvi, je navedel, da imajo srnjaki, zaprti v kletkah, ogradah in sploh, kjer nimajo prilike, priti v dotiko s svežim drevjem, belo ali od raznih snovi na površini zamazano rogovje, ki se pa da izmiti, kljub temu, da se gibljejo v krajih, kjer je dosti svežega zraka in jih večkrat obseva solnce. To imamo priliko opazovati tudi mi. Drugače je z udomačenimi srnjaki, ki niso zaprti in se prosto gibljejo ter zahajajo tudi po gozdovih.

Baš pri barvanju rogovja pridemo do drgnjenja, s katerim srnjak povzroči včasi precejšnjo škodo, katero pa žal ljudje vse preveč razkričijo, ki zelo škodujejo našemu lovstvu in seveda tudi narodnemu gospodarstvu, vezanim z velikimi dohodki, ki jih donašajo zakupnine bogatih lovišč.

Ko je koža sneta z rogovja, še ni popolnoma poapnenena rogovna odnosno koščena skorja. Srnjak prične takoj na drevesu, kjer je rogovje ogulil, ali pa kje v bližini drgniti ob debelce ali močnejšo vejo in drgne tako dolgo, da pride do soka drevesa. To uganja najrajši na drevju odnosno grmičevju, katerega koža

se cunjasto lušči. Sok drevesa se zaleze nevidno v majhne luknjice v roženi skorji in rogovje prične temneti. Ker srnjak v dneh po guljenju rogovje večkrat drgne in tudi kaj rad ž njim koplje po zemlji, po tratah, dobi rogovje kmalu svojo stalno barvo. Medtem poapneni tudi najskrajnejša plast rogovja, ki obdrži svojo barvo, a tudi novih barvil več ne sprejme trajno.

Raesfeld je tudi to preizkusil praktično. Ustrelil je srnjaka s popolnoma dorastlim, a še kosmatim rogovjem. Z obeh rog je odstranil svežo kožo. Prvi rog je položil na kraj, kjer je ležal skozi več dni na solncu, drugega pa je drgnil s svežimi jelševimi palicami. Prvi rog je ostal bel, nespremenjen, drugi pa je kmalu zatemnel in navzel rdečerjavkasto barvo. Sveže lubje se je trdo prijelo rožene skorje, ki je po odstranitvi istega ostala trajno temnordečkastorjava. Barvani rog je po nekaj dneh drgnil z belo brisačo. Brisača je postala le malo zamazana, glavna barva se je popolnoma zajedla v rog. Omenjeni preiskovalec pa je delal še druge zanimive poskuse: Ujetemu srnjaku je postavil med guljenjem v kletko razna suha debla in veje. Srnjak se je drgnil ob njih, a rogovje je ostalo kljub temu belo. S tem je, upam, dovolj jasno dokazano, odkod prihaja barva rogovja.

Raesfeld je pri prerezu roga s pomočjo mikroskopa ugotovil, da se barvni delci v rogovju naberejo v tanki plasti in na nekaterih točkah segajo globlje v notranjost roga kakor na drugih, toda polagoma ponehavajo proti sredini.

Odtenki barv na rogovju pa so odvisni od vrste drevesa, kjer si je srnjak grdnil, odnosno barval rogovje. Tako menijo tudi razni naši lovci, ali včasi zaidejo malo predaleč in si niso gotovi, da li imajo prav. Večina naših članov zelene bratovščine se žal kaj malo briga za rogovje in malo opazuje, ne čita pa v največ slučajih nič. So pa zopet drugi, za katere bi niti ne mislil, pa hodijo z odprtimi očmi, ušesi in sprejemljivim srcem po zelenem kraljestvu. Le-ti po navadi trdijo, da imajo srnjaki v svetlih gozdovih, to so hrastovi in posebno bukovi, svetlo barvo, v temnih, jelovih gozdovih seveda temno. Deloma imajo prav, a ker se ne vprašajo, zakaj to, se zelo čudijo, ako ustrele v izrečno svetlem bukovem gozdu srnjaka s temnorjavim rogovjem, sredi jelk in smrek pa nosilca svetlega rogovja. Domišljujejo si in pripovedujejo, da je prišel dotični srnjak bog ve odkod, morda celo iz devete dežele. V vsakem gozdu je med temnimi jelkami in smrekami razno grmičevje. Skoraj povsod najdeš v nižinah vrbe, ob katere srnjak zaradi cunjastega lubja kaj rad drgne, rajši kakor ob jelke ali smreke. Ker vrbe barvajo rogovje svetlo, ni čuda, ako v temnih gozdih najdemo srnjaka s svetlim rogovjem. V

planinskih, temnih gozdovih, dobe svetlo rogovje tisti srnjaki, ki drgnejo ob macesen; kakor se vidi iz odrgnjencev, jim ta menda najbolj ugaja in zaradi tega ima večina planinskih srnjakov svetlo rogovje.

Kakor s svetlim rogovjem v temnih gozdovih, tako je nasprotno s temnim rogovjem med bukovino in hrastovino. So kraji, kjer daleč naokoli ni niti enega iglavca, a kljub temu imajo nekateri srnjaki temnorjavo rogovje, včasi lepše kakor v sami črni jelovini in borovini. Dosti rajši kakor ob bukev ali hrast, ki imata precej krhko lubje, drgne srnjak ob jelšo, ki ne manjka skoraj nikjer in srnjakovo rogovje pobarva kaj lepo, temnordečkastorjavo.

Ko je rogovje že oguljeno in barvano, srnjak še vedno rogovili, drgne, koplje in tolče z rogovjem. To opazimo posebno avgusta pri klicanju. Kaj rado se dogodi, da slišiš močno tolčenje ob veje in debla, preden se ti prikaže zaželeni. Zakaj vse to, točno ni pojasnjeno, pač pa z rogovjem večkrat koplje in brska po tleh, iščoč raznih užitnih korenin. Pri tem, kakor pri ponovnem drgnjenju, ko rogovje že več ne sprejema barvil, ker je, kakor že omenjeno, popolnoma poapnenjeno, pa si na raznih krajih barvilo zopet odrgne. Odtod bele, gladke, včasi v solncu kar lesketajoče se konice rogovja in pa svetle jagodice. Dober poznavalec bo večkrat po zunanjosti rogovja vsaj približno ugotovil, kdaj je bil ustreljen njegov nosilec.

P. Ž.:

Tekma brakov in brakov-jazbečarjev

(1. decembra 1927 pri Medvodah).

Na dvorišču Cirmanove gostilne v Mednem je že pred osmo uro postajalo vedno bolj živahno. Zbirala se je pisana družba lovcev in njih zvestih pomagačev, psov brakov in brakov jazbečarjev, da se udeleže tekme.

K tekmi so bili pripuščeni 3 braki in 6 brakov jazbečarjev. Ostali so se morali zadovoljiti s smotro.

Po pozdravnem nagovoru in končani smotri se je družba napotila v lovišče ter se razdelila na koncu medanskega hriba v dve skupini. Prvo je tvorila skupina brakov, njih vodnikov, sodnikov in gledalcev, druga pa skupino brakov jazbečarjev z zgoraj navedenimi funkcionarji.

Pri brakih sta bila sodnika Simon Komposch iz Dobrne pri Celju in Adolf Galle iz Šiške, kot pripravnik pa Fran Rebernik iz Ljubljane. Pri brakih jazbečarjih sodnika dr. Ivan Lovrenčič iz Ljubljane in Oskar Kosler iz Ortneka, kot pripravnik za te vrste psov pa Ivan Goederer iz Ortneka. Celokupno prireditev je vodil ravnatelj Ivan Zupan iz Ljubljane.

Žreb je odločil, da je prišla na vrsto najprej psica »Belona«, last dr. Ivana Lovrenčiča. Vodil jo je lovec Anton Kos. »Belona« je pristna, čistokrvna Francozinja, in sicer Vandeški basét-grifon (Basset Griffon Vendéen). Francozi so vzrejo brakov doveli do največje popolnosti in imajo več najčistokrvnejših vrst. Najpriljubljenejši, zlasti za lov na zajca, so Vandeški grifoni-base-ji. Vandeški grifoni so francoska izdaja naših resastih istrijanov, kar je že ugotovil znameniti brakolog F. B. Laska. Kakor pri ostalih vrstah brakov, vzrejajo Francozi tudi pri vandencih 3 različke, višjega (nad 55 cm višine), srednjega (od 50—55 cm) in nizkega grifona (od 38 do 42 cm).

»Belona« je nizki grifon, 42 cm visoka, nekoliko stegnjena, izredno dolgih uhljev, bela, z oranžno-rumenimi lisami, resasta.

Ko se je lani dr. Lovrenčič mudil na Francoskem v Vandeni, je kupil dva grifona, psa in psico. Poslednjo mu je preskrbel sam predsednik kluba P. Dézamy. Bila je breja z večkrat odlikovanim grifonom »Jolandom«, last P. Dézamy-ja. Žal, da je »Belona« pri dr. Iv. Lovrenčiču en teden prezgodaj zvrgla, psa pa je povozil vlak. Na ta način smo izgubili pse te pasme razen »Belone«, ki je dosegla na Francoskem več odlik. — Zato smo bili posebno radovedni, kaj bo pri nas pokazala.

Po kratkem iskanju je spodila lisico ter jo začela lepo gladko goniti. Gonila je počasi, držala se je natančno sledi in zvonila v najnižjem mehkem basu brez prestanka. Naključje je hotelo, da je psica prignala lisico baš k najemniku lovišča. Po strelu je lisica sicer padla, toda pobrala se je in gonja je šla dalje čez drn in strn. Pozno popoldne je bilo iz velike daljave slišati še vedno globoki bas »Belone«; nazaj ni prišla.

Kot drugi tekmec je bil izpuščen resasti istrijanski brak »Burin«, last barona Lazarinija H. iz Smlednika. Vodil je psa lovec Zabovnik Fran. Po daljšem iskanju je »Burin« spodil zajca ter ga je še dosti vztrajno gonil z ozirom na neugodno vreme.

Slabše pa se je godilo tretjemu tekmecu, resastemu istrijanskemu braku »Krimu«, last Ivana Javornika iz Ljubljane, ki ga je vodil Fran Rebernik. Četudi je pes kazal izredno vztrajnost, vendar ni mogel ničesar spoditi.

Po dovršeni tekmi se je zvečer razglasil izid v Cirmanovi gostilni v Mednem ter razdelila darila, in sicer sledeče:

1. Psici »Beloni« je bila prisojena prav dobra telesna ocena. Predmetno darilo II. a (lovski rog), v gotovini II. darilo 150 Din in srebrna plaketa J. K. S.

2. Psu »Burinu« je bila prisojena prav dobra telesna ocena. Predmetno darilo II. b (lovski nož), v denarju 250 Din in srebrna plaketa J. K. S.

3. Psu »Krimu« je bila prisojena dobra telesna ocena, III. darilo v blagu, 100 Din v denarju in bronasta plaketa J. K. S.

Istinitost navedenih ocen in nagrad potrjujejo sledeči podpisi:

Vodja tekme: Ivan Zupan l. s. Pripravnik: Fr. Rebernik l. s.

Sodnika: S. Komposch l. s., Ad. Galle l. s.

Opis o poteku smotre, tekme in izidu iste za brake jazbečarje bo objavljen v naslednji številki »Lovca«.

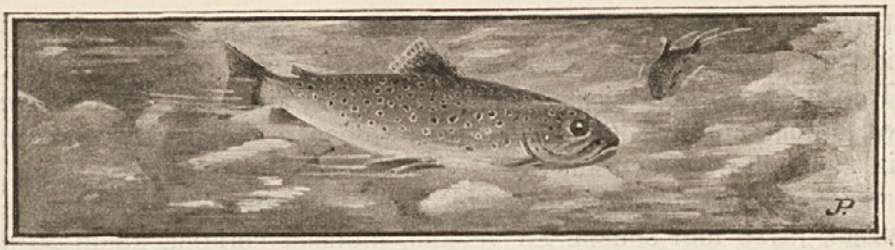

Vladimir Kapus:

Ob zeleni Krki.

Ribič in lovec sta vedno v zvezi s prelepo prirodo, imata priliko neprestano občudovati in odkrivati njene čare ter zanimivosti, kakor tudi spoznati marsikaj, kar olajša lovljenje njihovih sodrugov ter jim pripomore do lepih sportnih uspehov. Baš to je povod, da sem napisal naslednje vrstice.

Navadni zemljan ima kaj redko priliko, da bi utešil ribarsko strast z lovljenjem v vodah, kjer gospodarijo nad manjšimi ribami veliki, požrešni sulci. Na manjše sulce še prideš, velike, težke, katerih lovljenje nudi prav za prav užitek, pa si redki izvoljenci, samo ob sebi razumljivo, pridržijo sami.

Baš zaradi tega sem bil izredno srečen, ko me je povabil prijatelj v zeleni bratovščini, da lahko zavihtim svojo sulčarko na divnih bregovih, ob gornjem toku, med kraškimi pečinami se vijoče, temnozelene, slikovite Krke.

Prvi pohod tam doli sicer ni bil plačan s posebnim plenom, ali lepo je bilo vendarle. Da prvič nisem imel posebnih uspehov, je bil povod menda ta, ker so ribarili pred menoj še drugi ribiči, ki pa tudi niso dosegli lepih, bogati vodi primernih uspehov. Dobil pa sem dovoljenje še za drugič, in sicer, da lahko pomočim vado ob priliki lova na divje race, katerih tudi nikdar ne manjka ob Krki. Prihodnjo nedeljo sem odšel oborožen proti sulcem in racam.

Dopoldne in do dveh popoldne sem se zabaval z račjim lovom, popoldne pa izvajal rokodelstvo sv. Petra. Ako bi bil imel v bližini barometer, bi bil že vnaprej lahko sklepal o ugodnem uspehu, ali tako po vremenu samem se ni dalo prav nič določiti. Medtem ko je barometer, kakor sem ugotovil kesneje, dosegel višek ob 2 popoldne, 775 mm, in nato pričel padati rapidno, je bilo ob Krki čmerno, ne preveč toplo vreme; izgledalo je, da prične snežiti, nato pa je zopet vrezala v lice precej trpka burja.

Razočaran sem bil, ko sem vlačil vabo zaman pod za ribiče idealno lepim jezom, kjer so že ulovili sulce celo začetniki. Tolažil sem se, da mi uspe mogoče tamkaj, kjer je uspeh odvisen od dolgih, spretnih lučajev, kamor ne doseže vsaka vaba, vržena iz začetnikove sulčarke. Še preden pa sem prišel v take kraje, mi je že pograbil prvi sulec, ali bolje rečeno sulček. Komaj je prijel, je že tudi spustil. Za velikim, močnim curkom, kakih 30 m od mene, je voda nekoliko zastajala in delala majhen zatonek. Kljub temu, da ni bilo v bližini nikake globočine, bi bil stavil, da bo tamkaj nekaj pograbilo in najbrž kaj velikega. Že prvi lučaj mi je dobro uspel, a ker sem se bal, da mi zna obtičati vaba v plitvini nasprotnega brega, sem vretence hitro vrtil. V trenutku, ko je priplavala vaba do deročine, pa je že obstala; mojemu potegljaju je sledilo močno, nerodno otepanje, znak, da tiče trnki v precejšnjem žrelu. Ali po par potegljajih je vaba že zopet letela prosta skozi deročino.

Lahko si mislite, koga imenuje ribič v takem trenutku? Ne enega, kar tri sto sem jih poklical. Pa kaj sem hotel, ko ni nič pomagalo. Bil pa sem gotov, da sem v obeh slučajih postopal pravilno, in da vzrok neuspeha tiči nekje drugod. Kljub temu pa sem lovil še naprej, seveda brez tistega, za ribiča in tudi za lovca potrebnega zaupanja v uspeh. Nekoliko niže je že zopet potegnilo in topot tudi obviselo. Kljub precejšnjemu odporu sem vedel, da ne bom izvlekel nič kaj prida. Kmalu sem imel pred seboj sulca, ki je komaj dosegel predpisano mero.

Le-ta, slučajno uspeli plen, mi je pojasnil mojo prejšnjo smolo. Sulca je držal samo majhen, spodnji trojček. Odpeto vabo sem nato vtaknil ponovno v žrelo mrtvega sulca in potegnil skozenj precej hitro in močno. Spodnji, manjši trnek se je takoj zapičil, medtem ko je zgornji, večji, sicer tudi oster, prijel za kožico, ni pa prodrl v hrustanec.

Povod mojega današnjega neuspeha so torej veliki trnki, katere sem si nabavil nalašč za Krko radi tega, ker mi je znani ribič nekoč pripovedoval, da mu je večji sulec zmlinčil trnke ter mu nato seveda ušel.

Previdno sem prerezal nit, s katero je bil privezan gornji trojček v piškurju in ga nadomestil z drugim, majhnim. Srednjih takrat nisem imel pri sebi. Skoraj smejal sem se sam svojemu čudnemu naziranju, češ, kje je zapisano, da pride trnek baš med čeljusti? Med sto primeri sem ujel le par sulcev, pri katerih je trnek tičal na omenjeni točki in navadno tako zapičen, da je bilo izključeno, da bi ga bil sulec skvaril, marveč ga je z močnim pritiskom čeljusti še bolj zasadil v meso, odnosno v hrustančevino.

Drugače je seveda pri pernici in je trnek največkrat zasajen v gornjo čeljust, pa mi ga tudi še ni zdrobila nobena riba. Pa tudi na to sem se tačas spomnil, da je moja sulčarka dokaj preslaba, da bi mogel ž njo zapičiti močne trnke v trdo žrelo velikega sulca.

Poskusil sem ribiško srečo ponovno, ali tudi tedaj sem dvomil o posebnem uspehu. Gornji trojček se mi je zdel dosti premajhen, kajti kar skril se je pod svinčeno kapo med precej debelimi piškurji. Tolažil sem se, da kakega srednjega sulca že spravim na suho, da posebno velikih itak ne bo.

Prišel sem kmalu do idealne točke. Srednje močna, precej široka, a ne pregloboka deročina, za njo pa zopet zastajanje vode.

Z nekim posebnim navdušenjem sem zabrisal vabo preko valov. Kakor prejšnji večji, ki mi je ušel blizu jeza, je sulec tudi tu pograbil baš na točki, kjer so se lomili valovi. Trenutek, preden je obstala vaba, sem opazil kljub precejšnji razdalji, kakih 20 metrov od brega, kako se je med valovi za vabo prevalila široka, temna senca. Takoj sem dvignil sulčarko, a kljub temu se par sekund ni nič zganilo. Napeto sem čakal, kaj bo? — Kar prične vleči in se valiti nekaj ogromnega po strugi. Že se pokaže iz deročine širok rep, dvigne visoko nad vodno gladino in velik trup se zavali nad valovi. Ko je ogromni rep opletel po vrvici in hotel izbiti iz žrela neprijetno skeleče, na vrvici privezane kljuke, je prikipelo moje razburjenje do viška. Kar naenkrat sem si skomatal s hrbta oprtnik in najrajši bi bil slekel tudi suknjič; vse mi je bilo preveč. V veliko zvito klobaso so se upirali valovi in moral sem slediti ob bregu, pri tem pa z levico držati močno zakrivljeno sulčarko, z desnico pa ročaj vretenca, na katerega sem skušal pri vsaki priliki najmanjšega popuščanja priviti nekaj vrvice in se tako pripraviti še za nevarnejše trenutke, ko bo klada, priklenjena na vabo, pričela razsajati.

Medtem se je sulec zopet prevalil in jel precej voljno pomikati k obrežju. Iz tega sem sklepal, da je sulec skoraj gotovo zapet v jezik, kar sem kesneje tudi ugotovil. Sulec je priplaval do obrežja in šele sedaj sem ga videl v njegovi impozantni obliki. Poskušal se je še parkrat prevaliti in si pomagati z repom, ali tudi tedaj mu ni uspelo. Posrečilo se mi je, da sem ga speljal v plitvino in končno zavlekel v majhen zatonek, kjer se je valjal in nerodno premetaval, dokler ga ni pograbil moj oproda, mlinarjev sin, in ga držeč za zaklopnice, izvlekel iz njegovega elementa.

Lahko si mislite, da mi je v tem trenutku poskakovalo srce, posebno, ko sem ga pomeril z meter dolgim delom sulčarke in videl, da mu sega komaj do korena repa.

Pogledal sem na uro, manjkalo je par minut do pol štirih. Ker taka visoka gospoda ljubi družbo, sem vrgel še parkrat proti točki, kjer je pograbil velikan, baš se preselivši pred kratkim v večna vodovja, v Plutonovo kraljestvo.

Nekaj časa se ni nič odzvalo mojemu prijaznemu vabilu. Po par lučajih sem dospel na točko, kjer sem velikana poprej izvlekel, kjer je v sredini zelo široke struge še prav lepa deročina. Že na prvi lučaj na tej točki, in sicer daleč od kraja, začutim miren, a izredno močan prijem. Ali ta je pa pričel svirati drugače kot prvi. Z vso silo in za vsako ceno je hotel po strugi navzdol, kamor spremljati ga mi je bilo nemogoče radi drevja, ki raste ob strugi. Ni me hotel ubogati, a jaz nisem smel njega. V skrajnem slučaju sem se mu vdal in nekoliko popustil, da se je vretence zavrtelo na levo. Palica se je krivila, vrvica je bila napeta do skrajnosti, a več nisem smel popuščati, kajti le par metrov vrvice je bilo še na vretencu. Hvala sv. Petru, patronu ribičev, sulec se je sedaj spametoval in jo ubral po strugi navzgor, kamor sem mu lahko sledil ob bregu po njegovi volji in želji, samo da se je dostojno držal bližine brega, kjer sem ga spremljal.

Kljub neprimerno večjemu odporu kot pri prvem pa sem takoj spoznal, da bo nekoliko manjši. Zaplesal je še parkrat po deročini, nekolikokrat sem ga moral še spremiti, korakajoč ob strugi, dokler se ni končno vdal v mojo voljo in priplaval v usodni zatonek. Ker ga je moj spremljevalec nekoliko nerodno pograbil, se mu je sulec zmuznil in je zadnjič splaval v valove, ki so mu šušljali pogrebno pesem. Moči so ga jele zapuščati, potegnil sem ga k obrežju, v zatonek, odkoder ga je dvignil mladi mlinar.

Pri tehtanju v mlinu smo ugotovili, da je imel prvi 14 kg, ki je bil 1·14 m dolg, drugi, 1·07 m dolgi, tudi slabo rejeni pa 10 kg. Ako bi bila dolžini odgovarjajoče rejena, bi bila gotovo dosegla znatno večjo težino.

Nepozaben mi bo ostal spomin na izreden uspeh in krasno pokrajino. V zgornjem delu divje razjedene pečine, tvoreče romantične soteske, v katerih dnu so velikanski, nepremerno globoki, temnozeleni tolmuni, pod njimi zopet deročine, izlivajoče se v sanjave, globoke, stoječe vode, v katerih se zrcalijo s strmih, z vinogradi pokritih bregov odsevajoče bele zidanice. Odseke tvorijo mogočni šumeči jezovi, ob katerih se nahajajo stari ljubeznivi mlini, pri njih sive, z debelim temnim mahom pokrite rake, pod katerimi klopočejo široka vodna kolesa.

Kolesa pripovedujejo prastaro pravljico o skopem, goljufivem mlinarju in o lepi mladi mlinarici, vnemajoči srca vseh dozorelih, posebno pa dozorevajočih okoličanov. Le-ta je s svojimi kot tolmun globokimi očmi, obdanimi s trepalnicami, mehkimi kot mah, in s sladko besedo povzročila mnogo več zla kakor pa mlinarjeva prevelika merica.

Prastara pravljica izzveneva ob tolmunu pod penečim jezom, kjer so iskali uteho prevaranci ter se bratili s povodnim možem in njegovim oprodom, velikim sulcem, ki po zatrjevanju domačinov tehta nad 30 kg in je gotovo praded teh, ki sem jih tam ujel.

Dr. M.:

Postrvje vališče v Kalwangu.

Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani je naročevalo zadnja leta postrvje ikre iz Avstrije od tvrdke Karl Hinterer v Kalwangu na Gornjem Štajerskem. Gospod Hinterer je bil nedavno v Ljubljani in me je pri tej priliki obiskal. Prosil sem ga, naj mi pošlje slike in kratek opis svojega vališča, ker sem mnenja, da utegnejo biti ti podatki dobrodošli za naša vališča.

Vališče v Kalwangu (slika štev. 1) je oddaljeno približno 25 minut od železniške postaje istega imena in leži v morski višini 800 m. Ves kompleks vališča meri 6 ha, na katerem je razen vališča in drugih objektov 18 ribnikov. Ribniki-mladičnjaki so obsežni in prirejeni tako, da se dado mladice poloviti z mrežo na vlak (slika štev. 4).

Slika štev. 1.

Vodo dobiva vališče iz studenčine, ki ima 200 sekundnih litrov in trajno temperaturo + 6 C. Na razpolago je tudi voda iz bližnjega potoka Liesing, ki daje vališču 600 sekundnih litrov

Slika štev. 2.

in ima poleti srednjo temperaturo 14° C, pozimi pa + 0·5 C (slika štev. 3). — V vališču se goje potočne postrvi (70%), šarenke (25%) in potočne zlatovčice (5%). Valilnikov (slika štev. 2) je 52;

kapaciteta vališča znaša 3·5 milijona iker. Od teh se odgaja v ribnikih pol milijona za enoletnice, približno 20.000 pa za porcijske ribe (6 do 8 komadov na kg).

Zarod se krmi z običajno prirodno hrano, t. j. s košarčki, pa tudi s kislim mlekom, ki ga porabijo na dan približno 130 litrov. Takoj, ko postane zarod dolg 4 centimetre, ga pričnó krmiti z umetno hrano. To umetno hrano pripravljajo iz zmesi presnega konjskega mesa, presnega mleka in črne ržene moke. Razume se, da ima zavod na razpolago tudi zadostno število rib-drstnic. Vališče in vse naprave, ki so ž njim v zvezi, so jako smotreno prirejeni.

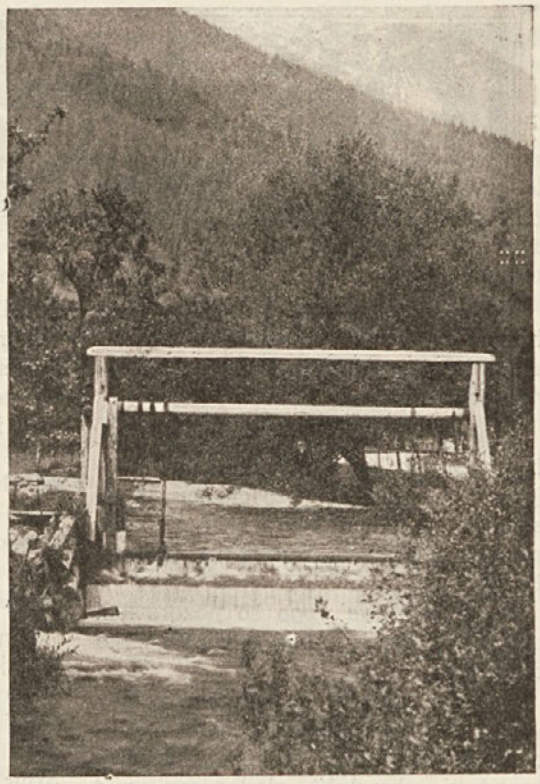

Slika štev. 3.

Slika štev. 4.

Nj. Veličanstvo kralj je odlikoval dr. Ivana Lovrenčiča, predsednika Slovenskega lovskega društva, z redom Belega orla 5. razreda.

Častni večer je priredilo 25. febr. t. l. »Slovensko lovsko društvo« svojemu velezaslužnemu 20letnemu predsedniku dr. Ivanu Lovrenčiču o priliki njegove 50letnice rojstva v dvorani Kazine.

Zvoki lovskega roga so pozdravljali prišlece. Dvorana je bila slavju primerno okrašena.

Množino vrstečih se pozdravnih govorov je otvoril podpredsednik S. L. D. notar Matej Hafner, ki je z vzhičenimi besedami obrazložil plodonosno, nad vse požrtvovalno in vztrajno delovanje slavljenčevo v korist in prospeh lovstva in kinologije. V znak priznanja poklanja sedanji odbor svojemu predsedniku fotografijo svojih članov v nalašč za to izrezljanem okviru kot diplomo lovske vsebine. Član prireditvenega odbora in gen. tajnik J. K. S. prof. P. Žmitek je prečital mnogobrojne pozdrave, ki so se nagromadili brzojavnim in pismenim potom iz vseh krajev naše obširne države. Sotrudniki slavljenčeve pisarne so poklonili diplomo s pesmico »Svojemu šefu«, ki jo je sestavil pesnik dr. Gruden, klub krmeljskih »zajcejedov« pa mu je poklonil šaljivo diplomo v znak izvolitve svojim častnim članom. Nato so govorili in slavili jubilarja gg. veliki župan dr. F. Vodopivec, dr. Din. Puc v imenu ljubljanskega meščanstva, dr. Vl. Ravnihar v imenu društva »Ostrostrelcev«, Franc Urbanc v imenu »Jugoslovenskega kinološkega saveza«, primarij dr. H. Robič za mariborsko sekcijo S. L. D. i. t. d. Dr. Iv. Lovrenčič se je, vsestransko burno pozdravljen, z velepomembnim poudarkom lovstva toplo zahvalil vsem govornikom in udeležencem tega izredno lepega slavja.

Po končanem oficijelnem delu se je razvila neprisiljena zabava, kakršna more zavladati edinole med pristno in širokogrudno lovsko družbo, kjer prekipeva razigran humor in se razlega vesela pesem.

Umrli člani S. L. D. Dne 26. febr. t. l. je umrl Ivan Rozman, odbornik in gospodar S. L. D. Nekrolog sledi v prihodnji številki. Dolgoletna člana S. L. D., gg. dr. Hinko Dolenc, zobozdravnik, in Artur Jakše, bančni prokurist v pok., sta preminula meseca marca. Bodi jim med lovci ohranjen najlepši spomin!

Društvo ostrostrelcev ljubljanskega glavnega strelišča objavlja s tem spored streljanja za tekoče l. 1928., kakor sledi:

1. aprila (nedelja) dopoldne streljanje na letečega goloba in bežečega zajca, popoldne na specialne in lovske tarče. Vodja g. dr. Kaiser.

12. aprila (četrtek) popoldne streljanje na letečega goloba in bežečega zajca. Vodja g. Bakarčič.

19. aprila (četrtek) popoldne streljanje na letečega goloba in bežečega zajca. Vodja g. Urbanc.

29. aprila (nedelja) dopoldne streljanje na letečega goloba in bežečega zajca, popoldne na specialne in lovske tarče. Vodja g. Schrey.

6. maja (nedelja) spored kakor dne 29. aprila. Vodja g. dr. Eberl.

13. maja (nedelja) spored kakor dne 29. aprila. Vodja g. Anton Schuster.

17. maja (četrtek, praznik) splošno tekmovalno streljanje (natančni spored se pravočasno objavi). Vodja g. Bakarčič.

20. maja (nedelja) dopoldne streljanje na letečega goloba in bežečega zajca, popoldne na specialne in lovske tarče. Vodja g. dr. Ravnihar.

7. junija (četrtek, praznik) popoldne streljanje na letečega goloba in bežečega zajca. Vodja g. dr. Kaiser.

10. junija (nedelja) dopoldne streljanje na letečega goloba in bežečega zajca, popoldne na specialne in lovske tarče. Vodja g. dr. Kaiser.

Pričetek celodnevnega streljanja bo vsakokrat ob 9 zjutraj, popoldanskega ob 14. Streljanje zaključi vodja po lastni preudarnosti, mora pa konec pol ure prej napovedati.

Za vsako tarčo so določena tri darila (I., II., III.), ki se izplačajo pri udeležbi 8 ali več strelcev na isto tarčo.

Pri udeležbi 4 do 7 oseb se izplača I. in II. darilo. Ako se ne udeležijo streljanja na eno tarčo več kot 3 strelci, se izplača samo I. darilo. Eventualne spremembe strelskega sporeda bodo objavljene na strelišču.

Poleg obstoječih tarč se je določila še ena tarča za manj izvežbane strelce.

Strelski svet.

Petelinov ni! S takimi jeremijadami se oglašajo leto za letom poklicani in nepoklicani začetkom petelinove ženitve in objavljajo primerne in še večkrat neprimerne ukrepe za povzdigo te plemenite divjačine.

Večkrat pa sem opazil v nahrbtniku »Lovca« nekatere dobre migljaje, kako je treba s petelini »občevati«, da nam povsem ne izginejo. Upal sem, da se ne bodo izdajali več ukrepi, kot n. pr., da naj se ne streljajo petelini pred 15. aprilom, ali da bi se za kako leto povsem opustil odstrel. Pa še hude kazni so se zagrozile! Je to popolnoma pravilno — toda ni pravila brez izjeme.

Le po meni, gospodje lovariši z zeleno vejico! Ne bojim se, ker imam dolgotrajne izkušnje, kajti leto za letom že 10 let marca, aprila in maja najmanj po 20 krat, pa tudi po 30 krat gledam z vrhov planin, kako švigne prvi sijaj po nebesnem oboku.

Kakšne sovražnike ima petelin, ve menda pač vsakdo, na nje pa se malokdo ozira. Pojdimo nazaj v stare dobre čase. Ali se še spominjate stari izurjeni lovci, kako intenzivno so lovili poprej lisice? — Jaz vem le iz pripovedovanja. — Star očak je znal tako umetno lisicam nastavljati pasti, da mu je malokatera odnesla pete, če se je pokazala v revirju. Danes ima seveda tetka privilegij, da je proglašena za sanitejca. Kdor ve, kako trdno sedi kokoška zadnje dni pred izvalitvijo na gnezdu — tropa ovc s pastirjem vred jo je preskočila, ne da bi bila odletela — se ne bo čudil, če zmanjka toliko kokošk, ko jih je vendar bila spomladi cela tropa. In vendar še lisica niti ni najhujša, četudi gre na njen račun še pozneje marsikatero komaj izvaljeno pišče. K najhujšim sovražnikom prištevam kuno. Ne samo, da prebrodi kuna najgostejše grmovje, tudi na drevesu ni noben ptič pred njo varen. Sam sem opazil pred leti na brakadi, da sta prenočila na nizki smreki dva velika petelina. Do smreke pa je vodila sveža kunina sled. Kakih 10 korakov od smreke sem našel cele grmade petelinovega perja in povaljan sneg, kjer se je kuna s petelinom premetavala; nedaleč proč pa so bili ostanki pojedine. Pri pogledu na takšno mesarjenje pravega lovca zaboli v sencih in mislim, da bi bil zmožen tedaj mučiti kuno po starodavnih običajih. V teku let sem našel že nebroj mest, kjer so prišli petelin, pišče ali kokoška v kremplje lisice, kune ali kragulja.

Tu naj vpletem dogodek iz »Strahalce« v Solčavi. Plazil sem se za svojim prvim ruševcem že tretje jutro. Privezal mi še dosedaj nobeden ni petelina. Poiščem in zaslišim si jih sam. Muziciral je jako dobro. Naenkrat pa je na videz brez vzroka utihnil in se ni oglasil cele četrt ure. Ker ga nisem videl odleteti, sem že nestrpno čakal, misleč, da me je

ugledal. V moje začudenje pa se je vzdignil kragulj iznad ruševja. Moral sem ga poprej v enostranski pazljivosti prezreti, ko je bil priletel. Kmalu nato pa je pričel tudi ruševec pihati in grgutiti. Namesto v kraguljeve, je prišel žal v moje kremplje.

Prva pomoč za pomnožitev velikega in malega petelina bi bilo torej močno razredčenje roparic, pri čemer pa so potrebni vrlo dobri lovci, ki se le z lovom ukvarjajo. Ne smemo se ustrašiti truda ter pokončavati škodljivce z vsemi lovsko dovoljenimi sredstvi. Ako se pri tem ponesreči tudi kakšen pes, ali mačka, se tudi to spregleda, vsaj so tudi oni med sovražniki petelinov, posebno še podivjane mačke.

Pa pojdimo k drugim sovražnikom. Ti so lovci, in niso najzadnji. Ne bom se obregnil ob rekorderje; tudi ne ob take, ki hočejo za vsako ceno dobiti enkrat v življenju vsaj enega petelina. Naš patron sv. Hubert mi je priča, da privoščim vsakemu prijatelju prirode po enega od vsake družine. Jaz sam jih itak ne streljam več rad in le toliko, kolikor je lovu v korist. Tem strastneje pa jih zaslišujem in poslušam.

Preden preidem k odstrelu, naj podam svoje skromno znanje o petelinovih šegah in navadah iz opazovanja — ne iz knjig.

Vsakdo bo spoznal petelina, četudi ga bo videl prvič v gozdu. Nič ne de, če zamenja kokoško s petelinom. Še tudi med dobrimi petelinovimi lovci niso vsi, ki bi spoznali že po trušču, ali je odletela mama, ali njen ženin.

Menda se držijo vse gozdne kokoši najrajši okrog frat, ki so zarastle z deloma neprodirnim grmičjem. Le poleti in jeseni se gredo rade past v visokostebelni gozd na borovnice in drugo jagodičje. Sploh lahko najdeš velikega in malega petelina večkrat mnogo kilometrov od stalnega bivališča in te lahko prevara, ker se drži tudi dolgo časa na istem mestu, in veselil se že boš, da si našel novo petelinovo koncertno dvorano. Spomladi ga pa tam okrog zastonj iščeš; niti vizitke ne bo več. Poleg frat pa se drži tudi v redkem, najrajši bukovem gozdovju. In v gozdovih se ne zadržujejo petelini včasi več na mestih, kjer jih je pelo poprej tudi po več. Kakor hitro se gozd preveč zaraste in zasenči, se trubadur prestavlja na primernejša mesta. Iščite tovariši; morda je ravno to vzrok, da ni več petelina.

Šele februarja in marca začne petelin redno pohajati na mesto, katero si je izvolil za svatbo. Če najdeš marca dosti svežih iztrebkov — petelinovih seveda — v majhnem okrožju, išči ga tam trmasto naprej. Le če ga je odstrelil tat ali ukradla kuna, bo trud zaman! Globokejši novi sneg tudi spodi petelina v malo nižje lege, kjer potem zapoje nekaj juter svoje verze solncu v pozdrav. Mene je na ta način že zmotil, da sem ga potem ves teden tam iskal. Sklepati na sigurnega petelina, če ga spodiš podnevi, se posreči izmed deset primerov komaj enkrat. Petelin se hodi past tudi do dveh kilometrov daleč v okrožju, le v času najhujše ljubezenske strasti se bolj drži »doma«. Tako sem jih opazoval, ko so odletavali po petju čez globoke doline daleč na druge vrhove deloma na pašo, deloma na boj. Še manj gotovo se smemo zanesti na kokoške. One valijo včasi neverjetno daleč. Znani so slučaji, da so gnezdile po celo uro hoda od kraja, kjer so se možile. Večji vagabund, kot veliki petelin, je ruševec. Opazoval sem jih v Solčavi, na Smrekovcu in Mozirski planini, kako so se vozili z vrha v vrh kakor kragulji. Da, možno je, kot sem sam opazil, da se pripelje po svojem običajnem plesu z domačinkami daleč na drugi vrh, kjer so ga nestrpno čakale vdovele kokoške, da zadoste naravi.

Najbolje zaslišimo velikega petelina zvečer, ko prileti. Dostikrat še preletava z drevesa na drevo, posebno če nima primernega odletnega prostora, na najljubša mesta.

Znano je, da so ruševci močni pretepači. Kjer je močan starec, ne upa si grguliti kateri mlajših. Le po večjih

razdaljah okrog njega boš slišal pritajeno pihanje čiu-šuuui in ko se je očka že davno naužil ljubezni, poskuša mlajši par jecljajočih glasov. In največkrat jo izkupi. Starec pridrvi nanj kot vihra in eno jutro je vsaj v tistem kotu mir. Manj znano pa je, da so tudi veliki petelini pretepači, pa še kakšni! Neko jutro grem zasliševat peteline. Pri pohodu malo sedem, da si oddahnem. Tedaj se pripelje petelin ter se vsede na bukovo vejo komaj štiri metre od mene. Ko je parkrat zaklepal in pobrusil, pridrvi nanj drugi petelin in ga v hipu zbije z veje. Preganjal ga je nato pred mojimi očmi tako strastno od drevesa do drevesa, kot znajo le šoje in vrane kragulja.

Vsepovsod, koder sem še dosedaj zasliševal peteline, sem našel revir v skrajno slabem stanju. Petelin je pel, toda kako!? Včasi ga je kdo slišal dobro brusiti zvečer, včasi opoldne, le zjutraj ni in ni pel. Če se mu je le zazdelo, je zasviral par komadov, toliko da me je spravil za hip v dobro voljo, pa brum, brum, brum — bil je že 50 do 100 korakov dalje in tako naprej. Naj opišem tu samo revir, katerega sem hotel na vsak način zopet obljudili s petelini. Po sporočilu je v dotičnem revirju pelo vsako pomlad po več, tudi po pet velikih petelinov. Zadnji je padel baje l. 1915. Zatrdilo pa se mi je, da je tam stalen in res sem našel l. 1919. vse polno iztrebkov od petelina in kokošk v majhnem okrožju. Zdelo se mi je po dotedanjih izkušnjah, da bo kmalu moj, saj sem se na prvega, tudi močnega starca l. 1916. uril sedem juter, druge pa sem že naskočil igraje. Pa me je temeljito poučil, kaj se pravi loviti starega pretepaškega strica. Ukvarjal sem se z njim večkrat, pa brez uspeha. Bil je vsepovsod in nikjer. Ker sem spodil podnevi po več petelinov pri obhodu, sem sklepal, da je starec zli duh revirja. Izmed drugih petelinov se ni nobeden oglasil, tudi kokoške so bile raztepene daleč naokrog. Preide l. 1919., 1920. itd. do spomladi 1926. Priduševal sem se, da ga bom prevrgel, kjerkoli se bova srečala. Kadarkoli pa sem imel priliko, da bi mu vsul šiber med perje, sem se zbal, da bi le ne zamenjal starca z mladičem in ostal je zopet do prihodnje pomladi. Leto za letom pa sem opazoval, da ginejo kokoške in petelini, le starina je še vedno bučal po revirju. Marca 1926 pa se je vendar toliko umiril, da ni več na tako velike razdalje preletaval. Saj je pa tudi že pregnal na videz vse tekmece in tako se je brž-čas malo razkošatil in prav poredko peval pesmi o ljubezni. Pa ne mislite, da je padel začetkom aprila! Držal sem se celo do skrajnosti ukrepa mariborskega lovskega društva. Pa še sedaj sem potreboval tri jutra, da sem ga precej daleč od pravega prostora otel smrti vsled starosti. Sigurno pa je, da je moral biti ta petelin za pleme že nesposoben, ker je le redka kokoš še zahajala k njemu, nobena pa v bližini izvalila in vendar je bilo raztrošenih v daljni okolici več kokoši, ki so si morale iskati zadostila potihoma pri mlajših junakih v skrivnih zatišjih. In uspeh?! Že po enem tednu je na navadnem in najpripravnejšem mestu klepal in brusil mlajši, četudi še vedno star petelin tako, da je bilo veselje. Lani pa sta pela že dva kar skupaj in tudi kokoške so lepo valile.

Pa ne samo v opisanem revirju, tudi na drugih dveh mestih opažam istočasno enako slabo stanje vsled starcev. Če bo le mogoče, bom postal letos rekorder v enem teh revirjev, nimam pa iz dosedanje izkušnje mnogo upanja na rekord

Še eno dejstvo je potrebno poudariti. Vse zime od l. 1919. dalje, izvzemši leti 1924. in 1927. so bile izredno mile, oziroma je bilo po gorah nenavadno malo snega. Veliki in mali petelini so pričeli peti vsled tega zelo zgodaj. Leta 1926. so slišali logarji Gornjegrajske graščine peti velikega petelina že 1. marca, jaz pa sem ga poslušal 5. marca. Pri sebi so že imeli kokoške in jih plemenili. Če upoštevamo, da poje petelin normalno dobro le približno 1 in pol meseca (po-

sebno veliki petelin), se ni čuditi, da se s 15. aprilom popolnoma umiri in ga je možno le slučajno dobiti. Tu pa niti ne upoštevam krajev izpod 1000 m nadmorske višine, kjer morajo pričeti peti petelini na solnčnih legah gotovo že poprej.

Z ozirom na plodítev pa po mojem mnenju še sploh ni dognano, ali je potrebno, da oplodi kokoško za vsako jajce posebej, ali zadostuje le enkratna oplodítev, kot n. pr. pri puranu. Tudi po izvaljenih piščetih se mora sklepati, da so se v teh letih oplodile kokoške že marca. Prepričan sem, da so lovci, ki so šli koncem aprila na velikega petelina, streljali ponajveč mladiče, medtem ko so starci že odpeli in le preganjali mlajše.

Ali je potrebno na ta dejstva še besede? Brezpogojno starce proč, če je na videz tudi samo eden v okrožju; vkljub občutni škodi, ki jo napravijo sovražniki perutnine, se bodo petelini pomnožili. Poprej so se redno odstreljevali najstarejši petelini, vojna pa je tam, kjer ni bilo vojaštva, sistematično odstrel v glavnem preprečila in to je največja krivda, da petelinov ni!

V Šmihelu nad Mozirjem, 16. febr. 1928.

Ivan Dolinar, šol. upravitelj.

Kaj je petelinji lov. Vsako leto, baš pred petelinsko sezono, sklepa S. L. D. in izdaja odredbe o očuvanju divjega petelina, češ: »Ne streljajte ga pred 15. aprilom, ker do tega časa so komaj kokoši oplemenjene!«

Kdor je pa hodil in bival med lovci v petelinji dobi, je slišal baš na račun te pametne odredbe toliko kritike in tako različna mnenja, da je moral uvideti, da so vse odredbe »bob v zid«.

Navadno so pričeli: »Kdo more meni ukazovati poleg zakona, kdaj da naj streljam petelina; kaj briga mene S. L. D. in njegove odredbe, saj jih ne drže niti tisti, ki so jih izdali!« Drugi zopet se jezi, da se petelin kesneje preseli iz njegovega revirja, k njegovemu sosedu, s katerim sta si baš zaradi lova velika nasprotnika. Zakaj naj bi on čakal in dal tako priliko ustreliti svojega petelina tistemu, ki ga sovraži iz dna duše. Najdejo pa se zopet taki, ki so sicer člani S. L. D., pa petelina streljajo iz kljubovanja do organizacije poprej, kakor je to koristno po naravnih zakonih. Torej, kakor vidimo, so vse take odredbe brez pomena, dokler ne poseže vmes trd, hud zakon, da divjega petelina ne smeš streljati pred 15. aprilom, kar bi pa po mojem skromnem mnenju zopet ne bilo popolnoma pravilno.

Ako hočemo v stvari storiti res nekaj koristnega, mislim, da je najprej potrebno, da smo si na jasnem, kaj je prav za prav lov na divjega petelina, kaj je mikavega in kaj je koristnega.

Kdor je pravi lovec s čutom in mu je lovišče svetišče, ta me bo razumel, kdor pa ni, kar jih je žal mnogo dandanes v zeleni bratovščini, temu pa seveda itak ni pomagati. Prave lovce najdemo pa med bogatimi in ubogimi, brez razlike socialnega stališča.

Spominjam se nemškega lovskega citata, ki ga kaj rad ponavlja moj oče in je baš v tem slučaju na mestu: »Kdor ceni divjega petelina, gamsa in sulca, le tri zaničevalce kulture, ta ni ubijalec, le ta je pravi lovec.« S tem je povedano vse, seveda, kdor jih lovi in strelja po vesti pravega lovca.

Kdo je ta mogočni ptič in kaj mi nudi prav za prav lov na velikega petelina?

Divji petelin je naš najstarejši in najplemenitejši zastopnik velikega rodu krilatcev, odtod nemška beseda »der Urhahn«! Streljati divjega petelina pri normalnih razmerah pa ni prav nobena umetnost, posebno ne za tistega, ki si da divjega petelina poprej zaslišati in se potem pripeljati do njega.

Pravemu lovcu nudi lov na divjega petelina vse druge mikavnosti. Prekrasna pomladanska jutra. Noč, navadno tista jasna pomladanska, žametasto mehka, nežna kakor pravljica se poslavlja. Spavajoče drevje, sanjajoče pomladansko bajko, najlepšo, o nesebični ljubezni, kakršna je mogoča samo v

divji neskvarjeni prirodi, katero ljubi mogočni ptič, probuja lahen dih pomladi. Gozdovi zašume, njih šumenje prebudi rdečegrlo taščico, ki prva zamoli svojo jutranjo molitvico. Medtem pa že poje petelin svoj čudni, bajni spev, najlepši izmed krilatcev v krasni poziciji. Najrajši je obrnjen proti žarečemu vzhodu. Mnogo piscev je že skušalo opisati taka jutra, a kolikor mi je znano, do danes še ni nikomur uspelo, popisati ga tako, kakor uživa ta kras prava lovska duša. Zakaj torej brezvestno streljati divjega petelina?

Če si ustrelil enega petelina, mislim, da imaš zadosti, ako ne za dlje, vsaj za eno leto. Ostal pa ti bo spomin za vedno, dokler bo bilo tvoje lovsko srce. S tem pa imaš združenega še mnogo drugega lepega. Popoldanski pohod skozi pomladanski gaj, prijeten večer v lovski koči, povratek domov in še mnogo drugih lepih vtisov.

In vse te lepote so mogoče, ako se držiš prirodnih zakonov, pospešujočih mogočni petelinji zarod.

Tisti, ki bo premislil vse to, gotovo ne bo pobijah divjih petelinov. Gledal bo, da se zarede. Seveda pa so divji petelini tudi navihani in imajo razne slabe lastnosti, katere lovci kaj radi izkoriščajo in uporabljajo kot izgovor pri brezmiselnem streljanju. Stari petelini večkrat preganjajo mlajše in jim ne puste peti. V takih slučajih pa je to treba ugotoviti točno in izvesti strokovnjaško, kar pa ni tako lahko. Kaj rado se dogodi, da zapade smrti v takih slučajih nedolžen petelin in preganjalca sploh ni bilo, ali pa da jo je pravočasno odkuril.

Kdo bo torej ravnal po pravi lovski vesti in odstrelil enega petelina, seveda le tam, kjer jih je več, nekoliko prej, seveda ob dovoljenem lovskem času, ne bo toliko grešil, kakor tisti, ki bo odstrelil v enem lovišču več petelinov, ali pa tudi pozneje edinega v revirju.

Pravi lovec ceni divjad tako visoko, da premaga celo lovsko zavist, ki je pri nas poglaviten greh in glavni povod, da ne napredujejo naša lovišča. Pri vsaki priliki slišimo: »Ako jaz ne pobijem, pobil bo moj sosed ali moj naslednik!« Gošar.

Kako naj streljamo divjega petelina. Zaradi tega vprašanja so počrnili lovci in lovski pisci precej papirja. Navdušeni zagovorniki krogle so bili mnenja, da je za tako plemenito bitje, kakor je divji petelin, primerna samo krogla. Temu naziranju so se pridružili tudi tisti, ki ocenjujejo in porazdeljujejo lovstvo le teoretično in so mnenja, da vso visoko divjad moramo streljati s kroglo. Ta razmotrivanja so bila na dnevnem redu skozi precejšnjo dobo let v nemški lovski literaturi. V vsej dobi pa nikoli niso tako nastopali, kakor pri nas le v par kritičnih primerih, ko so naši lovski kritiki zadevo namesto odvijali, le še bolj zmedli. S smotrnim delom in dostojno kritiko so zadevo razčistili in pojasnili popolnoma, v splošno zadovoljstvo vsega lovstva.

Ker se pa tudi med našimi lovci kaj rado načenja to vprašanje in se je včasi celo bati, da pri drugih narodih odvozlano nit mi ponovno zmedemo, sem se odločil navesti, kako so n. pr. Nemci rešili to vprašanje, in na kakšni podlagi.

Poglavitno je vprašanje, zakaj streljamo divjega petelina. V tem smo si gotovo edini vsi, da le zaradi uživanja lepih pomladnih jutr in da ga odnesemo s seboj za spomin, da si ga damo nagačiti in ga gledamo v svoji lovski sobi, ako ne popolnoma takega, kakor smo ga gledali v prirodi, pa vsaj prispodobljenega, visečega na steni, ali opazujočega v kotu na mizici. O posebni lovski in pa strelski spretnosti ni govora, kadar ga streljamo s šibrami. Dokaj zanimivejše bi bilo, če bi streljali petelina s kroglo, kar se pa žal ne strinja z okoliščinami, ob kakršnih ga streljamo.

Kakor je znano vsakemu lovskemu začetniku, poje divji petelin zelo zgodaj, večkrat še v temi, navadno pa v pol-

mraku. Vsak petelinar ve, da je moral večinoma precej dolgo čakati, ako je ravnal po utemeljenih lovskih predpisih, da se je toliko zdanilo, da je videl belo liso na korenu peruti, nazvano in povzeto po Nemcih »zrcalo« (Spiegel). Kaj rado se dogodi, da petelin tako dolgo ne čaka in se že poprej prične spreletavati ali pa gre na tla h kokošim. Posebno stari petelini, ki so prav za prav ponos lovca, so navadno dokaj bolj muhasti in samo prisluškujejo, kje se bo oglasil kak rival, da se zapodi vanj. Pri taki razsvetljavi pa je izključen dober strel s kroglo. Nekateri so mnenja, da bi se posluževali daljnogleda. Res je, da se z daljnogledom vidi dosti bolje, ali odvisno je zopet od pozicije, v kateri je petelinar, kajti streljati z daljnogledom ni prav lahko. Nadalje pa imamo lovce, ki so zoper uporabo daljnogledov; večina jih pa tudi nima. To bi bil eden tehtnih vzrokov, zakaj da streljamo petelina s šibrami.

Kakor že omenjeno, streljamo petelina, da ga damo nagačiti, ali da ga podarimo v isto svrho dobremu prijatelju. Za to pa je neobhodno potrebno, da je petelin kolikor mogoče malo razstreljen. Če streljamo petelina s kroglo in ga pogodimo kolikor toliko dobro, ga krogla, če še tako majhnega kalibra, v največ slučajih raztrga, da ni za nobeno rabo. Seveda, na to mi bodo zagovorniki streljanja petelinov s kroglo takoj hoteli odgovoriti, če mi niso znani gladki izstrelki in posebni, majhni kalibri. Ali tudi proti tem sem se zavaroval. Streljal sem tudi že sam petelina z gladko kroglo, ga tudi pogodil, ali ga prav tako izgubil, kakor moj dober lovski prijatelj, ki ga dolgo nisem mogel uveriti, da je za streljanje petelinov uporabljiva le puška za šibre. Gladka krogla predere petelina in mu največkrat ne povzroči posebne rane. Petelin, pojoč v višini, tudi težko zadet, razširi krila in splava. Zadostuje samo dobrih 100 m in že je postal petelin kljub skrbnemu iskanju plen roparic, ali pa ti ga bo prinesel čez par mesecev vsega raztrganega in nagnitega nabiralec borovnic, ki ga je našel zaritega v visokem gostem borovničevju.

Krogla povzroči izkrvavljenje, odnosno ranjenje važnih organov, in sicer na vsako razdaljo, na kakršno smo v stanju pomeriti točno, za kar se nam nudi lepa prilika pri večji divjadi v primerni razsvetljavi. Pri šibrah, osobito drobnejših, na manjšo razdaljo, katerih večja količina zaeno udari še dosti močno na trup, pa nastopi navadno trenutna smrt ali popolna onemoglost zaradi živčnega pretresa.

Iz navedenih razlogov streljamo petelina s šibrami, ne s kroglo. Onim, ki trdijo, da moramo streljati vso visoko divjad s kroglo, pa mislim, da bo zadostovalo vprašanje, koliko gozdnih jerebov so že ustrelili s kroglo, kljub temu, da je tudi ta prijetni krasitelj naših gozdov zapisan med visoko divjačino! Gošar.

Kljunači gnezdijo tudi pri nas.

Imel sem večkrat namen poročati o tem »Lovcu«, no, pa je izšel članek iz peresa dr. I. Ponebška v januarjevi številki t. l. Le nekaj podatkov še. Večkrat sem čital, da je ta ali oni lovec ustrelil ali videl kljunača že koncem avgusta in začetkom septembra. To so sigurno kljunači, ki so se izvalili pri nas. Že l. 1917. sem opazil kljunače preko vsega leta v Mariji Reki nad Št. Pavlom. Toda trditi ne morem, če so tam tudi gnezdili. Od l. 1919. pa jih opazujem leto za letom na Smrekovcu nad Šoštanjem. Opazoval sem jih vsa leta zvečer, ko so preletavali na pašo, ali zjutraj, ko so odhajali k svojim gnezdiščem. Leta 1923. — junija — pa so našli delavci pri napravi »požara« (na goloseku požgo vejevje in vrhove, pozneje pa se tam poseje žito) gnezdo s štirimi jajci, raz katera je zletel kljunač. Pustili so gnezdo in nekaj vejevja v okrožju, toda samica ni hotela več valiti. Ko bi se bil za stvar zanimal, bi bil jajca seveda vzel za zbiratelje, tako pa so propadla. Zame ni več dvoma, da gnezdijo kljunači v večjem številu tudi pri nas, po

večini le v gorah. Vsekakor pa ima, kot sem dosedaj opazil, vreme vpliv na gnezditev. Če nastane v času pomladne selitve močnejši mraz, oziroma pade več snega, se pričnejo parili kljunači že pri nas in so bržkone že vsled tega primorani gnezditi tu. To mojo domnevo bi podprla mogoče še opazovanja drugih lovcev v bodoče. Jaz vsaj sem opazil, da se je parilo aprila in majnika vedno več kljunačev tedaj, če je padel sneg marca in aprila. Da gnezdijo tako zgodaj, kot trdi g. dr. Ponebšek, se mi zdi čudno. Jaz vsaj sem l. 1924. opazil 20. maja na Smrekovcu tri pare kljunačev, ki so se »lovili« — parili. Prav l. 1924. pa je bilo še maja po hribih mnogo snega. Ali so valili, oziroma pripravljali za drugo gnezdo?

V Šmihelu n. Mozirjem, 12. febr. 1928.

Ivan Dolinar.

Zanimivosti prvega letošnjega kožuhovinarskega sejma. Kakor je bilo že večkrat na raznih mestih omenjeno, nam kožuhovinarski sejmi, prirejeni po »Divji koži« omogočajo, da spravimo našo prvovrstno kožuhovino do veljave. Tisti kvaruhi cen, ki so kupovali in prodajali kože pod roko in so imeli namen, zaradi svojega lastnega dobička kožuhovinarski sejem slovenskih lovcev oslabiti, so bili tudi letos postavljeni na laž. Trdili so, da »Divja koža« išče lastne koristi, da hoče izkoristiti slovenske lovce, ter ni v stanju doseči cene, kakor jih dosežejo oni. Tisti, ki so jim nasedli, so menda sedaj uvideli, kdo je merodajen pri prodaji kožuhovine in si bodo enkrat za vselej zapomnili utrpelo škodo.

Pa ne še samo to, na sejmišču so grozili, da se bodo pritožili pri oblasti, češ, da »Divja koža« ni upravičena prodajati kožuhovino. Posebno jezična sta bila dva taka prekupčevalca iz Ribniške okolice. Ko so ju hoteli prijeti in legitimirati, če sta ona upravičena prodajati kožuhovino, sta izginila. Slabše se je godilo tretjemu iz Poljanske doline, ki so mu dokazali, da si je lisičje kože pridobil krivim potom in so mu jih zaplenili. Zagovarjati se bo moral pred sodnijo.

Ker je dokazano, da so največji kvaritelji cen kožuhovine baš taki elementi, je dolžnost »Divje kože«, da zahteva od vsakega prodajalca ali prekupca kožuhovine, da se izkaže ali z lovsko karto kot producent ali pa z obrtnim listom kot trgovec. Priliko narediti konec taki nereelni trgovini, imajo v prvi vrsti tudi orožniki, ki neštetokrat srečajo na deželi razne prekupčevalce, ki nimajo pravice za trgovanje.

Po izjavi tujih kupcev, ki se zanimajo le za večje količine kož, katere tudi dobro plačajo, so bili z letošnjo robo prav zadovoljni glede kakovosti kakor tudi zaradi prikrojitve.

Splošno pozornost pa je vzbudila srednje velika koža kune belice, ulovljene v okolici Čabra ob hrvatski meji. Imela je popolnoma jasno rdečkasto poddlako. Stari lovci in lovitelji kun so trdili, da so tu pa tam, ali prav redko videli take pojave pri kunah in eden izmed njih je videl tudi že tako lisičjo kožo. Kljub temu in čeprav se je videl na finih dlačicah prehod iz belega v lahno oranžno, ki se je prelilo v popolno rdečkasto barvo, je trdil neki lovski vsevedež, da je koža barvana ali zamazana od krvi, in hotel o tem prepričati seveda tudi vse navzoče. Na vprašanje, zakaj bi kdo tako kvaril dragoceno kunjo kožo, je molčal. Zanimivo bi bilo, ako bi se oglasili tudi drugi opazovalci prirode in njenih, včasi res čudnih pojavov, kakor tudi prirodoslovci, da bi se razjasnil ta nadvse zanimiv pojav.

—s.

Streljanje srnic. K notici, navedeni v »Lovcu« meseca decembra 1927, o nedopustnem streljanju letošnjih srnic, moram na žalost sledeče pripomniti:

Ne samo člani S. L. D., ampak žalibog tudi nekateri odborniki in zaupniki neke podružnice smatrajo, da so občinska lovišča izvir stalnih letnih dohodkov v svrho kritja njih zakupnin. Ne ozirajo se niti najmanj na potrebno konzervativno vzgojo in značaj lova in na po-

trebno pomnožitev divjačine v revirju. Ne vedo, da lov ni nič drugega kot narodnogospodarska kulturna panoga in za nas v splošnem posebne vrednosti. Zboljšanje današnjega, v nekaterih občinskih loviščih slabega stanja divjačine je mogoče doseči le z dobrim zgledom in požrtvovalnostjo odbornikov in zaupnikov posameznih lovskih podružnic, ki so deloma zakupniki občinskih lovišč. Da njihovo stremljenje ni vzgoja lova in razpoditev divjačine, dokazuje sledeče dejstvo:

V nekaterih občinskih revirjih celjskega sreza so se izvrševale brakade dva- do trikrat na teden do konca decembra 1927. Pri teh brakadah, ki so jih celo vodile lovno strokovne osebe, in katerih so se udeležili odborniki podružnic S. L. D., je padlo, kakor se javno govori, več dveletnih srn in par srnic.

Ali ni čas, da se vzbudi misel za vzgojo in zavarovanje srn posebno v preveč izkoriščanih revirjih ter se omeji veliko število brakad, ki bi se prav za prav mogle izvajati le za srnjake, ter bi se opustile v času, ko so srnjakom že odpadli rogovi?

Ali ne bi bilo umestno, da se vendar že pretrese vprašanje o kakem jamstvu zakupnika lovišč za vzgojo in za rejo divjačine, posebno srn, v občinskih loviščih, katera večinoma zaradi spekulativnih namenov nekaterih zakupnikov od leta do leta propadajo? V.

Stekel pes pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. Od novega leta 1928 imamo strogi pasji zapor.

Priklatil se je k Sv. Lenartu stekel pes iz Radehove. Lotil se je vsakega človeka in ogrizel mnogo psov. Šest ogrizenih ljudi se je zdravilo v Pasteurjevem zavodu v Celju.

Steklega psa je ustrelil na trgu pri Sv. Lenartu gospod Adolf Dimnik, pekovski mojster pri Sv. Lenartu. Dan na to je ustrelil še tri ogrizene pse. Šentlenarški župan je dovolil Dimniku odstrel steklega in ogrizenih psov ter tako preprečil daljnje nesreče.

Novele iz životinjskoga svijeta je naslov knjigi, ki jo je napisal prof. dr. Miroslav Hirtz, urednik »Prirode« v Zagrebu. V knjigi so novele, ki opisujejo prirodo in razne dogodke iz živalskega, posebno duševnega življenja.

Knjiga je lično opremljena in ilustrovana. — Vsebina je sledeča:

Iz bijele čitanke. — Je li i to instinkt? — U lovu na srnjaka. — Ti, pseto jedno... — Noćnik. — Zadnji zagrljaj. — Čovjek i demon. — Pa da je ne volim? — U smrt za tuđu djecu. — Nerazdruživi. — Skitnica. — Za sjajne mjesečine.

Cena knjigi je 30 Din, s pošto 4 Din več in se dobiva samo pri dr. M. Hirtzu, Zagreb, Mesnička ul. 39.

Nagrade. Veliki župan je priznal Rihardu Loserju in Josipu Eppichu v Kočevju za dne 19. novembra 1927 na pogonu v občini Novi Lazi pri Kočevju uplenjeno 36 kg težko volkuljo, oziroma 38 kg težkega volka nagrado v znesku 500 Din, oziroma 400 Din.

Novi člani S. L. D. se imenoma natisnejo v Nahrbtniku. Ako tekom 14 dni ni od nobene strani ugovora, se priglašenci sprejmejo kot člani.

Popravek. Na str. 36 beri »krepko narodno čutečemu možu« namesto krepko čutečemu možu.

★

Odbor Slovenskega lovskega društva poziva gg. lovce, ki žele postati člani S. L. D. in se njihovo bivališče nahaja na teritoriju ljubljanske oblasti, naj se javijo ustno ali pismeno pri sekciji Ljubljana, oni lovci pa, kojih bivališče leži v mariborski oblasti, naj naslovijo svoje dopise na sekcijo Maribor, ker bi sicer Slovensko lovsko društvo njihovih dopisov ne upoštevalo ter bi se sprejem novopriglašencev samo zavlekel. Člani naj se obračajo v vseh zadevah vedno le na ono sekcijo, kateri pripadajo po svojem bivališču.

Odbor S. L. D.

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani. Spored za letošnjo pomladansko vzrejno (derby) tekmo ptičarjev vseh pasem, ki se bo vršila v nedeljo dne 15. aprila 1928 v lovišču Ljubljana in Moste, se je na zadnji odborovi seji določil takole:

Na predvečer 14. aprila ob 20. uri bo pozdravni večer v »Ljubljanskem dvoru«. Drugi dan ob 7 zjutraj zbirališče na vrtu restavracije glavnega kolodvora v Ljubljani. Tam bo smotra psov, nato odhod v lovišče. Kosilo bo pri Sedmici »7« v Mostah; zvečer ob 20. uri poslovilni večer v »Ljubljanskem dvoru«, kjer se bo razglasil izid tekme in se razdele darila.

Vodja te tekme bo g. Anton Schuster, trgovec v Ljubljani, Mestni trg 25, kateremu naj se čimprej pošljejo prijave. Prijavnina za klubove člane znaša 20 Din.

Za sodnike so naprošeni gg. Feliks Justin, dr. Jan. Lokar in dr. Iv. Lovrenčič.

V poštev za to tekmo pridejo psi, ki so bili poleženi po 1. decembru 1926, ter se lastniki psov ponovno vabijo, da priglase in pripeljejo svoje pse polnoštevilno na tekmo. Natančnejše podatke o preizkušnji dobi vsak v »Določilih«.

Za to tekmo je določil klub poleg kolajn tudi predmetna in denarna darila.

Obči zbor Kluba ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani. Iz zapisnika 8. občega zbora K. L. P. Bil je dne 3. marca 1928 ob 8. uri zvečer v »Ljubljanskem dvoru«.

Predsednik otvori občni zbor, pozdravi navzoče, posebno dr. Vilka Pfeiferja iz Maribora in prof. Žmitka kot zastopnika J. K. S. in kluba ljubiteljev jamarjev. Spomni se umrlih članov kluba I. Welleyja in Krakerja ml., nakar navzoči v znak sožalja vstanejo. Nato poda predsednik kratek pregled o preteklem letu.

Iz tajnikovega poročila je razvidno podrobnejše delovanje kluba v preteklem poslovni dobi.

Klub je priredil pomladansko tekmo ptičarjev in jesensko tekmo španijelov v ljubljanski okolici ter jesensko vzrejno in širšo poljsko tekmo za ptičarje v mariborski okolici.

Blagajnik poroča o dohodkih in izdatkih posebno glede prireditev tekem.

Poročilo gospodarja je obsegalo v glavnem inventarno premoženje.

Poročilo vodje rodovne knjige izkazuje vknjiženih 188 psov v J. R. P.

V imenu preglednikov računov poroča Fran Avčin, da je našel s sopreglednikom račune v redu, predlaga občemu zboru, da se da odboru odrešnica s posebno zahvalo blagajniku.

Na predlog prof. Žmitka je bil z vzklikom zopet izvoljen za predsednika Franc Urbanc, veletrgovec v Ljubljani, enako za podpredsednika in vodjo rodovne knjige direktor dr. Janko Lokar v Ljubljani.

V ostali odbor so bili izvoljeni:

Julij Koder, Ljubljana, Dunajska cesta 6/III., tajnik; Feliks Justin, Ljubljana, Rimska c. 7/I., blagajnik; Anton Schuster, Ljubljana, Mestni trg 25, gospodar in izvestitelj, ter odborniki: Valentin Lucin, dr. Friderik Luckmann, dr. Vilko Pfeifer, Karel Polajnar, Pavel Stele, Al. Svete

in ing. Friderik Weinberger. Za preglednike računov: Fran Avčin in Maks Jelenc, oba v Ljubljani. Za zunanje zastopnike kluba se izvolijo vsi dosedanji, in sicer: Lize Behrbalkova v Ptuju, Dragotin Klobučar, Bogdan Pogačnik, prim. dr. Hugon Robič, vsi trije v Mariboru, sodni predstojnik dr. Jakob Jan v Krškem, Ralf Račič, direktor v Karlovcu, zemljem. nadzornik Viljem Führer v Kočevski Reki, baron Henrik Lazarini v Smledniku, sodni predstojnik Avgust Leitgeb na Vrhniki. Po raznoterostih se je obči zbor zaključil.

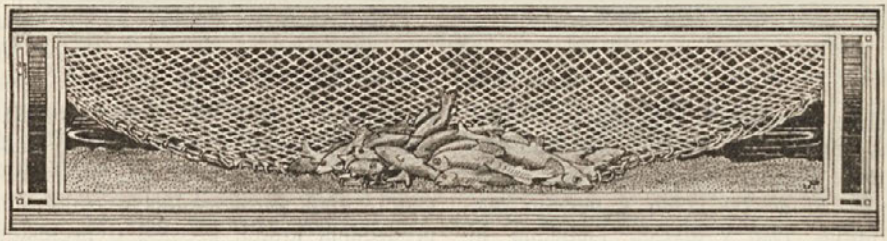

Poziv zakupnikom in posestnikom ribarskih okrajev. Ribarski okrajni odbor prosi ponovno vse zakupnike in lastnike ribarskih lovišč, naj dado v letu 1928. ribolovna dovoljenja samo onim, ki se izkažejo z legitimacijo Slov. ribarskega društva, da so plačali društveno članarino za tekoče leto. Kdor ni član Slov. ribarskega društva, naj ne dobi pravice ribariti.

Poprava v vališču v Želimljem. Upravitelj vališča v Želimljem, gospod gozdni upravitelj Goederer, bo pričel še to pomlad s popravo drugega vališča v Želimljem. Kredit za popravo se je že nakazal.

Postrvji zarod v Želimljem. Ribarski okrajni odbor dobi letos iz vališča v Boh. Bistrici 70.000 komadov postrvjih iker. Polovica iker je že prispela v Želimlje, druga polovica prispe v kratkem.

Interesenti naj sporoče svoja naročila neposredno upravitelju vališča, g. Josipu Goedererju v Namršlju, p. Ig-Studenec.

Cena zarodu še ni določena, bo pa ostala predvidoma ista kakor lani, t. j. 100 Din za 1000 komadov.

Raki v Ljubljanici. Ribiči nam sporočajo, da so videli v Ljubljanici pod Vevčami rake-jelševce. Tudi v Krki se baje raki zopet pojavljajo. Prosimo natančnih poročil o teh pojavih.

Zima 1927/28 in postrvja drst. Pretekla zima je bila za ribjo lov izredno ugodna. Vreme je bilo suho, temperatura zmerna, vode nizke in čiste. To je bilo ugodno tudi za postrvjo drst, ki se je vršila to leto ob najugodnejših pogojih. Upamo, da bo obilo postrvjega pomladka.

Sulčja sezija 1927/28 je bila prošlo šlo zimo zelo ugodna, ker so bile vode, izvzemši začetkom novembra, vso zimo čiste. Večje sulce so ujeli ing. Kobler (15 kg — okraj Litija), ravnatelj Plemelj (dva po 15 kg, enega po 12 kg oziroma 11 kg — okraj Kresnice in Zalog), dr. Munda (11·30 kg — okraj Zalog).

Okvirni ribarski zakon. Slov. ribarsko društvo je sporočilo ministrstvu poljedelstva, da odklanja vladni »Osnutek zakona o ribolovu« (prav: »o ribarstvu«). Dr. Henrik Sleska, član upravnega sodišča v Celju, in predsednik Slovenskega ribar. društva dr. Avg. Munda sta izdelala osnutek okvirnega drž. ribarskega zakona, ki se bo v kratkem razposlal ribarskim organizacijam v kraljevini in ministrstvu poljedelstva. Osnutek okvirnega ribarskega zakona je sestavljen tako, da upošteva ribarske prilike v vseh jugoslovanskih pokrajinah. V Sloveniji bi po tem osnutku ostalo vse pri starem, v drugih pokrajinah pa daje osnutek možnost za na-

predek ribarstva na čim višjo stopnjo. Detajlne uredbe v okviru zakona bi po tem osnutku sklenile oblastne skupščine.

Sulčja drest. Ob priliki sulčarjenja v Krki sem spraševal tamošnje ribiče in stanovalce ob Krki, kdaj se drste sulci. Pripovedovali so mi, da je bila lansko leto glavna drest ob velikem tednu, to je bilo šele v drugi polovici aprila, torej baš takrat, ko so se drstili tudi v Savi in ostalih naših rekah. Kakor se vidi, ni istina, da bi se sulci v Krki drstili poprej kakor v naših drugih vodah. Spominjali so se je zato tako točno, ker so lovili ob dresti sulce za veliki petek. Na dresteh so videli tudi lansko pomlad, kakor pač vsako leto, sulce velikane, ki so se prišli ženit iz oddaljenih temnih globočin. To omenjam radi tega, ker so mnogi trdili, da se je baje nekoč drest vršila v Krki prej kakor drugod in so radi tega za Krko vpeljali izjemni prepovedani čas lova, ki se prične že 15. febr. Ker take izjave zakonite predpise le komplicirajo, bi bilo dobro, da bi ali skrajšali lovo-dopustni čas povsod ali pa ga tudi za Krko podaljšali.

Nadalje pa se je ljudem ob Krki zdelo kar samo ob sebi razumljivo, da je najprikladnejši čas za sulčjo lov baš med drestjo, ko ni posebna umetnost uloviti jih, odnosno zabosti sulca na osti, katere smatrajo tamošnji prebivalci za edino pripravno ribarsko orodje.

Kakor se vidi, mnogo sulcev uničijo v prepovedanem času lova in celo z nedovoljenim orodjem.

Nič boljše ni tudi po drugih krajih, kjer razni brezvestneži kar preže na dresti sulcev. Tako na primer je znano, da so neki nepridipravi streljali sulce pred dvema letoma na dresti v Savi pod predorom pri Globokem na Gorenjskem. Mnogo sulcev pa uničijo redno vsako leto, ko se pridejo drstit v potok Peračico, ki se izliva v Savo nasproti Otočam. Dobro bi bilo, da bi tudi orožništvo posvetilo nekaj pozornosti takim škodljivcem, ki zagrešajo prestopke mnogovrstnih zakonitih predpisov hkratu.

—s.

Dražba lovišča.

Dražba lova. V sredo dne 30. maja 1928 ob 9 se bo oddal pri sreskem poglavarju v Logatcu na javni dražbi v zakup lov občine Planina za dobo od 1. julija 1928 do 1. aprila 1932.

Dražbeni pogoji so na vpogled pri navedenem oblastvu med uradnimi urami.

Razglasi.

Na podstavi členov 64. in 74. zakona o oblastni in sreski samoupravi je sklenila oblastna skupščina mariborske oblasti v VI. seji z dne 22. decembra 1927 zasedanja 1927/1928 naslednjo

Uredbo

o oblastni dokladi na zakupnino lovišč.

§ 1. Zakupniki lovišč plačajo za zdraženo letno zakupnino obč. lovišč 20%no oblastno doklado.

§ 2. Občine morajo pobrati oblastno doklado hkrati, ko pobirajo letno zakupnino, ter jo odpremiti oblastni finančni blagajni.

§ 3. Za plačilo doklade jamčita zakupnik in občina.

§ 4. Lastniki zasebnih (samosvojih) lovišč plačajo 20%no oblastno takso od vrednosti, ki jo ugotovi oblastni odbor od njih zemljišč, naravnost oblastni finančni blagajni.

§ 5. Onemu, ki ne postopa po določilih te uredbe, sme naložiti oblastni odbor doklado, odnosno takso, do šestkratnega zneska, ne glede na kazen po členu 64. zakona o oblastni in sreski samoupravi, ki jo izreka obče upravno oblastvo.

§ 6. Ta doklada, odnosno taksa, se prične pobirati dne 1. januarja 1928.

Oblastni odbor se pooblašča, da predpiše pravilnik o pobiranju te doklade, odnosno takse.

Oblastna skupščina mariborske oblasti v Mariboru, dne 22. decembra 1927. — Predsednik: Dr. Josip Leskovar s. r. — Tajnik: Franjo Hrastelj s. r.

To oblastno uredbo razglašam na podstavi člena 66. zakona o oblastni in sreski samoupravi.

V Mariboru, dne 9. februarja 1928.

S. br. 93/6.

Veliki župan mariborske oblasti:
dr. Fran Schaubach s. r.

Mali oglasi.

Iščem službe kot lovski paznik. Sem kot tak že skoraj 20 let zaposlen in v vsakem oziru kot lovski in gozdni čuvaj dobro izurjen. Naslov pri uredništvu.

Za fazane priporoča podpisana uprava nasadbe s topinamburjem. Pozimi ta sadež fazan sam odkopava. Velik prihranek pri nabavi krmljenja z žitom. Topinambur dobavlja uprava Gvidona Pongratz-a v Dornavi, pošta Moškanjci po 1 Din kg. Pri naročilih čez 1000 kg po 75 par kg.

Iščem odstrel 1—2 malih petelinov (ruševcev). Cenjene ponudbe naj se izvoli poslati pod »Tetrao tetrix« uredništvu »Lovca«.

Uredništvo »Posavskega lovca v Vinkovcih« išče za lovsko društvo v Vinkovcih zanesljivega lovskega čuvaja za fazanska lovišča. Vešč mora biti tudi vzgojevanja psov ptičarjev. Starost ne preko 45 let. Plača 800 Din mesečno ter strelnina za roparice in še druge nagrade. Prošnje je nasloviti na uredništvo »Posavskega lovca v Vinkovcih«.

Prodam 2 risanici kal. 16, 11 mm, Führling, Flobert 6 mm, lovski stol, daljnogled, stojalo za štiri puške z lepim nastavkom, stoječo lovsko uro, tri leta staro istrsko lovsko psico, resasto, ostro na lisice. Razen tega dobro ohranjeno lovsko torbo, več nagačenih divjih petelinov in slik, več letnikov »Weidmannsheila« in poučnih lovskih knjig.

S temi predmeti se lahko opremi majhna lovska soba.

Cena za vse skupaj 6500 Din. — Martin Kolar, krojaški mojster, Vojnik št. 47 pri Celju.

29 leten sin gozdarja z vsestransko lovsko in gozdarsko prakso išče službo kot poklicni lovec, lovski ali gozdni čuvaj.

Ima trgovsko šolo, zmožen je slovenščine in nemščine in je izvrsten za pisarniška dela.

Cenj. ponudbe na uredništvo »Lovca«.

Rabljeno orožje prevzema v komisijsko prodajo in posreduje najboljšo prodajo puškar **F. K. KAISER, Ljubljana.** Po ugodni ceni ima sedaj v komisijski prodaji sledeče puške:

Hammerles dvoc., belgijska, kal. 20, 1500 Din; dve Toplever dvoc., boroveljski, kal 16, 1050 Din; Toplever dvoc., belgijska, kal. 16, 950 Din; Toplever dvoc., belgijska, kal. 14 mm, 900 Din; enocevka, kal. 14 mm, 300 Din; enocevka-risanica, kal. 9·3 in menjalna cev kal. 5·6, 1200 Din; enocevka risanica, kal. 6·5, 1300 Din; trocevka, kal. 12×12/6·5, 1400 Din; trocevka, kal. 16×16/9·3, 1800 Din; Browning-puška, avtomat, kal. 12, 1300 Din; repetirka Mauser, 8 mm, 1200 Din; repetirka, 8 mm, 600 Din; Flaubert-puška »Bayard« 22, polavtomat, 300 Din.

Priporoča tudi svojo zalogo novega orožja, municije, lovskih priprav, pasti za divjačino ter vse potrebščine za ribjo lov. Izvršuje vsa **popravila orožja.** Priznano najboljše **montiranje daljnogledov** na puške ter popravila ribarskega orodja po najnižjih cenah.

Listnica uredništva.

Nadaljevanje članka »Lovstvo za Valvasorjeve dobe« in mnogo drugih člankov in člančičev, ki so bili že postavljeni, se je moralo odložiti za majevo številko. Obseg »Lovcu« je z ozirom na sredstva, ki so zanj na razpolago, omejen na 32 do 36 strani, ne vštevši inseratov.

Dr. V. Jeločnik:

Lov in lovstvo za Valvasorjeve dobe.

Spremljajmo Valvasorja, ki nas vodi širom tedanje Kranjske, da vidimo in slišimo, kaj ve imenitnega za nas lovce mož, ki je pretaknil in presledil vse kotičke svoje domovine, da bi radovednemu svetu in čitalcu — eyner kuriösen Weldt und desgleychen Lesern — naslikal in opisal ljubljeno očetnjavo v čim lepši luči!

Pri gorenjskih gozdovih omenja Valvasor posebno Blatnik, gozd, ki leži pod Sv. Goro pri Litiji in pada severoiztočno proti Mediji. Tu so imeli prebivališče risi, lisice in jerebi; kar se tiče poslednjih, potrdim to lahko iz lastnega izkustva, dasiravno je ta lepa šuma že precej izsekana. Kot botaniško zanimivost naj omenim, da sem našel v Blatniku takoj pričetkom gozda za Sveto Goro slečnik ali pritlikavi sleč (Rhodothamnus Chamaecistus L.), ki v vsem Vaškem pogorju, kateremu pripada Blatnik, ne raste nikjer drugod; od glavnih najdišč — Kamniških planin — pa je ta postojanka oddaljena nad 50 kilometrov. Tudi sem videl v Blatniku že precej redkega, lepega metulja apolona (Parnassius Apollo L.), na sosednem Roviškovcu (932 m) pa raste še dosti pogosto lepi jeglič (Primula auricula L.); na Jablani pa in na njenih obronkih pri Čolniših in Šentlamperlu, ki se razprostirajo južno od Roviškovca in Sv. Gore proti Savi je še nekaj parov kolorn (skalnih jerebov).

Kamniško Bistrico, ki je še danes biser prirodne lepote in bogato zatočišče lovne divjačine, slavi Valvasor, da ima obsežne gozdove — bukove, macesnove, jelove in smrekove, v katerih žive jeleni, srne, divji prašiči, risi, lisice, zajci, divje mačke in jazbeci, v posebno velikem številu pa gamsi in divja perutnina: jereb, gozdni (divji) petelin, ruševec itd.

V Kamniški Bistrici omenja pri opisu rek in potokov tudi tamošnji znameniti prirodni most pri Predoslju, kjer je za njegovih časov stala kamenita miza, za katero so obedovali lovci, loveči v tej bogati gorski dolini.

Jelenov, risov in divjih prašičev v Kamniški Bistrici davno več ni. Tudi mnogoštevilni gamsi, ki razveseljujejo danes oko turista in vnemajo kri in srce lovca, so se zaredili šele v zadnjih desetletjih vsled razumne in z velikimi stroški uvedene pravično-lovske gojitve od strani zakupnikov.

Jelene je hotel tu zopet zaploditi svojedobni zakupnik iz Wiener-Neustadta. Spustil je v lovišče divjad, ki je bila vzrastla v nekem zagrajenem košutnjaku (obori). Imela je grdo razvado, da je luščila skorjo smrek. Vsled tega so jo morali zopet odstreliti do zadnjega komada. V ostalem pa so bili ti jeleni, kolikor sodim po rogovjih, ki sem jih videl, prav zanikarna, degenerirana in slabotna pasma.

Ker je bil pravkar govor o Kamniški Bistrici, naj navedem na tem mestu zanimivo bajko, ki jo Valvasor priobčuje v VIII. knjigi (str. 811) pri opisu duhovnih redov in fara (von den Orden und Pfarren in Krain) o cerkvi Sv. Primoža in Felicijana pod Malo Planino nad Kamnikom: »V bližini cerkve, malo nad isto, vidi se kamenit možak na konju, obkoljen od lovskih psov in zajcev. Pravijo, da je v davnih časih neki gospod tu lovil zajce in svetega Primoža žaljivo pozval, da naj mu pomaga zajce goniti. Za kazen je gospod na mestu okamenel.«

Že v uvodu sem omenil, da je skušal Valvasor razjasniti vsako tajinstveno stvar s prirodno razlago. Tudi o okamenelem lovcu nad Sv. Primožem ne verjame, kar govori bajka, temveč pravi, da vsa stvar izgleda v bližini popolnoma naravna in ni nič drugega, kakor naravni kamniti sklad — eine natürlich Fels-Formation — in da ima le od daleč nekako sličnost z jezdecem, psi in zajci.

Pripomniti pa moram, da se je ohranila ta bajka iz Valvasorjevih časov do danes v dolini Kamniške Bistrice. Narod ve še dandanes pripovedovati o okamenelem »jagru« nad cerkvijo Sv. Primoža, ki je na veliki praznik razgrajal, loveč baš med sv. mašo okrog cerkve. Na poziv župnika, da naj ne moti sve-

tega opravila, je odgovoril oholo: »Pošljite mi sv. Primoža, da mi spodi zajca!« — ali v istem hipu da ga je doletela kazen... okamenel je!

V krasnem lovišču barona dr. Karla Borna pri Sv. Katarini nad Tržičem, ki je danes v Sloveniji najlepše in najbogatejše glede veledivjadi, se je istotako zaplodila jelenjad z uvozom. Oče sedanjega lastnika je zaplodil jelene, ki jih je dobil iz naravnih, slobodnih revirjev. Istotam se je pa docela ponesrečil poskus z grivato divjo ovco — Ammotragus tragelaphus, Mähnenschaf — iz severne Afrike. Ta žival ima od podbradka preko vratu in prsi, med sprednjimi nogami in ob njih dolgo, skoraj do tal segajočo grivo. Na glavi nosi dokaj veliko in masivno, polžasto zavito rogovje in igra v severnoafriških, skoraj docela golih skalnatih gorovjih s tropičnim podnebjem isto vlogo, kakor jo igra pri nas gams. V naših večinoma zaraslih, od oktobra ali novembra do aprila ali maja zasneženih planinah pa ta eksota ni mogla uspevati. S svojo grivo, ki pri starih ovnih (samcih) sega skoraj do tal, je nabrala ta žival toliko snega, ki je v grivi zledenel in jo oviral v hoji in plezanju, da niti ni mogla priti do krmišč, kjer so ji pozimi polagali seno in oves.

Večina jih je klavrno omagala v grmovju in snegu. Če so hoteli v lovišče uvesti novo vrsto, in sicer divjo ovco, bi se bila sigurno bolje obnesla in izdatneje napredovala evropska — korzikanska vrsta: Muflon (Ovis musimon Schreb. Mufflon, Muffelschaf). Ta je že v različnih srednjeevropskih loviščih Nemčije, v Karpatih, Sudetih in drugod dobro aklimatizovana in lepo uspeva.

Kdor pa ima srečo, da more gojiti v svojem lovišču naše domače reprezentante visokolovne divjačine: jelena, srnjaka in gamsa, divjega petelina, ruševca in jereba, ta pač nima vzroka, da bi si belil glavo z importom in naseljevanjem tujih in v naš planinski okvir niti estetično, niti prirodno, niti lovsko spadajočih novih vrst!

Od prevratnih posledic decimirana,[10] nekdaj krasna kolonija kozorogov (Capra Ibex L., Alpensteinbock) pri Sv. Ani pod Ljubeljem, last Friderika barona Borna, spada na popolnoma drugo stran razmotrivanj, ker je to poskus zopetnega naseljevanja nekdaj tu živeče ali že pred stoletji izumrle divjačine.

Z istega stališča nam je smatrati poskus zopetnega zaplojenja svizcev (Arctomis marmota, Murmeltier) v istih loviščih (Košutna), kjer so se nekaj let obdržali in celo pomnožili, potem pa zopet izginili. Vredno bi bilo ta poskus zopet ponoviti!

[10] Pri Sv. Ani so poleti 1927 z lanskimi mladiči vred našteli 24 kozorogov. — Ur.

V uvodnem opisu posameznih predelov Kranjske — Boden ali Bodem — omenja Valvasor najvažnejše, kar se lova in divjačine tiče.

O Jeseniškem predelu (Asslinger Bodem) piše, da tam razen brinjevk (Krammetsvögel) ni videl nikakih drugih ptic. Po opisu teh ptic — črno perje in rumen kljun — pa moramo soditi, da to niso bile brinjevke, temveč planinske kavke (kramparčica, Pyrrhocorax alpinus L., Alpendohle). Seveda moramo vzeti to njegovo trditev tako, da ob poti ali cesti, kjer je peš ali na konju potoval, ni videl drugih ptic, ker sam (stran 135) pravi, da je v Jeseniškem dokaj divje perutnine, posebno divjih petelinov in ruševcev in pa prav veliko gamsov.

O Ljubljanskem polju omenja, da je na njem mnogo škrjancev,[11] katerim je velik neprijatelj neki gospod Schweiger, ki jih dokaj prevari in ulovi v svoje mreže in nastave.

Čudno je, da Valvasor nikakor ne spominja naših »ciparjev«, ki so gotovo že za njegove dobe strašili po Ljubljanskem polju in barju, dasi popisuje prirejanje ptičjega lima zelo natančno.

Za naše gozdarje in botanike naj omenimo, da je bilo za časa Valvasorja v Tržiškem predelu (Neumärcktler Bodem, Pertersizhe) še mnogo tisovine — Eyben-Holtz (Taxus baccata L.), ki je danes že redka in jo moramo v naših planinah skoraj prištevati naravnim spomenikom!

O Palovških hribih blizu Kamnika pravi v II. knjigi (str. 144), da je tam mnogo risov in dosti dobrih lovcev in strelcev.

Stari boršt (pri Smledniku), Gamberški in Kolovški gozdovi, Utik, Planjava (pri Podpeči v Moravški dolini), Jelovica in Šipek (pri Motniku), Sviben (pri Litiji) in Udenboršt so imeli dosti jelenov, srn, zajcev in divje perutnine, Belopeške planine pa posebno mnogo gamsov.

Krumperški boršt in Log pri Moravčah pa nimata za časa Valvasorja — in menda tudi danes ni drugače — razen lisic in zajcev nikake druge divjadi, kvečjemu poljske jerebice in navadne ptiče.

O Prezrenskem gozdu pri Radovljici in Zajelenjeku pri Polhovem gradcu pravi Valvasor, da sploh nimata nikake divjačine; v poslednjem pa raste tako debela leskovina, da bi jo lahko imenovali drevo. Ime Zajelenjek pa nam svedoči, da je gotovo tudi tam bival nekdaj kras gozdov, ponosni jelen — seveda, če so že za časa Valvasorja izsekali in iztrebili šumo

[11] Morda so bile cipe?

tako, da ni rastlo nič, razen leščevja, je tam veledivjadi davno odzvonilo!

Našo Ljubljanico omenja Valvasor kot posebno priljubljeno prebivališče in shajališče povodne perutnine in močvirnikov.

To, kar piše o Ljubljanici Valvasor v II. knjigi (str. 155), so za nas več ali manj »tempi passati« in je Valvasor žalibog »prophéta temporis acti«, ker pravi, da se na Ljubljanici in ob njej posebno rada drži mnogovrstna divja povodna perutnina, divje gosi, mnogo vrst rac, labodov in sličnega. Množica teh ptic da je neštevilna in se mora vsakdo čuditi mnogoštevilnim različnim vrstam; Ljubljanica pa je posebno priljubljena labodom, ker redkokdaj zamrzne in labodi jo obiskujejo kakor nekak drugi »Caystrum«, ki je slovel zaradi njih.

V opisu svoje priljubljene »Dolenjske strani« nam je Valvasor že v predgovoru, oziroma v predhodnem kratkem opisu označil marsikaj, kar se tiče blagostanja v lovskem oziru. Tako piše (II. knjiga, str. 186) o Krškem polju, da je izredno bogato poljskih jerebic, ki so jih takrat lovili v mreže, ki so redko ostale brez bogatega plena.

O Štangi — Stangenwalder Boden — ki se razprostira v dolžini kakih 20 km za Savo od Besnice skoraj do Šmartna pri Litiji — poslednji obronek tega hribovja je litijski Sitarjevec — pravi Valvasor, da ima mnogo divjačine, pa tudi mnogo divjih lovcev.

Valvasor je bil sploh bister in natančen opazovalec v tem pogledu. Nimam namere, da vpletem v to razpravo tudi ribe in ribarstvo za Valvasorjeve dobe — naj to stori kdo drugi, ki je boljši ribič od mene in ima več interesa na tem — vendar naj omenim, kakega mišljenja je bil Valvasor že takrat o ribjih talovih. Omenja, da je v Šmartnem pri Litiji neverjetno mnogo hiš, kjer »Bog roko ven moli« (II. knjiga, str. 181 in 187), in pa, da Šmarčanom diši vino mnogo bolje kakor voda, kljub temu pa jim gredo v slast ribe, ki prihajajo vendar iz vode, tako izvrstno, da nobena voda, niti shramba (ribnjača) nima miru pred izvestnimi Šmarčani, in da se ti ribji sladkosnedeži tako vestno drže starega pregovora, da je riba v tretji vodi strupena — piscis in tertia aqua venenum — da sme pri njih riba plavati tretjič, to je použita, samo v vinu. Misli, da jih je mnogo, ki ribarijo — seveda tatinski — samo ponoči, redko podnevi.

Od srca se mora smejati človek, ki pozna tamošnje prilike, kako odlično je Valvasor stvar pogodil. Ribiški zakupnik Šmartinske reke in njenih pritokov bo pa z obema rokama podpisal, kar nam je Valvasor tako humoristično opisal že pred 250 leti!

Od dolenjskih gozdov, ki jih označuje Valvasor kot manj razsežne v primeri z gorenjskimi, in o katerih pravi, da nimajo smrek — danes je dosti smrečine po vsej Dolenjski — temveč samo bukovje, omenja Soteški boršt, Dobovec, Hrastnik in Dolgired, gozdove v neposredni bližini stalnega mu bivališča, gradu Bogenšperka. Pravi, da so bogata skrivališča jerebov. Poslednje omenjeno pogorje pa, ki se razprostira vzporedno s Savo proti Kumski skupini, oziroma proti Sopoti, pa je bilo za Valvasorja bogato jelenov, prešičev in risov.

Tudi v poslednjem času se je tu naselil zopet ponosni jelen, vendar so mu dan in noč z braki in šibrami za petami!

Tako je bilo tudi v ostalih dolenjskih šumah, na primer v Magovniku, Struškem borštu, Svibenšku i. dr. dosti in vsakovrstne divjačine.

O Kočevskem — Gottscheer Bodem — nam je zapustil Valvasor v II. knjigi (str. 218) sledečo, posebno zanimivo svedočbo: »Ker je zemlja tu manj rodovitna in daje samo eno letino, je blagoslovljena s tem, da so ji poklonila nebesa namesto posejane in vzrasle letine letečo (krilato); v jeseni preplavijo namreč prepelice ta predel v tako mnogoštevilnih krdelih, da je knez Turjaški tekom treh tednov ujel nad 3000 prepelic. Leta 1666. je nekdo, ki je prisostvoval takemu lovu — Wachtel-Beitz — nalašč zapisoval, kaj se je ujelo in to javil cesarskemu dvoru s »specifikacijo«, namreč, da je grof Wolff Engelbrecht Turjaški, deželni glavar Kranjske (blagega spomina) v treh tednih ujel sledeče:

gozdnih prepelic	2259
gozdnih jerebov	120
gozdnih jerebic	26

Če pomislimo, da je bil te vrste lov namenjen v prvi vrsti prepelicam, ki so sedle v taki ogromni množini pri jesenski selitvi združene na Kočevskem in da se je ves ta lov odigral naravno več ali manj v krajih, kjer se prepelica navadno drži — po polju ali redkem grmovju — se ne moremo načuditi ulovljenemu številu — 120! — jerebov.

Še danes slovi Kranjska glede jerebov in prof. Valentinitsch je smatral Gotenice na Kočevskem za njih najbogatejše lovišče v srednji Evropi, vendar bi bilo dandanes tudi najstrastnejšemu in najspretnejšemu jerebarju nemogoče upleniti v eni ali več jesenskih sezonah 120 jerebov, kaj še v 3 tednih! Pa tudi najprefriganejši zankar ali mrežar ne bi takega uspeha danes več dosegel. Prepelic se menda v vsej Sloveniji ne ustreli — in če

prištejemo tudi latinsko ujete — ali ulovi v enem letu toliko, kolikor jih je ta blagopokojni Turjačan ujel leta 1666. v kratki dobi treh tednov.

Ta števila, posebno kar se tiče jerebov, in pa vse drugo, kar nam popolnoma verodostojno pripoveduje Valvasor o lovu in divjačini, navdajajo nas sicer s ponosom, dasi žalibog samo za davno pretekle čase; marsikdo pa bo z menoj vzdihnil: Kaj bi dal le za par let lovskega življenja v tej dobi!

O Ribničanih nam istotam pripoveduje Valvasor, da izvažajo razen staroslavne »sühe robe« tudi ogromno število — gewaltigviel — polšjih kožic v oddaljene kraje in strani sveta; isto nam poroča tudi v II. knjigi (str. 211) o Dolenjcih sploh, oziroma o Kranjcih vzhodnojužne strani, to je »Srednje Kranjske«.

Polha (Myoxus glis L., Siebenschläfer, Bilch) že tu kratko omenja: da je mala živalica, velika kot veverica ali podgana,[12] in da ne živi nikjer tako pogosto kot na Kranjskem; tako mnogoštevilen je, da jih lahko ulovi en sam kmet jeseni po več tisoč. Kožice ali krzno te živalice uporabljajo za podvlako (Futter), katero prodajajo kot tako, ali pa kožice same, in to daleč naokrog po svetu. Da je meso polha dobra jed, sveže in nasoljeno, piše Valvasor v zgoraj omenjeni knjigi (II.), obširno poročilo pa obeta za pozneje.

Pri popisu hribov »Srednje Kranjske« omenja naš avtor, da prenočuje knez Turjaški s spremstvom, kadar jeseni lovi po tamošnjih gozdovih »veliko divjačino« — danes bi rekli k visokemu lovu pripadajočo divjačino — v Krvavi peči pri tamošnjem županu — Supan oder Dorff-Schultzen — slično kakor so prenočevali gospodje iz Ponovič in Vidernice (Botnija) pri županu na Roviših pod Sv. Goro, ki jim je tudi redil lovske pse.

Od večjih gozdov tega dela Kranjske omenja Valvasor Sotesko, Kočevski gozd (Friedrichsteiner Wald), Rog, Javornik, Krim (Chorim), Lošinjski gozd, Mokriški boršt, Petelinjek, Podpečnik, Prestrano, Veliko goro (Veliki ribniški boršt), Rogatec, Sebunek, Žernavec i. t. d. kot bogata lovišča jelenov, srn, petelinov in jerebov, posebno pa medvedov.

Tudi dandanes je še našel ta kralj kranjske favne zadnje zatočišče — upajmo, da za nedogledno prihodnost — ravno v nekaterih teh ponosnih šum in pri razumnih gospodarjih tamošnjih lovišč.

Na Javorniku Valvasor posebej še omenja jame, kjer gnezdijo divji golobi — Columba livia L., jamski ali skalni golob

[12] Tako velikega polha še nisem videl. Pis.

(Höhlen- oder Felsentaube), praded našega domačega goloba, skupno z malim (lesnim) golobom — Columba oenas L., Hohltaube — in obeča poseben opis golobjih jam — Taubenlöcher — v posebnem poglavju.

O Lošnijskem gozdu na Kočevskem poroča Valvasor, da je tam pred kakimi 14 leti — tedaj okoli 1615. l. — knez Turjaški priredil lov, na katerem je bilo ustreljenih v enem dnevu osem medvedov. Na tem lovu je medved potolkel in nevarno, ali ne smrtno ranil dvanajst gonjačev Kočevarjev; ko pa je podrl trinajstega, ki se je slučajno celo sam klical za »Medveda« — welcher auch Bär mit Namen geheissen — je ustrelil medveda na Kočevarju stoječega neki lovec. To dogodbo predočuje drastična slika (bakrorez št. 23) na strani 225 II. knjige Valvasorjeve »Ehre des Herzogthums Krain«. (Glej stran 133.)

(Nadaljevanje bo sledilo.)

—s:

O srnjakovem rogovju.

Pomen rogovja.

Dorastlo in oguljeno rogovje je ponos nosilca. Da srnjak rabi rogovje za obrambo odnosno napad na soplemenjake kakor tudi tupatam proti drugim živalim, je že vsakdo slišal.

Rogovje pa ima še drug, zelo važen pomen. Važno vlogo v življenju igra čut lepote in priroda je to prav previdno izkoristila. Kar je lepo, je vedno bolj zaželeno, kakor pa kaj grdega, odurnega. Posamezni okraski bitij so v zvezi s spolnim razpoloženjem odnosno spolno silo in tako tudi srnjakovo rogovje. Pri ptičah je znano posebno lepo ženitovanjsko perje. Pri raznih mehkužcih opažamo, da imajo samci posebne grebene, ali pa so lepše barvani, posebno, kadar se ženijo. Prav tako je pri gamsih, kjer imajo samci baš lepšo, dolgo dlako, najlepšo v tistih letih, ko so spolno najjačji, to je od 6 do 9 leta. Tako imajo najlepše rogovje tudi srnjaki v dobi, ko so na višku življenjske in spolne moči, to je med 4 in 8 letom. Ko prekoračijo omenjeno dobo, postaja rogovje od leta do leta slabše. Ta pojav je zopet v zvezi z zobovjem, ki se tekom let znatno obrabi in ne more tako dobro več premleti organizmu potrebne hrane. Srne imajo gotovo rajše srnjake z lepim rogovjem kakor kake pohabljence in že zaradi tega je več srn oplojenih od srnjakov z dobro razvitim rogovjem.

Pri tej priliki naj mi bo dovoljeno omeniti, kako previdno ravna priroda, mi pa seveda mnogo škodujemo na njen račun, ko celo v revirjih, ki so slabo zasedeni, večkrat predčasno, pred oploditvijo odstrelimo najboljše srnjake z najlepšim rogovjem.

Odpadanje rogovja.

Ko je srnjak dovršil svoje dolžnosti glede vrednega naslednstva in ne potrebuje več naklonjenosti svojih družic, že se pokaže zopet vpliv narave. Oglejmo si sliki, predstavljajoči rogovje v raznih časovnih odsekih. Na drugi sliki, predstavljajoči rog od 11. avgusta, opazimo pod rožo lahno, senci podobno črtico, ki je pri rogu srnjaka, ustreljenega 30. oktobra, že znatno vidnejša, pri rogu od konca novembra pa že močno zajedena. To so opazovali tudi čitatelji in ugotovili, katero rogovje je bilo pridobljeno pomladi in poleti na zalazu, odnosno na klic, in kateri srnjaki so obležali jeseni, navadno na brakadi.

Omenjena črtica, odnosno razpoka, za katero bi bil morda pripraven izraz »nalom čelnega nastavka«, postaja vedno jačja, dokler rog ne odpade.

Zakaj in kako to, o tem si še niso na jasnem prirodoslovci. Raesfeld je mnenja, da zastajajo večje nove celice, katere povzroča ista snov, ki je poprej nudila hranivo rogovju, dokler je rog

Prerezi rogovja po Raesfeldu.

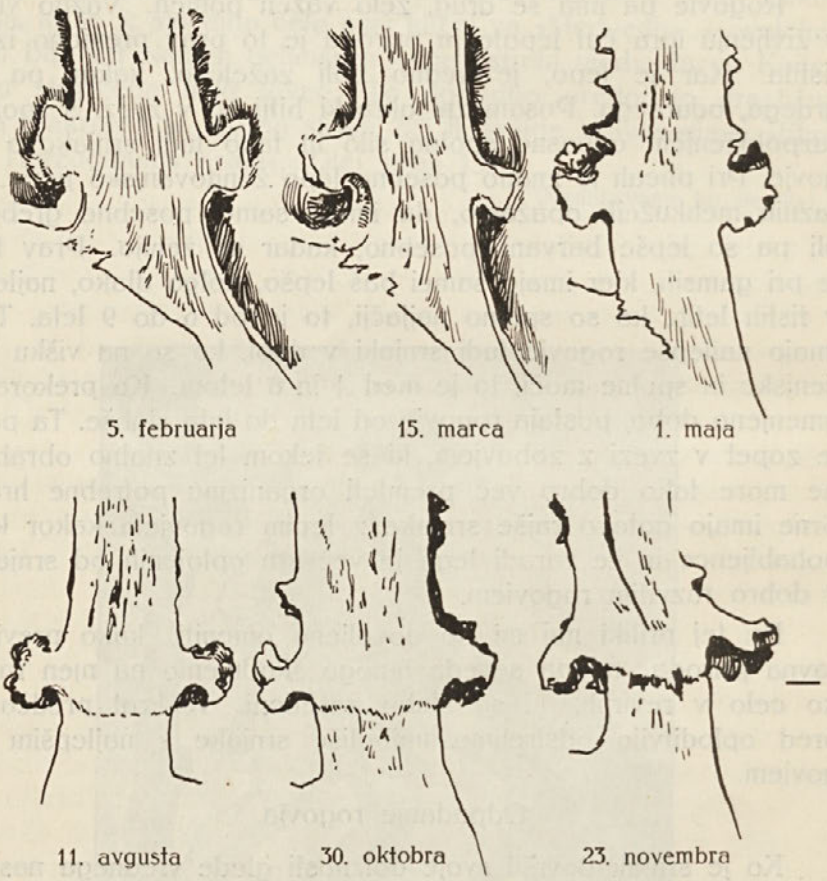

— nalom čelnega nastavka

rastel. Sedaj ta snov uničuje to, kar je poprej stvorila in ustvarila; skrbeti mora, da dobi prostor za novo rast, novo stvarjenje. Krasen prikaz splošnega življenjskega procesa.

Lepega dne vidimo srnjaka brez rog. Večkrat se dogaja, da srnjak izgubi en rog, ko pade od strela zadet. Nič redkega ni, da vidi lovec srnjaka z enim samim rogom. Opazovalci srnjadi, posebno gojilci, so se prepričali, da je imel srnjak trdno stoječe

rogovje, katero je že prihodnji dan odbil, močno udarjajoč ob trde predmete, včasi pa jih odlomil kar na tleh. To je bil povod, da so lovci razširili bajko, češ, da srnjak zakoplje svoje odpadlo rogovje.

Opazovalci srnjakov pripovedujejo, da so slišali tupatam precej glasen pok, prihajajoč od odloma rogu iz čelnega nastavka.

Kdaj srnjak odvrže rogovje, je zelo različno, deloma sem to že omenil. Glasom Raesfelda so močni srnjaki izgubili rogovje n. pr. 25. oktobra, novembra, pa tudi 6., 8., 13., 14., 15., 16., 17., 19., 21., 23., 27., 28. in 29. decembra kakor tudi 3., 5., 7., 8., 13. in celo 30. januarja.

Zanimiva so bila tudi moja opazovanja in poročila lovskih prijateljev. Pred novembrom so odvrgli le redki srnjaki, dočim so po večini oplešili okoli Vseh svetnikov. 23. novembra mi je prišel srnjak z enim samim rogom, dočim mu je odpadel drugi, ko se je zgrudil zadet. Prav tako so mi pripovedovali lovci, da se jim je to zgodilo o sv. Miklavžu. Trditev, da srnjaki v dolini odvržejo rogovje prej kakor v višjih legah ali tudi nasprotno, kar so mi zatrjevali, pa ne drži. Prav tako je napačna trditev tistih, ki so mnenja, da močnejši srnjaki prej izgube rogovje, kakor pa nosilci slabšega rogovja.

Moje mnenje je, da odpadanje rogovja odvisi v prvi vrsti od tiste moči odnosno mase, ki je stvorila rogovje, kar se tudi ujema s citiranim Raesfeldovim naziranjem. Dobil sem precej dobro potrdilo za svojo trditev baš v pretekli sezoni.

Prišel sem do naslednjega zaključka: Leta 1927. so imeli srnjaki izredno lepo rogovje. Za rast rogovja so porabili velik del snovi. Ko je prišla jesen, čas odpadanja rogovja, je bila na razpolago nekoliko manjša količina iste in ni bilo tako brzega razkrojevanja kakor prejšnja leta, ko so nosili srnjaki slabše rogovje, ko je preostala večja količina za uničevanje poprej ustvarjenega. Srnjaki so odvrgli v pretekli sezoni rogovje izredno kesno. O Božiču so ustrelili lovci na tistih naših neizogibnih brakadah močne srnjake z izredno lepim, močno se držečim rogovjem.

Glede razlike odpadanja močnejšega ali slabšega rogovja pa bi se tudi dalo sklepati: Mladi srnjaki od 2—3 leta so gotovo slabši tudi v spolni moči kakor ostali. Prav tako imajo slabše rogovje, za katerega porabijo manj snovi. Ker pa so baš v tem letu na važnem prehodu in se jim v tem času dvigne njihova moč, zato bodo taki srnjaki najbrž odvrgli zelo zgodaj. Podobno bo veljalo menda tudi za peto in šesto leto. Nasprotno pa je pri starejših gospodih, ki imajo sicer še lepo rogovje, mogoče zadnji

spomin na lepe dni, pa jim že odpevajo ptičke sladko melodijo ljubezni. Primanjkuje jim že tiste moči, ki je stvorila zadnjič lepo rogovje, da bi ga tudi uničila. Tak primer sem videl n. pr. pri nekem izredno lepem rogovju srnjaka, ustreljenega o preteklem Božiču v Ribnici.

V svrho točnih ugotovitev bomo rabili poleg rogovja tudi zobovje srnjadi, na katerega podlagi najlažje ugotovimo starost, ki je zelo važna za naše nadaljnje študije. Pri modernih razstavah rogovja vidimo poleg rog viseti tudi spodnje čeljusti. Treba bo, da tudi mi pričnemo s tem, da odkrijemo razne tajnosti prirode.

J.:

Prišla je pomlad zelena . . .

I.

Prvi rahli dih pomladi je že zavel čez poljane in čez sveže razorane njive, ko se je hrepeneče glasil »čirik« jerebice in in odmeval po polju. Razlegalo se je čirikanje jerebice sprva rahlo, boječe, — pozneje pa hrepeneče, nazadnje strastno. V tihih mesečnih nočeh je daleč odmeval njen glas, in čule so ga njene tovarišice, tekle so za glasom. Kam jih pelje? Prišle so do človeških bivališč — prvih hiš bele Ljubljane. Še dalje, k verandi vile na periferiji mesta! V zamreženem prostoru pod verando je klicala uboga jetnica svobodne tovarišice. Ostale so pri njej — dvanajst jih je bilo — vso dolgo noč, do rane zore, dokler jih ni prepodil delavec, hiteč v tovarno.

Prišel pa je marec in srca jerebic je prevzelo čudno čuvstvo. Tesno jim je bilo pri srcu, tekale so samice skupaj, samci so se bojevito obnašali, kmalu se je vsa kita razdelila na pare in ti so se razšli na vse strani. — Zastonj je klicala osamljena samica pod verando na periferiji mesta. Njene tovarišice je niso čule več, imele so druge, važnejše opravke!

II.

Zašlo je solnce. Le zapadne gore žare. Večerni zvon je že odpel... Tedaj se nekaj v mladem žitu zgane, zopet, zopet... Muc, ki je prišel iz bližnje barake, ene izmed onih, ki nam jih je pustila vojna v žalosten spomin, je postal pozoren. Prihulil se je k tlom, le konec repa se mu je nemirno pregibal. Pritekla je po travi jerebica, za njo samček. Tik pred mačkom se jerebica hipoma ustavi, a že prepozno! Nagel skok, krik prestrašenega

samca in glas bolečin samice... Prestrašen je samec sédel v razor in par hipov tiho ždel. Ko se je nekoliko oddahnil od strahu, je krepko zaklical: »Čeržek, čeržek... čerrržek!« Nobenega odgovora! Sfrčal je pod malinov grm in ondi prebil ostali del noči. Klavrno je posedal drugi dan okoli, klical in klical, a brez uspeha. Samice ni hotelo biti odnikoder!

Toda čuj! Proti večeru nenadoma začuje: »Čirik, čirik, čirik... čirik!« Kaj pa je to? Samica! Brž se ji je oglasil: »Čeržek, čeržek, čeržek« — — — frrr... »čiri, čiri, čiri!« Sede, prisluhne: »Čirik, čirik!« »Čeržek, čerrržek«... jo kliče. Kar začuje: »Ko, ko, ko, kokoko, ko ko!« »Guk, guk, guk«... in že je pred verando vile na periferiji! Dolgo je bil pri njej, jo klical, se ji dobrikal, a ni mogel do nje. Ločila ga je kruta mreža. Toda, glej, glej, pazi se, ljubi petelinček! Frrr... Čirik, čirik... čirik! — »Že zopet tu zlodjev maček!« se začuje glas. »Da ga še enkrat vidim, mu že posvetim!« Molk — — — Na zemljo je pala temna noč in luna bleda medle žarke siplje na zemljó... Splazila se je senca k verandi, nekaj dolgega je imela v rokah. Previdno se je bližala vogalu verande. Ko je dospela do ogla, opre predmet v ramo. Posveti se iz njega in razleže se lahen pok. Mačka je bilo konec.

Neznaten dogodek pa je noč zakrila s kopreno tajnosti...

III.

Zarja z zlatom je oblila vzhod,
ptičice drobne so se zbudile,
s petjem milim naznanile

nebeškega kralja zgodnji prihod, in že je bil samček z lepo temnorjavo podkvijo na prsih pred verando, pod oknom svoje ljubice. V tovarni je sirena zatulila in naznanila, da je ura šest in pričetek dela. Samček pa je dvoril jerebici, kokal, jo klical, a vse zastonj! Ko pa je zvonar odzvonil sedem, je pogledal izpod drugega dela verande brak istrijanec, leno zazehal in se pretegnil, a tedaj zagledal novega gosta. Mimo pa je prišel nepridiprav v obliki sosedovega dobermana »Tarzana«, ki pa ni imel smisla za jerebičino ljubezen in je grdo zarjul, samček je pa seveda odletel!

Hodil je k njej ves teden, zjutraj in zvečer. Niso ga oplašili ne ljudje, ne mački, ki so ga zalezovali, ne psi. Vse težave je rad prestal, samo da je bil lahko v bližini samice.

In tako je minilo sedem dni, bilo je sedem jutr in sedem večerov — štirinajst oklicev. Ko pa je minilo sedem dni, osmega pol — — — so škarje mrežo prerezale... in vršila se je slovesna svatba v rožni pomladi!

Anton Godec:

Iz Dravske doline — nastavljanje pasti lisicam.

Tam, kjer se lisice preveč razmnožijo, jih je treba na vse načine preganjati in uničevati, če hočemo imeti lov tako urejen, da nam je užitek, kadar se podamo v lovišče, in nam pridejo pred puško tu zajec, tam fazan, zdaj plaha jerebica, pa tudi srnjak, tam, kjer se goji srnjad. Pridemo pa v revirje, kjer se hodi cele ure, pa le tu pa tam skoči kakšen dolgouhec. Še ta mora pasti, saj se potrebuje. Po pravici se imenujejo takšna lovišča prazna in zanemarjena. Tu so opravili že svoje delo ali divji lovci ali zankarji ali pa lisice in druga ropna divjačina. Kjer je lovišče dobro gojeno, kjer gospodar skrbi, da se vse preganja, kar divjačini škoduje ali jo decimira in kjer se pozimi, ko je divjačina zgolj iz pomanjkanja živeža v stiski, pridno krmi, tam se divjad hitro razmnoži. Lovec dobi za svoj trud lepo plačilo in doživi v takem lovišču marsikatero veselo urico. Kjer ni divjih lovcev in tatinskih zankarjev in se kljub skrbni negi ne more lovišče dvigniti, tam vladajo lisice, kune, podlasice, kragulji, skobci, kanje, pa tudi psi in mačke. — Po mojem mnenju je največja škodljivka in tatica naših lovišč zvita lisica, še posebno tam, kjer se je preveč razmnožila. Zvitorepka lazi in stika vso noč po polju, grmovju in gozdu in premeri malo lovišče v eni noči dva- do trikrat. Napravi pohode, za katere bi človek s svojim zmernim korakom rabil 2 do 3 ure. Tudi podnevi ne miruje, posebno, kadar ima mladiče. Mislimo si družino s šestimi glavami. Koliko truda in skrbi je treba, to množico in še sebe prehraniti. Ne čudimo se tedaj, da ji je takrat vsak plen dobrodošel. Pri tem ji pomagajo zelo razviti čuti — oster vid, tanek sluh in razvit voh. Srnjački, tudi srne v hudih zimah, zajci, gozdne jerebice, divje kure, poljske jerebice, fazani, prepelice, divje race, kljunači, domača perutnina, razne ptice in njih jajca — vse to je zvitorepki dobro obložena miza. Kjer seveda teh slaščic ni v zadostni meri, tam se potepuška zadovolji tudi z mišmi, krti, rovkami, ježi, kačami, žabami in hrošči. Dobre morajo biti tudi kobilice in druga golazen. Hudo je pozimi. Takrat išče mrhovino, odpadke na gnoju in kosti, kjer jih najde, in tudi sad raznih grmov, kakor trnuljice in divjega drena.

Navadno lovljenje kakor čakanje v ponočnih in jutranjih urah, odstrel na pogonih, izkopanje celega zaroda iz lisičine, vse to ne zadostuje, jo številno izrebiti, kajti vlačuga si ve o pravem času pomagati, da odnese zdravo kožo.

Mnogi lovci zastrupljajo lisice s strihninom ali cyaninom. Imajo mnogokrat uspehe, a to lovljenje ima tudi svoje slabe in nevarne strani. Žival zanese kos zastrupljene vade na drugo mesto. Lovec gre po sledu, žival se odstrani daleč od kraja, kjer smo strup položili, in je večkrat za lovca izgubljena. Najde se, ko že kožuh ni nič vreden, ali pa pride nepoštenemu v roke. Lovčev trud se ni poplačal, jeza ga prevzame in mu zagreni veselje do nastavljanja strupa. Po lovskem zakonu je pa tudi odgovoren za škodo, ki bi se morda pripetila, če bi strup kakšna druga žival požrla. V našem kraju se je pred leti dogodil sledeči slučaj: Lovci so nastavljali pozimi s strihninom zastrupljene kose mesa in kosti, ki jih seveda lisice niso pobrale. Ostali so ti čez zimo v gozdu. Spomladi so ljudje grabili listje za steljo svinjam in pograbili tudi te kose. Med steljo so jih našle svinje, jih požrle in točno tudi pocepale. Zaradi tega je bilo veliko krika in vika in tožba za odškodnino.

Za vnetega lovca, ki hoče vsaj deloma znižati število lisic v lovišču, pride tedaj v poštev še lov z železjem. S tem menim past, katero navadno imenujemo »lisico«. Je to priprava, ki se dobi v vsaki večji trgovini z železom in stane 70 do 90 Din. Svojčas smo jih dobivali od znanih tvrdk v Haynau v Šleziji — Nemčija, in sicer R. Weber in E. Grell in drug.

Nisem za to, da bi se lisica popolnoma iztrebila iz naših lovišč, kajti potem bi ne bila več tako raznolična, kakor so zdaj, pa premisli, dragi lovski prijatelj, kakšen užitek imaš, če ti prileti na brakadi nasproti rdeči lat in se ti posreči, ga v prvem hipu podreti. Ali gledati pa moramo tudi, da nam ne izprazni ta zviti grmušar večji del naših lovišč.

Danes že ve vsak lovec, da lovljenje s pastmi ni stvar, katera bi se ne dala priučiti, in najdejo se v vseh krajih lovci in lovski zakupniki, ki so v nastavljanju pasti prav tako spretni in izurjeni, kakor takrat, ko rabijo svoje strelno orožje.

Vsi zakupniki in posestniki poljskih lovišč se še posebno opozarjajo na to lovljenje, kajti prav na takšnem terenu je to še uspešnejše in lažje, kakor v bregovitem kraju. Lisica preišče ponoči njivo za njivo in išče tu svoj plen in to od enega konca do drugega. Ne samo, da nam to lovljenje prinaša izdatne koristi, temveč nudi lovcem marsikatero zadoščenje in veselje. Vsako jutro ga vleče na polje, da pregleda postojanko za postojanko, in kakšna radost ga navzame, če od daleč zagleda rdečega potepuha, potuhnjenega v brazdi v kleščah. Hoče se ti v zadnjem trenutku z vso silo izmuzniti, a vsi napori ne obveljajo. Par krepkih udarcev po smrčku in tatinski ropar je izdihnil svojo grešno dušo.

Toliko pa moram reči vsem lovcem: »Imejte usmlijenje do živali. Vsako jutro vestno preiščite pasti in če najdete plen, ga hitro spravite s tega sveta, da ne trpi muk in bolečin!« Zdravo načelo vsakega ljubitelja narave.

Priložnost za lovljenje se najde vsak čas in povsod. Lov ni težek, vsakdo, ki je količkaj z razmerami poučen, ga lahko izvršuje. Če pa nimaš že koj v začetku uspehov, je treba potrpežljivosti. S časom se bo že kaj ujelo. Bo pa takrat veselje tem večje. Pri tem se pa drži sledečih načel: Brezprimerna pridnost, potrpežljivost in železna vztrajnost so potrebne lastnosti. Ako se ne posreči koj v začetku, ne odnehati. Če je past pravilno nastavljena, mirno čakati, uspeh ne bo izostal.

Poznati moramo samo lastnosti lisice. Večkrat koraka naravnost mimo vade, mnogokrat se skrbno izogiblje nastavišč, drugikrat se ustavi v bližini in od strani voha slaščice, ki jo vabijo, ter mirno spet odkuri. Ali pozabila teh sladkih dišav ni. Čez teden dni spet pride in naravnost koraka proti nevarnemu mestu. Koščki dobro dišijo, pridno jih pobira, noga pritisne na ploščo in že jo drži železo. Ujela se je in nobena sila je več ne reši, dokler ne pride prijatelj s puško na rami in ji upihne latinsko in grešno življenje tega sveta. Končano je. — Enaki prizor se vrši v doglednem času pri drugi pasti, če bo boginja Diana nastavljalcu naklonjena.

Past, o kateri hočem tukaj govoriti, oziroma jo čitateljem predočiti, je tako imenovana »lisica«, v nekaterih krajih ji tudi pravijo »pes«. Je to železje, ki je okroglo ali štirioglato z dvema locnjema, ki se spravita v vodoravno lego s peresom, katerega je treba z močnim pritiskom zlekniti k tlom in ga s ključem zavarovati.

V sredi ima past gibljivo okroglo ali štirioglato ploščo, ki se z jezikom zveže z razpetim locnjem in jo tako drži v vodoravni legi. Vsaka past ima še pripravo, na katero se pripne 1 m dolga veriga. S to se lovno orodje zavaruje za kakšno korenino, da ga ujeta žival ne odnese. Na prostem polju, kjer ni korenin, se veriga ovije na drogec, ki se mora zabiti precej globoko v zemljo, da ga zbegana žival ne izruje. Seveda morata biti past kakor drogec dobro skrita v zemlji. Nekateri lovci priporočajo verigo s sidrom. Tudi v tem slučaju mora biti vse dobro skrito v zemlji ali listju. Če se lisica ujame, vleče past in verigo s sidrom v bližnje grmovje ali gozd v varno zavetje. Tukaj navadno obtiči, ker se sidro zapiči v korenine ali se zamota med vejevjem in žival ne more dalje. Lovec jo lahko najde ali sam ali z dobro izurjenim psom. To pa le takrat, kadar leži sneg. Sled v snegu kaže, kam se je žival podala in kje se mora iskati. Težavnejše je pa, če ni snega in je

zemlja zmrznjena. Tu je težko najti sled, treba je že več truda, da se plen ne izgubi, posebno, če ni psa. Kateri način nastavljanja si prisvoji ta ali oni, je njegova stvar. Na vsak način pa je v grmovju in v gozdu bolj priporočljivo nastavljanje s pritrjevanjem na korenine. Če obhodiš vsako jutro gozde, gozdiče in grmovja, že od daleč lahko zapaziš, ali si kaj ujel, ali pa se moraš še vaditi v potrpežljivosti.

Kdaj naj se pasti nastavljajo? Vse leto se lovec lahko bavi s tem, ali najugodnejši čas je pa vendar za to od srede oktobra do srede marca, ko je lisičji kožuh toliko vreden, ko stot pšenice in še več. Ne mraz, ne sneg nas v tem času ne sme motiti. Le pridno nastavljati, četudi si pri tem delu od mraza maneš roke.

Dalje me vprašate, kje naj pasti nastavljamo? Odgovor na to je kratek. — Povsod, kjer vemo ali slutimo, da lisica hodi, samo ne v bližini hiš, da se kakšen otrok ne ujame ali da kakšna žival čez dan ne sproži peresa, ako nimamo železa s ključem zavarovanega, kar bi pa ne nasvetoval, ker ni dobro vsak dan k pasti hoditi in jo nastavljati. Če greš gledat, opazuj jo od daleč, če se je kaj pri pasti spremenilo. Žival dobro voha stopinje, jih sumljivo ogleduje in nazadnje potuhnjeno odkoraka. Pride drugikrat in vrši se ista slika. V srečnem slučaju pa bo že prvi dan kaj v pasti.

V poletnem in jesenskem času najdemo stopinje lisice v blatu, v pesku in v rahli prsti. To nam je migljaj, kje se tatica klati in kam nam je past dati. V prvem snegu pa nam itak prva stopinja iz njenega brloga pokaže, kam se poda in katere kraje je ponoči obhodila. Tu si tedaj lovec izbere nastavišča in najsi bo to redek gozd z mladičjem, grmovjem ali prosto polje. Seveda mora past dobro funkcionirati. Locnji, zavarovalni kavelj, plošča in ježiček, vse to mora biti lahko gibljivo, pero pa močno, da bliskoma udari, če ježiček odskoči in žival trdno drži. Večkrat se ujetnici kosti zdrobijo in človek bi mislil, da se bo zmuznila, a ni mogoče — držijo jo kite. Le v redkih slučajih se oprosti s tem, da odgrizne bingljajoči kos noge.

Za lov moramo imeti vedno pripravljenih več pasti, najmanj 4 do 5 komadov, tako da nastavimo dve na njive, tri pa v gozd in grmovje.

Povejmo še zdaj, kako se pasti nastavijo. Že pri prvem snegu se bo priden in zvest lovec podal v lovišče ter skrbno gledal, kje bi našel lisičje sledi. Natanko si bo zapomnil, odkod lisica pride in kam vodi njena sled. Vse te poti bodo lovcu povedale in kazale, kam naj past skrije. Podajmo se tedaj najprej na polje. Tu smo našli sled po razgonu. Pred njo pa je skakal zajček, ki mu je lisica sledila. To nam bodi povod, kje je treba past položiti.

Nikdar pa ne v razgon, kjer se zajček in lisica sprehajata, ampak zberimo si mesto 2 do 3 metre stran, posebno na oprašeni njivi. Z nožem, sploščenim kladivom ali lopatico izkopljemo malo večjo luknjo, kakor je past, odstranimo skrbno vse kamenčke, zabijemo zraven kol z verigo, na kateri je železje pritrjeno. Sredina, kamor pride lopatica, mora biti bolj globoka in močno z roko potleptana. Zdaj položimo past, katero smo prej zavarovali s kavljem. Ne sme pa biti preglоboko, pa tudi ne preplitvo položena. Od vseh strani se z rahlo prstjo zagrne, prosto ostane samo železo znotraj z lopatico vred. Primemo jeziček, pritisnemo ga na locenj in napravimo železje sprožljivo. Previdno pokrijemo vse z drobno, če je mogoče, s presejano prstjo, in sicer tako visoko, kakor je okolica. Če smo to prst rahlo poravnali, odvijemo kavelj. Past je nastavljena. Tam, kjer je zemlja težka, ilovnata, mokra in se v času deževja prime blato železa, da se težko sproži, se natrosi pod locnje in lopatico zdrobljena šota, mah, drobna trava ali posušeno konjsko blato in se vse to pokrije z rahlo prstjo. Če lisica stopi na tako nastavljeno past, se mora sprožiti in jo ujeti.

Za vado služi vse, kar roparica rada išče in ji gre v slast, to so čreva perutnine, drobovina zajcev, glave in noge kur in golobov, šoje, vrabci, kosi mačke ali veverice, miši, male ribe, pa tudi ogrci rjavih hroščev in drugo. Vada se razreže ali razseka na majhne kosce in se vrže 4 do 5 kosov okoli železa, in sicer 30 cm od lopatice, vedno bolje dalje kakor bližje. — Ako nastavljamo past z verigo, na kateri je sidro, ne zakopljimo to preglоboko v zemljo. Lisica z vso močjo, če jo past pograbi, skoči proč in odnese vse proti gozdu, kjer se v grmovju ustavi. Če imamo dobrega psa, se hitro srečata. Drugače pa je, če lovec brez tega išče. Veliko truda je večkrat treba, preden jo najde, posebno takrat, če ni za seboj pustila nobenega sledu.

Mnogo lovcev priporoča nastavljanje pasti s sidrom. Ako imajo pri tem dobre izkušnje in lepe uspehe, naj pa obvelja. Najboljša mesta za to so vedno nanovo oprašene ali z gnojem potrosene njive.

Bavimo se dalje z lovljenjem v gozdu in grmovju. Ljubljeni gozd! Vsak lovec ga mora dobro poznati. Izbrati si mora tedaj mesta, kamor bo zanesel železje in prekanil lisjaka. Saj hodi lovec vsak dan po lovišču in ima dosti priložnosti, poiskati primerne kraje, kjer se bo ropar pokazal. Velja pa naj, nikdar polagati lovno orodje preblizu potov in cest in tudi ne tam, kjer drvarji opravaljajo svoja dela. Ujeta lisica se lahko opazi, če je ni lovec v zgodnjih jutranjih urah spravil v svoj nahrbtnik ali na ramo. Tatov tudi za take reči ne manjka, lisica zgine s pastjo vred.

Lovec pa, ki se v potu svojega obraza trudi za kožuh, mora praznih rok domov. Pogoste pohode za pregled pasti pri belem dnevu opazijo tudi potepuhi in izmikavci vsake baže. Naenkrat past izgine, ne da bi vedeli za tata.

V redkem lesu tudi vrane, šoje in srake hitro najdejo ujeto roparico. Njih neprestano vztrajno vriščanje in krakanje opozori ljudi na mesto, kjer se je žival potuhnila, ki zgine večkrat s pastjo v malho nepoštenjakov. V gozdu in v grmovju ne sme biti vdolbina, v katero položimo železo, večja kakor to samo. Pokrije naj se pa z drobnejšo prhlico, ki jo najdemo v bližini pod listjem in igličjem, ali pa z materialom, ki ga izkopljemo iz spodnjega dela mravljišča. Lahko se porabi za to tudi posušeno konjsko blato ali sprhlina, ki jo poiščemo v štorih vrb, smrek in drugih dreves. Če smo past zjutraj skrili, bi svetoval šele drugo jutro tja nametati kosce vrabcev, drobovino zajcev, kur in drugo. V najgostejšem visokem gozdu, v mlaju in v grmovju je upanje, da bodo prinesli prihodnji dnevi gotov uspeh.

Veriga pa se mora v gozdu kakor v grmovju vedno pritrditi na kakšno korenino. Če se žival ujame, se tukaj čuti bolj varno in ne dela s takšno silo, da bi se oprostila. Mirno se potuhne in čaka, kaj se bo zgodilo. Opozorim še, da se za pokritje nikdar ne smejo rabiti reči, ki bi preprečile, da bi se locnji popolnoma ne zaprli in stisnili. Takšne reči so igličevje, zgornje plasti mravljišča, vejice in kamenčki. Pripeti se, da kamenček zleti med locnje, ki potem zija. Žival se smuzne in nas pozdravi s šopkom dlake, ki jo je tam pustila.

Znano je, da lisica rada obhodi vse kupčke v gozdu, vsa mravljišča, krtine in tudi štore, se spravi na nje in večkrat tam zapusti to, kar lovčevemu nosu ne ugaja. To nam bodi migljaj, da tam skrijemo past. Vado je treba nametati okoli kupov, nikdar pa na vrh. V bližini pa obesimo na vejo kakšnega drevesa meter visoko drobovino zajca ali kure. S čudno zaupljivostjo se spusti žival na vrh, opazuje in voha dišeče slaščice in se ujame s prednjimi nogami. To pa se ne pripeti samo lisici, ampak marsikatera kuna je na ta način prišla v nahrbtnik neumorno zalezujočega lovca.

Če pa takšnih kupov ni tam, napravi naj jih lovec sam, v sredini jih močno potolče in stepta in nastavi past. Prav ugodna mesta za lovljenje so travniki in njive sredi gozdov. Te obišče lisica rada in išče tam miši, hrošče, ogrce in žabe. Ona sama opozori lovca, kje jo naj zalezuje.

In končno še nekaj o lovljenju pozimi v snegu in mrazu. Marsikdo bi mislil, da je konec nastavljanja, ko nastopi zima, zapade sneg in zmrzne zemlja. Ne, temu ni tako. Tudi pozimi

lahko nadaljuje lovec to delo in v tem času bo imel še več uspehov, če se tam klati več teh roparic. Priložnost za nastavljanje dajo najgostejši mlaji, skladišča drv, kupi vejevja, snega prosta obrežja potokov in rek in različna druga mesta, katera sneg pri močnih vetrovih ne zamete. Morajo pa biti vedno prosta snega in dostopna živali, ki jo hočemo ujeti. Tu je treba skrbeti, da past ne primrzne na zmrzlo zemljo in da ostanejo vsi deli železa prožni. Zato moramo jamo, v katero položimo past na polju, nastlati okoli in okoli z močno posušeno drobno prstjo ali doma posušenim konjskim blatom, v gozdu pa s šoto, prhlico dreves ali pa s konjskim blatom. S tem materialom pokrijemo tudi past in namečemo okoli 4 do 5 koscev vade.

Še bolj zanesljivo pa pozimi nastavljamo, če si napravimo iz tankih deščic ali pločevine škatlo, ki ima obliko železa, v katero to položimo, nastavimo v izkopano jamico, pokrijemo s tankim kosom papirja in še zakrijemo s prej imenovanimi sredstvi. Lisica, večkrat tudi kuna, ki išče živež, stopi nič hudega sluteč na mesto, predere papir in sproži past. Ujeta je. Naglo odskoči, a breme na nogi jo zadržuje; ali ostane na mestu ali se pa vleče v bližnje grmovje, kjer se zamota in mirno čaka. Mož s puško pride, jo najde na mestu ali pa mu sled v snegu kaže, kam se mora obrniti. Ne hodi dolgo, kajti blizu v grmovju tiči roparica, ki ga plaho gleda. Lovec, imej usmiljenje z njo! Vsem pa obilen plen in lovski blagor!

Naš kožuhovinski trg in naša kožuhovina.

Letošnja kožuhovinska sejma sta uspela izredno dobro tako glede organizacije kakor tudi doseženih cen. Izborna organizacija je privabila nebroj trgovcev Jugoslovenov; prišli pa so tudi iz Anglije, Avstrije, Češkoslovaške, Francije in Italije. Visoke cene so rodile v naših lovcih zaupanje v skupno prodajo. Le dobremu vodstvu »Divje kože«, sestoječemu iz direktorja Ljubljanskega velesejma in »Lovske zadruge«, ki si je ogledalo organizacijo svetovnih kožuhovinarskih sejmov, tudi v Lipskem, se imamo zahvaliti za izredne dohodke našemu lovstvu, posebno poklicnim lovcem.

Baš letošnja kožuhovinska sezona naj bo našim lovcem kot producentom kož divjačine dokaz, kako neresnične so trditve raznih prekupčevalcev, da »Divja koža« ne bo mogla nuditi takih cen, kakršne plačujejo prekupci. Dokaj kožuhovine so nekateri znosili preko meje in so dosegli nižje cene, kakor so jih plačevali veletrgovci kožuhovine »Divji koži«. Kot potrdilo temu služi menda

tudi to, da so razni prekupčevalci kožuhovine še pri vsaki dražbi prosili »Divjo kožo«, da proda tudi njihovo robo. To gre na račun tistih, od katerih so prekupčevalci kupovali seveda pod ceno, ker drugače ne bi mogli shajati.

»Divja koža« prejema vsako leto toliko kožuhovine, da so za njo zainteresirane svetovne firme. Kakor hitro pridejo tujci na naš trg, postanejo merodajne tudi svetovne cene. »Divja koža« vzame od lovcev neznaten dobiček 2%, dočim si lahko mislimo, kaj vzamejo prekupčevalci. Ker so prekupčevalci uvideli, da jim »Divja koža« s svojim postopkom zelo škoduje, so si zelo prizadevali, da jo uničijo in potem ne glede na svetovne cene po svoje kramarijo.

So razni lovci, ki so mnenja, da posebno lepo blago prodajo bolje izven države kakor doma. Baš ti so se letos posebno urezali. Tako je neki zakupnik lova, tuj državljan, nesel nekaj posebno lepih kož v Nemčijo v nadi da bo dosegel boljše cene in s tem napravil veselje svojim lovcem. Ali kako se je zmotil, ko so mu naše lepo blago plačali kakor tamošnje, še dosti slabše. Iz tega se razvidi, da je merodajna samo količina, ali pa specialna roba, katero si lahko izberejo trgovci le pri veliki količini. Za tako lepo blago se je n. pr. zanimalo letos nekaj Italijanov. Dočim je bila splošna cena navadno, srednje dobro prikrojenim lisicam 350 do 580 Din, so ti plačevali izbrano blago po 620 Din. Ali žal, dobili so samo 5 kož po svojem okusu, čeprav je bilo na sejmu nad 50 kož, ki so po dlaki bile enake, ali pa še lepše kakor omenjenih 5, a slabo prikrojene in slabše sušene.

To naj bo v dokaz, kaj pomeni dobra priprema. Kakor že večkrat omenjeno, gre vsako leto na tisoče dinarjev v zgubo radi površnosti lovcev pri razkoženju in pri sušenju kože. Koža, najsi bo že ta ali druga, mora biti lepo slečena. Posebne pazljivosti je treba pri kožah, odrtih na meh. Koža ne sme biti razrezana, vse koščice morajo biti, tudi iz tačic, skrbno odstranjene. Noge kakor tudi rep morajo biti prerezani do trupla. Pred sušenjem mora lovec kožo očistiti preobilne maščobe. To doseže najbolje, ako kožo odrza s kakim topim, lesenim predmetom. Prav tako mora biti tudi previdno sušena. Napeta mora biti na posebni deski, noge in rep pa razpeti z majhnimi deščicami. Bistvena pogoja za lepo kožo pa sta dolžina in primerna širina. Vsako, posebno zimsko kožo lahko brez skrbi precej stegnete. Posušena kožuhovina mora biti shranjena v primernih suhih prostorih; najbolje je, če visi.

Če bi bili naši lovci letos tako ravnali, bi bili dosegli na letošnjem kožuhovinskem sejmu še lepše cene. Prav tako, kakor z lisicami, je bilo tudi s kunami. Cene so sicer zadnje dni pred

sejmom precej padle, ali so kljub temu radi konkurence trgovcev dosegle lepe cene. Kune zlatice so plačevali od 1300 do 1660 Din, dočim so visoko ceno pri belicah dosegle samo posebno lepe, do 1160 Din. Med belicami je bilo par kož, ki bi bile pri pravilni prikrojitvi dosegle najmanj 1000 Din, pa so bile prodane za dobrih 800 Din.

Veliko partijo kun belic je prodajal neki Dalmatinec. Razločevale so se od naših bistveno po velikosti in po nekoliko krajši dlaki, ali trgovci se niso zanimali zanje in nudili znatno nižje cene.

Pri lisicah so plačevali prav dobro tudi tako zvane poljske lisice, večinoma tuje provenijence. Te imajo nekoliko krajšo dlako. Dosegle so ceno od 240 do 430 Din. Neki trgovec je potreboval veliko količino, ki mu je bila tokrat na razpolago. Po večini so bile bolje prikrojene, kakor naše lepe, gorske.

Ostale kožuhovine ni bilo veliko. Primanjkovalo je dehorjev, katere so plačevali od 210 do 290 Din, jazbecev, ki so dosegli ceno 66 Din, nadalje vider, od 550 do 840 Din, veveric, po 20 Din, in pa polhov.

Baš pri polhih bi se pri dobri organizaciji in pri lepo prikrojeni robi dalo največ doseči. Za polšje kože, ki so vedno zelo cenjene in so dosegle tokrat ceno 10 Din, je glavni svetovni trg Slovenija. Ali kaj se hoče, ko jih prodaja vsakdo, komur se pač poljubi. Pri ostali kožuhovini si še ne upajo toliko kvariti cen, kajti polagoma se že pričnejo zavedati, da je tudi za ta posel potrebna posebna pravica, lovska karta za producenta, obrtni list za prekupčevalca. Pri polhih, ki ne spadajo pod lovski zakon, pa kramari vsakdo, kakor se mu poljubi.

Ker je v interesu naše države, da dvignemo ceno surovinam, namenjenim v inozemstvo, je treba, da tudi oblasti nekaj ukrenejo in pričnejo gledati na prste raznim neupravičenim trgovcem v mestu in na deželi.

Važen predmet našega kožuhovinskega trga so tudi zajci, katerih pa pride žal komaj stoti del v skupno prodajo. Zadnjič so dosegli kljub svoji srednje dobri kvaliteti ceno 19 Din. Tudi nekaj krtov po 4 Din, belih podlasic od 80 do 95 Din in rjavih podlasic po 15 Din je bilo izdražbanih. Posebni trgovci so se zanimali tudi za domače mačke in jih plačevali do 20 Din za komad. Divje mačke in gamse smo pogrešali. Srnine kože so plačevali od 19 do 22·70 Din.

Upajmo, da se bodo koncem koncev naši lovci končno le zavedali, da je mogoče le s skupnim delom kaj doseči. Pomagajo naj naši »Divji koži«, ustanovljeni edino v interesu jugoslovenskega lovstva.

Poročilo sodnikov

o prvi porabnostni tekmi za brake-jazbečarje pri Medvodah.

Dne 1. decembra 1927 je bila v lovišču pri Medvodah tekma »Kluba ljubiteljev brakov« za visoke brake, kateri se je pridružila »Sekcija za brake-jazbečarje« istega kluba s porabnostno tekmo za svojo pasmo. V lovišču je bilo nekaj divjačine; v nekaterih delih so jo psi takoj spodili, v drugih pa le s težavo ali pa sploh ne. Za napravo barvnih sledi nam je vodstvo na žalost dalo premajhen prostor na razpolago. Sledi so se morale zaradi tega na 200 korakov daleč položiti in v razdalji 30—50 korakov druga od druge. Zadnje je bilo tudi nekoliko vzrok, da so bili nekateri psi pri tej preizkušnji zmedeni. Za napravo sledi se je uporabila barva srne, ustreljene pred dvema dnevoma. Kot sodniki so sodelovali predsednik S. L. D. in J. K. S. dr. Ivan Lovrenčič, dalje Oskar Kosler, Ortnek, in kot pripravnik upravitelj Ivan Göderer, Ortnek. K tekmi je bilo privedenih šest psov in dva k smotri.

Uspeh posameznih preizkušenj je bil sledeči:

1. Barak-Ortnek J. R. Bj. št. 33, KZR 1074/ö., OeHStB Dbr/100. Ocena dobra. Lastnik Ernesto pl. Bernetich, vodnik lovec Janez Meglič. — Pes išče dobro. Ko neki brak prižene lisico v njemu dodeljeni revir, pride sam na sled in skupno gonita divjačino dalje. Pozneje ponovno izpuščen, ne more ničesar več najti. Na barvni sledi odpove popolnoma in se ne da pripraviti do tega, da bi se sledi le lotil. Mačko zelo ostro napade in jo po daljšem oblajanju in večkratnih brezuspešnih poskusih končno zadavi. Izkaže se kot najostrejši vseh navzočih psov. Privezan ostane ob strelu mirno na svojem mestu. Dobi »Prav pohvalno priznanje« in posebno darilo 100 Din za najboljše delo napram roparicam.

2. Ria-Hrastnik J. R. Bj. št. 27, KZR 1024/ö. Ocena prav dobra. Lastnik in vodnik Sepp Harnitzky. Izpuščena takoj vzdigne zajca ter ga goni brez presledka, vendar kmalu gonjo opusti in se vrne k vodniku. Išče lepo in

sistematično naprej, pride do lisičine in zleze vanjo Ko pride nazaj, izgubi zanimanje za vse drugo. Nato se odpokliče. Na barvni sledi nekoliko cenca, jo dvakrat izgubi, se pa sama popravi tako, da pride končno do srne, kjer se pa ne obnaša popolnoma pravilno. Mačko oblaja strastno. Prosto odložena ne ostane dolgo na mestu. Dobi III b darilo, snažilno garnituro za puško in bronasto plaketo J. K. S.

3. Bella-Hexe von Maltein J. R. Bj. št. 32, KZR 190/ö, OeHStB 52. Ocena dobra. Lastnik in vodnik Oskar Kosler. Vzdigne kmalu zajca ter ga goni dalje časa zdržema in gladko. Barvno sled izdeluje na jermenu, enkrat jo mora vodnik odnesti. Pri srni se ne obnaša po želji. Mačko prezre popolnoma. Neprivezano odložena se vede ob strelu pravilno. Dobi II a darilo, 200 Din, lovski nož in srebrno plaketo J. K. S.

4. Fricka-Hrastnik J. R. Bj. št. 19, KZR 765/ö. Ocena prav dobra. Lastnik Ernesto pl. Bernetich, vodnik lovec Janez Meglič. Dolgo ne more najti divjačine, končno goni kratko in najbrž zajca. Pozneje se še enkrat izpusti in tedaj išče prav pridno, toda nič več ne more najti. Na barvni sledi dela precej sigurno, večkrat jo zgreši, tako da se mora zopet spraviti na sled, ter pride končno do srne. Mačko ostro napade in jo prav pridno ustavi. Privezana ostane ob strelu mirno na mestu. Dobi »Prav pohvalno priznanje« in termofor.

5. Ass-Ortnek J. R. Bj. št. 23, KZR 1009/ö. Ocena dobra. Lastnik Oskar Kosler, vodnik lovec Franc Škapin. Išče pridno, vendar dolgo ne najde divjačine. Končno vzdigne zajca ter ga zdržema in s polnim glasom goni. Na barvni sledi dela na jermenu, enkrat se zmoti, se popravi in pride k srni in se tam pravilno obnaša. Mačko napade večkrat ostro, pa je ne more pravilno zagrabiti. Privezan ostane ob strelu pridno na mestu. Dobi II b darilo, 200 Din, lovski stolček in srebrno plaketo J. K. S.

6. Nimrod II-Hrastnik J. R. Bj. št. 10, KZR 433/ö. Ocena dobra. Lastnik Peter Štepic, vodnik lovec Štrekelj. Išče precej pridno, se parkrat oglasi, vendar ne pride do prave gonje. Barvno sled mirno, sigurno in z velikim zanimanjem na jermenu izdeluje in pride brez pomote do srne. Mačko ostro napade, toda ne more je sam zadaviti. Da bi ob strelu mirno na mestu ostal, je premalo zvežban. Je nadarjen pes, ki bi pri boljšem vodstvu in večji vaji lahko več pokazal. Dobi III a darilo, 100 Din, kopčo, bronasto plaketo J. K. S. in posebno darilo 100 Din za najboljše delo pri barvni sledi.

K smotri sta bili privedeni:

1. Ase-Orehek KZR št. 1033/ö., poležena 7. aprila 1926 iz Bessie von Hasberg KZR 298/c po Žuti-Lom KZR 418/ö. Vzreditelj Edvard Dolenc, lastnik Ernesto pl. Bernetich. V splošnem dobro zgrajena jelenjerdeča psica b. z., z nekoliko prekratkim gobcem in uhlji, zelo šibka in zaostala. Ocena dobra.

2. Celly-Ortnek KZR št. 1161/ö, poležena 1. februarja 1927 iz Bella-Hexe v. Maltein JRBj 32 po Pater-Wiesenau JRBj 31. Vzreditelj in lastnik Oskar Kosler. Prav dobra jelenjerdeča psica b. z., brezhibnega stasa, je pa v razmerju z višino nekoliko prekratka. Ocena prav dobra.

To je v bistvu uspeh naše prve porabnostne tekme za brakejazbečarje, za katero se je opazilo v tukajšnjih lovskih krogih veliko zanimanje in katera je pokazala, da pridobiva ta pasma pri ljubiteljih glasnega lova v Jugoslaviji od dne do dne več prijateljev.

Preglednica uporabnostne tekme brakov-jazbečarjev.

Žreb	Jugoslov. rodovna knjiga	Klubov vzrejni register	Številke učinitve: 0 = nezadostno 1 = zadostno 2 = dobro 3 = prav dobro 4 = odlično	Predmeti preizkušnje 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Vsota doseženih številk	Ocena	Častna, dodatna in specijalna darila	Predmetna darila	Smotra	Opomba: I. nagr. = 215 točk II. „ = 180 „ III. „ = 150 „ Nv. P. P. = 130 „ P. P. = 90 „
				Način iskanja	Obnašanje pri gonji divjačine	Na vrvici	Davljenje	Ustavljanje	Obnašanje pri ustreljeni divjačini	Poslušnost	Obnašanje po strelu	Prosto	Na vrvici						
			Št. strok. vred.	10	14	16	12	2	6	6	2	4	1						
Št.	Št.	Št.	Ime psa	Učinitev														Ocena	Ime vodnika
1.	33.	1074/ö	Barak Ortnek	III. 30	III. 42	·	III. 36	·	·	II. 12	IV. 8	·	III. 3	131	N. v. P. P.	Din 100·— za najboljše delo na roparice	·	dobro	Poklicni lovec Janez Meglič
2.	27.	1024/ö	Ria Hrastnik	IV. 40	II. 28	II. 32	·	III. 6	III. 18	III. 18	II. 4	I. 4	·	150	III. b	·	Pribor za snaženje puške	prav dobro	Jos. Hornitzky
3.	32.	190/ö	Bella Hekse v. Maltein	IV. 40	IV. 56	III. 48	·	·	III. 18	III. 18	IV. 8	IV. 16	·	204	II. a	Din 200·— ter srebrna plaketa J. K. S.	Lovski nož	dobro	Oskar Kosler
4.	19.	765/ö	Frika Hrastnik	III. 30	II. 28	II. 32	·	IV. 8	II. 12	II. 12	IV. 8	·	III. 3	133	N. v. P. P.	·	Thermos	prav dobro	Poklicni lovec Janez Meglič
5.	23.	1009/ö	Ass Ortnek	III. 30	IV 56	III. 48	II. 24	·	III. 18	II. 12	IV. 8	·	IV. 4	200	II. b	Din 200·—	Lovski stolček	dobro	Poklicni lovec Škapin
6.	10.	433/ö	Nimrod II. Hrastnik	II. 20	II. 28	IV. 64	II. 24	·	III. 18	II. 12	I. 2	·	II. 2	170	III. a	Din 100·— Din 100·— za najboljš. barvarja	Skopča	dobro	Poklicni lovec Štrekelj

Vodja tekme: Iv. Zupan l. r.

Sodnika: Oskar Kosler l. r., dr. Iv. Lovrenčič l. r.

Ako bi bili zadržani, morajo o tem pravočasno obvestiti prireditelja, po potrebi brzojavno, da se preskrbi lahko namestnik.

Dolžnosti sodnika pri razstavah, smotrah in tekmah so v glavnem sledeče:

Vsak sodnik mora izvrševati svoj posel ugledu Kluba primerno in se mora po možnosti izogibati vsakega spora z udeleženci prireditve. Zato se naj ne spušča v neplodno razpravljanje z nezadovoljnimi lastniki psov. Ako bi nastopali ti na neprimeren način, je dolžan, obvestiti o tem ali sam ali po rediteljih takoj vodstvo prireditve, da se ukrene vse potrebno za nemoten potek prireditve.

Sodnik mora priti točno ob napovedanem času, da se prične brez zamude z oceno psov. Pravočasno predvedenje psov je pa stvar rediteljev.

Sodniki Kluba smejo poslovati le pri od njega priznanih prireditvah. Kdor bi se zoper to vedoma pregrešil, tega je treba odstaviti. Če razveljavi Klub iz kateregakoli vzroka že podano priznanje za kako prireditev, morajo tudi sodniki odpovedati svoje sodelovanje.

Noben sodnik ne sme soditi pri razstavah in smotrah psov iste pasme, kakor je njegov pes, ki se prireditve udeleži, in ne pri tekmah, kjer tekmuje njegov pes. Enako ne sme soditi psa, ki je bil še pred osmimi tedni njegova last.

Ako je sodniku znano nečistokrvno pokolenje kakega predvedenega psa, ga ne sme oceniti. Če izve sodnik po izrečeni oceni o nečistokrvnosti ocenjenega psa, je dolžan, da vloži ugovor proti oceni na merodajnem mestu.

Sodnik mora vsaj v teku dveh tednov po prireditvi izročiti vodstvu prireditve o njej za objavo primerno poročilo.

Ugovori proti sodbi sodnikov so nedopustni, če ni zagrešil sodnik kake formalne napake. V nobenem slučaju ni dopusten ugovor glede pasemskih znakov. Telesna in učinitvena ocena se ne moreta izpodbijati z naknadno sodbo drugih sodnikov ali s kakim sodniškim sosvetom.

Tovariševska dolžnost sodnikov je, da ne kritizirajo napram javnosti sodbe svojih drugov.

Smrt je utrgala iz naših vrst 26. februarja t. l. Ivana Rozmana, dolgoletnega gospodarja Slov. lovskega društva in odpremnika Lovca, ki je bil znan zlasti med dolenjskimi lovci.

Rodil se je 20. septembra 1868 v Ljubljani. Najprej je služil dva meseca nad sedemnajst let pri vojakih in orožnikih, nato pa od 1. septembra 1907 kot sluga II. drž. gimnazije v Ljubljani, kjer mu je končala življenje srčna kap.

Pokojni Rozman se je zanimal za lov od mladega. Ko se kot orožnik ni mogel udejstvovati kot lovec, je tešil svojo lovsko strast s preganjanjem lovskih tatov in opazovanjem živali na svojih službenih pohodih. S prestopom v civilno službo je dobil priliko, posvečati se lovu, za katerega je gorel in pri čemer se ni strašil nobenega napora in vremena. Kot lovec je bil velik praktik, ki se je sijajno razumel na nastavljanje pasti in strupa, pravi strokovnjak pa je bil v tem, kako je treba žival odreti in njeno kožo spraviti, v čemer je bil dober zgled zlasti za mestne lovce. Bil je tudi teoretično izobražen lovec, ki si je bil nabavil lepo lovsko knjižnico v domačem in nemškem jeziku že v času, ko je pričel Lovec komaj opozarjati naše ljudi na potrebo teoretične lovske izobrazbe. Razumel se je dobro na vzrejo in dresuro psov in se je prva leta redno udeleževal tekem, ki jih je prirejal ljubljanski Klub ljubiteljev ptičarjev. Zadnji čas je premišljeval, da bi stopil s koncem tekočega šolskega leta v pokoj, si našel kje v bližini Ljubljane mesto poklicnega lovca in se bavil z dresuro psov. Ta načrt mu je prekrižala nagla smrt.

V zasebnem življenju je bil skromen in izredno uslužen. Jezo, ki so mu jo povzročali pri odpravi Lovca člani z netočnimi naslovi, je požiral sam zase in popravljal s požrtvovalno vdanostjo napake naslovov.

Ohranimo mu v svojih vrstah lep spomin! Dr. Lokar.

Ivan Ravnik zapustil Kranjsko dolino na Pokljuki. Dne 29. febr. t. l. je bil upokojen daleč po Gorenjskem znani gozdni in lovski čuvaj Ivan Ravnik iz Boh. Bistrice. Dosegel je visoko starost 65 let, ter je preko 35 let zvesto in marljivo služil svojemu poklicu.

Prva štiri leta je služil na Jelovci, pozneje pa v Kranjski dolini na Pokljuki. Visoko na zapuščeni samoti je preživel preko 29 let. Dne 1. marca t. l. je zapustil svojo skromno kočico v Kranjski dolini in se za vedno napotil na svoj dom v Boh. Bistrico, kjer ga je z veseljem sprejelo njegovo ožje sorodstvo.

Ob odhodu s Pokljuke mu je tamošnje osebje priredilo lično odhodnico. Globoko ganjeni starček se je z solznimi očmi poslovil od svojih gozdarskih sotrudnikov, od razprostranega zelenega gozda in od plahe divjačine.

Ravniku je obraz naguban in ogorel, lasje so osiveli, oči motne in vid opešan, posluh slaboten, hrbet mu je sključen. Vzlic temu je še trden, vztrajen in zdrav. Zvesto in marljivo izpolnjevanje poklicne službe ob vsakem vremenu, podnevi in ponoči, ob vsaki uri in ob vsakem letnem času ga je napravilo trdnega, neupogljivega in kljubujočega vsaki bolezni.

V gozdni stroki je bil mož na mestu. Vsa poverjena mu dela je z največjo točnostjo in vestnostjo izvrševal. Pod njegovim vodstvom so se izvršila naj-

lepša pogozdovalna dela, preredčenja, čiščenja itd., za kar je ponovno prejel pohvale.

Lov mu je bil čez vse. Na Jelovci je ustrelil s svojim Špijončkom letno po 15 do 20 kun zlatic. Na Pokljuki se je z vso pažnjo posvetil petelinskemu lovu. Še pod bivšo Avstrijo, ko se je tam na leto po 80 do 100 velikih petelinov ustrelilo, je Ravnik vodil na te love najvišjo gospodo. Poseben specialist je bil za ruševce. S posebno dobrim oponašanjem putke in petelina je skoraj vsakega, še tako starega, premetenega in previdnega petelina premotil in privabil na strelno daljavo. O tem bi mogli nekateri lovski gostje, katere je Ravnik vodil, napisati zanimive članke. Pod njegovim vodstvom so gostje postrelili nad 200 velikih in preko 30 malih petelinov.

Na lovu je imel vedno mnogo veselega humorja, s katerim je goste zabaval in kratkočasil. Posebno rad je pripovedoval svoje lovske doživljaje. Vsi gostje so njegovo lovsko spretnost zelo čislali.

Član S. L. D. je bil do konca 1927. Razen tega je bil član različnih gozdarskih organizacij.

Marsikateri lovec bo Ravnikov odhod bridko občutil. Vsi prizadeti lovci in prijatelji lova želimo Ravniku, da vesel in zdrav mnogo let uživa zasluženo pokojnino in mu kličemo »Lovski blagor!« V. Hanzlovsky.

O kljunačih. V januarski številki »Lovca« je priobčil g. dr. Janko Ponebšek, znameniti ornito- in oolog naše države, članek o kljunačevi gnezditvi v Sloveniji. Razgovarjajoč se o tej razpravi z g. Adolfom Galletom, graščakom in veleposestnikom v Zgornji Šiški, mi je povedal ta odlični lovski veteran več zanimivosti o poletnem bivanju in gnezditvi kljunačev v naših krajih, katere priobčujem v podkrepitev dr. Ponebškovih trditev in dokazov.

V sedemdesetih letih je imel Krmo in lov občine Dovje v zakupu prvak nekdanjih kranjskih lovcev in predsednik tedanjega društva za varstvo lova in živali, zdaj že zdavnaj rajni dr. Viktor Gallé. Kot mlad in navdušen lovec je zahajal g. Adolf Gallé dokajkrat v ta prekrasna planinska lovišča svojega brata. Dobro se še spominja, kako mu je pravil lovski čuvaj Janez Urbas, vulgo Prezelj, da so se takrat nahajali v Krmi čez vse poletje posamezni pari kljunačev. Takisto so vedeli povedati pastirji, ki so pasli v Krmi, in g. Gallé je sam videl značilne lise in naluknjane kravjeke, koder so se morali pasti kljunači. Pa ne samo v Krmi, ampak tudi v delih »Čez vrh« in na »Rajži«, ki sega prav do Pokljuke, so se zadržavali poleti kljunači. Lovski čuvaji barona Borna so trdili, da so videli kljunače tudi na Komni in Komarči razen v zimskem, v vsakem drugem letnem času.

Na Mojstranski planini se je paslo včasi do sto glav živine, kjer sta se nahajala dva kala kot napajališči. K tema kaloma so po izjavi planšarjev o mraku prileta vali večkrat posamezni kljunači, in to skoz ves čas, kar je bila živina v planini.

Pred kakimi tridesetimi leti je lovil g. Gallé po logéh pri Dobrovi nad Ljubljano ravno na dan 15. aprila. Neki kljunač se dvigne izpred psice z nenavadnim trdim oglašanjem, kakor bi se kregal. Komaj je visel ta na »gavgah«, že stoji psica v neposredni bližini zopet. Ta kljunač je pred psico izredno držal, ko pa vendar splahuta, ga g. Gallé tudi pogodi, kar je pri takem strelcu, kakršen je on svoje dni bil, samo ob sebi umevno. Čudno pa se mu je zdelo, da je bil ta kljunač tako nenavadno obilen, še bolj pa se zavzame, ko otipa v njem nekaj trdega. Z žepnim nožem napravi torej na primernem mestu zarezo, nekak porodni »cesarski prerez«, ter izlušči iz kljunačke popolnoma doneseno rjavkasto jajce, posuto s temnejšimi marogami. Imela pa je v sebi še troje jajčkov različne velikosti, a seveda nobenega več že s trdo, apneno lupino; o tem se je namreč prepričal

doma, ko je iz zanimanja iztrebil ubogo živalco sam. Ta bi pač ne prinesla svojih jajec daleč kam gor na sever; prehitel bi jo bil prej njen čas, najbrž ravno tam v dóbrovskih logéh, da se ji ni zgodilo, kakor se ji ravno je z možičkom vred. To je bila sicer samo ptičja tragedija, ali našla je v srcu lovsko pravičnega g. Galléta toliko odmeva, da se je takrat zaklel, nikdar več streljati kljunačev pomladi, katerega sklepa se je tudi vedno držal.

Leta 1912. že koncem pomladi je prišel neki posestnik iz Podutika povedat Janezu Dolničarju, lovskemu čuvaju šentviškega lovišča, čigar zakupnik je bil dolgo vrsto let g. Gallé, da vé na Jeračevi senožeti pod Grofovim gričem za kljunačevo gnezdo s štirimi jajci. Dolničar se takoj odpravi ž njim na lice mesta, da se prepriča, kaj je na stvari. Pa bilo je res tako, kakor mu je bil pravil možakar. Z gnezda je namreč zletela prava pravcata kljunačka, v gnezdu, ki je bilo prav površno skupaj zmašeno, pa so bila štiri jajca, po opisu g. Galléta prav taka, kakršno je bilo v prej omenjenem slučaju. Sicer je pa g. Gallé že zdavnaj prej poznal kljunačja jajca, ker je kot gojenec nekega francoskega zavoda v Lancyju pri Ženevi našel okoli leta 1867. o priliki skupnega zleta na Mont Saleve — že na francoskem ozemlju — nekako sredi te gore kljunačevo gnezdo s štirimi jajci, ki bi jih morebiti nevedoma še pohodil s kljunačko vred, da ni ta prav v zadnjem trenutku odletela.

Tudi moj bivši dobri lovski prijatelj Resmanov Francé z Dobráve pri Kropi mi je nekoč na žive in mrtve zatrjeval, da je našel — še pred mojim službovanjem tam gori — kljunačevo gnezdo. Jaz mu takrat nisem mogel tega verjeti, misleč, da ga je premotilo kako jerebje gnezdo, zdaj pa, ko sem prebral razpravo g. dr. Ponebška in slišal navedbe g. Galléta, bi mu lahko. No, se mu bom pač moral opravičiti, kadar se snideva v toliko obetanih onostranskih loviščih, da sem bil takrat tak neverjeten Tomaž. Morebiti se zgodi to kmalu, saj naduho imam že, pa menda samo od teh prekvatih cigaret. Fr. Rojina.

Divji petelin se je zaletel v gosti megli dne 10. marca med kure na dvorišče nekega kmeta v Drešinji vasi. Domači so mislili, da je jastreb in so ga ulovili. Potem ga je dobil šol. upravitelj v Libojah, Fort. Jelovšek. Ta ga je zaprl k domačim kuram in ga krmil par dni, dokler ni prišel poklicni lovec Žalske lovske družbe in ga odnesel v zlato svobodo na Gozdnik. V spomin na zaljubljenega trubadurja se je dal imenovani z njim slikati in je sliko poslal uredniku.

Društvo ostrostrelcev ljubljanskega glavnega strelišča, ustanovljeno 1562. l., priredi dne 17. maja t. l. na društvenem strelišču pod Rožnikom celodnevno tekmovalno streljanje, pristopno članom društva ostrostrelcev in članom Slov. lovskega društva. Začetek ob 8. uri.

Spored:

1. Streljanje na letečega goloba, 5 daril; 250, 150, 100, 50 in 25 Din, serija 10 golobov, dopustni kaliber do 12, šibre št. 12, ki se morajo nabaviti na strelišču. Plača se za serijo 10 Din.

2. Streljanje na bežečega zajca, šibre št. 8, ostali pogoji kakor pod 1.

3. Streljanje na lovsko tarčo, 150 korakov, prostoročno brez daljnogleda z vsemi dopustnimi lovskimi puškami, 5 daril od 250 do 25 Din. Serija 5 strelov 10 Din.

4. Streljanje na srnjaka, prostoročno z daljnogledom ali brez tega. Ostali pogoji kakor pod 3.

5. Streljanje na divjo svinjo s specialnimi puškami za ostrostrelce, 275 korakov. Ostali pogoji kakor pod 3.

6. Streljanje na tarčo »Emona«, 275 korakov, le za specialne puške; 7 daril. Najboljši strel 300 Din, drugi 250 Din; dalje 5 daril po številu krogov od 250 do 25 Din. Serija 5 strelov 10 Din.

7. Malokalibrsko streljanje na 25 m, 5 daril 150, 100, 75, 50 in 25 Din. Serija 5 strelov 10 Din.

Malokalibrsko streljanje je dopustno tudi rodbinskim članom tekmovalcev, ki prevzamejo zanje odgovornost.

Splošna določila: Vsak tekmovalec si more pridobiti na vsaki posamezni tarči po eno darilo v denarju. Razdelila se bodo tudi častna darila, ki jih more dobiti poleg denarnih vsak tekmovalec. Ponavljanje serij stane temeljno pristojbino (10 Din). S ponavljanjem se prejšnja serija ne uniči, in ostane upoštevana za darilo. Pri tarči »Emona« izključuje darilo na najboljši strel pridobitev ostalih daril. Tekmovalcem bodo na strelišču na razpolago specialne puške ljubljanskih puškarjev proti majhni odškodnini.

Pri strejanju na letečega goloba in bežečega zajca veljajo mednarodna pravila. — Strelski svet vabi gg. člane Slov. lovskega društva k mnogobrojni udeležbi, ker je to streljanje deloma zamišljeno kot predtekma velike strelske prireditve Slov. lovskega društva, ki se bo vršila teden pozneje.

Kako pojmujejo naši ljudje lovstvo in kdo sme biti lovski zakupnik? Po vojni je postalo moderno, da morajo imeti bogati ljudje lovišča. Posebno razni, po vojni obogateli, so tega mnenja. Nekateri jih drže zaradi tega, da lahko povabijo svoje kupčijske znance ne glede na to, ali so dotični že kdaj imeli puško v rokah ali ne. Kadar pa gre lov h koncu, takrat pridejo na vrsto tudi drugi, samo da kaj postrele.

Zelo značilno za naše tako zvane lovce je oddaja divjih petelinov. Vaška družba, ki je izdražila lov, s tem dokaže, da nima najmanjšega pojma o lovstvu. Radoveden sem, kaj neki bodo zakupniki streljali sami? Najbrž srne!

Lov so porazdelili na deset delov, ker je predrago, da bi ga plačevali sami. Ker jim to še ne zadostuje, bodo oddali še peteline. Vprašam, kakšni lovci morajo to biti, ki se bahajo, da imajo lov, na drugi strani pa so tako umazani, da peteline oddajajo za drag denar. Drugače je to pri državnih gozdovih ali pri veleposestnikih, ki niso lovci in oddajajo odstrel petelinov. To so pač dosti žalostni povojni lovski pojavi.

Glasom obstoječega lovskega zakona je prvi pogoj, da zakupnik odnosno njegov zaprisežen lovski čuvaj pozna lovstvo, torej tudi ve, kaj je prav za prav lov. Dvomim, da bi to vedele družbe, broječe včasi veliko članov, ki imajo v lovišču pet petelinov, katerih odstrel oddajo, nadalje 10 zajcev, ki bodo po večini končali življenje pod kozolcem, 15 srn, h katerim se jih pridruži pozimi še toliko iz sosednjih lovišč in bodo vse zapadle smrti v visokem snegu, šestih lisic in petih jazbecev, kateri se bodo ulovili v past, in pa sedmih gamsov, ki jih bodo pohabili s šibrami.

Glavno veselje seveda bo v »oštariji«, ker bodo pili in lagali, da se bo kar kadilo. Gošar.

Ljubezen in zvestoba tudi v smrti. Pred kratkim mi je pravil tukajšnji rudar sledečo zgodbo: Imel sem majhno psico, ki je na spomlad povrgla mladičke. Ker mi ni bilo za odrejo, sem sklenil jih odstraniti. Nekega večera vzamem mladičke v predpasnik in se podam k bližnji goreči apnenici, da zmečem drobne nebogljence v gorečo peč. Nisem pa opazil v mraku, da se je prikradla psica za moj hrbet in mi sledila. Ko pridem do apnenice, zmečem mladičke v žareče ognjeno žrelo, — a isti hip se izza mojega hrbta zažene za mladički psica, — in izgine v žarečih plamenih. Jelovšek.

Surovo postopanje z živalmi je obsojati. Ur.

Jazbec. Imam desetmesečnega jazbeca. Imel sem ga 6 mesecev na verigi, nato sem ga pustil, da se prosto giblje v hlevu in na dvorišču. Ušel mi je celo na trg ter se vrnil. Z mladim pointerjem se igra, le nemška resavka — mladica — ga takoj pograbi za gobec.

Te dni je nastal zvečer velik vrišč na dvorišču. Jazbec je zavohal domačega zajca, odprl sam duri ter potegnil zajca ven. Vlekel je zajca v svoj brlog v hlevu. Zajec je bil ogrizen na hrbtu. Jazbecu diši pečenka, meso, ni samo

vegetarijanec. Celo mačka si ne upa v jazbečevo bližino.

Jazbec je sicer krotek; imeli smo ga pri igri na odru. Jazbec je naprodaj.

Sv. Lenart v Sl. g. Adolf Dimnik.

Lepa nedelja. Pri nas je — žal — še mnogo zelo čudnih lovskih navad, odnosno razvad, katerih drugod sploh niso nikoli poznali, če so jih pa, so jih opustili že davno. Ako hočemo koga počastiti, pa naj si bo lovec ali ne, ga povabimo na lov, najrajši seveda na srninsko brakado.

Na tako brakado navadno pride vse, »kar leze ino gre«. Zakaj vse to, kako vse to, tega seveda nikdo ne vpraša. Mislim pa, da za to, da pokažemo, koliko imamo divjadi, drugič, ker so srne najbolj velika divjad, tretjič, ker pričakujemo od gosta, da nekaj le zadene, če je še tako slab strelec. Da bo povabljenec pogodil dobro tekočega zajca ali lisico, o tem prireditelj gotovo dvomi. Če že gost ni tako srečen, da kaj pogodi, pa naj vsaj tam vidi kri živali, ki jih bodo ustrelili drugi. — Torej efekt vsega lova je: »Kolikor mogoče veliko krvi.«

Kdor ni lovec, tega taka prireditev ne bo zanimala, kdor pa je, se bo čudil takim krvavim igram. Da se tujci čudijo našim srnskim brakadam, priča dogodek mojega lovskega prijatelja, za katerega je bil zelo poučljiv.

Pred več leti, ko še ni sam v sebi analiziral pojma lova, je prišel v Gradcu v prodajalno in zahteval šibre št. 0. Trgovec ga je prijazno vprašal, zakaj bo potreboval tako debelo zrnje? Naš Kranjec mu je seveda ravnodušno povedal, da za streljanje srn. »No, ti bi moral videti, kako se je spremenilo trgovčevo lice, ko je to slišal,« je pripovedoval prijatelj. Takoj ga je vprašal, odkod je, ali moj znanec, ki je stvar hitro razumel, je odšel brez šiber. Ni hotel osramotiti slovenskega lovstva in odsihdob strelja srnjad samo s kroglo.

Brakado je letošnje jeseni priredil zakupnik lova, hoteč počastiti visoke goste. Lovili so v pravem lovskem svetišču, kjer drugače divjad goje že nekaj let in so dosegli izredne uspehe. Srnjad v omenjenem revirju je sorazmerno lepo razvita in imajo srnjaki krasno rogovje. Mnogo lovcev se je odzvalo prijaznemu vabilu, kljub temu, da so se bali, kaj se more zgoditi v usodepolnem dnevu. Velika vrsta lovcev, kakih dvajset in precejšnje število gonjačev, ki so vodili visokonoge brake, se je pomikala proti tihemu gaju. Zakupnik lova je najprej odredil, da je zabranjeno gonjačem streljati srnjad. To je znatno olajšalo srca lovcem.

Družba lovcev je odšla na stališča. Komaj so spustili pse, že se je pričelo lajanje psov in vpitje gonjačev. Padla sta dva strela, potem pa je bilo vse tiho; psi so odgnali in se niso vrnili precej dolgo. Okrog poldne so zagnali ponovno, ali zopet je končalo lajanje brez strela. Na to je bil sestanek po prvem pogonu. »Kaj je, koliko?« »Nič!«

Z nasmehom so prihajali lovci domačini, smejali pa so se tudi meščani, ki niso vedeli, zakaj se smejejo prvi. Smeh tujih lovcev je bil porogljiv, kakor bi hotel reči: »Nerodni kmetje, vi pač ne veste, kako se streljajo srne!« Sozakupniku lova je poskakovalo srce od veselja; želel je le, da bi se tudi še nadalje tako srečno vršil lov.

Drugi pogon je bil v osrčju lovišča. Nikoli ne bom pozabil lovskega prijatelja, kako je trepetal, ko je slišal gonjo proti strelcem in kako se je oddahnil, ko so srne srečno prešle strelsko vrsto. Par strelov je končno le padlo, a še zdaleka ne primerno številu divjadi, ki je bila v pogonu. Tako so tudi topot postopali lovci. Ko je k njim pribežala srna, so dvignili puško, pomerili, in zopet odložili. Zavedali so se, da bi divjad ležala, ako dobro pomerijo. Toda mislili so si, zakaj še pobijati, saj je itak še premalo srn; pogoditi jih pač ni posebna umetnost in koncem koncev, kakšen hasek bi neki nudila vsa ta mrtva divjad.

Kakor po prvem pogonu, tako so se vrnili po drugem in po tretjem. Plen

tega dneva sta bila stara srna in manjši srnjak. Žal je bilo vsem, da srnjaček ni imel lepšega rogovja.

Tako zadovoljnih lovcev, katerim je zares kar vidno sijala sreča z lic, pač še nisem videl. Ko so prihajali z zelenimi vejicami za klobukom, se je družba, kateri na čast je bil ta lov prirejen, čudila, da bi padlo toliko divjadi pri tako malo strelih. Šele sedaj so lovci to pojasnili, češ: »Lahko bi jih bili, a jih nismo hoteli, zavedamo se, da so srne matere, odnosno družice tistih tako prekrasnih srnjakov, katerih odstrel na cvetoči trati je res pač najlepši za pravega lovca in lepo rogovje ga neprestano spominja, kako lepo je bilo takrat. Zelene vejice, ki veljajo približno 15 srnam in srnjakom, naj bodo neokrvavljene poklonjene lepi materi prirodi.« Zavedali so se prav dobro, da se ustreljena divjad več ne vrne, dočim ubegla, lahko še pride nazaj iz sosednjih lovišč. — Preden so se razšli, so sklenili, da se radevolje odzovejo vabilu na prihodnjo brakado, ki bo veljala dolgouhcem in zvitorepkam. Takrat bo seveda drugače, takrat bodo govorile puške in bodo bogato odškodovani lovci tudi kot strelci. Gošar.

Jerebice in električni vodi. Ko so jele pred nekaj leti izginjevati jerebice tudi iz Sorškega polja, mi je pravil pred par leti umrli znani gorenjski lovec g. Iv. Rakovec, dolgoletni zakupnik lova na Sorškem polju, da zelo škoduje jerebicam električni vod, speljan preko polja do vojaških materialnih skladišč, postavljenih med vojno sredi polja. Trdil je, da se mnogo jerebic ob žici ubije, nekaj pa rani in postane plen roparic.

Te pojave mi je potrdil letos neki Ljubljančan, ki je bil sam priča, ko se je kar cela jata jerebic zaletela v električni vod. Baš na starega leta večer je bilo, ko se je poleg mnogih drugih obiskovalcev pokopališča tudi on v mraku vračal proti mestu. Ko je prišel kakih dobrih sto korakov od pokopališča pri Sv. Križu, je kar naenkrat močno završalo po zraku in štiri temne velike kepe so padle na tla. Precej iznenaden se jim je približal in videl, da so jerebice. Hotel jih je pobrati in pogledati, kaj se je zgodilo. Komaj se je sklonil, je jerebica že odletela. Prav tako je bilo pri drugi in četrti, tretjo je ulovil. Bila je stisnjena in le malo živa. Odnesel jo je domov. Do drugega dne je že toliko okrevala, da jo je lahko izpustil. —s.

Skalni plezalec v Savinjskih planinah. Že leta 1916. sem opazoval v Solčavi skalnega plezalca, pa mu nisem posvetil dosti pažnje. Dne 12. julija 1923 sem plezal iz Robanovega kota naravnost proti Ojstrici. Presenetil me je čuden žvižg. Ker poznam skoraj vsakega ptiča po glasu, sem postal seveda pozoren (pobudo so mi dale notice v »Lovcu«), in res zagledam tega lepega rdečega metulja — ptiča, kako poletava od skale do skale, se obeša in pleza po njih, iščoč očividno hrane. Ker se je ponovno vračal v ozko špiljo, sem domneval, da je imel v tem poznem času tam gnezdo. Do špilje nisem mogel splezati ter morem samo po skoraj dveurnem opazovanju sklepati, da je valil. Tudi o tem se nisem mogel prepričati, ali prihaja v špiljo samo eden ali dva ptiča.

V Šmihelu, dne 12. februarja 1928.

Ivan Dolinar.

Iz Ribniške doline. Zadnja lovska sezona je bila dosti obilna. V Veliki gori je bilo slediti 4 jelene, ki so se pomaknili kakor navadno ob koncu poletja višje v gorovje. Enega mlajšega pa so odbili od sebe. Klatil se je sam po Dolgi ravni, medtem ko je bil skok drugih na letovišču pri Medveščeku. v Knezovem. Sedaj, koncem februarja, jih je slediti že zopet v predgorju, n. pr. v Jurjevških stelnikih. Začetkom januarja je bila ubita košuta v Blatih na dolenjevaškem lovu od lovca, čakajočega zvečer zajca; tehtala je v četrtih 120 kg in bila nosna.

Srnjad je prezimila 1926/27 dobro, kar se je spoznalo na krasnem rogovju in po tem, da je vodila skoraj slednja stara

srna dvojčke, ki so bili v jeseni že dobro razviti. Srnjad se drži že nekaj let bolj v Mali gori nego v Veliki, odkoder se seli v Malo, posebno v pozni jeseni na treh prelazih, »Za vratmi«, pri Brežah in za goričevsko cerkvijo. Vzrok temu je, da se Velika gora eksploatira kot gozd, kjer se pušča samo črnina, medtem ko je dve tretjini Male gore, ki je pri vsem tem pa še prisojna, senožet, obenem listnik, po domače stelnik — en del njih po senčnih dolinicah in med kamenjem se namreč kosi šele jeseni in zgrabi z odpadlim listjem za nastilje. V teh stelnikih se puščajo bukev, hrast, makovnica, lipa, lesnike, brnke, leščevje, v splošnem mešanica, kar ljubi srnjad ne samo za hrano, nego tudi za skrivališča. Zanimivo je, da povsod, kjer ponehuje ta kultura v Mali gori za Laščami, kjer se tudi izgubi naziv Male gore, tudi peša stanje srnjadi.

Srna z rogovjem, en rog je meril 5 cm, drugi je bil malo krajši, je bila uplenjena v Mali gori. Od istega lovca je padla na brakadi stara, dobro rejena srna, ki je imela na levem zadnjem bedru v loku zavito zrastle piščalne kosti, na dveh mestih torej; na desnem zadnjem bedru pa je gledala pokonci stoječa petna kost skočnega člena vodoravno nazaj. Ista se je ob prijemu takoj odlomila, vendar je bila že zrast. Kolike muke je morala prestati žival.

Srnjak s popolnoma razvitim rogovjem je padel na žalazu na Gori.

Zajcev je bilo srednje, ali zato dobro razvitih; v Sodražici dosti manj, ker je bilo tam mnogo lisic. Dosedaj jih je šlo tam v večna lovišča okoli 20, nad polovico od puške, drugo po strupu, ki se je obnesel več ali manj. V vsej dolini se jih je dobilo nad 35.

Kun je bilo obkroženih in uplenjenih troje, za ulovljene ne vem, ker so to nekake lovske tajnosti. Vidro je bilo slediti v Sodražici, za dva ujeta dehorja so mi poročali, o mačkah sem pisal že v decembrski številki. Jazbeci so tudi delali ponekod malo škode v koruzi, ubit pa ni bil nobeden v lovu. Velike podlasice, pozimi bele, je opaziti pozimi okoli trga.

Volka je slediti še tu in tam, vendar nisem mogel dognati za nobeno raztrgano srno. Medved je bil ubit na dolenjevaškem lovu, ki pa je videl pri 60 kg komaj drugo pomlad. Koncem februarja t. l. se je srečal z boljšim v Mali gori na Bašlju neki tukajšnji lesni trgovec. Medved je izoral kake 4 m² ravnice, iščoč si prvi pot v zmrzli ledeni skorji hrane. Istotam je bilo slediti poleti tudi divjega prašiča.

Poljskih jerebic je bilo zelo malo. Prezimili sta bili, kolikor mi je znano, le dve kiti, od katerih je pa izmed 11 odnesel v pozni zimi jastreb 5 kosov. Prepelic se je glasilo po polju precej. Ker pa se je opustil poljski lov zaradi pomanjkanja jerebic, ni bila ubita nobena. Zadnji dve leti so začele gnezditi tako v Mali gori kakor tudi na Ugarju grlice; enako gnezdijo v Dolini že kakih 10 let škorci, ki pa se odselijo takoj, ko so godni mladiči. Par let sèm je slediti stalno poleti sive čaplje ob Ribnici in v Sajevcu, katerih impozantna vnanjost napravlja kaj pestro sliko pokrajini bodisi v zraku ali stoječa ob vodi. Ljudstvo jih imenuje rangorje. Rac je bilo kakor po navadi; pridejo najrajši, ako zmrzne Cerkniško jezero. Gozdnih jerebov je bilo obilo; oktobra so mi prišli trije naenkrat na klic. Še decembra na brakadi sem priklical malega kavalirčka s samim opanašanjem léta potom ustnic; pol ure se je obiral okoli mene na 25 korakov ter se nato mirno odpasel. Petelin je bil ubit samo eden.

Roparskih ujed, predvsem kraguljev, je bilo veliko. Osobito se zadržujejo na Brezju ob vodi Ribnici, kjer preže na divje race. O njih zatiranju se ne vodi niti malo brige, zato pa tolikanj bolj v Sodražici, da izvzamem edino nekega začetnika, ki je streljal nagačenega in na hrast privezanega kragulja celo dvakrat.

Medtem ko je v trgu precej lovcev, na večjih brakadah jih pride vkup do 25, ni takega zanimanja v Sodražici.

Vendar pa je čuti tamkaj mnogo več o lovski žilici divjih lovcev.

Kakor so braki ribniških lovcev precej dobri za lov srnjadi, samo preveč mešanosti vidim pri njih — Dolenja vas ne vodi računa o tem — tako so zopet sodraški čistokrvni ali preostri. Pes, ki goni srno 5 ur zračne linije, da jo mora ubiti lovec na Hrvatskem, ni za lov. Od takega nima lastnik sam nikakega lovskega užitka. Previsoki psi, ki ne preidejo z živaljo po stečini, gonijo bog ve kam, ker zbegana žival nima časa oddahniti se in mahniti jo v krogu nazaj in psi so za isti dan zgubljeni za lov; po navadi jih je treba iskati še par dni. Žival pa v blaznem strahu beži dalje in dalje. Ona ni samo v nevarnosti, da zboli od napora, nego se nikoli več ne vrne. Psov pa pri vseh naših vzgojah nimamo takih, da bi gonili zajca v višjih revirjih, kjer jih je tudi precej in ne samo srn. Zato je lov na poznih brakadah tako enoličen, zato pade toliko in samih srn. Višino našega braka znižajmo za kakih 20 cm, pa bo takoj bolje. Saj se že same psice, ki so po navadi nižje, bolje udejstvujejo. Joškov Ivan.

Lovske trofeje. V izložbi mestne prodajalne elektr. svetil na Glavnem trgu so bili razstavljeni lesten ec in dvoje stenskih svetil, okrašenih z rogovi srnjakov. Kovinasti deli so bili iz bakra. Ta svetila je po načrtih prof. Alberta Sič a (Ljubljana, Gradaška ulica 18), izvršila domača tvrdka. Delo je ročno, jako lepo in zelo fino izvršeno ter bo kras vsaki lovski opremljeni sobi. Sedaj se nahajajo izdelki v posesti g. dr. Milana Goriška v Št. Lenartu v Slov. goricah. — Interesenti dobijo pojasnila pri imenovanih dveh gospodih.

Dražbe lovišč. Tekom meseca maja in junija pride na dražbo veliko občinskih lovišč v posameznih srezih ljubljanske in mariborske oblasti. Natančnejši podatki so objavljeni v Uradnem listu.

Lovske kavcije. Kavcije, ki jih polagajo lovski zakupniki pri sreskih poglavarjih v gotovini ali vrednostnih papirjih, se ne bodo deponirale pri drž. hipotekarni banki. Za te, kakor tudi za kavcije za pogozdovanja ostanejo dosedanji zakoniti predpisi v veljavi.

Nagrada. Veliki župan ljubljanske oblasti je priznal nagrado za pokončano volkuljo v znesku 500 Din odboru za pokončavanje volkov v Kočevju z naročilom, naj od omenjene vsote izplača 150 Din oglarju Ivančiču v Podstenicah, ki je dotično volkuljo dne 20. marca 1927 izsledil.

Imenik novopriglašenih članov S. L. D., ki se sprejmejo v društvo, ako tekom 14 dni ne bo nobenega ugovora:

Anc, Franc, posestnik, Pohorje št. 10, p. Hoče pri Mariboru. — **Arko** Franc, lesni trgovec, Bukovica 21, p. Ribnica na Dolenjskem. — **Auer** Martin, posest., Zgornja Polskava. — **Avčin** Franc ml., Ljubljana, Mestni trg 18. — **Avsec** Ant., posestnik, Gotna vas 26, p. Novo mesto. — **Batis** Jernej, posest. sin, Konj, pošta Litija. — **Blažej** Matija, Činžat 42, pošta Fala. — **Bremšak** Ivan, mlinar, Podreče, p. Smlednik. — **Brezner** Franc, posest., Partinje, p. Sv. Jurij v Slov. gor. — **Briški** Martin, trgovec, Fara pri Kočevju. — **Brus** Matevž, posestnik in lovski čuvaj, p. Zgor. sv. Kungota. — **Comino** Ivan, opekarna Draga, p. Studenec-Ig. — **Čamernik** Janez, zapris. lovec, Dragomer št. 18, p. Brezovica. — **Debeljak** Alojzij, okr. sodnik in sodni predstojnik, Brdo, p. Lukovica. — **Delač** Anton, Podstene št. 1, obč. Banjaloka. — **Domadenik** Ant., Hočko-Pohorje 29, p. Hoče pri Mariboru. — **Faninger** Bruno, trgovec, Maribor, Aleksandrova cesta. — **Felber** Fric, trgovec, Maribor, Pristaniška ul. 8. — **Fink** Andrej, gostilničar, Žužemberk. — **Dr. Fludernik** Ignac, prof. drž. realke, Maribor. — **Gačnik** Martin, Beričevo, p. Novo mesto. — **Gomišček** Lucijan, bančni prokurist, Kočevje. — **Gradišek** Ivan, lovec, Kamnik, Kregarjevo št. 1. — **Grašič** Peter, posestnik, Strahinje št. 22, p. Naklo nad Kranjem. — **Grobušek** Fr., prekajevalec, Brežice. — **Groznik** Franc, lovec, Dule, p. Grosuplje. — **Haas** Matija, Zajčje polje štev. 3, p. Kočevje. — **Hojak** Rafael, avtoprevoznik in les. trgovec, Domžale. — **Husar** Maks, uradnik, Guštajn. — **Ivanjšič** Jakob, Kokoriči, p. Križevci pri Ljutomeru. — **Jagerič** Fr., lovec, Filovci, p. Dobrovnik, Prekmurje. — **Janšovec** Anton, Aženski vrh št. 24, p. Gor. Radgona. — **Jelovšek** Leo, Dol.

Logatec. — **Jošt** Ernest, Celje, Cankarjeva cesta 10. — Ing. **Jug** Avgust, Maribor, Wildenrainerjeva ul. 8. — **Kac** Fr., lovski čuvaj, Skoke, p. Hoče. — **Kadunc** Alojz, posestnik in lovec, Sela, p. Grosuplje. — **Katič** Josip, mesar in gostilničar, Dobova. — **Klabučar** Ivan, lekarnar, Brežice. — **Klarič** Matija, Jesenov vrh 6, p. Nova sela pri Kočevju. — **Knez** Franc, trg. in gostilničar, Sapota, p. Radeče pri Zid. mostu. — **Kokalj** Adolf, prodajalničar, Josipdol, p. Ribnica na Pohorju. — **Korošec** Alojz, posest., Sv. Jurij ob Ščavnici. — **Kosec** Mihael, Selo 38, p. Moste pri Ljubl. — **Košmrl** Jože, Retje št. 20, p. Loški potok. — **Dr. Kovačec** Janko, ravnatelj Zadruž. gosp. banke, Maribor. — **Kranjc** Srečko, trgovec, Sv. Lenart v Slov. gor. — **Krema** Ludvik, fotograf, Šmartno pri Litiji. — **Langer** Franc, pis. pr. upravnega sodišča v Celju. — **Leskovšek** Vinko, lov. čuvaj, p. Studenci pri Mariboru. — **Levstek** Ivan, Gora, p. Sodražica. — **Lininger** Aleksander, Maribor, Koroščeva ul. 32. — **Luckmann** Jos., bančni ravnatelj, Ljubljana, Aleksandrova c. 9. — **Maher** Matevž, Hočko-Pohorje št. 30, p. Hoče pri Mariboru. — **Mahorčič** Božo, šol. upravitelj, Sv. Peter v Sav. dolini. — **Mandelj** Franc, lovski čuvaj, Črešnjica, pošta Št. Vid pri Stični. — **Marincelj** Mat., Svetli potok 12, p. Koprivnik pri Kočevju — **Meditz** Leopold, hotelir, Kočevska reka. — **Megušar** Josip, Dolenja vas 11, p. Selca nad Škofjo Loko. — **Mihelič** Alojzij, posestnik v Danah št. 9, pošta Ribnica na Dol. — **Mihorko** Ivo, trgovec, Maribor, Slovenska ulica 20. — **Moravec** Franc, fin. uradnik, Ljubljana, Krakovska ul. 5. — **Murkovič** Alojz, posestnik, Buckovci 23, p. Mala Nedelja pri Ljutomeru. — **Naglič** Josip, lovski čuvaj, Koče 25, p. Kočevska reka. — **Nagy** Ludovik, Slovenski Javornik na Gorenjskem. — **Nemec** Jakob, posest., Dragotinci, p. Sv. Jurij ob Ščavnici. — **Novak** Anton, kapetan v pok., Maribor, Wilsonova ul. 15. — **Osojnik** Alojz, rud. obratovodja, Rogatec 112. — **Osolnik** Peter, vas Reber, p. Moravče. — **Oštir** Rudolf, Savska cesta št. 58, Zagreb. — **Pacher-Theinburg** Margareta, Hoče pri Mariboru. — **Pajk** Karel, tovarnar, Gaberje pri Celju. — **Pauletič** Ivo, Krmelj na Dolenjskem. — **Peternel** Ivan, Kokra 31 nad Kranjem. — **Petin** Anton, posest., p. Ruše. — **Petkovic** pl. Vjekoslav, posjednik, Ulica Kraljice Marije 2/I, Zagreb. — **Petsche** Bogomir, gost. in trgovec, Dolga vas pri Kočevju. — **Pokorni** Miha, lovski paznik, Kumen, p. Sv. Lovrenc na Pohorju. — **Polajnar** Primož, lovec, Kokra nad Kranjem. — **Pok** Maks, gostilničar, Josipdol, pošta Ribnica na Pohorju. — **Puhar** Alojzij, Zbigovci, p. Gornja Radgona. — **Purkart** Ivan, logar, Rob, p. Vel. Lašče. — **Radovanovič** Milan, polkovnik, Maribor, Tržaška cesta. — **Režabek** Blaž, posest. in lovec, p. Konjice. — **Rode** Ivan, Žiče št. 1, p. Radomlje pri Kamniku. — **Rotar** Slavko, lovski čuvaj, Tacen - Šmartno, p. Št. Vid n. Lj. — **Rus** Stanko, Hrib 26, p. Loški potok. — **Schmidhofer** Peter, posestnik, p. Ruše. — **Seyff** Robert, gozdni uprav., Oplotnica pri Konjicah. — **Sodnik** Josip, uradnik Trb. premog. družbe, Ljubljana, Gledališka ulica. — **Stiger** Albert, veleindustrijalec, Slov. Bistrica. — **Straka** Alojz, gozd. in lov. čuvaj, Konjice. — **Stražišar** Avgustin, Ljubljana, Verstovškova 13. — **Strušnik** Ivan, lovski čuvaj, Senica, p. Polhov Gradec. — **Šantl** Anton, posest., Vosek, p. Sv. Marjeta ob Pesnici. — **Šega** Mih., kovač, Lipsenj, p. Grahovo, Rakek. — **Škorc** Jožko, skladiščnik, Zidani most. — **Štrukelj** Alojz, logar, Rob, p. Velike Lašče. — **Tischler** Ernst, tovarnar, Vitanje pri Celju. — **Tisovec** Janez, posestnik, Straža na Dol. — **Tratnik** Andr., dimn. mojster, Ljutomer. — **Vogrin** Mih., zakupnik lova, Ivanjševci, p. Ivanjci. — **Vrbnjak** Ivan, Grabonoš, p. Sv. Jurij ob Ščavnici. — **Vrbnjak** Josip, Maribor, Ruška cesta 3. — **Weinberger** Mirko, industrijalec, Zagorje ob Savi. — **Zaf** Ivan, železn. uradnik, Beograd, Sitnička ulica št. 25 b. — **Zorjan** Ivan, posestnik, Sv. Jurij v Slov. gor. — **Zrimec** Ivan ml., posestnika sin, Bled I. 50. — **Zupan** Ivan, posetnik, Cegelnica št. 1, p. Naklo nad Kranjem. — **Žagar** Franc, Podlukovca-Brezovica, p. Preserje. — **Žitnik** Zdravko, stroj. mojster, Zidani most.

LEGITIMACIJE
za trikratno polovično vožnjo

na leto, ki bodo veljavne več let, prejmejo oni člani, ki so včlanjeni v L. L. D. vsaj že tretje leto. Kdor ima pravico do take legitimacije, naj pošlje svojo fotografijo v velikosti 6×9 cm in 20 Din za knjižico. Poleg tega plača vsakdo za poštnino 5 Din. Prijave in gori navedene pristojbine je nasloviti na Lovsko knjižnico v Ljubljani, Komenskega ulica št. 19. Tu se dobe tudi potrebne informacije vsak torek in vsak petek od 18. do 20. ure.

Klub ljubiteljev jamarjev. Na letošnjem občem zboru kluba je bil dne 12. marca izvoljen nov odbor: predsednik dr. Viljem Krejči, odvetnik, Wolfova ulica; podpredsednik Viktor Meden, veletržec, Jurčičev trg 1; tajnik Tonijo Vetter, ravnatelj tovarne, Ahacljeva c. 10, VIII. st., I.; blagajnik Vladimir Candolini, ravnatelj kemične tovarne, Pred škofijo 1; sotrudnik vodje rodovne knjige Alojzij Sekula, operni pevec, Gradišče 17.

Ostali člani odbora: Mia Jeršinovič; Mate Hafner, kr. notar; dr. Al. Kobal, odvetnik; Jos. Knaflič; Ant. Schuster, trgovec; vsi v Ljubljani. Ivan Ožbolt, poklicni lovec in orož. v p. v Dev. M. v Polju, in Al. Rihteršič, okr. gozdar v p. v Celju. Za računska preglednika sta bila izvoljena Franc Rus, bančni ravnatelj, in Fedor Korn ml.; za namestnika pa Božo Popovac, restavrater, vsi trije v Ljubljani.

Pri otvoritvi občega zbora se je bivši predsednik dr. Al. Kobal spomnil s toplimi besedami pred kratkim umrlega člana kluba in preglednika računov Adolfa Jeršinoviča.

Na tem občem zboru se je grajalo nezanimanje lovcev za te vrste psov in klub. Vsak lastnik psa jamarja bi moral biti član kluba. Tudi bo treba pozvati vse zakupnike lovišč, da si nabavijo te vrste pse in vpišejo v klub svoje zaprisežene lovce, za kar se namerava izdati še posebna okrožnica. Pri določitvi članarine se je sklenilo: ustanovnina znašaj enkratno 100 Din in 5 Din enkratne vpisnine, redna članarina letnih 25 Din in 5 Din enkratne vpisnine; za lovske čuvaje ozir. poklicne lovce pa znašaj članarina letnih 10 Din z enkratno vpisnino 5 Din.

Po občem zboru je bila prva izredna seja, na kateri se je konstituiral zgoraj navedeni odbor in so se sklenili mnogi koristni ukrepi. PŽ.

Obvestilo. Znani nemški kratkodlakar Bey-Pullitz, vpisan v J. R. P. 24 A, je dne 23. marca t. l. kril importirano prvovrstno psico, posebno kar se tiče hitrosti in ostrosti, Bessie-Laa, vpisano v J. R. P. 30 B in avstr. rodovno knjigo l. 1926. št. 423 DK. Naročila za mladiče sprejema Anton Schuster, trgovec, Ljubljana, Mestni trg 25.

Psarna »Krško« odda koncem maja tri nemške kratkodlakarje ptičarje mladiče, poležene dne 10. aprila t. l. od »Lotti-Feilhofen«, J. R. P. 8 B, O. H. St. B. 107 DK. po »Beyu-Pullitz«, J. R. P. 24 A. Barva mladičev rjavoprogasta z rjavimi krpami. Cena za psa 700 Din. Lovci, ki se zavežejo psa voditi na tekme Kluba ljubiteljev ptičarjev, dobe primeren popust. - Ponudbe sprejema dr. V. Pfeifer, Ljubljana, grad Tivoli.

Kupim čistokrvnega jazbečarja brake, srednje velikosti, 8—10 tednov starega. — Cenjene ponudbe na naslov: D. Valjo, Karlovac.

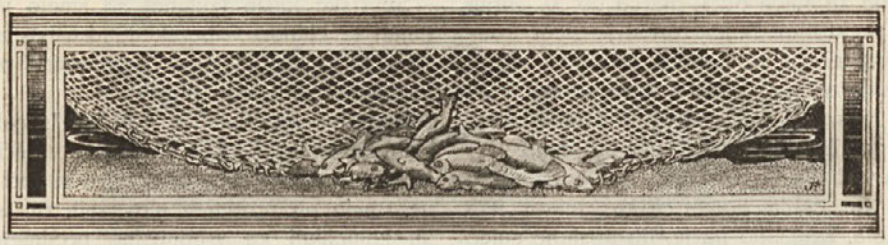

Sulčev apetit in — njegov pogin. Pri zadnjem izletu na sulca v naši bistri Savi naleti mi čoln na mrtvega sulca-orjaka. Cenil sem ga na 18—20 kg, — velikost, ki mi žal še ni prišla na trnek. Zanimalo me je seveda, kaj bi bil vzrok njegovega pogina. Ko mu pogledam v žrelo, zapazim v njem še skoraj popolnoma presnega »menka«, dolgega 40 cm, ki je bil v sulčevem žrelu kaj čudno postiran: Rep precej globoko v žrelu, — glava pa med škrgami tako, kakor bi menek hotel smukniti skozi škrge iz smrtonosnega sulčevega objema. Ker je bil menek, kakor sem že omenil, skoraj še popolnoma presen, lepih bistrih barv, sulčeva glava pa že precej v razkroju, sklepam, da je sulec poginil že prej, da se je najbrž zadušil, ko je bil menek medtem še živ in je voda odnašala mrtvega sulca z živim menkom vred. Prerežem mu trebuh. Na moje veliko začudenje se vsuje iz sulčevega želodca še — reci in beri — pet menkov, vsi dolgi 30—40 cm, trije že precej načeti, dva pa tudi zelo presna. Cenil sem vsakega teh šestih menkov na 40 dkg, tako da je ta nesrečnež požrl skupaj okroglo 2·60 kg menkov. Ni čuda tedaj, da je imel sulec težavo spraviti tudi še šestega v želodec, — njegova požrešnost zadala mu je smrt. Interesanten je slučaj tudi toliko, da se je vrgel sulec samo na delikatese. K.

Pripomba. O sličnem slučaju poroča Angelsport 1928, štev. 1: Dne 10. januarja 1928 je našel član ribarskega društva v Karlsruhe v Leopoldshafnu mrtvo ščuko, težko 18—20 funtov. Gobec je bil odprt, v njem pa je tičal menek, težek 1½ funta. Glava menka je tičala globoko v goltancu, menkov rep pa je bil zavit v ščukine škržne obloke. Zbog tega ščuka ni mogla dihati in se je zadušila. Dr. M.

Pes, ki lovi ribe. Resen možakar, član zelene bratovščine, o katerega pripovedovanju ne morem dvomiti, mi je pred par dnevi pravil izredno zanimiv slučaj, o katerega istinitosti se je prepričal sam. Videl je psa, ki je lovil in ujel ribo. Ko se je vozil z vozom iz Medvod v Škofjo Loko, je večkrat opazil psa, ki je prežal ali tekal ob potočku, izlivajočem se v Soro. Včasi je pes, mlajši nemški ovčar, lajal, kakor da bi nekaj gonil. Nekega popoldneva v pozni jeseni je zopet videl psa prežati ob vodi, nakar se je jel previdno plaziti in je končno skočil v strugo. Mojega znanca je tako zanimalo, kaj da pes prav za prav ima pri vodi, da je stopil z voza in se bližal potoku. Ko je prišel do vode, je pes bil pri bregu, v gobcu pa je držal precejšnjo ribo, najbrž klena. Komaj je zagledal pes opazovalca, pa jo je z ribo ubral proti bližnji goščavi in jo najbrž pojedel.

Da mačke love ribe, posebno za dresti, je znano, da pa bi jih pes, tega nisem vedel doslej. —s.

Ribarski predpisi v Bosni in Hercegovini. Direkcija gozdov v Sarajevu je izdala z naredbo z dne 15. decembra 1927, štev. 53.821/27, za vode Bosne in Hercegovine nove ribarske predpise.

Določila glede varstvene dobe rib ne ustrezajo povsem zaščiti posameznih vrst rib. To velja za lipana, za katerega določa naredba najmanjšo mero 25 cm; ta mera je prenizka, pravilna mera za lipana je 30 cm (plodnost). Varstvena

doba za sulca od 1. marca do 30. aprila je prekratka. Sulčja drest je sicer končana, ni pa še končan povratek rib iz drstne selitve; ta se vrši še tekom maja in ravno takrat polove največ sulcev. Najmanjša mera za sulca 50 cm je naravnost smešno nizka. Sulec, ki meri 50 cm, tehta komaj 1 kg; takrat ima 3 leta. Dognano pa je, da postane sulec ploden šele, ko doseže približno dolžino 70 cm, ki ustreza teži 3 kg. Radi tega je treba določiti najmanjšo mero za sulce na 70 cm. Mero za potočno postrv in zlatovčico bi bilo določiti z ozirom na plodnost teh rib pravilno na 24 cm, ne pa na 20 cm.

Izmed ostalih predpisov so zanimivi sledeči:

V vseh vodah, kjer prevladujejo salmonidi, je dovoljena ribja lov s sačo in z mrežo le z dovoljenjem direkcije šum v Sarajevu.

Dovoljenja za lov z mrežo ali s sačo (rdeče kaste) se smejo izdati le v limitiranem številu.

Z mrežo se ne sme zatvoriti več ko polovica vode (vodne širine).

V mesecu juliju, avgustu in septembru je v salmonidskih vodah sploh zabranjena ribja lov z mrežami, ob nizkem stanju vode pa more direkcija šum izdati tako naredbo tudi za ostale mesece.

Ribja lov z mrežo na vlak, kjer sodelujeta dva ali več ribičev, sploh ni dovoljena v manjših salmonidskih vodah.

Dovoljeno je loviti le z eno ribiško spravo, bodisi z mrežo ali s protom.

Samolov rib je zabranjena (vrše, vrbičnice, nastavljanje trnkov čez noč itd.).

Sto metrov nad jezovi in sto metrov pod jezovi je zabranjena lov z mrežo.

Zabranjeno je spuščati v ribjo vodo iz tvornic, obrtnih in drugih delavnic strupene snovi in žaganje.

Najzanimivejše so odredbe o ribarskih kartah:

Ribarske karte se smejo izdajati le zanesljivim ljudem, deci izpod 16 let le na reverz staršev, s katerim prevzamejo za otroka, ki se mu je dala ribarska karta, popolno odgovornost.

Sportske karte (zelene) se smejo izdajati le članom Ribarskega društva za B. in H., ki se izkažejo s članskimi izkaznicami glavnega odbora.

Posestnikom sivih in zelenih (sportskih) ribarskih kart je dovoljeno ribariti le za lastno potrebo, za zabavo in sport, ne smejo pa prodajati ulovljenih rib ali jih zamenjati za vrednostne predmete. (Kazen za kršitev tega predpisa: izguba ribarske karte za dobo treh let.)

Zaplenjena ribarska sprava se mora prodati na javni dražbi in to le osebam, ki imajo pravico za ribjo lov; polovica izkupila in polovica denarne globe pripada prijavitelju.

Ti predpisi so zelo dobri, so pa toliko pomanjkljivi, da nimajo določil o omejitvi lovi. Vsaka voda producira na leto le gotovo količino rib in tej količini primerno je treba omejiti lov. Za vsako vodo je treba določiti, koliko kg rib se sme na leto poloviti in v skladu s tem je treba določiti število ribičev, ki sme v tej vodi loviti; predpisati jim je treba količino rib, ki jo sme posameznik v vsaki ribji vodi na leto poloviti. Če ni takih omejitev, morajo ribje vode s časom propasti. Ako je n. pr. po izkušnji ugotovljeno, da dá ribja voda na leto brez škode za ribarstvo 50 kg postrvi in če ima v tej vodi deset oseb ribolovno dovoljenje, tedaj je treba določiti, da sme vsak upravičenec poloviti na leto le 5 kg postrvi. Dr. M.

R. B. Marston. Dne 9. sept. 1927 je umrl izdajatelj in urednik svetovno znanega angleškega trnkarskega časopisa Fishing Gazette. To leto je praznoval Marston jubilej 50letnice obstoja tega časopisa. Marston je bil med trnkarskim svetom znan strokovnjak, njegov časopis pa je razširjen po vsem svetu.

Narodna imena rib v Srbiji. (Noms populaires des poissons en Serbie.) To je naslov knjižice, ki jo je izdal l. 1927. Muzej srbske zemlje v Beogradu. Knjigo je spisal Dušan Stojičević.

Že leta 1903. je začel srbski muzej zbirati narodna imena rib. Napisali so navodila in jih poslali inteligentom na

Dr. V. Jeločnik:

Lov in lovstvo za Valvasorjeve dobe.

(Nadaljevanje.)

Kjer govori Valvasor o gozdu »Sebuneg«, omenja, da lovec — Wildschütz[13] — tam išče in dobi jelena in divjega prašiča, pa tudi medvedov dovolj in da ustreli razen druge divje perutnine z risanico — Birsch-Rohr — marsikaterega kapitalnega petelina — »manchen wackren Waldhahnen herunter wirfft«.

Ob tej priliki bi bila umestna pripomba, da Valvasor razlikuje od divje gozdne perutnine, oziroma od gozdnih kur — Tetraones, Waldhühner — že omenjenega divjega petelina — Auerhahn ali Urhahn — ki ga imenuje tudi Waldhahn (gozdni petelin), točno od ruševca — Tetrao tetrix L. — ki ga imenuje Schildhahn ali Birkhahn, seveda tudi od mnogo manjšega jereba (Tetrao bonasia L., Haselhuhn). Slično kakor naši Gorenjci razlikujejo velikega ali debelega petelina od malega ali ruševca.

Valvasor pa omenja še, in sicer kot različne vrste gozdnih kur: die Prahn- und Prann-Hahnen (Hannen).

[13] »Wildschütz« v tedanjih časih ni bil naziv izključno za divjega, tatinskega lovca, kakor je to danes v nemškem jeziku, temveč je bil to upravičeni lovec po poklicu, ki je po nalogu svojega gospodarja, največkrat velikega posestnika-plemeniteša skrbel za odstrel divjačine za kuhinjo, kadar gospoda ni sama lovila; lovec, ki je lovil samo divjačino nizkega lova, imenoval se je »Reissjäger«.

Za čitatelja »Lovca«, ki se ni bavil z literaturo o gozdnih kurah, naj omenim, da ti Valvasorjevi »Prahnhahnen« in »Prannhannen« — slovenski bi jih krstili za rjave peteline — niso bili nič drugega, kakor kokoši (samice) velikega petelina oziroma ruševca, to je divja kokoš in ruševka, ki jih takrat — pred 250 leti, pa tudi pozneje — še niso spoznali kot take, temveč so jih smatrali za posebno vrsto divje (gozdne) perutnine.

Na Zgornjem Štajerskem, Koroškem in deloma tudi v Avstriji in v Nemčiji je divja kokoš (Auerhenne) še danes med narodom in med lovci »die Braunhenne« ali iz tega pokvarjeno »Bromhenne«. Prav to pa je Valvasorjev »Prahn«- in »Prannhahn«.

Zanimivo je tudi to, da je živel — in mislim, da nam ni treba dvomiti o točnosti Valvasorjevih podatkov — v tedanjih časih ruševec (mali petelin) še povsod po hribovju in gričevju Kranjske, tedaj ne kakor danes samo v Alpah, temveč tudi po Dolenjskem in nekod celo na Notranjskem.

Marsikdo bo zaradi te domneve, posebno med našimi lovci planinci, zmajal z glavo in rekel, da je ta bosa!

Tako zelo neverjetna stvar vendar ni; dasi nam Slovencem, ki smo vajeni videti in loviti ruševca le v planinah, še mnogo više kakor velikega petelina, nad mejo gozdne vegetacije, ne gre prav v glavo, da bi živel ruševec v gričevju ali celo po nižavah. Na Nemškem, Bavarskem, pa tudi v Češki, Šleziji in Moravski — še bolj pa v Rusiji, pravi domovini vseh gozdnih kur — je ruševec stanovalec nižavskih gozdov, barij in več ali manj z grmičevjem, brezjem in reso zaraslih nižav ali gričev. Tam je ruševcev za nas neverjetna množina, in medtem ko se mi potimo in trudimo za enega ruševca ure in ure hoda daleč v še zasnežene planine, jih poje tam v ravnini ali gričevju po 10 do 12 ali še več na enem mestu in jih streljajo kar iz nalašč za to pripravljenih kolib ali zaslonov.[14]

Seveda mi je naš ruševec ljubši in z večjim lovskim ponosom nesem enega s planine, kakor pol ducata, ki bi jih ustrelil na Češkem kakor vrane na gnoju!

Znano je, da se ruševec kaj rad in brez vidnega ali objasnjenega vzroka seli in da čestokrat nenadoma zapusti stara svoja bivališča, pa se pojavi v krajih, kjer ga doteđaj ni bilo. Večkrat ga pa tudi docela zmanjka, da ne moremo dognati, kam da se je preselil. Tak slučaj je bil na Veliki planini nad Sv. Primožem pri Kamniku; kjer je pelo pred kakimi 20 ali 25 leti še vsako po-

[14] Primerjaj mojo notico v »Lovcu« l. 1911., str. 112, in članke v A. Hugos Jagdzeitung 1912, str. 21, in Waidmannsheil 1912, str. 197. — Pis

mlad po 20 ruševcev, jih slišijo danes kvečjemu 2 ali 3! Roparice in ujede, tudi »ravbšici« jih niso toliko ugonobili, še manj pravi lovci, ali kam so zginili, ve sv. Hubertus sam, ker tudi iz sosednjih lovišč ni bilo slišati o ruševcih, ki bi se bili priselili ali namnožili.

O ruševcih, ki so prebivali še za časa Valvasorja po Dolenjskem, moramo domnevati, da so se polagoma preselili vedno više v planine, kjer so še danes, potem ko so se vedno bolj krčili ugajajoči jim, poprej zanemarjeni močvirnati gozdovi in zanikarne gmajne, obrasle z najrazličnejšim grmičevjem in pritalnim rastlinjem: brinjem, vrbovjem, brezjem, krhlikovino, praprotjo, reso, borovničevjem itd. Taka zanemarjena zemljišča, ki ruševcu vsled obilne in raznovrstne hrane in izbornega zavetja posebno ugajajo, pretvarjala so se od leta do leta bolj v obdelano zemljo, v lepe travnike, njive in koristne pašnike. Ruševci pa, pregnani odtod v planine, so pod mnogo težavnejšimi življenskimi prilikami, vsled pičle hrane, strašne zime, zametov, plazov in vsled pomanjšanega števila na novih in omejenih prebivališčih nastale sovzreje (Inzucht) vedno bolj pojemali, tako da jih imamo danes le še v primeroma majhnem številu v planinah.[15] Danes je že precej naporno dobiti pri nas dober krivec za klobuk!

Če bi bile naše lovske razmere malo bolje urejene, nadzor revirjev strožji in zakupna doba lovišč daljša, pa tudi podjetnost zakupnikov večja, bi se pač izplačal poskus, tudi v niže ležečih loviščih Slovenije zaploditi zopet ruševca, kjer je brez sumnje nekdaj prebival. Pripravnih leg za to imamo dovolj.

Videl in lovil sem ruševca v bogatih loviščih Češke in sosednje Bavarske (Furth, Bischoftheinitz), ki so me tako spominjala na skoraj isti teren v Sloveniji, da se mi je že takrat — 1901./1902. l. — zdelo čudno, da noben Slovenec-lovec ni prišel na misel, da bi v prikladni legi na Gorenjskem — na primer v Tuhinjskem pogorju, v Vranšici, v Škofjeloškem in Žirovskem pogorju itd. — ali pa na Dolenjskem — na primer v Štangi, Kresnicah, v prostrani Krakovski šumi, v Uskokih ali na Kočevskem — napravil vsaj poskus, da zaplodi to krasno, poljedelstvu in gozdarstvu popolnoma neškodljivo, za lovca pa tako izredno zanimivo divjačino!

Seveda bi moral dotični uživati vsestransko zaščito in podporo merodajnih oblasti in delati v pametnem sporazumu s sosedi. Nemogoča ta zopetna naselitev ni! Saj se je tudi jereb, ki velja pri nas izključno za prebivalca gorskih gozdov, zopet naselil v

[15] Isto poročajo Reiser, Führer in Dombrovski o bosanskih ruševcih, ki so živeli pred nekaj desetletji še v nižjih legah, celo v skoraj ravni Posavini, danes pa ima Bosna ruševce samo še v visokogorskih predelih (Hrbljina planina) in v zelo omejenem številu.

ravninskih gozdovih in zaraslih prodih okrog Zagreba in Brežic. Pa tudi v nižinskih gozdovih pri Lahovčah in pri Mostah pod Križem pri Kamniku sem ga našel.

Današnja »lovska« struja seveda ni ugodna takim riskiranim poskusom, ki stanejo čas, lovsko potrpljenje in denar, in ko lovec optimist in idealist nikdar ne ve, ali mu ne bo s skrbjo, samozatajo in stroški povzdignjenega lovišča izvil in izpulil iz rok na prihodnji dražbi kdo drugi ali pa kakšna velika organizirana družba.

Vrnimo se zopet k Valvasorju! Jamske golobe smo omenili že enkrat; o njih piše na strani 242 (II. knjiga). V Javorniku je poznal globoko, navpično rupo (jamo), podobno vodnjaku — wie eine Cistern — v kateri prezimujejo golobi. Takih duplin in jam navaja še več pri Postojni, Tibnu i. dr., in pravi, da se spomladi vzdignejo golobi, ki so prebili v njih zimo, v celih oblakih. Opisujoč kranjske podzemeljske (kraške) čudeže, votline in jame, se je vrli naš rojak in učenjak pošteno potrudil in potegnil za čast domovine in že v uvodu pravi, da ni stvar prazne samohvale, če opisuje kranjsko podzemeljsko prirodo kot edinstveno, češ, da je videl tudi druge evropske in celo afriške jame in votline, ali kaj takega, kar ima Kranjska, iščeš drugod zaman.

Posebno so ga pa zanimale že omenjene golobje jame in eno nam je tudi predočil v sliki na 451. strani III. knjige; iz jame se dviga cel oblak golobov. (Pomanjšani posnimek te slike prinašamo na naslovni strani.) O jamah samih in njih prebivalcih pa pravi istotam tole:

»... dasi je ptica prijateljica zraka in svobode, vendar se skrije pred mrazom in pred zimo v zemljo in na Kranjskem so celo neke ptice, ki prežive celo zimo brez hrane v votlinah pod zemljo. Na ta način živi posebna vrsta, ki je še manjša od kraljička (stržka) in za katero nikdo ne ve drugega imena kot »Erzeljski ptiči« — Raseller-Vögel — ker jih je mnogo na Krasu pri Erzelju in okrog Vipave. Ti ptički se skrijejo jeseni v luknje, špranje in razpoke skalovja in se šele spomladi zopet pokažejo.«

O teh Valvasorjevih »Erzeljskih ptičih« pravi Karl Deschmann,[16] nekdanji kustos ljubljanskega muzeja, da so to planinski ali skalni plezalci (Mauerspecht, Tichodroma muraria L. Alpenmauerläufer), ptica, ki jo poznamo kot prebivalca visokih Alp, ki pa jeseni in pozimi pride tudi v nižave in celo v mesta. O tej lepi ptici je »Lovec« lansko leto obširneje poročal.

Ker pravega zimskega spanja pri pticah ne poznamo, je tu Valvasor v zmoti, kar se tiče prebivanja pod zemljo brez hrane.

[16] Mittheilungen des Musealvereines für Krain. II. Jahrgang 1889: Beiträge zur Ornithologie Krains — Aus Karl Deschmanns handschrifflichem Nachlasse.

O divjih golobih pa piše Valvasor:

»Da se golobi krijejo pred kraguljem in silnim viharjem in nevihtami po špranjah in votlinah skalovja, je znano. Na Kranjskem pa je dokaj golobjih jam, v goratem gozdu Javorniku, blizu Cerkniškega jezera sta celo dve, in drugod jih je še več. V te jame zlete veliki divji ali lesni (gozdni) golobi, ki se imenujejo grivek[17] — so sclavonisch Griveckh heissen — pa ne samo oni, temveč tudi drugi, ki se priselijo jeseni v našo zemljo. Namesto da bi se selili dalje v svoja zimska prebivališča, naselijo se v naših jamah tako mnogoštevilno, da jih stanuje po več tisoč v eni jami, ki so zelo velike, široke in neverjetno globoke.

Kadar se spomladi pripravljajo na izlet, se sliši že od daleč in več ur poprej v jamah močno frfotanje in ropotanje; potem se počne izlet in prihajajo v tako neverjetni množini na dan, da mora vsakdo z začudenjem misliti, da se je dvignil oblak. Nato se kmalu razkropijo. Shajajo se v posameznih jatah, jamo pa zapustijo vsi naenkrat.

Vzrok je lahko razumljiv: Prijetna dnevna svetloba in čisti zrak je zadržal marsikaterega goloba dlje časa zunaj kakor drugega, in tisti, ki zdrže najdalje ostri zrak, se poslednji podajo v jamo. Tudi je mogoče, da je različna razdalja ali oddaljenost njihovih poletnih gnezdišč vplivala na polovanje ali pa da so imeli še negodne (nedorasle) mladiče in so zaradi njih zakesnili za nekaj tednov prihod v jame. Tudi imajo nekateri svoja bivališča v krajih, kjer nastopi mraz kesneje in se tedaj lažje drže dlje časa na prostem.

Gospod Andrej Ludvig Vizjat (Wisiath), prejšnji oskrbnik kneza Turjaškega, mi je pravil, da je leta 1673. v zimskem času spustil nekega cestarja — Strassenparlierer; stražec — na dolgih vrveh in poveznikih trideset sežnjev (Klaffter) globoko v že omenjeno jamo na Javorniku. Našel je v jami vse polno golobov in ko je kriče mahal s klobukom na nje, jih je zletelo mnogo iz jame, še več jih je pa pobegnilo še bolj globoko v jamo. Čez odprtino (vhodih) jame pa so vrgli mrežo in v to se je ujelo nad 80 velikih lesnih golobov (Holtz-Tauben).

Dotična odprtina jame ni bila širša od dveh sežnjev in je tam še več takih vhodov v jamo.

Obstoji pa še druga vrsta jam, kjer se naselijo jeseni samo mali, poljski divji golobi,[18] ki pa pozimi čestokrat zlete iz jame in iščejo hrane. Tam, kjer imajo ti golobi svoje votline, sneg ne

[17] Grivek (grivar), Columba palumbus L., Ringeltaube, ni stalen prebivalec jam, temveč že omenjeni skalni golob. — Pis.

[18] Lesni golob (Hohltaube, Columba oenas L.).

obleži, ker se nahajajo blizu morja na Krasu in ob Pivki. Zanimivo pa je, da v nekaterih teh votlin poljski golobi ostanejo vso zimo in celo valé mladiče in da vsak dan zlete na prosto in iščejo hrane. Kmetje nastavijo velike sake (mreže; Reusen) na votline in na ta način ulove dokaj golobov. Iz teh votlin se spreletava neštevilno golobov v druge jame, v nekaterih pa ostanejo stalno in imajo tu mladiče.«

Tudi v IV. knjigi (str. 557) omenja Valvasor golobjo jamo, in sicer votlino, ki je ležala pol ure daleč od Logatca proti Planini, v gozdu levo od ceste. Pravi, da je široka za lučaj — hat die Weiten eines Steinwurffs — in da pada popolnoma navpično navzdol. Gladka in lepo okrogla pa je ta votlina, kakor da je umetno izklesana. Globočina ji je tako velika, da se jedva sliši velik kamen, če ga vržeš dol, ko pade na dno.

Valvasor sam je dal posekati veliko bukev in jo je spustil v to žrelo, kamor je izginila z velikim šumom; iz votline pa se je dvignil čez nekoliko časa gost oblak prahu in nekaj sov je zletelo na dan. V ostalem pa ponavlja, kar smo že omenili o Javorniški votlini.

Prav čudovito pa je, kar piše Valvasor v IV. knjigi, III. poglavje (str. 479—480), o gori, iz katere prihajajo izpod zemlje — žive race. Čujmo!

»Na posestvu kneza Turjaškega na Snežniku (Schneeberg), blizu cerkve sv. Katarine izvira majhen potoček, kjer je prišlo pred kakimi 20 leti na dan mnogo živih rac.

Med Snežniškim gradom in Ložem pa je še ena votlina, iz katere izvira voda po močnem deževju. Ta votlina se imenuje Starseck in iz nje curi majhna vodica skoz jedva čevelj široko odprtino. Iz te votline se vsuje čestokrat množica majhnih račic tako iznenada, da tako rekoč privre vse zmešano na dan: race in voda. Račice so vsled silnega pritiska pri izbljuvanju iz votline vse zmečkane in celo slepe.[19] Včasi jih privre kar na tisoče na dan. Leta 1670. je bil tam dolgotrajen dež s poplavo in votlina je izmetala več tisoč takih majhnih, črnih račic, tako da jih je bilo med Snežnikom (gradom) in Ložem vse polno, kajti ob deževju je ta predel napolnjen z vodo, kakor jezero. Kmetje tudi niso bili leni in so s preklami, koli in poleni pobijali race, ki so jih potem nasolili, da je imel vsak kmet po en, pa tudi po dva ali tri sode (kadi) nasoljenih rac. To se zgodi čestokrat, dasi množina rac ni vselej enaka. Race so majhne, ali zelo debele (tolste) in imajo več masti kakor mesa; zato tudi nasoljene niso posebno dobre, sveže pa so izredno okusne.

[19] Ni verjetno, da so bile račice slepe! — Pis.

Leta 1677. je ta pečina (votlina) zopet izbruhala in izlila s potokom več tisoč rac, od katerih je nasolil mlinar, ki ima tam mlin, nad 250 komadov in sem jih sam videl.. Tudi leta 1679. so dobili več sto račic iz iste skale in istotako leta 1683.; skoraj ni prešlo leto, da se jih ni pojavilo nekaj; če ne na tisoče, vsaj nekaj stotin, včasi manj, včasi več.

Velečastiti sedanji prelat Zatiški — piše Valvasor dalje — gospod Ludovik Raumbschisl (Raumschiessl) baron, mi je pravil, da je nekoč, ko je bila Snežniška graščina še Raumbschiesslova, ob velikem deževju prišlo toliko rac iz omenjene votline, da so jih bile vse vode v tem kraju tako polne, da je vse mrgolelo; ko je vodovje upadalo, je bila vsaka mlaka in deževna luža polna rac, da so jih kmetje kar s palicami in drogi pobijali in nabirali.

Posebej omenjam, da so te race majhne, črne, vse stlačene in slepe(?) in da ne znajo še leteti, ker še nimajo perja, temveč dobe to šele čez kakih 14 dni, če sploh obstanejo in učakajo, da odlete, ker jih poprej pobijejo.

Vzrok temu je bržčas njih tolšča (debelost),[20] kar znači, da imajo tudi pod zemljo dovolj hrane. Čeprav ni znano, s čim se hranijo, mislim, da jim je glavni živež riba, ker leži gotovo v hribu neko jezero, ki jim tudi daje priložnost, da tam izvale svoje mladiče.[21] Vredno bi bilo stroška in želeti bi bilo, da bi se omenjena votlina (vhod) razširila in bi se noter vdrlo, ker mogoče ni daleč do jezera, kjer so race.

Da je v notranjosti res jezero, se vidi iz tega, ker prihaja iz hriba vrelec, ki izmeče race. Ustreženo ne bi bilo samo radovednosti, temveč bi imeli od tega tudi stvarne koristi.«

Že omenjeni raziskovalec Cerkniškega jezera, Franc Anton pl. Steinberg, ki je gornjo navedbo Valvasorja natančno proučil, misli, da to niso bile račice, temveč liske (Fulica atra L.; Blasshuhn).

Tako piše Valvasor. Bajka vsa stvar ni, vprašanje je samo, ali se še kdo — mogoče po starih ustnih sporočilih — spominja tega čudežnega naravnega pojava in če ta izvora — Staržek in pri cerkvi sv. Katarine — sploh še obstojata.

Naši lovci v okolici Snežnika in Loža naj bi se zanimali za to čudoviło Valvasorjevo poročilo. Valvasor sam piše, da je stvar v zvezi s Cerkniškim jezerom, ali kakim drugim, mogoče danes ne več obstoječim podzemeljskim vodotokom našega tajinstvenega Krasa! Mogoče bi se moglo še dognati, kaj je prav za prav na tem?

(Konec bo sledil.)

[20] Najbrž so bile to mlade račice, ki še niso znale frfotati.

—s:

O srnjakovem rogovju.

Sestava rogovja in hrane srnjadi.

Prav tako, kakor je zanimalo lovce, kako raste, se razvija in odpada rogovje, tako želijo tudi vedeti, iz česa sestoji rogovje.

Preiskavo so izvršili kemiki. Preiskali so pepel rogovja in ugotovili, da sestoji iz podobnih snovi, kakor kosti, in sicer iz 87·34 delov tribazno fosforjevokisle apnene prsti, 5·40 delov ogljikokislega apna, 3·03 delov kalcijevega fluorida, 2·66 delov magnezijevega pirofosfata.

Te sestavine v zemlji počasi razpadajo. Hitrejše ali počasnejše razpadanje je odvisno od kraja, kjer rog leži potem, ko je izpolnil svojo dolžnost in je bil spodrinjen in vržen od mase bodočega rogovja, katerega čaka ista usoda, ako njega nosilec ne zapade lovčevi puški. V takem primeru navadno propade nosilec, ostane pa rogovje, včasi skrbno shranjeno in občudovano na razstavah, včasi podarjeno kot dragocen spomin, kot okrasek raznim predmetom, večkrat pa obešeno v kakem gostilniškem lokalu, kjer bo kmalu zakajeno in zamazano od muh ter prevlečeno s pajčevinami. Ako pride rogovje v globoke, težke, suhe zemeljske plasti, kamor ne prihajata voda in zrak, ostane lahko stoletja neizpremenjeno. To opažamo na raznih izkopinah, po katerih lahko sklepamo o njihovih nosilcih. Baš tako ohranjeno rogovje je zelo važno za današnje raziskave.

Ako ostane rogovje na površini, je kmalu po njem. Rogovje vsebuje važne apnene in fosforjeve snovi, potrebne raznim drugim živalim, katere se ga kmalu polotijo. Lisice, divji prašiči, kune, veverice, miši in celo polži ga pričnejo gristi, glodati, odnosno razjedati. Le tako je mogoče, da odpadlo rogovje najdemo primeroma redkokdaj.

Ker že vemo, iz česa rogovje sestoji, nas bo gotovo tudi zanimalo, odkod srnjak črpa potrebne snovi. Prijatelji srnjadi so tudi to vprašanje rešili. Zanimalo jih je, zakaj ima srnjak v nekaterih loviščih boljše rogovje kakor v drugih in kako bi se dalo rogovje zboljšati. Kot delni povod so smatrali tudi hrano in ugotovili prav zanimive stvari. Kemična analiza je dokazala, da so važne za rogovje sestavine, iz katerih obstojajo drevje in druge rastline, posebno količine apna in fosforja. Nadalje so spoznali, da obstoje precejšnje razlike glede količine omenjenih sestavin med mladim in starim drevjem, kakor tudi med deblom, lubjem, vejami, odganjki, listjem odnosno iglami in sadeži. Trši in težje

prebavljivi deli vsebujejo navadno več za rogovje in kosti potrebnih snovi.

Bukev vsebuje v raznih delih od 36—70 delov apna in do 18 delov fosforjeve kisline; hrast od 50—90 delov apna in do 12 delov fosforjeve kisline; breza od 24—50 delov apna in do 18 delov fosforjeve kisline; topol od 60—70 delov apna in do 8 delov fosforjeve kisline; jesen od 39—64 delov apna in do 22 delov fosforjeve kisline; bor od 13—36 delov apna in do 24 delov fosforjeve kisline; jelka od 10—30 delov apna in do 30 delov fosforjeve kisline; omelje po drevju, kjer gostuje, od 17—30 delov apna in od 7—26 delov fosforjeve kisline. Gobe, katere srnjad rada uživa, vsebujejo do 37 delov fosforjeve kisline. Prav važno za prehrano je tudi razno mahovje, in sicer v hudih zimah, ko je uboga divjad prisiljena uživati ga. To vsebuje do 31 delov apna in do 20 delov fosforjeve kisline. Resje vsebuje 21 delov apna in prav malo fosforjevih sestavin. Zelo bogati na hranljivih snoveh, potrebnih za razvoj kosti in rogovja so razni sadeži, s katerimi navadno krmimo divjad, in vsebujejo: želod 7 delov apna in 15 delov fosforjeve kisline; žir 24 delov apna in 20 delov fosforjeve kisline; divji kostanj 11 delov apna in 22 delov fosforjeve kisline; pšenica 3 dele apna in 47 delov fosforjeve kisline; rž 2 dela apna in 47 delov fosforjeve kisline; ječmen 2 dela apna in 35 delov fosforjeve kisline; oves 3 dele apna in 25 delov fosforjeve kisline; turščica 2 dela apna in 45 delov fosforjeve kisline; ajda 4 dele apna in 48 delov fosforjeve kisline; grah 4 dele apna in 35 delov fosforjeve kisline; kisle trave 20 delov apna in 4 dele fosforjeve kisline; sladke trave 7 delov apna in 7 delov fosforjeve kisline; pšenica v klasju 4 dele apna in 7 delov fosforjeve kisline; oves v klasju 6 delov apna in 8 delov fosforjeve kisline; krompir 2 dela apna in 16 delov fosforjeve kisline; topinambur 3 dele apna in 14 delov fosforjeve kisline.

Poleg hrane pa odvisi razvoj divjadi in rogovja še od raznih drugih pogojev, kakor od vremenskih prilik, zelo veliko pa tudi od načina lova in posestnikov lovišč. Tam, kjer ustrelijo vsakega srnjaka že v mladosti in nimajo dobrih plemenjakov, tamkaj gotovo ne more biti dobrega, močnega naraščaja.

Velika strelska tekma

Slovenskega lovskega društva, Sekcije Maribor.

Prireditev se prične 28. junija 1928 ob 16. uri; nadaljevanje dne 29. junija od 8. do 12. ure in od 14. ure do mraka in 30. junija od 8. do 12. ure. Ob 20. uri tega dne bo razdelitev častnih daril in diplom v hotelu »Meran«.

Pravico tekmovanja imajo vsi člani lovskih društev, ki so vpisana v »Središnji upravi lovačkih udruženja S. H. S.«, kakor tudi inozemci; za slednje so določena posebna darila.

I. Tarče.

1. **Tarča za nastreljanje pušk.** Razdalja 100 korakov. Te tarče se smejo poslužiti vsi tekmovalci in je dne 29. junija na razpolago tudi strelcem s posebnimi puškami za tarče.

2. **Pohorska tarča.** Te tarče se smejo poslužiti le oni strelci iz mariborske oblasti, ki si v zadnjih petih letih niso priborili sploh nikakega darila pri tekmovalnem streljanju s kroglo. Orožje: risanica, dvocevka za kroglo in trocevka; uporabiti daljnogled ni dovoljeno. Uporabljati je le svinčen izstrelek. Razdalja 100 korakov. Tarča predstavlja petkrožnega stoječega srnjaka. Krožne serije po pet strelov se smejo poljubno ponavljati.

3. **Izginjajoča tarča lisice in zajca** je dostopna vsem tekmovalcem. Razdalja 100 korakov. Na tekmovalčevo povelje »zdaj!« se tarča prikaže in ostane vidna 8 sekund. Ako v tem času tekmovalec ne strelja, velja to kot nezadetek. Zadetki se ocenjujejo s številkami 0—5. Dovoljeno je rabiti vsakovrstne lovske puške, z daljnogledom in brez daljnogleda, s svinčenim ali z jeklenim izstrelkom. Strelja se sede ali kleče, in sicer v dveh serijah po pet strelov. Serije se smejo poljubno ponavljati.

4. **Tarča malega petelina** je dostopna vsem tekmovalcem in stoji v razdalji 100 korakov. Strelja se sede ali kleče iz kritja. Vse druge določbe kakor pod točko 3.

5. **Tarča na bežečega srnjaka** je dostopna vsem tekmovalcem in se sme obstreljevati s svinčenim izstrelkom s puško brez daljnogleda. Tarča se prične premikati na strelčevo povelje »zdaj!«. Streli se ocenjujejo s številkami 0—5. Na tej tarči je dosegljivo eno darilo z ozirom na vsoto točk, drugo pa z ozirom na najboljši zadetek. Strelcu je dovoljeno, da po danem povelju nastavi puško. Strelja se prostoročno stoje.

6. **Streljanje na serijo 10 golobov** je dostopno vsem tekmovalcem, ki si v zadnjih petih letih niso priborili sploh nikakega darila. Razdalja 12 m, ponovitev serij poljubna. Dovoljeno je streljati v serijah po pet golobov.

7. **Veliko tekmovanje v streljanju na 50 golobov** je dostopno vsem strelcem, se pa ne more ponoviti. Razdalja za kal. 12 — 16 m, za kal. 16 — 14 m. Strelja se v serijah po 10 in 20 golobov. Pričetek dne 29. junija ob pol 15. uri. Vsi tekmovalci se morajo dotlej javiti na strelišču. Kdor se do 15. ure ne javi, sme streljati izven konkurence, a izgubi pravico do daril. Pismene prijave se sprejemajo tudi dan poprej. Golobi lete navpično, od strelca vstran in naprej.

8. **Brakada majorja Sparowitza.** Vsi tekmovalci se morajo udeležiti streljanja na brakadi. Strelja se v treh serijah. Obstreljevati je vse tarče, ki se prikažejo; ako se prikažejo tarče naglo druga za drugo ali ako se jih prikaže po več hkratu, mora strelec duplirati. Strelec se odstrani od stojišča šele na znamenje opazovalčevo. Pri enakih uspehih pri streljanju s kroglo na vseh tarčah odločuje uspeh na brakadi; veljavna je najboljša serija. V primeru enakosti pri streljanju z zrnjem odločuje uspeh na tarčo izginjajoče lisice. Druga in tretja serija se smeta streljati šele tedaj, ko so vsi tekmovalci dovršili prvo oziroma drugo serijo. Vsak zadetek velja za 1 točko. Na strelčevo povelje »zdaj!« se prikažejo tarče v poljubnem redu.

9. **Streljanje s posebnimi puškami za tarče.** Za to tarčo veljajo določbe kakor pod točko 1. Ponovitev je neomejena in je veljavna najboljša serija.

10. **Spominska tarča.** Na to tarčo m o r a ustreliti tekmovalec enkrat. Tarča je bela, središče ni označeno.

II. Mojstrstvo v streljanju.

Seštete vsote točk, doseženih na tarčah 3, 4, 5, 7 in 8 so merodajne za mojstrstvo. Ona petorica strelcev, ki doseže najvišjo

vsotno število, dobi častni naslov »mojstrski strelec v Mariboru za leto 1928.«, diplomo in častno darilo. Vsi oni strelci, ki so v zadnjih petih letih dosegli prvo ali drugo darilo, se m o r a j o udeležiti tega tekmovanja. Ako tega ne store, streljajo na vse tarče izven konkurence. Pri 7. tarči šteje vsak zadetek 2 točki.

III. Vojaško streljanje.

a) **Oficirsko streljanje** dne 29. junija popoldne (natančen spored se bo objavil svojčasno).

b) **Streljanje za moštvo:** dan in načrt se bosta objavila svoječasno.

IV. Splošna določila.

Pri vseh tarčah je dovoljena le lovska nastava puške, razen na tarčo bežečega srnjaka. Za tekmovalke je nastava poljubna. Pri streljanju z zrnjem je dupliranje dovoljeno. Kdor se kateregakoli tekmovanja udeleži, m o r a streljati tudi na brakadi, na poljubno tarčo in na spominsko tarčo. Kdor ne doseže na brakadi najmanj 50% zadetkov, izgubi pri vseh tekmovanjih pravico do prvih treh daril. Vsakdo sme tekmovati le v enem razredu, t. j. kot strelec, ki je v zadnjih petih letih bil deležen kakega darila, ali pa kot strelec, ki ni bil v zadnjih petih letih deležen kakega darila, in mora tekmovalec, ko kupi listek za streljanje na brakadi, izrečno izjaviti, v katerem razredu tekmuje. Tekmovalec mora po vsaki seriji s svojim podpisom potrditi vpisani uspeh, ker se vodstvo ne bo oziralo na poznejše reklamacije.

V. Vstopnina in prijavnine.

Dnevne vstopnice po 5 Din.
Za nastreljanje pušk se plača za 5 strelov 5 Din kot odškodnina.
Pohorska tarča: prijavnina za 5 strelov 5 Din;
ponovitev 5 Din.
Izginjajoči zajec in lisica: prijavnina za 10 strelov 10 Din;
ponovitev 10 Din.
Mali petelin: prijavnina za 10 strelov 10 Din;
ponovitev 10 Din.
Bežeči srnjak: prijavnina za 10 strelov 10 Din;
ponovitev 10 Din.
Golobi: prijavnina za 10 strelov 10 Din;
ponovitev 10 Din;
cena 10 golobov 10 Din;
prijavnina za 50 golobov 20 Din;
cena 50 golobov 50 Din.
Brakada: prijavnina 20 Din;
ponovitev 20 Din.

Korotanski:

Letošnja pomladanska tekma ptičarjev.

Klub ljubiteljev ptičarjev je priredil v loviščih mesta Ljubljane in Most dne 15. aprila t. l. pomladansko vzrejno tekmo ptičarjev.

Lovci so se zbrali ob sedmih zjutraj na vrtu restavracije ljubljanskega glavnega kolodvora, kjer se je izvršil zdravniški pregled in ocena pripeljanih psov, kakor tudi izžrebanje vrstnega reda pri tekmovanju.

Tekmovalo je vseh 10 prijavljenih psov. Angleški pointer g. dr. Šemperja iz Zagreba se je predstavil izven tekme, ker je bil predpisano starost prekoračil.

Vreme ni bilo baš najlepše in bali smo se, da bomo pošteno mokri. Toda proti pričakovanju ni bilo nič hudega in ostali smo suhi. Le močan, svojo smer vedno menjajoč veter je močno nagajal, da ni dosegel ta ali oni tekmec tega, kar je obetal.

Tekmo je vodil g. Anton Schuster, sodili so pa gg. Feliks Justin, Dragotin Klobučar in dr. Ivan Lovrenčič. Kot sodniška pripravnika sta nastopila gg. Julij Koder in Anton Schuster.

Tekmovali so tile psi:

1. Tref Ortneški, poležen 28. marca 1927 od Rite Esting po Beju Pullitzu. Vzreditelj Oskar Kosler, Ortnek, lastnik in vodnik Karel Hackl, Tomačevo. Rjavoprogast nemški kratkodlakar, 59 cm visok, postave še dosti dobre, v

križcu nekoliko dolg, stoji spredaj francosko, ima odprte šape, glava manj plemenita, ker je v čelu preširoka.

2. Blisk Noriški, poležen 16. junija 1927 od Doris Krške po Geru Schöntalu. Vzreditelj Valter Scheibel, Ptuj, lastnik Bogomil Orožen, Ptuj. Vodnik Miha Korošec, Župeča vas pri Ptuju. Rjavoprogast nemški kratkodlakar, 65 cm visok, Ozek pes, simpatične zunanjosti, glava sicer dobra, vendar ušesa previsoko nastavljena, oči svetle, zadaj ozkopeten.

3. Flot Ortneški, poležen 28. marca 1927 od Rite Esting po Beju Pullitzu. Vzreditelj Oskar Kosler, Ortnek, lastnica Zora Luckmann, Ljubljana, vodnik Karel Hackl, Tomačevo. Rjavoprogast nemški kratkodlakar, 57 cm visok. Prav lep pes, srednje težek, prikupljive, rjavograhaste barve. Glava je v čelu nekoliko široka, ogrodje dobro; stoji francosko, odprte šape.

4. Živa Krimska, poležena 19. maja 1927 od Bistre Krimske po Risu. Vzreditelj, lastnik in vodnik dr. France Lokar, Ljubljana. Nemška resavka, 55 cm visoka, temnosive barve z rjavimi krpami. Lahka psica, lepo zgrajena, kvadratična, glava prav dobra, ušesa vije za spoznanje, prvovrstna v dlaki.

5. Hary Čemšeniški, poležen 11. maja 1927 od Vere Obersee po Beju Pullitzu. Vzreditelj Franc Urbanc, Ljubljana, lastnik in vodnik Karel Polajnar, Ljubljana. Rjavoprogast nemški kratkodlakar, 65 cm visok. Močan pes, pravilno zgrajen, glava vsled kratkih ušes manj plemenita, oko presvetlo, levo prednjo nogo zavija v pleču.

6. Ben Kralovo pole, poležen 8. maja 1927 od Reke Kauffungen po Axlu Lütichau. Vzreditelj Vaclav Stursa, Brno, lastnik in vodnik dr. Vilko Pfeifer, Ljubljana. Temnorjavoprogast nemški kratkodlakar, 63 cm visok. Prikupne barve, pravilno zgrajen, glava manj plemenita, ker je v čelu preširoka in je nosni kot preoster, kar spominja na pointerja, razen tega svetle oči.

7. Freya, poležena 2. julija od Dijane Fuchsburg po Risu. Vzreditelj Rajko Boltavzar, Maribor, lastnik Drago Jović, Karin, vodnik Ivan Ožbolt, Spodnja Zadobrova. Rjavosiva nemška žimavka, 50 cm visoka, v razvoju zaostala, brez posebnih hib, glava nekoliko lahka, dlaka premehka.

8. Friga Čemšeniška, poležena 11. maja 1927 od Vere Obersee po Beju Pullitzu. Vzreditelj France Urbanc, Ljubljana, lastnik in vodnik baron Henrik Lazarini, Smlednik. Rjavoprogasta nemška kratkodlakarica, 59 cm visoka, lahka, pravilne postave, dobra v glavi.

9. Pazzo Noriški, poležen 16. junija 1927 od Doris Krške po Geru Schöntalu. Vzreditelj Valter Scheibel, Ptuj, lastnica in vodnica Liza Behrhalk, Ptuj. Nemški kratkodlakar, rjavoprogast, 68 cm visok, pravilno zgrajen, z dobro oblikovano, toda težko glavo, oči svetlorumene, dlaka trda, dolga. Delajo se mu hlače. Globoke prsi. Pes spominja na dolgodlakarja.

10. Taps Noriški, poležen 16. junija 1927 od Doris Krške po Geru Schöntalu. Vzreditelj in lastnik Valter Scheibel, Ptuj, vodnica Liza Behrhalk, Ptuj. Rjavoprogast nemški kratkodlakar, 65 cm visok, srednje težek, pravilne postave in glave, nekoliko kratek gobec, dolg križec, srednjeglobokih prsi, stoji zadaj strmo.

11. Dren Savski, poležen 10. oktobra 1926 od Save Franken po Johnu Forst. Vzreditelj dr. Janko Lokar, Ljubljana, lastnik dr. Alfonz Šemper, Zagreb, vodnik logar Sremec. Belorjav pointer, 64 cm visok. Lep, plemenit pes, pravilno zgrajen, izvrsten v hrbtu in križcu, plemenite glave, temnih oči, globokih prsi.

Uspeh tekme nam kaže priložena preglednica. Kot mirna in uspešna vodnika sta se izkazala gg. Karel Polajnar in dr. France Lokar. Prav tako je z uspehom vodila gospa Liza Behrhalkova, ki se nikdar ne ustraši ne truda ne denarnih žrtev, da se udeleži klubovih tekem. Na žalost pa kažejo široki lovski krogi zelo malo zanimanja za pri lovskoprisinem izvrševanju lova neobhodno potrebne uporabnostne pse. Večina naših lovcev še ni prišla do prepričanja, da pomeni lovec brez uporabnostnega psa toliko kakor jezdec brez konja. Tudi pri poklicnih lovcih vidimo vedno iste obraze, čemur pa ni krivda toliko pri poklicnih lovcih samih, kolikor pri njihovih zanikarnih gospodarjih.

Klub ljubiteljev ptičarjev je določil za to tekmo zelo lepa in dragocena darila, in sicer: Ia darilo pepelnik z velikim, marmornatim podstavkom in z dvema bronastima psoma. Ib darilo krasna, večdelna pisalna mapa iz finega usnja. II. darilo lepa doza za cigarete. III. darilo zelo lepa žardinerka. Poleg omenjenih daril so še prejeli gg. dr. Šemper, Karel Hackl in Ivan Ožbolt bronaste svetinje Kluba ljubiteljev ptičarjev. Denarna darila po 150 Din so prejeli poklicni lovci Hackl, Ožbolt in Korošec.

Predsednik J. K. S. g. dr. Ivan Lovrenčič je poklonil v imenu omenjenega društva zlati plaketi J. K. S. gg. Karlu Polajnarju in dr. Francetu Lokarju, srebrni plaketi ge. Behrhalkovi in g. Scheiblu, bronaste plakete J. K. S. v spomin na letošnje pomladanske tekme vsem ostalim lastnikom psov, ki so tekmovali.

Klub ljubiteljev ptičarjev je dolžan hvaležnost vodji in sodnikom tekme za njihovo veliko požrtvovalnost pri sicer nehvaležnem poslu. Za prepustitev lovišča se pa zahvaljuje g. inž. Franju Tavčarju in lovski družbi Moste.

Tekmo je zaključil prav prijeten družabni večer v gostilni Činkole.

Svojega vsled smrtnega slučaja v rodbini odsotnega predsednika g. Urbanca so pozdravili zborovalci brzojavno.

Preglednica vzrejne tekme ptičarjev dne 15. aprila 1928.

Številka žreba	Številke učinitve: 0 = nezadostno, 1 = zadostno, 2 = dobro, 3 = prav dobro, 4 = izvrstno / Ime psa	Predmeti preizkušnje: Nos (7)	Način iskanja (4)	Stoja (4)	Natezanje (4)	Hitrost (3)	Vztrajnost (3)	Sekundiranje (1)	Ubogljivost na klic, žvižg, migljaj (3)	Strelomirnost (2)	Vsota	Ocena	Smotra
1.	Tref Ortneški	(2) 14	(2) 8	(2) 8	(1) 4	(2) 6	(2) 6	—	(3) 9	(3) 6	61	P. pr.	dobro
2.	Blisk Noriški	(2) 14	(1) 4	(2) 8	(1) 4	(2) 6	(2) 6	—	(1) 3	(2) 4	49	—	dobro
3.	Flot Ortneški	(1) 7	0	—	—	0	—	—	(2) 6	(3) 6	19	—	dobro
4.	Živa Krimska	(3) 21	(4) 16	(4) 16	(3) 12	(4) 12	(4) 12	—	(4) 12	(2) 4	105	I b	prav dobro
5.	Hary Čemšeniški	(3) 21	(4) 16	(4) 16	(4) 16	(4) 12	(4) 12	—	(3) 9	(2) 4	106	I a	dobro
6.	Ben Kralovo pole	(2) 14	(1) 4	(2) 8	(2) 8	(1) 3	(1) 3	—	(2) 6	(2) 4	50	—	dobro
7.	Freja	(2) 14	(2) 8	(2) 8	(2) 8	(4) 12	(3) 9	—	(1) 3	(2) 4	66	P. pr.	zadostno
8.	Friga Čemšeniška	(1) 7	(2) 8	—	—	(4) 12	(4) 12	—	0	(2) 4	43	—	prav dobro
9.	Pazzo Noriški	(2) 14	(3) 12	(3) 12	(3) 12	(2) 6	(2) 6	—	(3) 9	(2) 4	75	III	dobro
10.	Taps Noriški	(2/3)18	(3) 12	(3) 12	(4) 16	(2) 6	(2) 6	—	(3) 9	(2) 4	83	II	dobro
	Izven tekme:												
11.	Dren Savski	(2) 14	(3) 12	(3) 12	—	(4) 12	(3) 9	—	(1) 3	(2) 4	66	P. pr.	prav dobro

Vodja tekme: A. Schuster.

Sodniki: Feliks Justin, Dragotin Klobučar, Dr. Ivan Lovrenčič. — Sodniška pripravnika: Julij Koder, Anton Schuster.

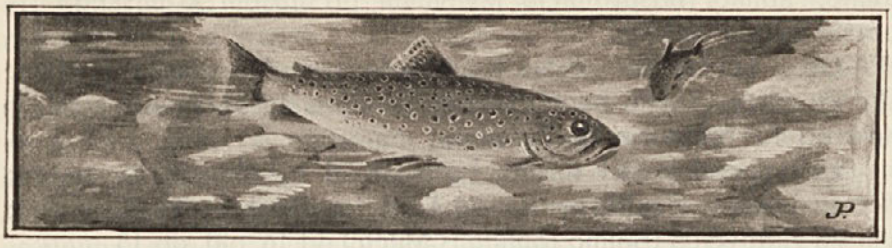

Dr. Avgust Munda:

Izenačenje predpisov o varstveni dobi in o najmanjši meri rib v Sloveniji.

S členom 236. finančnega zakona za leto 1927./28. se je razširil kranjski ribarski zakon z dne 18. avgusta 1888, kranjskega deželnega zakonika štev. 16 iz l. 1890., na vse ozemlje ljubljanske in mariborske oblasti; z zakonom vred so se razširili na gori omenjeno ozemlje tudi izvršilni predpisi tega zakona, in sicer naredbi deželnega predsednika na Kranjskem z dne 9. junija 1890, kranjskega deželnega zakonika štev. 17. in štev. 18.

Gori označeni člen 236. fin. zak. za l. 1927./28. ne razveljavlja ribarskih zakonov in ribarskih predpisov, ki so veljali v drugih slovenskih pokrajinah do dne, ko se je razširil kranjski ribarski zakon za vso Slovenijo; ti zakoni in predpisi so razveljavljeni le toliko, kolikor nasprotujejo določilom kranj. ribar. zakona in določilom izvršilnih predpisov, izdanih na podstavi tega zakona.

Varstveno dobo in najmanjšo mero rib urejujejo v Sloveniji:

Za ozemlje bivše Kranjske naredba dež. predsednika za Kranjsko z dne 9. junija 1890, kranjskega deželnega zakonika štev. 17, za ozemlje bivše Štajerske naredba štajerskega namestništva z dne 9. junija 1883, štajerskega deželnega zakonika štev. 12, za ozemlje bivše Koroške naredbi koroške deželne vlade z dne 22. novembra 1882, koroškega deželnega zakonika štev. 18 in z dne 3. februarja 1885, koroškega deželnega zakonika štev. 6, za Prekmurje in Medjimurje pa naredba ogrskega ministra za poljedelstvo, industrijo in trgovino z dne 9. februarja 1889, štev. 5000. Vse te naredbe so bile izpremenjene z naredbo pokrajinskega namestnika za Slovenijo z dne 19. junija 1922, Uradnega lista štev. 259, in z naredbo pokrajinske uprave za Slovenijo z dne 12. oktobra 1923, Uradnega lista štev. 336. Z razširjenjem kranjskega ribarskega zakona so se slednjič izpremenili vsi ribarski predpisi, kakršni so veljali v bivši Štajerski, Koroški, v Prekmurju in Medjimurju

toliko, kolikor nasprotujejo izvršilnim predpisom kranjskega ribarskega zakona.

Od 1. aprila 1927 veljajo torej sledeče enotne varstvene dobe:

Za sulca (Salmo hucho L.) od 1. marca do 31. maja vobče, v Krki od 15. februarja do 31. maja;

za potočno postrv (Frutta fario L.) od 16. okt. do 15. marca;

za jezerko (Trutta lacustris L.) od 16. oktobra do 15. marca;

za zlatovčico (Salmo fontinalis Mitch.) od 16. okt. do 15. marca;

za šarenko (Trutta iridea W. Gibb.) od 1. marca do 30. aprila;

za lipana (Thymallus vulgaris L.) od 1. marca do 30. aprila;

za kečigo (Acipenser ruthenus L.) od 1. aprila do 30. junija;

za mreno (Barbus fluviatilis Ag.) od 1. maja do 15. junija;

za krapa (Cyprinus carpio L.) od 16. maja do 15. julija;

za plemenitega raka, jelševca od 1. novembra do 31. januarja; za samico pa vse leto.

Razen teh varstvenih dob veljajo še sledeče:

Na ozemlju bivše Štajerske: za linja (Tinca vulgaris Cuv.) od 1. junija do 30. junija, za podust (Chondrostoma nasus L.) od 1. aprila do 31. maja in za ostriža (Perca fluviatilis L.) od 1. marca do 30. aprila;

na ozemlju bivše Koroške: za linja od 1. junija do 31. julija, za podust od 1. aprila do 31. maja (kakor na Štajerskem), za menka (Lota vulgaris L.), za koščake od 1. oktobra do 31. maja;

v Prekmurju in Medjimurju za smuča (Lucioperca sandra Cuv. Val.) od 1. aprila do 15. junija. V gori omenjeni naredbi ogrskega ministra za poljedelstvo, industrijo in trgovino so navedene varstvene dobe še za razne vrste rib; varstvenih dob teh rib ne omenjam, ker ne prihajajo v prekmurske in medjimurske vode.

Iz navedenega izhaja, da varstvene dobe rib v Sloveniji niso enotno urejene. To sicer ni velika nesreča; napaka pa je v tem, da naredbe v posameznih pokrajinah 1. ne ščitijo vseh rib, ki jih je treba ščititi, in 2. da ščitijo ribe, ki zaščite niso potrebne.

Določilo § 54. kranjskega ribarskega zakona pravi, da mora politično deželno oblastvo (veliki župan) odrediti za ribje vrste, ki so večje vrednosti, varstvene dobe z ozirom na njih drstno dobo. »Ribje vrste večje vrednosti« so ribe, ki so plemenite po mesu, ali pa ribe, ki sicer niso plemenite, ki pa imajo gospodarsko vrednost. Sulec n. pr. je plemenita riba, v gospodarskem oziru pa je njegova vrednost manjša od drugih rib. Vrednost ribjega mesa, ki ga použije sulec kot riba roparica, je večja od vrednosti njegovega mesa. Sulec, težek 10 kg, pojé na leto približno 100 kg rib, vrednih 1000 do 1500 Din, njegova lastna vrednost pa je 500 Din. Množinske ribe, kakor podust, platnica

in mrena, imajo veliko gospodarsko vrednost. Teh rib je največ; najcenejše so in zaradi tega upoštevne kot ljudska hrana.

Vse te ribe je torej treba ščititi s tem, da se jim omogoča nemoteno razplojevanje in to je namen varstvene dobe. Ščititi se morajo torej vsi salmonidi in druge plemenitejše ribe, kakor kečiga, smuč in krap. Dobro meso imajo tudi menek, ostriž in ščuka. Menek je nevaren ribjim ikram in ribjemu zarodu; ostriž je majhna riba brez gospodarske vrednosti; ščuka pa v Sloveniji ne potrebuje zaščite po varstveni dobi, ker je večina slovenskih voda salmonidskih; v teh pa ščuka nima pravice do obstanka. Izrazitih ščukjih voda pa v Sloveniji ni. Zato ne kaže, da bi ščitili v Sloveniji ravnokar omenjene ribe z varstveno dobo. Ščititi pa je treba množinske ribe, in sicer podust, mreno in platnico. Te ribe so prava ljudska hrana in so neobhodno potrebne kot hrana roparic; kjer ni teh rib, sulec ne more uspevati. Ploščičev (abramidov) ni treba ščititi, ker jih ni v večjih množinah.

Sicer pa veljaj glede določitve varstvenih dob načelo: rajši manj predpisov kakor preveč; predpisi, ki so se izdali, pa naj se izvajajo strogo in brezpogojno.

Treba je sedaj le še premotriti, kakšna naj bo varstvena doba za posamezne vrste rib.

Posamezni ribarski upravičenci so se priložili, da je varstvena doba za sulca in za potočno postrv predolga. Temu moram odločno uporekati. Sulec se drsti sredi marca — ribiči pravijo o sv. Jožefu — če pa je pomlad pozna, začetkom aprila. V drugi polovici aprila je drest vobče že končana; v povirju Ljubljanice se drste sulci šele začetkom maja, v Krki pa že koncem februarja. Po dresti ostane sulec še nekaj časa na drstiščih ali blizu drstišč. Sulčja drstišča so plitvi prodasti curki; na takih prostorih je ribe kaj lahko poloviti. Če bi ribarski upravičenec sulce takoj po drsti polovil, bi s tem oškodoval tudi druge ribarske upravičence, ker prihajajo sulci na drstišča iz velikih daljav. Na Vrhniki n. pr. se drste sulci iz vse Ljubljanice od Ljubljane navzgor, ker na barju ni niti enega drstišča. V Savi pri Tacnu pod Šmarno goro se drsti vsako leto ogromno število sulcev velikanov. V Tacnu ni takih sulcev, celo doli do Laz jih ni, ker je Sava v tem delu po regulaciji opustošena. Vsi ti sulci prihajajo v Tacen torej iz kresniškega, litijskega in zagorjanskega okraja (revirja). Sulci se vračajo iz drstišč šele tekom meseca maja. Varstvena doba za sulce mora torej trajati do konca maja, ko se je vrnila riba zopet na svoje stare prostore.

Varstvena doba za domačo postrv je prej prekratka kakor predolga. Izmed postrvjih plemen se drstita v naših vodah pozimi

razen potočnice jezerka in zlatovčica. Te postrvje vrste se drste koncem decembra — ribiči pravijo »o adventu« — drstna selitev se pa pričenja že sredi oktobra. Koncem decembra je drest že končana — izvzemši Savo Bohinjko, kjer traja do sredine januarja. Po drsti je postrv zelo oslabela in si opomore šele spomladi, ko dobiva več hrane. Po dresti oslabele postrvi imajo neokusno meso, razen tega izgube v tem času znatno na teži; neracionelno je torej, če jih lovimo pred aprilom. Varstvena doba bi se morala torej prej podaljšati kakor skrajšati.

Lipan se drsti v drugi polovici marca, ako je pomlad pozna, pa začetkom aprila; drest traja do konca tega meseca. Po drsti si lipan hitro opomore, ker dobiva aprila in maja obilo zračne hrane.

Šarenka se drsti približno takrat kot lipan.

Podust se drsti od marca do konca maja na plitvih, prodastih prostorih, osobito v pritokih. Takrat jih polove ogromne količine s tem, da zapirajo pritoke z mrežami. To je treba preprečiti. Podust ima sedaj varstveno dobo le na ozemlju bivše Štajerske in Koroške; to varstveno dobo je treba razširiti na vso Slovenijo.

Platnica v Sloveniji sploh nima varstvene dobe. Tudi njo je treba zaščititi, ker je kot množinska riba — kakor podust in mrena — upoštevna kot ljudska hrana in kot hrana roparic. Platnica se drsti v istem času kakor podust, mrena pa od maja do konca julija. Množinske ribe (podust, platnico in mreno) je treba ščititi po varstveni dobi tudi zaradi tega, ker bo prizadjala električna centrala pri Krškem — ako se ustanovi — ribarstvu nad centralo ogromno škodo. Navzlic ribji stezi bo ribam otežkočen prehod iz dolnjega toka v gornjega. Ker ne bo pomladka iz dolnjega toka, bo začelo ribovje v Savi in pritokih od krške centrale navzgor propadati. Doigrala se bo ista tragedija, ki se je doigrala in končala s katastrofo v Savi od medvoškega jezu navzgor. V tem delu Save ni več množinskih rib, sulec nima več ob čem živeti in ni več daleč čas, ko bo v tem delu Save popolnoma izginil. Ista katastrofa preti po krški centrali Savi od Krškega do Medvod. Da se bo ta proces oviral in zavlačeval, je treba za množinske ribe odrediti varstveno dobo.

Krapov in linjev ni mnogo v slovenskih vodah; isto velja za smuča in kečigo; vendar je treba tudi za te ribe odrediti varstveno dobo, kolikor še ni odrejena.

Kako potrebno je, da se izenačijo predpisi o varstveni dobi v Sloveniji, kaže sledeči primer. Na ozemlju bivše Koroške so imeli raki svojčas varstveno dobo od 1. oktobra do 31. maja; ta varstvena doba je veljala tako za plemenitega raka kakor za koščaka. Naredba pokrajinskega namestnika za Slovenijo z dne

19. julija 1922, Uradni list štev. 259, je odredila za vso Slovenijo za plemenitega raka varstveno dobo od 1. novembra do 31. januarja, za samico pa za vse leto. Od takrat torej velja na ozemlju bivše Koroške za samca plemenitega raka varstvena doba od 1. novembra do 31. januarja, za koščaka pa varstvena doba od 1. oktobra do 31. maja, ker je gori omenjena naredba razveljavila varstvene ribarske predpise le, kolikor so ji nasprotovali.

Da se preprečijo v bodoče taki nedostatki, bi bilo treba vse predpise o varstveni dobi nanovo preurediti. Člen II. naredbe deželnega predsednika na Kranjskem z dne 9. junija 1890, kranjski deželni zak. štev. 17, naj bi se glasil v bodoče tako:

»Za spodaj naštete ribje vrste se določajo z ozirom na njih drstne dobe sledeče varstvene dobe:

1. Za vsa postrvja plemena, ki se drste pozimi, t. j. za potočno postrv (Trutta fario L.), za jezerko (Trutta lacustris L.) in za zlatovčico (Salmo fontinalis Mitch.) od 16. okt. do 15. marca;

2. za lipana (Thymallus vulgaris L.) in šarenko (Trutta iridea Gibb.) od 1. marca do 30. aprila;

3. za sulca (Salmo hucho L.) vobče od 1. marca do 30. maja, v Krki od 15. februarja do 31. maja;

4. za krapa (Cyprinus carpio L.) od 16. maja do 15. julija;

5. za mreno (Barbus fluviatilis L.) od 1. maja do 15. junija;

6. za linja (Tinca vulgaris L.) od 1. junija do 31. julija;

7. za podust (Chrondrostoma nasus L.) in za platnico (Leuciscus virgo L.) od 1. aprila do 31. maja;

8. za kečigo (Acipenser ruthenus L.) od 1. aprila do 30. junija;

9. za smuča (Lucioperca sandra Cuv. Val.) od 1. aprila do 15. junija;

10. za plemenitega raka (jelševca), za samca od 1. novembra do 31. januarja, za samico vse leto.

Dan pričetka in konca prepovedi se vračuna v varstveno dobo.«

★

Od dne 1. aprila 1927 veljajo v Sloveniji sledeče enotne najmanjše mere rib, in sicer:

za sulca 70 cm, za potočno postrv 24 cm, za zlatovčico 24 cm, za lipana 30 cm, za šarenko 24 cm, za jezerko 30 cm, za podust 30 cm, za krapa 32 cm, za platnico 30 cm, za mreno 30 cm, za soma 50 cm, za kečigo 30 cm, za ščuko 30 cm, za plemenitega raka (jelševca) 12 cm.

Razen tega veljajo v posameznih slovenskih pokrajinah še nastopne najmanjše mere rib, in sicer:

na ozemlju bivše Štajerske:
za ostriža 15 cm, za linja 25 cm in za menka 20 cm;
na ozemlju bivše Koroške:
za ostriža 10 cm, za linja 20 cm, za menka 20 cm, za klena 20 cm in za koščaka 6 cm;
v Prekmurju in Medjimurju:
za smuča 35 cm. (Druge najmanjše mere rib, ki so veljale v Ogrski, niso upoštevne za Prekmurje in Medjimurje, ker dotične ribe ne prihajajo v prekmurske in medjimurske vode.)

Po § 64. rib. zak. mora politično deželno oblastvo (sedaj veliki župan) odrediti najmanjše mere rib, da se ohrani v ribji vodi »primerna količina rib«; v prvem odstavku § 62. pa zabranjuje zakon loviti ribe, »ki se še niso plodile in ki še niso dosegle velikosti, ki je potrebna za tržno prodajo«. Glavno načelo umnega gospodarstva z ribjo vodo je namreč to, da lovimo ribo šele takrat, ko se je vsaj enkrat v življenju plodila (drstila). Ko določa oblastvo najmanjšo mero za posamezne vrste rib, mora torej v smislu navedenega zakonskega določila upoštevati, kdaj doseže dotična ribja vrsta plodnost. Najmanjše mere rib, kakršne veljajo v Sloveniji, upoštevajo v polni meri označeno načelo.

Posamezni ribarski interesenti so skušali doseči, naj bi se znižala zakonita mera za sulca; zahteva je povsem neopravičena in neutemeljena. Strokovna literatura[1] soglaša v tem, da postane sulec ploden, ko doseže težo 3 kg, ki ustreza meri 70 cm. Res je, da se drste tudi manjši sulci, ki niso dosegli te mere. Iz iker takih rib se izleže manjvreden, pritlikav zarod. Zdrav zarod se rodi le iz iker rib, ki so dosegle najmanj težo 3 kg ali mero 70 cm.

Zakonite mere, ki veljajo enotno za vso ljubljansko in mariborsko oblast, naj bi ostale neizpremenjene, ker ustrezajo popolnoma vsem zahtevam zaščite dotičnih ribjih vrst. Razen tega naj bi se v bodoče zaščitila z zakonito mero tudi smuč (35 cm) in linj (30 cm). Najmanjša mera za ostriža in menka, ki velja na ozemlju bivše Štajerske in Koroške naj bi se opustila. Ostriž je majhna riba brez gospodarske vrednosti, menek pa je nevaren ribjim ikram. Klen se hitro množi in ga ščiti itak predpis, da okenca mrež ne smejo biti manjša kakor 4 cm od vozla do vozla. Zaradi tega ga ni treba ščititi z najmanjšo mero. Rakoščak nima nikake gospodarske vrednosti, zato nima smisla, da bi ga zakonito ščitili.

[1] Handbuch der modernen Fischereibetriebslehre, Doljan - Hämpel, Wien 1921, stran 8; Dr. Heintz: Der Angelsport im Süsswasser, München 1920; str. 269, Hämpel: Über das Wachstum des Huchens. Internationale Revue über Hydrobiologie und Hydrographie 1910, zvezek III., str. 137.

O odlikovanju dr. Lovrenčičevem smo v predhodni številki poročali. Dne 2. maja t. l. ob 11. uri je veliki župan g. dr. Fran Vodopivec po lepem nagovoru pripel odlikovancu red Belega Orla V. stopnje. Slavju so prisostvovali uradniki gozdarskega oddelka in odborniki S. L. D. Dr. I. Lovrenčič se je za visoko odlikovanje v izbranih besedah zahvalil, omenjajoč srečno naključje, da je prišel Beli Orel iz rok našega Najvišjega lovca, Nj. Vel. kralja. Svečanost je bila zaključena z vzklikom na Najvišja pokrovitelja Slovenskega lovskega društva Nj. Vel. kralja Aleksandra in Nj. Vel. kraljico Marijo.

Redek lovski jubilej. Kdor iz vlaka ali pa z državne ceste ogleduje našo lepo Gorenjsko in ne obišče tudi stranskih cest in potov, si bo mislil, da so Kamniške planine in Karavanke velike, visoke planke, ki tvorijo ozko gorsko mejo med nekdanjo Kranjsko in Koroško ravnino. Kdor pa jo bo mahnil peš ali zdrdral z avtomobilom, pa se ne bo mogel načuditi, kako zelo široko je to gorovje in kako krasne doline so zarezane vanj. Niti sanjalo se mu ni, koliko gričevja tvori predgorje in kako lepi gozdovi se nahajajo v tej pokrajini.

Največja dolina je kokrška, po kateri šumi bistra Kokra. Ob ozkih skalnatih bregovih so stisnjena posamezna selišča, za polja pa ni prostora. Visoko po pobočjih, sredi temnih smrekovih gozdov, segajočih gori do sivih goličav, pa se svetijo obširne zelene trate, na katerih odsevajo večja bela poslopja, kjer bivajo po večini kokrški veleposestniki s svojimi družinami in uslužbenci. To je pač naša najbolj tipična alpska pokrajina.

Kakor pač za vse naše lepe in plodonosne kraje, so se tudi za lepo Kokro brigali tujci.

Že pred davnimi leti se je tukaj naselila stara Fuchsova družina. Fuchsi so prišli s Tirolskega, pokupili velika posestva ter živeli prijetno, menda precej brezskrbno življenje. Bavili so se deloma z železno, deloma z lesno industrijo. V splošnem so bili precej priljubljeni. Svoja posestva so razširili od Jezerskega doli do Preddvora, kjer so bili lastniki lepe, v pobočju Zaplate ležeče graščine. Gospodovali so po svoji dragi volji in Kokro preuredili v nekake vrste gorsko kneževino.

Fuchsi pa so bili tudi veliki lovci. Poleg svojih lastnih lovišč, na desnem bregu Kokre, so vzeli v zakup tudi razna privatna in občinska lovišča, nahajajoča se na levem bregu.

Sredi lovišča, nasproti vznožja skalnate Kočne, na kraju, kjer se utaplja romantična dolina »Korito«, prihajajoča izpod Vaneša v Kokrško dolino, so postavili krasen lovski gradič.

Ali nič ne traja večno, časi so se spremenili tudi v Kokri. Veliko posestvo so jeli razprodajati, prišli so z novimi časi novi ljudje.

Danes posedujejo levi breg še vedno razni domači kmečki veleposestniki. V tem delu so lovišča precej iztrebljena, desni breg pa je po večini last večjih slovenskih lesnih industrijcev, ki znajo ceniti lepa lovišča.

V omenjenem lovskem gradiču vidimo še dandanes na stotine najlepših lovskih trofej, srnjačjega in jelenovega rogovja ter še lepših vsakovrstnih gamsovih rogljev.

Fuchsi so odšli, ostal pa je njih dolgoletni zvesti lovec Primož Polajnar, ki je od svoje zgodnje mladosti, od gamsonogega mladeniča, do častitega, srebrnobradega starčka životaril v obširnih kokrških gozdovih, strmih skalnatih grebenih in sinjih višinah.

Ker mi je bila dana izredna prilika, da sem mogel posetiti lepo lovišče, sem spoznal tudi Primoža, dušo lovišča, staršino slov. poklicnih lovcev.

Kakor večkrat igra slučaj izredno vlogo v človeškem življenju, je bilo tudi tokrat. Obiskal sem ga baš med nje-

govim važnim jubilejem, dva dni za tem, ko je preteklo petdeset in pet let, odkar je Primož Polajnar prisegel pri državni oblasti v Kranju, da bo zvesto čuval lovišča svojega gospodarja.

Mehak južen zimski večer, sledeč mrzlemu dnevu, je bil, ko sem stopil iz teme, v kateri je naletaval droben snežič, v Primoževo stanovanje. Našel sem ga baš, ko je prebiral decembrsko številko »Lovca«.

Častitljivi lovec, ki je kljub svojim 70 letim izredno svež in dobro ohranjen, me je povabil, da sem prisedel in bil videti izredno zadovoljen, ko sva malo po lovsko pokramljala.

Na moje vprašanje, koliko let je že služabnik v zelenem kraljestvu Diane in svetišču sv. Huberta, je z mladeniško elasticiteto vstal in odprl omaro s ključem, pri katerem sta bila privezana piščalka in pa izbacitelj nabojev. Iz omare je vzel popolnoma nepokvarjeno listino, njegov prvi lovski dokument, izgotovljen 20. decembra 1873. leta.

Opozoril sem ga, da je izreden slučaj, da je baš pred dvema dnevoma minulo 55 let, odkar je bil zaprisežen.

Mož je trenutno obmolknil, zdelo se mi je, da mu je spomin splaval daleč daleč nazaj in da se je skoraj malo vznemiril, zavedajoč se, da so mu minuli pomlad, poletje in jesen.

»Dolgo je že, dolgo,« je pripomnil, »ali preteklo je hitro, zdi se mi, da je bilo to vse šele lansko leto!«

»No, kako pa ste prav za prav vstopili v zeleno bratovščino?« sem pobaral Primoža.

»Hm, z dvanajstimi leti sem že pomagal očetu pri vožnji, ko je bil za voznika pri Fuchsovih. Slučaj pa je hotel, da je konj, s katerim sem vozil jaz, kmalu poginil. Pomagal sem nato nekaj časa v fužini, kjer sem se seznanil z mladim Fuchsom. Postala sva si dobra prijatelja in ko je prišel na počitnice kot študent, me je pričel jemati s seboj na lov, kjer se je ojačila najina prijateljska vez. — Tako sem postal lovec!«

»Pa kako je bilo z divjačino?«

»Bilo je je precej, ali znatno se je pomnožila, ko smo jo nehali preganjati z braki. Dokler niso lovci uporabljali risanic, smo imeli pri Fuchsovih lepe, visoke brake, katere sem čuval jaz, ko pa so pričeli gojiti zalaz in pogon z gonjači, smo opustili psarne. Takoj po opustitvi brakad se je srnjad silno razmnožila, bilo je je toliko, da sem samo jaz, in sicer le po meji lovišč ustrelil vsega skupaj kakih 300 srnjakov. Gamsov, ki so se tudi zelo pomnožili, sem ustrelil nad 80.«

»Kako pa je bilo z jeleni?«

»Jelene smo dobili okoli l. 1885. Prav dobro se še spominjam, kako so jih pripeljali v velikih zabojih, enega jelena in dve košuti. Ko smo vozili zaboje z jelenjadjo pod Storžič, nam je ušla ena košuta že med potjo. Isto leto pa je rajnki Fuchs kupil še enega jelena od neke gospe v Ljubljani. Ta grdoba pa je bil zelo siten. Kar nič ni hotel biti sam. Vedno je hodil za ljudmi in jih tudi napadal, dokler ga ni zadela zaslužena krogla.

Nekaj jelenov pa je prišlo tudi iz sosednjega baronovega lovišča, kjer so polomili ograjo in se pridružili našim samotarjem. Le tako je bilo mogoče, da so se kmalu zelo razmnožili.

Nadalje pa so pripeljali nekaj let za tem tudi neke velike zelo divje koštrune (muflone), ki so bili tudi zelo boječi. Žal, da niso bili tako pametni kakor jeleni in da so uhajali v sosednje kmečko lovišče, v Lom, kjer so jih uničili sosedje.«

»Kaj pa roparice, ali niso nič uničevale divjadi?«

»Kljub temu, da jih je bilo dosti, niso delale posebne škode.

Tekom svoje lovske dobe sem ulovil v pasti, največ v železne stopavke, nad 300 kun. Lisic sem deloma ulovil, nekaj zastrupil, največ seveda postrelil, skupaj okoli 100.«

»Ali ste dobili kako posebno lepo srnjačje rogovje in kake močne gamsove roglje?«

»No, v splošnem srnjaki niso imeli kaj posebnih rogov, ali tupatam se je pa tudi posrečilo, da je krogla zadela pravega rogača. Bolje je bilo z roglji. Ustrelili smo poleg mnogih slabih precej srednjih in tudi kapitalnih gamsov ni manjkalo. Gamse smo lovili navadno z gonjači. Ker je bilo lovišče zelo obsežno, smo ga komaj prelovili tekom enega leta. Na love so prihajali po večini sami tujci, oficirji in pa visoki uradniki in sploh bolj jara gospoda.«

»Kaj pa divja kuretina, ruševci, debeli petelini in pa jerebi?«

»Debelih petelinov ni bilo nikoli kaj prida, škarjevcev pa je bilo precej, posebno v Zaplati in tja proti Storžiču. Škarjevcev sem tudi jaz ustrelil precej, med njimi nekaj prav lepih. Dovolili so mi, da jih streljam v krajih, kamor niso hodili drugi lovci zaradi oddaljenih koč. Jerebe smo streljali, ako smo slučajno naleteli nanje. Nismo jih klicali, kakor jih kličejo danes, ker jih je bilo premalo.

Mnogo divjačine so nam uničili tudi divji lovci, katere sem v svoji mladosti sapramensko krotil. Dogodilo se mi je, da smo se streljali, da je bilo premagati jih ali pasti. Le slučaju se imam zahvaliti, da nisem nekoč podlegel, ko sva se pograbila z nekim nevarnim divjim lovcem. Škodo so pa delali tudi planinski orli, katerih sem tudi nekaj ustrelil. Vedno smo imeli kaj posebnega, zanimivega, tako da so leta tako hitro minula, da se nili ne zavedam, kdaj mi je zrastla in kdaj osivela brada.« —

Kakor njemu leta v lovu, tako je tudi meni čas hitro bežal v prijetnem razgovoru s starim častitim lovcem, ki bi bil svoj redki jubilej gotovo prezrl, ako bi ne bil nanj nanesel slučaj pogovora.

Jubilantu želimo še mnogo let, da bi zdrav in čil še vnaprej hodil po lepem planinskem kokrškem kraljestvu. —s.

Odlomki iz zapisnika X. odborovne seje S. L. D. v Ljubljani, ki je bila dne 28. februarja 1928. Navzočih je 15 odbornikov.

Predsednik dr. Lovrenčič se v toplih besedah spominja pokojnega društvenega odbornika-gospodarja Ivana Rozmana, ki ga je nenadoma ugrabila smrt dne 26. februarja t. l. Navzoči počaste spomin marljivega sodelavca s tem, da vstanejo.

Zapisnik IX. odborovne seje se vzame v vednost.

Društveni blagajnik poda natančen pregled stanja društvene imovine ter predloži obračun za leto 1927. ter proračun za leto 1928., kakršnega bo predložil občnemu zboru.

Z ozirom na dejstvo, da mora sedanji odbor prenesti svoje poslovanje na novo

izvoljeni odbor sekcije Ljubljana, sklene odbor, da se objavi nastopni spored za XVII. redni občni zbor S. L. D., ki bo dne 19. marca 1928 ob 9. uri v steklenem salonu restavracije na Glavnem kolodvoru v Ljubljani: 1. Poročila. — 2. Razrešnica odboru. — 3. Društvena organizacija. — 4. Samostojni predlogi, ki jih je vložiti na naslov društvenega predsednika do 10. marca t. l. do 18. ure. — 5. Slučajnosti.

Odbor vzame v vednost:

Dopis Kluba Ljubiteljev Ptičarjev v Ljubljani, ki javlja, da bo imel občni zbor dne 3. marca 1928.

Dopis Celjske podružnice S. L. D., v katerem sporočajo sklepe, ki jih je podružnica sprejela glede na zaščito srnjadi.

V »Lovcu« se objavi poziv na vse lovce, ki žele biti sprejeti v S. L. D., naj se obračajo na pristojne sekcije v Ljubljani odnosno v Mariboru.

Glede na vprašanja, ki jih stavljajo posamezni člani na odbor ali bo na podlagi nove železniške tarife še pripadala lovcem pravica do trikratne polovične vožnje ali ne, sklene odbor naprositi S. U. S. L. U. v Beogradu za posredovanje, da ta pravica ostane.

Odbornik Mladič poda nato svoje mnenje o projektu novega lov. zakona, za kar mu izreče društveni predsednik odborovno zahvalo. Spreminjevalne predloge predloži predsednik ministrstvu za šume in rudnike s prošnjo, da se jih upošteva pri sprejemu zakona.

Ob sklepu seje se predsednik odboru zahvali za sodelovanje na dan njegove 50 letnice rojstva in 20 letnice delovanja pri S. L. D. ter zaključi sejo ob 24. uri. — Zapisnikar.

Odlomki iz zapisnika XI. odborovne seje S. L. D. v Ljubljani, ki je bila dne 16. marca 1928. — Navzočih je 18 odbornikov.

Predsednik dr. Lovrenčič otvori sejo, ugotovi sklepčnost ter preide na dnevni red.

Društveni tajnik prečita zapisnik X. odborovne seje, ki ga sprejme odbor brez pristavka.

Ker nekatere postaje ne priznajo pravice članov S. L. D. do trikratne vožnje na leto, sklene odbor naprositi S. U. S. L. U. v Beogradu potom brzojavke za intervencijo pri ministrstvu za promet. Ravnateljstvo v Ljubljani pa se naprosi, da izda postajam potrebna navodila, da lovci ne bodo na svojih dosedanjih pravicah prikrajšani.

Občnega zbora podružnice Maribor, ki je napovedan za 17. marec t. l., se udeleži društveni predsednik, ki ga odbor naproša, naj pojasni tam stališče centrale. Z ustanovitvijo sekcij naj se počaka, dokler ne bodo potrjena nova pravila, ki dopuščajo sekcije v Ljubljani in v Mariboru in dokler se ne dobi podlaga za ustanovitev Lovske zbornice.

Kot zastopniki S. L. D. na občnem zboru Kinološkega Saveza, ki je sklican na dan 29. marca t. l., se določijo nastopni odborniki: M. Hafner kot podpredsednik in stalni delegat, njegov namestnik društveni tajnik, dalje Štepic, Rojina in Malenšek.

Z ozirom na obvestilo dveh članov, da hočejo položene kavcije prenesti v Podružnico Hipotekarne banke v Ljubljani, je napravil društveni predsednik vlogo na oba velika župana ter jih naprosil, naj se doseže prememba dotičnih odredb. Odbor sklene objaviti naslednji oklic na lovske zakupnike: Lovske zakupnike opozarjamo, naj lovske kavcije, ki jih imajo položene v obliki hranilnih knjižic, zamenjajo za državne papirje. (7% investicijsko posojilo ali obveznice vojne škode.)

Šumski upravi na Bledu, ki namerava ustanoviti strelišče, se izjemoma izposodita iz Lovske knjižnice dve primerni knjigi. Istočasno se jo opozori na navodila, ki jih ima »Lovec«, l. 1925. o gradnji strelišč.

Radi opaženih neprilik sklene odbor priobčiti v »Lovcu« poziv lovskim zakupnikom, naj naslovijo, če prosi sosed, ki ne lovi po lovskih predpisih, za podalj-

šanje zakupne pogodbe, svoje pomisleke oziroma z dokazi podprte pritožbe na S. L. D.

Predsednik poroča, da je izvedel, da se je oblastni poslanec g. Peter Hauptman, župnik na Dobrovi pri Ljubljani, krepko potegnil za izvedbo obveznega članstva S. L. D. ter je pojasnil pomen obveznega članstva za občinska lovišča v Sloveniji; zato je čutil kot predsednik dolžnost, da se mu je v imenu društva pismeno zahvalil, kar vzame odbor z odobravanjem v vednost.

Na predlog podpredsednika Hafnerja osvoji odbor samostojni predlog Zupana Ivana, kot ga je stavil za občni zbor S. L. D. v Ljubljani glede odgoditve ustanovitve sekcije, dokler niso potrjena nova društvena pravila, ter bo odbor ta samostojni predlog na občnem zboru dal na razpravo in glasovanje kot odborov predlog. — Zapisnikar.

Zapisnik XVII. rednega občnega zbora S. L. D. v Ljubljani, ki se je vršil dne 19. marca 1928 ob 9. uri v steklenem salonu restavracije »Glavni kolodvor« v Ljubljani.

Dnevni red: 1. Poročila. 2. Odrešnica odboru. 3. Organizacija društva. 4. Samostojni predlogi. 5. Slučajnosti.

Predsednik dr. Ivan Lovrenčič pozdravi zborovalce, ugotovi sklepčnost ter se v toplih besedah spominja v preteklem poslovnem letu umrlih članov. Navzoči vstanejo in počaste spomin umrlih lovskih tovarišev s tem, da jim zaključejo trikratni: Slava. Nato poda društveni tajnik Friderik Repovš svoje poročilo, ki se glasi:

Društveno leto se je pričelo po XVI. rednem občnem zboru dne 2. februarja 1927 ter se konča z današnjim dnem. V tem času je imel društveni odbor 11 odborovnih sej, o katerih je poročal »Lovec«.

Po stanju z dne 31. decembra 1927 je bilo: Rednih članov 3011, ustanovnikov 127. Skupaj torej 3138 članov, med njimi 26 inozemcev. Število članov se je torej napram preteklemu društvenemu letu dvignilo za 875, kar je pripisati obveznemu članstvu za zakupnike, pod- in sozakupnike.

Od lanskega do letošnjega občnega zbora je umrlo 17 članov, in sicer trije ustanovniki (Birolla Janko, industrijalec, Zagorje ob Savi; Fran Franke, profesor v p., Ljubljana; in Gabrijel Jelovšek, tvorničar na Vrhniki) ter 14 rednih članov, ki jih naštejem po časovnem redu:

Hribar Ivan, lovski čuvaj, Soteska; Welley Jakob, uradnik, Ljubljana; Kovač Milan, absolvent ekonomske akademije, Stari trg; Žigon Anžel, stavbenik, Mežica; Hočevar Josip, mesar, Velike Lašče; Zupanek Josip, šol. ravnatelj v p., Celje; Ferlinc Franc, posestnik, Šmarje pri Jelšah; Hodnik Kristijan, dijak, Ljubljana; Zupanc Franc, lovski čuvaj, Radomlje; Matekovič Rudolf, učitelj, Sv. Martin ob Muri; Jakopič Ivan, knjigovez, Ljubljana; Rozman Ivan, odbornik-gospodar, Ljubljana; in dr. Hinko Dolenc, zobozdravnik v Ljubljani.

Društveno glasilo je izšlo v 12 številkah v 3000 izvodih. »Lovec« so dobivali člani brezplačno, v zameno je S. L. D. oddajalo 8 izvodov, v reklamne svrhe 4 izvode, 8 izvodov pa je oddajalo — večinoma knjižnicam — brezplačno.

Vložni zapisnik izkazuje od lanskega do letošnjega občnega zbora 467 odpravljenih številk, pod katerimi je S. L. D. dopisovalo s člani, s svojimi podružnicami in z oblastmi.

Važnejše zadeve so bile pred rešitvijo odkazane odsekom. Poslovali so: pravni, finančni odsek, odsek za strelske tekme, za zgradbo lovskega doma in za določitev enotnega lovskega kroja.

S. L. D. je priredilo dne 3. julija 1927 strelsko tekmo na vojaškem strelišču v Ljubljani, ki je izpadla v vsakem oziru povoljno.

Društvena knjižnica posluje vsak torek in petek od 18. do 20. ure. Tu si lahko izberejo člani potrebne knjige za čitanje v knjižnici ter je dobiti ob tem času tudi druge informacije.

Občni zbor sprejme to poročilo brez debate.

Društveni blagajnik Ivan Zupan poda obračun za preteklo poslovno leto, ki ga zborovalci odobre brez debate. Na predlog člana Ivana Bahovca podeli občni zbor odboru odrešnico.

Na razpravo pride organizacija društva. Sekcije se ustanove, čim sestavi v to izvoljeni odsek pravila in jih vlada potrdi.To se še doslej ni izvedlo, ker se odbor ni mogel odločiti, ali naj bo za vso Slovenijo ena lovska zbornica ali naj bosta dve. Ker stremimo za tem, da se društvu prizna vsaj posvetovalen glas v zadevah, ki se tičejo lovstva, je stal odbor na stališču, naj se z otvoritvijo sekcij počaka, dokler se ne odločimo za nova pravila, ki naj vsebujejo tudi delokrog in sestavo Lovske zbornice.

Predsednik poroča, da je društveni blagajnik dostavil odboru samostojni predlog, naj vodi Slov. lovsko društvo v Ljubljani še nadalje stari sedanji odbor toliko časa, dokler se ne izdelajo nova društvena pravila ter se ne osnujejo sreski pododbori. Odbor je ta samostojni predlog osvojil, ter odredi predsednik o njem debato. Zborovalci sprejmejo soglasno in brez debate odborov predlog.

Po prečitanju proračuna za poslovno leto 1928, se odloči občni zbor, da zviša članarino, in sicer za zapriseżene lovske čuvaje letno na 40 Din, za prave člane 60 Din, naročnina znašaj v Jugoslaviji letno 80 Din, za inozemstvo 120 Din. Ustanovnina se določi za Jugoslavijo na 600 Din, za inozemstvo pa 800 Din. Vsi novo sprejeti člani plačajo poleg članarine še 25 Din vpisnine. Pri tej priliki se obnovi sklep prejšnjega občnega zbora, ki nalaga zakupnikom dolžnost prijaviti svoje zapriseženo lovsko osebje kot člane S. L. D. in če so ti zapriseženi denarno šibkejši, poravna zakupnik zanje članarino.

Po daljši debati, v katero posežejo gg. Mladič, Rojina, Bahovec in Zupan, sprejmejo zborovalci soglasno proračun za Slov. lovsko društvo, za tiskanje »Lovca« in proračun za morebitno Sekcijo Ljubljana.

Samostojni predlogi.

Prvi pride na razpravo samostojni predlog člana Venčeslava Breznika glede ustanovitve plesne šole za člane S. L. D. — Predlog ne dobi večine. Sprejet pa je bil naslednji samostojni predlog, s katerim se ustanovi pevski odsek, ki naj pritegne ljubljanske lovce-pevce k pevskim vajam in društvenim nastopom. Na predlog predlagatelja se poveri ustanovitev pevskega odseka društvenemu tajniku Frid. Repovšu, ki izjavi, da je pripravljen prevzeti to nalogo.

Samostojni predlog Frid. Repovša, naj se ustanovi podporni odsek za smrtne slučaje pod naslovom Lovska samopomoč, se sprejme soglasno ter se naproša odbor, da sestavi za to institucijo potreben pravilnik, ki naj tvori podlago za začetek poslovanja.

Samostojni predlog člana Metoda Jenka, tičoč se prevodov Ganghoferjevih spisov, ki naj bi jih prinesel »Lovec«, prevzame društveni odbor, da sklepa o njem v odborovni seji.

Glede lovskega kroja sklene občni zbor, naj tvori podlago za enotni lovski kroj obleka štajerskih lovcev z zelenimi našivi. Odsek, ki je določen za uvedbo enotnega kroja, naj določi barvo sukna, nakar naj se naroči enotno sukno iz tvornice.

Društvenik Lucin naproša odbor, naj sestavi primeren poslovnik za pogrebe društvenikov ter želi, naj lovski tovariši vsakemu umrlemu članu oddajo ob grobu časten strel.

Zborovalci sprejmejo soglasno predlog društvenega predsednika, naj se odpošlje Najvišjima društvenima pokroviteljima **Nj. Vel. kralju in Nj. Vel. kraljici** udanostno brzojavko. — Zapisnikar.

Odlomki iz zapisnika I. odborovne seje S. L. D. v Ljubljani, ki je bila dne 3. aprila 1928.

Navzoči so odborniki: dr. Lovrenčič, Štepic, Jelenc, Mayer, Herfort, Turk, Malenšek, Tančič, Hafner, Žmitek, dr. Ravnihar, Mladič, dr. Modic, Rojina, inž. Tavčar in Kremenšek.

Opravičili so se odborniki: Zupan, inž. Ziernfeld in Verovšek.

Predsednik dr. Lovrenčič otvori sejo, ugotovi sklepčnost ter pozove društvenega tajnika, da prečita zapisnik XI. odborovne seje, ki ga sprejme odbor brez pristavka.

Ker se je moral odpeljati društveni blagajnik Zupan v Čakovec, je blagajnikovo poročilo odpadlo.

Z ozirom na dejstvo, da delajo nekatere železniške postaje neprilike članom zaradi legitimacij za polovično vožnjo, naprosi odbor predsednika, da v tem pogledu intervenira pri referentu za olajšave vožnje pri ljublj. žel. ravnateljstvu.

Nato poroča društveni predsednik o uvedbi novega orožnega zakona za vso državo, ter izrazi upanje, da bo ostalo v krajih z zakupnim sistemom po starem, t. j. da se bo zahteval za nošnjo orožja orožni list, za posest pa bo treba prijaviti orožje pri občini.

Dopis Metoda Jenka iz Hrastnika, v katerem nasvetuje, naj bi »Lovec« pričel priobčevati prevode Ganghoferjevih lovskih spisov se odstopi uredniku, naj pripravi za redakcijski odsek potrebne predloge, ki naj jih ta odsek predloži prihodnji odborovni seji.

Prečita se zahvala kabinetne pisarne Nj. Vel. kralja za brzojavko z občnega zbora. Okrajna učiteljska knjižnica v Mostah se zahvaljuje za brezplačen izvod »Lovca«.

Prepis zapisnika odborovne seje podružnice v Ptuju se vzame v vednost ter se sklene poslati na njen občni zbor, ki bo dne 22. aprila t. l. pismene pozdrave zborovalcem.

Na dopis mestnega magistrata v Ljubljani, ki naproša S. L. D., da poda svoje mnenje z ozirom na stavljene odškodninske zahteve občine Dragomlje, kamor namerava premestiti mestna občina skladišče razstreljivnih snovi, se sklene odgovoriti, naj mestna občina stavi predlog obč. Dragomlje, da je pripravljena enkrat za vselej plačati kot odškodnino za obč. lovišče znesek 2000 Din.

Razprava o enotnem lovskem kroju je morala vsled obolelosti poročevalca žmitka odpasti in je zadeva preložena na prihodnjo sejo.

Na razpravo pride zasedba izpraznjenega mesta društvenega gospodarja. Ker je sedanji tajnik Friderik Repovš podal svojčas ostavko na tajniške posle, se zedini odbor na sklep, da se razpiše mesto stalnega tajnika, ki bo vodil tudi posle gospodarja ter pomagal tudi blagajniku. Objaviti se ima nastopni oklic: Slovensko lovsko društvo v Ljubljani išče tajnika. Uradne ure od 9 do 12 ter od 15 do 18. Zahteva se lovska naobrazba in koncept v slovenskem jeziku. Plača mesečno 1000 Din. Lastnoročno pisane ponudbe na Slov. lovsko društvo v Ljubljani. — Zapisnikar.

Streljanje srnjadi s šibrami. Pred dvema letoma je bilo, ko sem v precej uspešni lovski seziji s kroglo ustrelil na zalazu in na klic štiri lepe srnjake. Dva smo razkožili in seveda v obeh dobili v mesu in pod kožo debele šibre. Tretji srnjak je bil poškodovan na rogovju, ena šibra štev. 0 pa je bila zapičena v čelni črepinji; le malo je manjkalo, da je ni prebila. O tem se lahko vsakdo še danes prepriča, ker je vtisek baš med čelnimi nastavki rogovja. Ne dvomim, da bi tudi v četrtem ne našli šiber, ako bi ga bili razkožili in preiskali. Šibre so bile po večini v zadnjem delu telesa, nekaj tudi celo v bližini srca; pri tretjem, kakor omenjeno, celo na glavi. Še bolj zanimiv slučaj, ki naj pojasnjuje, kaj so šibre za srnjad, pa mi je pripovedoval prijatelj L. o svojem lanskem srnjaku, katerega je ustrelil na Sorškem polju 29. junija, seveda s kroglo. Srnjak, lepo razvit šesterak, je imel več zaceljenih ran v plečih. Ko pa so srnjaka razkožili in raztelesili, so našli šibro štev. 0 zaraščeno v pljučih. Ker je vedel, da bi mnogi mogli o tem dvomiti, je poklical priče, ki lahko to potrdijo.

Kaj je morala uboga divjad pretrpeti! Koliko težko ranjene divjadi po takih strelih pogine naknadno in postane plen roparic?

To na znanje vsem zagovornikom brakad na srne in streljanja srnjadi s šibra-

mi, kar je po večini kulturnih držav že davno smatrano kot nedopustno!

Gošar.

Zvestoba lovskega psa. V Adlešičih pri Črnomlju je bil v letih 1814 do 1845 župnik Jožef Darovec. O njem sem slišal že pred 42 leti, ko sem prišel sam v Adlešiče, da je bil velik prijatelj lova in je hodil, ko mu je dopuščal čas, večkrat na lov. Pred svojo smrtjo pa je imel prav zvestega lovskega psa. Ko je župnik 2. junija 1845 umrl, ni hotel pes poslej nobene hrane več uživati. Šel je na župnikov grob, s katerega se ni dal pregnati, in je na njem poginil od žalosti za gospodarjem.

Naj pripomnim tu, da je bilo za časa župnikovanja Jož. Darovca v Beli Krajini še veliko divjačine in celo zverine, posebno so se pojavljali večkrat volkovi, ki so prihajali brez dvoma s Hrvatskega čez Kulpo, in bivali v »Velikem Bukovju«, velikanski hosti, ki se je raztezala več ur daleč na daljavo in širjavo med Dragatušem, Adlešiči, Vinico in Preloko. V tej razsežni hosti so imeli volkovi pač varno zavetišče. Imeli so pa tudi po bližnjih vaseh omenjenih župnij, ki so bile blizu »Bukovja«, obilo hrane, plena, vsaj so redili v tistih časih v Beli Krajini veliko ovac, katere so volkovi velikokrat napadali in jih odnašali bodisi s paše ali pa iz vasi. Še za časa župnikovanja podpisanega, t. j. pred 40 in več leti, so imeli nekateri po 30—50 ovac pri hiši. Koliko škode so delali nekdaj volkovi po omenjenih vaseh in koliko jih je moralo biti, lahko sklepamo nekoliko iz tega, da je ustrelil nekdanji grajski logar Andrej Kemperle, kakor mi je sam zatrdil, odkar je bil v službi v Pobrežju, nič manj kakor 45 volkov.

Morda ne bo odveč, če podam tu nekoliko črtic tudi o omenjenem logarju v Pobreškem gradu, v katerem je služil celih 51 let, ki nam kažejo zvestega služabnika nekdanjega barona Apfaltrerna. Rodil se je l. 1818. v Županjih njivah župnije Stranje pri Kamniku in je umrl v Pobrežju 23. junija 1899. Ker se je bil v mladosti bal, da bi ga ne vzeli k vojakom, je pobegnil zdoma, šel čez Dolenjsko in Gorjance in prišel v Pobrežje, kjer so ga bili sprejeli za logarja. Tu na hrvatski meji tik ob Kulpi je bil varen in ni nikdar nikdo po njem izpraševal. Ko je hodil kot baronov logar po »Bukovju«, je naletel večkrat na volkove. Imel je pa v »Bukovju«, kakor mi je pravil, na visoki bukvi skrivališče, v katerem je prežal ponoči ob mesečini na volkove. Za vabo pa je polagal pod bukev poginule živali, konje, prasce itd., katerih meso je privabilo volkove pod bukev, raz katero jih je potem streljal.

I. Š.

Lisica zvitorepka. Tovariš lovec mi je pravil sledeči dogodek. Spomladi sem imel pod hišo v vinogradu kopače. Naenkrat začno kopači kričati in metati kamenje. Za vinogradom je vlekla lisica od dvorišča tolstega purana za perutnico, — in ta jo je brisal poleg lisice čez drn in strn, ne da bi se upiral. Hitro stečem za lisico, vržem motiko in mečem kamenje za njo, — a vse zastonj; še hitreje jo ubirata pred menoj in že sem obupal. Vendar je pot križal potok; preko tega lisica ni mogla urno speljati purana. Jaz kričim za njo in jo bombardiram s kamenjem, — in tedaj šele izpusti lisica purana, jo pobriše čez potok, a na oni strani obstane in opazuje, kaj bo. Niti se ni več bala mojega kamenja. Ko pridem do purana, ga še jaz primem za perutnico in ga mislim gnati domov, pa glej ga šmenta; z vso silo se upre z nogama in nikamor noče. Moral sem ga lepo nesti domov. Strah je lepa reč, si mislim, lisice se je bal, — a mu je tudi pomagala k hitrejšemu begu s tem, da ga je stiskala za perut, katero je imel že nekoliko zgrizeno. — V bližini so se nahajale lisičine in zvitorepka je hotela na vsak način pripeljati lisičkam živo žrtev.

Jelovšek.

Srečna jerebica. V okolici Starega trga pri Ložu je bilo pred leti poleg druge divjačine, od zajca do jelena in kosmatina medveda, tudi precej kit poljskih jerebic. Ko pa so zagospodarili v tamošnjih loviščih ljudje brez lovskega

srca, so bila prej bogata lovišča do malega uničena. Ostalo, po večini pohabljeno divjačino, so uničili volkovi, ki so se v zadnjih letih vojne in po vojni močno zaplodili tudi v starotrški okolici.

Sedanji zakupniki, po večini domačini, pa so pokazali, da se tudi slaba lovišča pri dobri volji lahko popravijo. Dočim so posvetili veliko pozornost uničevanju roparic, so ostalo divjad kolikor mogoče čuvali. Divjad, ki se je rešila pred zasledovalci in kolikor je je ostalo v obširnih snežniških graščinskih loviščih, ki spadajo med najbolj vzorno gojena vse naše države, se je jela počasi vračati in razmnoževati. Poleg četveronožcev se je v veliko veselje tamošnjih lovcev pojavilo v preteklem letu nekaj jerebic. Nihče ne ve, odkod so prišle.

Lovci so jih pridno čuvali ter krmili in čuden slučaj je nanesel, da je tudi krutega roparja, uničevalca jerebic, zadela zaslužena usoda. Neki lovec iz Starega trga je videl, ko je kragulj treščil na jerebico in jo, oddaljen kakih osemdeset korakov od njega, pričel trgati. Kljub neprimerni razdalji in gotovo za tako ptico predebelim šibram št. 4 je ustrelil na roparja.

Kragulj se je po strelu dvignil nekoliko, ni pa izpustil plena, s katerim je padel na tla. Medtem se mu je lovec približal in je streljal ponovno. Šele po drugem strelu je ropar obležal, še vedno držeč jerebico v krempljih.

Poginjajočemu kragulju je lovec nato vzel iz krempljev težko ranjeno, a od strela nepoškodovano jerebico samico, jo odnesel domov, kjer je okrevala popolnoma. Starotrški lovci ji bodo sedaj preskrbeli ženina in upajo, da bo tudi vnaprej tako srečna in vzgojila nov jerebički naraščaj za starotrško okolico.

—s.

Ujeta kuna belica. Zadnjega decembra 1927 sem krenil po novozapadlem snegu za kunami. Četudi sem napravil dosti pota, ni bilo nikakih sledi. Ko pa pogledam 1. januarja t. l. še z dvema tovarišema v gozd, smo našli svežo sled. Ob gozdu stoji skedenj, ki se le malo uporablja. Kuna se je zatekla tja, in sicer pod tla nekdanje kašte, pod katero je obokana klet. Po temeljiti preiskavi smo zamašili vse špranje, pustili pa eno samo luknjo, v katero smo vtaknili na enem koncu zvezane gamaše. Eden je čakal, če se bo hotela kuna splaziti skozi nje, dva pa sva šla v kašto, ki ima, kot navadno skednji, ovalno odprtino za okno. Pri tej odprtini sem stal jaz z otepom slame, da sem od časa do časa spustil nekaj svetlobe v popolnoma temen prostor. Tovariš pa je privzdignil deske ter izbezal kuno iz ležišča. Kmalu je začela skakati z velikanskimi skoki po prostoru, skušala uiti tudi pri luknji, toda v gamašo ni hotela zlesti. Po daljšem preganjanju, ko je le ni mogel pobiti tovariš s krepelcem, skoči kuna proti moji lini in meni na prsa. V hipni lovski strasti jo pograbim za hrbet, na glavo pa ji poveznem že imenovani otep slame. Nato sem šel previdno proti vratu in seveda trdo stisnil. Vendar nikomur ne priporočamo prijeti živo kuno! Še danes se čudim svoji sreči — ugriznila me je samo v debelo zimsko suknjo. Kuno sem nato potisnil v nahrbtnik, kjer je obstala, kakor bi bila mrtva.

Ker je bila napovedana za 7. januarja t. l. v Mozirju lovska veselica, sem hotel kuno, ki je postala živahna, obdržati živo do tega dne. Zaprl sem jo doma v žično pleteno košaro za lovljenje kragulja. Toda zvečer se je po par krepkih ugrizih osvobodila, pri luči pa sem jo lahko zopet ujel. Pustila se je mirno prijeti za vrat. Zaprl sem jo nato v velik kovčeg. Delala pa je v njem, kot bi imela od komada — razgrizla je les, odtrgala ključavnico in nato precej krvavela iz gobčka. Ušla mi je nato še drugo noč iz močne kletke s 3 mm debelimi železnimi palicami. Šele, ko sem kletko popolnoma prepletel z novo žico, je ostala zadnji dve noči v kletki.

Čudil sem se njeni divji in neukročeni trmi. Tretji večer, ko sem jo hotel premestiti v drugo kletko, je vpila, grčala in sekala s čeljustmi povsem brez smisla

krog sebe s takšno togoto, da jo je bilo strah gledati. Ker je dovolj jedla in mnogo pila, sem upal, da bo ostala dlje časa živa. Čudno se mi je torej zdelo, ko se je 6. januarja začela tresti in je očividno poginjala. Moral sem jo ubiti. Pri pregledovanju sem našel, da si je polomila vse konice zob, sicer pa so bili zobje kot razmetani v čeljustih. Omajala si je vse zobe v koreninah. To jo je torej zadržalo, da mi že dve noči ni več ušla iz kletke.

Zanimivo je bilo opazovati njeno gibčnost. Plezala je na vse mogoče načine: naprej, nazaj, postrani, se zvijala v klobčič in razpletala. Ušla je lahko skozi luknjo, kakršna je n. pr. krtova.

Poučila me je, kako grozovita in neugnana zver je. Kdor še ni imel prilike, opazovati jo pri delu, nima pojma o njeni moči. Nič več se ne čudim, če podleže kuni tudi srna.

Razpeta koža te kune — bil je samec — je merila točno 1 m.

Ivan Dolinar, šol. upravitelj,
Šmihel nad Mozirjem.

Požrešna vidra. Dne 27. aprila t. l. sem doživel slučaj, kateri jasno priča, kako škodljiva je vidra v naših vodah. Na nekem travniku ob strugi Pesnice v Slov. goricah sem opazil omenjenega dne zjutraj luske klena v treh krajih v razdalji kakih 150 korakov. Takoj mi je bilo jasno, kakšnega gosta so imele ribe preteklo noč, luske so bile namreč še popolnoma sveže in tudi pohojena trava je kazala po več krajih sledove vidre. Pri bolj natančnem opazovanju sem par korakov dalje zopet naletel na raztresene luske in ribja črева, kakih pet korakov od struge pa sem ugledal glavo ščuke in del razgrizenega hrbtišča. Po glavi sem ugotovil, da je mogla imeti približno 3 kg. Ko tako ogledujem ostanke, ki jih je pustila nenasitna vodna roparica, opazim naenkrat med črevami nekaj svetlo-rumenega, in glej, bila je zvita medena žica, dolga približno 10 cm, in na njej štirje trneki, oziroma dva in dva skupaj zvezana! Ker so bili že močno od rje razjedeni, je torej jasno, da je morala uboga ščuka to grozno breme že od lanskega leta nositi v želodcu. Nerazumljivo pa mi je, kako je mogla vršiti prebavo tekom tako dolgega časa. Še istega dne sem ob strugi nastavil dve Grellovi pasti in bil za svoj trud nepričakovano hitro poplačan! Ko sem drugi dan zjutraj pregledal nastavljene pasti, sem pri eni opazil, da drži ob neko vrbo privezana veriga naravnost v vodo, znak, da tu ponoči ni bilo vse v redu... Pod vodno gladino 1 m globoko je pa v oklepu močnega železja in zamotan med koreninami prejel kosmati plavač zasluženo plačilo! Bila je samica in je tehtala 7½ kg. Ujel sem že precej vider, toda tako nenadne sreče kakor pri tej, še nisem pri nobeni imel. — Fr. Ciuha, Sv. Lenart v Slov. goricah.

Medved v loviščih pri Sv. Katarini nad Tržičem. Koncem meseca marca t. l. sta zasledila lovca Jurij Stelcer in Konrad Vollmayer močnega medveda med planino Fevčo in Stegovnikom. Sled pa ni pokazala medvedovi smeri. Ker je medved v teh loviščih, bogatih vsakojake divjačine, zelo neljub gost, smo se pripravljali na lov kosmatinca. Vsi lovci so se trudili in so previdno preiskali svoje revirje, da doženejo, kje se trenutno medved klati. Poskusilo se je tudi s položitvijo poginule divjačine, toda brez uspeha. Pričetkom aprila se je zasledil medved v čisto drugem delu lovišča, in sicer na Velikem vrhu, kjer so našli tudi ležišče in iztrebke pomešane z dlako. Od tu je vodila sled proti 4 m visoki žični ograji, katero je kosmatinec z lahkoto preplezal in se umaknil proti Komatevri-planini na Jezersko. Ker mu na Jezerskem očevidno ni prijalo, se je nekako 20. aprila vrnil. Zasledili smo ga na planini Breznini, odkoder pa se je takoj zopet umaknil iz ograde in izginil najbrž v Jezerska lovišča. Brezdvomno je ta medved identičen z medvedom, ki je prišel koncem aprila celo

do Medvod, od tedaj pa izginil brez sledu. D. M. H.

Tudi na Koroškem se je glasom časopisnih vesti, pojavil medved, in sicer v bližnjih Selah. Mogoče jo je medved vsled vznemirjanja preko Rovt primahal na Jezersko in odtod v ograd0 pri Sv. Katarini.

Proljetni proljet šljuka 1928. Uslijed velikih zračnih depresija i s time u vezi, radi vrlo loših vremenskih prilika, napose u mjesecu martu o. g., zakasnio je povratak naših ptica selica u velike. Napose su se i šljuke morale zbog toga odreći svog starodavnog kalendara, pa smo na »Laetare«, našli njih samo par komada, dok nas je »Judica«, nedelja 25. marta o. g. obilno nagradila za naše čekanje. Na taj dan ubilo se je u lovištu g. Alfonsa pl. Catinelli-a, vlastelina u Blatnici, gdje su bili, kao svake godine, pozvani Karlovački lovci: 33 šumskih šljuka i 1 bekasina. R.

Belooka ali donska raca — Anas nyroca L. Pred tednom je bila ustreljena ta raca, in sicer samec v Rušah najbrž na Dravi. Velika je kakor naša znana krehlja — Anas crecca. Za ornitologijo je pa zanimiva zato, ker se dobi v naših krajih samo na potovanju v svoja stalna bivališča ali že v spomladi ali pa v jeseni, ko leti na jug. Gosto perje na glavi, na vratu in na guši je rjavordeče ali rjavo in se kovinasto bakreno blešči. Na glavi in na temenu to perje raca lahko dvigne v čop. Sredi vratu se širi prst široki trak, ki je črnorjav. Lahko jo je spoznati po trioglati beli pegi, ki jo ima samec na spodnji čeljusti kljuna tam, kjer se perje začne. Črnorjav je tudi hrbet in gornji in spodnji del vrata. Ta barva se razširi v ostrem kotu tudi v gušo. Prsi so svetlobele, trebuh in bedra pa rjavo poškropljena. Spodnji del repa je snežnobel, zadek obrobljen z rjavim trakom. Zgoraj je rep črn, zložene perutnice zelenkastorjavočrne. Zrcalo ali okence ima belo in spodaj s črnim trakom obrobljeno. Spodnji deli perutnic so beli. Noge so ji zeleno svinčene barve, prsti in plavalna koža pa črni. Iste svinčeno črne barve je tudi kljun. Oko je v starosti čisto belo, kar ji je dalo tudi ime. Samica nima čopa na glavi, tudi ne bele pege na bradi pod kljunom.

Ta raca je doma na Ogrskem, v krajih ob Volgi, Donu in Dnjestru, zelo pogosto na Vltavi, zelo znana v Dobrudži. Na Nemškem malo znana v vzhodnih krajih, tako na Pomeranskem, Prusiji, Šleziji in Lužičkem. Pozimi prileti v parih na Bodensko jezero. V Italiji ni pozimi nikjer posebna redkost, preleti pa tudi v severno Afriko. Dr. Theodor von Henglin, ki je spisal znamenito knjigo: »Systematische Übersicht der Vögel Nordwest Afrikas«, izdano v letih 1856. in 1869., jo beleži tudi za spodnji Egipet, Rus Severzov pa za Turkestan.

To je vrsta race, ki ljubi sladko vodovje. Morje si poišče samo kot skrivališče in to na mestih, kjer sega globoko v suho zemljo in kjer je voda plitva in mirna z blatnim dnom ter je obrežje pokrito z mnogimi senčnatimi in zelenimi rastlinami. Kjer raste trstje, ločje in srpica in dna mehka ter porasla z raznimi rastlinami, kakor rogolistom, povodno lečo, dristavcem, povodnim orehom, dresnom, rmancem in mrzličnikom, tu je ona doma. Kjer se nahajajo torej taki manjši ali večji ribniki, jo najdemo pogosteje kakor na širokih in gladkih jezerih. Rastline, ki pokrivajo to vodovje, ji nudijo najboljše skrivališče. Za velikimi listi teh vodnih rastlin se čuti varna in jo človek v njenih kretnjah lažje opazuje kakor na odprti gladini velikih jezer. Rada se druži s tukalicami in liskami.

Meseca septembra postanejo pari nemirni in preletavajo iz kraja v kraj, meseca oktobra se jih zbere cela krdela in v kratkem zapustijo poletna bivališča in si poiščejo toplejših krajev. Vrnejo se sušca v manjših tropah na svoja prejšnja gnezdišča. Ravno v teh časih se v naših krajih tu in tam katera ulovi. Otmar Reiser, ki je leta

1925. izdal svoja dolgoletna in skrbno zbrana opazovanja o ptičah okolice Maribora v knjigi: »Die Vögel von Marburg an der Drau«, piše o tej raci na str. 131: V postranskih strugah Drave in na raznih večjih ribnikih Ptujskega polja je bila v času selitve večkrat katera teh rac ustreljena. Nagačene donske race so v raznih zbirkah, tako v Ioanneu v Gradcu dva samca, ki sta bila leta 1895. v poletnem času ustreljena na Knupleževem ribniku v Radvanju. Dne 30. novembra 1923 se je en komad vsedel opoldne pri najlepšem solnčnem dnevu na ribnik pri mlinu v Pekrah in je tam ostal pol ure.

Opisani eksemplar bo prišel v zbirko lovskega najemnika M. Glaserja v Smolnik pri Rušah.

Limbuš pri Mariboru ob Dravi.

Ant. Godec.

Ornitološki observatorij v Ljubljani je obročil v I. letu svojega delovanja, t. j. l. 1927. po svojih organih 121 ptic; g. notar M. Hafner v Ljubljani je zaznamoval v svojih loviščih šest fazanov, davčni upravitelj g. R. Koller v Dolnji Lendavi pa šest mladičev bele štorklje (Ciconia ciconia L.). Od teh 121 zaznamovanih ptic so udeležene posamezne vrste tako-le: 29 zelencev (Chloris chloris L.), 17 rjavih srakoperjev (Lanius collurio L.), 16 pisanih penic (Sylvia nisoria Bechst.), 10 fačelj (Sylvia communis Lath.), obročili smo po 7 repnikov (Acanthis cannabina L.) in čižkov (Spinus spinus L.); po 4 velike senice (Parus major L.) in taščice (Erithacus rubecula L.), po 3 male krivokljune ali blaske (Loxia curvirostra L.) in 3 velike cipe (Anthus trivialis L.); po 2 liščka (Carduelis carduelis L.), 2 pinoži ali nikavca (Fringilla montifringilla L.), 2 trstna strnada ali trstna vrabca (Emberiza schoeniclus L.) in 2 vrbji listnici (Phylloscopus collybita Vicill); po 1 ptico pa nastopne vrste, in sicer: velikega ali sivega muharja (Muscicapa grisola L.) črnočelega srakoperja (Lanius minor Gm.), velikega srakoperja (Lanius excubitor L.), ščinkavca ali zebo (Fringilla coelebs L.), velikega severnega kalina, ki mu naši ptičarji pravijo »grikar« (Pyrrhula pyrrhula L.), grilčka (Serinus serinus L.) rumenega strnada (Emberiza citrinella L.), plavca ali plavčka (Parus caeruleus L.), črnoglavko (Sylvia atricapilla L.), kosa (Turdus merula L.), belorepko (Saxicola oenanthe L.), pogorelčka, črnelko ali rdečerepko (Erithacus phoenicurus L.) in malega slavca (Erithacus luscinia L.), ki ga je obročil g. L. E. dne 3. maja 1927 pri Podzemlju v Beli Krajini. Drugih 120 ptic sta obročila vodja zavoda in njegov pomočnik g. L. E. pri Preserju, v Mestnem logu, na Ilovici, pri Kosezah, pri Jaršah in v cerkniški okolici.

Med zaznamovanimi pticami je precej izrazitih selivcev, vendar so pa razen šest štorkelj zgolj male ptice, ki jih je, posebno na potu v prezimovališča in na povratku v domovino, lahko prezreti. tako da ni lahko misliti, da bi kako ptico dobili kje v tujini in to naznanili obročevalni postaji, pač pa bomo letos obročali na istih mestih kakor lani in ob istem letnem času ter tako skušali ugotoviti, ali se vračajo zaznamovane ptice, kakor se splošno trdi, res v svojo domovino v okolico, kjer so zagledale luč sveta. Zato ponavljamo na str. 40 »Lovca« 1914 izraženo prošnjo, odnosno prosimo vse lovce in vsakogar, kdorkoli prihaja tukaj v poštev, da se spomni našega zavoda vsaj s kratkim, natančnim obvestilom. —b—

Petelinu kroglo? V aprilski številki »Lovca« dotaknil se je »Gošar« tega vprašanja, ki se je pretresalo v našem listu pred nekaj leti. Prišel je do zaključka, da naj streljamo petelina — v mislih ima prvenstveno velikega petelina — s šibrami. Kdor je streljal petelina tudi s kroglo, mu bo, vsaj za n a š e razmere, popolnoma pritrdil. Že stari, klasični petelinar dr. Wurm-Teinach je rekel, da lovcu ne sme biti ponos streljati petelina na veliko razdaljo s kroglo, temveč priti mu izkoriščavajoč petje petelinovo in teren, tako b'izu, da ga doseže s šibrami.

Glavni vzrok, da se doseže v naših krajih pri streljanju s kroglo nepovoljen uspeh in ki ga je popolnoma pravilno naglasil »Gošar«, je ta, da tudi s kroglo smrtno zadeti petelin še zleti, splava ali boljše rečeno butne ali se zaleti v zrak. Naj ga v naših strminah zanese le 100 do 200 korakov po zraku, je navadno izgubljen, če je padel tudi kakor kamen z viška med resje, borovničevje, malinje, gosto grmovje ali mlado smrečje! Kdor je iskal v potu svojega obraza zastreljenega petelina po naših jarkih in zaraslih strminah, ta ve, kaj se to pravi!

Pri nas smo res le redko prisiljeni streljati s kroglo petelina, posebno velikega. Pri ruševcu se ta prilika že lažje dobi, toda učinek je isti: razmesarjen ali pa zastreljen je, če vzamemo navadne izstrelke z delnim plaščem ($^2/_3$, $^1/_2$ itd.). Petelin navadno ni niti za nagačenje, niti za kuhinjo. Če pa vzameš izstrelek navadne oblike s polnim plaščem — mislim da razumeva »Gošar« pod imenom »gladke krogle« te izstrelke — gre izstrelek gladko skozi petelina; rana je smrtna, ali učinek ni trenuten. Petelin zleti in pogine, ne da bi ga mogel lovec dobiti.

Bavil sem se mnogo s tem vprašanjem pred leti, ko sem bil prisiljen streljati večkrat petelina s kroglo, in sicer na Nižjem Avstrijskem in Zgornjem Štajerskem. Dočim poje pri nas petelin večinoma v strnjenem gozdu, bodisi v bukovem ali igličastem, našel sem v sedanji Avstriji petelina navadno na posameznih visokih drevesih — borovcih, ki imajo samo na vrhu vejno krono ali na visokih mecesnih, smrekah in jelkah — sredi ali pri kraju razsežnih gozdnih jas, posekovja in planšarskih prostorov. Tam je zelo težko približati se pojočemu petelinu na strelno daljavo za šibre, da te ne ugledajo on ali pa ženska druščina — kokoške. Tudi stoji navadno previsoko za strel s šibrami.

Z risano cevjo in navadnimi izstrelki, delnimi in celimi (z okroglastim koncem) sem imel dosti neuspehov in nekaj petelinov sem dobil šele po večurnem, napornem iskanju, nekaj razmesarjenih od izstrelka s svinčenim koncem, nekaj pa sem jih zastreljenih izgubil. Prenehal sem streljati s kroglo, dokler mi ni napravila tvornica G. Roth-Wien izstrelek s popolnim jeklenim plaščem kalibra 6·6 mm, toda z otopeno, odsekano glavo (Abgeplattetes Vollmantelgeschoss).

Ta izstrelek, dolg 26 mm, težak 7·5 gr ima tvorniško številko G. R. Nr. 613, in pripada tulcu 6·6/53½ — Nr. 633 iste tvrdke.

Polniti ga je z 1·3 do 1·5 g malodimnega smodnika (Rottweil 5, Troisdorf 39 ali štev. 3 avstr.) in daje lepo prvotno brzino V_{25} = 620—650 m/sec. Uporaben je ta izstrelek tudi za druge tulce kalibra 6·6 mm, na primer: G. Roth-Nr. 742 (6·6/48) in posebno za izvrstno patrono S & S — 58 ½ — 6·6 mm (Uttendoerfer), v katero polnimo 1·70—1·80 g zgoraj omenjenih smodnikov in dobimo brzino V_{25} = 680—730 m/sec. Uporabljal sem največ to patrono, ki je zelo dober naboj za petelina (z izstrelkom štev. 613) in idealen naboj za srnjaka (z izstrelkom štev. 598 ali pa z nemškim »6·6—Nr. 8-mittel«).

Za petelina ne poznam boljše krogle, in tudi razen amerikanske Winchester 25/35 (6·35 mm) (z bakrenim plaščem) ne obstoji razen nje nobena s popolnim plaščem in ravnim, ploščnatim koncem (glavo).

Proboj krogle je popoln, učinek v telesu se pa približuje izstrelku z delnim plaščem; ni popolnoma gladek, vendar ne mesari tako strašno, kakor krogle s svinčeno ostjo ali ekspanzivne (z luknjo na koncu).

Petelina streljamo navadno od strani ali celo poševno od zdolaj: krogla zadene najprej na zelo trda peresa perutnic in že na teh se svinčena konica izstrelka z delnim plaščem več ali manj otopi, razbije in udari v telo s povečanim prečnikom (kalibrom), kjer potem seveda neusmiljeno trga, prebije in izstopi z odprtino za pest ali za dlan veliko. Pri izstrelku štev. 613 odprtina

pri izstopu izstrelka ni nikdar večja od 2—3 cm v premeru, celo če streljamo naravnost od spredaj, kjer je vzbočeno, trdno in prožno perje gostega prsnega ščita neverjetno odporno in pospešuje razbitek (deformacijo) drugih, posebno delnoplaščenih krogel.

Da so navadne, svinčene krogle različnih kalibrov (8, 9·3 mm itd.) popolnoma neuporabne za strel na petelina, menda ni treba posebej poudarjati, ker grdo mesarijo in tudi vsled male početne brzine nimajo zadosti stegnjene (ravne, razantne) poti, ki je pri strelu iz risane cevi na tako majhne cilje glavni pogoj.

Uporaba daljnogleda pri lovu na petelina je zelo koristna, tudi če streljamo s šibrami, ker si privoščimo lahko siguren strel že za časa, ko brez daljnogleda na streljanje še misliti ni, kar je posebno važno pri petelinih, ki se radi prestavljajo že v popolni temi, in odpojo na enem drevesu le par »kitic«, potem pa hajd naprej! Tudi z daljnogledom lahko opazimo veje, ki petelina včasi deloma krijejo in oslabijo strel, in s križcem ali iglo v daljnogledu sigurno uravnamo cev na smrtonosno mesto, kar v temi ali polmraku, po napornem naskakovanju ali če se petelin ne odraža ostro od neba ali ozadja, ni vselej prav lahko.

Petelinu tedaj šibre na lovsko pravilno razdaljo. Le i z j e m o m a, če mora biti, kroglo — ali tako, ki ga vrže na mestu in ga ne razmesari.

Dr. V. Jeločnik.

IV. redni občni zbor »Lovske zadruge« se je vršil dne 30. marca t. l. pri »Slonu« v Ljubljani. Na dnevnem redu so bila razna tehtna vprašanja, v prvi vrsti glede izboljšanja lovstva.

Razpravljalo se je glede raznih prireditev, n. pr. sejmov kož divjačine, cen ustreljeni divjačini, nabave soli, žive divjačine in ostalih lovskih potrebščin. Razgovarjalo se je o težnjah, kako bi se najbolje ustreglo naročnikom, omenjale pa so se tudi nepredvidene težkoče, ki se stavijo večkrat na pot.

Letos je bila zadruga v stanu poleg drugovrstne divjačine nabavljati tudi žive jelene iz Karpatov in ogrskih ravnin kakor tudi damjake iz teh krajev. Interesentov za to plemenito divjačino še ni bilo mnogo. Tudi druge vrste žive dvjačine si je potom zadruge mogoče nabaviti v svrho zaplodítve ali osvežénja krvi, n. pr. srnjadi, lisic, uharic ter druge perutnine, divjih petelinov ruševcev, gozdnih jerebov itd. Za nekatere dele naših lovišč, posebno v močvirnatih krajih je skušala zadruga nabaviti močvirne jerebice (Schottische Mohrhühner, Grouze Lagopus scoticus), ki so prav izdaten plen v lovišču. Bolj težko se privadijo podnebja, toda ko se udomačijo in razplode, so izredno utrjene živali. So zelo skromne, velikosti gozdnega jereba. Drže se najraje v močvirnih, z brstjem in reso poraščenih krajih ter so kulturi povsem neškodljive. Plodijo se sicer ne v tolikih množinah kot druge jerebice, toda ko se užive in razmnože, so zelo trpke živalice. Najbolj občutljive so za daljša prevažanja posebno v južne kraje. V Nemčiji, Avstriji in drugih srednjeevropskih deželah so jih pred svetovno vojno prav z uspehom zaplojevali in razširjali.

Če bi se našel kak reflektant za te vrste ptice, naj prijavi čimprej svoje želje, da moremo pravočasno naročila zasigurati. Par stane krog 1000 Din.

Po poteku poročil načelstva in nadzorstva so se vršile volitve načelstva.

Soglasno je bilo z vzklikom izvoljeno dosedanje načelstvo, ki sestoji tako-le: Načelnik: inž. Fran Tavčar; podnačelnik: notar Mate Hafner; tajnik: prof. Peter Žmitek; tajnikov namestnik: pos. in mesar Ivan Javornik; blagajnik: rav. doh. ur. Ivan Zupan in blagajnikov namestnik: pos. in gost. Josip Lavter; vsi v Ljubljani. P. Ž.

Zanimiv lovski plen. V začetku januarja, v dobi ostre zime, je bila pri Ljutomeru ustreljena divja raca z aluminijevo tablico na nogi in napisom: 279 Lotos-Praha, Bohemia. Znani tukajšnji zeleni brat magister g. Tuček je po-

nesel to trofejo redakciji Východočeský Republikan v Pardubice, Č. S. R. v svoj domači kraj. Ramšak.

Nagrada za ubito volkuljo. Na starotrškem hribu pri Golobinjaku je bila položena mrhovina, h kateri sta prihajala redno dva medveda. Gozdni čuvaj Schaffer je ponoči večkrat opazoval, da se je medved postavil na zadnji nogi in se je tako obnašal, kakor da bi se hotel neke druge živali obraniti. Na 80 do 90 korakov je videl tudi lisico, včasi tudi dve, ki se pa nista upali priti bližje.

Dne 1. marca je bil Schaffer zopet zunaj pri mrhovini z namenom, da bi medveda dalje opazoval. Medveda pa ni bilo, pač pa se je približala lisica k mrhovini. Ko se je ta približala na 40 korakov, je ustrelil. Dozdevna lisica se je umaknila težko zadeta v gozd. Drugega jutra je našel Schaffer 80 korakov od mrhovine ubito volkuljo. Volkulja je bila eno leto stara in je tehtala 32 kg.

Veliki župan je Schafferju priznal nagrado 500 Din.

Strelske tekme S. L. D. letos v Ljubljani ne bo. Opozarjamo na strelsko prireditev, ki bo meseca junija t. l. v Mariboru.

Tekom meseca junija in julija pridejo na dražbo razna občinska lovišča v posameznih srezih ljubljanske in mariborske oblasti. Kdor se za dražbo zanima, dobi natančnejše podatke v Uradnem listu.

Zelenemu križu so naklonili: Cerkljanska lovska družba v Brežicah 406 Din kot čisti dohodek od »Planinsko-lovske prireditve«, dalje Karl Polajnar 100 Din, Lj. Lenič 50 Din. Prisrčna hvala vrlim darovalcem!

Popravek. Na strani 138. beri: »prepelic 2259, gozdnih jerebov 120, poljskih jerebic 26«, namesto (gozdnih) prepelic 2259, (gozdnih) jerebic 26.

»Gozdarstvo v ljubljanski oblasti leta 1926. in 1927.« je naslov knjige, ki je pravkar izšla. V knjigi, ki opisuje predvsem gozdarske prilike pri nas, je tudi nekaj podatkov o lovu, ki se nanašajo na leto 1927. Knjigo je dobiti pri inž. Antonu Šivicu, ki jo je napisal, in pri sreskih šumarskih referentih v ljubljanski oblasti. Stane 30 Din, ne vštevši poštnine.

—

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med urad. urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustmeno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19.

Lovska knjižnica S. L. D. se nahaja v Ljubljani, v Komenskega ulici 19, v pritličju. Knjižnica je odprta in članom na razpolago vsak torek in petek (razen ob praznikih) od 18. do 20 ure.

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani opozarja psorejce na pogoje vpisa v Jugoslovansko rodovno knjigo ptičarjev, ki so objavljeni v knjižici Določila o tekmah ptičarjev in španijelov. Ta knjižica se dobiva za 10 Din pri klubovem gospodarju Antonu Schusterju, trgovcu v Ljubljani. V bodoče se ne bo vpisal brez predhodne ocene o starosti najmanj 8 mesecev noben pes, čigar izvor ni dokazan z oplemenitvenim potrdilom. Kdor da torej svojo psico oplemeniti, naj sporoči klubu po dopisnici, kdaj in od katerega psa je bila psica oplemenjena. Lastnik plemenjaka pa naj na isti dopisnici to sporočilo potrdi s svojim podpisom. Ko se mladiči poležejo in so stari 8 tednov, naj se javijo klubu z imeni in s kratko oznako barve, eventualno z naslovom novega gospodarja. Po 12. tednu starosti mladičev se prijava legel ne sprejema.

Prijavnina za leglo ali za psarno (zavarovanje imena) znaša pri članih 10 Din, pri nečlanih 20 Din. Vpisnina poedinih psov je za člana 10 Din, za nečlana 20 Din. Rodovni listi se dobivajo pri klubu po 10 Din. Klubova članarina znaša na leto 25 Din.

Klub daje svojim članom brezplačno vsa potrebna pojasnila glede prodaje in nakupa psov, glede plemenjakov, dresure itd. Ker ne more priznavati glede vpisa v JRP nikakih izjem, objavlja ponovno gorenja določila in pojasnila, da ne bo po nepotrebnem kake zamere. Kdor hoče biti v resnici psorejec, ta mora tudi za to skrbeti, da so vsi dokumenti njegovih psov v redu in jih ne sme iskati šele takrat, ko gre za kako kupčijo.

Za svojo osebo priporočam psorejcem, da puste oplemeniti svoje psice le takrat, kadar potrebujejo mladiče zase ali pa imajo te naročene. Prepogosta brejost slabi psice telesno, da ne morejo vzdržati napora lova že primeroma mlade, ponujanje mladičev raznim ljudem pa ima to slabo stran, da pride dobra kri v napačne roke. Na vsak način pa si naj pred oplemenitvijo vsakdo dobro premisli, katerega plemenjaka si izbere, ker niso vse krvne loze primerne za dober zarod. Čim bolj je prilagojena kri po materini strani, tem boljše bo potomstvo.

Oni, ki se zanimajo za posel sodnika ali ocenjevalca, se opozarjajo na zadevni Pravilnik, objavljen v zadnji številki »Lovca«. Dobi se tudi v odtiskih pri klubu. Dr. L.

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani javlja, da je prijavil g. Srečko Pandić v Limbušu svojo psarno špringer-španijelov z imenom Limbuški. Morebitne ugovore proti imenu je treba sporočiti klubu v roku 14 dni po tej objavi.

Na III. rednem občnem zboru »Jugoslovenskega kinološkega saveza« dne 29. marca t. l. so bili stavljeni in sprejeti razni predlogi.

Ugotovljeno je bilo, da piše naše časopisje večkrat o kinologiji in psosloviu neprijazno. Zato se sklene naprositi uredništva, da v bodoče take vrste članki izostanejo ali da se objavijo v

umerjenem tonu. Tudi se jih naproša, da poslej pošljejo na kinološke prireditve in glavne občne zbore svoje poročevalce. Savez naj dalje naprosi javne oblasti, posebno pa ljubljanski občinski svet, da bi po možnosti podpirale težnje kinološkega saveza.

»Jugoslovenski kinološki savez« vodi stike z inozemskimi sorodnimi organizacijami v Avstriji, Nemčiji, Češkoslovaški in Poljski, pri slednjih dveh se je v zadnjem času začela kinologija prav uspešno razvijati in ujedinjati. Posebne stike pa vodi savez z mednarodnim kinološkim savezom »Federation Cynologique International« v Bruslju, čigar član namerava postati tudi naš savez.

»Jugoslovenski kinološki savez« deluje na tem, da bi vpeljal enotno jugoslovansko terminologijo psa. V ta namen je zbral podatke za slovensko terminologijo psa veterinar Stanko Arko in mu dodal dve pojasnjevalni skici psa. Ti izvodi so se razposlali kinološkim organizacijam in posameznim činiteljem širom Slovenije v izjavo. Ko prejme savez te izjave, bo sklical enketo slovenskih kinologov in jezikoslovcev, da snov temeljito obdelajo. Tako obdelana tvarina se na to pošlje v izjavo tudi Hrvatom in Srbom, da i oni podajo svoja mnenja in prispevke. Ko prejme savez tudi od slednjih izjave in izraze, se skliče skupna enketa kinologov iz vse Jugoslavije, da končnoveljavno snov obdelajo. Tako opiljena terminologija psa se bo na to objavila v jugoslovanskih strokovnih revijah n. pr. v »Lovcu«, »Posavskem Lovcu« in dr., da postane javna enotna terminologija psa za državo S. H. S.

Vodja rodovne knjige je poročal, da je dosedaj vpisanih v jugoslovansko rodovno knjigo J. R. 456 psov raznih vrst in pasem, in sicer: psov brakov v J. R. B. 142, brakov jazbečarjev v J. R. Bj. 36, psov jamarjev v J. R. J. 33, psov ptičarjev 188 in sportnih-nelovskih psov vseh vrst v J. R. Sp. 57.

Pri nadomestnih volitvah vodje rodovne knjige J. R. je bil soglasno izvoljen dosedaj kooptirani funkcijonar Stanko Arko, dipl. vet. v Ljubljani.

V svrho izgotovljenja legitimacij s strani saveza so bili ponovno imenovani in overovljeni sodniki, ocenjevalci, strokovni poročevalci in pripravniki, katerih imena in ostale podatke bomo priobčili pozneje.

»Klub ljubiteljev sportnih psov« je vložil samostojni predlog glede načina vzgoje in dresure psov, ki ga je s tehtnimi argumenti utemeljeval prof. R. Prosenc. Po daljši in izčrpni debati se sklene: »Jugoslovenski kinološki savez« naj ustanovi institucijo avtoriziranih dreserjev za pse; tozadevna izvedba pa se poveri odboru saveza. P. Ž.

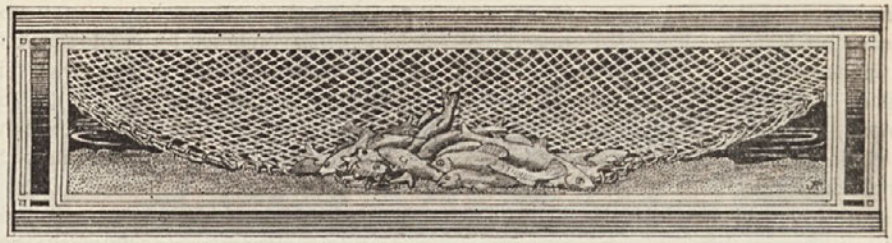

Dobava sulčjih iker. Sreski poglavar ljubljanske okolice je dovolil z odlokom z dne 12. aprila 1928, štev. 4972/2 Ribarskemu okrajnemu odboru v Ljubljani v smislu § 27., točke 3. in § 56. ribarskega zakona z dne 18 avgusta 1888 dež. zak. štev. 16 iz 1890, da sme v sulčjih vodah ljubljanske okolice s privoljenjem zakupnikov ali lastnikov ribarskih okrajev loviti za časa varstvene dobe, in sicer v času od 19. marca do 10. maja 1928 sulce-drstnice, da jih osmuka in spravi oplojene ikre v vališče v Želimljem.

Odlok odreja, da je sulce po osmukanju žive spustiti v vodo in da se mora vršiti lov pod nadzorstvom odbornika Ribarskega okr. odbora.

Ribja steza pri slapu v Medvodah Sreski poglavar ljubljanske okolice je z odlokom z dne 13. aprila 1928, štev. 5177/1 na prošnjo Slov. rib. društva v Ljubljani odnosno na prošnjo Franceta Majdiča, trgovca v Kranju, kot zakupnika ribarskega okraja Smlednik št. 15, naročil Združenim papirnicam v Ljubljani, kot lastnici medvoškega jezu, v smislu § 47., tretjega odstavka rib. zakona, da postavi za sedaj pri jezu za čas drsti, če je ugodna nizka voda, lesene žlebove po vzorcu konstrukcije v Fužinah z ozirom na okolnost, da bo po izjavi hidrotehničnega izvedenca naprava solidne ribje steze, kakršna je obstojala na levem bregu do zadnje večje rekonstrukcije jezu (1922/23) zelo težka, ker bo ribja steza po vsaki visoki vodi, če naprava sploh zdrži, popolnoma zagramozena.

Končna ureditev za prehod rib in za zaščito ribarskih upravičencev se bo izvršila pri prvi večji preuredbi vodne naprave.

Sulčki v Želimljem. Okrajni ribarski odbor odda nekaj tisoč komadov sulčjega zaroda. Interesenti naj javijo svoja naročila Slovenskemu ribarskemu društvu. Pri naročilih se bodo upoštevali prvenstveno zakupniki lovišč, ki so po dražbenih pogojih primorani vlagati sulčji zarod v svoje revirje.

Sulčja drest 1928. Sulčja drest je bila v tekočem letu zelo ugodna. Voda ni bila velika, pa tudi ne premajhna. Drest v naravi bo gotovo imela uspehe. Okrajnemu ribarskemu odboru se je posrečilo ujeti precejšnje število drstnic. Ikre so se oplodile večinoma na licu mesta in so se valile v vališču podjetja »Ribe« v Ljubljani. Ribice so se zvalile v Ljubljani in so bile prenešene v vališče v Želimlje, koder se bodo oddajale interesentom.

Iker se je nasmukalo 25.000 do 30.000. Zaroda utegne biti približno 20.000. Nekaj iker je poginilo, ker se očividno niso oplodile.

Iz seje Slovenskega ribarskega društva z dne 18. januarja 1928. Tajnikom se izvoli Rado Hribar, blagajnikom dr. Ivo Tavčar, gospodarjem Filip Pristou. — Predsednik predlaga akcijo za pridobitev novih članov. Posestniki ribolovnih knjižic, ki še niso člani društva, se naj pa pozovejo, da pristopijo društvu. Nabavi naj se štampilja z naslovom: »Član Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani«, ki se pritisne v ribarsko knjižico vsakega društvenega člana. Izvoli se odsek, ki bo imel nalogo nabirati nove člane. V odsek so izvoljeni ravnatelj Sark, Jurman in Šuli-

goj. Odsek ima pravico kooptirati nadaljnje člane.

Nabiranje novih članov. Odbor Slovenskega ribarskega društva je v svoji seji dne 18. januarja 1928 sklenil, pozvati člane Slovenskega ribarskega društva, naj vsak član pridobi vsaj enega novega društvenega člana. Pozivljamo vse člane, da se temu pozivu točno odzovejo. Odbor S. R. D.

Odborovna seja Slovenskega ribarskega društva dne 17. marca 1928. Kmetijski družbi v Ljubljani se sporoči, da se Slovensko ribarsko društvo ne udeleži jubilejne kmetijske razstave, ker ribarstvo kot gospodarska panoga v Sloveniji sploh ne pride v poštev. — Na poziv vlade odda odbor mnenje, da je treba ponirke v Ljubljanici v revirju Ljubljana štev. 45, pokončati, ker so se neprimerno razmnožili. — Upravitelju vališča v Želimljem, gospodu Goedererju se prepusti sprejemanje naročil za postrvji zarod in oddajanje zaroda proti naknadnemu obračunu.

Uspeh ribarstva v Bodenskem jezeru leta 1927. Leta 1927. so ujeli v Švici v Bodenskem jezeru 170.250 kg rib, vrednih 362.906 švic. frankov. Med temi ribami je bilo ozimic 114.659 kg, postrvi in zlatovčic okrog 6000 kg.

Žaganje — ribam škodljivo. Metanje žaganja v ribje vode ima za ribe kvarne posledice. Žaganje se nabira ribam med škrgami, vsled česar ribe obole in poginejo.

Žaganje pa škoduje ribam tudi posredno, ker pokrije dno vode z več ali manj debelo plastjo in onemogoča uspevanje vodnega rastlinstva in živalstva nižje vrste (ribje hrane). Žaganje se nabira na mirnih prostorih in ravno ti prostori so zatočišča ribjega zaroda.

Oblastva naj bi torej prepovedala metanje žaganja v ribje vode. Zabranilo naj bi se tudi nalaganje žaganja v kupe v taki bližini ribje vode, kjer lahko povodenj žaganje odnese.

Zakaj umirajo ribe v ribnjačah. Često tožijo ribiči, da jim umirajo ribe, ki jih shranjujejo v ribnjačah. Vzroki umiranja so različni. Bolezni se v ribnjačah kajpada bržе razširijo, ker so ribe stisnjene na ozkem prostoru. Najčešča bolezen v ribnjačah je goba (bissus). Ribe pridejo v ribnjače odrgnjene od mrež in rok; zaradi tega se jih glivice takoj primejo. Pred vsem umirajo ribe, ki so ujete na trnek. Ribo, ki jo hočemo ohraniti živo, položimo v travo, ji previdno odstranimo trnek, ne da bi jo pri tem stiskali, da ji ne poškodujemo notranjih organov.

Želvo ujel na trnek. Fishing Gazette z dne 24. sept. 1927 poroča iz Rio de Janeira, da je ujel neki ribič na trnek 20 funtov težko želvo, ki jo je spravil z veliko težavo na suho.

Požrešnost menka. V neko reko na Bavarskem so spustili spomladi 1927 lipanske mladice. Kmalu nato so ujeli menka, težkega 400 g, ki je imel v želodcu 15 lipanskih mladic.

(Allg. Fisch. Ztg.)

Naseljenje alpskih jezer z ribami. V francoskih alpah so poskušali vložiti ribe v jezera v morski višini 2000 do 2500 metrov. Poskuse so napravili z različnimi vrstami rib. Postrv (potočnica) in potočna zlatovčica nista uspevali, pač pa je uspevala šarenka. Najbolj prikladna za alpska jezera pa je jezerska zlatovčica.

(Oesterr. Fisch. Ztg.)

Ribarski odbor — stroški za komisionelne razprave. Avstrij. upravno sodišče je razsodilo, da Ribarskemu odboru ne pristoja pravica, zahtevati povračilo stroškov svojega zastopnika, ki se je udeležil vodopravne razprave, da ščiti interese ribarstva. Rib. odbor je v tem pogledu stranka in mora stroške svojega zastopnika plačati iz lastnih sredstev.

Vališče na Kraljičnem zdencu. Meseca junija je Zagrebško ribarsko društvo otvorilo svoje vališče na Kraljičnem zdencu. Kraljičin zdenac je približno na polovici poti iz Zagreba na Sleme (Zagrebačka gora).

Vulkanske ribe. Opažalo se je, da izbruhajo nekateri vulkani pri svojih izbruhih ribe. Poslednjič se je to ugotovilo pri izbruhu vulkana La Soufriére (1130 m) leta 1902. na otoku Saint Vicentu. Stvar je videti na prvi pogled neverjetna, a je vendar resnična ter se da pojasniti sledeče: Kakor znano, so pavze med izbruhi vulkanov navadno dolgotrajne in morejo trajati stoletje ali še več. Med tem časom se krater zapre in na njegovem dnu se zbere voda. Voda ne priteče v krater samo od zgoraj nego tudi od podzemnih kanalov; in skoz te kanale morejo prispeti v kratersko jezero tudi ribe. Ako začne vulkan zopet delovati, izbruhne vodo s svojimi stanovalci vred v zrak. Ribe, ki jih izbruhajo ameriški vulkani, pripadajo tistim vrstam, ki žive v sosednih potokih. To je dokaz, da prehajajo v podzemne kanale. Da živijo v podzemnih vodah ribe, se je dognalo po studencih v Sahari, kjer teko pod zemljo cele reke.

Bruhanje rib ob povodnji je značajno tudi za naše kraške vode. Tako izbruha Fužinarka (Vinodol pri Sušik-selu) ob povodnji postrvi, pisančke in kapiče; Tounjčica pri Tounju pa izbruha iz velike jame povsem črne postrvi. Črne postrvi izbruha tudi vrelo Jadičevac pri Lovincu in Bakovac.

(Po »Prirodi« 1927, št. 6.)

Pripomba: Sličen pojav opazujemo pri našem Cerkniškem jezeru in pri izvirkih raznih večjih kraških voda (n. pr. Lipšenjščici, Uncu in drugih).

Lov ogromnega kita. V Južni Afriki blizu mesta Durban (port Natal) so ujeli ogromnega kita, ki je meril 29 metrov.

(»Ribar«.)

Velik krap. V jezeru Gross Lepziner blizu Eisenbrücka so to leto ujeli velikega krapa; tehtal je 47 funtov.

(»Angelsport«.)

Vlaganje ribjega zaroda v vode Združenih držav v Ameriki. »Schweizerische Fischereizeitung« reproducira iz ameriškega časopisa »The New York Times« podatke o vlaganju ribjega zaroda v ameriške vode. Označeni časopis pravi: »Stari problem izdatne pomnožitve rib v naših vodah, osobito postrvi in ostrižev je rešen. Vsako leto se je vložilo nič manj kot 35 milijonov letnic omenjenih rib v potoke, reke in jezera. Problem se je rešil po sodelovanju države s privatnimi organizacijami in s posamezniki.«

V posameznih delih države znaša število lovišč, ki so pod državnim nadzorstvom, 60; to število se je pa tekom 6 mesecev zvišalo na 100.

Gori omenjeno sodelovanje države s privatnimi organizacijami in s posamezniki je v praksi sledeče: Organizacija, klub ali posameznik, ki ima ribjo vodo kot lastnik ali kot zakupnik, vloži v ribarsko podjetje, ki se peča z gojitvijo rib, majhen kapital. Nato si ogleda organ centralne ribarske organizacije ribjo vodo in odredi, da se napravi pri dotični ribji vodi ribnik (mladičnjak) za vzgojo mladic. Če je to končano, dobavlja država dotičniku primerno število ribjega zaroda (10.000 do 100.000). Privatna organizacija prideli ribiškega mojstra, centralna organizacija pa pregleda po odposlancu na leto enkrat ali dvakrat, ali je naprava v redu. Zarod vlagajo maja v ribnike, septembra ali oktobra pa polove letnice in jih vložé v ribje vode.

Kredit za lov rib na Ohridu. Ministrstvo za poljedelstvo in vode je odobrilo kredit v znesku 50.000 Din za nabavo ribiške sprave za čim uspešnejšo ribjo lov na Ohridskem jezeru.

Splitska ribarnica. V ribarnico v Splitu so prinesli meseca junija 52.306 kg rib in 2535 kg rakov.

Elektrika in ribolov. V novejšem času delajo poskuse, kako bi mogli s pomočjo električnega toka loviti ribe. Električni tok vpliva na ribe tako, da popolnoma odrevene. Nato jih spravljajo z mrežami na suho; ribe se z električnim tokom le omamijo in si v kratkem času zopet opomorejo. Seveda imajo za te vrste lovi posebne priprave.

Zastrupljevanje voda po tvorniških odtokih. Čimbolj se širi industrija, tembolj propada ribarstvo. Tvornice spuščajo svoje strupene odtoke v javne vode ter ugonabljajo s tem ribe in drugo vodno živalstvo. Osobito nevarni so ribam odtoki usnjaren in papirnic. Vevška papirnica je že prizadejala ribarstvu ogromno škodo, isto velja za usnjarne na Vrhniki. Ribarski upravičenci posvečajo zastrupljevanju voda vse premalo pozornosti. Ako zapazijo, da ribe umirajo zaradi zastrupljevanja vode, naj pošljejo poginule ribe nemudoma izvedencu-kemiku, ki naj jih preišče in ugotovi vzrok smrti. Če pa gre za trajno zastrupljevanje voda, je treba dati izvedencem na razpolago podatke, na podlagi katerih bodo mogli oddati svoje mnenje. »Allg. Fischereizeitung«, št. 21, daje v tem oziru izčrpna navodila, ki jih je napisal znani ribarski strokovnjak dr. K. Smolan, ribarski zvedenec wirtemberške kmetijske zbornice. Ker so ta navodila važna tudi za naše ribarske upravičence, jih podajam v naslednjem v izvlečku. Če zapazijo ribarski upravičenci, da jim ribovje gineva, naj pošljejo ribarskemu izvedencu sledeče podatke:

1. Kakšne spremembe so opazili pri ribah. (N. pr. ali se ribe zadržavajo blizu obrežja? Ali so letargične? Ali se leno odmikajo ob preteči nevarnosti? Ali so njih kretnje nenaravne in negotove? Ali dihajo nemirno in naglo?)

2. Ali se je spremenila zunanjost rib? (Ali so ribe nenavadno blede? ali nenavadno temne? Imajo na koži belkaste pike, pege? Ali so na koži rdeče pege ali čiri? Je-li riba napeta ali na posameznih mestih udrta? Ali so plavuti izredno razmržene? Je-li riba slepa, škrge izredno blede?

3. Kako umirajo obolele ribe? (Ali umirajo ribe naglo ali polagoma? Ali umirajo zgolj občutljive ribe (n. pr. salmonidi in šenke), ali umirajo tudi manj občutljive ribe (n. pr. ciprinidi)? Ali umirajo zgolj ribe, ki žive na dnu, na površini ali na obrežju? Katere starosti (približne) so poginule ribe?

4. Ali škoduje onečiščenje tudi drugi povodni favni in povodni flori? Ali ginevajo ličinke raznih žuželk, košarčki, polži?

5. Kakšno je bilo vreme za časa opazovanja? - Temperatura vode in zraka?

6. Kakšne so bile spremembe na vodi? Ali se je zakalila? Barva? Pene? Duh? Ali je dno zablateno zaradi onečiščenja? Kakšno je bilo vodno stanje ob onečiščenju?

Iz teh podatkov more izvedenec posneti, ali gre za ribjo bolezen ali za nasilno smrt po zastrupljenju.

Pošiljanje obolelih rib izvedencu ima le tedaj pomen, če so ribe še žive ali vsaj popolnoma sveže. Ribe je treba zamotati v platno, in sicer vsako zase, med vsako ribo pa naj se položi mah.

Razume se, da je treba izvedencu poslati tudi nekaj steklenic onečiščene vode; to vodo je vzeti vpričo uradne osebe in ob navzočnosti prič. Redoma je vzeti 5 steklenic vode, vsako za približno ¾ litra. Razume se, da morajo biti steklenice in zamašek čisti. Prvo poskušnjo vzamemo nekaj metrov više odtoka, drugo neposredno iz odtoka, tretjo in četrto pol do 1 km pod odtokom, in sicer v mirni vodi na desnem in levem bregu, peto pa bolj v sredini reke. Vse te podatke je napisati na listek in nalepiti na steklenice. Dr. M.

Komičen uspeh ribiške tekme. Ribarski klub v Rudolstadtu v Nemčiji je pred kratkim aranžiral enourno ribarsko tekmo svojih članov. Prijavilo se je 21 udeležencev in več interesentov, ki so hoteli kupiti vlovljene ribe. Za one, ki bi ujeli največ rib, so bila določena dragocena darila. Ko so se po tekmi zbrali udeleženci, se je na splošno začudenje ugotovilo, da nikdo izmed vseh udeležencev ni ujel niti ene ribe.

Mali oglasi.

Rabljeno orožje prevzema v komisijsko prodajo in posreduje najboljšo prodajo puškar **F. K. KAISER, Ljubljana.** Po ugodni ceni ima sedaj v komisijski prodaji sledeče puške:

Toplever dvoc., belg., kal. 16,	900	Din
Toplever dvoc., belg., kal. 16,	800	„
Toplever dvoc., belg., 14 mm,	800	„
Toplever dvoc., belg., kal. 16,	600	„
Toplever dvoc., borov., kal. 16,	700	„
Enocevka, kal. 28	350	„
Enoc., ris., 9·3 m. cev, kal. 5·6,	1200	„
Enocevka, risanica, kal. 6·5,	1300	„
Troc., kal. 16×16/9·3 bak. plašč,	1800	„
Mauser puška, 8 mm	1200	„
Repetirka, 8 mm	500	„
Browning avtomat, kal. 12 . .	1200	„
Flaubert puška, 6 mm . . .	200	„

Zaloga novega orožja, najboljšega streliva, lovskih priprav, Flaubert pušk in avtomatičnih pištol. Prvovrstne **ribarske potrebščine,** izbrane po strokovnjaku. **Popravila orožja** in pristreljevanje pušk strokovnjaško. Priznano najboljše **montiranje daljnogledov** na puške ter popravila ribarskega orodja. Glavno zastopstvo svetovne tvrdke Gebrüder Merkel, Suhl, po originalnih cenah.

Gojitelji psov! Lekarnar Mr. Stanko Hočevar, Vrhnika, ima na razpolago priznane veterinarske specialitete, med drugimi za pse: **Sineps.** Najcenejše in najuspešnejše sredstvo zoper golazen vsake vrste za vse domače živali. Uniči tudi gnide in jajčeca! **Valutin.** Nestrupen preparat v obliki kapsul proti vsem vrstam parasitov. Umori okrogle in ploščate gliste! Pri naročilu je navesti vedno pasmo in starost psa! **Vitakalk.** Neobhodno potreben za vzgojo mladih psov, ker vsebuje vse vitamine. Posebno zoper rahitis in bolezni kosti ter mišic! Neobhodno potreben pri pasji bolezni in slabi dlaki! - Prospekte in pojasnila razpošilja brezplačno: Lekarnar Mr. Stanko Hočevar, Vrhnika.

Prodam: 1. Goerz Triederbinokel Pernox, šestkratna povečava, neprekosljive ostrine, poraben še v mraku ali celo pri mesečini; rabljen, a brezhiben, v novi usnjati torbi; 2. ribiško palico iz razcepkanega bambusa, močno rabljeno, a še uporabno, tridelno, za talno ribarenje, s kolescem iz niklja, zelo lahko; 3. čutaro iz aluminija, z blagom obšito, na prekramnem jermenu, z vsebino en in tričetrt litra. - P. G. Višnjan, pošta Višnja gora.

Pisarniški ravnatelj, prvovrstna starejša moč, vešč postav in jezikov, bivši samostojen vodja odvetniške in notarske pisarne, prosi mesta. Naslov pri uredništvu.

Znani nemški kratkodlakar Bey-Pullitz, vpisan v J. R. P. 24 A, je dne 5. marca t. l. kril na tekmah večkrat odlikovano psico Diano krško. Naročila za mladiče sprejema: primarij dr. Hugon Robič, Maribor, Kamniška 2.

Mlade irske seterje, poležene 13. marca t. l., ima naprodaj Lovsko društvo v Starem trgu pri Rakeku.

Prodam za 300 Din dva čistokrvna kratkodlaka istrska braka, psico in psa, 2 meseca stara. - Dako Makar, Metlika.

Kupim garantirano dobrega brakajazbečarja. - Ivan Novak, Ribnica, Dol.

Prodam več mladičev »Springer«-spanijelov, poleženih 14. in 21. aprila od Ege Pohorske in Tedija Rottenburškega — in Osi Rottenburške po Črtu Pohorskem. Vpisani so v J. R. Psi so od prvih dveh rjavobeli, od drugih črnobeli. - Roman Šmuc, Dol. Logatec.

Oddam nekaj mladičev ptičarjev-resavcev, poleženih 24. aprila t. l. Mati jim je Lola Mirska, vpisana v J. R. P. 8 F, po Pozorju Krimskem, vpisan tudi v J. R. P. 7 E; oba s prvovrstnima rodovnikoma. Cena mladičem je 700 Din, člani Kluba ljubiteljev ptičarjev dobe primeren popust. - Leo Matajc, Strižišče pri Kranju.

Lisice žive, stare in mlade, kupi Ivan Magušar, Vrhnika.

*

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

—s:

O srnjakovem rogovju.

O stopnjah rogovja.

V pretekli jeseni sem se udeležil dveh brakad na zajce. Na vsaki teh brakad pa seveda poleg par zajčkov ni manjkalo tudi srn, ki so bile ustreljene. Na eni brakadi so prinesli srno, večjega srnjaka in majhnega srnjačka, na drugi pa srno in srnjačka. Prav posebno so zavidali soudeleženci tista srečna strela, ki sta ustrelila majhna srnjačka z majhnim zakrnjenim rogovjem. Večina lovcev je bila mnenja, da sta to posebno lepa eksemplara zakrnjencev (Kümmerer). Strinjali so se s tem, da se odstrele taki srnjaki, ki imajo slabo razvito rogovje in život, kajti tehtala sta komaj po 14 kg. Razpoloženje je bilo takšno, da je bilo nevarno ugovarjati in trditi, da nesrečni žrtvi brakade nista še videli čara božične noči.

Večina lovcev je pri nas še dandanes mnenja, da srnjaku zraste rogovje šele v drugem letu, in sicer v drugi pomladi samo enostavno steblo, v tretji zimi steblo z enim odganjkom in v četrti zimi z dvema odrastkoma. Dočim pri nas marsikateri lovec prisega na omenjeno teorijo, so lovski znanstveniki, h katerim moramo prištevati predvsem Nemce, že davno preko tega in ne govore in ne pišejo o letnih stopnjah srnjadi, temveč le o rogovnih

stopnjah. Poznajo samo tako zvanega »Knopfspiesserja« ali »Erstlingsgehörn«; mi bi morda takega nazvali po njegovi najnavadnejši obliki rogovja, majhnih gumbih, gumbarja ali rogovje kozlička, nadalje »Spiesserbocka«, špičaka in pa »Sechserbocka«, šesteraka. Vilarja smatrajo kot nekako prehodno dobo in ga pač po obliki rogovja prištevajo ali v skupino špičakov ali pa med šesterake.

Rogovje kozlička.

Kakor je že iz uvodoma omenjenega razvidno, večini naših lovcev ni jasno, kdaj prav za prav prične srnjaku rasti rogovje. O tem sem tekom večletnega opazovanja, čitanja tuje lovske literature, posebno pa iz poročil dobrih lovskih prijateljev, točnih opazovalcev in gojiteljev srn, izvedel mnogo zanimivega.

Raesfeld piše, da srnjaku pričnó poganjati čelni nastavki takrat, ko menja prve zobke sekavce, to je med osmim in desetim mesecem, in da se glede tega ne morejo postaviti posebna pravila.

Glasom prof. Nehringovih poročil, obelodanjenih v VI. zvez. revije »Deutsche Jägerzeitung« iz l. 1886., ugotovljenih po zbirki 43 srnjačkovih črepinj, ustreljenih in najdenih mrtvih v mesecih novembru, decembru in januarju, v starosti od 5 do 7 $^{2}/_{3}$ meseca, je imelo 27 srnjačkov na čelnih nastavkih majhne gumbe ali pa konice, ki so po večini komaj dobro pokukale skozi kožo. Pri dveh je rogovje baš prodiralo skozi kožo, dočim pri ostalih, ki so jih našli mrtve, ni bilo opaziti rogovja. Imeli so samo slabo razvite čelne nastavke. Šest komadov so jih našli meseca novembra, sedem v decembru in enega v januarju. Ta opazovanja so bila zabeležena v južni Nemčiji. Zakaj so bili brez rogovja oni kozlički, ki so poginili, pisec ne omenja. Sklepati pa bi se dalo, da so bili slabši srnjački, ki niso mogli zmagati hude zime.

Raesfeld opisuje razvoj prvega srnjačjega rogovja sledeče: Med petim in šestim mesecem se razvijejo čelni nastavki. Debeli so okoli 7 mm, dolgi pa približno 20 mm. Čelni nastavki so navadno prvo leto precej nagnjeni na vznotraj, pa se tekom prihodnjega leta vzravnajo. Pri srnjačkih, poleženih meseca maja, se pojavijo še meseca septembra čelni nastavki, iz katerih kmalu poženejo majhni roženi deli, včasi v obliki gumba, debelega za dober grah, včasi pa par centimetrov dolge konice. Dogodi pa se, da zraste srnjačku že prvo leto precej vidno rogovje. Prvo odnosno manjše rogovje odpade kozličku v januarju ali februarju, za tem pa požene, kakor pri starejših srnjakih, kmalu novo, mlado rogovje, to je navadno v stopnji špičaka, vilarja ali celo

šesteraka. Raesfeld se nikakor ne strinja s poročili lovcev, ki so mnenja, da se drugo rogovje srnjaka razvije odnosno zraste brez rogovne kože.

Kakor sem se mogel prepričati iz poročil svojih znancev, ki pri nas goje srnjake, je bil Raesfeld v dvomu samo zaradi nepopolnih poročil svojih lovskih prijateljev. Moj znanec, ki sem ga bil naprosil, naj točno opazuje vse pojave na svoji srnjadi, posebno na mladem srnjačku, ki ga je dobil lansko leto meseca junija šele par dni starega, še pikčastega, mi poroča sledeče:

Sredi oktobra so se pojavile na srnjačkovem čelu precej močne bunke, raz katere je oddrgnil kožo. Na srnjačkovem čelu so se potem pokazale par centimetrov dolge konice. Te so ostale do sredi meseca januarja. V omenjenem času pa je srnjaček pričel štrkati in ko se je nekoč zaletel v zid, sta se mu obe konici odlomili. Na koncu čelnih nastavkov je izstopila kri, ki se je strdila. Ne da bi se srnjačku čelni nastavki kaj zarastli s kožo, so se konci v koži čelnih nastavkov nekako odebelili in pod strnjeno krvjo, pod hrasto, so se pojavili roženi gumbi, katere je nosilec neprestano drgnil in gladil, tako da so sedaj gladki, da se kar svetijo.

To se po mojem mnenju ujema popolnoma s poročili, ki jih je prejel Raesfeld, pa jih ni hotel verjeti.

Najbrž se to zgodi, ako si srnjaček prvo rogovje prezgodaj odlomi, ob času, ko je sicer rogovje že nekoliko zrahljano, a niso še podani pogoji za pravilno rast novega, drugega rogovja. Ako pretehtamo Raesfeldovo mnenje, nadalje njegovih poročevalcev, katerim ni popolnoma veroval, in to primerjamo z opazovanji oziroma poročilom mojega znanca, pridemo do zaključka, da je baš prezgodnje odpadanje vzrok temu, da čelnih nastavkov ni prerastla rogovna koža in se ni razvilo novo mlado rogovje. Domnevam, da je baš prezgodnje oziroma neprirodno odpadanje tudi vzrok, da se srnjaku rogovje zakrni in da nastanejo gumbi. Če bi ne bil srnjaček mojega znanca rogov odbil s silo, bi morda že letos dičilo njegovo glavico lepo rogovje šesteraka, gotovo pa vsaj rogovje prehodne dobe vilarja. Tako pa se bo pač moral še eno leto zadovoljiti s slabimi, za njegov ponosni rod brezpomembni gumbi.

Iz omenjenega se da sklepati tudi naslednje: Raesfeld omenja, ali nikjer ne pojasnjuje, da postanejo čelni nastavki v teku let ravnejši in kljub odebelenju krajši. To tudi vsakdo izmed naših lovcev lahko opazuje. Ali ni mogoče, da del čelnih nastavkov v svoji koži poroženi in se razširi v rožo? Ni izključeno, da gumbi niso nič drugega kakor rože. Ker pa oni del, iz ka-

terega se razvijejo rože, ni prerastel, odnosno ni iz njega izrastlo mlado rogovje, so ostali samo gumbi.

Kakor druge opazovalce srnjadi, sem tudi svojega sedanjega o predmetnem vprašanju zaslišal, ne da bi ga bil poprej kaj poučil. Isti mi je, ne da bi bil kdaj kaj čital o rogovju, izpovedal tako, kakor so javili opazovalci Raesfeldu. Poročilo mojega znanca se mi zdi povsem zanesljivo in verjetno.

Prav rado se dogaja, da imajo srnjaki tudi še v par poznejših letih takšno rogovje kakor mladi srnjački. Precejšen kriterij za starejše srnjake so rože; niso pa popolnoma zanesljive. Dočim je navadno rogovje srnjačkov brez rož, ima skoraj vsako še tako majhno rogovje starejših srnjakov rože in več ali manj jagodičasta stebla. Dogodi se pa, četudi zelo redko, da imajo tudi mladi srnjački že označene rože, iz katerih poganjajo kratke konice, ali celo vilice. Znani pa so v lovski literaturi celo primeri, da je srnjaček že kot prvoletnik šesterak, seveda z nizkim, slabim rogovjem. Edino pravilno in precej točno pa moremo ugotoviti starost srnjakov po zobovju. Zaradi tega bi bilo želeti, da bi naši lovci shranjevali poleg rogovja tudi čeljusti srnjakov.

Glede izrazov »gumbar«, »zakrnjeno rogovje« in »zakrnjenci« prosim cenjene sodruge, naj mi pomagajo in sporočijo izraze, ki jih smatrajo za primerne. Vpraševal sem razne lovske prijatelje kakor tudi jezikoslovce, ali končno sem se moral poslužiti teh izrazov. »Gumbarja« sem nazval po obliki rogovja, ki je podobno gumbu; »zakrnjeno« in »zakrnjenec« pa po suhi prevedbi besede »verkümmert«. Pisec.

Dr. V. Jeločnik:

Lov in lovstvo za Valvasorjeve dobe.

(Konec.)

V »četrti petini« Kranjske nam pripoveduje Valvasor, ki je Kranjsko razdelil zemljepisno v pet delov, o pridnih in žilavih Kraševcih, blagoslovljeni zemlji Vipavski, o siromašnih Čičih in strahoviti kraški burji. O lovu in lovstvu pa govori pri opisu Ljubljanskega barja, da počivajo tam žerjavi, kadar se selijo v Italijo (?) in se zopet vračajo spomladi.

Hrušico omenja Valvasor, da ima obilo divjačine, v ljubljanskem mestnem logu pa da se rade drže srne. Tudi je bil istotam leta 1342. uplenjen merjasec, ki je tehtal celih 7 — starih? — stotov. V Lozi pri Senožečah je bilo dokaj divjih prašičev in jerebov — danes ni več prašičev, pa tudi jerebov menda ne dosti.

Tudi o Širmanci pri Lesnem brdu — »Hilzeneck« — pravi Valvasor, da lovca redkokdaj pusti na cedilu, ker sta tam stalna jelen in divji prašič.

Na Istrskem, v Logu (im Zepitscher Boden) omenja Valvasor fazana kot številno lovno divjad.

V tretji knjigi (XI. poglavje, str. 353 in 354) marljivi pisatelj ni pozabil omeniti za tedanje čase, ko se je še mnogo lovilo na limanico, važno prirejanje ptičjega kleja (lima).

O tej »industriji« pravi Valvasor:

»Na hrastih raste ‚Tizhjelim' (Eychenmistel)[21] in na istem rumené jagode, iz katerih se napravlja ptičji lim s tem, da omelo jeseni z dolgimi drogi potrgajo, ker je tako slabo vrasla in se vejevja tako malo drži, da takoj odpade, če le malo dregneš ob njo. Od omele pobero jagode, jih skuhajo z lugom ali pa tudi s samo vodo in dodajo šele potem pepela. Med kuhanjem je nepresťano mešati, dokler vsa voda ne izhlapi. Potem se snov zalije s čisto vodo in se s polenom dobro pretolče. Čim bolje se izpere in pretolče, tem boljši je klej. Ko je tako izpran in stolčen, potuje v tuje dežele naprodaj. Posebno veliko ptičjega lima se dobiva v mestnem borštu pri Novem mestu.«

Menda naši slavni »ciparji« še danes pripravljajo ptičji lim na isti način, in tudi iz bele omele (Viscum album L.), ki pogosto raste na jelkah, lipah, topolih itd.

---

[21] »Eichenmistel = Riemenblume; Loranthus europaeus Jacq. = omela ali omelje. Od starega lovca Martinka Kokalja, p. d. Špirovca, iz Dolge noge v Štangi sem slišal izraz »hrast je zdivjal«, če je rasla na njem omela.

Na isti strani (356) omenja Valvasor še nekaj — dasi se ne tiče neposredno lova in divjačine — namreč uporabo okroglastih izrastkov na jelšah (Alnus incana L.), ki so jih predelavali v rogove za smodnik (Pulverhörner, Pulverflaschen), posebno, če so bili izrastki ali grče — Klötze oder Knocken po Valvasorju — lepo progasti (gefladert) ali pikasti (gesprenkelt) in so se mogli ogladiti (polirati). Take lesene čutare za smodnik, pa tudi za žgano pijačo, izdolbene iz jelševega ali murvinega lesa, je najti še dandanes po zbirkah in po starih gradovih. Zelo lepo jelševo čutaro za smodnik, opremljeno s sicer primitivnimi, ali originalnimi lovskimi motivi, sem videl pri bar. Nik. Gagernu v Mokriškem gradu.

O Medvedovem dolu (Medji dol), ki tvori prehod s Kranjskega na Koroško med Javornikom in Bistrico v Rožu, piše Valvasor, da je priljubljena pot tihotapcem z vinom, medom in soljo in za neutrudljivega lovca, ki tam upleni težke — feiste — jelene, gamse, dalje planinske orle in svizce — Steinameichsel[22] — in druge divjačine v izobilju.

Od divjačine, kateri je posvetil Valvasor posebno pozornost, smo že omenili golobe jamarje na Notranjskem. Oglejmo si še, kaj nam poroča o orlih, žerjavih in močvirnikih, in pa o karakteristični divjačini »malega« lova — o polhu!

Da so na Kranjskem tako mogočni orli, da odnesejo kar živo ovco, smo bili že omenili. Ovekovečil nam je naš pisatelj tak orlovski rop v III. knjigi, stran 444 (bakrorez št. 100), in pravi, da jih pastirji, ki pasejo drobnico v visokih planinah na Gorenjskem, pa tudi okoli Polhovega Gradca, kaj dobro poznajo in da morajo strogo čuvati svoje črede pred krilatimi roparji.

Pri Polhovem Gradcu so tedaj še gnezdili v gorovju orli na visokih drevesih in kmetje so morali utrpeti marsikateri davek — jagnjeta in kozličke. Zasledovali so orle in so res našli gnezdo, iz katerega so vzeli mladiča. Vzredil ga je v Ljubljani gospod Wolff Engelbrecht grof Turjaški; priklenil ga je na močno železno verigo z leseno klado. Ko je pa dorastel, je pobegnil in

---

[22] Kaj je označil Valvasor z imenom »Steinameichsel«, mi ni povsem jasno, ker sem našel to besedo pri njem samo na tem mestu. Na Salzburškem sem slišal od planšarjev in lovcev za svizca (Marmota marmota L.) razen navadnega imena »Murmentl« in »Mankei« tudi izraz »Steinadachsel«, ki je zelo podoben Valvasorjevemu »Steinameichsel«. Ker je za Valvasorjevih časov svizec najbrž še živel v naših planinah, bi bilo potrebno z lovske in jezikoslovne strani pretresti to vprašanje natančneje.

Omenil sem že, da so v Košuti nad Sv. Katarino pri Tržiču naselili svizce, ki so se nekaj let držali in celo pomnožili, danes pa jih ni več.

preletel vse mesto; vendar so ga ujeli in prinesli zopet grofu, ki mu je pripel na nogo še težjo klado. V gozdu (v svobodi) pa zrastejo še večji in močnejši, poroča Valvasor.

Ko je Valvasor leta 1685., na dan 27. septembra, jezdil iz Bogenšperka pri Litiji na Turjak, je zasačil v veliki šumi med Kravjekom in Čušperkom velikega planinskega orla, ki je stoprav ugrabil zajca. Preplašen je orel spustil svoj plen, pri vzletu pa je napravil s krili tak prepih in veter, da ga je Valvasor, oddaljen še dobrih 30 korakov od njega, občutil z velikim začudenjem in je kar ostrmel nad velikansko ujedo.

O žerjavih piše Valvasor, da prenočujejo ob selitvi v Italijo (?) in na povratku na barju med Ljubljano in Vrhniko, v društvu divjih gosi. En žerjav da stoji kot stražar vedno na drevesu in pazi, medtem ko ostali počivajo v močvirju. Vsako leto pa jih potuje po več tisoč skozi Kranjsko, in sicer v štirih ali petih jatah, od katerih šteje vsaka po več sto kljunov; selitev traja dvanajst do štirinajst dni. Leté tako visoko, da jih komaj ugleda celo bistro oko in se pri tem drže letalnega reda, uvrščeni drug za drugim v podobi stožca ali črke V (trikota).

Valvasor piše še dalje o žerjavih: »Dasi prenočujejo vedno med Ljubljano in Vrhniko, jih je izredno težko loviti vsled čudovite opreznosti, ki je dobro znana vsakemu opazovalcu narave. Kakor hitro stražar že od daleč kaj sumljivega začuje ali opazi, daje z vpitjem znamenje, nato so takoj vsi pokonci in se glasno kričeč dvignejo in zlete kam drugam. Včasi pa, kadar močno dežuje ali piha veter, lete zelo nizko in ne pridejo podnevi več do Ljubljane; tedaj zapalijo ljudje pred mestom slamo in ogenj žerjave popolnoma zmeša, da se spuste na tla, kjer jih mnogo polove kar z rokami ali pa pobijejo s poleni.

Tudi kadar je gosta megla — ki je bila za časa Valvasorja gotovo še debelejša od današnje, slavne ljubljanske megle — se žerjavom godi slaba, ker jim vsa opreznost nič ne pomaga in se v meglo ulove tako rekoč kakor v mrežo. V megli jih mnogo polove. Kadar pa se selijo žerjavi na Laško (?), je to gotovo znamenje, da bo skoraj snežilo, ker nikdar ne sneži pred selitvijo žerjavov.«

Ti časi so davno minuli in žerjavi se ne ustavljajo več, ali vsaj ne več redno na izsušenem našem barju. Slišimo jih še kdaj v jesenskih nočeh, ko s prijetno trobečim glasom potujejo nevidni, visoko pod nebom na jug! Poslednji žerjavi so bili — kolikor je meni znano — uplenjeni blizu Litije, pri gradiču Poganku, ki stoji ob Savi nad železniškim predorom med Kresnicami in Litijo. Enega je ustrelil gozdar Rindfleisch iz Ponoviškega gradu pri

Litiji leta 1886., drugega pa stari Burger, posestnik v Koških Poljanah, leta 1870., kar mi je sam pravil. Ali je bil v novejšem času uplenjen kak žerjav na Kranjskem, ali sploh v Sloveniji, mi ni znano.[23]

Valvasor omenja v istem (XXXIV.) poglavju med selivkami tudi bobnarico ali močvirsko čapljo (bukavec; Ardea stellaris; Botaurus stellaris L.) in popisuje — po starinskem naravoslovcu Gessnerju — način, kako proizvaja ta ptica svoj bobnajoči ali mukajoči glas, da namreč vtakne kljun v vodo ali močvirje in pod vodo piha zrak iz sebe, in da se sliši njeno bobnanje cele pol milje daleč naokrog.

Pred kakimi 40 leti je bobnarica na barju menda še gnezdila. Spominjam se vsaj, da je moj oče nekoč prinesel z barja — lovil je s tedanjim ravnateljem Kranjske hranilnice Zinarijem — mlado bobnarico domov. Imeli smo jo na dvorišču, vendar je bila silno divja in hudobna in je neprestano suvala s kljunom okoli sebe. Kaj se je zgodilo potem z njo, ne vem več.

Od lovnih živali, ki jih navaja Valvasor, nam ostane še polh. Menda ga pozna vsakdo. Če že ni videl živega ali ubitega, prav gotovo pozna pristno slovensko pokrivalo, originalno polhovko, ki jo še danes nosijo naši Dolenjci, posebno Ižanci in Ribničani! Žal pa je lahko vsakomur, ki še ni okusil pečenega polha! Hvali ga — pečenega — Valvasor sam, ki je gotovo vedel, kaj je dobro in okusno.

Nekaj o polhu smo že omenili, in ker se je »Lovec« bavil že obširneje s to imenitno živalico kranjskega malega lova, ne bom ponavljal vsega, kar Valvasor o polhu piše.[24]

V »Lovcu« smo videli pasti in smo čitali opis glavnih načinov lova, med njimi precej takih, kakršni so bili za časa Valvasorja. Tudi znano sliko iz Valvasorja (III. knjiga, str. 438; bakrorez št. 93), ki nam predstavlja hudiča, ki pase polhe, nam je predočil »Lovec«.

Valvasor se je sam udeležil polšjega lova v jesenskih nočeh in trdi, da je na svoja ušesa slišal hudičevo »pokanje z bičem in piskanje«.

Kdor ima dosti fantazije in povrh še malo babjeverstva v sebi, kakor je to bilo pred 250 leti, in nekaj vere v hudobca v glavi

---

[23] Žerjavi se po poročilih grofa Karla Lichtenberga ustavljajo skoraj vsako leto na Ljubljanskem barju. Leta 1923. jih je opazil jako veliko, pozneje pa posamezne vsako leto do lani (1927), ko ni bil opazil niti enega. — Zadnji žerjav je bil — kolikor mu je znano — na ljubljanskem barju ustreljen l. 1906. ali 1907. Ustrelil ga je Ivan Kraker iz Ljubljane, Kolodvorska ul. 35. Dr. P.

[24] »Lovec« 1926. Ing. A. Šivic — Polh.

— ta bo dleskanje polhov po vejah in skalah, cmokanje in ukanje sov, piskanje skovirjev in ponočne glasove smatral za hudičevo godbo, in če je že slišal, kako poka razdražena velika uharica ali navadna lesna sova s kljunom, si lahko domišlja, da prihajajo ti glasovi od pokanja z bičem.

Valvasor omenja, da ima vsak star polh uho malo zatrgano ali zarezano, mlad pa ne, češ, da so to znaki, ki jih polhom napravlja njih »neblagoslovljeni gospodar« (hudič).

Tudi to stvar si lahko razlagamo: Precepljeni ali zatrgani uhlji so posledica ženitovanjskih bojev in prask, katere so izbojevali starejši, mladi polhi pa še ne. Oglejmo si samo domačega mačka, ki je še »fant«, in pa starega muca, ki je že izvojeval svoje dvoboje, in takoj vidimo isto na ušesih, kakor pri polhih! Vendar tudi Valvasor domneva, da so znaki v polšjih ušesih naravnega izvora, a ni prav siguren te svoje razlage.

Da so jesenski polhi, čim se odebelé z žirom (bukovico), dobra jed, ve tudi Valvasor, in pravi, da se sicer marsikomu gnusijo, ker so podobni podgani in ker »to živalico hudič oskrbuje in pase«. Za dobe Valvasorja so jih kmetje nasolili v loncih, sodih in kadeh, da so jih imeli za vso zimo dovolj — »hat den gantzen Winter zu fressen«.

Omenili smo že, da so za Valvasorja polšje kožice izvažali v Nemčijo, Nizozemsko, Španijo, Angleško, Francosko, Italijo itd. Valvasor pravi tudi, da krznarji napravijo z apnom — mit Kalch — na polhovini različne maroge in lise, da so potem tigrastopisane.[25]

O glasovitem Cerkniškem jezeru piše Valvasor v svoji IV. knjigi, LII. poglavje, da na njem love prepelice po odtoku vode, ko zraste proso; po žetvi pa gonijo zajce, streljajo jelene, medvede, divje prašice, volkove, lisice in drugo divjačino. Kadar pa voda ne odteče, tedaj lovijo na jezeru mnogoštevilno vodno perutnino in močvirnike najrazličnejših vrst. Od teh omenja Valvasor (slovenski) posebno sledeče: Rjavko (Fuligula marila L., Bergente), lisko (Fulica atra L., Blesshuhn), pandirka (ponirek, Podiceps cristatus L., Haubensteissfuss), kreplico (najbrž krehelc, Anas crecca L., Krickente), černe (= race; najbrž črnivka, Oidemia fusca L., Sammtente); razen teh povodnih ptic našteva še »pasavce« in »piul«, za kateri dve vrsti ne morem določiti, kaj naj pomenita.

---

[25] Poskusil sem ta Valvasorjev recept z apnom, ali nisem imel uspeha. Polh je ostal polh — to je siv!

Dosti je bilo na jezeru čapelj (rangerjev), labudov, belih in sivih,[26] in drugih povodnih in močvirnih ptic na tisoče, ki jih ni lovil samo človek, temveč so jih tudi preganjali mnogoštevilni orli, sokoli in druge ujede.

Danes tega živalskega bogastva že davno ni več!

Dalje piše Valvasor, da prihaja iz votlin (virov) »Sekadulce, Uranja jama in Oberh« na dan z vodo ogromno število majhnih črnih rac, ki še ne znajo leteti in so slepe (?) in tako debele, da se jedva premikajo in jih pobijajo kar na stotine s palicami. Neki Anže Verbar da jih je leta 1683. pobil nad tri sto in je stopil iz njih tri lonce masti.

Race, o katerih govori tu Valvasor, so gotovo iste, ali pa v zvezi z onimi, o katerih smo že izvedeli, da prihajajo izpod zemlje pri Ložu oziroma Snežniku (Šneperški graščini) s potokom ali izvirkom Staržekom in pri cerkvici Sv. Katarine (III. knjiga, stran 479). Valvasor nam verjetnost svoje teorije — da so to ene in iste race — dokazuje celo matematično na podlagi lastnih merjenj (nivelacij), ki jih je izvršil med višino gladine Cerkniškega jezera in izvirka Staržeka in pri Sv. Katarini s svojim geodetskim instrumentom, ki ga imenuje »Metrops geometricum«. Nadalje zaključuje Valvasor popolnoma logično, da so to jezerske race, ker jih je nekoliko razparal (seciral) in našel, da so se hranile z zelenimi jezerskimi zelišči, ki bi jih ne imele v sebi, ako bi se bile izvalile pod zemljo, kjer nikakršna zelenjava ne raste. (Knjiga IV., str. 689 in 692.)

Valvasor nam je zapustil le malo opisov o načinu tedanjega lova — saj sam ni bil lovec! Vendar smo že omenili, kako točno je opisal bistvo zalaza na gamse, iz raznih opazk pa vidimo, da so se vršile največ gonje ali pogoni. Na medvede, jelene in divje svinje pa se je navadno lovilo s posebnimi psi — Hatzrüden — ki so bili izredno močni in pogumni za lov na orjake medveda in merjasca. Notranjci — posebno pastirji — pa so imeli posebno pasmo močnih in pogumnih psov ovčarjev ali volčjakov — Wolffshunde — ki so napadli in premagali tudi razbojnika volka.

Za lov na manjšo divjačino, posebno za zajce in lisice, omenja braka (Brack), ki ga imenuje tudi »pogonizh«.

Manjšo perutnino — jerebice, kljunače in prepelice — so lovili za Valvasorja večinoma v mreže ali statve; ta način lova imenuje »die Beitz«.[27]

---

[26] Mladiči labudov.

[27] »Beitz (= Beiz) je označeval v tedanjih časih lov s sokolom — Falkenbeiz — na čaplje, labude, žerjave itd. Vendar mislim, da Valvasor pod tem imenom ne popisuje lova s sokolom, ker manjše perutnine: jerebic, prepelic

Naj še omenim, da je za časa Valvasorja na različnih mestih današnje Slovenije cvetela orožarska in puškarska obrt. V Tržiču in na Savi pri Jesenicah na Gorenjskem, kjer je bila industrija železa, so izdelovali dobre puške, tudi lovske.

Na Savi je posebno slovel kot izboren puškar — trefflicher Büchsenmeister — neki Peter Botti, po domače Dagel, ki je iz izvrstnega gorenjskega železa in jekla izdeloval najboljše orožje, sloveče daleč preko meja kranjske dežele.

★

Mislim, da sem priobčil vse, kar je količkaj zanimivega napisal Valvasor o lovu, lovstvu in divjačini sploh.

Če bralec zasledi še kaj, naj objavi v »Lovcu«, da bomo imeli kolikor mogoče natančno sliko o lovu in lovstvu na bivšem Kranjskem iz tedanjih, davnih časov.

Anton Godec:

Idila in tragedija fazanov.

Nastopila je zopet pomlad. Praznovali smo Veliko noč sredi aprila in zvesti Nimrod Cviligoj se je napotil na polje, da pogleda malo za divjačino. Na polju je že zelenelo za dobro ped visoko žito, v katerem je lahko zajček sladko spal, v zraku se je oglašal tu pa tam še prav boječe škrjanček, na hribih onstran Drave so se belile cvetoče črešnje. Ob robu gozda, ki leži ob Dravi in meji na široko polje, je cvetela s svojim drobnim cvetjem trnoljica in vabila čebelice k sebi. Dolgo časa je stari lovec hodil po polju in gozdu, bližal se je večer z lepim solnčnim zatonom. Hribi so se že rožnato zlatili in vijoličaste sence so ovijale gozd, kar zahrešči hripavo in sfrfota s polja na bližnje drevo ob robu gozda. Bil je fazan, stari lovčev znanec, katerega je skrbno z drugimi krmil skozi trdo, hudo zimo. Razveseli se lovec, češ: »Ali si mi še ostal, nisi se izneveril in čez Dravo odletel.« Misli si, koder je samec, bodo še tudi samice. In res, mnogo večerov je opazoval dva, tri, štiri in še več fazanov, petelinov, ki so korakali ob njivi na robu gozda. Tu in tam jih je zasačil, ako se jim je bližal tiho in previdno, kako so se prav po petelinje pretepali.

itd., niso na ta način lovili, temveč z umetno razgrnjenimi in razstavljenimi mrežami (Beizgarn, Fanggarn, Tyrass, einfaches und Doppelzeug), zankami in podobnimi stavami.

Ako pa so le po lahnem šumu zaslutili človeka, pa so zbežali v bližnje grmovje ob robu gozda — in ni jih bilo več. Čas je potekel. Fazanke so valile, bližala se je košnja in našega lovca so vznemirjale žalostne vesti. Tam na travniku za gozdom so našli kosci v gosti travi gnezdo z 10 jajci, ki jih je zapustila splašena fazanka. Nesli so jih domov. Še zakupnik lova je dal jajca hitro valit domači koklji. Čez 14 dni so se izvalili štirje mladiči slabiči, s katerimi koklja ni znala nič opraviti, a tudi dekle niso znale z njimi ravnati. Par dni so z nežnimi glasovi tanko in tiho čivkali, potem je koklja dva pohodila, a dva sta dala slovo vsled slabosti tužnemu svetu v veliko žalost lovca Cviligoja, ki je že videl novi zarod spuščen na prosto polje. Kosci so še pozneje motili več fazanjih in jerebičjih gnezd. Za vsakim je žaloval stari Nimrod. Vendar je znalo več mater bolj dobro skrivati svoj zarod, ker proti koncu junija in začetkom julija so se že pojavile prve vesti, da so videli pastirji in delavci tu pa tam kako jato mladih fazančkov s svojo materjo bežati iz krompirja proti gozdnemu grmovju v varno zavetje. Tako pripovedovanje je vsekdar razveselilo starega lovca. Fazančki so rastli in se pasli na njivah ob gozdnem robu. Vsak večer jih je hodil lovec opazovat. Ljubko so se sprehajali na njivi, kljuvali tu pa tam kakšen mrčes, malo poskakali, a pri najmanjšem nemiru ali šumu zbežali v varno okrilje obrobnega grmovja. V par sekundah je bilo vse skrito in le pri zelo skrbnem in natančnem iskanju se je našlo pet do šest fazančkov skupaj v istem skrivališču. Lepi so že bili, zrastel jim je repek, katerega so ponosno nesli za seboj tudi v najhitrejšem begu. Prišel je 1. september in fazanom je pretila lovska puška. Vendar je Cviligoj še čakal 14 dni z odstrelom, češ: »Fazani naj še dorastejo.« V resnici mu je pa bilo žal ljubkih živalic, katerim se je vedno divil pri večernem opazovanju. Tudi pozneje, ko so že po polju lovili ter je padel marsikateri stari fazan in mlad fazanček, mu je bilo hudo za vsako stvarco. Najrajši bi pustil vse žive, ako njegovih sozakupnikov ne bi mikala slastna pečenka mladega fazana. Hodil je ž njimi na lov, jih pustil streljati, nikdar pa ni pokazal mesta, kjer so fazani najrajši in kjer bi jih sigurno našli. Ko pa je eden preveč vročekrvnih lovcev ustrelil fazanko, je bil gojitelj fazanov zelo razjarjen.

Marsikateri brzonogi zajček, marsikatera hitra jerebička in tudi nekaj plahih fazanov se je že preselilo v krtovo deželo, oziroma v želodec sladkosnedežev. Ajda je bila že požeta in spravljena v ostrve, kjer se je sušila. Pri nas ni kozolcev. Spravili so jo večinoma domov in zmlatili v skednjih, le na par njivah ob robu gozda so še ostale nekatere ostrve. Tam so imeli fazani

svoj raj. Prav pridno so pobirali ajdo okoli ostrvi in se solnčili v zlatem jesenskem solncu, da se je njih perje krasno lesketalo. Cviligoj pa je tiho korakal po gozdu in jih opazoval izza grmovja robidovja, češminovja in leščevja. Pasli so se kakor kokoši na zeleni trati. Kar stopi na šibo, ta malo zaškriplje in v trenutku ga fazani opazijo ter bliskoma zbeže v bližnje grmovje in se skrijejo v gozdu. To je bilo zadnje idilično svidenje.

Drugi dan je nastopilo slabo vreme. Viharna burja je prinesla dež, sneg in mraz. Drevje je nagloma izgubilo vse listje, gozd je postajal redkejši, grmovje ni več krilo tako varno živali in fazanov ni bilo več videti. Cviligoj je vedel, da so se skoraj vsi preselili na levi breg Drave, kjer zelo radi prezimujejo na solnčnih rebrih Kozjaka. Nastopilo je zopet lepše vreme, fazani so se solnčili na strmih rebrih nasprotnih hribov. Lepe idile na njivah ob robu gozda ni bilo več.

Neko nedeljo pa so se začele navsezgodaj oglašati puške onstran Drave. Gonjači so z divjim vpitjem preganjali divjačino, psi so jezno lajali in se okrog podili. Cviligoj je slišal pokanje. Hajd, puško na ramo — in naravnost proti Dravi. Tam je na obrastlem gričku na desnem bregu opazoval, kaj se godi na levi strani. Videl je vse. Gonili so zajce, a še hujša gonja je veljala fazanom, ki jih je on odgojil in kateri so se preselili na nasprotno stran. Vsak strel mu je ranil srce in v duhu je videl svoje fazane kot žrtev lovske strasti, lakomnosti in nerazumevanja pravega lova. Saj je slišal glas, da so pobili na malem prostoru občinskega lova vse peteline in tudi fazanke. Ta tragedija ga je globoko potrla, ni ga pa upognila. Letošnjo zimo že zopet z vso vnemo krmi fazane v gozdu in grmovju, ker par zvestih fantov mu je še ostalo in upa, da tudi topla pomlad zopet privabi nezveste potepuhe nazaj na prijazno polje.

Hvali še Boga, da vsaj nekateri sosedje na nasprotni strani lovišča goje po lovsko to plemenito fazanjo živad, ker bi drugače iz naših lepih lovišč kmalu popolnoma izginila.

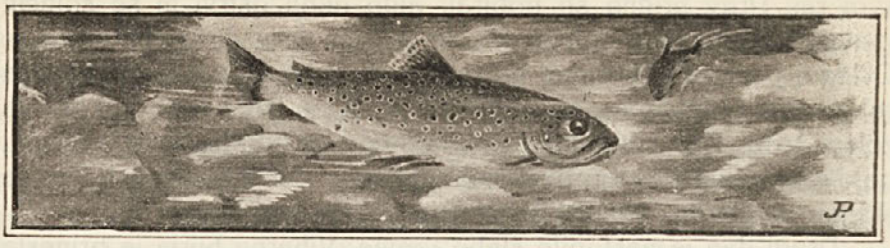

Dr. August Munda:

Osnutek okvirnega ribarskega zakona.

Menda je ni države, kjer bi bilo ribarstvo v posameznih pokrajinah urejeno tako različno kakor pri nas.[1] Zato ni mogoče urediti našega ribarstva z zakonom, ki bi v vseh podrobnostih veljal za vso državo.[2] Edina rešitev ribarskega zakonodajnega vprašanja bi bila z okvirnim ribarskim zakonom, ki naj bi obsegal le osnovna določila o ureditvi ribarstva in ki naj bi pooblaščal samoupravne oblastne edinice, da vsaka v svojem območju uredi ribarstvo v mejah tega zakona.

Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani je poslalo načrt okvirnega ribarskega zakona, ki ga je izdelal član upravnega sodišča v Celju, g. dr. Henrik Steska sporazumno s predsednikom Slov. rib. društva v Ljubljani, ministru poljedelstva in voda. Osnutek obsega sedem poglavij ali 33 členov.

Prvo poglavje (prvi člen) opredeljuje pojem ribarstva; pod ribarsko pravico (vladni načrt govori pogrešno o ribolovni pravici) razumeva načrt izključno pravico, gojiti in si prisvajati v sladkih vodah ribe, žabe, želve, rake, školjke in ribjo hrano (plankton). Po sedanjem zakonu je žabja lov svobodna; žabja lov povzroča ribarskim upravičencem mnogo neprilik, ker love žabarji z mrežami; zlorabe tu niso izključene. Radi tega je treba dati ribarskemu upravičencu možnost, da sam odločuje, komu dá pravico loviti žabe.

Ribarska pravica je »izključna« pravica ribičeva, beseda »izključno« se nanaša predvsem na gojenje rib; le ribarski upravičenec sme v svoji ribji vodi gojiti ribe; le on določa, katero

[1] Primerjaj članek dr. Munde »Pravno stanje ribarstva v kraljevini S. H. S.« v »Lovcu« l. 1927., stran 24., 68., 113., 152., 231.

[2] Glej članek dr. Munde »Nekaj misli o izenačenju ribarske zakonodaje v kraljevini S. H. S.« v »Lovcu« l. 1927., str. 428.

vrsto rib bo gojil. Brez njegovega privoljenja ne sme v njegovi ribji vodi nihče zaplojevati rib, tudi ne n. pr. iz znanstvenih razlogov.

Drugo poglavje (čl. 2. do vštet. 6.) govori o lastništvu ribarske pravice.

Člen 2. upošteva sedanje pravno stanje ribarskih pravic (v tekočih in stoječih vodah), kakršne veljajo v posameznih jugoslovanskih pokrajinah, koder pa takih pravic ni, se prisoja ribarska pravica v prirodnih vodah oblastni samoupravi, v »zatvorenih« vodah pa lastniku vodne naprave ali lastniku zemljišča, na katerem je dotična voda.

Kot »zatvorene« vode se smatrajo: 1. umetni ribniki, bodisi da so s prirodno vodo v zvezi ali ne, in 2. manjše tekoče vode, ki so umetno prirejene za gojenje rib in ki so stalno zagrajene.

»Umetni ribniki« so bazeni, ki so ali umetno napravljeni, ali se dovaja voda vanje na umeten način. Umetno se prirejajo ribniki tako, da se izkoplje zemlja ali da se napravijo nasipi.

Manjše tekoče vode (jarki) se smatrajo za »zatvorene vode« le tedaj, ako so stalno zagrajene in prirejene zgolj za gojenje rib, ne pa tudi za druge namene (n. pr. za namakanje travnikov, za izsušitev zemljišč, za tvorniške namene itd.). Take jarke uporabljajo zlasti gojitelji salmonidov; vodo napeljejo vanje običajno iz rek ali potokov in jo po kratkem toku zopet odvajajo v dotične reke ali potoke. Po načelu, da spadajo stranske vode v ribarskem pogledu h glavni vodi (člen 5.), bi spadali ti jarki kot umetne stranske vode h glavni strugi; s tem bi se pa onemogočilo samostojno gojenje rib v takih napravah, ako se ti jarki ne bi proglasili za »zatvorene vode«.

Za »zatvorene vode« je smatrati tudi vse vode, ki niso niti tekoče, niti jezera, niti ribniki, niti jarki za gojenje rib in ki niso s prirodnimi vodami niti v periodični zvezi, primerni za selitev rib. V teh vodah pristoja ribarska pravica lastniku zemljišča, na katerem je dotična voda. To so predvsem mlake, ki so tako oddaljene od drugih tekočih in stoječih voda, da jih nobena poplava ne doseže.

Ali je smatrati vodo za »zatvoreno«, o tem odloča upravno oblastvo prve stopnje.

Po čl. 4. pripada ribarska pravica v veletokih državi, če je bila ribja lov v njih doslej svobodna ali če je že doslej pripadala državi. Kot mejo, kjer postaja reka veletok, označuje načrt točko, kjer se počenja redna plovba s trgovskimi ladjami. V veletokih dopušča načrt razlastitev privatnih ribarskih pravic v korist državi.

Tretje poglavje (čl. 7. do vštetega 9.) urejuje ribarjenje v tekočih in stoječih vodah.

Prvi odstavek člena 7. govori o ribji lovi v vodah, kjer pristoja ribarska pravica po členu 4. državi (veletoki). Izvrševanje ribje lovi se vrši v veletokih na drug način kakor v majhnih vodah. Za majhne vode, osobito za salmonidske, je prikladno le intenzivno gospodarstvo, veletokom tudi ekstenzivna lov ne škoduje; ribja lov v veletokih sliči ribji lovi v morju. Splošno načelo umnega ribarstva je, da bodi ribja lov dovoljena le v ribarskih edinicah, to je v vodah, ki so toli obsežne, da nudijo ribam vse pogoje za življenje in razplojevanje. To načelo pri veletokih (čl. 7.) ni dosledno izvedeno, ker veletokom tudi ekstenzivna lov ne škoduje, ako ni pretirana. Zato določa čl. 7. za veletoke tudi druge načine eksploatacije državnih in privatnih ribjih vodá, ne pa zgolj eksploatacijo v ribarskih edinicah.

Da se pa tudi v veletokih ne krši gospodarsko načelo »eksploatacije vode v gospodarskih edinicah«, določuje osnutek (čl. 4., drugi odstavek) možnost ekspropriacije posameznih (manjših) privatnih ribarskih pravic v korist državi. Vršitev privatnih ribarskih pravic v veletokih je splošno prepuščena posestnikom ribarskih pravic, vendar se pa morejo radi racionelnejšega izvrševanja ribarstva predpisati (člen 7., drugi odstavek) pogoji, pod katerimi se morajo združiti posestniki ribarskih pravic v ribarsko zadrugo, odnosno, da se morajo posamezne ribarske pravice dati skupno v zakup.

Dočim dopušča osnutek za veletoke izvrševanje ribarske pravice na različne načine, določa za vse druge tekoče vode, torej za srednje in gornje toke velikih rek, za manjše reke in za potoke obligatorno ustanovitev ribarskih edinic (čl. 8.). To je osnovno določilo vsakega modernega ribarskega zakona, da se namreč dopušča ribja lov oziroma ribarsko gospodarstvo le v vodah, ki so tako prostorne, da omogočajo pravilno in umno upravo vode in da nudijo ribam vse pogoje za življenje in razplojevanje. Napaka vladnega osnutka ribarskega zakona (čl. 14.) je ravno v tem, da določa tudi za manjše vode zgolj fakultativno ustanovitev edinic (ribarskih okrajev).

Podrobne odredbe o ustanavljanju ribarskih edinic pridržuje načrt oblastnim skupščinam; le glede zakupne dobe določa, da ne sme biti krajša od 10 let. Ribe rastejo počasi, potrebujejo več let, da dosežejo zakonito mero. Radi tega je treba nuditi zakupniku priliko, da bo užival sadove svojega prizadevanja. Določba o desetletni zakupni dobi spada k osnovnim načelom moderne ribarske zakonodaje.

Po načrtu bi torej oblastne skupščine izdale z oblastno uredbo podrobna določila o tem, kako se ustanavljajo samosvoji in zakupni revirji, katerim osebam se ne sme dati ribarski revir v zakup, o zakupni dobi (če naj bo daljša kakor 10 let), o prenehanju in podaljšanju zakupnega odnošaja, o zakupnih pogojih, o razdelitvi zakupnine na posamezne posestnike ribarskih pravic, o prostovoljnem zakupu in o prisilnem zakupu samosvojih revirjev, o pogojih za podzakup, o izvrševanju ribarskih pravic po ribarskih nameščencih in gostih, o upoštevanju ribičev, katerim se je z odpravo svobodne ribje lovi odvzel ali kratil poklicni zaslužek, o priključitvi tujih manjših vodnih prog k samosvojim revirjem ter o odškodnini za tako priključitev.

Glede stoječih voda določa načrt (čl. 4.), da pripada ribarsko pravo v jezerih s površino nad 25 km² državi, če je bila ribja lov v njih svobodna ali če je tudi doslej pripadala državi. Kjerkoli obstajajo na jezerih privatne ribarske pravice, je njih izvrševanje prepuščeno ribarskim upravičencem, vendar se pa mora radi umnejšega oskrbovanja jezer z uredbo predpisati, pod katerimi pogoji morajo skleniti ribarski upravičenci ali njih zakupniki enoten ribarski red ali se združiti v ribarsko zadrugo; predpisati se sme tudi, da se morajo vsa jezera ali poedini odseki v jezeru dati skupno v zakup (čl. 9.).

V četrtem poglavju (čl. 10. do vštetega 18.) govori načrt o odnošajih ribarstva napram drugim pravicam, in sicer napram sosednjim zemljiščem, napram ribarskim pravicam v sosednjih vodah in napram drugim vodnim pravicam. Določila o teh odnošajih posegajo bistveno v druge pravice, radi tega spadajo v okvirni ribarski zakon. Za pravico ribičevo velja, da sme hoditi ob vodi na tujem zemljišču, pritrjevati mreže na obrežju, loviti v tuji vodi drstnice, zahtevati, da se ribja voda ne onesnaži na način, ki škoduje ribam, in da se pri regulacijah voda in drugih vodnih napravah upoštevajo interesi ribarstva.

Med ribarsko-policijske predpise (peto poglavje — čl. 19. do všteť. 27.) se je sprejela v načrt prepoved lovi s pomočjo narkotičnih in eksplozivnih snovi, prepoved streljanja rib in prepoved nabadanja rib z ostmi in harpunami. Ostale prepovedi se bodo izdale z uredbo.

Šesto poglavje (čl. 28. do všteť. 31.) govori o ribarskih oblastvih in o ribarskih udruženjih. Lastniki ali zakupniki ribarskih pravic in ribarski strokovnjaki v področju ene oblasti morejo po potrebi ustanoviti radi pospeševanja in zastopanja interesov ribarstva udruženje ribarskih interesentov: Udruženje se bo vzdrževalo iz dohodkov, kakršne imajo sedanji ribarski odbori (ribarske takse,

takse za ribarske karte ali knjižico in globe). Za večje vode (veletoke) je tako udruženje fakultativno, za manjše pa obligatorno. Posestniki in lastniki revirjev bodo torej tudi v bodoče imeli svoj ribarski odbor.

Važno je slednjič določilo člena 32., ki pravi, da ostanejo zakupi ribarskih pravic, ki se bodo razlastile, tudi po ekspropriaciji nedotaknjeni; zakupi voda, ki se privzamejo v revir, se pa razveljavijo.

O enotnem lovskem kroju. Potreba enotnega kroja za lovce, včlanjene v S. L. D., se je pokazala zlasti takrat, kadar je bilo zastopati društvo ob slovesnih prilikah z več odposlanci. Različnost v barvi in izdelavi je vplivala ob takih nastopih neugodno in kvarila vtis enotnosti zastopstva. Društveni odbor je zato sprožil vprašanje, ne bi li kazalo izdati predpis za enotnost lovskega kroja, in je izvolil za proučevanje tega vprašanja poseben odsek. Že v prvih sejah je prišel odsek do sklepa, da je enoten kroj potreben, v nadaljnjih sejah in razgovorih pa je razmotrival o tem, kako naj bo obleka prikrojena in kakšne barve naj bo. Vodilne misli pri teh posvetovanjih so bile naslednje:

O lovskem kroju za S. L. D. zahtevamo: 1. da nedvomno pokaže lovca, 2. da je elegantno-soliden, 3. da je kolikor mogoče praktičen in 4. da je po možnosti slovenski.

Lovska parola je zelena barva, zato ni dvoma, da mora ta barva na lovski kroj, in sicer na vidno, dominantno mesto. Skoraj pri vseh uniformah vidimo, da je mesto, kjer se izraža stan, ovratnik ali rokav, odnosno oboje, in često tudi vnanja stran hlač. Umevno bi zato bilo, da dobi predpisana lovska obleka zelen ovratnik, zelene obšitke na rokavih in zelene všitke na hlačah. Tudi klobuk imej zelen trak ob oglavju in zeleno obrobljene krajce. Seveda mora biti zelena barva povsod enaka in tudi na klobuku prav taka kakor na jopiču in hlačah. Posebnega lovskega znamenja, n. pr. na ovratniku, ni treba, pač pa spada na klobuk članski znak S. L. D.

Za okusnost in solidnost zahteva moda temno, enotno barvo. Ker se mora osnovna barva kroja skladati z zeleno barvo našitkov in ker naj bo obenem tudi praktična, je izbirati le med sivo in rjavo barvo. Siva barva bi morala biti brez zelene primesi in precej temna. Take sive obleke nosijo dostikrat poklicni lovci, zlasti pa uniformirani uslužbenci raznih uradov, podjetij in zasebnikov. Manj navadna, pa tudi nekoliko bolj živahna je rjava barva. Tudi je vidnejša in prihaja ob slavnostih, kjer je mnogo ljudi, bolj do veljave nego siva. Precej temna, skoraj čokoladne barve se ujema jako dobro z izrazito zeleno barvo našivov. Zahteva po eleganci govori nadalje za dvovrstni jopič in za dolge hlače brez privihov. Klobuk naj je zaradi skladnosti kakor obleka rjave barve, mehak kastorec, znane štajerske oblike prisekanega stožca.

Praktično stran naj pokaže kroj v tem, da ga lovec lahko nosi v lov, kadar ga obrabi in ni več za slovesnosti. Tej zahtevi ustreza predvsem rjava barva. Za izvrševanja lova prevladuje namreč ta barva v gozdu in deloma tudi na polju, zato je primerna za lovčevo obleko. Dvovrstni štajerski jopič, ki se zapenja precej visoko, je pripravno oblačilo za vsako vreme, in večje število žepov, kakor je običajno na jopičih te vrste, je lovcu povšeči in potrebno. Dragonar ne moti tudi v grmovju, če je pririejen tako, da se pretika na notranjo stran. Kar se tiče hlač, je seveda res, da v dolgih hlačah navadno ne hodimo na lov, toda, kdor nosi na lovu škornje ali dokolenke, lahko porabi obnošene hlače kroja tudi

za lov. Zlasti za škornje so dolge hlače porabne, le nositi jih je treba prav, tako, kakor so jih nosili naši očetje: v gubi potegnjene za pol pedi čez zgornji rob golenice. Taka nošnja hlač je jako priporočljiva, ker ne ovira kolen pri hoji in zapira škornje dežju popolnoma. Sicer pa se morejo dolge hlače brez posebnih stroškov predelati v kratke Oberländerjeve ali v mahedrače s podvezo, kakor so se sedaj udomačile. Jahalne hlače se iz dolgih hlač sicer ne morejo prekrojiti, toda hlače te vrste za hojo itak niso prikladne.

Četrti zahtevi, da bodi lovski kroj po možnosti slovenski, se z malo izjemo ne da ugoditi, ker izključuje ostale zahteve skoraj docela. Že haljasti brezrokavnik, kakor so ga nosili naši davni predniki na lovu, pa tudi hlače, pokrivalo in obuvalo iz onih časov so popolnoma neprikladna oblačila za današnjega lovca. Tudi iz narodne noše poznejših časov se ne da nič prevzeti. Edino telovnik z gosto našitimi srebrnimi gumbi bi se mogel porabiti za kroj. Takega telovnika bi seveda ne mogli nositi v lov, marveč bi mu morali gumbe izmenjati z motnimi.

Držeč se teh in takih preudarkov je odsek za uvedbo enotnega lovskega kroja na specialni seji dne 11. maja t. l. končno določil za kroj naslednje predpise:

Barva jopiča in hlač je temnorjava, telovnika in našitkov pa nasičeno zelena. — Jopič ima dve vrsti gumbov, na hrbtu gubo in dragonar, ki se pretika pod zadnjik. Štirje žepi na sprednjiku so vodoravno vrezani in imajo patke, ki se zapenjajo z gumbi. Ovratnik je stoječ in iz zelenega blaga, rokavi se končujejo z zelenimi našitki in vsi robovi na jopiču so zeleno paspolirani. Gumbi so struženi iz jelenjega ali srnjega rogovja. — Hlače so dolge in brez privihov. Na vnanji strani so všiti zeleni lampasi z robom v sredi. Telovnik je zelen, iz takega blaga kakor našitki na jopiču, odnosno na hlačah. Gumbi so srebrno svetli in v eni vrsti gosto našiti. — Pokrivalo je znani štajerski Ausseer klobuk. Za okrasek se nosi na njem jerebov rep, pripet s članskim znakom S. L. D. — H kroju spada bel, trd ovratnik, rdeča šarasta ovratnica, ne preveč svetlih barv, rokavice iz naravne srnjine in črni čevlji. Zimska vrhnja suknja ima ležeč ovratnik in poševne žepe, sicer je slična jopiču. Za deževno vreme in kot površnik se nosi znani Hubertus plašč iz zelenega lodna in z dvojnim ohrbtjem.

Poklicni lovci se lahko oblačijo sivo ali rjavo, le na jopiču nosijo ležeč ovratnik.

Vse potrebščine za kroj (blago, gumbe in klobuke) bo založila »Lovska zadruga«, kadar vsaj približno dozna, koliko bo odjemalcev. Zato naj se ji prijavijo čimprej vsi oni člani S. L. D., ki si nameravajo nabaviti društveni kroj.

Opomba poročevalca: Dobro bi bilo, da priobči odsek za uvedbo enotnega kroja v prihodnji številki »Lovca« obris jopiča in hlač, da bo mogel vsak krojač pravilno kroj izdelati. S. B.

Gams, ujet v Kamniku. Na binkoštni ponedeljek zjutraj se je pasel na »Farovškem travniku« v bližini kamniškega kolodvora petleten gams. Vznemirjen po ljudeh in po prihajajočem jutranjem vlaku se je pognal preko železniške proge in se je dalje pasel na »Šinkovčevem travniku«. Od tu so ga prepodili ljudje. Skakal je mimo lesnega skladišča tvrdke I. Keršmanca po cesti ob drž. gozdni drevesnici ter nameraval preskočiti mrežasto ograjo »Farovškega travnika«. Zapletel se je z rogli v mrežo, kjer so ga potem ujeli. — Gams je bil podarjen društvu »Zoo«.

O prehrani vidre. Zelo različna so mnenja o prehrani vidre, posebno zaradi tega, ker se je v zadnjih letih, odkar se take zadeve bolj natančno preiskujejo, število te lepe divjadi zelo skrčilo in je torej dano malo prilike, študirati njihovo življenje.

Ljudje, ki imajo veselje z uničevanjem živali, in pa taki, ki hočejo z vsem služiti, pripovedujejo o vidrah najstraš-

nejše bajke, češ, da vidre uničijo vse vodno življenje. So pa tudi ljudje, ki trdijo, da so vidre skozi in skozi nedolžne živali, in ne manjka dosti, da ne rečejo, da vidra umori ribo le v silobranu.

Četudi je malo vider v naših krajih, se da pri točnem opazovanju raznih sledi in odpadkov ugotoviti precej zanimivega, kar bi lahko pripomoglo k razrešitvi tajinstvenega življenja vidre.

Pri potokih in rekah, kjer životarijo ali prehajajo vidre, najdemo pozimi v sipi več sledi in odpadkov kakor spomladi in poleti. Nasprotno pa vidimo takoj, ko se je zemlja odtajala in so se pojavile prve žabe in razna druga vodna golazen, sledi, ki pričajo, da so se vidre preselile v te kraje.

Prav zanimiv pojav, ki podpira moje mnenje, mi je pravil lovski prijatelj iz Selške doline. Skozi vso zimo so pohajale vidre ob Selščici in večkrat sta našla z očetom tudi koščke rib, največkrat ribje glave, ostanke vidrinih pojedin. Komaj pa se je zemlja odtalila in so se prikazale žabe, so zapustile vidre svoje revizijske pohode ob potoku in šle iskat hrane v bližnje žabnice. Tu sta lovski prijatelj in njegov oče vidro tudi ujela.

Zanimivo je, da vidra žabo poje s kožo, kostmi in drobom, dočim krastačo (kroto) sleče. Na obrežju žabnice sta našla nebroj takih suknjic, na katerih so visele glave krastač.

Iz vsega tega sledi, da vidre povzročajo veliko škode pozimi, poleti pa jim prav dobro tekne razna golazen. Najbolj škodljive pa so vidre na vsak način rakom, kar lahko sklepamo po ostankih, ki jih najdemo vse polno, ako vidre obiščejo potoke, kjer prebivajo raki. —s.

Vrana škodljiva tudi poljedelcu.

Nedavno je »Lovec« prinesel v nahrbtniku članek o vrani, češ, da bi bila dobra srednja pot glede njenega očuvanja. Gotovo je pisec imel dober namen in dobro srce, ali dvomim, da bi se bil kdaj točno seznanil z življenjem črnosive navihanke.

»Srednja pot, najboljša pot« ne sme veljati pri vrani. Da je vrana zelo škodljiva lovstvu, je znano, ali prav tako škodljiva je tudi poljedelcu. Res je, da vrana uniči precej golazni, posebno ličink rjavega hrošča, ali v kakem razmerju stoji ta korist s škodo, ki jo povzroča vrana na polju, prav posebno po koruznih setvah. Baš letos se je dogodilo na Gorenjskem par primerov, da so vrane popolnoma uničile koruzno setev in da so morali posetniki iste ponovno preorati in zasaditi z drugim sadežem, ki ne tekne vrani. Postavljanje strahov, prepletavanje z nitmi ni nič pomagalo, vrane se niso dale pregnati.

Če bi pretila nevarnost, da bi vrane lahko popolnoma zatrli, no, potem bi bil tudi jaz med prvimi, ki bi se boril za njih rod, ker mi je pa znana njihova odpornost, spretnost, navihanost, in pa škoda, ki jo povzročajo lovcu kakor kmetovalcu, bom baš vedno med najstrastnejšimi zatiralci te hudobnice.

Človeku se zdi kar smešno, ko gleda, kako nemoteno korakajo vrane po razoranih njivah, točno preiskavajoč dan na dan vsak kotiček, kje se nahaja kako gnezdo, pa najsi bo od škrjanca ali jerebice. Posebno dobrodošli pa so mladi zajčki.

Kako neki naj se pri takih razmerah opomorejo naša poljska lovišča? Le čuda, da sploh še kaj ostane.

Lovci krmijo in čuvajo jerebice skozi vso dolgo zimo. Znosijo jim mnogo hrane in ko vidijo, da so prestale zimo, se vesele prihodnje jeseni. Pozimi so celo zastrupljevali vrane in se podajali v nevarnost, da pogine poleg vran še kaj drugega. To so delali takrat, ko je bilo največ snega, ko so bile pri nas črne, poljske vrane, ki so se pomaknile v naše kraje s severa, dočim so bile naše sive znanke po večini daleč proč. Poklicni lovec se je hvalil, koliko vran je uničil, ali med grabežljivimi vranjimi kremplji so bili samo

tisti črnih, ki poleti nikoli ne stopicajo po naših tratah. Ko pa pride pomlad, takrat so tudi vrane v nekaki zaščiti. Kakor je brezmiselno uničevanje in zastrupljevanje črnih vran, tako je pogrešno prizanašanje sivim vranam pomladi. Izgleda, kakor da so naši lovci prekomodni, da bi iskali vranja gnezda in da se jim zdi škoda nabojev za streljanje vranje zalege. Mnogo vran bi lahko uničili tudi takrat, kadar se vrane speljujejo.

Ako hočemo lovišča res zboljšati, moramo v prvi vrsti uničiti njih glavne škodljivce, med katere spadajo v prvi vrsti sive vrane. Izgovor, da je siva vrana koristna za kmeta, kakor že omenjeno, ne drži, že zaradi tega ne, ker vrane poberejo mnogo drugih koristnih ptic, ki bi gotovo uničile več golazni kakor vrane. —s.

Sraka lovi tudi veverice. Prav tako, kakor prizanašajo naši lovci vrani, puste uganjati svoje lopovščine vranjim posestrinam srakam. V očuvanih loviščih jih vidiš gospodariti po svoji mili volji. Kljub temu, da so razni znani dobri lovci, posebno Nemci, popisali mnogo papirja glede škodljivosti srak in sestavili cele lestve statistik o lovski škodi, povzročeni po škodljivih pticah, naši lovci tega ne verjamejo, poleg tega pa ne morejo razumeti, kako da je vedno manj ptic pevk in da se divja perjad ne pomnoži.

Kakšna roparica je sraka, mi je pred kratkim pravil znanec, ki je opazoval dve sraki, kako sta preganjali in lovili veverico. Kakor puščici sta streljali od smreke do smreke in sekali z močnimi ostrimi kljuni po veverici, ki se je končno vsa upehana zatekla v gost grm. Toda baš tamkaj bi jo bila doletela smrt, ako bi ne bil opazovalec pregnal zlobnih roparic. —s.

Mladi jerebi. Kakor se vidi iz sledečega, vreme ne vpliva posebno veliko na življenski potek, odnosno na razvoj divjadi. Že pred par leti sem napisal, in sicer na podlagi točnega opazovanja in poročil lovskih znancev, da ne drži, da bi bil srnin prsk odvisen od vremena. Prav tako pa je tudi pri perjadi. Kljub zelo neugodni, hladni in deževni pomladi so bili letos prvi gozdni jerebi izleženi že koncem maja. Tako sem videl 3. junija v struških gozdovih pri Ribnici mlade jerebe. Sicer so bili še prav majhni, ali odganjali so se že skoraj meter visoko od tal ter pogubili v gostem leščevju. Čez dobrih deset minut se je vrnila skrbna mati in jela klicati preplašeno poskrito družinico.

Zanimivo je bilo tudi naslednje: Kakor vemo, divjad ne razločuje človeka, ako mirno sedi in obleka nima preveč kričečih barv. Ali kakor sem v tem slučaju opazil, si je jerebova samica kaj dobro mene zapomnila in kljub mojemu mirnemu ždenju je preplašeno odskočila, ko se mi je približala, iščoča svoj naraščaj. —s.

Nekaj o lisičjem lovu. Ker se je v zadnjih številkah »Lovca« veliko pisalo in poročalo o lovu zvitorepk, zato mi dovolite, da tudi jaz v kratkih besedah dodam svoje mnenje in različne dogodke, ki sem jih doživel v teku 20 let, odkar sem se seznanil s puško.

Zelo rado se v lovskih družbah in krogih govori in razpravlja o tem, kaj lisica ali kuna najrajši vzameta kot vado, in kateri strup naj bi bil najbolj zanesljiv. Znano je, da obstojajo nekakšne tajnosti, katere lovci pridržijo kaj radi vsak zase.

Tudi jaz sem se s tem že mnogo bavil, ali odkritosrčno moram priznati, da sem prišel do zaključka, da je med vsemi sredstvi še najbolj zanesljiv in siguren smodnik in svinec. Ugovarja se tudi mnogokrat temu, da čakanje v svetlih zimskih nočeh ni lovski pravilno, ali prav to je meni izredno priljubljeno in lahko trdim, da mi je ljubše kot tarok v gostilni ali kavarni. Umevno mora biti zato primerna noč in tudi proti mrazu se mora človek zavarovati; ne sme biti preveč občutljiv, biti mora vztrajen.

Navesti hočem slučaj, ki sem ga doživel meseca januarja 1921 in ga bo morebiti kdo smatral za lovske litanije, pa je gola resnica. Bil sem lovski čuvaj za lov občine Kamnica pri Mariboru (najemnik g. I. Perko, veleposestnik v Kamnici) in sem imel dovolj prilike, baviti se z lisičjim lovom, ker lisice v hudi zimi rade prihajajo k Dravi, kjer najdejo dosti plena. Bila je krasna noč; dovolj snega, polna luna. Ni mi dalo miru, vstal sem proti polnoči, se oblekel, kakor da hočem obiskati severni tečaj, in hajdi proti Kamnici, kamor sem imel pol ure hoda. Pripomniti moram, da grem nad lisice navadno po polnoči, ker sem prepričan, da pridejo najrajši po polnoči.

Sedel sem že kaki dve uri in zeblo me ni malo, ali bilo je prav zanimivo. Videl sicer nisem lisice, zato pa zajce, ki so se igrali okrog mene, in, tovariši, priznali mi boste, da ima človek pri tem čakanju več potrpljenja, ako vsaj nekaj vidi. Proti tretji uri pa me je mraz toliko prevzel, da sem položil puško na kolena in vtaknil roki za rokava zimske suknje.

Nisem si še rok prav nič ogrel, že je lisjak par korakov za menoj, in me je tudi opazil, ker nisem bil posebno dobro skrit. Pobrisal jo je. V trenutku me je oviralo gosto drevje, da nisem mogel streljati, ko pa je prišel nekoliko bolj na prosto, sem sprožil. Bilo je približno 80 korakov. Ko je počilo, se je lisjak vlegel, kot da bi se hotel potuhniti. Čakal sem še par minut, ali ni se zganil, nakar sem vstal in ga pobral. Nisem pogledal, kam sem ga zadel.

Ko pridem premražen domov, položim lisjaka v sobi na tla in smuknem hitro pod odejo. Vstal sem ob pol sedmih zjutraj in odšel v službo na železnico, kjer sem zaposlen, misleč, da bom lisjaka nesel popoldne g. Perkotu, ker je bila ravno sobota in sem bil prost. Ko grem opoldne iz službe, mi priteče sin moje hišne gospodinje nasproti in kriči: Gospod Leskošek, hitro domov, lisica hoče pobegniti! Bil sem mnenja, da se šali, ali ko pridem domov in odprem na stežaj vrata, lisice ni bilo tam, kamor sem jo bil položil. Zaprl sem takoj vrata za seboj in se pripravil na boj. Skušala je skočiti na okno, ker je bilo okoli okna vse krvavo, ali bilo je nekoliko previsoko in ga ni dosegla. Našel sem jo nato v kotu pod posteljo in oči so se ji svetile kakor mački. Vsakdo si lahko predstavlja, da ni posebno enostavno, goniti živo lisico po sobi, posebno, če je malo prostora, streljati pa v sobi ne morete. Po polurni borbi sem jo končno premagal in hišna gospodinja me je še nato pohvalila, ker sem ji skoraj vse pohištvo prevrgel in pokvaril pri tej gonji.

Navesti moram še en slučaj, ki se mi je pripetil leta 1925. na nekem lovu na Pohorju nad Hočami. Bil sem povabljen kot gost. Na stojišču mi je bilo naročeno, naj dobro pazim, ker tam pride rada lisica. Stal sem približno eno uro, toda nič se ni zgenilo. Naenkrat slišim v daljavi pse, in že je tudi lisica pri meni. Posvetil sem ji in zvrnila se je na cesto, kjer je mirno obležala. Psi pa niso gonili lisice, ampak srne, in slišal sem klic svojega soseda lovca: »Pazite, srne!« Zato sem mirno stal in čakal, od katere strani pridejo. Ker so se pa obrnile v drugo smer, sem si hotel natančneje ogledati lisico, toda ni je bilo več. Na mestu, kjer je poprej ležala, je pustila krvava znamenja. Nismo je našli, ker je začelo močno snežiti in je sneg zamedel sled.

Imel sem pa dostikrat tudi poseben lovski blagor, na kar sem ponosen in se z veseljem spominjam.

Vinko Leskošek.

Še nekaj o lisici. V zadnjih številkah »Lovca« je čitati razne članke o lisicah. Bodi tudi meni dovoljeno, da zabeležim skoro neverjeten, toda resničen dogodek.

7. novembra 1926 je priredila naša lovska družba radi slabega vremena brakado v manjšem obsegu. Začeli smo pri »Koritu«, nadaljevali skozi »Marin-

dol«, pri »Hrvatu« pa je bil dogovorjen sestanek in kratek odmor. To mesto je stalno določeno za zbirališče, kadar nastopamo v tem delu lovišča.

Naziv pri »Hrvatu« je v zvezi z zgodovinskim ustnim izročilom. Ko so pred

sto leti začasno vladali pri nas Francozi, je nastala ta govorica. Ob francoskem umiku je baje na tem kraju trdovratno branil svojo postojanko neki

Hrvat, ki pa je končno podlegel premoči. Pokopali so ga pod veliko skalo, okrog katere se navadno shajamo. Odtod menda ime.

Ko smo se malce ogreli, posušili in okrepili, smo nadaljevali pogon še po robu brda »Treščanke«, ki tvori nekak prehod od barja v celino zalednega hribovja.

Ker je preostalo še nekaj časa, smo se v vasi domenili, da pojdemo v sosednji grič, t. zv. »Gubniški vrh«, ki moli kot otok iz napol osušenega barja.

V ta hrib se prav rade zatekajo pozimi in ob pustem vremenu lisice z barja, da si poiščejo zavetja v jamah in goščavah. Spričo grdega vremena smo bili mnenja, da gotovo presenetimo katero zvitorepko. Prav tiho smo zavzeli stajališča in ko je bilo vse v redu, so posegli v delo gonjači in trobentač z nekoliko psi.

Hkratu so bile tri lisice v pogonu, vse tri streljane in zadete, v ognju pa je obležala le ena. Drugi je uspelo doseči še pred poginom bližnjo luknjo, o tretji pa naj bo govor v nadaljnjem. Prikradla se je na stajališče prijatelja Toneta sama, noben pes je ni gonil. Brzi strelec sproži, pogodi in lisica pade. Ne da bi malce počakal in za vsak slučaj oddal na njo še drugi strel, se je odpravil ponjo. Tako je bil prepričan o učinkovitosti strela, da niti ni mislil na drugi strel. Ko se ji približa, da bi jo pobral, se lisica dvigne in smukne v goščavo. Više stoječi nadbrakir je čutil, da je nekaj švignilo čez stezo, šinilo med gostim drevjem in utihnilo. Niti slutil ni, da se bo odigrala nekaj korakov od njega neverjetna in za lisico mučna tragedija. Ker so bili vsi psi zaposleni po sledi ostalih dveh lisic in nekaterih zajcev, ki so jo ubrali na barje, ni prišel noben pes na sled te lisice. Ker so naposled psi utihnili, je bilo dano znamenje, da je pogona konec in čas za zbiranje.

Ko smo se zbrali, je skušal vsakdo povedati, kaj je videl ali slišal, kaj in kako je streljal. Med pogovorom smo ugotovili, da so bile tri lisice v pogonu, vse tri streljane in zadete, uplenjena pa je bila samo ena. Vsi smo bili trdno prepričani, da sta ostali dve lisici izginili v luknjah, kjer dokončata svoje grešno življenje. Toda ni bilo tako. Ena

obstreljenih lisic se je obesila na drevo. Kaj jo je dovedlo do tega, da je skočila nad 80 cm visoko v rogovilo, je pač uganka, saj je bilo dosti prostora med debli po tleh. Tam je obvisela z glavo nizdol, ujeta za kolke. Morala je vsekakor biti zelo zmedena, da je planila v višino ter obtičala na razsohi. To je bila divja črešnja, zdolaj 41 cm debela, en odrastek je meril 16, drugi pa 21 cm v obsegu, oddaljena vsaksebi 4—5 prstov tam, kjer je lisico prijelo. Žrtev je bila visoko od tal nad 60 cm med rogovilama tako, da se je glava dotikala tal, zadnji nogi in rep pa so štrleli na drugi strani drevesa v zrak.

Slika nam priča, da je morala lisica pretrpeti grozne muke, kar dokazuje obgrizeno deblo in pomanjkanje desnega ušesa. Da so morale biti bolečine strašne, izpričuje tudi popolnoma zasvedrana lega trupa in iz gobca moleči jezik, ki ga krčevito drži z zobmi.

Sliki prikazujeta, kako je moralo biti na dan 7. novembra 1926 in po resničnosti predočena najdba, ki je bila na mestu posneta po naravi dne 23. aprila 1927.

Minila je jesen, minila zima, ne da bi bilo komu prišlo na um, da bi šel v ta hrib malo pogledat. Napočila je nazadnje pomlad in z njo tudi lov na roparice z uharico.

Kolega Jože in prijatelj Feliks sta hotela med velikonočnimi počitnicami sklatiti čim več nadležnih in škodljivih ujed. V ta namen sta se odpravila v spremstvu lovskih čuvajev z uharico »Uršo« v »Gubniški vrh«, ki je kot ustvarjen za tak lov. Tam so tedaj zaznali za usodo te lisice, ki je na tako nelovski način zapečatila svojo življenjsko usodo, četudi so ji bile po smrtno nevarnem strelu ure že štete. Ko sta se vrnila v Ljubljano, sta me o tem nenavadnem dogodku obvestila. Sklenil sem porabiti prvo priliko za to, da ovekovečim ta izredni pripetljaj. To se mi je posrečilo 23. in 24. aprila lanskega leta. Lisica je imela, ko sem jo našel, malo dlake. Ogrodje in koža sta sličila polenovki, kakršne se prodajajo v postu Ker je bila čez zimo v mrazu na prostem, je ostalo ogrodje še skupaj, drugače bi bila segnila in razpadla.

Posušeni kadaver lisice sem vzel s seboj, da točno ugotovim strel. Pri tem sem natanko dognal, kam je strel zadel. Strel je bil smrtonosen. Žal, da so bile šibre št. 6 za ogromnega lisjaka nekam drobne.

Glava te lisice se hrani v muzejski zbirki v Ljubljani, kamor prav za prav spada po svoji originalnosti, ostalo ogrodje pa se je med prepariranjem sesulo. P. Žmitek.

Pes, ki lovi ribe. Na članek o psu, ki ribe lovi, stran 171, podajam sledeča lastna izkustva.

Več kot pet in štirideset let sem ribaril in šele zadnja leta ta sport opustil. Pri mojih ribarskih pohodih so me večkrat spremljali moji psi raznih pasem, večinoma braki ali jamarji. Vsak mojih psov je prvič, ko je bil z menoj in sem ulovil prvo ribo, ki se je na kopnem naravno živo gibala in premetavala, skočil za njo, nekateri tudi strastno hlastnil in jo pograbil, ali prav tako hitro jo je vsak zopet popustil. Z vidnim gnevom, kazoč golo zobovje, je vsak odskočil. Ponovno ni ribe prav nobeden pograbil, te mrzlokrvne stvari, in naj sem ga še tako navduševal s kretnjo in besedo. Poigraje se, je nekateri s šapo bezal ribo, se vlegel na trebuh poleg nje, jo oblajal, ako sem plen — klina — zavrgel, se morda povaljal s hrbtiščem po njem. Vsi psi so se večinoma takoj indignirano oddaljili od ribe.

Da bi pes celo jedel surovo, nepripravljeno ribo, no, tega doslej nisem še doživel, niti slišal. Pri polarnih psih, ki so vezani na ribjo hrano, je druga, a tudi ta pasma si ne ulovi rib sama v prehrano: ves ustroj pasjega telesa tega ne dopušča. Isto velja o psih morskih ribičev, ki jih hranijo z ribami.

Mačka vrže ribo s krempljı iz vode, potem jo šele z zobmi pograbi.

Prav sedaj imam manjšega psa špica, kateremu sem lansko poletje ob sprehodu ob potoku v šali kazal švigajoče ribe v vodi. Kmalu je spoznal, kaj mu kažem. Ker ima ta pasma to naravno lastnost, da steče z bevskanjem za vsakim vidnim, bežečim bitjem, je skočil za ribo v vodo. Podenje rib v vodi mu je postalo prava strast. Celo v najostrejšem mrazu se je proti moji volji pognal v vodo in mi je vsled prehlajenja skoraj poginil. Pograbil ali sploh le hlastnil po ribi ni še nikdar. Kar beži pred njim, to ga opogumi na pogon. S smrčkom ali vsem gobcem pes ne sili pod vodo; kako naj ulovi ribo? Pograbi, kar mu diši, a zdrave ribe v vodi gotovo ne. Poleg vode ležečo ribjo mrhovino bi morda kateri načel, ali se le povaljal po tej dišavi; pa tudi o tem dvomim. P. G.

*

Z junijsko številko »Lovca« smo **ustavili pošiljanje** lista vsem onim, ki do 20. maja niso poravnali članarine za tekoče leto. S 1. julijem smo počeli znova z razpošiljanjem položnic. Prosimo zamudnike, da tekom 14 dni poravnajo zaostalo članarino, sicer jih bomo morali črtati iz seznama članov. V tem primeru nam bodo imeli vrniti vse prejete letošnje številke.

*

Nekateri člani so se **pritožili,** da neredno prejemajo list. Večinoma je temu krivo, da nimamo njihovih točnih naslovov in nam pošta vrača odposlane številke z opombo »nedostavljivo« i. dr. Ne zadostuje samo navedba kraja, na deželi je treba navesti tudi zadnjo pošto, v mestih ulico in hišno številko. Prosimo člane, ki prejemajo list netočno, da nam javijo svoj natančen naslov. Spremembe naslova je takoj javiti društveni **pisarni** (ne uredniku), da se omogoči redno in točno poslovanje.

*

Ing. Anton Šivic »Gozdarstvo v ljubljanski oblasti l. 1926. in 1927.«.

Letos spomladi je izdal naš neumorni urednik ing. Ant. Šivic knjigo »Gozdarstvo v ljubljanski oblasti l. 1926. in 1927.«. Knjiga zasluži, da jo ne le prečita, ampak tudi nabavi za svojo knjižnico vsak gozdar in tudi vsak l o v e c brez izjeme. S temeljitostjo, ki odlikuje vsa njegova dela, je pisatelj zbral in pregledno uredil vse podatke, ki se tičejo našega gozdarstva in lovstva v zadnjih dveh letih, tako da imamo pred seboj izredno ostro zrcalo te panoge našega narodnega gospodarstva. Knjiga je sestavljena zelo srečno in obravnava snov tako zanimivo, da jo čitaš od začetka do konca z napetim zanimanjem. Enako, kakor njena vsebina, je prikupljiva tudi njena zunanjost. Dobiva se pri pisatelju in stane brez poštnine 30 Din.

Tovariši lovci, sezite po tem zares lepem delu! Dr. I. L.

—

Imenik novopriglašenih članov S. L. D.,

ki se sprejmejo v društvo, ako tekom 14 dni ne bo nobenega ugovora:

Babič Franc, Kompolje 87, p. Videm-Dobrepolje. — **Bastič** Dominik, Trbovlje I. — **Birolla** Gvidon, Zagorje ob Savi. — **Cerar** Ernest, posestnik, Blagovica, p. Lukovica. — **Cetinski** Ivan, posestnik, Morava, p. Kočevje. — **Černe** Maks, trgovec, Zagreb, Jelačičev trg. — **Češnovar** Alojzij, posestnik, Laško. — **Dimnik** Jakob, Devica Marija v Polju. — **Erič** Lj. Dragoljub, kpt. I. kl., Ljubljana. — **Florjančič** Janko, Bled 2. — **Friedrich** Aleksander, les. trgovec, Ljubljana. — **Gartner** Franc, Jamnik 10, p. Kropa. — **Germ Robert,** graščak, Bajnof, p. Novo mesto. — **Gozdni urad** v Soteski, p. Straža. — **Gozdni urad** barona dr. K. Borna, Tržič. — **Grobljer,** Medija-Izlake. — **Gozdni urad** kneza Karla Auersperga, Kočevje. — **Graščinsko oskrbništvo** Andr. Jakila, Boštanj. — **Gregorič** Anton, poštni oficijal, Ljubljana. — **Gril** Ivan, posestnik, Češnjica 6, p. Moravče. — **Grašič** Ivan, Strahinj. — **Habicht** Franjo, knjigovodja, drž. pos. Belje; Beli manastir. — **Hrehorič I.,** trgovec, Ljubljana. — **Hartman** Lado, ur., Ljubljana, Novi Vodmat št. 183. — **Ivšek** Martin, Trbovlje I. — **Janežič** I., poštni kontrolor, Ljubljana. — **Javornik** Josip, Žalna. — Ing. **Kobi** Joško, Ljubljana. — Dr. **Konvalinka** Konstantin, Toplice, Novo mesto. — **Koutny** Odon, Ljubljana VII, Medvedova ul. 27. — **Košir** Ljubica,

Ljubljana, Pohlinova ulica 7. — **Koncilja** Alojz, posestnik, Ojstri vrh. — **Kosec** Mihael, sreski šol. nadzornik, Ljubljana, Selo-Moste. — **Kump** Matija, gostilničar, Uršna sela. — **Lotrič** Janko, zapr. lovec, Nemilje, p. Selca. — **Lavrič** Hinko, katehet, Kočevje. — **Lackner** Janez, posestnik, Preriegel, p. Nemška Loka. — **Levstik** Vladimir, pisatelj, Ljubljana, Akademski kolegij. — **Langer** Josip, veleposestnik, Pogance, Novo mesto. — **Markelj** Štefan, Vrhnika št. 189. — **Martinčič** Franc, Kočevje 170. — **Medica** Josip, grad Črni potok, p. Šmartno pri Litiji. — **Mejač** Vitko, Komenda 14, p. Kamnik. — **Novak** Bogomir, vrtnar in lovski čuvaj, Štemerje, p. Škofja Loka. — **Oberwalder** Alfonz, Domžale. — **Oberwalder** Jakob, tovarnar, Domžale. — **Petek** Jože, trg., Vrhpolje 45, Kamnik. — **Popit** Jožef, posestnik, Žiberše 43, p. Hotederšica. — **Prezelj** Fran, drž. ur., Ljubljana, Gregorčičeva ul. 10. — **Podboj** Franc, vladni svetnik, Litija. — **Piatnik,** bratje, papirnica, Radeče — Zidani most. — **Pustovnik** Matevž, Špitalič. — **Rode** Matija, uradnik Mestne hranilnice, Ljubljana. — **Rode** Milan, jurist, Ljubljana, Dalmatinova ulica 13. — **Rus** Stanko, Loški potok 25. — **Samide** Josip, šol. upr., Smuka, p. Stari log pri Kočevju. — **Skubic** Anton, lovski čuvaj, Mali vrh št. 1, p. Litija. — **Safonov** Dimitrij, ing., Hrastnik. — **Šoštarič** Karel, Toplice pri Novem mestu. — Dr. **Šmalc** Matej, Ljubljana, Univerza. — Šorli Andrej, Rupa 26, p. Kranj. — **Turšič** Ivan, lesni trgovec, Verd pri Vrhniki. — **Tavčar** Martin, železničar, Ljubljana, Celovška cesta 68. — **Truger** Hubert, zasebni uradnik, Kočevje. — **Vale** Maks, Št. Jernej, Dolenjsko. — **Zalar** Jože, učitelj, Metlika. — **Zupan** Ivan, Strahinj. — **Zelinka** Em., inšpektor drž. žel., Ljubljana. — **Zupan** Josip, Mojstrana. — **Žura** Alojzij, posestnik, Družinska vas 31, p. Bela cerkev pri Novem mestu. — **Žordani** Ferdinand, Poljana, obč. Češnjica, p. Šmartno. — **Bilban** Fr., krojač, Retnje št. 15, p. Vodice. — **Čuček** Anton, Mirna peč, Dol. — **Eisenzopf** J., poštar in župan, Stari log pri Kočevju. — **Gazaroli** Gabriel, Rakek. — **Grill** Fr., Poljane št. 28, p. Toplice. — **Jakič** Janez, posestnik, Vel. Ločnik 4, p. Turjak. — **Kranjc** Martin, tesar. mojster, Bukovica št. 15, p. Vodice. — **Martinčič** Jernej, Dolenja vas, p. Cerknica. — **Novak** Ant., lesni trgovec, Nevlje 30, p. Kamnik. — **Novak** Leopold, lesni trgovec, Vrhpolje, p. Kamnik. — **Pečaver** Franc, orož. narednik v pok., Čermošnjice, p. Semič. — **Peterlin** Iv., trgovec, Komenda pri Kamniku. — **Povše** Alojzij, Dol. Podboršt 1, p. Mirna peč. — **Podlogar** Jože, posest., Srnjak 8, p. Vel. Lašče-Rob. — **Pustovrh** Andrej, mlinar, vas Povodje 24, p. Toplice. — **Ramovš** Janez, Koseze 26, p. Vodice. — **Stricelj** Andrej, posest., Verčice št. 10, p. Semič. — **Škofic** Ivan, pos. sin, Vrhpolje 27, p. Kamnik. — **Tavčar** Feliks, posestnik, Vodice. — **Žužek** Janez, posest., Praznik 4, p. Vel. Lašče-Turjak.

Mariborski sekciji S. L. D. so se prijavili:

Ačko Dragotin, zvaničnik in lov. čuvaj, Maribor. — **Butolen** Franc, Cremožiše 41, p. Žetale. — Dr. **Černej** Ljudevit, zdravnik, Slov. Bistrica. — **Domadenik** Anton, Hoško Pohorje 29, p. Hoče pri Mariboru. — **Fonda** Josip, Gomilsko. — **Fric** Štefan, Dobovec, p. Sv. Rok ob Sotli. — **Ferenčak** Franjo, viš. sodni of., Slov. Bistrica. — **Grah** Jurij, Vratja vas, Cmurek. — Ing. **Gruber** Josip, ravnatelj, Zg. Bistrica, p. Slovenska Bistrica. — **Grubor** Durad, Meža pri Dravogradu. — Dr. **Jagodic** Simon, okr. sodnik, Slovenska Bistrica. — Dr. **Juritsch** Fric, odvetnik, Maribor. — **Jagodic** Anton, Podbreg, p. Šmarje pri Jelšah. — **Jamernik** Alojzij, Vukovski dol, p. Jarenina. — **Klobasa** Janez, Žitnice, p. Sv. Jurij v Slov. goricah. — **Kolenc** Ivan, notar, Slov. Bistrica. — **Koprivnik** Peter, Brezno. — **Leskošek** Vinko, lov. čuvaj, Studenci pri Mariboru. — **Mahorič** Andrej, Makole pri Poljčanah. — **Maher** Matevž, Hoško Pohorje 29, p. Hoče pri Mariboru. — **Osojnik** Alojz, rudniški obratovodja, Rogatec. — Dr. **Pernat** T., odvetnik, Maribor. — **Padar** Ivan, Nova cerkev, p. Vojnik. — **Pezdiček** Franc, Sp. Velka, p. Marija Snežna. — Dr. **Pučnik** Josip, odv., Slov. Bistrica. — **Peče** Janko, jurist, Slov. Bistrica. — **Petkovič** Vekoslav, pos., Visole, p. Slov. Bistrica. — **Petar** Ivan, Brezno. — **Pernat** Anton, Meža pri Dravogradu. — **Rumpret** Hugo, uradnik Hrv. eskomptne banke, Zagreb. — **Strableg** Josip, Brezno. — **Skrbiš** Jakob, Mostečno 14, p. Makole pri Poljčanah. — **Stani** Tomaž, učitelj, Ruše. — **Šajher** Andrej, Nasova 39, p. Apače. — Dr. **Schaubach** Boštjan, odv., Slov. Bistrica. — **Šajher** Jože, posestnik, Bočkova 47, p. Sv. Benedikt v Slov. Goricah. — **Šikar** Alojzij, Sv. Marjeta ob Pesnici. — **Španiček** Krištof, posestnik, Rogaška Slatina. — **Tratnik** Andrej, dim. mojster, Ljutomer. — **Urbanc** Franjo, ekonom, Slov. Bistrica. — **Waland** Ivan, gostilničar, Slov. Bistrica. — **Wraber** Franjo, Brezno. — **Wizjak** Srečko, Konjišče, p. Apače. — **Zelenik** Jože, veleposestnik, Selce, p. Sv. Lenart.

»Kluba ljubiteljev brakov« IV. redni občni zbor se je vršil dne 23. aprila t. l. v prostorih restavracije Ljubljanski dvor ob 20. uri 30 min. s sledečim dnevnim redom:

Poročilo predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika, vodje rodovne knjige in preglednikov računov.

Volitve novega odbora.

Samostojni predlogi.

Slučajnosti.

Ker ob napovedanem času ni bilo zadostnega števila klubovih članov, je otvoril predsednik g. bar. Lazarini pol ure pozneje, ob 20. uri 30 min. na podlagi § 9., drugega odstavka pravil IV. redni občni zbor ter pozdravil navzoče. Spomnil se je dne 26. februarja t. l. preminulega rednega člana g. Ivana Rozmana s toplimi besedami.

Predsednik izjavlja, da z delovanjem kluba ni posebno zadovoljen, ter pričakuje v bodoče boljših uspehov.

Tajnik poroča, da je imel klub v preteklem letu štiri odborovne seje in eno prireditev, ki se je vršila dne 1. decembra 1927 kot smotra in tekma v Medvodah, ki je izpadla povoljno. Ugotavlja nadalje, da ima klub 42 ustanovnih in 94 rednih članov.

Iz poročila blagajnikovega se vidi, da ima klub skupne imovine Din 3901·16; niso pa vsi člani poravnali letne članarine za tekoče leto.

Po izjavi preglednika računov g. Petra Štepica so blagajna in blagajniške knjige v popolnem redu, nakar se izreče blagajniku kakor tudi ostalemu odboru absolutorij.

Poročilo podpredsednika in vodje rodovne knjige je odpadlo.

Nato je bil izvoljen nov odbor, kakor sledi: Predsednik bar. Henrik Lazarini, graščak, Smlednik, podpredsednik Ivan Zupan, ravnatelj dohod. urada, Ljubljana, tajnik Josip Oblak, uradnik državnih železnic, Ljubljana, blagajnik Ernest Černe, uradnik državnih železnic, Ljubljana, odborniki: Simon Kompoš, veleposestnik, Dobrna pri Celju, Leopold Grünfeld, posestnik, Ljubljana, na Fužkovcu, Franc Rebernik, Ljubljana, Poljanska cesta, Leopold Zupančič, Ljubljana, Ahacljeva cesta, Bogdan Žilič, trgovec, Ljubljana, Dunajska cesta, Lenart Zupan, uradnik mestne klavnice, Ljubljana, Danijel Zevnikar, Ljubljana, Masarykova cesta, Ludovik Lenič, uradnik računovodstva, Ljubljana, Marjanišče, preglednika računov: Peter Štepic, posestnik in trgovec, Spodnja Šiška, Gvidon Bakarčič, lekarnar, Ljubljana, vodje rodovne knjige: dr. Ivan Lovrenčič, Ljubljana, in Peter Žmitek, profesor, Ljubljana, Rimska cesta 2. Kot zaupniki so bili izvoljeni: I. Miluševič, notar, Karlovac, Drago Bernardi, hotelir, Celje, dr. Krašovic, odvetnik, Cerknica, Miha Primožič, Križe pri Tržiču, Belovsky Klement, graščak, Žapuže - Mirna, Josip Vardijan, davč. nadupr. v pok., Črnomelj, Dako Makar, gostilničar, Metlika, Franc Schauer, graščak, Vransko, Anton Kersnik, graščak, Brdo pri Lukovici, dr. Roš, odvetnik in župan, Laško, Anton Burkeljca, župan v Tuhinju.

Verilni glas v odboru imajo psarne: Bistra, Gradac, Hrastnik, Krmelj, Lom,

Ortnek, Podgora, Smlednik, Turjak, Hom.

Po končanih volitvah se je oglasil k besedi ravnatelj Zupan, ter izjavil, da je bila propaganda za povzdigo kluba zadostna, toda rezultat le zelo majhen. Ne sme nas pa to uplašiti, temveč le podkrepiti, da s podvojenimi silami delujemo za povzdigo kluba. Lahko rečemo, da je 90 odstotkov lovcev takih, ki lovijo z braki. Treba jih bo pridobiti za pristop h klubu.

Nadalje je mnenja, naj bi si sekcija brakov-jazbečarjev ustanovila svoj lasten klub, toda v okviru Jugoslovenskega kinološkega saveza. Predsednik je dal ta predlog na glasovanje, ki je bil sprejet.

Pol ure nato se je vršila klubovna seja, na kateri se je novoizvoljeni odbor konstituiral. J. O.

Psarna Ilirska odda še nekaj mladičev ptičarjev, nemških kratkodlakarjev, rjavoprogastih, poleženih 24. maja t. l. Mati Bessie-Laa, J. R. P. 30 B, oče Bey-Pullitz, J. R. P. 24 A. - Naročila sprejema: Anton Schuster, Ljubljana, Mestni trg 25.

Prodam enega psa in dve psici iz legla »Freye Dravske« po »Boju Krškem«. Poleženi dne 17. maja 1928. Cena 500 Din za psa in 400 Din za psico, ko bodo stari 6 tednov. - Dragotin Klobučar, Maribor.

Prodamo mlade jazbečarje. Starši: Knipf von Laak Ost. H. Z. B. 243 in Isa Johannesstein Ost. H. K. B. 533 (od Champion Knopf II. Waidmannsfreud). - Oskrbništvo Log, p. Limbuš pri Mariboru.

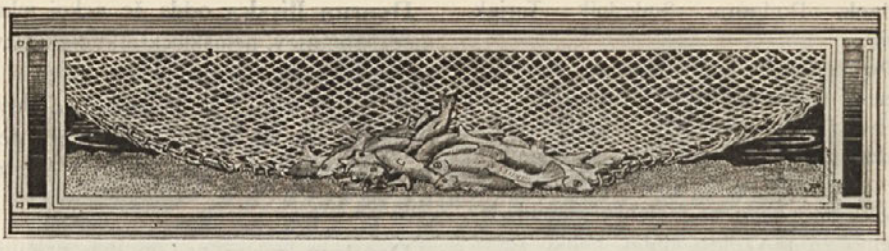

Iz odborovne seje Slovenskega ribarskega društva dne 7. maja 1928.

Cena za postrvji zarod za leto 1928. se določi z zneskom 100 Din za 1000 komadov; člani Slov. rib. društva imajo 20% popusta.

Sklene se priporočati podaljšanje zakupa zakupnega revirja Rakitna.

Blagajniku dr. I. Tavčarju se poveri nova redakcija statuta Okrajnega ribarskega odbora.

Dožene se, da velja pogodba za zakup zemljišča, na katerem stoji vališče v Želimljem, še do leta 1932. Sklene se valorizacija letne zakupnine 180 kron za nazaj proti temu, da podaljša uprava veleposestva Turjak pogodbo za 20 let za letno zakupnino 1800 Din.

Na predlog podpredsednika Mladiča se sklene zahtevati obračun od knjigarn, ki imajo v komisiji knjigo »Ribe v slovenskih vodah«, in da se šolskim vodstvom ponudi knjiga po znižani ceni.

Led na ribnikih. Ribe potrebujejo kisik, ki ne prihaja v vodo, če je gladina zamrznjena. Razbijanje ledu škoduje ribam toliko, ker jih prežene iz prezimovališč. Voda se pa dovolj prezrači, če teče stalno skozi ribnik. Sneg pa je treba raz led na vsak način odstraniti, da ne zapre pota svetlobi, ki pospešuje rast rastlin, ki producirajo kisik.

Mestni čistilni ribniki. Skrb za splošno zdravje stremi za tem, naj bodo javne vode čiste. Velika mesta bodo torej morala kmalu prenehati s sedanjim načinom odvajanja mestnih kanalov v javne vode. Ker pa je treba fekalije iz mesta odstraniti, ne bo preostajalo mestom nič drugega, kakor napraviti čistilnice. Čiščenje odtokov mestnih kanalov se vrši v tako zvanih čistilnih ribnikih.

»Allg. Fischerei-Zeitung« je pred kratkim poročala, da gradi akcijska družba »Isar« v Münchnu take mestne čistilne ribnike v izmeri 221 ha. V teh ribnikih bo mogoče producirati na leto 2000 centov rib, predvsem krapov in linjev. Mesto Nürnberg ima že tako napravo.

Naprava takih ribnikov ni le važna iz sanitarnih razlogov, nego ima tudi velik gospodarski pomen. Mesta bodo na ta način mogla producirati toliko rib, da bodo zadostovale za ves ribji trg v mestu in da bo preostajalo rib še za izvoz.

Stroški za napravo takih ribnikov so veliki. Dela pri teh napravah pa bodo dajala zaslužka precejšnjemu številu sedaj nezaposlenih ljudi, ki so občinam v breme, na drugi strani je pa renta, ki jo dado ribniki, tako visoka, da se bodo stroški investicij v doglednem času poplačali.

Nemci se že sedaj boje konkurence mestnih ribniških podjetij, ki prete uničiti podeželsko ribnikarstvo.

Vprašanje naprave mestnih čistilnih ribnikov za odtoke mestnih kanalov je važno tudi za naše domače razmere, in sicer predvsem za Ljubljano, ker leži Zagreb in osobito Beograd ob večjih vodah. Ljubljana leži ob primeroma majhni vodi, ki ima še salmonidski značaj. Kdor je poznal ribje bogastvo Ljubljanice pred nedavnim časom in kdor ga pozna sedaj, mora na žalost ugotoviti, da je nekdaj tako sloveče ribje bogastvo Ljubljanice propadlo. Na dnu vode se zbira precejšnja plast ne-

snage, ki uničuje vodno rastlinstvo in nižje živalstvo in kar je najhujše, ta plast se začne v poletju razkrajati, odvzame vodi kisik in povzroča umiranje rib, ki postaja tekom zadnjih let vedno češče. Onečiščenje Ljubljanice po ljubljanskih kanalih bo dovedlo v nekaj letih do popolnega uničenja rib v Ljubljanici in deloma tudi v Savi. Sava je od ljubljanskih fekalij onečiščena že do Zagorja.

Priporočamo mestni upravi ljubljanski, naj prouči vprašanje mestne čistilnice, ki je iz sanitarnih in gospodarskih ozirov neobhodno potrebna.

Društvo ljubiteljev akvarijev. Kakor čujemo, se snuje v Ljubljani društvo ljubiteljev akvarijev. Bil je že skrajni čas, da se osnuje omenjena organizacija. Ustanovni občni zbor bo baje v kratkem.

Zakaj se drsti postrv pozimi? Postrvje ikre potrebujejo precej časa, da dozoré (80 dni ob temperaturi 6° C); rumenjak pa izgubi postrvji zarod približno v 5—6 tednih. Narava je torej poskrbela, da se izvale ribice takrat, ko je v vodah že toliko hrane, da se ribice lahko preživljajo. Če bi se postrv drstila poleti, bi zarod izlezel iz iker šele jeseni in bi radi pomanjkanja hrane poginil.

V mrzlih vodah se drste postrvi prej, v toplejših pozneje. Vzrok je ta: V mrzlih vodah se razvijajo ikre počasneje kakor v toplih. Narava je torej poskrbela, da pridobe ikre v mrzlih vodah na času, zato je preložila drstno dobo v mrzlih vodah nazaj v jesen (oktober, november), v toplejših pa je preložila drstno dobo na poznejši čas (december, januar), da se ikre ne bi prenaglo razvile.

Kako povzdignemo rodovitnost postrvjih potokov. Sportfischer št. 8 prinaša novodila, kako pospešimo rast postrvi v majhnih potokih. Je mnogo potokov, kjer ne dosegajo postrvi niti najmanjše zakonite mere. Vzrok njih pritlikavosti je ta, da nimajo dovolj hrane. Hranovitost potoka dvignemo, če omogočamo uspevanje ribje hrane. Kjer teče potok enakomerno, ni pogojev za ribjo hrano. Ribja hrana uspeva predvsem na mirnih prostorih, kjer je prod pomešan s prstjo; tamkaj uspeva vodno rastlinstvo, ki je hrana vodnemu živalstvu nižje vrste. Kjer ni takih mirnih prostorov, jih je treba prirediti na umeten način, s tem, da vodo zajezimo z umetnimi pragovi, ali s tem, da zavalimo počez v vodo težke skale, drugo poleg druge. Nad pragom se voda zajezi, pod pragom se pa napravi tolmunček. Tako smo pridobili z enim samim pragom več postrvjih prostorov, ki jih prej ni bilo. Takih pragov je treba namestiti čim več. Zadostuje tudi, da zabijemo počez v vodo več količkov in jih prepletemo z vrbičjem. S temi napravami dosežemo, da se brzec ublaži in da se pričenja voda počasneje odtekati. Za časa suše ostane zaradi tega v potoku še vedno toliko vode, da ribe ne trpe škode. Ublaženje strmca je važno tudi iz vodnokulturnih razlogov, ker zadržuje vodne mase, ki se ne morejo tako naglo odtekati in povzročiti povodnji.

Ta način izboljšanja postrvjih potokov bo dovedel do tega, da bodo pritlikave vrste postrvi, ki žive v posameznih potokih, popolnoma izginile. Na Angleškem takih postrvi sploh ni več, ker so vse postrvje potoke že izboljšali ter povzdignili njih rodovitnost in njih donos. Dr. M.

Francija — sportno ribarstvo. V zadnjem času se je v Franciji zelo povzpela industrija ribarskih sportnih predmetov. Francozi so osobito mojstri v izdelovanju vreten (kolesc) za metljaj na daljavo. Znamenito je kolesce, ki se po svojem izumitelju zove »Decantelle«, ki nadomešča znamenito Hardyjevo kolesce »Silex-Major« s to razliko, da je Decantelle za polovico cenejše. Francozi so začeli izdelovati tudi že tako zvana kolesca »Multiplicator« za metljaj na daljavo po ameriškem uzorcu.

Razume se, da izdelujejo francoske svilarne tudi izborne svilene vrvice.

Šarenka, nestalna riba. Na nobeno ribo ljudje ne zabavljajo tako kakor na šarenko. Predvsem ji štejejo v greh, da je požrešna, in da zaradi tega izpodriva domačo postrv. To je res. Še večji njen greh je pa ta, da izgine često iz voda kakor kafra. To je danes še nepojasnjen pojav. Pravijo, da se šarenka izseli po vodi navzdol; ponekod pa ostane domači postrvi zvesta družica. Pojav odselitve skušajo sedaj pojasniti z domnevo, da se ena vrsta šarenke drži rodne grude, dočim je druga vrsta selilka.

Lovski in ribarski muzej na Dunaju. Na Dunaju bodo v kratkem ustanovili kot novo atrakcijo lovski in ribarski muzej v Schönbrunnu.

Nova pošiljatev šarenk iz Amerike. Dne 19. februarja t. l. je prispela v Cuxhaven pošiljatev 50.000 iker šarenk (Trutta iridea Gibb.), ki jih je podarila ameriška vlada Nemškemu ribarskemu društvu. Ikre je odpremila »Hamburg-Amerika-Linie« brezplačno v Nemčijo. Ikre so iz državnega vališča White Sulphur (Zapadna Virginija). Dragoceni materijal so razdelili na posamezne nemške pokrajine in na Avstrijo.

»Angelsport«.

Veliki somiči. Somič (Amiurus nebulosus R.) zraste 1 do 2 kg težak. »Angelsporta«, štev. 4., poroča, da so ujeli v nekem jezeru med Strassburgom in Grafenstadnom somiče, ki so tehtali 4 kg. Lovili so jih na trnek, in sicer ponoči.

Velik sulec. Dva ribiča sta ujela v reki Iller pri Waltenhofnu sulca, težkega 83 funtov.

(Neudammer Fisch.-Ztg.)

Selitve rib. Ribarski zavod v Langenargnu ob Bodenskem jezeru se peča v zadnjem času z markiranjem rib, da preizkusi, kako se selijo ribe v Bodenskem jezeru. Pred kratkim so izpustili markirane krape v Langenargnu; dan nato so ujeli enega teh krapov v Merseburgu, ki je oddaljen od prvoimenovanega kraja 25 km.

Mali oglasi.

Rabljeno orožje prevzema v komisijsko prodajo in posreduje najboljšo prodajo puškar **F. K. KAISER, Ljubljana.** Po ugodni ceni ima sedaj v komisijski prodaji sledeče puške:

Trocevka, kal. 16×16/9·3, bakreni plašč, 2000 Din; risanka, enocevka, kal. 11 mm, za prašiče, 500 Din; risanka, enocevka, kal. 9·3, bakreni plašč, 700 Din; risanka, enocevka, kal. 8, z rezervno cevjo 6·5, 1200 Din; risanka, kal 8, 500 Din; risanka, Mauser, kal. 8, 1200 Din; samica, kal. 28, 450 Din; samica, kal. 28, 300 Din; dvocevka, kal. 28, 600 Din; dvocevka, kal. 28, 700 Din; 4 dvocevke, kal. 16, od 600 do 800 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/9·3, bakreni plašč z daljnogledom, 2000 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/11, za prašiče, 900 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/28, za prašiče, 600 Din; avtomat-puška, kal. 12, 1200 Din; Schönauer puška, kal. 6·5, z daljnogledom, 2000 Din; Schönauer-puška, kal. 9·5, 1750 Din; skoraj nova Neuber repetirka z daljnogledom, kal. 6·5, 2500 Din.

Zaloga novega orožja, najboljšega streliva, lovskih priprav, Flaubert pušk in avtomatičnih pištol. Prvovrstne **ribarske potrebščine,** izbrane po strokovnjaku. **Popravila orožja** in pristreljevanje pušk strokovnjaško. Priznano najboljše **montiranje daljnogledov** na puške ter popravila ribarskega orodja. Glavno zastopstvo svetovne tvrdke Gebrüder Merkel, Suhl, po originalnih cenah.

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med urad. urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali usmeno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19.

Lovska knjižnica S. L. D. se nahaja v Ljubljani, v Komenskega ulici 19, v pritličju. Knjižnica je odprta in članom na razpolago vsak torek in petek (razen ob praznikih) od 18. do 20 ure.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

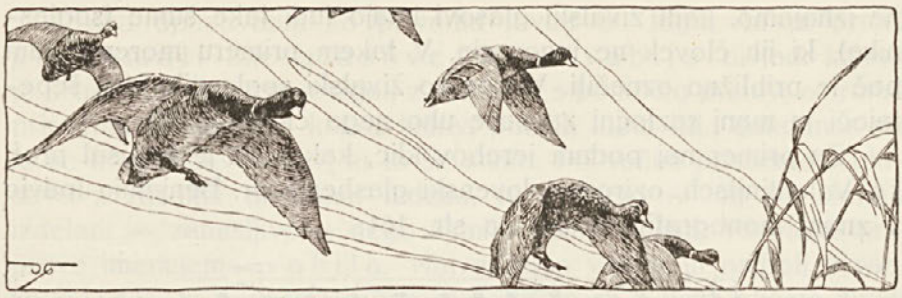

Dr. Stanislav Bevk:

Lov z vabili.

Sesavci in ptiči so po pretežni večini zmožni, da se ob nekih prilikah oglašajo. Vsaka vrsta ima svoje posebne glasove, ki so zanjo značilni. Naših lovnih živali po glasu ni težko razločevali. Ni ga menda lovca, ki ne bi razločil srnjih glasov od zajčjega vekanja ali od lisičjega bevkanja. Prav tako je treba le enkrat slišati petje velikega petelina, pihanje in gruljenje ruševca ali zvižganje jereba, pa spoznaš potem z lahkoto glasove teh gozdnih kur. Jako različno je tudi petpedikanje prepelice od klicanja poljskih jerebic, tako da spozna te živali po glasu vsakdo, kdor se le količkaj zanima za živalstvo na polju. Večje izkušenosti in izvežbanosti posluha zahteva petje manjših ptičev, če jih hočeš ugotavljati zgolj po oglašanju in posebne pazljivosti je treba, da spoznaš posnemovalce in oponašavce, ki sta zlasti rjavi srakoper in šoja prava mojstra med njimi.

Kakor je primeroma lahko razločevati glasove živalskih vrst, zlasti lovnih, tako težko pa jih je točno opisati ali napisati. Živalski glasovi se sestajajo iz dveh sestavin: iz t o n o v in spremnih š u m o v. Pri tonih razločujemo njihovo višino, trajanje, jakost in barvnost. Višina tona se da napisati v notah ali z nihajnim številom, tako tudi trajanje s posebno noto ali z navedbo časa. Jakost tona je že težje označiti, dasi imamo v glasbi tudi za jakost tona nekaj znamenj in merskih znakov. Toda vse te mere so bolj relativnega značaja in ne izražajo točno jakosti. Še težje je z barvnostjo. Tu si pomagamo na ta način, da primerjamo ton znanemu tonu v prirodi ali tonu kakega glasbila. Tudi s samoglasniki, ki jih napišemo pod note, deloma naznačujemo barvnost tona.

Šume zaznamujemo z znamenji za soglasnike, kolikor jih pač imamo na razpolago za pisanje človeškega govora. Vedno z njimi

ne izhajamo, kajti živalski glasovi imajo tudi take šume (soglasnike), ki jih človek ne izgovarja. V takem primeru moremo šum pač le približno označiti. Vobče so živalski soglasniki bolj šepetajoči in manj razločni za naše uho nego človeški.

Za primer naj podam jerebov klic, kakor ga je napisal prof. Fr. Valentinitsch, oziroma slovenski glasbenik dr. Benjamin Ipavic v znani monografiji jereba na str. 161:

Zaradi večje točnosti dostavlja spisatelj še, da razloček v višini tonov **c** in **h** ni polovica tona, marveč komaj četrtina ali še manj in da klica ni mogoče zaigrati na klavirju, ampak le na goslih ali na podobnem instrumentu. Za popolnega novinca bi morali seveda še povedati, da je ton za 2—3 oktave višji in da je glas žvižganje, ki se da proizvajati le na koščeni piščalki, take in take oblike. Kljub najbolj natančnemu navodilu in opisu bo javaljne zadel pravi klic, kdor ni poslušal dobrega jerebarja ali jereba samega.

Navadno ima vsaka živalska vrsta več različnih glasov, ki se z njimi oglaša v različnih odnošajih različno, v enakih pa enako. Srna, ki jo zagrabi volk ali pes, ječi drugače kakor kadar beži pred hotnim srnjakom, vendar v smrtnem boju vedno enako in zopet enako, če jo goni vsiljivi pohotnež.

Pa ne samo svojim občutom in notranjim razpoloženjem daje žival duška z oglašanjem, tudi povsem drugi vplivi morejo živalim izvabljati glasove. Živali se često oglašajo, da opozarjajo na pretečo nevarnost, da se razkropljene zbirajo, da se raznospolne najdejo ali da se samci spoprimejo. Tudi na pomoč ogroženim tovarišicam prihajajo na njih krič nekatere živali.

Ni dvoma, da se istovrstne živali z glasovi s p o r a z u m e v a j o, to se pravi, da poznajo pomen različnih glasov in se po njih ravnajo. Potrjujejo nam to neštetа opazovanja in smotreni poizkusi. Ni pa verjetno, da bi poznale pomen raznih glasov tudi živali drugih vrst, pač pa nas izkušnja uči, da r a z l o č u j e j o glasove nekaterih živali, zlasti onih, ki so jim za hrano, in pa listih, ki so jim nevarne. Če se oglasi ujeda, se jerebice poskrijejo in plaho pritiskajo k tlom; če veka zajec, hiti nanj lisica. Spomin na glas, vezan s spominom na posledice, je vzrok takim smotrenim ukrepom in dejanjem. Včasi pridejo živali tudi na take glasove, da si vzroka ne moremo tolmačiti drugače nego z r a d o v e d n o s t j o.

Taka opazovanja so privedla lovca do tega, da je pričel posnemati one glasove, ki privabijo divjad. Izprva je proizvajal te glasove zgolj z ustmi ali s pomočjo prstov, oziroma prirodnih predmetov, kakor listov, polžjih lupin itd., dandanes pa je že bore malo lovcev, ki to še znajo. Po večini posnemajo glasove z raznimi umetnimi izdelki, ki delujejo — če so skrbno izdelani — zanesljivejše nego ustnice, prsti in listi. Vse take priprave imenujemo vabila. Najvažnejša vabila in najbolj v rabi so klici, ki posnemajo one glasove, ki se z njimi kličejo živali na svatbo, na pomoč ali na boj. S klici kličemo jelene, srnjake, jerebe, golobe in ruševce, lisice in kune pa vabimo z mišjim žvižgljanjem in z zajčjim vekanjem.

V cenikih za lovske potrebščine nahajamo celo vrsto raznih klicev, vabil in mamil. Razen prej omenjenih ponujajo »jako učinkovita« vabila za kukavice (!), pribe, smrdokavre, srake, škrjance (!), drozge, race, kljunače, fazane, jerebice, prepelice, žolne (!), kose, putke, kosce itd. Tudi »univerzalne« klice, ki spravljajo pred cev skoraj vse, kar lazi in gomazi, dobiš pri takih »strokovnjakih« za dober denar. Izdelovalci hvalijo svoje blago na vse pretege, toda navadno večina teh priprav ni za rabo. Kolikor pa učinkujejo, kakor n. pr. za jerebice, se jih poslužujejo mrharji in lovski tatovi. Pravi lovec razkropljenih jerebic ne bo vabil s klicem in jih streljal, ko tekajo po tleh k dozdevnemu vodji gnezda.

V naslednjih vrsticah si hočemo ogledati nekaj vabil, ki so lovcu kolikor toliko potrebna za uspešen lov. Pripomniti pa moramo takoj, naj se začetnik ne spušča na lov zgolj z znanjem, ki mu ga nudi ta razpravica. Klicanja se ne naučiš po knjigah in zlasti ne po navodilih, ki jih pridevajo izdelovalci svojim klicalom. Posnemanja živalskih glasov se naučimo od živali samih ali od izkušenih lovcev, odnosno najbolje od obeh. Pri tem je seveda pomniti, da v lovišču samo poslušamo ali kvečjemu uglasimo svoj instrument, v izvajanju pa se potem urimo in utrdimo doma. Nikakor ne gre, da bi v lovišču, menim v bližini divjadi, imeli izkušnje in vaje, kajti z njimi bi si prav pošteno zapiskali, zatrobili in zavékali sleherno divjad.

1. Troblja za jelena.

Jelena kličemo, kadar gre po plemenu, to je meseca septembra. Takrat se oglaša jelen z nizkim, gromečim glasom. Pravimo, da ruka. Rukajoči jelen dvigne glavo, položi rogovje vodoravno navzad, odpre gobec, stisne sapo v grlu in nato zadoni njegov

globoki glas o-o-o-oa-o-o. Z rukanjem kaže jelen svojo telesno moč in vzbujeno strast, kliče z njim k sebi košute in strahuje šibkejše tekmece. Če se mu odzove mlajši jelen, ga poišče in prežene iz svojega okoliša.

Klicanje jelena družimo navadno z zalazom. Ker so pojališča, kjer straži jelen svoje košute, večkrat odprti prostori, se lovcu redko posreči priti v strelno razdaljo. Jelen je jako oprezen ter izredno dobro vidi, sliši in vonja. Zalazujočega lovca prete izdati tudi košute ali pa mlajši jeleni, ki oprezajo v bližini pojališč, kako bi mogli ob dani priliki v zelje gospodujočemu paši. Klicanje ima potemtakem v prvi vrsti namen, zvabiti rukajočega jelena od košut v kraj, kjer je siguren strel mogoč. S posnemanjem rukanja namerjamo vzbuditi v jelenu ljubosumje na tekmeca. Da pa mu vzbudimo tudi pogum, udariti na pritepenca, moramo posnemati rukanje nekoliko mlajšega jelena. Prav od tega zavisi navadno ves uspeh. Glasovi mlajšega jelena so v tonu nekoliko višji od glasov starega in samoglasnika a ter o nista čista, marveč vlečeta nekoliko na ä, oziroma ö.

Če jelen pridno odgovarja, je precej verjetno, da pride k lovcu. Včasi pa tudi obmolkne in ostane pri košutah ali pa se bliža tiho in nad vse oprezno. Če se jelen le noče približati, bodisi da nima pravega poguma za boj, bodisi da se mu zdi »rukanje« lovca sumljivo, poskuša lovec podžgati ljubosumnost s klici, kakor izraža jelen svojo premoč in zmagoslavje, nekako oa-oa-oa. Ako tudi to ne zaleže, pomaga včasi posnemanje bečanja, to je dvoje ali troje kratkih o, o, o, kakor se oglaša jelen, kadar goni košuto. Mesto bečanja ali poleg njega uporabljajo nekateri lovci tudi glas košute, hohnjave zvočne sunke, ki jih čujemo od košute, kadar jo goni jelen.

Rukanje se proizvaja na roke ali na različne priprave. Najbolje se obnese lupina velike troblje, do 50 cm dolgega morskega polža, če se ji konica odžaga in zgladi. Rožene troblje niso dobre, pač pa nekateri lovci izvrstno oponašajo rukanje na stekleni cilinder za svetiljke. Za klicanje na roke in obnašanje pri klicanju daje Pressentin-Rautter tole navodilo: Položi desni palec ob nos in pritisni ostale štiri prste sklenjene ob zgornjo čeljust. V vbokline med temi prsti privij prste levice popolnoma neprodušno; palec levice podvij pod brado. Na tak način stvoriš cev, ki jo držiš v vodoravni smeri proti jelenu. Ko trobiš v roke, ne sme uhajati nič zraka ne med prsti, ne med roko in ustmi. Za glas ä dvigni nekoliko mezinec desnice, potem bo ta glas toliko naravnejši. Če se plen odzove, oglašaj se z nekoliko višjim glasom, sicer pa posnemaj natančno rukajočega jelena. Le odmore

smeš nekoliko skrajšati, da kažeš večjo vnemo. Če se jelen bliža, pa potem obmolkne, moraš prenehati z rukanjem tudi ti. Najbrže se počasi bliža z vso opreznostjo, zato je biti pripravljen na strel. Ako ga le ni v bližino, posnemaj lahno oglašanje košute. Ta glas se čuje kakor **o-oe** skozi nos. Posneti se da na ta način, da se prilisnejo s palcem in kazalcem od zgoraj navzdol nozdrvi proti nosnemu hriplju in se sunkoma potiska zrak v nos. Temu posnemanju se je jako težko priučiti, učinkuje pa na jelena, če je v bližini, precej zanesljivo.

2. Srnji klici.

O lovu srn na klic je pisal »Lovec« že večkrat in dokaj temeljito. Spominjam le na dr. Lokarjev opis v letniku 1914., dalje na Hanzlovskyjev v l. 1921., Bračunov v l. 1922., Kapusov v l. 1925. in na sestavek Starovaškega v l. 1927. Da ne bo ponavljanja, hočem znano snov tu le pregledno razvrstiti.

Srnjad se oglaša ob več prilikah in na več načinov. Za lov na klic pa pridejo v poštev le *tri* različna oglašanja, namreč *pivkanje*, *javkanje* in *vekanje*. Na klic lovimo za plemenitve, ki traja kakih 14 dni do 3 tedne, in sicer v naših loviščih zadnje dni julija in v začetku avgusta meseca. Nastop prska je zavisen od vremena in lege lovišča. Srnjak skače skoraj ves čas prska, posamezna srna pa se poja le 4—5 dni. Pojáva srna lazi po gozdu in se oglaša (*pivka*) s kratkim, odrezanim **piv-piv** ali kakor pišejo drugi fip-fip, oziroma fi-fi. S tem glasom privabi srnjaka, da jo oplemeni. Četudi je srna hotna, se vendar srnjaku ne vda takoj, marveč beži pred njim, navadno v krogu. Zlasti mladice se dolgo umikajo zaskoku in *javkajo* bežeč pred srnjakom z dvoglasnim **pijè**. Prvi zlog je povsem sličen glasu pivkanja, drugi zlog pa je za 2—4 tone nižji. Samoglasnik **e** se čuje včasi kot široki **ä**, včasi vleče na **o**, včasi na **u**. Pivkanje in javkanje je primeroma tiho in se sliši kvečjemu na 250 korakov.

Na tretji način se oglaša srnjad, kadar je v smrtni stiski ali največji nevarnosti; ti glasovi so izraz tesnobe, strahu ali neznosnih bolečin; pravimo, da srna *veka* ali *kriči*. Srnje vekanje ima dvoje sestavin: v tonu višji prvi in prav nizek zadnji del. Prvi del je sličen zategnjenemu, rezkemu žvižgu, je včasi višji, včasi nižji, vedno pa nekako dvakrat daljši od enojnega pivka. Drugi del je nizek, kakor globoko iz prsi prihajajoč, mrkačevemu beku podoben glas. Cel krik bi se dal napisati kakor **piiäk**. Neredko čujemo zgolj prvi del **pii-pii-pii**, zlasti pri mlajših srnah, če jih zagrabi pes, nikoli pa ne slišimo samo zadnjega dela. Ako traja smrtni strah dlje časa, zateguje srna vekanje, da

se trese njegov prvi ali zadnji del: **piiiiiäk, piiiiiäk** ali **piiäääääk, piiäääääk.** — Vekanje je jako glasno in se čuje v daljo skoraj 1000 m.

Če bi hoteli klasificirati navedene srnje klice, bi mogli reči: S pivkanjem se srnjad sporazumeva v navadnem življenju, z njim se kliče in zbira, pivkanje je torej nekako vsakdanje občevalno sredstvo. Javkanje je izraz nevolje ali boječnosti, nekakšen jak kmečke neveste, vekanje pa znači smrtni strah in je nekako klicanje na pomagáj. S to klasifikacijo nam je podan migljaj, katere glasove naj posnemam, kdaj naj kličem ter kaj bom priklical. S pivkanjem in vekanjem bom priklical srnjad obojega spola, z javkanjem pa navadno le srnjaka. Na pivkanje in vekanje mi pristane srnjad, zlasti če je razkropljena, tudi v času, ko ne gre po plemenu, na javkanje pa samo o prsku. Jasno pa je seveda vsakomur, kdor pozna življenje srnjadi v potankostih, da bom imel s klicanjem, najsi posnemam ta ali drugi glas, največ uspeha za plemenitve. Takrat je namreč srnjad v polnem življenju, je najbolj budna in dovzetna za ohranitev svoje vrste.

Uspeh klicanja zavisi največ od pravilnega staleža srnjadi v lovišču. Kdor je postrelil pred prskom mnogo srnjakov na zalazu, bo imel s klicanjem le malo uspeha. Račun o tem je prav lahek: Srnjak oplemeni 3—4 srne. Ako jih ima toliko ali še več na razpolago v lovišču, ga boš težko zvabil k sebi na klic, zlasti s pivkanjem. Če ni še dosti skakal, mu morebiti podžgeš ljubosumnost z javkanjem, da pride odganjat vsiljivca. Če pa je že močno zdelan, se mu je polegla tudi že ta strast. — Ako pa imaš v lovišču toliko srnjakov, da jim nedostaja srn, ti bo prigrmel srnjak na klic, če tudi ne kličeš prav popolnoma mojstrsko.[1]

Lovsko pravilno je, da pričnemo s klicanjem, ko je prskanje že v polnem teku. Izkušnja tudi kaže, da so v pravilno gojenih loviščih uspehi klicanja boljši v sredi plemenitve ali bolj proti koncu, kakor pa takoj v pričetku.

Za posnemanje srnjih klicev se poslužujemo raznih priprav. Na bukov list ali na brezovo kožico ne kliče menda nihče več. Nekateri lovci si sklepljejo sami ježiček od bakra, medi ali srebra in ga privežejo na primeren žlebiček iz lesa ali kovine, po večini pa si lovci kupujejo klice pri puškarjih. Ti klici, zlasti Uhlenhutovi in pnevmatični Buttolovi so dobri, mnogo pa jih je tudi, ki imajo pretrd ježiček in zato premočen glas, izvzemši one za vekanje. Glas mora biti mehak in nežen in ne sme imeti kovinske barvnosti. Ježiček mora biti tako prožen, da zadostuje dih v klicalo za pro-

[1] Glede ureditve staleža srnjadi v lovišču je napisal strokovno razpravo M. Hanzlovsky v »Lovcu« 1924.

izvajanje glasu. Večina klical je prirejenih tako, da jih moremo više ali niže uglasiti.

Posebno dobro klicalo za pivkanje je pravilno prirezana pšenična ali ržena bil. Pred 20 leti me je opozoril na take klice prijatelj Tinče Šturm v Poljčah, ki je mnogo rogačev priklical s slamo pred cev. Pozneje sem čital o njih tudi v lovski literaturi. Od popolnoma suhe bili odrežeš na debelejšem koncu 5—6 cm dolg kos, da ima na enem koncu kolence. Približno 1 cm pod kolencem urežeš jeziček proti odprtemu koncu. Če jeziček z nožem nekoliko privzdigneš in vlečeš potem iz odprtega konca sunkoma sapo vase, nastanejo pivkajoči, mehki glasi. Ti zvoki so srnjemu pivkanju jako slični. Nižji ali višji ton se ravna po dolžini jezička. Slamice z višjim ali nižjim tonom sem si zaznamoval na ta način, da sem pri nižjih tonih pustil nad kolencem daljši konček, pri višjih pa primeroma krajši. Eno slabo lastnost imajo pač ti slamnati instrumenti, namreč to, da se radi starejo. Imeti jih je zaradi tega treba večjo zalogo, in sicer v kaki primerni pušici.

Klicalo uglasimo navadno v bližino tona d^3 = 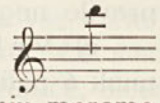

To velja za pivkanje, ki ima samo en ton. Pri javkanju moramo proizvajati zaporedno dva tona: prvi je enak tonu pivkanja, drugi pa je približno za tri tone nižji od prvega. Na pnevmatičnem klicalu proizvajamo ta dva tona z lažjim ali močnejšim pritiskom na gumijasto žogo, pri klicalih na usta pa izpreminjamo ton tako, da z zgornjo ustnico ali s prstom skrajšamo nihajoči del jezička. Ta klicala moramo torej uglasiti na nižji ton. Klicalo za vekanje mora imeti še nižji osnovni ton kakor klicalo za javkanje. V višini je ta ton približno enak račjemu kvaku in bi ga v notah zaznamovali s pariškim A (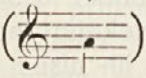)

Pri javkanju in vekanju ne sme biti med prvim in zadnjim delom nikakega presledka. Klic mora biti enoten, vezan, toda na koncu odrezan. Javkanje je mehko in ne sme biti preglasno, dasi nekoliko močneje od pivkanja; vekanje pa naj bo glasno in rezko. Zlasti drugi del vekanja naj bo glasán; pojačamo ga s tem, da pihnemo za zlogom pii še močneje v klicalo. Paziti pa je pri tem, da nam ne poide sapa, da ostane ton cel čas enak in proti koncu ne pade. Tresenje glasu pri vekanju povzročimo s tem, da z roko prav hitro tresemo klicalo v navpični smeri. Da je tresoči se del potem daljši od ostalega dela, je samo po sebi umljivo. Paziti pa je, da se trese vedno samo en del klica, ali prvi ali zadnji, nikoli ne oba; torej: ali **piiiiiäk** ali **piiäääääk**.

Kar smo povedali, je nekak splošen oris srnjih klicev, ki pridejo pri lovu v poštev. Nekateri lovci razvrščajo klice drugače in jih tudi drugače uporabljajo. Zlasti glede načina klicanja v lovišču so si mnenja kaj različna. Vobče pa le velja načelo, naj si vsak lovec ustvari za vsako vrsto klicanja stalno melodijo, katere se pri klicanju drži. Preveč trobentanja ni prav, premalo pa zopet ne. Jaz sem se držal navodil v lovskem slovstvu znanega logarja A. Bierla, ki daje ta-le navodila:

a) P i v k a n j e : 8—10 pivkov v različnih kratkih presledkih; 1—3 minute prekinitve in zopet 8—10 pivkov. N. pr.: piv 10 piv 5 piv, piv 10 piv 5 piv, piv, piv 5 piv 10 piv 5 piv; 1—3 minute presledka, potem ponavljati to pol ure, zjutraj ali zvečer tudi še dlje časa. (Številke pomenijo sekunde.)

b) J a v k a n j e : piju 20 piju 15 piju 10 pijä 5 pijä, pijä, pijä, piju, piju 5 pijä 10 pijä 20 pijä, piju, piju, pijä 10 pijä; nekaj minut presledka, potem 3—4krat ponoviti. Seveda si lahko vsakdo naredi svoj predpis, kajti za javkanje je še teže povedati kako pravilo nego za pivkanje.

c) V e k a n j e : piv 5 piv 5 piv 10 piiäk 15 piiäk 10 piiäk 8 piiäk 6 piiäk 4 piiäk 3 piiäk, piiäk, piiäk, piiäk, piiäk, piv 10 piv. Nato 3—5 minut presledka; potem: piv 5 piv 5 piv 10 piiäk 15 piiiiäk 10 piiiiiäk 8 piiiiiäk 6 piiiiiäk 4 piiiiiäk 3 piiäääääk, piiäk, piiiiiiäk, piiiiiiäk, piiäk, piv 10 piv. Zopet 3—5 minut presledka; potem se lahko zadnji odstavek ponovi. — Večkratno ponavljanje ni na mestu.

3. Vabila za lisice.

Odrasla lisica se oglaša na štiri načine. Kadar se goni, kavka slično, kakor vpije pav, ponoči jo slišiš bevkati, v jezi pa kratko kekeče in lahno renči. Nekateri opazovalci pišejo še o drugih lisičjih glasovih, toda jaz jih nisem čul.

Za vabljenje posnemamo od lisičjih glasov edinole k a v k a n j e. Oponaša se z ustmi brez vsakega drugega pripomočka. Iz lastne izkušnje tega načina vabljenja ne poznam. Pravil pa mi je o njem izkušeni in nad vsak dvom vzvišeni lovski tovariš, da sta njegova lovca že več lisic s posnemanjem kavkanja zvabila pred puško. Ker zna on spretneje sukati pero od mene, bo morebiti o tem načinu lova prilično sam kaj dal v javnost.

Lisica pride na vsak glas, ki ji obeta dobrega plena, zlasti takrat rada, kadar ji prede za hrano, najsi bo zase ali za nenasitno mladino. Prav rada se priplazi ali pridirja na jerebov klic, dalje na pivkanje mlade srnice, na drozgovo petje itd., najslajša glasova pa sta ji zajčje vekanje in mišje žvižgljanje.

Zajčje vekanje oponašamo na roke[2] ali s pripravo, ki je slična trobentici na ježiček. Njen lijek še povečamo z roko. Pri izvajanju vekanja izpreminjamo glas na ta način, da prste krčimo v pest ali jih odpiramo. Kdor je nekolikokrat čul vekati zajca, mu vekanja ne bo težko pravilno posnemati. Uhlehutova vabila so prav dobra, pa tudi drugi izdelki navadno zadoščajo zahtevam. Dr. W. Wurm priporoča za vekanje tole melodijo: **Miijää miijää, mijä mijä, mi mi mi mijä.** Res je, da se zajci ne drže predpisov in da veka vsak zajec, kakor se mu zdi in kakor ima čas, toda — kakor je bilo povedano pri srnjih klicih — je prav, da se drži lovec vedno neke stalne melodije. V razburjenju ali napetosti pričakovanja se kaj lahko primeri, da jo polomimo z vabljenjem, če nimamo stalne melodije, ki nam je že prešla v kri.

Med vekanjem obračamo glavo na vse strani; s tem posnemamo zajca v zanki, ki se preobrača zdaj v to, zdaj v drugo smer.

Včasi pridirja dolgorepka kakor strelica hitro pred lovca, navadno pa se tiho priplazi in opazuje iz gošče, če je vse varno. Takrat je treba posebne pazljivosti, da se ne izdamo. Če smo dobro kriti, ponovimo vekanje bolj na kratko in umirajoče, sicer pa čakajmo mirno, da pride bliže. Tega se nam ni treba bati, da bi lisica pozabila, kaj jo je privabilo le-sem in odkod je prihajal glas.

Ako vidimo, da lisica odhaja, jo dostikrat obrnemo z mišjim žvižgljanjem. To je posnemanje čvičanja, kakor ga pogostoma čujemo od miši. Žvižgljamo na razne načine: ali zgolj z ustnicami ali na palčev noht ali na oslinjeni kazalec ali pa z drobno piščalko, odnosno s stekleničico in zamaškom. Če žvižgljamo zgolj z ustnicami, pritisnemo zgornje zobe na lahko ob spodnjo ustnico in vlečemo sapo vase ob zobeh. Sapo tudi vlečemo vase, če žvižgljamo na oslinjeni kazalec, ki ga položimo vodoravno med ustnice ali na palčev noht, ki ga naslonimo na oslinjene ustnice. Če uporabljamo piščalko, seveda pihamo vanjo v kratkih sunkih in presledkih. Na stekleničico posnemamo mišji čvič tako, da drgnemo z mokrim zamaškom po robu vratu menjaje z večjim in manjšim pritiskom.

Žvižgljamo seveda tudi ob vsaki drugačni priliki, če vidimo lisico ali jo čutimo oziroma slutimo v bližini, in ne zgolj v zvezi z vekanjem. Često imamo za to lepo priliko na brakadah in zlasti pri čakanju na srnjaka.

[2] Navodilo, kako se veka na roke, je dal Hanzlovsky v »Lovcu« 1914, str. 174.

Na zajčji vek in mišji čvič pride razen lisice rada tudi kuna, posebno pa podlasica. Tudi kaka ujeda dostikrat prileti. Včasi »pristane« na zajčjo smrtno pesem tudi kak drug prijatelj zajčje pečenke, mislim lovskega tatu, zlasti če vekamo ob nastavljenih zankah.

4. Klicanje jereba.

Kdor je čital Valentinitschevo monografijo o jerebu ali sestavek izvrstnega poznavalca te naše najbolj zanimive gozdne kure, dr. V. Jeločnika v »Lovcu« 1910, ve, kar je treba vedeti o jerebu in njegovem lovu na klic. Za one lovce pa, ki nimajo ne Valentinitscheve knjige, ne »Lovca« iz l. 1910. na razpolago, naj mi prijatelj dr. Jeločnik dovoli navesti najvažnejše iz njegovega spisa.

»Petje petelinovo (namreč jereba-samca) — klic je visok, precej tenak, vendar tudi na večjo daljavo dobro razločljiv pisk. Kdor ga enkrat pozna, ga ne bo pozabil zlepa in ga spozna takoj izmed drugih gozdnih glasov. Slove približno takole: Tsii-tsi-tsitseri-tsi tsui, zadnji zlog nekoliko zabrušen ali zategnjen; cel stavek je dolg kake 2½ do 3 sekunde. Mlad petelin ne poje tako natančno, tudi nekoliko krajše, starci pa kaj radi zadnji, včasi tudi prvi odstavek tsii-tsii ponove. Popolnoma različno je petje kokoši, ki se pa v gozdu, razen spomladi, kaj redko sliši. Slove takole: Ši-še-ši-pipipipi, cel stavek nekoliko zamotan in hreščeč, proti koncu podoben skoraj brušenju velikega petelina. To petje imenujemo cvrčanje.«

Kakor vidimo, se dr. Jeločnikov klic petelina ne ujema s klicem Valentinitscha, kakor sem ga zapisal v uvodu, pa popolnoma tudi z nobenim drugim klicem ne, kolikor jih navaja Valentinitsch v svoji knjigi. Kdo obeh ima prav? Odgovor je prav lahek in se glasi: Oba. Klic jereba je namreč precej individualen, pa se menda razlikuje tudi po pokrajinah. Jaz se držim dr. Jeločnikovega klica in pritrjujem njegovemu nazoru, da je klicati tako, kakor poje stari petelin, ne mladič, torej cel odstavek, in ne na previsoko uglašeno piščalko. Poznam pa jerebarje, ki uspešno kličejo na krajši, oziroma nekoliko drugačen klic, in Valentinitsch sam omenja svoja lovca Zelina, ki sta jako uspešno klicala z melodijo, ki je Valentinitsch nikoli ni slišal od jereba. Pri klicanju gre torej najbolj za to, da zakličeš jasno in čisto, brez zaletavanja in nepravilnih presledkov ter vedno enako. Tako enakost zaporednih klicev pa težko dosežeš, če izpreminjaš glas s prstom, ker boš težko prst izvežbal za vedno popolnoma enake gibe. Za ta namen je pripravnejša spodnja ustnica. Kdor hoče

loviti jerebe, naj se nauči piskati zgolj na usta, ker bo piskal na ta način enakomerneje in bo imel vrhu tega še obe roki prosti, kar je na jerebjem lovu neprecenljive vrednosti. Za tako klicanje potisneš piščal ob sekalcih v usta skoraj do glasilne zareze. Potem pritisneš konec, ki je v ustih, z jezikom na nebo tako, da zrak ne more mimo piščali. Piščal držiš trdno z jezikom in vsaj še z zgornjimi sekalci. Če sedaj pihaš v piščal, ji izvabiš njen osnovni ton; padanje tona povzročiš s tem, da napraviš z ustnicama šobo, po potrebi daljšo ali krajšo. Spodnja izreza piščali mora biti obrnjena navzdol, torej proti spodnji ustnici, ker prav za prav le s to ustnico izpreminjaš glas.

Najboljše piščali so koščene. Je li to zajčja ali mačja nadlahtnica ali kaka druga kost, je pač vseeno, da le notranja svetloba ni prevelika. Prav dobre in lične so piščali, izstružene iz slonovine. Glavna zahteva naj bo, da ima piščal pravilen, čist in jasen, pa ne premočen glas. Jedro je navadno od voska, ki je boljši od pečatne smole, ker ni krhek in se ob potrebi laže popravi. Zgornja (glasilna) zareza in spodnja izreza naj sta druga pod drugo, torej na enaki strani piščali, ker na tako piščal najlaže piskaš zgolj z ustmi. More se pa tudi na piščal, ki ima na strani glasilno izrezo, klicati brez uporabe prsta; take piščali so pri nas največ v rabi. V tem pogledu moram ugovarjati Valentinitschu, ki trdi, da se more na »kranjskih« piščalih izpreminjati glas samo s prstom.

Dobro je, da se piščal 2—3 mm nad glasilno zarezo nekoliko zapili, ker potem s spodnjimi sekalci čutiš, kdaj je piščal dovolj globoko v ustih.

Čvrčanje posnemamo s šušljo (šušnjalico). To je votlo kolesce ali nizka, oglata škatlica iz pločevine z okroglima luknjicama v osi. Šušljo držimo z ustnicama ali z zobmi in potiskamo sapo skozi luknjici. Zlasti če se petelin oglaša, oziroma spreletuje, pa na petelinov klic ne mara v bližino, ga glas kokoške često omehča, da prileti k lovcu.

Na enem prostoru ne kliči dolgo. Če se po nekoliko klicih nič ne odzove, pojdi kar najbolj tiho in oprezno naprej. Če je dan za jerebe dober, moreš na enem mestu priklicati tudi več jerebov. Poka puške se jereb ne boji, če pa je opazil lovca, navadno ne pride več nazaj. Toda tudi v tem pogledu niso vsi jerebi enaki. Preteklo jesen sem sedeč na obcestnem odrivaču pred gozdnim robom prav za prav iz dolgega časa zapiskal jerebu. Po drugem pisku je že priletel na grivo nad cesto. V travi ga dlje časa nisem mogel ugledati, zato je imel prilike dovolj, da si je on mene dobro ogledal. Ko ga končno vendar za-

pazim, pomerim in ustrelim, jereb pa zdrav odfrfota v gozd. Čez nekaj časa zapiskam vnovič. Brr-brrr se je preletel čez cesto v rob gozda za mojim hrbtom. Zdaj si nisem vedel pomoči, kajti vstati z odrivača ni kazalo, ker me je jereb prav gotovo opazoval v hrbet. V tem prihrka po cesti avtomobil. Če jereb vzdrži, sem preudaril, bo gledal za avtom, zato stopim nekaj korakov po travi in zavijem za dva, tri korake v gozd. Da bi bil jereb odletel, nisem čul, zato sem ga pozorno iskal z očmi izza debele bukve. Kar zašumi listje ob mojih nogah, in glej: petelinček me na dva koraka jezno meri in krega p-l-p-l-p-l. Precej časa sva se gledala; končno je jezljivček vendar odstopical. V primerni razdalji sem streljal nanj, pa zopet brez uspeha. Po strelu se je dvignil in odletel nazaj nad cesto. Zdaj se mi je zdela stvar vendar preneumna. Jezen se vrnem na cestni kamen, da mi izvleče moje razpoloženje iz telesa. No, mrzli kamen je storil svojo dolžnost, jaz pa sem jel klicati na novo. In glej! Tudi jereb je menda pozabil na to, kar je bilo, in mi prileti po tretjem pisku v travo nad cesto, prav tja kakor prvič. To pot sem ga vendar pobral. Prijatelj J. Kavčič, ki je na dobrih 50 korakov opazoval moje in jerebovo početje, me je hudomušno vprašal, zakaj najprej streljam s takimi naboji, ki samo pokajo. In bogme, imel je prav, kakor sem se pozneje uveril. Izjemoma sem namreč naročil te naboje izven Ljubljane, in res niso bili za drugo, kakor za pokanje, kakor sva dognala z ljubljanskim puškarjem. Več o teh nabojih za enkrat ne maram povedati, pa tudi ne spada v ta sestavek. Z zgodbo sem hotel pa pokazati, da se sicer plašni in previdni jereb včasi nič ne boji.

Tudi glede vremena imam različne izkušnje. Prav v pretekli jeseni sem največ jerebov priklical na deževen dan, nekoč celo stoječ pod dežnikom, ki sem ga razpel v smrekove veje. Enega sem dobil, ko je pihala burja, da so hreščala debla. Seveda je moral biti blizu nekje, ker sicer ne bi bil slišal klica.

Preciznega oponašanja petja samca in cvrčanja samice se moreš naučiti le pod vodstvom dobrega jerebarja. To pa ne samo doma v sobi, kajti klicanje za uspeh še ni vse. Pohajati moraš z izkušenim lovcem tudi na lov, da vidiš vse drugo, kar je za uspeh potrebno. Vobče se mi zdi pravilno, če svetuje Valentinitsch, naj hodita na jerebji lov po dva lovca skupaj. Če sva dva, se usedeva s hrbtom drug proti drugemu in pregledava tako skoraj ves okoliš. Tudi sicer se da s prijateljem marsikaj ukreniti, česar človek, če je sam, ne more. Saj naletiš v gozdu često na kaj, da bi rad bil na dveh krajih obenem ali pa, da bi ti prav prišle štiri roke. Čudno se mi zato zdi, da se Krüdener v drugi

izdaji Valentinitschevega Jereba norčuje iz tega nasveta avtorjevega.

Če si na lovu sam, je boljše, da stojiš nego sediš. Če je mogoče, nasloni hrbet na debelo deblo. Moj prijatelj Ivan H. v Kamniku ima navado, da čepi, kadar kliče jerebe. Čepeč se zna presukati na vse strani popolnoma neslišno. Jaz sem to poskušal, pa nisem mogel dolgo vzdržati. Precej laže čepiš, če si potakneš za koleni leseno zagvozdo: dve deščici, zbiti v podobi črke V z vmesno podporo. Čepenje ali sedenje ima prednost, da vidiš dalje in bolje po tleh in si bolje skrit; če pa stojiš, si okretnejši.

»Če ti jereb,« piše dr. Jeločnik, »prileti na klic po zraku, obrni se v trenutku, ko hoče sesti na vejo ali na tla, v dotično smer in vrzi v istem trenutku tudi že puško k licu; v trenutku, ko séda, ne pazi posebno dobro, trenutek pozneje pa gotovo ugleda tudi najmanjšo kretnjo s puško, in preden si sprožil, ga ni več... Če prihaja po tleh, pazi, da ga o pravem času ugledaš. Za skalami, drevjem itd. bo večkrat postal in pregledoval okolico. Kadar ga imaš lepo na prostem na 20—35, kvečjemu 40 korakov, vzemi ga skrbno na muho. Puško si vzel k licu že poprej, v trenutku, ko je skrit za kakim drevesom. — Ne streljaj pa poprej, preden nisi popolnoma gotov, da imaš pred seboj res p e t e l i n a. Če se je oglasil, spoznal si ga že po glasu, če pride pa dosti blizu, spoznaš ga prav lahko po belih prsih in črnem podbradku.«

Odkar je izšel dr. Jeločnikov spis, je dobila samica celoletno zaščito po zakonu.

5. Klicanje golobov.

Jako zabaven lov je klicanje golobov. Dasi golob ni bog ve kako imenitna divjad, je vendarle lep lovski užitek, ukaniti tega tako nezaupljivega in previdnega ptiča. Ni je kmalu živali, ki bi tako brez prestanka pazila na svojo telesno varnost kakor ravno golob. Tudi v največji zaljubljenosti ga ne prevzame strast toliko, da bi pozabil na svojo okolico. Zalesti ga je zato jako težko; še najlaže ga dobiš na strel, če ga čakaš, skrbno prikrit, kamor hodi na pašo ali pit. Napravljajo nalašč v ta namen slanice, kamor priletavajo golobje ob svojih urah, zlasti takrat, kadar nedostaja drugod vode. Bolj kakor čakanje pa mika lovca klicanje.

Goloba kličemo na ta način, da posnemamo njegov glas v celem stavku. V to nam služi kratka, jako debela piščalka z nizkim tonom. Še bolje pa moremo oponašati goloba na roke same ali s pomočjo polžje hišice. Desnico, na polovico skrčeno v pest, z nekoliko ukrivljenim palcem zapri z levico tako, da po-

ložiš palec na kazalec desnice vzporedno z desnim palcem, z ostalimi prsti pa pokriješ odprtino pod desnim mezincem. Štirje prsti desnice segajo sedaj v prostor med levim palcem in kazalcem. Med dlanima tako nastalo votlino zapri neprodušno, samo spredaj med zgornjim členkom palcev pusti podolgasto odprtino. Če daš sedaj palčeva členka med ustnice in pihneš v smeri ob palcih, nastane nizek žvižg. Višino mu umeriš s tem, da dlani bolj ali manj izvotliš, to se pravi, da večaš ali manjšaš duplino v rokah. Še jasnejši in sigurnejši ton dobiš, če vtakneš za palca ob spodnjem delu reže prazno lupino velikega vrtnega polža. Ker pri tem polžja hišica nadomešča votlino med dlanmi, prestaviš lahko prste tako, da trdno držiš hišico, le palca morata ostati v prejšnjem položaju, torej v zgornjem členku nekoliko ulomljena in razmaknjena. Hišica ima ustje (odprtino) vodoravno in obrnjeno navzgor; mimo hišice ne sme uhajati nič zraka.

Melodije se hitro naučiš, saj jo čuješ pogostoma. V Godoviču sem čul od tamošnjih lovcev besede k melodiji, kratko pesmico, ki pa je tako kosmata, da ni za javnost. Po ritmu je slična tej-le:

Čujte možje,
dekleta hitré
že v postlje mehké
smúk!

6. Razna druga vabila in ukane.

V o l k a, pravijo nekateri lovci, privabiš na pasji cvilež ali na meket koze. Če je lačen, pride menda rad tudi na srnje javkanje ali vekanje. Na Ruskem vabijo bojda volkove tudi tako, da vzamejo v saneh s seboj prašička, ki ga dregajo in ščipljejo, da cvili in kruli.

Za prskanja varajo g a m s a lovci tako, da si nataknejo na glavo roglje in se tu pa tam pokažejo izza skale. Hotni gams, ki išče koz, pride pogledat, če ni koza za skalo.

D i v j e g a p e t e l i n a podžgeš, da prične zopet peti, s posnemanjem kokošjega glasu ali pa ga z njim celo zvabiš k sebi. Iz svoje lastne izkušnje o tem ne vem nič zanesljivega reči. — Bolj znano in v rabi pri nas je diranje r u š e v c a s posnemanjem pihanja ali kokošjega oglašanja. O tem je pisal zadosti obširno strokovnjak M. Hanzlovsky v »Lovcu« 1921.

Tudi k o t o r n e znajo nekateri lovci priklicati s posnemanjem kokošinega glasu, zlasti tedaj, če je gnezdo razkopljeno. Tega načina lova ne odobravam, kakor sem že uvodama povedal o jerebicah. Kotorne strelja pravi lovec pred frmačem. Žalibog so

nam najlepša slovenska lovišča za kolorne nepristopna. Svoj čas smo hodili za kolornami po divnem, zanimivem Nanosu. Bog ve, kako se sedaj tam godi tej naši najlepši divjadi, če sta jim še prizanesla lac in podpesica?

Letečega kljunača neki preokreneš, če vržeš klobuk ali čepico v zrak. Mislim pa, da je padlo na ta način privabljenih kljunačev bore malo, ne več kakor na klicalo, ki za lov ni vredno počenega groša. — Prav toliko vredna se mi zde tudi klicala za race, putke in koscе. Semintja se obnese za race umetno narejena vabljenka, za jerebice pa papirnati zmaj. Zlasti ta slednji pa ni po mojem okusu.

Čvink za šoje in ujede se često dobro obnese, še bolje seveda lov z uharico. Toda to ne spada več v okvir naše razpravice.

Klicanje in drugačno vabljenje divjadi je jako zanimiv in zabaven, deloma jako uspešen, za neko divjad celo edino pravi način lova. Zahteva študija prirode, izvežbanosti v posnemanju živalskih glasov in točnega poznanja lovišča. Lov z vabili nudi več užitka in lovskega veselja nego še tako »imenitna« brakada ali pogon drugačne vrste, kjer ti ljudje ali psi priženo brez tvojega sodelovanja žival pred puško. Lov z vabili navadno ne zahteva preveč telesnega napora in je zato priljubljen zlasti nam starejšim lovcem, ki se že popraskamo za ušesi, če ugledamo pred seboj močnejšo strmino ali meter širok jarek.

—s:

O srnjakovem rogovju.

Druga stopnja: Špičaki.

Kako pravilna je razdelitev v letne rogovne stopnje, vidimo tudi pri drugi stopnji, pri špičaku.

Kakor že omenjeno, imajo srnjaki v drugem letu navadno samo rogovna stebla z lahno naznačenimi odrastki. Čisti špičaki s stebli brez vsakih gub ali lahnih krivulj so zelo redki.

Prav zanimivo bi bilo prirediti posebno zbirko špičakov v poučne svrhe. Ako bi bilo poleg rogovja zbrano tudi zobovje, bi lahko razrešili zelo zanimivo in važno lovsko zadevščino.

Vzemimo, da bi imeli sto špičakov. Med temi bi bilo morda kakih 10 srnjačkov, 50 drugoletnikov, 20 takih od enega do osmega leta, ostalo pa rogovje samih starih, oslabljenih gospodov, s širokimi čeli in močno poapnjenimi čelničnimi šivi.

Razlika med mlajšimi in starejšimi špičaki je že na prvi pogled precej vidna. Rogovje najmlajših špičakov je navadno krajše in tanjše, brez rož in jagodic. Čelni nastavki pa so tanki, dolgi in nagnjeni. Rogovje enoletnih špičakov je nekoliko daljše in kaže manjše ali večje izbočenosti; naznačeni so odrastki. Tudi manjše rože se poznajo na stebli, navadno v obliki venca. Špičaki spačkov, ki niso posebno redki, so navadno zakrivljeni in vijugasti, večkrat prav kakor rogovje ovna. Starejše špičake, rogovje oslabelih srnjakov pa spoznamo po izredno kratkih, debelih čelnih nastavkih, na katerih čepe navadno kratka, a kljub precejšnjem obsegu roga vendar tanjša stebla kot so čelni nastavki sami. Pri srednje starih špičakih so rože navadno precej močno razvite in rogovje je močno jagodičasto. Pri zelo starih srnjakih so stebla manj jagodičasta, rože pa povešene, tako zvane strešne rože, ki so sploh značilne za starost srnjakov.

Velik del srnjakov drugoletnikov ima vilasto rogovje. Med te drugoletnike štejemo srnjake približno od dobe desetega meseca starosti, t. j. od februarja, ko jim doraste drugo rogovje, dotlej, dokler jim rogovje ne odpade, torej približno do konca oktobra. Taki vilarji so po večini nepravilni. Na enem stablu so špičaki brez odrastka, na drugem pa imajo sprednji očesni odrastek precej močno razvit. V mnogo slučajih pa se pozna tudi že drugi slabo razvit gornji odrastek, ki pa je še preslab, da bi se mogel nositec takega rogovja nazvati šesterak. Rože takega rogovja so zelo slabo razvite, včasi komaj vidne, ali pa zelo raztrgane, neenakomerne. Take vilarje prištevamo v skupino špičakov.

Imamo še druge vrste vilarjev s precej višjim rogovjem kakor so pri že omenjenih in s precej močnejšimi in daljšimi odganjki. Značilna za te vrste vilarje so tudi jačja stebla, popolnoma razvite rože in vidnejše brazde, kakor pri prejšnjih. Tako rogovje nosijo srnjaki navadno takrat, ko obhajajo tretjič svoj rojstni mesec, to je v dobi od 22 do 30 meseca starosti, ko ima večina njihovih bratov že rogovje šesteraka. Kakor rogovje špičaka, tako nosijo tudi rogovje vilarja večkrat prav stari srnjaki takrat, ko se je že nagnila njihova življenska pot in pojema okras njihove glave. Pri takih srnjakih je značilno, da so stebla tanjša kakor čelni nastavki in strešne rože.

Kakor vidimo, prav za prav ne obstoja posebna stopnja vilarjev. Prve mlajše bi prištevali k skupini špičakov, druge in tretje pa k šesterakom.

Tretja stopnja: Šesteraki.

Ta skupina je najbolj obsežna in prav za prav edina, ki bi jo morali lovci upoštevati kot lovsko trofejo, seveda vštevši vanjo tudi še starejše špičake in starejše vilarje, kakor tudi razne spačke ali zakrnjence. Srnjaka smatramo prav za prav šele takrat zrelega za odstrel, kadar mu diči čelo steblo z dvema odrastkoma. Seveda bo tudi te pravi lovec razdelil v zrelejše, ki so že vsaj precej zadostili svoji življenski dolžnosti in pa tiste, ki naj še poskrbe za lep, zdrav naraščaj.

Rogovje šesteraka doraste srnjaku navadno v tretji pomladi, gotovo pa v četrti; to se zgodi pri količkaj ugodnih razmerah, pri zdravih srnjakih. Kakor pa že omenjeno, se dogodi, da imajo tudi mlajši srnjaki rogovje šesteraka. Taki pojavi so seveda redki in morda ne posebno zaželjeni; je proti zakonu prirode. Ker pa je protiprirodno, se kaj rado maščuje prej ali slej.

Pri šesterakih imamo nebroj oblik. Lahko trdimo, da med tisoči in tisoči ne najdemo dveh enakih. Oblike so odvisne od kraja, od podedovanja, od križanja, zdravja, starosti, klimatičnih razmer, fizičnih in mehaničnih in še od nebroj drugih, včasi tako malenkostnih stvari, da nanje niti ne bi mislili. In baš to spada tudi med tiste važne faktorje, ki pravega lovca vzpodbujajo h gojitvi srnjadi in zbiranju lovskih trofej.

S šesterakom so prav za prav zaključene stopnje rogovja. Osmeraki, kakor sploh vsako rogovje z več kakor tremi odrastki spada med abnormalnosti in imajo lovci, kakor tudi prirodoslovci prav različna mnenja, kam naj take pojave prištevajo. Prevladuje mnenje, da bi prištevali zdrave srnjake z več kakor tremi odrastki, ako so telesno krepki in ne kažejo nikakih ab-

normalnih znakov, ter imajo kolikor toliko pravilno zrastlo rogovje, k šesterakom, s podvrsto po številu odrastkov. Pač tako, kakor vilarje z manj odrastki ali močnimi rožami in stebli prištevamo v višjo skupino, kakor jo imajo po odrastkih. Tako postopamo tudi pri nadštevilnih odrastkih. Kadar so nosilci takega rogovja tako ali tako pohabljeni, kar se pa dá že sklepati tudi iz rogovja, jih ne glede na odrastke uvrščajo med spačke ali zakrnjence.

Merodajen za uvrstitev rogovja z več kakor tremi odrastki je povod, zakaj se je rogovje razrastlo. Poleg vzrokov, navedenih pri raznih oblikah rogovja, igra veliko vlogo hrana, o čemer se lahko prepričamo pri udomačenih srnjakih, katere dobro krmimo z močnejšo hrano, kot jo imajo na razpolago srnjaki v prirodi. Udomačeni srnjaki nosijo večkrat rogovje s štirimi ali še več odrastki včasi še v letih, ko so njihovi starostni drugovi že omagali, si izrabili zobovje ter nosijo le še kratko oguljene konice.

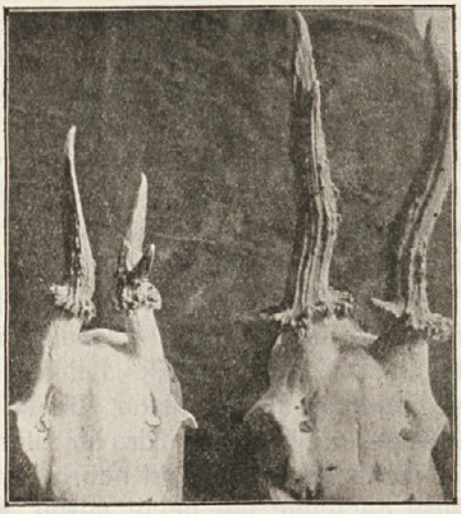

Špičak in slab vilar. Rogovje srednje starega in zelo starega srnjaka.

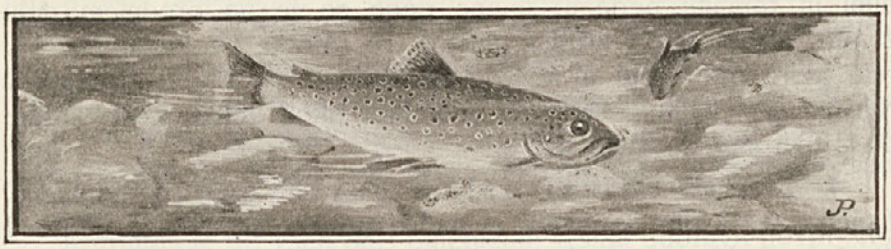

Dr. Avgust Munda:

Salmonidi Balkana.

To je naslov izredno zanimivega spisa dr. Stanka Karamana, ki ga je priobčil v »Glasniku skopskog naučnog društva« leta 1926. V tem spisu, ki je izšel v ponatisu v majhni knjižici, se bavi pisec zgolj z balkanskimi salmonidi, dočim je opisal v knjigi »Pisces Macedoniae«, ki je izšla leta 1924. v Splitu, vse vrste rib na Balkanu.

Postrvi so bile na Balkanu že v predglacialni dobi. Razvile so se v posebne vrste, ki žive skoro edinole[1] na jugoslovanskem Balkanu in so torej v pravem pomenu besede jugoslovanske postrvi. V naslednjem hočem radi zanimivosti kratko omeniti te vrste, kakor jih opisuje dr. Karaman v svojem spisu. Dr. Karaman svojih proučavanj še ni dovršil, radi tega v svojem spisku še ne našteva vseh postrvjih vrst na Balkanu. Vsega skupaj jih omenja 9, ki jih v naslednjem navajam; to so:

1. Trutta balcanica Karam., zimnica. (Ohridsko jezero.) To postrv je opisal dr. Karaman leta 1924. v svoji knjigi »Pisces Macedoniae« kot trutta dentex Heck.[2] Sedaj pa, ko jo je primerjal s postrvmi iz Krke in Cetine, po katerih je Heckel ustanovil to vrsto (trutta dentex), pravi, da ribi nista istovrstni.

2. Trutta genivittata Heck. & Kner., glavatica[3]. Ta riba živi v Neretvi, pri nas pa v Soči in Idrijci.

3. Trutta obtusirostris salonitana n. subsp. je zapadno-balkanska postrvja vrsta. Karakteristični znaki za to vrsto so top gobec, mesnate ustnice, majhna usta, majhni zobje in velike luske (100 do 105 na pobočnici). Boki so posuti s tem-

[1] Izven jugoslovanskega ozemlja žive le trutta fario, tr. macedonica in deloma tr. genivittata.

[2] Glej članek dr. Munde »Ohridska postrv« v Lovcu l. 1927. na strani 340., kjer je riba točno opisana.

[3] Glej opis ribe v knjigi dr. Munde »Ribe v slovenskih vodah«, str. 18.

nimi in rdečimi pegami; temne pege so le na prednjem delu života, približno do hrbtne plavuti. To ribo je Karaman našel v reki Jadru pri Splitu in v Krki pri Kninu; živi pa najbrž tudi v Neretvi in v Cetini. Drsti se spomladi okoli velike noči; zraste do 2 oziroma do 4 kg težka.

4. Trutta obtusirostris oxyrhynchus Steind. Tipično za to ribo je šilasti in mehki gobec. To ribo je ugotovil Karaman v Norinu, majhnem pritoku Neretve pri Metkoviću; živi pa očividno v vsej Neretvi; narod jo imenuje mehkousno; za perničarja je prvovrstna športna riba.

5. Trutta obtusirostris krkensis n. subsp., ugotovljena v Krki pri Kninu. Gobec te ribe je jako kratek in top, bolj top kakor pri ribi, opisani pod 3. Temeljna barva ribe je srebrnkasta, črne in rdeče pege so majhne in blede. Narod imenuje ribo »zlousta« radi čudne oblike ust. Drsti se pred veliko nočjo; zraste pa do 6 kg težka.

6. Trutta macedonica Karam., ugotovljena v Treski in v Kadini reki, živi pa najbrž tudi v vseh pritokih Vardarja. Život te ribe je vitkejši kakor pri potočnici (trutta fario L.), glava bolj šilaste oblike, povprečno število slepih črevesc 38·6. Ta postrv ima med našimi salmonidi najmanjše število slepih črevesc. Tudi po barvi se razlikuje od potočnice; hrbet je rumenkastorjave barve brez vsakih peg. Črnih ali jasnordečih peg ni, pač pa so pege rdečkastorjave barve, razsute ob straneh in na škržnem poklopcu, kjer so najjačje.

Karaman jo prišteva k predglacialnim vrstam. Našel je pri vseh ikrnicah početkom avgusta popolnoma zrele ikre; zato smatra verjetnim, da se drsti že oktobra.

7. Trutta fario L., potočna postrv, ki jo je našel Karaman v Radiki, pritoku Drima, v Krki in v Neretvi.

8. Trutta ohridana Steind., belvica[4], živi v Ohridskem jezeru; to je izrazito jezerska riba, ki živi v globinah. Telo je srebrnkasto, posuto z maloštevilnimi temnimi pegami, rdečkastih peg pa je prav malo. Oči so neprimerno velike (globočinska riba!), zobje zelo majhni (se hrani s planktonom). Ima majhno število slepih črevesc (39—49), zato izključuje Karaman sorodstvo s tr. obtusirostris; smatra jo pa za predglacialno vrsto, staro kakor Ohridsko jezero samo.

9. Kot deveto postrvjo vrsto navaja Karaman trutta adriatica Kolombatović. Kolombatović, najboljši ihtio-

[4] Glej opis te ribe v Lovcu 1927, stran 340.

log prošle generacije, je določil to vrsto po komadih, ki jih je dobil iz morja pri Vranjici, nedaleč od ustja majhne rečice Jadra, kjer živi tr. obtusirostris salonitana. Karaman dvomi, da je to neka morska vrsta postrvi, ki bi živela v Jadranskem morju; verjetnejše je, da je prišla ta riba v morje očividno iz ene izmed tamošnjih postrvjih rek. Da ima le črne pege, razlaga pisec z izpremenjenim življenjem v morju.

Karaman je pri vseh gori omenjenih vrstah ugotovil povprečno število slepih črevesc. To število sicer pri posameznih vrstah lososov ni stalno, je pa stalno v povprečnem številu. Karakteristično je veliko število slepih črevesc pri grupi trutta obtusirostris (71—72). Trutta macedonica in tr. fario imata najmanjše število slepih črevesc (38—40); to dokazuje sorodnost obeh vrst. Majhno število slepih črevesc ima tudi tr. ohridana; to zopet izključuje sorodnost z mehkousno (tr. obtusirostris). Glavatica (trutta genivittata Heck. & Kner.) ima 55 slepih črevesc, potočnica pa le 45; to že izključuje istovrstnost obeh rib.

Najzanimivejša postrvja vrsta na Balkanu je gotovo mehkousna (trutta obtusirostris[5]). To je izključno jugoslovanska postrvja vrsta, ki živi zgolj v dalmatinskih vodah (Neretva, Jadro, Krka, Zrmanja). Vse tri oblike trutta obtusirostris (omenjene gori pod 3., 4., 5.) smatra Karaman za »sovrste«, ne izključuje pa, da jih bo treba po točnejšem proučavanju opredeliti kot posebne vrste. Skupni znaki za vse tri vrste tr. obtusirostris so: mali, mesnati gobec, mala usta, nežno zobovje, veliko število slepih črevesc, velike luske in slednjič dejstvo, da so temne pege omejene na prednji del života. Značilno za te vrste je tudi, da ljubijo mirnejše vode, ne pa brzine in slapove kakor potočnica. Najvažnejša diferenciacija od drugih domačih postrvjih vrst pa je v tem, da se drsti spomladi; to smatra Karaman za dokaz, da mehkousna ni glacialna vrsta, nego da je bila že pred glaciacijo v Dalmaciji.

Zanimiva so piščeva izvajanja o razprostiranju in o doselitvi salmonidov na Balkan. O alpskih salmonidih pravi, da so prišli v alpske dežele z glaciacijo ali po glaciaciji, o balkanskih salmonidih pa trdi, da so bili na Balkanu že pred glaciacijo. Sulec in lipan sta se priselila v Evropo iz izloka in sicer tudi šele po glaciaciji. Tipično glacialna vrsta pa je naša potočna postrv; izmed vseh balkanskih postrvi je edina glacialna vrsta.

[5] Beseda »obtusirostris« znači »topousta«.

Skalni plezalec. To, po splošnem mnenju redko ptico, sem na svojih planinskih turah imel priliko nešteto-krat opazovati. Dne 7. septembra preteklega leta sem s tovarišem Modicem v novozapadlem snegu plezal po steni Hudega praska na Mrzlo goro. (Med turisti in deloma tudi lovci znači ime Hudi prask plezalno turico po prvem žlebu spodnjega dela Mrzle gore. Domačini pa z imenom Hudi prask označujejo ves spodnji del Mrzle gore.) Plezala sva brez težkoč; sneg je v osolnčeni steni naglo kopnel, vreme pa je bilo naravnost krasno. V daljavi so se blestele Alpe, zdelo se je, da je do Visokih Tur komaj — skok. Sedla sva. Od časa do časa je čez greben planil veter, da sva morala leči na tla. Naenkrat sva komaj pet metrov od naju ugledala dvoje ptic, ki sta se spreleteli čez greben; pomota ni bila mogoča, bila sta skalna plezalca. V vsakem popihu vetra sta se dvignila v zrak in se iznova spustila nazaj. Prej nisem nikoli videl plezalca v družbi. V južnem in jugovzhodnem ostenju Brane, ki je po mojih opazovanjih najbogatejše nahajališče skalnih plezalcev v Kamniških planinah, sem opazil, da se tod skalni plezalec ne nahaja više, kot do višine 2000 m; istotako sem našel skalnega plezalca prav pogosto v južnih stenah, v severnih pa z eno samo izjemo nobenega. Da štejejo turisti skalnega plezalca k redkim pticam, je vzrok najbrž dejstvo, ker vodijo zaznamovana planinska pota večinoma po prodiščih, pod stenami in po žlebovih brez izrazite skalne formacije. Turisti-plezalci, ki pa hodijo svoja pota po stenah, opazijo mnogokrat skalnega plezalca. Žal mi je bilo meseca julija preteklega leta, ko sem napravil kratko turo po zapadni steni Planjave, da nisem mogel splezati ob ozki poči, kamor sem videl izginiti skalnega plezalca. Domneval sem, da gnezdi v njej, ker je na moje škrabljanje s cepinom sicer izletel, pa se zopet vrnil v razpoko. Hrano je iskal v moji neposredni bližini. Prhutal je ob skali navzgor, padel niže in se iznova pognal nazaj. Le planine s svojimi stenami, kjer omahne zločesto hotenje, ki ni iz srca porojeno, varujejo skalnega plezalca pred človeško objestnostjo.

Zima, posebno pa globok sipek sneg, ki v planinah razen prevesnih sten pokrije vso naravo, prižene včasi skalnega plezalca popolnoma v dolino. Leta 1924. sem videl skalnega plezalca v spodnjem delu zapadnega pobočja Grmade pri Šmarni gori, ki je strmo in skalnato in spominja na gorske predele ob drevesni meji. Ta milje je posebno med turisti poznan pod imenom Turnec, dasi se doslovno imenuje tako le visoka stolpasta peč. Turnec že od nekdaj, od časa do časa posečan. Solnčnega dne, snega ni bilo skoraj nič, le tu in tam je ležala kaka krpa in ginila v solncu, sem se vrh Turnca razgledal po okolici. Razgled je bil silno lep. V daljavi je žarelo Triglavsko pogorje in vse preko Ratitovca in Jeterbenka se je razprla biserna modrina neba. Čul sem cvrčati neko ptico, vendar mi vzpričo lepote razsolnčene krajine ni vzbudila zanimanja. Naenkrat pa sem v nasprotni steni, od Turneca jo loči le nekaj metrov širok kuloar, ugledal skalnega plezalca; nemoteno sem ga opazoval par minut, nakar se je spreletel za rob. Naglo sem si obul plezalke in ga

skušal zalesti po travnati terasi. Ker nisem povzročal nikakega ropota, se mi je to posrečilo, v neposredno bližino mu pa nisem mogel. Ta eksemplar sem videl prvič in zadnjič, iskal sem ga naslednje dni v vsi dolgi steni, šele čez dolgo časa pa sem izvedel, da ga je ubil neznan streljač.

Že lansko poletje sem skušal najti gnezdo skalnega plezalca z godnimi mladiči; naselil bi jih pod Grmado, morda bi se ustalili; vsekakor bi bili varnejši pred nenasitno samogoltnostjo nedeljskih izletnikov, ki je uničila z velikim trudom vzgojeno floro naših gor na istem mestu. Pa je malo upanja; posebno, ker je sedaj dograjena že druga pot v tem terenu za številne izletnike. Boris Režek.

Zaščita kozorogov. Deželna vlada za Koroško (Avstrija) namerava zaščititi kozoroge, ki se nahajajo v Karavankah onstran Ljubelja. Na jugoslovanski strani, tostran Ljubelja, so kozorogi večinoma na posestvu bar. Friderika Borna, kojega oče jih je bil naselil. S posestva pa prehajajo v obmejna avstrijska lovišča, pa tudi v sosedna na naši strani. Pri nas so kozorogi zaščiteni z zakonom o varstvu redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali in rastlin in o varstvu špilj z dne 28. februarja 1922, Ur. lista štev. 377/115. Za ta naš zakon se je nedavno zanimala koroška dež. vlada in je upati, da bo kozorog to- in onstran državnih meja kmalu zadostno zaščiten. A. Š.

Razmere v naših loviščih. Razumevanje lovstva se kaže najbolje baš v poletnem času, ko love tisti, ki čutijo pravilno lovsko in jim ni samo za streljanje in za količino mesa, marveč za točno spoznavanje razmer v loviščih in uživanje prirodnih krasot. Velika je razlika med jesenskimi brakadami in poletnim zalazom. Marsikdo, ki hodi na brakade, tamkaj poseda in čaka, da priženejo žival psi ter nato kar tako približno pomeri in posmodi za njo s šibrami; noče nič slišati o zalazu. Seveda radi tega ne, ker je zalaz mnogo bolj naporen in je treba že v ranih urah iz postelje. Nadalje je treba pri streljanju s kroglo, ki je v neposredni zvezi z zalazom, točno pomeriti, za kar pa je treba zopet precej telesne in duševne spretnosti. Baš to so mikavosti zalaza, za pravega lovca, plačilo pa je lepa trofeja, ki nam še v poznih letih vzbuja spomine na lovske užitke. Seveda tistim, ki niso pravi lovci, čeprav nosijo zeleno obleko in lovski klobuk, to ni posebno mar. Njim bi trofeja vzbujala spomine kvečjemu na hudo trpljenje, ko so morali že v ranem jutru iz postelje in so bili prikrajšani pri večerni krokariji.

V splošnem smo opazili v zadnjih letih že precejšen napredek, kar bo pokazala prihodnja lovska razstava, ko bo razstavljenega neprimerno več lepega rogovja, kakor ga je bilo pri zadnjih razstavah. Ali, kakor izgleda letos baš po zadnjih izdražitvah lovišč, bomo šli v prihodnji dobi najbrž več nazaj, kakor smo dosedaj napredovali. Kakor se čuje, so se mnogih, s trudom in vztrajnim delom urejenih lovišč polakomnili ljudje, ki ne vedo o lovu nič drugega, kakor da se tamkaj strelja. Koliko se pa odstreli in s čim se strelja, vse to jim je deveta briga. Saj tudi zakon tega ne predvideva. Svoječasno se je mnogo govorilo, da morajo biti lovske družbe omejene na gotovo število članov, sorazmerno s površino lova. Kolikor nam je dosedaj znano, se tega malokdo drži. Ni mi znano, da bi bila lovska pogodba razveljavljena, kljub temu, da vrabci čivkajo po strehah, da je v raznih loviščih prijavljenih po kakih pet zakupnikov, plačujočih, odnosno soudeleženih je pa po dvajset. O enem letos izdraženem lovišču pravijo, da ima celo 56 članov. Merodajni faktorji se izgovarjajo, da nimajo za to dokazov. To je pač jalov izgovor. Ako se pride drugim nerednostim na sled, zakaj pa bi se tem ne prišlo. Orožništvo bi imelo pri tem kaj hvaležen posel, in sicer ne morda samo v dobrobit

lovstva, ki si kaj takega skoraj ne upa zahtevati pri današnjih nazorih, ko se smatra lovski sport kot skoraj nekaj smešnega in zastarelega, pač pa v interesu občin in splošnega gospodarstva. Ni vseeno, koliko je zakupnikov lovišča in kako ga oskrbujejo odnosno izkoriščajo. Marsikatera občina prejema visoke vsote kot lovsko najemnino. Občine naj se zavedajo, da tisto, dandanes pri nas splošno razširjeno mnenje, da strastni lovci plačajo vsako vsoto za lovišče, četudi prazno, ne bo držalo. Kaj rado se dogodi, da nekdo prej zbit občinski lov uredi, pri prihodnji dražbi pa se zbere navadno ogromno reflektantov, tako da plača vsakdo po kakih 100 Din letno in nato vse lovišče temeljito iztrebijo. Tolažijo se, saj bo žival prišla iz sosednjih lovišč, odnosno, ko bomo vse zbili, bomo pa lovišče oddali drugim. Dolžnost višjih instanc je, da tako škodo preprečijo. Pa tudi S. L. D. naj bi tu poseglo vmes in skušalo doseči zboljšanje takih razmer.

Nimamo nič proti domačim zakupnikom in gotovo moramo želeti, da se lovstvo pri nas širi, ker je gotovo koristno za naše podeželane, ki imajo priliko pravilneje loviti in mnogo bolj gojiti kakor oddaljeni meščani. Ali da bi tako delali kakor ponekod, ko s kravjimi zvonci preganjajo divjad iz mej lovišč dobrih sosedov in streljajo kar od kraja že sredi poletja, to vendar ne gre. Taki, tako zvani lovci pa si tudi nič ne pustijo dopovedati in zanikajo v svoji lovski nevednosti stvari, ki jih je spoznalo in uveljavilo splošno svetovno lovstvo. Tako si na primer ne dajo dopovedati, da se srnjad strelja s kroglo in ne s šibrami, ki v največ slučajih divjad samo ranijo. Neki lovec iz ljubljanske okolice je rajši z brovningom šel na srnjaka, kakor pa z risanico. Menda zato, da pokaže, da ima nekaj, kar drugi lovci v teh krajih nimajo.

V istem kraju pa se je dogodil še drugi, za naše sedanje lovske razmere značilen primer. Nekateri lovci iz dotičnega kraja so uvideli pravilnost streljanja srnjadi s kroglo in si zaradi tega tudi nabavili take puške. Ali, ker je bilo najlažje in najceneje dobiti navadno, iz vojaške puške predelano manliherico, so lovci take uporabljali. Nekaj časa je bilo vse dobro in jim ni nihče tega zabranjeval, kljub temu, da je bilo to po vojni zabranjeno, največ zaradi neupravičene prilastitve vojaškega blaga, odnosno zaradi zlorabe. Šele sedaj, ko je omenjena prepoved omiljena, odnosno spremenjena in so pri strelskih tekmah večinoma uporabljali predelane vojaške puške manliherice, pa se jim je dogodila neprilika. Eden izmed omenjenih lovcev je imel namreč smolo, da je z manliherico obstrelil srnjaka, katerega pa so kesneje našli. To je dalo tako zvanim lovskim učenjakom povod, da so trdili, da je bil srnjak obstreljen, ker je bil streljan s kroglo. To je prišlo na ušesa tudi tamošnjemu komandirju orožništva, ki je takoj pobral vsem lovcem manliherice in tako se bodo lovci povrnili tja, kjer so bili in srnjake zopet škropili in ranili s šibrami. Take so naše sedanje lovske razmere. Kaj nas čaka v bodoče? Gošar.

Upravno sodišče je na tožbo občine S. zoper odločbo velikega župana mariborske oblasti **glede podaljšanja zakupa občinskega lovišča S.** brez javnega naroka, katerega sta se stranki odrekli, na podstavi pribavljenih upravnih spisov in po vpogledu v pismene izjave toženega upravnega oblastva, t. j. velikega župana mariborske oblasti, ter soudeležene stranke **A. S.** v **S.** v nejavni seji razsodilo takole:

Tožbi se ugodi in izpodbijani upravni akt razveljavi zaradi nezakonitosti oziroma zaradi nedostatnega postopanja

Razlogi:

Dosedanji zakupnik občinskega lova S., A. S. iz S., je prosil za podaljšanje zakupnega odnošaja brez javne dražbe. Občinski odbor občine S. je dne.... 1927 v prisotnosti vseh svojih članov

enoglasno pritrdil predlogu lovskega zakupnika, po katerem bi dosedanji zakupnik po preteku zakupne dobe za nadaljnjih 6 let (oziroma 6 let in 10 mesecev) plačal namesto dosedanjih 2500 Din letno zakupnino 4000 Din. Sreski poglavar v ... je z odlokom od ..., št. ..., začasno odklonil rešitev te prošnje, ker se takrat še ni ugotovilo trajanje bodoče zakupne dobe in obseg občinskega lovišča in tudi še ni dospel čas za vlaganje takih prošenj. (§ 23. v zvezi s §§ 9., 10. in 11. štajer. lovskega zak.). Pritožbo A. S. in županstva občine zoper ta odlok sreskega poglavarja je veliki župan mariborske oblasti z odločbo od .... zavrnil. Z vlogo od.... sta županstvo v S. in A. S. vnovič prosila za podaljšanje lovskega zakupa pod zgoraj navedenimi pogoji. Dne... je občinski odbor v S. ob prisotnosti vseh občinskih odbornikov razen župana in prvega občinskega svetovalca pod predsedstvom drugega občinskega svetovalca enoglasno sklenil, da se prvotni sklep občinskega odbora od... razveljavi. O tem sklepu občinskega odbora je bil sreski poglavar obveščen dne .... Z odlokom od .... je sreski poglavar odklonil to prošnjo za izvendražbeno podaljšanje, ker je občinski odbor v S. v seji od.... preklical svoj prvotni predlog za podaljšanje zakupnega odnošaja brez javne dražbe in tudi župan ne bi smel podpisati ponovne prošnje za podaljšanje zakupnega odnošaja, ker je vedel, da je to zoper voljo občinskih odbornikov.

Zoper ta odlok sreskega poglavarja se je A. S. pritožil na velikega župana. Z odločbo od.... je veliki župan pritožbi ugodil, razveljavil izpodbijani odlok sreskega poglavarja in podaljšal v smislu sklepa občinskega odbora občine S. od.... obstoječi lovski zakupni odnošaj za prihodnjo zakupno dobo. Ta odločba se je županstvu občine S. vročila dne.... in je občinski odbor v S. dne.... v prisotnosti župana in obeh občinskih svetovalcev enoglasno sklenil, da se zoper odločbo velikega župana vloži tožba na upravno sodišče. V svoji dne.... in torej vsekakor v zakonitem roku vloženi tožbi navaja občina, da se v predhodnem upravnem postopanju niso upoštevali predpisi postopka in da toženo uprav. oblastvo v osporavanem upravnem aktu ni pravilno uporabilo zakona, kajti:

1. na dan, ko je veliki župan izdal osporavano odločbo, še ni bil določen obseg lovišča, zbog česar bi se z ozirom na določbe § 23. štaj. lovskega zakona lovski zakup še ne smel podaljšati in to tem manj, ker je veliki župan v svoji prejšnji odločbi od.... potrdil prvotni odlok sreskega poglavarja od.... tudi iz razloga, ker obseg lovišča še ni bil ugotovljen;

2. v danem primeru ni bilo sporazuma med občinskim odborom in dotedanjim zakupnikom, ker je po prvotni pravomočni odklonitvi podaljšanja lovskega zakupa s strani upravnih oblastev večina občinskih odbornikov zavzela drugo stališče, nego je bilo ono od dne ..., in je občinski odbor dne ... preklical županov podpis na prošnji od.....

Pri presoji tožnih točk je upravno sodišče nastopno preudarjalo:

1. Po § 23. štajerskega lovskega zakona sme sreski poglavar na sporazumno prošnjo občinskega odbora in dotedanjega lovskega zakupnika obstoječi zakupni odnošaj pod izvestnimi pogoji podaljšati dotedanjemu zakupniku. Iz tega jasno izvira, da je treba sporazumne prošnje, t. j. da obe stranki, namreč občina, zastopana po občinskem odboru, kakor tudi dotedanji lovski zakupnik prosita za podaljšanje pod pogoji, glede katerih sta se sporazumela.

Veliki župan trdi v svojem odgovoru na tožbo, da je dogovor med občinskim odborom in dosedanjim lovskim zakupnikom privatno pravnega značaja, a da sta na ta dogovor, ki je pogojen na potrdilo upravnega oblastva, obe stranki vezani do rešitve po pristojnem oblastvu. Na osnovi tega dogovora sta do-

sedanji lovski zakupnik in imenom občine župan sporazumno zaprosila za podaljšanje lova, a taka sporazumna prošnja se ne more enostransko umakniti, marveč le obojestransko in torej upravno oblastvo ne bi moglo upoštevati takega enostranskega umika. Če bi pa tudi to ne veljalo, bi imelo upravno oblastvo vsekakor pravico presoditi, kateri sklep je večjega javnega interesa.

Upravno sodišče ni moglo pritrditi tem izvajanjem. Po § 23. lovskega zakona je vsekakor treba, da tako občinski odbor, kakor dosedanji lovski zakupnik prosita za podaljšanje lovskega zakupa in da sta se obe stranki sporazumeli glede bistvenih zakupnih pogojev, da bi ena ali druga stranka ne smela pred oblastno dovolitvijo podaljšanja lovskega zakupnega odnošaja odstopiti od svoje prošnje, iz zakona ni razvidno, a seveda dotlej, dokler obe stranki vztrajata na svojih prošnjah, mora biti sporazum glede vsebine prošnje. Ni pa dvomiti, da morata obe stranki v času, ko upravno oblastvo podaljšanje dovoljuje, še vztrajati na svoji prošnji in ni zadostno, da bi le ena stranka vzdržala svojo zahtevo po podaljšanju lova. Upravno oblastvo ima poleg drugih v zakonu predpisanih pogojev v prvi vrsti ugotoviti ali takrat, ko ono rešuje spis, še hočeta obe stranki podaljšanje lova. Jasno izražena volja obeh strank v času rešitve prošnje za podaljšanje lova je merodajna in ako je občinski odbor svoje prvotno stališče izpremenil, potem ni več sporazumne prošnje za podaljšanje in torej ni moči več dovoljevati podaljšanje lova, ker ni pravne podlage za tako rešitev. Zlasti tudi nima upravno oblastvo presoditi, je li prvotni sklep občinskega odbora od .... ali oni od .... večjega javnega interesa. Z novim sklepom se stari sklep sicer ni ex tunc razveljavil, marveč občinski odbor le ni več nadalje vztrajal na svoji prošnji za podaljšanje lovskega zakupa brez javne dražbe, a pravne podlage za ugodno reštev ni več z umaknitvijo prošnje občinskega odbora. Z vprašanjem, ali je občina pri sklepanju v prošnji za podaljšanje lovskega zakupa, torej pri opravljanju javnopravnih občinskih poslov z ozirom na morebiten poseben dogovor privatnopravnega značaja z A. S. proti njemu vezana na ta dogovor in bi jo za primer enostranske umaknitve prošnje zadele kake odškodninske obveznosti, se pa upravna oblastva nimajo baviti, in mora njim zadostovati, da je ena izmed strank svojo prošnjo preklicala. Iz tega razloga je drugo tožno točko vsekakor smatrati za osnovano.

2. Z ozirom na izvajanja pod 1. upravnemu sodišču ni treba več ocenjevati pravilnosti prve tožne točke, vendar pa se mora upravno sodišče še ozirati na neka izvajanja toženega upravnega oblastva. V svojem odgovoru na tožbo, toženo oblastvo namreč navaja, da ni imelo nikakega povoda, da bi razsodilo predmetno zadevo iz drugih razlogov nego iz onih, ki jih vsebuje prvostopni odlok. Ta navedba pa ne drži. Kolikor je šlo zgolj za presojo vprašanja, ali je smel sreski poglavar zaradi izpremenjenega sklepa občinskega odbora zavrniti prošnjo, se je drugostopno toženo oblastvo pač moglo omejiti na ta razlog, a toženo upravno oblastvo se ni omejilo le na to vprašanje, marveč je poleg razveljavitve prvostopnega odloka tudi še podaljšalo lovski zakup. Zbog tega bi moralo drugostopno upravno oblastvo vsekakor pred izdajo zaprošenega dovolila ugotoviti, so li v s i v § 23. predpisani pogoji za podaljšanje lovskega zakupa že izpolnjeni. V tem oziru je bilo predhodno upravno postopanje tudi nedostatno.

Iz navedenih razlogov je moralo upravno sodišče tožbi ugoditi in je izpodbijani upravni akt razveljavilo zaradi nezakonitosti oziroma zaradi nedostatnega postopanja.

Medved v Karavankah. »Lovec« je poročal, da so sledili meseca marca medveda med planino Fevčo in Stegovnikom. Meseca junija so sledili in videli medveda v hribovju Srednjega vrha

nad Kranjsko goro. Umaknil se je bil v smeri proti Belci pod Kepo.

K članku »Pes, ki lovi ribe«. Na omenjeni članek, ki je bil obelodanjen v majski številki »Lovca«, sem dobil več odgovorov. Marsikdo se je čudil, da mi je bilo dosedaj neznano, da pes lovi ribe. No, potolažil me je pa v moji nevednosti pisec članka v zadnji številki »Lovca«, ki kljub mnogim preizkušnjam, ki jih je napravil, kakor piše, s svojimi zvestimi spremljevalci najrazličnejših pasem, tega ni vedel.

Tako mi je pripovedoval znani lovec in prijatelj prirode H., katerega ime je piscu na razpolago in mu verjamem brez nadaljnjega, kakor mu bodo tudi vsi lovci, ki ga poznajo, da je na lastne oči videl, ko je pes pritekel od vode in prinesel v gobcu živo ribo. Tudi v tem primeru je pes odnesel ribo v stran in je opazovalec mnenja, da jo je pes zaužil.

Nekdo mojih znancev mi je sporočil, da je podoben dogodljaj pripovedoval že pred leti gospodu P. G., ki ga je pa ta skoraj gotovo že pozabil.

No in koncem koncev, če pes ulovi ribo, zakaj bi je pa tudi ne použil. Pisec poudarja celo, da severne pse hranijo z ribami. Je že res, da psi navadno zametujejo tako hrano, ali izjeme se najdejo. Nekateri psi n. pr. ne jedo kosti perjadi, dočim drugim teknejo. Vem celo, da se je pes lotil močerada, ga grizel in je baje nato poginil. Da bi mrzlokrvnost rib odvračala psa, ne bo držalo.

Kako pa je pes ujel ribo, pa nisem omenil, ker tudi moj znanec tega ni videl. Najbrž jo je ujel na isti način kakor lisica, bližnja sorodnica psa, o kateri je znano, da je velika prijateljica rib. —s

Čudna lisica. Nekega dne, ranega jutra, sredi meseca decembra l. l., sem se peljal z vozom po cesti iz Sv. Jurija ob Ščavnici v Gornjo Radgono. Ko dospem do vasi Očeslavci, zapazim v daljavi po cesti se premikajočo rjavo žival, katero sem spoznal za lisico. Gostilničar-lovec Fekonja v Očeslavcih gre v bližnji svoj dom po puško, se skrije v jarek kraj ceste, tako da ga lisica ni mogla videti. Ko nekaj časa tam preži, se spusti lisica v tek prav proti Fekonji, čeravno bi ji nudil v bližini se nahajajoči gozd primernejše pribežališče. Ko pride bežeča lisica skoraj na streljaj čakajočemu lovcu, ga zapazi ter jo mahne namesto v prej omenjeni gozd naravnost v bližnjo vas, kjer se nam izgubi iz oči. To vse bi se mi ne zdelo še tako čudno, če bi ne bil — najbrž isto lisico — še istega dne zopet srečal.

Ko se vrnem proti večeru po opravkih v Gor. Radgoni v spremstvu par znancev po isti cesti v mraku domov, vidimo kakih 100 m pred konji zopet lisico, ko gre mirnim korakom preko ceste. Na cesti se za trenutek ustavi, sede in nas gleda. Po kratkem času se dvigne ter gre s počasnim korakom naprej, ne meneč se za nas.

Kakor sem pozneje izvedel, se je ta čudna lisica na mnogih krajih pokazala, prišla v neposredno bližino človeka in se ga lepo, mirno ognila. Tako n. pr. jo je videl sedem dni pozneje Matija Domajnko, gostilničar in lovski najemnik pri Sv. Juriju ob Ščavnici, ko je lisica šla kakih 70 korakov pred njim po bližnjici. Nasproti sta prišli dve ženski, katerih se je žival na kakih 40 korakov ognila.

Meseca januarja sem izvedel, da je bil v revirju I. Glaserja v Slatini Radencih ustreljen lisjak s čudnim obnašanjem. Cenjene lovce bi prosil, da podajo o tej čudni lisici svoje mnenje. — Vl. Kreft, Sv. Jurij ob Ščavnici.

Ornitološki observatorij v Ljubljani je dosegel takoj v drugem letu svojega delovanja lep in znamenit uspeh. Prijatelj Egger je ujel dne 28. junija 1928 na južnem obronku Sivčevega griča blizu tam, kjer se odcepi poljska pot, ki drži na barje proti Bistri, od okrajne ceste: Podpeč—Preserje—Borovnica, samca pisane penice (Sylvia nisoria Bchst.),

ki sva ga obročila dne 3. junija 1927 s št. 2 dober streljaj više na istem griču tako, da je nosil obroček na nogi 1 leto in 25 dni. Kje je letal med tem časom z obročkom, kdo bi nam mogel to razodeti?! Ta samec nam nepobitno izpričuje, da je ostal zvest svojemu ožjemu gnezdišču, kamor se je vrnil iz svojega prezimovališča po brezštevilnih nevarnostih in naporih na potovanju v prezimovališče, preden se je vrnil v domovino na kraj, kjer je gnezdil minulo leto. — Pomemben je pa ta vnovič ujeti samec pisane penice še v drugem oziru. Lani je že gnezdil na Šivčevem griču in je bil torej najmanj dve leti star, ker so male ptice že v drugem letu svoje starosti dorasle in plodilve zmožne, tedaj ima ta samec letos že vsaj tri leta. Navzlic doraslosti in precejšnji starosti pa ima na spodnjem telesu, namreč na prsih in trebuhu, samo ob straneh neznatne znake grahaste risbe. Nastane vprašanje: Kdaj dobe samci pisane penice na perju grahaste risbe? Starejši ornitološki pisatelji si menda tega vprašanja niso niti stavili, češ, da nanje ne morejo primerno odgovoriti. Zato so navajali splošno, da se odlikujejo samci grahaste penice, ki so leto dni stari, po grahasti barvni risbi. Šele zakonca dr. O. Heinroth in njegova soproga Magdalena, ki vzgajata iz jajca vsakovrstne ptice in opazujeta njih duševni in zunanji telesni razvoj, sta končno razrešila to vprašanje. Ugotovila sta pri tej priliki dvoje vrst po barvi očitno razločljivega mladostnega perja. Veliko perje se pri tem ni menjalo; šele februarja, ko je ptica že 7—8 mesecev stara in ko so naše selilke še v svojih prezimovališčih daleč od domovine, menja ptica vse perje, veliko in malo, in dobi grahasto starostno obleko (Verhandlungen des V. internationalen Ornithologenkongresses in Berlin 1910, str. 735; Vögel Mitteleuropas, I. zv., str. 89). Prijatelj Egger pa je imel v rokah tudi že starejše samce te vrste, ki so nalikovali na prvi pogled samicam, kar so seveda redke izjeme. — Kakor je povedano na str. 206 letošnjega »Lovca«, smo obročili lani 16 pisanih penic, in sicer 6 mladih in 10 odraslih ptic na Šivčevem griču in okoli postajice Preserje, zadnje dne 21. VI. 1927. Težko da bi dobili letos še katero teh ptic v roke, ker nas pisane penice kmalu zapuste in se odpravijo zgodaj v poletju na pot proti jugu. Po dosedanjih izkušnjah nas zapuščajo zadnje naše gnezdilke okoli velikega Šmarna; pisane penice, ki še bivajo po tem času po naših lokah in livadah, so severne gnezdilke na preletu proti jugu. Poleg pisane penice smo obročili izmed izrazitih gnezdilk še 10 fačelj (Sylvia communis Latham) in 17 rjavih srakoperov. Fačlje letajo, če so se vrnile v svoja gnezdišča, pod Gradišnico pri Cerknici; edini uspeh pričakujemo le še od rjavega srakopera, če nas ne bo tudi letos tako zgodaj zapustil kakor lani, ko ni bilo okoli malega Šmarna skoraj nobenega srakopera več pri nas. —b—

Zastrupljevanje rib v Gameljščici. Tovarna »Stora« z Zgornjih Gameljnih uporablja v svojem obratu klorovo apno. Klorovo apno je odvajala iz tovarne po lesenem žlebu čez potok Gameljščico v ponikovalnico na drugem bregu potoka. Iz tega žleba, ki je bil površno napravljen, je teklo klorovo apno čestokrat neposredno v potok in povzročilo umiranje postrvi. Niže žleba so našli zakupniki ribje vode to pomlad več poginulih postrvi. Ribarski okrajni odbor je napravil v stvari ovadbo na srcsko poglavarstvo za ljubljansko okolico. Dne 12. junija t. l. je bil stvarni ogled na licu mesta, pri katerem se je komisijonelno ugotovilo, da je tovarna napeljala medtem iz tovarne čez potok novo železno cev za odvajanje klorovega apna. Napravila se bo še ena ponikovalnica; obe ponikovalnici pa se bosta polnili izmenoma. Čim se napolni ena, se začne polniti druga, dočim medtem voda v prvi ponika. Ponikovalnici bosta situirani tako visoko, da normalno visoke vode njih vsebine ne bodo mogle izplakovati. Dno ponikovalnic se bo od časa do časa zrahljalo, da se usposobi za dobro ponikanje ob zopetni polnitvi. Napravili bodo v obeh jamah betonsko oklepno zidovje, in sicer tako visoko, da bo segalo vsaj 80 cm nad normalno stanje vodne gladine Gameljščice. Novo jamo bodo priključili na že obstoječo ponikovalnico in bodo priredili radi tega od obstoječe železne cevi kratek odcep z zasunkom.

Lastnik parcele, kjer se bo gradila nova ponikovalnica, g. Martin Peterlin, posestnik iz Zg. Gameljnov št. 2, je prepustil rade volje potreben svet za gradnjo nove ponikovalnice. Tamošnje prebivalstvo je namreč interesirano na tem, da se ohrani Gameljščica čista, ker jo uporabljajo tudi za pitno vodo.

Ravnatelj tvornice je izjavil, da pristane na gori navedene zahteve, nakar je podal zastopnik Ribarskega odbora, dr. Avgust Munda, izjavo, da je s tem željam Rib. odbora ustreženo.

Kako so razviti posamezni čuti rib? Ščuke najdejo hrano z očesom; oslepele ščuke si iščejo hrano s pomočjo pobočnice (pretresljaji vode). Vonj, okus in tip služijo ščuki kot kontrolni organi, ko je zagrabila plen, da ga preizkusi.

Ostriž išče hrano z očesom, z vonjem, s pobočnico in z okusom.

Pri postrveh sta vonj in okus dobro razvita.

Klen najde hrano tudi, če je slep, ker ima dobro razvit okus.

Tudi za druge ciprinide (krapovce) je okus vodilni organ pri iskanju hrane.

Somič (amiurus) išče hrano le z okusom; sedež okusa je na ustnicah in na tipalnicah; vonj pri tem le alarmira; oči in pobočnica pri iskanju hrane niso upoštevane.

Jegulja reagira točno na pretresljaje (pobočnica) in tudi na vonj.

Pri menku so vonj, okus in pobočnica enako dobro razviti.

(Neud. Fischereizeitung.)

Spanje rib. Da se pojasni vprašanje, ali ribe spijo, so napravili poizkuse z umetnim uspavanjem rib. Dali so v

bazen, kjer so bile ribe, nekaj veronala, ki vpliva uspavalno. Ribe so prenehale plavati, dihanje je polagoma pojemalo, hrbtna plavut se je polegla na hrbet, ostale plavuti so se še jedva gibale. Sčasoma so izgubile ribe ravnotežje in so plavale postrani. Posamezne ribe so se jele upirati s prsnima plavutama ob tla in so se postavile v kotu 30 do 45 stopinj proti dnu bazena. Reakcija na vnanje vplive se je pri uspavanih ribah povsem zmanjšala: niso se premaknile, ako se jim je stavila steklena paličica pred oči, tudi dotikljaji s palico jih niso več vznemirjali. »Der Sportfischer«.

Valjenje postrvjih iker v produ. V Združenih državah ameriških so začeli v zadnjem času valiti postrvje ikre v prodcu v prostih vodah. Ukaljene ikre dajo na primernih prostorih v jamice in jih prepuste prirodi. S tem načinom valjenja so dosegli ugodne uspehe. Poizkuse so delali v nacijonalnem parku v Yellowstonu; dognali so, da se je precejšen del vloženih iker izvalil. Našli so na dotičnih prostorih ikrine lupine in ribji zarod, ki se mu je poznalo, da je jedva izlezel iz iker.

»Der Sportfischer«.

Ostriž. Ostriž je zelo požrešna riba. Često se zgodi ribiču, ki lovi ostriže, da ima s seboj premalo glist. Gliste lahko nadomeščamo z rdečo volno, ki jo navežemo na trnek. Volna, ki jo privežemo na trnek, naj meri približno 10 cm, in naj visi od trnka stran. Če vlečemo to vado po vodi, jo smatra ostriž očividno za glisto in se vanjo zagrize. »Angelsport«.

Plavljenje lesa in ribarstvo. Ribarski upravičenci se pritožujejo, da se dela ribarstvu škoda s plavljenjem lesa.

S plavljenjem se ribe stalno vznemirjajo, tako da se često sploh izselijo iz voda, po katerih se plavi les. Često se ribe vsled plavljenja poškodujejo ali pa usmrte.

Največ škode se povzroča s plavljenjem v nizki vodi; takrat obleže hlodi na klečeh in pustošijo najboljše ribje prostore. Kleči so drstišča plemenitih rib, osobito za postrvi. Hlodi butajo ob kamenje, pod kamenjem pa živi ribji zarod v najnežnejši mladosti, ki se pomandra. Gospod Černe z Bleda, znan in izkušen ribič, pravi, da je točno opazoval upostošenje Bohinjske Save od časa, odkar plavijo les. Dr. M.

Postrv z dlako! V aprilski številki dunajskega »Interessantes Blatt« čitamo natančen opis postrvi daljnega severa, ki nosi pravilen zimski plašč. Tako ribo je izsledil raziskovalec James Kicken, ki se je pred kratkim vrnil s triletne ekspedicije po Grenlandiji. Dlakasta postrv živi v jezerih Grenlandije; kožuh nosi za časa najhujšega mraza. List prinaša sliko te postrvi, ki ima znanstveno ime »Salmo lacustris crinalis«.

Tako »Interessantes Blatt«. Ni treba omenjati, da je list potegnil svoje bralce z dobro aprilsko šalo.

Podzakupi — kršenje predpisov. Oddajo revirja v podzakup je treba prijaviti po § 18. rib. zak. sreskemu poglavarstvu. V podzakup se sme oddati le ves ribarski okraj in le za vso še preostalo zakupno dobo. Kršenje teh določb stavlja zakon pod sankcijo § 16., ki pravi, da sme sresko poglavarstvo odvzeti zakupniku (podzakupniku) revir, ako pravilno ne upravlja ribje vode ali ako krši določila zakupnih pogojev.

Z zadoščenjem moramo pozdravljati odlok nekega sreskega poglavarstva, ki je v tem pogledu proti kršitelju zakona odločno nastopilo.

Radi svarilnega zgleda objavljamo dotični odlok, ki se glasi:

Sreski poglavar v ...., dne 8. junija 1928.

Št. 5249.

Prejmi g. . . . . .

v . . . . . .

Uradoma sem ugotovil, da ste oddali ribolov v Krki, okraj št. ... v podzakup gospodu . . . . ., ne da bi bili to naznanili sreskemu poglavarju. Podzakup-

nik je oddal del tega okraja, in sicer od . . . . do . . . . v podzakup gospodu . . . . ., za ostali del pa je izdal 41 ribolovnih kart.

S tem ste kršili določila § 18. rib. zak. in določbe točke 3. zakupnih pogojev.

Na podlagi § 16. cit. zak. razveljavljam zakup predmetnega ribarskega okraja ter tuuradni odlok z dne 7. julija 1926, št. 6866, ki se tiče odobritve zakupa.

Po pravomočnosti tega odloka bom oddal na Vaše stroške in na Vašo nevarnost predmetni ribolov na javni dražbi drugemu v zakup.

Proti temu odloku je dopusten priziv tekom 14 dni potem sreskega poglavarja na velikega župana.

Sreski poglavar:
Podpis.
Dr. M.

Dražba ribolova. Na podlagi § 15. zakona z dne 18. 8. 1888, dež. zak. št. 16 ex 1890, se bo oddal v zakup na javni dražbi za dobo od 1. septembra 1928 do 30. junija 1936 ribolovni zakupni okraj št. 87 — Cerklje, t. j. Krka od Rajarjevega, tako zvanega grajskega mlina pod Brodom pri Sv. Križu do Dvornikovega jeza v Krški vasi z vsemi dotoki in mlakami v vsej razsežnosti reke.

Dražba bo pri sreskem poglavarju v Krškem v četrtek dne 9. avgusta t. l. ob 9 dopoldne.

Dražbeni pogoji se lahko vpogledajo do dneva dražbe med uradnimi urami pri sreskem poglavarju v Krškem ter pri vseh občinskih uradih. Izklicna cena bo 500 Din.

Ako bi manjkalo takih ponudnikov, se bo oddal ribolov pod izklicno ceno.

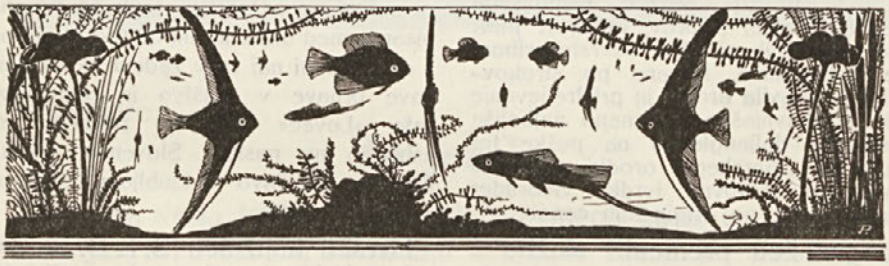

Klub akvaristov v Ljubljani. Dne 8. junija 1928 je bil ustanovni občni zbor Kluba akvaristov v Ljubljani. V restavraciji Hervoja Tomca na glavnem kolodvoru v Ljubljani se je zbralo 14 akvaristov, med temi tri dame, ki so vzeli na znanje poročilo pripravljalnega odbora, da je vlada odobrila društvena pravila. V pripravljalnem odboru so bili Izidor Seršen, uradnik drž. železnice, Julij Hočevar, knjigovodja dramskega gledališča, in Rado Jeločnik, uradnik drž. železnice, vsi v Ljubljani. Prečitala so se društvena pravila, nakar je pristopilo h klubu vseh navzočih 14 članov; število članov se bo v kratkem zvišalo na preko 40. Toliko je namreč za sedaj prijavljenih akvaristov v Ljubljani in v drugih slovenskih krajih. Članarina se je določila z zneskom 120 Din na leto. Pri volitvi odbora so bili izvoljeni: za predsednika Izidor Seršen, za podpredsednika dr. Šerko, vseučiliški profesor, za tajnika Julij Hočevar, za blagajnika Rado Jeločnik, za preglednika pa dr. Alojzij Praunseis, zobni zdravnik, in Hervoj Tomc, restavrater, vsi v Ljubljani.

Načeloma je bil sprejet predlog, da se ustanovi v Ljubljani društveni akvarij v eni izmed ljubljanskih vrtnarij, sporazumno z društvom Zoo. Klub bo dal društvu Zoo na razpolago več akvarijev svojih društvenikov za jesensko razstavo, ki se bo priredila na prostoru ljubljanskega velesejma. Priredile se bodo tudi znanstvene ekskurzije radi proučavanja domače favne.

Mali oglasi.

Rabljeno orožje prevzema v komisijsko prodajo in posreduje najboljšo prodajo puškar **F. K. KAISER, Ljubljana.** Po ugodni ceni ima sedaj v komisijski prodaji sledeče puške:

Trocevka, kal. 16×16/9·3, bakreni plašč, 2000 Din; risanka, enocevka, kal. 11 mm, za prašiče, 500 Din; risanka, enocevka, kal. 9·3, bakreni plašč, 700 Din; risanka, enocevka, kal. 8, z rezervno cevjo 6·5, 1200 Din; risanka, kal 8, 500 Din; risanka, Mauser, kal. 8, 1200 Din; samica, kal. 28, 450 Din; samica, kal. 28, 300 Din; dvocevka, kal. 28, 600 Din; dvocevka, kal. 28, 700 Din; 4 dvocevke, kal. 16, od 600 do 800 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/9·3, bakreni plašč z daljnogledom, 2000 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/11, za prašiče, 900 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/28, za prašiče, 600 Din; avtomat-puška, kal. 12, 1200 Din; Schönauer puška, kal. 6·5, z daljnogledom, 2000 Din; Schönauer-puška, kal. 9·5, 1750 Din; skoraj nova Neuber repetirka z daljnogledom, kal. 6·5, 2500 Din.

Zaloga novega orožja, najboljšega streliva, lovskih priprav, Flaubert pušk in avtomatičnih pištol. Prvovrstne **ribarske potrebščine,** izbrane po strokovnjaku. **Popravila orožja** in pristreljevanje pušk strokovnjaško. Priznano najboljše **montiranje daljnogledov** na puške ter popravila ribarskega orodja. Glavno zastopstvo svetovne tvrdke Gebrüder Merkel, Suhl, po originalnih cenah.

Logar želi premeniti službo z gorskega revirja v nižinskega, tako da ne bo stanovanje nad 500 m morske višine, revir je lahko višji. Ima dobro izpričevalo gozd. tečaja v Kostanjevici na Dolenjskem in večletno prakso. Tudi v vzgoji divjačine in v zatiranju roparic je izurjen. Nastop po dogovoru. Naslov pri uredniku »Lovca«.

Risanica, 12 in 16 mm, za 1430 Din naprodaj. Kvaliteta prav dobra. Naslov v upravi.

Poklicni lovec in gozdar, z izpitom, oženjen, z večletno prakso, želi premeniti mesto, najrajši bi prišel na kako veleposestvo. Izvežban v gozdarskem poslu, nizkem in visokem lovu, trezen in zanesljiv. Ponudbe uredništvu »Lovca«.

Od 15. avgusta dalje bom oddajal mladiče jazbečarje brake, 4 pse, 1 psico. Cena za komad 300 Din, postavljenega na postajo Ortnek. — Fr. Andolček, Vel. Poljane, pošta Ortnek.

Lovec išče službo. Star 22 let, vojaščine prost, samski, dve leti prakse, 4 razr. osnovne šole, zna slovensko, hrvatsko in nemško. Ponudbe na uredništvo »Lovca«.

★

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med urad. urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustmeno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19.

Lovska knjižnica S. L. D. se nahaja v Ljubljani, v Komenskega ulici 19, v pritličju. Knjižnica je odprta in članom na razpolago vsak torek in petek (razen ob praznikih) od 18. do 20 ure.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

F. Šentjurc:

Za jerebi.

Dolga vrsta let je že pretekla od onega časa, ko so me za »metrgo« pri Rošu na Hrastniku uvajali v razne skrivnosti lova. Dobival sem nasvetov in naukov v obilici. Tako mi je stari g. Roš, moj birmanski boter, z vso resnostjo nasvetoval, da moram obrniti puško vedno tako, da bodo cevi pri streljanju obrnjene od mene, me učil, da pride najprvo zajec in potem šele pes in druge take, za začetnika koristne stvari. Bog mu daj dobro v večnih loviščih! Začetnike je znal »vleči«, a bil je dober lovec in dober človek.

Že od vsega začetka me je najbolj zanimal lov na jereba. Jereb pa ne pride sam, treba ga je znati priklicati! Zopet je bila »metrga« moja prva učilnica, moj elementarni razred, moji učitelji pa Lojze, Miloš in Francelj.

Prvega že tudi krije hladna ruša. Spominjal se ga bom vedno, bil je »fejst fant« in strasten lovec. Miloš in Francelj pa še sedaj z večjim ali manjšim uspehom strašita, gojita in lovita divjačino po hribih od Celja do Hrastnika.

Prvo, na kar so me moji učitelji opozorili, je bilo to, da morajo biti pri tem pouku »žnabli« vedno mokri, kajti drugače

piščalka sploh ne poje. Zamočili smo torej »žnable« in jih potem močili ves čas pouka, zraven pa fulili in fulili, da nam je stari gospod, ki je hodil s pipo v ustih po sobi gori in doli, nas poslušal in nam »mladim« semtertja dal kak nauk, večkrat rekel: »Pobje, zdaj pa je dosti, če hočete še naprej piskati, pojte ven pod lipo!«

Prišel je čas, da pokažem svojo umetnost v klicanju tudi zunaj v gozdu. Šel sem z Lojzom. Žvižgal je on in žvižgal sem jaz, streljal je on in streljal — nisem jaz. Zakaj —, to razume vsak, ki je kot začetnik pričel klicati jerebe s starim, izkušenim jerebarjem. Seveda moram resnici na ljubo reči, da se je Lojze res trudil, da bi prišel tudi jaz do jereba, ali človek je od začetka pač neroden in gleda navadno tja, kjer jereba ni.

A peklo me je! Nekega lepega jutra vstanem in ne da bi komu kaj črhnil, jo mahnem v Marijo Reko, kjer smo tedaj imeli svoje društveno lovišče.

Po nekoliko brezuspešnih poizkusih sedem ob kolovozu za grm in zakličem. Na levo od mene v jarku značilen brrr... in takoj na to klic. Zakličem še enkrat. Zopet brrr... in po kolovozu proti meni pridrvi »moj prvi«. Vidim ga še danes, akoravno jih imam v teku let že mnogo ducatov na vesti, kako je po strelu strepetal sredi pota, vidim še danes vsako drevo in grm ob tistem kolovozu in vsak kamen na kolovozu.

Od tega dne sem postal jerebar z dušo in telesom in moj najljubši lov, moj najlepši užitek je lov na jereba.

Redko sicer so bili sejani jerebi po krajih, kjer sem služboval pred vojno, toda žvižgal sem in žvižgal od septembra notri do novembra in sem mnogokrat bil vesel, če sem le slišal brrr... ali ciu-ci-ce-ri-cui.

Življenje me je po vojni zaneslo v kraj, ki je pravi dorado za jerebe, v Mislinjsko dolino. Tu lovim sedaj že sedem let in z vsakim letom mi je ta lov ljubši, vsako leto težje pričakujem jerebje sezone.

Ni ta lov za »rekordavzarje«. Kličem že skoraj dvajset let, a največ, kar sem dobil eno dopoldne, so bili štirje jerebi, in to le dvakrat ali trikrat. Miloš jih je prinesel enkrat na Hrastniku eno dopoldne pet. Kako je to napravil, še sedaj ne vem, kajti lovišča okoli Hrastnika niso bila ravno prav bogata na jerebih. Imel je pač izredno srečo. Sem pa precej skeptik napram raznim lovcem, ki trdijo, da so jih en dan dobili po deset, dvanajst, ali kakor je lansko leto zatrjeval neki gozdar s Koroške, celo šestnajst. Ta števila pripisujem pač bujni domišljiji in lovski latinščini.

Res je pri jerebih mnogo odvisno od sreče, a še več bi skoraj rekel, je odvisno od tega, kako jerebar pozna lovišče. Tudi dober jerebar bo navadno prvič v tujem lovišču imel slabe uspehe, kajti preveč časa se izgubi z iskanjem prostorov. Človek blodi po gozdu sem in tja, se jezi, da ni nobenega prostora za klicanje, gre pa mimo najlepših prostorov. Kakor rad sicer sprejmem vsako vabilo na tuj lov, pri lovu na jereba se najboljše počutim v domačih loviščih, kjer poznam vsak jarek, vsako jaso in vsak kolovoz. Vem popolnoma natančno, kje moram hoditi previdno in kje lahko stopim brezskrbno. Seveda se včasi dogodi, da tudi na kraju, kjer bi najmanj pričakoval, prepodim jereba, toda to ni nič hudega. Nasprotno! Zopet imam prostor za klicanje več.

Najljubši prostori so mi globoki, zaraščeni, senčni jarki sredi gozdov. V loviščih, kjer so jerebi, ne bom v takem jarku skoraj nikdar klical, ne da bi ga vsaj ne slišal. Dobil sem pa jereba tudi že na redko obraščenih, solnčnih bregovih, kjer je pripekalo solnce, da je smola curkoma tekla od borovcev, zlasti, ako je bilo tam mnogo borovnic ali brusnic. Kadar iščem prostorov za klicanje, vedno namreč pazim tudi na to, kako je na posameznih krajih jerebu miza pogrnjena. Prav rad se drži tudi v bližni bezgovih grmov, dokler je na njih še sad. O tem je mnogo znal povedati rajni Zadražnik iz Hrastnika, ki je večer za večerom presedel v bližini bezgovih grmov.

Ljubi jereb sicer samoto, a pride tudi prav blizu človeških bivališč. Komaj petdeset korakov od hrastniške šole, torej sredi industrijskega kraja, se je vsak večer oglasil jereb, ako je le kdo izmed nas, ki smo sedeli na šolskem vrtu, zaklical. Na Proglu in v Radušah dobim skoraj vsako leto jereba na prostorih, ki niso niti petdeset korakov oddaljeni od kmečkih bajt.

A ni se mi lov na jereba omilil le zaradi jereba samega. Priljubil se mi je tudi zaradi narave same, zaradi gozda in njegovih prebivalcev, ki jih jerebar najlaže občuduje v polni prostosti.

Lep je gozd, lepa je narava pomladi, in vsako leto me z nevzdržno silo vleče ven na »velikega« in na ruševca. Miče me njih »petje«, a miče me tudi narava, ki se prebuja pod toplim dihom pomladi. Toda še mnogo večji čar ima narava za me v jeseni, ko zažari gozd v vseh prelestnih jesenskih barvah. Ko začno bukve rumeneti, ko se spremene breze v curke tekočega zlata, ko postanejo javorjevi listi prave slikarske palete, me ne vzdrži več doma, postanem pravi »gozdni mož«, kot pravi moja žena.

S puško na rami in s piščalko v gumbnici premerim hribe in doline, jarke in strmine. Kličem tu, kličem tam, poberem jereba tu, odfrči mi jereb tam, a ves pohod — sam užitek.

Zabavam se z jerebi, zabavam se pa tudi, ko opazujem drugo živalstvo. Od mravlje, ki se trudi okoli mojih nog s težkim bremenom in miške, ki me radovedno opazuje izpod bukovega listja do srnjaka, ki s preplašenim m-böh odskoči v goščavo, ko je spoznal, da je tisti čudni stvor tam za debelo bukvo njegov najopasnejši sovražnik. Koliko zabave nudijo razne ptice, ki popolnoma brezskrbno preletavajo v največji bližini in koliko zabave nudijo veverice, te opice naših gozdov!

Kolik užitek je pa zopet, ako klic privabi starega lisjaka, krvoločno kuno ali nenasitnega skobca ter jim strel konča grešno življenje. Vedno imam potem zadoščenje, da sem toliko in toliko jerebom in zajčkom rešil življenje in koristil lovu.

Seveda največ zabave mi nudi klicanje samo, oziroma dialog med jerebom in med menoj. Že tisti prvi brrr... ali prvi ciu-ci-ce-ri-ciu prešine človeka kot električna iskra, in potem se z vsakim klicem, z vsakim preletom napetost stopnjuje, dokler končno ne izpregovori puška ali dokler jereb s preplašenim vit-vit-vit-vit in glasnim brrr..., ne odjadra v varno zavetje.

Pač ni jerebarja, ki bi se v takem slučaju ne zjezil. Tisti vit-vit pomeni, da sta za tisti dan ali pa tudi za vso sezono opravila; jereb je spoznal prevaro.

Karakterističen je šum, s katerim jereb preleti. Večkrat se ga sliši dalje kot klic. Poznam jerebarje, ki trdijo, da jereb sploh drugače ne more leteti kot s tem značilnim brrr... Jaz bi pa vendar tale brrr... bolj smatral kot nekak klic ali opozorilo, kajti prav pogosto se mi je že pripetilo, da je jereb odletel popolnoma neslišno in to zlasti, ako je preletel z drevesa na tla. Kolikokrat sem kot zamaknjen gledal na drevo, kamor se je vsedel jereb po preletu, a on je v tem prav mirno prikorakal od popolnoma druge strani.

Dogodilo se mi je tudi, bilo je to prvič v »Farovškem grabnu« pri Šmartnu, da je popolnoma tiho priletel že na prvi klic. Opazil sem ga le, ker je letel od nasprotnega brega naravnost proti meni ter se vsedel na smreko za menoj. Na veji se je nervozno stresal in se oglašal z glasom, ki sem ga večkrat slišal pri starih jerebih, šuuuui-ui. Ta glas me nehote nekoliko spominja na ruševca. Sedel sem tako nerodno, da se mi ni bilo mogoče popolnoma obrniti in sem mogel streljati samo z desno roko. Bil je star gospod z izredno velikim črnim podbradkom.

Tako tiho mi jih je pozneje priletelo še več. Nad Starim trgom bi se mi bil eden skoraj zaletel v glavo. Okrenil se je komaj ped pred čelom, tako, da so se peruti dotaknile klobuka. Vsedel se je na smreko levo od mene, odkoder ga je zbil strel.

Vedno sem zadovoljen, ako se jereb vsede na drevo. V splošnem sem namreč opazil, da se ga na drevesu, ako se ga seveda takoj opazi in je človek nagel, mnogo lažje dobi, kot na tleh. Ko po preletu sede na drevo, je navadno par trenutkov popolnoma sam s seboj zaposlen in šele potem začne obračati glavico na vse strani. Ako pa pride po tleh z značilnim pli-pli-pli, pli-pli-pli, ali pa tudi tiho, je mnogo bolj oprezen, oziroma opazuje mnogo ostreje. Tam sme puška k licu le, ako je za kakšnim deblom ali štorom.

Vsako leto imam par »lanskih« jerebov, ki so mi jo iz enega ali drugega vzroka v prejšnji sezoni upihali. Imel sem že starce, ki so mi kljubovali dve leti, a naposled sem jih le dobil. Seveda mi bo marsikdo rekel, in mi je tudi že rekel: »Ta je pa bosa, kako pa spoznaš, da je isti?« Toda, kdor se več let ukvarja s tem lovom, mi bo pritrdil, da je posameznega jereba prav lahko mogoče spoznati po klicu. Jako težko je izmed desetih jerebov dobiti dva, ki bi popolnoma enako klicala. So pa tudi med jerebi samostojni umetniki, ki pustijo tradicijonalno melodijo in jo žingajo čisto po svoje.

Tako se spominjam na nekega jereba doli v Franceljevem lovu. Klicala sva skupaj z Milošem. V bližini se oglasi jereb, ki je pel, da sva s tovarišem le z veliko težavo zadrževala smeh. Mudilo se mu je tako, da so se posamezni zlogi komaj razločili, in razen tega je klic sledil klicu kar brez vsake pavze. Škoda le, da tistega umetnika nisva dobila, zelo rada bi bila videla, ali je bil to mlad fantič ali že starejši gospod.

V Dobrovi pri Slovenjgradcu sem ustrelil jereba, ki se je po vsakem klicu odkašljal«. Pel je približno tako-le: ciu-ci-ceri-khšššš. Pel je na tleh za borovničnim grmom, komaj deset korakov od mene in sem ga lahko prav dobro opazoval. Streljati sem mogel šele, ko je odletel od mene proč in se vsedel na nizko smreko. Bil je dveletni petelin.

Mnogo razlike je v čistosti glasu. Pred dvemi leti sem klical v Radušah. Po nekoliko klicih se mi oglasi v jarku kokoš, ki preletava vedno bliže in bliže, dokler ne zleti pet korakov pred mene — star jereb. Gledava se nekaj trenutkov popolnoma nepremično, na to pa odfrči v gosto smrečje in poje tam naprej. Prišel ni več. Padel je potem lansko leto. Glas je imel popolnoma

hripav in niti en zlog celega klica ni bil čist; šušljal je skoraj kot kokoš.

Nasprotno se pa ponesreči, zlasti pri začetnikih marsikatera kokoš, ker jo je po klicu težko ločiti od mladega jereba. Pred dvemi leti me je prevarila na ta način stara, častitljiva matrona, katere vsaj škoda ni bilo. Pela je čisto kot istoletni jereb, izpustila je samo zadnji zlog. Kot je pokazala »obdukcija«, je imela jajčnik že popolnoma okrnel.

Sicer pa ni jerebov klic v bližini niti iz daleka tako čist, kot se ga sliši iz daljave. Priklical sem že mnogo jerebov čisto blizu, da so mi peli na par korakov. Iz te bližine se slišijo pri klicu vedno še postranski šumi, tako, da bi človek včasi lahko dvomil, ali je petelin, ki poje pred mano, isti, ki je pel prej petdeset korakov proč.

Pravi križ je, ako se zaeno oglašata in preletujeta jereb in njegova boljša polovica. V tem slučaju je skoraj najboljše, da človek pobere šila in kopita ter gre dalje. Včasi je kokoš kakor ob pamet. Zgodilo se mi je, da sem jo moral z veje naganjati od sebe, ker se za noben gib z roko ni zmenila. Seveda je potem šel tudi petelin za njo. Pripeti se sicer včasi, da kokoš pripelje petelina na strel, toda ti slučaji so zelo, zelo redki. Zgodilo se mi je to samo dva- ali trikrat.

Skoraj gotovo se pa dobi jereba, ako je zgubil kokoš ter se kliče s šušljo. Klical sem drugi dan po hudem viharju, ki je prevrnil marsikatero drevo. Ko grem mimo neke podrte smreke, zapazim pod vejo mrtvo kokoš. Ubila jo je veja padle smreke. Mislim si: »Mogoče bo jereb iskal svoje družice.« Poiščem pripraven prostor in na drugi klic s šušljo sem ga imel.

Reči smem, da je, za mene vsaj, šušlja istotako važen instrument kot piščalka ali pa še važnejši. Mora biti že jako trdovraten samec, da se ustavi vabljivemu cvrkutanju šušlje. Navadno prifrči kot iz topa izstreljen.

Da se pa tudi s šušljo najlepše ponarediti tisto cvrkutanje jereba, s katerim se oglasi vedno, kadar se mu ne zdi vse v redu ali kadar se mu ne ljubi priti.

Klical sem lansko leto v Dobrovi. Pela sta mi dva. Vreme je bilo južno in kljub temu, da sem uporabljal vse umetnosti, ni hotel priti ne eden ne drug. V tem priskače zajec in ker je zajec v roki boljši kot jereb v gošči, počim po zajcu. Po strelu obmolkneta oba, a ko se jaz ukvarjam z zajcem, eden zopet zapoje. Napravim velik polkrog, da pridem pod njega. Tam žvižgam, kličem s šušljo, »preletavam«, vse zaman! Sedi nekje nedaleč od mene in cvrkuta. Na vsak moj klic zacvrči, vendar z mesta

se ne gane. Trajalo je več kot pol ure. Naposled mi je bilo le dovolj. Na desno od mene je bil kolovoz. Vležem se na trebuh in se po trebuhu plazim po kolovozu navzgor. Kmalu ga zagledam na nekem borovcu in moj je bil.

Omenil sem »preletavanje«. To bi bila nekaka »ultima ratio«. Dobil sem jih na ta način par, ampak je to zadnji poizkus, ki se le redko posreči.

Večkrat sem imel proti takim trdovratnežem uspeh tudi na ta način, da sem jih kratkomalo pustil ter šel dalje klicat. Vrnil sem se potem čez eno ali dve uri in dobil sem skoraj vsakega, katerega nisem prepodil. Jereb potem najbrž išče svojega protivnika in je radi tega jako pozoren. Zato je treba biti zelo previden in se skrajno oprezno približati mestu, kjer je prej pel. Ako ni ničesar opazil, prileti navadno že po drugem ali tretjem klicu kot divji, ne da bi se sploh kaj oglasil. Ako se pa le oglasi in kliče dalje, lahko napravimo križ čezenj in gremo.

Izreden vpliv na jereba ima vreme, kar je menda znano vsakemu jerebarju. Če pritiska jug, je uspeh vedno slab. Kolikokrat so se mi smejali, ko sem prišel z jerebjega lova domov in sem kljub temu, da je bilo najkrasnejše vreme, rekel: »Najkasneje jutri bo lilo.« Zmotil se nisem skoraj nikoli. Ako jerebi prav leno odgovarjajo, sedijo na enem mestu, se okopavajo in stresajo, se bo vreme gotovo izpremenilo.

Jako lep je lov na jereba, ako lovita dva, ki pa seveda ne smeta drug napram drugemu poznati lovske zavisti. Kakor hitro je eden nevoščljiv, je pokvarjeno vse. Obračanja, iztegavanja vratu, klatenja s puško itd., jereb pač ne prenese.

Mnogo sva lovila na tak način s prijateljem Milošem. Vlogi sva si delila tako, da je bil eden »mandelc«, drugi »babca«, in ne vem, če sva kdaj šla prazna domov. Treba se je le dobro skriti in se tako postaviti, da drug drugega vidi in se medsebojno vsaj z znamenji lahko sporazumeta, če je eden ali drugi kaj slišal ali zapazil.

Nekoliko težje je klicanje v dveh vsled tega, ker dva pač ne moreta tako tiho hoditi kot eden in še eden napravi precej šuma, zlasti v listnatem gozdu.

Največ greše mladi jerebarji s prihodom na mesto, kjer se kliče, in potem tudi z odhodom. Kaj mi koristi, ako sedim popolnoma mirno, če sem pa prej lomastil po gozdu, kakor bi z vozom peljal. Jereb me je najbrž že zdavnaj opazil. Istotako moramo biti po klicanju nekaj časa popolnoma mirni. Da imam na jerebjem lovu precejšnje uspehe, se imam v veliki meri zahvaliti temu, da

sem potrpežljiv. Kljub potrpežljivosti pa jih še vsako leto nekaj prepodim, ker se le še prehitro dvignem.

Jereb, ki sem ga takoj po klicanju prepodil, je navadno za tisto leto izgubljen. Ne bo prišel več na še tako vabljiv klic, zlasti, če je opazil, kdo je tisti, ki ga je vabil.

So seveda tudi izjeme. Dogodilo se je, da sem jereba prepodil, a sem ga dobil že naslednji dan.

Ako kokoši odstrelimo petelina, ne ostane dolgo časa žalujoča vdova, že v par dneh se ji pridruži drug, kar sem večkrat opazil.

Na Proglu pri Slovenjgradcu sem v teku treh dni eni kokoši odstrelil dva samca, a ko sem prišel čez par dni ter za poskušnjo zopet zaklical, se mi je takoj oglasil nov, katerega sem pa seveda pustil. Prvi je bil starina, druga dva pa mladiča, ki sta šele po smrti starega prišla na svoj račun.

Prav rad kličem jerebe tudi pomladi, seveda samo za zabavo. Ko grem na velikega petelina ali na ruševca, imam vedno v žepu piščalke. Če je jereb v bližini, se pomladi navadno oglasi že na prvi klic in tudi takoj pride. Zlasti se šušlji pomladi nikdar ne ustavi.

Neizbrisno mi ostane v spominu prizor, ki sem ga doživel pomladi pred petimi leti v Dobrovi. Priklical sem jereba, ki se je vsedel komaj pet korakov od mene na nizek borovec, jaz pa sem sedel dobro skrit za košato smreko. Vedel se je popolnoma slično kot veliki petelin. Na vsak klic je odgovoril, pri tem povesil peruti, čop na glavi se mu je dvignil in roži nad očmi sta mu žareli kot dva plamenčka. Pri klicanju je drsal po veji sem in tja ter neprestano iztegaval vrat na vse strani. S šušljo sem ga spravil v tak ogenj, da je vsako peresce na njem trepetalo. Trajalo je to skoraj četrt ure in konec je napravila kokoš, ki se je zaprašila naravnost pod njega. Takrat sem prvič in menda tudi zadnjič v življenju videl parjenje jereba.

Letošnjo pomlad sta mi dva jereba odpodila velikega petelina. Ko sem naskakoval, sta pela eden na desni in eden na levi strani s tako vztrajnostjo in tako glasno, da bi bil falota najraje s palico. Seveda sta tudi s primernim hrupom odjadrala in petelin je za tisto jutro utihnil. (Konec bo sledil.)

—s:

O srnjakovem rogovju.

Oblike rogovja.

Kakor že omenjeno, je rogovje srnjakov jako različno, različno kakor obrazi ljudi. Vendar pa je vse normalno rogovje izoblikovano v gotovih oblikah. Normalno rogovje je tako, ki je zrastlo zdravim srnjakom, ki imajo vse življenske pogoje in se jim tudi ni zgodila kaka nezgoda, ki bi vplivala na rast rogovja ali pa na rogovje samo. Take oblike so: ravno rogovje, kakor ga vidimo na sliki *a*, razkrečeno rogovje na sliki *b*, jajčasto rogovje na sliki *c* in *c*/1, košarasto na sliki *d* in prežeto na sliki *e*. To bi bile nekako poglavitne oblike, katere pa seveda največkrat niso take popolne kakor jih vidimo na slikah. Vse te oblike se kakor že v prejšnji številki lista omenjeno, tudi podedujejo. Spremembe nastanejo včasi tudi vsled križanja srnjadi. Zelo značilne za rogovje pa so seveda tudi oblike in velikosti rož, ki so odvisne od starosti srnjakov. Mladi srnjaki imajo navadno manjše venčaste rože, srnjaki srednjih let široke in debele, dočim so strešne, povešene rože znak starosti. Dogodilo pa se je tudi že, da je imel srnjak na desnem rogu strešno, na levem pa izraziło venčasto rožo. To je seveda nenavaden pojav, kakor je pač mnogo drugih nepravilnosti med rogovjem krasiteljev naših gozdnih lovišč.

Na lepoto rogovja mnogo vplivajo jagodičastost in pa ostrina in globina brazd. Čim bolj jagodičasto je rogovje, tem lepše je. Čista, gladka stebla niso tako cenjena, kakor močno in gosto jagodičasta. Močno jagodičasta rogovja pa imajo navadno ta nedostatek, da imajo dosti krajše odrastke, kakor visoka, gladka stebla. Pri vsem tem pa igra veliko vlogo tudi starost nositelja rogovja. Kakor že večkrat omenjeno, imajo baš stari srnjaki navadno precej slabše in bolj globoko rogovje kakor tisti srnjaki srednjih let, ki so pri polni življenski moči.

Ker se pa pravi lovci kaj dobro zavedajo, da je večkrat škoda odstreliti kakega posebno lepega plemenjaka, zato se vesele uspelega strela na starega navihanca in njegovo rogovje tudi v poznejših letih z veseljem in ponosom ogledujejo.

Dolgi odganjki, posebno če so precej močni in so odgnani iz visokih debelih stebel, znatno pripomorejo k lepoti rogovja.

Oblika rogovja je nadalje odvisna tudi od točke, v kateri se odganjki ali odrastki ločijo od stebla. Pri pravilno izoblikovanem

---

Slike *a* do *e* so vzete iz »Lovca« l. 1922., str. 301.

rogovju je del stebla pod prednjim, očesnim odrastkom precej daljši kakor pa ostali del rogovja. Zelo različna pa je tudi dolžina stebla med obema odrastkoma. Prav redko je rogovje, kjer se oba odganjka ločita v isti višini od stebla. Tako rogovje, odnosno

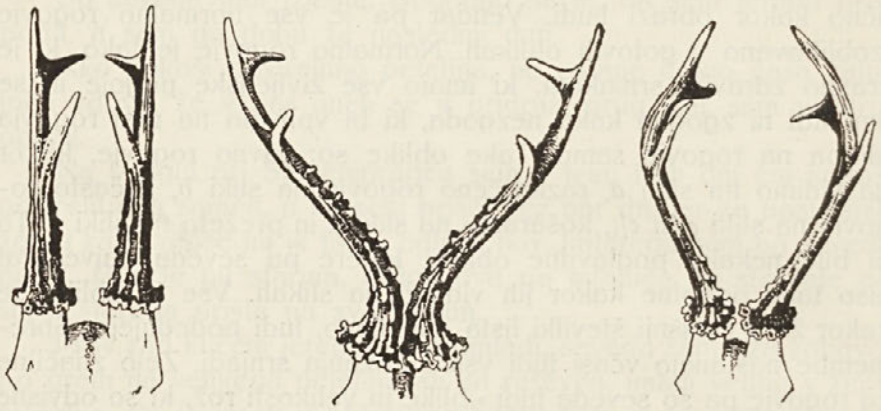

a *b* *c*

nositelja istega, imenujemo križaka radi tega, ker tak rog kaže obliko križa. Precej redki so srnjaki, ki imajo na enem rogu križ, kakor nam kaže naša slika *f*, iz dr. Fuchsove zbirke trofej v lovskem gradiču v Kokri, ki je sedaj last Franca Dolenca, vele-

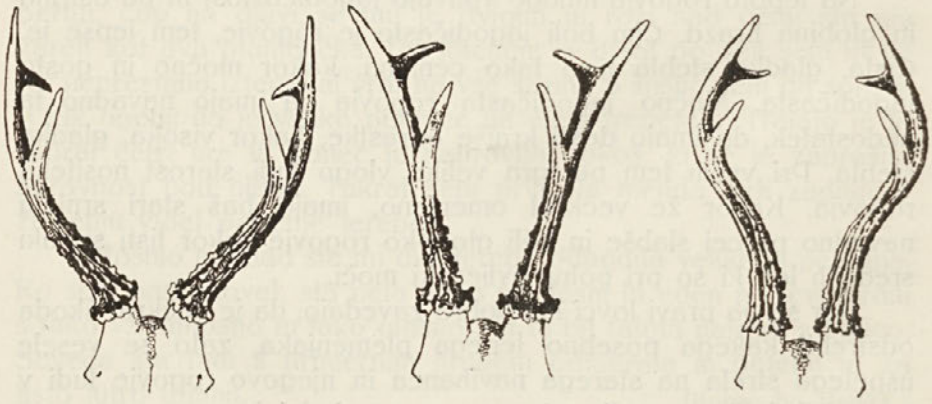

c/1 *d* *e*

industrijca iz Stare Loke. Primerno redkejši pa so pravilni križaki, ki imajo oba roga v obliki križa. V bogatih, obsežnih zbirkah pa najdemo celo rogovje z več kakor tremi odrastki, ki tvori včasi kar po dva pravilna križa na enem steblu.

Zanimive so pa tudi lopataste oblike, nekoliko podobne rogovju damjakov, včasi obliki rogovja lososov. Take oblike pa so le prav redko čisto normalnega izvora in moramo biti pri uvrščevanju in razdelitvi v normalno in zakrnjeno rogovje zelo previdni, posebno če posestnik takega rogovja ni točno pregledal nositelja, kjer bi mu bila morda le dana prilika ugotoviti kako posebno abnormalnost.

f

g

Pri oceni lepote rogovja se upošteva tudi razkrečenost. Široko razkrečeno rogovje je bolje ocenjeno kakor preveč ozko, stisnjeno.

Vpliv oblik na življenje srnjadi.

Kakor znano, je srnjak, posebno kadar ima rogovje, hudomušen in zloben, kakor redko kaka druga žival. Največje zlo povzroči, ako se zaveda, da je močnejši, odnosno da ima tako rogovje, s katerim lahko premaga svojega nasprotnika. To opažamo pri udomačenih srnjakih, ki postanejo neznosni, ako se ž njimi igramo in jih dražimo. Prav taki, kakor napram človeku, so tudi napram psom. Kakor hitro uvidijo, da se jih kdo boji, postanejo pogumni in se le v skrajni sili umaknejo in rešijo z begom. Neštetokrat se dogodi, da jih baš zavest, da so nagnali kakega kužona, spravi v smrtno nevarnost in plačajo pogum tudi

z življenjem. Dočim je morda en ali drug pes bežal, pa naj si bo iz strahu pred srnjakom ali pred njegovim zaščitnikom, se drugi, navadno kak tuji pes, postavi in srnjaka rani ali celo umori. Zaradi tega sploh ni priporočljivo, ukročenih, udomačenih srnjakov dražiti. Še bolj nevarni kakor so udomačeni srnjaki ljudem, pa so njihovi divji bratci svojim soplemenjakom in soplemenjakinjam.

Marsikdo se smeje, ko sliši o srnjakih morilcih in misli, da je to lovska bajka. A temu ni tako. Nič redkega ni, da srnjak srnjaka hudo rani, ali celo umori. Povod temu je popolnoma naraven.

Prav tako kakor doma, postane tudi v gozdu pogumen in predrzen srnjak, ki mu je uspelo premagati svojega nasprotnika. V srnjačji borbi navadno odločuje oblika rogovja. Vzemimo, da se bori srnjak s kratkim, širokorazkrečenim rogovjem in tumpastimi konicami proti srnjaku z ozkim in dolgim rogovjem, ki prehaja v dolgi ostri konici. Čeprav je morda prvi jačji kot drugi, prvi nič ne opravi, kajti dolgo, ostro rogovje je sila nevarno orožje, katero mu bo nasprotnik kaj lahko zasadil v život.

Kakor hitro bo premagal enega nasprotnika, si bo poiskal drugega, dokler ne bo postal morilec v pravem pomenu besede. To se dogaja seveda le v močno zasedenih loviščih, kjer si najde vredne nasprotnike. Navadno pa takega nepridiprava kmalu zadene zaslužena kazen, krogla. Baš zaradi tega pojava je prišlo v navado, da lovci imenujejo vsa dolga, ozka rogovja z ostrimi konicami, posebno s kratkim sprednjim in zadnjim odganjkom, ali pa sploh dolgo rogovje brez gornjega odganjka, rogovje morilca, ali kratko »morilca«, kar pa ni posebno lepo slišati.

Tako, posebno nevarno izoblikovano rogovje, ki ima kakor kak stelet ostre, dolge in celo trioglate konice, vidimo na sliki *g*.

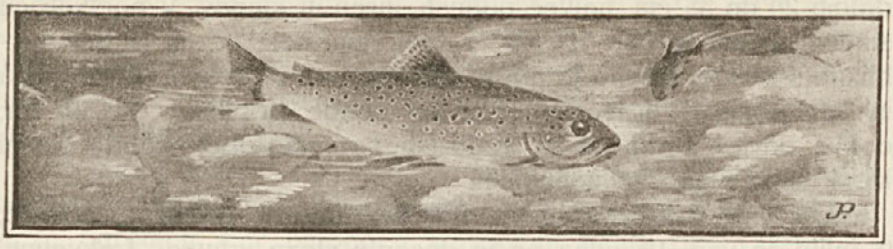

Ribja steza v Fali.

Znani ribarski strokovnjak v Mariboru, dr. Krauss, opisuje v »Oest. Fisch. Ztg.« ribjo stezo v Fali. Naj mi bo dovoljeno, da posnamem iz njegovega zanimivega opisa sledeče podatke:

Ribja steza v Fali je dolga 188 m, visoka 13 m; nagnjena je v razmerju 1 : 12. Sezidana je iz betona, posamezni oddelki — teh je 60 — so dolgi 3 m, široki 1·28 m in približno 1 m globoki in se dvigajo drug nad drugim za 0·25 m. Sredi steze je 6 m dolgo počivališče. Voda se izliva iz posameznih oddelkov deloma iz odprtin na gornjem robu (25×20 cm), deloma iz odprtin na dnu (44×40 cm) s hitrostjo 1 sekundnega litra, če voda slabo odteka; če odteka voda boljše (ob višjem vodnem stanju), znaša hitrost dva sekundna litra.

L. 1925. so na prošnjo obče uprave v Ljubljani preizkusili ribjo stezo, ali se je ribe poslužujejo. Pritrdili so vršo v najvišjem oddelku pri talni odprtini tako, da se je morala ujeti vsaka riba, ki je prišla v ta oddelek. To lovno pripravo so pritrdili začetkom marca 1925; ves marec se ni ujela niti ena riba. Šele 17. aprila je prišla v vršo prva podust (30 cm), 21. aprila pa ena mrena in zopet ena podust. Po presledku 18 dni je prišlo v gornji oddelek zopet 5 podusti in ena mrena. Potem je nastopila povodenj in ribe niso prihajale več v ribjo stezo. Šele junija so se začele ribe zopet posluževati ribje steze; v času od 1. do 20. junija jih je prišlo vanjo dnevno 8 do 15 komadov, same mrene. Koncem junija je začelo pojemati število mren, ker so se že izdrstile, število podusti pa je tako narastlo, da jih ni bilo mogoče več prešteti. Da bi vsaj približno ugotovili njih število, je dal g. Stramlič, ki je nadzoroval frekvenco ribje steze, začetkom julija zmanjšati količino vode, ki je tekla skozi ribjo stezo tako, da je bilo v vsakem oddelku vode približno le do 30 cm višine. Bilo je torej mogoče prešteti ribe v vsakem oddelku. Dne 8. julija je bilo v vsakem izmed omenjenih 60 oddelkov ribje steze 20 do 40 rib,

dolgih 20 do 35 cm, največ podusti, mren in klenov. V počivališču samem je bilo preko 100 rib, v vsej ribji stezi pa jih je bilo približno 1500. To število je nizko cenjeno, ker je Drava poleti kalna in ker postane prozorna šele, ko upade približno do 30 cm; dokler pa je upadla od 90 do 30 cm, so večje ribe, osobito plašni kleni, ribjo stezo že zapustile.

Od 2. do 8. julija je bilo v ribji stezi dnevno približno 1500 rib, 9. julija še več, 10. julija pa je dosegla steza vrhunec frekvence. Tega dne je bilo v vsakem oddelku, približno cenjeno, 100 do 200 rib, v vsej ribji stezi torej najmanj 6000. Če se upošteva število rib, ki pobegnejo med tem, ko pada vodna gladina v posameznih oddelkih, po ribji stezi navzdol, je bilo omenjenega dne v ribji stezi gotovo 10.000 rib, in sicer podusti (do 40 cm), nekaj mren (do 30 cm) in klenov, dolgih 40 do 50 cm. Od tega dne je začela frekvenca ribje steze padati. Dne 13. in 14. julija je bilo v vsakem oddelku le še 5 do 10 rib in približno 100 v počivališču. Od teh rib je bilo približno 90% podusti, 10% mren in nekaj velikih klenov.

Od druge polovice julija naprej je začela frekvenca ribje steze znatno padati. Sredi avgusta je bilo v vsakem oddelku le še nekaj rib, konec avgusta pa le še nekaj rib v vsej ribji stezi. Septembra in oktobra pa je ostala ribja steza prazna.

Opazovanja dr. Kraussa glede frekvence ribje steze v posameznih mesecih so izredno zanimiva. Z biološkega stališča bi bilo pričakovati, da bo frekvenca ribje steze največja za časa dresti. Po tem načelu bi morali posečati ribjo stezo meseca marca sulci in lipani, aprila podusti, maja kleni, junija pa mrene, ker je po tradicionelnem mnenju ihtiologov selitveni nagon rib najjačji ravno ob dresti. Opazovanje dr. Kraussa pa je dognalo, da ni bilo marca in aprila v ribji stezi sploh nikakih rib, maja le posamezne, junija nekaj več, ljulija, po drestni dobi, pa ogromne množine. Iz tega izhaja, da se je pojačala frekvenca ribje steze sorazmerno s porastom toplote vode. Drava v Sloveniji je mrzla gorska reka, ki ima marca 5—7° C, aprila 7—8, maja 9—11, junija 12—13, julija 14—17 (redko 18), avgusta 12—15, septembra 10—13. Ob toploti 10° C so torej krapovci le posamič posečali ribjo stezo.

Zanimivo je, da v ribji stezi ni bilo najti salmonidov. V Dravi v Sloveniji je nekaj sulcev, več lipanov; postrvi so posamezne. Dr. Krauss razlaga ta pojav s tem, da je pod ribjo stezo precej drstišč, tako da se sulcem in lipanom ni bilo treba vzpeti po ribji stezi.

Dočim žive naši salmonidi vedno stalno na istem prostoru, so krapovci več ali manj ribe-selivke, ki trajno izpreminjajo svoja stališča. Krapovci, osobito podusti in mrene, žive ob talni hrani;

ko popasejo svoje prostore se preselijo, da si iščejo novo hrano. Če se segreje voda, se poveča življenska energija rib; dihajo hitreje, potrebujejo več kisika in torej več hrane. Radi tega je takrat njihov nagon po iskanju hrane, torej selitveni nagon, večji kakor ob hladni vodi.

Iz vsega tega je razvidno, da je ribja steza v Fali v prid le ciprinidom, ne pa tudi salmonidom. Kljub temu pa je pomen ribje steze ogromen, ker omogoča stotisočim belim ribam selitev v vodo nad falskim jezom. Množinske ribe so ljudska hrana in upoštevne tudi kot hrana ribam-roparicam.

Rezultat opazovanja dr. Kraussa je torej ta, da se ne selijo krapovci čez ribjo stezo ob dresti, nego takrat, ko je temperatura Drave najvišja in z namenom, da si poiščejo novih pašnikov; salmonidi se pa ribje steze sploh ne poslužujejo. Dr. M.

Zakon o posesti in nošenju orožja[1].

I. Obče odredbe.

Člen 1.

Za orožje po tem zakonu se smatra vsako orožje, ki služi za napad ali obrambo in ki ni po svoji značilni lastnosti namenjeno ne za domačo rabo ne za smotre umetnosti ali obrta.

V spornih primerih odloča o tem upravno oblastvo prve stopnje.

Pod odredbe tega zakona spada tudi strelivo za strelno orožje.

Člen 2.

Glede na odredbe tega zakona se deli orožje:

1. na dopuščeno orožje;
2. na nedopuščeno orožje;
3. na vojaško orožje;
4. na orožje vojaškega značaja.

Člen 3.

Dopuščeno orožje se deli dalje:

1. na vse vrste lovskih pušk z eno ali več cevmi, potem na samokresnice (smirnarice) in kremenjače;

2. na lovske karabinke, avtomatske pištole in revolverje vseh vrst, izvzemši one, s katerimi je oborožena naša vojska.

Člen 4.

Za nedopuščeno orožje se smatrajo bodala, bajoneti, trirezni meči, puške v palicah, bodala v palicah kakor tudi vsako skrito za napad sposobno orožje, ki ni namenjeno ne za izvrševanje umetnosti ali obrta ne za domačo rabo (bokserji in temu podobno).

Člen 5.

Za vojaško orožje se smatrajo topovi, mitraljeze, vse vrste bomb in granat, puške in revolverji, s katerimi je oborožena naša vojska.

Člen 6.

Za orožje vojaškega značaja se smatra ono, ki je bilo prej v oborožbi naše ali tuje vojske, s katerim so oboroženc tuje vojske in ki vobče učinkuje kakor vojaške puške.

II. Posest in nošenje.

Člen 7.

Doma je dovoljeno imeti, pa tudi za obrambo svoje imovine izven hiš nositi orožje iz točke 1. člena 3. tega zakona z ustrezno količino streliva; toda prijaviti se mora državnemu upravnemu ali policijskemu (političnemu) oblastvu prve stopnje, če je to v kraju občin, če pa ga ni, občinskemu oblastvu. Občine morajo voditi seznamek in vrsto prijavljenega orožja ter o tem poročati svojemu pristojnemu upravnemu državnemu oblastvu.

Člen 8.

Za nabavo in posest ostalega dopuščenega orožja (člen 3., točka 2.) je treba dovolila pristojnega upravnega oblastva prve stopnje ali ustreznih državnih krajevnih policijskih (političnih) oblastev.

Člen 9.

Za nošenje vseh vrst dopuščenega orožja, razen v primeru člena 7. tega zakona, je treba dovolila upravnega oblastva prve stopnje ali krajevnega državnega policijskega (političnega) oblastva.

Člen 10.

V izjemnih primerih, kadar je javna varnost ogrožena, sme minister za notranje posle prepovedati nabavo, posest in nošenje orožja tako poedincem kakor tudi celim občinam, srezom in oblastim.

Člen 11.

Za posest in nošenje orožja zgodovinske in umetniške vrednosti ali osobite osebne in rodbinske važnosti kakor tudi orožja, ki je v poedinih krajinah po udomačeni tradiciji del narodne noše, mora pristojno oblastvo takoj izdati orožni list, čim se zahteva, ne glede na rabo tega orožja.

---

[1] »Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« z dne 28. julija 1928, št. 172/LV.

Člen 12.

Glede nedopuščenega orožja (člen 4.) sme dajati dovolilo za nabavo in orožni list samo izjemoma in iz posebnih razlogov upravno oblastvo druge stopnje.

Člen 13.

Za vojaško orožje se orožni list ne sme izdati, razen če minister za vojsko in mornarnico pri strelskih tekmah ali za posebne zasluge komu podari tako orožje.

Za posest vojaškega orožja, ki spada v službeno opremo rezervnih častnikov, daje upravno državno oblastvo prve stopnje dovolila brez takse.

Za opremo mestnih stražnikov z vojaškim orožjem daje dovolila minister za vojsko in mornarnico sporazumno z ministrom za notranje posle.

Člen 14.

Za puške vojaškega značaja sme dajati orožni list poedincem, poedinim podjetjem ali napravam iz posebnih razlogov in v izjemnih primerih zaradi osebne zaščite in čuvanja imovine upravno oblastvo druge stopnje.

Če gre za opremo občinskih stražnikov s takim orožjem, dá dovolilo za to veliki župan, kar mora sporočiti ministru za notranje posle.

Člen 15.

Za orožje, ki se daje prebivalstvu v poedinih krajinah po pravilniku ministrstva za notranje posle o razdajanju in nošenju vojaškega orožja z dne 27. novembra 1924, J. B. br. 23.682, »Službene Novine« z dne 6. decembra 1924, št. 280, veljajo predpisi tega pravilnika.

Člen 16.

Javni uslužbenci državnih in občinskih ali drugih samoupravnih oblastev in zaprisežení organi javnega oblastva kakršnekoli vrste, ki imajo po svoji službi ali svojem poklicu pravico ali jim je dolžnost, imeti in nositi orožje kakršnekoli vrste po naravi svoje službe in predpisih o njeni organizaciji, morajo nositi pri sebi listino svojega starešine o pravici do posesti in nošenja orožja, ki se najde pri njih. Samoupravni organi morajo sporočiti upravnemu oblastvu prve stopnje, komu so podelili pravico, nositi orožje, in za kakšno orožje.

III. Nabavljanje in prijavljanje orožja in izdajanje orožnih listov.

Člen 17.

Posest dopuščenega orožja iz člena 7. tega zakona se mora prijaviti v osmih dneh od dne, ko se je nabavilo, pristojnemu oblastvu, imenovanemu v členu 7.

Prijava mora obsezati poleg popisa orožja lastnikovo ime, njega poklic in bivališče.

O učinjeni prijavi se izda reverz. Ta se odreče in pravica, imeti to orožje, se odkloni osebam, naštetim v členu 18. tega zakona.

Prav tako mora prijaviti imetnik tudi orožje, navedeno v členih 11. in 13. tega zakona.

Člen 18.

Nabavo orožja, za katero je treba po tem zakonu posebnega dovolila (člena 8. in 12.), sme dopustiti pristojno oblastvo vsakemu državljanu po predhodno pribavljenih poročilih podrejenih oblastev, da je potreba glede orožja osnovana in da je prosilec neprikoren, kakor tudi po zadostnem prepričanju, da se orožje ne bo zlorabljalo.

Tega dovolila ne smejo dobiti:

1. maloletne osebe pod 18. letom;
2. osebe, postavljene pod policijsko nadzorstvo z izvršnimi sklepi pristojnih oblastev;
3. osebe, ki so obsojene zaradi hudodelstev ali kaznivih dejanj iz koristoljubja po občem kazenskem zakonu ali so zaradi teh dejanj v preiskavi;
4. osebe, ki so jim bile odvzete državljanske pravice s sodno sodbo, dokler jih zopet ne pridobe;
5. umobolne osebe;
6. osebe, ki so znane kot prepirljivci, pretepači ali rekovni (notorični) pijanci in so za take proglašene s sklepom občinskega odbora svoje občine.

Registrirano dovolilo ima potem trajno veljavnost.

Člen 19.

Dovolilo za nošenje orožja se sme podeliti vsakemu državljanu, ki izpolnjuje pogoje iz prednjega člena, če dokaže, da je potreba za to osnovana. Izda se v obliki orožnega lista.

Člen 20.

Orožni list ima trajno veljavnost na vsem ozemlju kraljevine ter velja izključno za orožje, za katero je bil izdan, in za lastnika orožnega lista.

V primerih zadružnega življenja na kmetih, kjer je več članov zadruge, ki izpolnjujejo pogoje po tem zakonu, da smejo nositi orožje, ki ga ima zadružna hiša, se sme izdati za orožje iz člena 7. tega zakona zaradi čuvanja živine in njene obrambe zoper zveri orožni list, ki se glasi na ime več teh zadrugarjev.

Nihče ne sme zoper te predpise nositi tujega orožja in tudi ne rabiti tu-

jega orožnega lista bodisi za tuje, bodisi za svoje orožje.

Člen 21.

Pristojno oblastvo odvzame pravico do posesti in nošenja orožja osebam, ki zakrive hudodelstvo iz koristoljubja, osvete in temu podobno, in te osebe ne morejo nikoli več dobiti pravice do posesti in nošenja orožja; sme pa ga jim odvzeti, če nastopijo razlogi, iz katerih se orožni list ni mogel izdati, če zlorabijo orožje in store z njim kakršnokoli dejanje, kaznivo po občem kazenskem zakonu ali po zakonu o lovu in ribji lovi, in če prepuste svoje orožje in svoj orožni list komu drugemu, da ju nosi.

Člen 22.

Če prestane pravica po predhodnem členu, se orožje dotični osebi odvzame in shrani pri oblastvu.

Tako odvzeto orožje se hrani pri oblastvu šest mesecev; v tem času ga je lastnik upravičen odstopiti ali prodati drugi osebi, ki bi ga smela, kakršna je pač vrsta orožja, po predpisih tega zakona nabaviti in imeti. Če tega ne stori v tem roku, proda oblastvo orožje na javni licitaciji ter izroči izkupiček lastniku.

Člen 23.

Če se lastnik orožnega lista stalno preseli v drug srez, mora predložiti v 14 dneh svoj orožni list novemu pristojnemu upravnemu oblastvu prve stopnje zaradi evidence.

Prav tako se mora vsaka izpremememba orožja, odstop ali prodaja drugi osebi, prijaviti pristojnemu oblastvu.

IV. Izdelovanje, prodajanje in prevažanje orožja in streliva.

Člen 24.

Orožje in strelivo smejo izdelovati samo one osebe, ki so dobile za to dovolilo od ministra za vojsko in mornarnico sporazumno z ministrom za notranje posle. Minister izdaja dovolila tudi za njega uvoz iz inozemstva in izvoz iz države sporazumno z ministrom za notranje posle; za puškarske in obrtne obratovalnice, ki predelujejo in popravljajo dopuščeno orožje, veljajo odredbe zakona o rudnjama (obrtnega zakona).

Člen 25.

Dovolilo za nabavo in posest orožja, ki ga določa ta zakon zaradi prodajanja, izdajajo veliki župani v območju svoje oblasti osebam, ki se bavijo s temi posli ter imajo po drugih zakonih potrebna dovolila za trgovanje vobče. Tudi izdajajo dovolila za nabavo in posest streliva po pravilih ministrstva za vojsko in mornarnico z dne 25. avgusta 1920, A. B. br. 837.

Člen 26.

Koncesionirani prodajalci orožja in streliva morajo voditi knjige o prodaji, za katere predpiše obliko in natančnejše odredbe minister za notranje posle s pravilnikom.

Kupcem za orožje iz člena 7. tega zakona smejo prodati po eno puško in ustrezno količino streliva na podstavi pokazane listine o njih istovetnosti, za ostalo orožje, za katero se zahteva predhodno dovolilo, pa na podstavi izdanega dovolila pristojnega oblastva.

Te knjige smejo pristojna oblastva vsak čas vpogledati; razen tega morajo poslati prodajalci začetkom vsakega meseca pristojnemu upravnemu oblastvu prve stopnje seznamke oseb, ki so jim prodali orožje in strelivo.

Člen 27.

Trgovinski agenti — potniki — domačih ali inozemskih tvornic, ki potujejo zaradi trgovinskih sklepov, smejo nositi samo po en izvod poedine vrste orožja ali streliva po predhodnem dovolilu vel. župana one oblasti, v kateri tvornica obratuje, ali obmejnih oblasti, kjer je dotični potnik prišel v državo, če je iz inozemstva.

V dovolilu se mora označiti število izvodov vsake vrste orožja in streliva, ki jih ima potnik pri sebi.

Potniki ne smejo nikakor in nikoli prodajati teh izvodov in tudi ne dobiti dovolila za to.

Člen 28.

Potniki ali lovci iz inozemstva, ki hočejo priti v našo državo in prinesti svoje orožje, se lahko obrnejo zaradi dovolila po naših konzularnih oblastvih v inozemstvu na velikega župana obmejne oblasti, kjer žele priti v našo državo. Ta oblastva ocenijo možnost dovolila s pridržkom, da se dovoli takim potnikom vkljub predpisom o uvažanju orožja posest in nošenje orožja, dokler se mude tukaj; po povratku pa ga morajo vrniti.

V. Kazenske odredbe.

Člen 29.

Kdor ne prijavi orožja, ki ga ima, zaradi registracije, kjer se ta zahteva po tem zakonu, naj se kaznuje z zaporom od 1 do 5 dni ali v denarju od 20 do 200 dinarjev.

Člen 30.

Kdor nabavi brez dovolila ono orožje, za katero se zahteva po tem zakonu

predhodno dovolilo, ali izvrši po prejetem dovolilu nabavo, orožja pa ne prijav zaradi registracije, naj se kaznuje z zaporom od 1 do 10 dni ali v denarju od 50 do 500 Din.

Člen 31.

Kdor nosi orožje, glede katerega ni dobil dovolila za nošenje — orožnega lista, naj se kaznuje z zaporom od 2 do 15 dni ali v denarju od 100 do 750 Din.

Člen 32.

Kdor nosi orožje, za katero je dobil orožni list, toda brez orožnega lista, naj se kaznuje v denarju od 10 do 50 Din; kdor pa prepusti drugemu orožje in orožni list, da ju nosi, ali mu prepusti samo orožni list, da ga nosi s svojim orožjem vred, naj se kaznuje z zaporom od 1 do 5 dni ali v denarju od 50 do 250 Din. Tako naj se kaznuje tudi oni, ki je sprejel tuje orožje ali tuj orožni list, da ga nosi.

Člen 33.

Kdor otuji orožje, ki ga je imel pravilno po tem zakonu, s prodajo ali kako drugače, pa tega ne naznani pristojnemu oblastvu po členu 23. ali ga da osebi, ki nima dovolila za nabavo in posest, a je orožje take vrste, da je treba zanje dovolila, naj se kaznuje z zaporom od 1 do 10 dni ali v denarju od 50 do 500 Din. Tako naj se kaznuje tudi ona oseba, ki sprejme tako orožje, če je orožje take vrste, da je treba zanje predhodnega dovolila.

Člen 34.

Kdor nabavi, ima in nosi vojaško orožje, orožje vojaškega značaja ali nedopuščeno orožje, a nima dovolila za to, naj se kaznuje z zaporom od 5 do 20 dni ali v denarju od 250 do 1000 Din.

Člen 35.

Vsakdo, ki prodaja orožje zoper predpise tega zakona na tajen in nedovoljen način ali nabavi, ima v zalogi in prodaja vojaško orožje, orožje vojaškega značaja ali nedopuščeno orožje kakor tudi vsako drugo dopuščeno orožje, nabavljeno v večji količini, če se je izvršila nabava zoper ta zakon zaradi preprodaje, naj se kaznuje z zaporom od 1 do 6 mesecev, če ne prehaja dejanje v obliko drugega dejanja, kaznivega po občem kazenskem ali drugem zakonu.

Člen 36.

Prodajalci orožja, ki imajo za prodajanje pristojno dovolilo, se kaznujejo — če prodado vrsto orožja osebam, ki nimajo dovolila, a ga je po predpisih tega zakona treba, ali ki neredno vodijo knjige o količini in o prodanem orožju, odklonijo pristojnim oblastvom vpogled vanje ali ne predlože o pravem času seznamkov po členu 26., z zaporom od 10 do 30 dni ali v denarju od 500 do 3000 Din.

Člen 37.

Prodajalci, ki nabavljajo ali prodajajo orožje brez dovolila pristojnega oblastva ali vrše nabavo z dovolilom, toda v drugi vrsti orožja ali večji količini, naj se kaznujejo z zaporom od 1 do 3 mesecev ali v denarju od 1500 do 10.000 Din, če ne bi bilo dejanje, kakršen je bil pač njegov namen, kaznivo po drugem zakonu.

Člen 38.

Trgovinski potniki naj se kaznujejo, če nosijo pri sebi izvode orožja in streliva, a niso dobili za to dovolila, z zaporom od 1 do 10 dni ali v denarju od 50 do 500 Din.

Člen 39.

Vse denarne kazni po tem zakonu se izrekajo v korist državne blagajne.

Člen 40.

Poleg kazni zaradi dejanj iz členov 30., 31., 33., 34., 35. in 37. naj se obsodijo storilci na odvzem orožja, ki se proda, če ni vojaško, v korist državne blagajne osebam, ki imajo pravico, imeti orožje. Vojaško orožje pa se izroči pristojnim vojaškim oblastvom. Odvzeto nedopuščeno orožje se mora uničiti, če ga upravno oblastvo ne nameni za kaj drugega.

Člen 41.

Dejanja, kazniva po tem zakonu, se preiskujejo in sodijo uradoma.

Člen 42.

Kazniva dejanja iz členov 29., 30., 31., 32., 33., 34., 36. in 38. so prestopki-prekrški; preiskujejo in sodijo jih po predpisih, veljavnih v poedinih pokrajinah države, tam določena oblastva, ki so pristojna za sojenje prestopkov-prekrškov. Kazniva dejanja iz členov 35. in 37. pa so pregreški; preiskujejo jih redna preiskovalna oblastva, ki so pristojna v poedinih pokrajinah države, po občem kazenskem postopanju, a sodijo jih pristojna sodišča prve stopnje, odnosno okrajna sodišča.

Člen 43.

Prestopki zastarajo čez tri mesece, pregreški pa po občem kazenskem zakonu, ki velja v poedinih pokrajinah.

VI. Končne odredbe.

Člen 44.

Če se po tem zakonu prosilcu ne bi moglo izdati zahtevano dovolilo ali bi se mu odrekla pravica do posesti že nabavljenega orožja, mu mora izdati pristojno oblastvo o tem obrazloženo odločbo najkesneje v 30 dneh.

Pritožbe zoper te odločbe se morejo vlagati v 15 dneh, in sicer:

a) zoper odločbe nižjega oblastva kot oblastva prve stopnje, določenega v členih 8. in 9., ne glede na njegov dosedanji ustroj, pri velikem županu dotične oblasti, zoper odločbe velikega župana pa pri ministru za notranje posle;

b) zoper odločbe velikega župana, kolikor je s tem zakonom določen za oblastvo prve stopnje, pri ministru za notranje posle.

Odločbe ministra za notranje posle so izvršne.

Pritožba se izroči onemu oblastvu, ki je izdalo odločbo, ali neposredno ali pa po pošti na povratni recepis. Dan izročitve se ne šteje v rok.

Člen 45.

Pritožbe zoper obsodbe, ki so izrečene zaradi učinjenih kaznivih dejanj, označenih za prestopke-prekrške, in ki jih izrekajo po poedinih predpisih v pokrajinah pristojna oblastva, se vlagajo pri višjem pristojnem oblastvu v roku in po načinu, določenem v členu 44. tega zakona.

Člen 46.

Posli oblastev ob prijavi in registriranju in izdajanje reverzov za posest in nošenje orožja po tem zakonu niso zavezani taksi za orožje iz točke 1. člena 3., ki ga je dopustno imeti doma.

Vse druge zahteve za pridobitev poedinih dovolil za posest in nošenje orožja in drugo so zavezane taksi po zakonu o taksah.

Člen 47.

Minister za notranje posle se pooblašča, da predpiše pravilnik za izvrševanje tega zakona.

VII. Prehodne odredbe.

Člen 48.

Ko stopi ta zakon v veljavo, se smatrajo vsa dovolila, izdana po dosedanjih predpisih za posest in nošenje orožja, za polnoveljavna. Imetniki tega orožja morajo v treh mesecih, ko stopi ta zakon v veljavo, to orožje prijaviti pristojnemu oblastvu zaradi registracije in zaradi zamene prejšnjih dovolil, če je to glede na vrsto orožja po tem zakonu potrebno, in zaradi zamene orožnega lista s trajno veljavnostjo po členu 20. tega zakona, če hočejo nositi to orožje nadalje. Po tem roku se uporabijo glede imetnikov, ki ne postopajo tako, predpisi tega zakona.

Člen 49.

Vsi imetniki orožja, ki niso imeli po dosedanjih predpisih nobenih dovolil, morajo prijaviti v roku, določenem v prednjem členu, orožje pristojnemu oblastvu zaradi registracije in izdaje potrebnih dovolil, kakršna je pač vrsta orožja, če so taka dovolila po tem zakonu potrebna in če imetniki izpolnjujejo pogoje po tem zakonu. Če taki imetniki v določenem roku tega ne store, se uporabijo zoper nje predpisi tega zakona.

Člen 50.

Puške in revolverji, ki imajo po členu 6. tega zakona značaj vojaškega orožja, se odvzamejo, če se hranijo med prebivalstvom, ko stopi ta zakon v veljavo, na zahtevo ministra za vojsko in mornarnico od lastnikov ter se izroče vojaškim oblastvom. Za odvzeto orožje dado vojaška oblastva lastniku drugo nevojaško puško, ki jo sme imeti po predpisih tega zakona, ali pa mu izplačajo vrednost po ocenitvi komisije, razen če je tak lastnik pribavil tako orožje na nedovoljen način.

Imetniki tega orožja ga morajo v roku, določenem v členu 48., prijaviti pristojnim policijskim (političnim) oblastvom zaradi registracije. Zoper onega, ki tega ne stori v določenem roku, pa se pozneje pri njem najde tako orožje, je postopati po predpisih tega zakona.

Člen 51.

Če bi se hranila, ko stopi ta zakon v veljavo, pri bojnikih in bojniških rodbinah puška ali revolver, najsi vojaška (člen 6.), ki so ju obdržali za spomin bojnikov na udeležbo v osvobodilni vojni, se mora smatrati tako orožje za orožje iz člena 11. tega zakona in z njim je postopati po predpisih tega zakona.

Člen 52.

Vse kazni, izrečene do dne, ko stopi ta zakon v veljavo, po dosedanjem zakonu o posesti in nošenju orožja, se odpuščajo, kolikor niso že izvršene; kolikor pa uvedeno postopanje še ni dokončano do dne, ko stopi ta zakon v veljavo, ga je nadaljevati po tem zakonu.

VIII. Sklep.

Člen 53.

Z dnem, ko stopi ta zakon v veljavo, prestanejo veljati: zakon z dne 18. fe-

bruarja 1922[1] in pravilnik za njegovo izvrševanje z dne 7. avgusta 1924, J. B. br. 15.520[2], kakor tudi vsi drugi zakoni, vse zakonske odredbe in vsi predpisi, ki nasprotujejo temu zakonu.

Člen 54.

Ta zakon stopi v veljavo, ko ga kralj podpiše, obvezno moč pa dobi, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

Našemu ministru za notranje posle priporočamo, naj razglasi ta zakon, vsem Našim ministrom, naj skrbe za njegovo izvrševanje, oblastvom zapovedujemo, naj postopajo po njem, vsem in vsakomur pa, naj se mu pokoravajo.

V Beogradu, dne 14. junija 1928.

Aleksander s. r.

(Podpisi ministrov.)

Uredba ministra za notranje posle za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja[3].

Na podstavi člena 47. zakona o posesti in nošenju orožja z dne 14. junija 1928 (»Službene Novine« z dne 28. jul. 1928, št. 172/LV[4]) predpisujem za izvrševanje tega zakona pravilnik, ki se glasi:

I. Obče odredbe.

§ 1.

Kadar se označuje v tem pravilniku člen, a se ne omenja dotični zakon, se nanaša ta člen na zakon o posesti in nošenju orožja.

§ 2.

V spornih primerih, ali naj se smatra predmet za orožje po tem zakonu ali ne, mora ugotoviti pristojno upravno oblastvo, ali je ta predmet sposoben za uspešen napad ali obrambo. Prav tako mora poizvedeti, za kakšno rabo se izdeluje dotični predmet, odnosno ali je bil prenarejen zato, da bi se prvotni namen izpremenil za napad ali obrambo. Po tem opredeli upravno oblastvo predmet in določi, če ga smatra za orožje, tudi vrsto, v katero spada po razdelitvi v členu 2.

§ 3.

Za strelivo je smatrati vsak predmet, ki je nalašč pripravljen, da služi z eksplozivnim učinkom smotru, označenemu v členu 1., pa tudi razstrelila sama vsake vrste, ki se uporabljajo za neposrednje ali posrednje nabijanje strelnega orožja.

§ 4.

Za lovske puške po točki 1. člena 3. je treba smatrati vse vrste navadnih pušk za svinčeno zrnje, ki služijo za lov ter nimajo posebne priprave, s katero bi se izpopolnjevala tehnika sproževanja in streljanja.

§ 5.

Za lovske karabinke je treba smatrati lovske puške za kroglo z eno ali več cevmi, izmed katerih sme biti katera tudi za svinčeno zrnje; sem spadajo tudi vse vojaške puške, predelane za lovske namene, ki imajo vsaj izpremenjeno pripravo za viziranje in drugo sprožilo za pospešeno streljanje.

§ 6.

Ministrstvo za vojsko in mornarnico pošlje ministrstvu za notranje posle seznamek pušk in revolverjev, ki je z njimi oborožena naša vojska in ki se smatrajo potemtakem za vojaško orožje.

V spornih primerih, ali naj se smatra orožje po členu 5. za vojaško ali ne, pošlje upravno oblastvo to orožje pristojni komandi divizijske oblasti ter zahteva njeno mnenje; o vrsti orožja pa odloči na podstavi tega mnenja upravno oblastvo prve stopnje po členu 1., drugem odstavku.

§ 7.

V spornih primerih, ali naj se smatra orožje za orožje vojaškega značaja po členu 6., je postopati skladno z odredbami prednjega paragrafa.

§ 8.

Ono orožje po zakonu o posesti in nošenju orožja, ki ne spada po odredbah členov 4., 5. ali 6. pod vrste orožja, označene v členu 2., točkah 2., 3., odnosno 4., je smatrati za dopuščeno orožje po členu 3., točki 2., kolikor niso to lovske puške, samokresnice in kremenjače.

Dopuščeno orožje po členu 3., drugem odstavku, je hladno lovsko pripasno orožje (lovski nož), prav tako flobertke in puške na stisnjeni zrak, če se morejo po svojem učinku vobče šteti med orožje.

Puške na vzmet, ki služijo za streljanje v tarčo, ne spadajo pod odredbe zakona o posesti in nošenju orožja.

---

[1] Uradni list z dne 31. marca 1922, št. 78/30.

[2] Uradni list z dne 27. avgusta 1924, št. 257/81.

[3] »Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« z dne 30. julija 1928, št. 173/LVI.

[4] Uradni list z dne 1. avgusta 1928, št. 260/72.

II. Posest in nošenje orožja.

§ 9.

Orožje, označeno v točki 1. člena 3., odnosno v § 4. tega pravilnika, sme imeti dotični hišni gospodar.

Za imovino, ki je zaščitena z obrambo po členu 7., je smatrati načeloma vso premično in nepremično imovino v hiši ali v stanovališču vobče (kakor senike, hleve, terilnice, vodne mline itd.), odnosno v njega neposredni bližini kakor tudi na pašnikih.

§ 10.

Nošenje orožja izven hiše za obrambo imovine (člen 7.) se smatra za dopuščeno samo, če so zahtevale obstoječe razmere obrambo z orožjem ali če ga zahteva zavarovanje varnosti zoper napade zveri ali razbojnikov.

Katere občine je treba šteti med take kraje, razglasi veliki župan najkesneje v 30 dneh po razglasitvi tega pravilnika. Ta razglas prekliče veliki župan, ko prestanejo razmere, ki so ga provzročile.

Če se pojavi kesneje za občino potreba takega razglasa, poda upravno oblastvo primeren predlog ministru za notranje posle.

§ 11.

Na streliščih, ki jih dovoli pristojno občeupravno oblastvo, smejo rabiti člani strelskih in lovskih društev orožje za streljanje tudi brez orožnega lista.

Če minister za vojsko in mornarnico pri strelskih tekmah ali za posebne zasluge podari komu vojaško orožje, obvesti ministrstvo za vojsko in mornarnico o tem darilu v 8 dneh zaradi evidence pristojno upravno oblastvo prve stopnje, to pa izda obdarovancu o tem potrdilo brez takse.

To velja tudi, če se učini tako darilo zaslužnemu društvu.

Če namerja obdarovanec vojaško orožje nositi, mora zahtevati na podstavi izdanega potrdila orožni list, ki ga izda upravno oblastvo druge stopnje ter navede v njem tudi odločbo ministra za vojsko in mornarnico.

§ 12.

Ministrstvo za vojsko in mornarnico obvesti ministrstvo za notranje posle, katero vojaško orožje spada v službeno opremo rezervnih častnikov.

Zaradi dovolila za posest in nošenje vojaškega orožja se morajo obrniti rezervni častniki s prijavo brez takse na pristojno občeupravno oblastvo prve stopnje s popisom orožja in potrdilom o svojem činu pri vojski. Namesto tega uradnega potrdila lahko služi tudi dokaz o članstvu pri društvu rezervnih častnikov.

§ 13.

Uprave mest, katerih stražniki so opremljeni z vojaškim orožjem ali ki žele opremiti svoje stražnike z vojaškim orožjem, se morajo obrniti z obrazloženimi prošnjami po pristojni poti na ministra za notranje posle, ki ukrene, česar je treba, da se izposluje dovolilo ministra za vojsko in mornarnico.

§ 14.

Upravno oblastvo druge stopnje vodi posebno evidenco o vojaškem orožju in orožju vojaškega značaja, glede katerega je izdalo orožni list ali dovolilo za opremo občinskih stražnikov.

Upravno oblastvo prve stopnje, ki je izdalo dovolilo po § 12. tega pravilnika, pošlje zaradi evidence potrebne podatke nadrejenemu upravnemu oblastvu.

§ 15.

Za zaprisežene organe z značajem javne straže po členu 16. se smatrajo, kadar vrše stražniško službo, tudi čuvaji v privatni službi, ki so po veljavnih predpisih prisegli pri pristojnem upravnem oblastvu. V tem primeru morajo nositi ti organi službeni znak in listino o pravici, imeti in nositi orožje; to listino izda pristojno oblastvo po opravljeni prisegi.

§ 16.

Kadar nosijo orožje javni uslužbenci in organi z značajem javne straže, za katere v službi ni predpisano, da morajo nositi na podstavi člena 16. uniformo ali posebne službene znake, morajo imeti pri sebi tudi potrdilo o identičnosti s fotografijo; to potrdilo se sme izdati obenem z listino o pravici, imeti in nositi orožje.

V listini je treba točno označiti okoliš (rejon) in službo, na katera se nanaša pravica, imeti in nositi orožje.

III. Prijavljanje orožja in oblastvena dovolila.

§ 17.

Orožje se lahko prijavi pismeno ali ustno.

Prijavo mora podati imetnik orožja (hišni gospodar v primeru iz člena 7.) ali njegov zakoniti namestnik.

Prijavi je zavezano tudi orožje, ki se je nabavilo na podstavi dovolila po členu 18.; če se ne prijavi, se to kaznuje po členu 30. Prav tako je zavezano prijavi tudi orožje, ki se podeduje.

Prijava orožja se mora podati državnemu upravnemu (policijskemu [politič-

nemul) oblastvu prve stopnje, kjer je to v kraju občine, kjer pa ga ni, občinskemu oblastvu.

§ 18.

Državno policijsko (politično) ali občinsko oblastvo vpiše prijavo po prednjem paragrafu, ko jo prejme, v »Register prijavljenega orožja«, v katerem morajo biti ti-le podatki: 1. Zaporedna številka. 2. Ime. 3. Poklic. 4. Stanovališče imetnika orožja. 5. Količina, vrsta in popis orožja. 6. Pripomba. Na koncu registra se vodi abecedno kazalo, v katero se vpisujejo imena prijaviteljev in zaporedne številke registrir. prijav.

V prvih osmih dneh meseca januarja in julija vsakega leta mora poslati občinsko oblastvo nadrejenemu sreskemu poglavarju prepis vseh vpisov v register za minulo poluletje; če pa je treba, sme odrediti sreski poglavar tudi pogostnejše poročanje o izpremembah in prijavljanje novega orožja.

Prijavo vojaškega orožja rezervnih častnikov mora poslati občina najkesneje v treh dneh nadrejenemu sreskemu poglavarju zaradi dovolila po členu 13., odnosno po § 14. tega pravilnika.

§ 19.

Državno policijsko (politično) ali občinsko oblastvo mora izdati o vsakem vpisu v register prijavljenega orožja njega imetniku reverz: »Potrdilo o prijavi orožja«.

Te obrazce tiska državna tiskarna, in sicer: posebe v cirilici, posebe v latinici in posebe v slovenskem jeziku, ter jih pošilja po določeni ceni kot predmet državnega monopola na zahtevo občinam, odnosno policijskim (političnim) oblastvom.

To potrdilo je smatrati za dovolilo za posest prijavljenega orožja.

Če se prijavi orožje iz točke 1. člena 3., nista prijava in reverz po členu 46. zavezana nobeni taksi.

§ 20.

Če prijavi orožje kdo, ki po členu 18. ne sme dobiti dovolila za nabavo, mora sestaviti občinsko oblastvo o tem zapisnik, ako se ni podala prijava pismeno, ter poslati prijavo s svojim poročilom vred nadrejenemu sreskemu poglavarju, ki odloči o predmetu skladno s členom 17., tretjim odstavkom.

§ 21.

Prošnje za dovolilo za nabavo in posest, odnosno za nošenje orožja, morajo obsegati: prosilčevo ime, njega poklic, stanovališče in starost kakor tudi navedbo, s katero se dokazuje, da je potreba glede orožja osnovana; nadalje je treba točneje označiti orožje, ki ga kdo nabavlja, odnosno želi nositi.

Te prošnje je treba vlagati po pristojni občini ali pa neposredno pri pristojnem državnem upravnem (policijskem (političnem)) oblastvu. Občina mora naznaniti v spremnem poročilu, ali je glede prosilca kaj zaprek po členu 18., točkah 1. do 6.

Po teh predpisih je treba postopati tudi, če se nanaša zahteva samo na posest orožja iz člena 3., točke 2.

§ 22.

Državno upravno (policijsko (političnol) oblastvo pribavi po členu 18. o vloženi prošnji poročila podrejenega oblastva ali mnenje podrejenih organov javne varnosti ter izda po oceni vseh okolnosti dovolilo ali pa rešitev, s katero prosilčevo zahtevo zavrne.

§ 23.

Dovolilo za nabavo in posest orožja se dá za točno označeno vrsto in število orožja ter opravičuje nabavo v dobi enega leta. Ta rok se mora v dovolilu zapisati z besedami.

Orožje, nabavljeno na podstavi tega dovolila, se mora prijaviti državnemu upravnemu (policijskemu (političnemul) oblastvu, ki izda nato »Potrdilo«, določeno s § 19. tega pravilnika.

Če nastopijo razlogi iz člena 21., odvzame pristojno upravno oblastvo to dovolilo s svojo odločbo po § 32. tega pravilnika.

§ 24.

Državno upravno (policijsko (političnol) oblastvo prve stopnje vodi »Register o izdanih dovolilih za nabavo in posest orožja«.

Na koncu registra se vodi abecedno kazalo, v katero se vpisujejo imena oseb, ki so se jim dovolila izdala, in zaporedne številke v registru.

§ 25.

Orožni list daje pravico, imeti in nositi orožje, ter upravičuje nabavo ustrezne količine streliva.

§ 26.

Če je orožje, omenjeno v členu 11., vojaško ali vojaškega značaja, izda upravno oblastvo prve stopnje orožni list samo, ako gre za primer iz člena 51.

§ 27.

Kdor zahteva orožni list za nedopuščeno orožje, mora to orožje točno popisati in navesti razloge, iz katerih mu je treba imeti in nositi tako orožje. To

velja tudi za prošnje, s katerimi se zahteva dovolilo za nabavo, odnosno za posest nedopuščenega orožja.

Veliki župan preizkusi izčrpno razloge, navedene v prošnji, ter odloči po značaju dotičnega orožja, ali smatra te razloge za zadostne in prosilca za dovolj zanesljivega, da se mu lahko izda izjemno dovolilo.

§ 28.

Obrazce orožnega lista tiska državna tiskarna v Beogradu, in sicer: posebe v cirilici, posebe v latinici in posebe v slovenskem jeziku, ter jih pošilja po določeni ceni kot predmet državnega monopola velikim županom, odnosno državnim upravnim (policijskim (političnim!) oblastvom prve stopnje.

Orožni listi se tiskajo za uporabljanje oblastev prve stopnje na svetlomodri poltrdi tkanini, za uporabljanje in izdajanje po oblastvih druge stopnje pa na rožnati poltrdi tkanini; sestavljeni so iz dveh listov, velikih 15×11 cm.

Samo na teh obrazcih smejo izdajati pristojna oblastva orožne liste.

§ 29.

Pristojno upravno oblastvo vodi »Register orožnih listov«.

Na koncu registra se vodi abecedno kazalo, v katero se vpisujejo imena imetnikov orožnega lista in zaporedne številke v registru.

§ 30.

Orožni list po čl. 11. se izdaja na beli poltrdi tkanini in z napisom: »Izdan na podstavi člena 11. zakona o posesti in nošenju orožja«.

Orožni list, ki se izda, če je orožje v posameznih krajinah del narodne noše, mora obsegati tudi pripombo: »Velja samo za orožje k narodni noši«.

O teh orožnih listih se vodi evidenca ločeno na koncu občega registra orožnih listov.

§ 31.

Orožni listi, ki jih izdajajo druga oblastva in ki se predlagajo po členu 23. zaradi evidence, dobivajo v dotičnem razpredelku vizo pristojnega oblastva ter se vpisujejo na zaporedne številke prav tako kakor novoizdani orožni listi. V tem primeru je treba vpisati kot pripombo v registru ime oblastva, ki je orožni list izdalo, zaporedno številko in dan izdaje.

§ 32.

Če pristojno oblastvo po členu 21. odvzame pravico do posesti in nošenja orožja, mora izdati o tem obrazloženo odločbo in navesti razloge, ki so ga vodili pri tem. Če pa se komu z odločbo za vselej odvzame pravica do orožnega lista, se mora to v njej izrečno navesti; vendar ima taka odločba oporo v zakonu samo, če se je izdala zaradi hudodelstva, storjenega iz koristoljubja ali osvete, a zaradi drugega hudodelstva samo, če se je izvršilo z orožjem.

§ 33.

V odločbo, izdano po členu 21., je treba vpisati tudi odredbo, da se odvzema z orožnim listom vred orožje zaradi nadaljnjega postopanja po odredbah člena 22.

Ko postane odločba pravomočna, odredi upravno oblastvo odvzem orožnega lista in orožja, če se ni odvzelo že ob preiskavi kaznivega dejanja.

O odvzetem orožju je treba lastniku takoj izdati priznanico. Orožje odvzamejo državni organi javne varnosti ter ga shranijo v imenu upravnega oblastva prve stopnje, če jih to pooblasti za to.

Glede vojaškega orožja ali orožja vojaškega značaja, je treba postopati po § 46. tega pravilnika.

Če lastnik v šestih mesecih ni uporabil pravice iz člena 22., drugega odstavka, mora prevzeti upravno oblastvo prve stopnje orožje v hranjenje, dokler ne odredi prodaje na javni licitaciji.

§ 34.

Organi, ki prevzamejo orožje v hranjenje, so zanje osebno odgovorni kot za službeni inventarni predmet ter morajo voditi letni »Inventar odvzetega orožja«.

Vsako odvzeto orožje mora nositi po dve dobro pritrjeni (eno nalepljeno, drugo pa z motvozom privezano) označbi zaporedne številke, pod katero je vpisano v inventar odvzetega orožja.

§ 35.

Meseca julija in decembra vsakega leta razpiše upravno oblastvo prve stopnje, ki je po členu 22., odnosno členu 40. odvzelo orožje, javno licitacijo ter ga proda.

Razpis licitacije se mora javno razglasiti 14 dni prej z nabitkom razglasa ob vhodu državnega upravnega urada in na krajevno običajni način po občini, v kateri je urad.

Da je licitacija veljavna, je treba najmanj dveh licitantov.

O licitaciji se sestavi zapisnik, na katerem mora potrditi licitant, ki je ponudil največ, prejem orožja in plačani znesek.

IV. Prodajanje in prevažanje orožja.

§ 36.

O prometu orožja in streliva mora voditi vsak koncesionirani prodajalec knjigo o nabavljanju in knjigo o prodajanju orožja in streliva. Te knjigi morata zadoščati za vpisovanje prometa za pet do deset let, če ne zahteva obseg trgovinskega prometa izjeme od tega predpisa.

Omenjeni knjigi morata biti vezani v trde platnice, papir pa mora biti perforiran in na desno platnico znotraj pritrjen z motvozom, čez katerega je pritisnjen voščeni pečat državnega upravnega (policijskega (političnega)) oblastva prve stopnje. Na prvo notranjo stran knjige se zapišeta točna označba prodajalčeve trgovinske firme in ime njenega lastnika. Pod označbo prodajalčevega imena potrdi pristojno oblastvo, ko se mu dá knjiga pečatit, da je knjiga pravilna; to potrdilo mora obnoviti, če se lastnik firme izpremeni.

§ 37.

Knjiga o nabavljanju orožja in streliva se mora voditi z naslednjimi razpredelki:

1. Zaporedna številka.
2. Dan, ko se je blago prejelo.
3. Količina in vrsta orožja.
4. Količina in vrsta streliva.
5. Firma, pri kateri se je blago nabavilo.
6. Datum in označba fakture.
7. Oblastveno dovolilo.
8. Pripomba.

Na koncu vsakega leta je treba potegniti pod poslednjim vpisom črto in vzporediti vse nabavljeno in prodano blago, razliko (saldo) pa vpisati pod črto v 3. in 4. razpredelek. Saldo se ne prenaša na prihodnje leto.

§ 38.

Knjiga o prodajanju orožja in streliva se mora voditi z naslednjimi razpredelki:

1. Zaporedna številka.
2. Dan, ko se je blago prodalo.
3. Količina in vrsta orožja.
4. Količina in vrsta streliva.
5. Oseba, ki se ji je blago prodalo (naslov).
6. Oblastveno dovolilo, po katerem se orožje in strelivo prodajata (vrsta dovolila, številka in datum).
7. Pripomba.

Na koncu vsakega leta je treba potegniti pod poslednjim vpisom črto in vpisati seštevek v 3. in 4. razpredelek. Ta seštevek s vpiše ob letni vzporeditvi v knjigo za nabave.

§ 39.

Za ustrezno količino streliva iz člena 7. se sme smatrati največ 25 nabojev ali 0·25 kg navadnega smodnika. Ta količina se prodaja na podstavi listine o kupčevi istovetnosti; listino izda oblastvo, pri katerem se orožje prijavi.

§ 40.

Na podstavi pokazanega orožnega lista smejo prodati prodajalci streliva največ 50 nabojev, odnosno 0·50 kg smodnika za vsak izvod vpisanega orožja.

Imetnikom lovske karte ali izkaznice o članstvu pri lovskem društvu se sme prodati na podstavi orožnega lista največ 1000 lovskih nabojev, med katerimi sme biti s kroglo največ 200 nabojev, odnosno 1 kg smodnika.

§ 41.

Izvzemši primere iz §§ 39. in 40. tega pravilnika, prodajajo prodajalci streliva razstrelila samo na podstavi nakaznice državnega upravnega (policijskega (političnega)) oblastva prve stopnje.

Nakaznice za prodajanje razstrelil izdaja pristojno oblastvo na kolkovano prošnjo prizadete osebe, pri čemer ocenja vse odločilne okolnosti in posebno upošteva, ali je količina upravičena. Za nakaznice se ne plačuje nobena taksa.

Nakaznice se izdajajo iz bloka, tako da ostane duplikat pri oblastvu.

Ko prodajalec proda razstrelilo, mora odvzeti originalno nakaznico, da se z njo lahko izpriča.

§ 42.

Prodajalci orožja smejo prodajati orožje iz člena 3., točke 3., na podstavi listine o istovetnosti kupcev, ostalo orožje pa na podstavi dovolila za nabavo in posest orožja. Na obeh listinah mora potrditi prodajalec orožja s pečatnikom (štampilijo) firme in s podpisom, da se je nabava izvršila in da je s tem dovolilo za nabavo prestalo. Če se glasi dovolilo za nabavo in posest na več izvodov ali vrst orožja, mora prodajalec v potrdilu točno označiti število in vrsto prodanega orožja, da se vidi, ali in koliko je prejeto dovolilo izčrpano.

§ 43.

Mesečne seznamke o prodanem orožju in strelivu morajo poslati prodajalci najkesneje do 10. dne vsakega meseca svojemu državnemu upravnemu (policijskemu (političnemu)) oblastvu prve stopnje; v seznamku morajo označiti kupčev naslov kakor tudi količino in vrsto nabavljenega orožja ali streliva.

Policijsko (politično) oblastvo zbira omenjene mesečne seznamke v platnice za poedine firme. Ti seznamki služijo oblastvom za pripomoček, ko preiskujejo kazniva dejanja in kontrolirajo točno izvrševanje predpisov tega zakona.

§ 44.

Če potnik iz inozemstva ne more o pravem času opraviti formalnosti iz člena 28., a je ugotovljeno, da je lovec, ter ima priporočilo našega konzularnega oblastva, sme izdati veliki župan obmejne oblasti za poedini primer na neposredno prošnjo po najkrajši poti dovolilo za posest in nošenje orožja.

Dovolilo za posest in nošenje orožja, izdano osebam iz člena 28. po redni poti, velja najdlje za leto dni, in sicer v zvezi s potnimi dokumenti, ki jih je treba v odločbi navesti.

Oblastva ne smejo izdajati formalnih orožnih listov inozemcem, ki nimajo rednega prebivališča na našem ozemlju.

V. Kazenske odredbe.

§ 45.

Ko izrekajo občeupravna (policijska [politična]) oblastva kazni po odredbah zakona o posesti in nošenju orožja, morajo izreči v vsakem primeru v prvi vrsti denarno kazen; toda v sodbi se mora navesti obenem ustrezno število dni zapora, ki se izvrši šele ob neizterljivosti denarne kazni.

Če kaznovana oseba ob priobčitvi sodbe izjavi, da ne more plačati denarne kazni, se sme izvršiti kazen zapora.

§ 46.

Z orožjem, odvzetim po členu 40., je postopati po §§ 34. in 35. tega pravilnika.

Če se je odvzelo vojaško orožje ali orožje vojaškega značaja po členu 22. ali po členu 40., odredi upravno oblastvo, da ga je izročiti pristojni komandi vojaškega okrožja.

Nedopuščeno orožje se uniči na koncu leta. V tem primeru se komisijsko ugotove predmeti, ki jih je upoštevati po poročilu o odvzetem orožju; uničijo pa se tako, da dotično orožje ne more več služiti prvotnemu ali podobnemu namenu. Če to ne bi bilo mogoče, se predmet na prikladnem kraju zakoplje, da se izključi vsaka zloraba.

O uničitvi se sestavi komisijski zapisnik, v katerem se navedejo inventarne številke uničenega orožja.

§ 47.

Za preiskovanje in sojenje prestopkov (prekrškov) po tem zakonu so pristojna občeupravna oblastva prve stopnje, odnosno državna krajevna policijska (politična) oblastva, kjer taka uradujejo.

Pritožbe zoper te odločbe se vlagajo pri upravnem oblastvu druge stopnje, čigar odločba je izvršna.

VI. Prehodne odredbe.

§ 48.

Glede prijav in registracije orožja po členih 48., 49. in 50. je treba uporabljati predpise §§ 17., 18., 19., 20., 21. in 23. tega pravilnika.

Državna policijska (politična), odnosno občinska oblastva morajo sestaviti takoj, ko poteče trimesečni rok iz člena 48., po predpisih § 18. tega pravilnika register prijavljenega orožja; najkesneje v 14 dneh po tem roku morajo poslati občinska oblastva prepise registra in kazala svojemu sreskemu poglavarju, ki jih položi v omote, hrani urejene po občinah ter jih uporablja za nadaljnjo voditev evidence o prijavljenem orožju.

§ 49.

Orožni listi, izdani za leto 1928., se morajo v treh mesecih vrniti pristojnemu oblastvu, da se zamenjajo za nove orožne liste s trajno veljavnostjo.

V ta namen morajo pozvati občinska oblastva z razglasom imetnike orožnih listov, naj jih izroče v enem mesecu občinski pisarni na reverz. Občinsko oblastvo pošlje takoj, ko poteče ta rok, vse orožne liste pristojnemu državnemu upravnemu (policijskemu [političnemu]) oblastvu prve stopnje, ki jih zamenja najkesneje do konca meseca septembra 1928. Osebe, ki najkesneje do dne 10. septembra t. l. ne ugode pozivu občinskih oblastev ali ki zahtevajo zameno ostalih dovolil, morajo zahtevati od pristojnega upravnega oblastva zameno s pismeno prošnjo neposredno ali pa po pošti.

§ 50.

Glede na predpis člena 48., da se smatrajo vsa dovolila, izdana po dosedanjih predpisih za polnoveljavna, se ne pobirajo ob zameni teh dovolil (orožnih listov) nikakršne nove takse; v razpredelek za kolek pa se vpišejo besede: »Taksa plačana na dovolilu št. . . . . 192 . .«

§ 51.

O prijavah orožja vojaškega značaja izda pristojno upravno oblastvo reverz po § 19. tega pravilnika. Če zahteva imetnik takega orožja orožni list, se mu izda samo, če obstoje pogoji iz člena 51.

Če se po členu 50. na zahtevo ministra za vojsko in mornarnico odvzame orožje vojaškega značaja, oceni orožje, razen če je bilo pribavljeno na nedovoljen način, komisija, v kateri mora sodelovati tudi odposlanec državnega upravnega oblastva. Veliki župan odredi, katero oblastvo na sedežu pristojne vojaške komande naj se po svojem predstavniku udeleži cenitve; ministrstvo za vojsko in mornarnico pa priobči velikemu županu, katera komanda je v omenjenem primeru pristojna. Če je odrejena komanda na ozemlju druge oblasti, odredi odposlanca veliki župan sporazumno s prizadetimi velikimi župani.

§ 52.

Kolikor uvedeno postopanje glede kaznivih dejanj do dne, ko se razglasi ta zakon, ni dokončano, izločijo preiskovalna, odnosno sodna oblastva primere kaznivih dejanj iz členov 35. in 37. ter izdado sodbe, uporabljaje te odredbe; vse ostale spise (predmete) pa odstopijo po členu 42. pristojnim občeupravnim oblastvom prve stopnje v nadaljnje poslovanje.

VII. Sklep.

§ 53.

Upravnim oblastvom se nalaga, naj rešujejo predmete po zakonu o posesti in nošenju orožja nujno. Če se pojavijo nejasnosti glede občega uporabljanja odredb v omenjenem zakonu, naj zahtevajo upravna oblastva po pristojni poti od ministra za notranje posle potrebna pojasnila ali navodila, da se bo izvrševal zakon enotno.

§ 54.

Ta uredba stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

V Beogradu, dne 1. julija 1928.

J. B. br. 10.015.

Minister za notranje posle:
dr. A. Korošec s. r.

Smrtna kosa. Položili smo k večnemu počitku dne 30. julija 1928 na Vrhu pri Sv. Treh kraljih člana naše lovske družbe, posestnika Ivana Žusta, p. d. Hlevišarja. Bil je nad 50 let lovec. Bil je splošno priljubljen ne samo pri lovcih, ampak tudi pri drugih ljudeh, kar je pričal njegov pogreb.

Lovska družba Žiri

Kapitalen srnjak je bil ubit na letošnjem večernem zalazu dne 20. junija v Žibršah, občinsko lovišče Rovte v logaškem srezu. Dombrovski navaja, da je srnjak z rožami, ki obsegajo 18 cm, velika redkost celo v najblagoslovljenejših lovskih pokrajinah: Karpatih, Galiciji in na Solnograškem. Podajam opis uplenjenega žibrškega rogovja, ker obsegajo njegove rože dobrih 17 cm, obseg, ki bo pri nas vsekakor redek. Evo opisa: Višina rogovja le 21 cm, razpetost vrhov 12 cm, razpetost očesnih in ušesnih odrastkov enako 9 cm, obseg stebel za jagodami tik nad rožo okoli 9 cm. Teža pri očesnih duplinah običajno odrezanega rogovja 33 dkg. Steblo je obrastlo s sicer redkimi, a dolgimi in zelo močnimi jagodami. Med vsemi odlikami rogovja imponirajo na prvi pogled rože, končno tudi stroga pravilnost.

(Pred kratkim sem videl letos v območju Snežnika po nekem kmečkem lovcu uplenjeno rogovje, seveda s šibrami, ki tehta 43 dkg, enako odrezano, ter je mnogo močnejše, višje in bolje ter gosteje jagodasto od opisanega, vendar rože nimajo tega obsega.) P.

Kavkanje lisic. Na željo gospoda dr. Stanislava Bevka objavljam o lovu ob luninem svitu par črtic iz lastne izkušnje dragim lovskim prijateljem. Odkar sem pod zeleno vejico, imam ves čas do roparic posebno veselje, prav posebno ob luninem svitu na lisice. Težko pričakujem vsako leto mesec november; zelo se hudujem, ako ni snega novembra in zadnja leta ga ni bilo tudi decembra. Tako sem prišel, kakor pravimo, do kavkanja: V zadnjih letih je bilo v lovišču Travna gora, last g. dr. I. Lovrenčiča, veliko volkov, ki so mesarili srne. Ko sem podnevi prišel na sled, da so volkovi raztrgali srno in pustili ostanke, sem rekel: Zvečer se pa vidimo.

Na veliki smreki si naredim prostor za čakanje. Bil je svež sneg. Nisem mogel dočakati od samega veselja. Ob pol devetih zvečer sem bil že na mestu, vse

je bilo tiho. Ob pol dvanajstih začne od mene kakih dve sto korakov but, but, but, but, but, but. Peklenska sova, kaj pa ti, ali ti dišijo ostanki, in zopet but-but-but. Na drugi strani pa, kvav-kvav-kvav-kvav. Glej, lisica bo prišla namesto volka. In zopet but-but-but-but, od one strani pa kvav-kvav. Naenkrat zagledam na sto korakov lisico, ki je šla v smeri proti kvav-kvav in je kavkala kakor sova but-but-but, potem se pa vsede in čaka. Po drugi strani pride zopet ena lisica kvav-kvav. But-but-but skoči, kvav-kvav pa za njim. Takoj sem opazil, da je bila but-but samica, kvav-kvav pa samec, tako sta se priklicala na svatbo, meni pa sta pustila mraz po kolenih, katerega sem si z rokami potem odpravljal. Zadovoljen sem bil, ker sem sedaj nekaj več vedel o lisicah.

Volkov ni bilo. Ko je prišla februarska luna, sem že uporabil kavkanje, but-but-but in kvav-kvav. Prvi večer sem priklical na but-but lisico ali žalibog je začelo snežiti, da nisem videl streljati na trideset korakov. Drugi večer sta se mi dve oglasili in prišli obe naravnost proti meni; jaz sem oponašal but-but-but, pa vidim, da je že pri meni, toda preblizu. Hotel sem streljati, pa sem jo zgrešil. Tretji večer vzamem lovca Lojza s seboj. Vprašam ga, ko je bil ves zaspan pri topli peči, če greva na lisice. Lojze mi odgovori: Pri peči sem zaspan, če pa greva na lisice, pa ne bom zaspan. Dobro, greva. Danes boš ti klical, imaš bolj sklani glas. Greva na Novo Štifto na pol litra; ta čas bo pa luna prišla. Ob devetih pravim na Novi Štifti Lojzu, naj poskusi za šalo. Mogoče se oglasi kvav-kvav, in res, takoj se je oglasila but-but-but. Rekel sem Lojzu, da več ne kliče, ker je še premalo lune. Greva nazaj. Ob pol enajstih, ko je že luna dobro sijala, sem Lojza napotil navzgor, da bo klical, jaz pa sem šel spodaj v graben. Ko je začel, se je oglasila lisica in naravnost proti njemu mu je prišla na trideset korakov, pa jo je obstrelil. Dobila sva jo čez 14 dni ležečo na snegu. D.

Še enkrat o skalnem plezalcu.

Da se življenje le izmed najlepših naših ptic v podrobnosti spozna, je »Lovec« objavil že mnogo krajših in daljših sestavkov. Početkom aprila 1925. leta sem prvič, opozorjen po »Lovcu«, opazil skalnega plezalca na približno 30 m visokih stenah, ki se razprostirajo severnozahodno od Letuša ob desnem bregu Savinje. Vzdolžema se razprostirajo te stene komaj do 80 m. Videl pa sem samo samca ter mislil, da se je le slučajno zatekel. Čudil pa sem se, ko sem letos 9. aprila na isti steni ugledal zopet samca, ki se je pustil nemoteno opazovati. Očarljiv je bil pogled na tega krasnega, rdečega metuljčka, ki si je iskal hrane v skalnatih razpokah. Domnevam, da skalni plezalec spomladi potuje ter išče svoje življenske spremljevalke, ker navzlic dnevnemu, večkratnemu pregledovanju omenjenih sten nisem še nikdar videl samca in samice ali pa samice same.

Letuški.

Lovčev glas iz Gornje Lendave.

Nad Gornjo Lendavo, v šestih občinskih loviščih, ki jih ima v zakupu industrijalec g. Hartner, je letos že 50 srn. Pred leti pa ti ni prišla naproti srna, četudi si hodil po cele ure v teh naših gozdih. Vse je bilo kakor izumrlo. Videl si samo lisjaka, ki se ti je premeteno izognil.

Veliko število solnic je zdaj v teh loviščih, s tečno hrano je pozimi tudi poskrbljeno in srnice prihajajo in se veselo družijo. Le redkokdaj, ko zaslišijo strele, se bliskoma nemirno spogledajo, a nato zopet spokojno ližejo sol iz teh dobrih solnic, zakaj, tisti streli gredo po lisicah, ki jih umni lovski gospodar smotreno uničuje, vedoč, da je tam težko za plemenito divjačino, kjer so roparji.

Le vprašajmo se, koliko haska daje našim majhnim, ubožnim občinam občinski lov. Imejmo odprte oči za dobroto in lepoto. Glejmo, da bomo kmalu

lahko rekli, da je v naših gozdih in logih dosti srn. Ali ne nudi gozd, v katerem je doma srna, največjega užitka?

Kaj bomo pa lovci storili, da se pri nas zopet udomači ponosni fazan? Kaj misli o tem Slovensko lovsko društvo?

Podeželski lovci pristopamo k Slov. lovskemu društvu in želimo, da bi vsi skupaj v društvu delali za povzdigo lovstva v našem Prekmurju. M.

Zagrebški »Morgenblatt« je dne 12. avgusta t. l. poročal, kdaj je lovni čas za jelenjad, srnjad, pernato divjačino itd. — na Hrvatskem, na Štajerskem in Koroškem. Bivše Kranjske ne omenja, odnosno ne ve, da je lovna doba po vsej Sloveniji z zakonom izenačena.

Srna z dvema kozličkoma žrtev zalaza. »Lovec« je prejel 20. julija t. l. anonimno pismo sledeče vsebine: V lovišču blizu Brežic streljajo srnjaka na zalazu večinoma s šibrami. Prišla je srna do gospoda, ki ne ve, da mora najprej videti, kaj je, in potem šele streljati. Padla je mati dveh mladičev. Mladiča sta mogoče že poginila, ako pa nista poginila, ju tudi nič dobrega ne čaka.

Lovski klub v Logatcu je daroval 1000 Din za »Zeleni križ«.

Oddaja lova. Na javni dražbi se bo oddalo dne 6. oktobra 1928 v občinski pisarni v Lučah ob pol 12 v zakup obč. lovišče občine Luče, srez Gornji grad. Izmera 5278 ha, izklicna cena 2000 Din. -

Natančni pogoji so razvidni pri sreskem poglavarstvu v Gornjem gradu.

Imenik novopriglašenih članov S. L. D., ki se sprejmejo v društvo, ako tekom 14 dni ne bo nobenega ugovora:

Avbelj I., posest., Križate 12. — **Barbič** Albin, gostilničar, Toplice pri Nov. mestu. — **Breznik** Ivan, les. trg. in župan, Rafolče, p. Lukovica. — **Dežman** Janez, Lahoviče, p. Komenda. — **Drofenik** Ignac, lov. čuvaj, Dornava, pošta Moškanjci. — **Flerin** Karel, mesar, Črnuče 20, p. Ježica. — **Heinrihar** Stanko, Škofja Loka. — **Kumer** Tomaž, posest., Dole, p. Morava. — **Kunc** Karel, lov. čuvaj, Kalce št. 37, p. Logatec. — **Resman** Jožef, posest., Srednja Dobrava, pošta Podnart. — **Ruppe** Alojz, trgovec, Cesta 3, p. Stari log pri Kočevju. — **Dr. Siegmund** Ferdo, odv. koncipijent, Kočevje. — **Skubic** Rihard, gen. ravnatelj T. P. D., Ljubljana. — **Turšič** Janez, lov. in gozd. čuvaj, Bezuljak, p. Begunje pri Cerknici. — **Žordani** Ferdinand, Cešenje. — **Žmavc** Fran, gostilničar, Gornji grad.

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med urad. urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustmeno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19.

Lovska knjižnica S. L. D. se nahaja v Ljubljani, v Komenskega ulici 19, v pritličju. Knjižnica je odprta in članom na razpolago vsak torek in petek (razen ob praznikih) od 18. do 20 ure.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

Klub ljubiteljev ptičarjev javlja svojim članom, da letos zaradi nezadostnega števila prijav ne bo priredil nobene tekme ptičarjev in španijelov.

Odbor je sklenil na svoji seji dne 21. avgusta 1928, dati onim članom Kluba, ki se želijo udeležiti tekem v inozemstvu, primerno podporo.

Reflektanti naj se priglasijo Klubu, ki jim bo dal potrebna pojasnila glede vrste, časa in kraja inozemskih tekem.

Klub ljubiteljev brakov v Ljubljani vabi vse lovce, ki lovijo z braki, da pristopijo h Klubu kot ustanovni ali redni člani.

Članarina znaša za ustanovne člane v enkratnem iznosu 100 Din, za redne člane pa 10 Din letno.

Pristop je javiti blagajniku g. Ernestu Černetu, Ljubljana, Pražakova ul. 10/II.

»Kje je društvo za varstvo živali?« je naslov dopisu, objavljenem v »Jutru« z dne 24. julija t. l. Dopis pravi: »Okoli obrtne šole smo pasanti večkrat priče dresurnih vaj, ki jih opravlja neki gospod s svojimi psi. Gotovo je lepo videti psa, ki uboga svojega gospodarja na vsak mig ter mu prinese na zahtevo kos lesa ali kar si bodi. Vprašanje pa je, ali je res potrebno, da se ta pasja »vzgoja« vrši z neusmiljeno uporabo pasjega biča. Kar milo se stori človeku, če mora poslušati obupno javkanje uboge pasje pare, ki se ponavlja vsakokrat, ko jo brezsrčni gospodar ošvrkne z bičem zaradi neznatne napake pri ekzerciranju. Vprašanje je tudi, ali vpliva tako javno početje ugodno na vzgojo naše mladine. Menimo, da mora vsak človek, ki ima še malo duše, to obsojati. Bilo bi prav na mestu, da se začne za ta primer zanimati Društvo za varstvo živali ali pa varnostno oblastvo.« — K temu nimamo od svoje strani drugega pripomniti kot to, da je res sramota za naše tako zvane dreserje, da je treba klicati proti njim na pomoč Društvo za varstvo živali, odnosno policijo. Treba bo, da se bodo pobrigala naša psoslovna društva za to stran njihovega udejstvovanja bolj in da bodo s svojim vplivom poskrbela, da ne postane pojem dreser istoveten s pojmom mučilec živali. Jasno pa je, da je »dreserju«, ki ga ima v mislih »Jutro«, vsa novejša književnost o vzgoji živali neznana in da bi moral pričeti ta mož z dresuro najprej pri sebi, ako odgovarja »Jutrovo« poročilo resnici. Dr. L.

Gosp. Drago Kramaršič prijavlja psarno pod imenom »Kanarija«. Ugovori proti omenjeni psarni naj se vpošljejo v teku 14 dni na Jugoslov. kinološki savez.

Proda se pes ptičar (kratkodlak). Pavel Štrekelj, Trata 7, Št. Vid pri Lj.

Prodam fermača, nad eno leto starega, črnorjavega, nemške pasme, kupljenega od ge Schwarzove v Ptuju. Ima prav dober nos in je ubogljiv. Cena 1000 Din.

Vročina v letu 1928. in ribe. Meseca julija 1928 je neznosna vročina in suša prizadjala ribarstvu veliko škodo. Osobito so trpele vode, ki jih onečišča industrija. V topli vodi je itak že manj kisika kakor v hladni, razen tega pa jemljejo razni odpadki, ki gnijejo v vodi, ribji vodi toliko kisika, da ribam ni več mogoče živeti. V tem pogledu je bila osobito prizadeta Ljubljanica nizdol Ljubljane. Voda je bila radi suše precej nizka, tako da ni mogla odplaviti raznih odpadkov in snovi, ki prihajajo iz ljubljanskih kanalov. Te snovi so se nabirale na dnu in ga pokrivale z debelo plastjo. Ta plast se je začela razkrajati in porabila toliko kisika, da so plemenitejše ribe, osobito lipani, poginili. Med poginulimi ribami je bilo videti tudi velike sulce in celo bele ribe.

Radi vedno večjega onečiščenja Ljubljanice je pričakovati, da bo v doglednem času plemenitejše ribovje v Ljubljanici nizdol Ljubljane popolnoma izginilo, ker v poletnem času ne bo imelo več pogojev za življenje.

Redka ribica. G. Adolf Dolak, prof. v Ljubljani, je ujel 5. avgusta 1928 v Ljubljanici (revir Zalog 47) dva upiravca (aspro streber L.); prijela sta na črva. Ribici je izročil Slovenskemu ribarskemu društvu v Ljubljani, ki ju je prepariralo. Društvo bo izročilo ribici Ljubljanskemu muzeju. Darovalcu najlepša hvala!

Bolen v Ljubljanici. G. Adolf Dolak, profesor na obrtni šoli v Ljubljani, je ujel dne 15. julija 1928 v Ljubljanici blizu izliva v Savo na kobilico bolena. Bolen živi v dolnjem toku Save in v Krki. Freyer ga omenja tudi med ribami Ljubljanice. Tekom zadnjih desetletij ni bilo slišati, da bi kdo ujel bolena v Ljubljanici; zato nas tem bolj veseli, da se je riba zopet pri nas zaplodila, ker je sportna riba prve vrste. Prijema tudi zelo rada na blestivko.

Pritoki Cerkniškega jezera — izvrstne postrvje vode. Lastnik ribarskega okraja Lipšenj—Žirovnica št. 105 (potoka Lipšenjščica in Žirovnica) je vložil leta 1926. v označeni revir nekaj tisoč komadov postrvjega zaroda. Lipšenjščica je bila pred vlaganjem precej prazna, v Žirovnici pa sploh ni bilo postrvi. Spomladi 1928 je ujel lastnik revirja osobito v Žirovnici veliko število postrvi, ki so tehtale povprečno pol do ¾ kg. Uspeh je naravnost sijajen in kaže, kako hranovite so naše kraške vode.

Zelo dobra postrvja voda je tudi Hribški potok pri Vrhniki. Zakupnik je vložil v to vodo leta 1926. nekaj postrvjega zaroda. Letos so tehtale vložene postrvi povprečno po ½ kg.

Zastrupljevanje rib v Savi pri Kranju. V zadnjem času prihaja Sava iz Kranja vsa motna in onečiščena. Slovensko ribarsko društvo je zbog tega napravilo vlogo na sreskega poglavarja v Kranju, ki je dal preiskati tvorniške odtoke iz tovarne Jugočeške in iz Pollakove usnjarne. Preiskava je ugotovila, da ne spušča usnjarna Pollak v Savo nikakih škodljivih snovi, tovarna Jugočeška pa barvila in tkanino ter da uničuje tvorniški odtok iz Jugočeške floro

in favno v vodi do 1000 m daleč in da je v tem rajonu vsako razmnoževanje rib izključeno.

Zaradi tega je gori omenjeno oblastvo predpisalo tovarni Jugočeški, da mora napraviti ustrezne moderne čistilne naprave.

Cerkniško jezero — pobiranje rib. Zaradi ponovnih priložb glede pravice pobiranja rib za časa izsušitve Cerkniškega jezera je sresko poglavarstvo v Logatcu z razglasom z dne 9. jul. 1928, št. 9643, opozorilo interesente na določbo § 43. rib. zak. z dne 18. avg. 1888, dež. zak. št. 16 iz leta 1890., ki daje lastniku zemljišča pravico prisvajati si ribe, ki so ostale po usahli in upadli vodi na kopnem na njegovem zemljišču (ne pa morda v usahli strugi).

Določilo § 43. gori cit. zakona in § 6. zak. z dne 25. aprila 1885, drž. zak. št 58, se namreč glasi:

»Kadar odteka povodenj, sme loviti ribarski upravičenec tudi zunaj svoje ribje vode po vodah, ki so se nabrale poleg nje na tujem zemljišču, a ravnati mora tam s primerno opreznostjo, da zemljišča ne bi poškodoval ter mora povrniti vso morebiti prizadeto škodo.

Zemljiški posestniki pa smejo nasprotno prilastiti si ribe, kar jih ostane po splahnjeni povodnji na njih zemljišču. Zagraditi ribam pravočasen umik v vodno strugo, zemljiški posestniki ne smejo.«

Novi ribarski predpisi za Slovenijo. Veliki župan mariborske oblasti je sprožil pismeno anketo o izpremembi nekaterih ribarskih predpisov, ki veljajo sedaj v Sloveniji. Z razširitvijo kranjskega ribarskega zakona na ozemlje vse Slovenije se je pokazala potreba po izpremembi in izenačitvi ribarskih predpisov. To velja pred vsem za predpise o prepovedani ribiški spravi in o ribji lovi na prepovedan način ter za predpise o varstveni dobi in o najmanjši meri rib. Anketa, ki jo je sprožil veliki župan v Mariboru je našla toliko odziva in izpreminjevalnih predlogov prvotnega osnutka zadevne naredbe, da je bila potrebna še druga (dopolnilna) anketa Ko se bo le-ta končala, bosta izdala mariborski in ljubljanski veliki župan skupno naredbo o gori omenjenih ribarsko-policijskih predpisih.

Tržne cene rib meseca julija 1928. V Zagrebu: belice, kilogram po 8—10 Din, boleni 10, kečiga 25—35, krapi 15—20, mrene 10—15, petrovka 10 do 15, smuč 25—30, som 15—20, somiči 12—15, raki 1—3.

V Ljubljani: krap 25—30, linj 25, ščuke 30—35, postrvi, žive 80, mrtve 60, klen 20, mrena 20, podust 10 Din.

V Mariboru: belice 2—4 Din (komad).

Mali oglasi.

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, ima v komisijski prodaji:

Hammerles dvocev., kal. 16, 1600 Din; Hammerles trocevka, kal. 16×16/9·3, 2750 Din; risanka, enocevka, kal. 8, z rezervno cevjo, 1200 Din; risanka repetirka, kal. 8 mm, 500 Din; risanka Mauser, kal. 8 mm, 800 Din; dvocevka, kal. 28, 700 Din; dvocevka, kal. 28, 600 Din; enocevka, kal. 28, 300 Din; enocevka, kal. 28, 450 Din; 5 dvocevk, kal. 16, od 600 do 900 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/28, za prašiče, 600 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/11, za prašiče, 900 Din; avtomat-puška, kal. 12, 1200 Din; Neuberrepetirka, kal. 6·5, z daljnogledom, nova, 2500 Din.

Kolesca za ribjo lov. Prodado se tri kolesca sistema Marston Crosslé, za lov sulcev, s premerom 12 cm, za lov but-but-but, pa vidim, da je že pri meni, ščuk (premer 10 cm) in za lov postrvi (premer 8 cm). Naslov pove Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani, Vodnikov trg 5.

Gozdni in lovski čuvaj s tečajem v Kostanjevici, z meščansko šolo in večletno prakso želi službo premeniti in priti v gorske kraje. Dobro izvežban v gozdarskih poslih in ekonomiji. Naslov v uredništvu »Lovca«.

Lovec, 25 leten, samski, izkušen v zatiranju roparske divjačine, dober in vesten v gojenju lova, išče službe kot poklicni lovec, lovski ali gozdni čuvaj. - Cenj. ponudbe na uredništvo »Lovca«.

—s:

O srnjakovem rogovju.

Okrnjeno rogovje.

Še pred nekoliko leti so se lovci in prijatelji prirode posebno ogrevali za spačeno rogovje in ga mnogo bolj cenili, kakor lepo, močno, pravilno zraslo. Celo na razstavah so ocenjevali taka rogovja s posebnimi priznanji in jih predpostavljali ostalemu zdravemu. Precej dolgo je trajalo, preden so zmagali tisti, ki so pravilno tolmačili, da je okrnjeno rogovje zanimivo, in sicer radi povoda, kako je nastalo, gotovo pa da ni lepo, še manj pa pomembno za lovišče. Nasprotno, da je baš zelo slabo za lovišče, kjer se pojavljajo srnjaki z na razne načine skrevljenim, polomljenim in bolnim rogovjem.

Dočim so se svetovni nazori v tem pogledu zboljšali, je pri nas ostalo še pri starem in večina naših lovcev zametava in se ne briga za zdravo rogovje, nego mnogo bolj ceni razne nenaravne, nezdrave pojave.

Seveda, nekaj zelo važnega, pa baš pri tej priliki ne smemo prezreti. Popolnoma napačno bi bilo streljati samo srnjake z lepim rogovjem in pustiti slabiče. Dolžnost vsakega pravega lovca je, da odstreli vse slabo in revir očisti vsega nezdravega, ter gleda, da ostanejo dobri lepi plemenjaki, ki bodo največ pripomogli, da se stalež srnjadi poviša in zboljša in to glede težine, odnosno velikosti divjadi, kakor tudi lepega, močnega rogovja, ki je podedljivo, kakor sem že omenil pri raznih prilikah.

Zelo zanimivo je rogovje starih srnjakov, ki je radi starosti opešalo. Le tako rogovje zbirko zelo dvigne radi tega, ker dokazuje spretnost lovčevo, da zna dobiti pred cev stare navihance, in pa dobro gojitev, da ne odstreli vsega, marveč, da pusti divjad tudi dorasti. Taki opešanci pa se razlikujejo od nezdravih pojavov okrnjencev.

Prav tako zanimivo kakor važno je, da vemo, kako nastane pohabljeno, okrnjeno rogovje in kaj mu je povod. Raesfeld piše: »Okrnjeno rogovje lahko delimo z različnih vidikov. Ločimo odnosno razdelimo ga lahko po vnanjih znakih in oblikah, kakor tudi po vzrokih nastajanja.« Zadnje je smatral za pripravnejše in zato se je držal sledečih važnih pravil:

V prvo skupino je uvrstil rogovja, čijih povod okrnjenja so bile poškodbe stebel, čelnih nastavkov ali pa črepinje.

V drugo skupino je vzel okrnjence, nastale radi nepravilnosti, poškodb ali okrnjenosti spolnih organov.

Tretja skupina obsega tiste okrnjence, ki so nastali radi poškodb ostalih delov divjadi.

V četrti skupini pa so okrnjenci, katerih povod so bile razne bolezni, hude zime, pomanjkanje hrane in slično.

Začnimo pri poškodbah čelnih ali rožnih nastavkov, ki so jim povod različne nezgode. Dogodi se, da se srnjak udari na begu, da je bil obstreljen v čelnem nastavku, ali pa da ga je poškodoval nasprotnik. Posledica poškodovanih čelnih nastavkov je, da se deli steblo neposredno nad rožo, da mu izraste odrastek sličen tretjemu steblu.

Poškodbe črepinje imajo za posledico, da se razvije tretji čelni nastavek, na katerem se naredi navadno roža in izraste še tretje, večkrat popolnoma pravilno steblo z odrastki, kakor jih imata prava rogova. Kje tak nastavek izraste, je odvisno od mesta poškodbe. Dogodi se, da prične rasti v neposredni bližini običajnih stebel, včasi nad očesom ali celo na običajnih steblih. Da ga smatramo posebnim steblom in ne odrastkom, je potrebno, da ne poganja iz običajnega stebla, nego direktno iz kosti.

Poškodbe čelnih nastavkov pa imajo večkrat za posledico najrazličnejše oblike stebel. Poškodovani čelni nastavki so včasi nagnjeni, da se stebli že v rasti, ko rogovje še ni poroženelo, dotakneta, in rog dorašča tesno pritisnjen ob rog. V takih primerih izgleda, kakor bi bila roga skupaj zrastla. Vendar to ni morda kako zraščenje celic, nego je čisto mehanično nastalo. Prav rado se to dogodi pri rožah, za kar pa ni seveda potreba nikakih nenavadnih pojavov. Močni roži se širita in rasteta druga v drugo. Ako rogovje prelomimo, opazimo, da sta se kvečjemu z jagodi-

cami zapletli druga v drugo, nista se pa zarastli. To se dogaja pri popolnoma normalnem rogovju.

Posebna redkost so črepinje z enim rogom. Dočim se rogova nikdar ne zrasteta, se to dogodi pri čelnih nastavkih. Čelna nastavka se sprimeta in celice se zarastejo tako gosto, da na skupnem čelnem nastavku s skupno rožo požene eno steblo, ki se pa navadno kmalu nad rožo deli v dve stebli z normalnimi odrastki. Taki pojavi so seveda zelo redki.

Najnavadnejše abnormalnosti, nastale radi poškodovanih čelnih nastavkov, so v stran, nazaj ali naprej rastoče rogovje. Včasi rasteta oba roga v isti nepravilni smeri, večkrat je en rog pravilen, dočim drugi raste nepravilno, dogodi pa se, da vsako posamezno steblo vzame drugo nepravilno smer. Temu povod so navadno nalomljeni čelni nastavki.

Nič posebno redkega niso pokvarjena stebla, ki so včasi samo skrivljena v izredno zanimive oblike, navadno pa odlomljena in zopet zarastla. To se lahko zgodi na mladem, še neporoženelem rogovju, dokler so celice rogovja še žive. Taka rogovja najdemo skoraj v vsaki količkaj obsežni zbirki. Če je mlado rogovje zgodaj zalomljeno, odžene kaj rado večje število odrastkov.

Lovci, ki že mnogo let pravilno love srnjad in zbirajo rogovje, imajo v svojih zbirkah, ali pa so imeli priliko videti rogovja z raznimi krogličastimi odebelinami, ki dosežejo včasi debelost majhnega jabolka. Take kroglice se največkrat pojavijo na odrastkih, včasi pa tudi na steblu. Rogovje s krogličastimi odebelinami je podobno vejici drevesa, na kateri tudi vidimo večkrat kake pojave. Pa tudi povodi za nastajanje odebelin so si precej podobni. Kakor pri rastlinah, tako so tudi pri rogovju vzrok takih abnormalnosti poškodovane celice, ki se nepravilno, navadno v večji množini razvijajo. Včasi se mlado, še živo rogovje radi kakih poškodb ognoji, kar tudi povzroča omenjene nepravilnosti. Poškodovano, ranjeno mlado rogovje ima večkrat za povod razne odprtine v kesneje poroženelem rogovju. Rado povzroča take poškodbe mrčesje.

Najzanimivejši pojav pri srnjakih, srnah in posebno pri spačkih pa je pojav gobastega rogovja v najrazličnejših oblikah in so mu povod skoraj v vseh primerih spolne abnormalnosti. Nemci imenujejo tako rogovje »Perücke«, kar točno povedano pomeni barovko, lasuljo. Raesfeld ta izraz pojasnjuje, češ, da večkrat srnjadi z omenjenim gobastim rogovjem visijo in mahajo kosi rogovne kože, ki izgledajo kakor kodri lasulje. Neko posebno obliko imenujejo celo škofovo kapo ali mitro.

Gobasto rogovje je precej redko in so mi znani le posamezni primeri. Posebno lepo barovko ima v zbirki bar. Friderik Born

pri Sv. Ani, ena je v Ljubljani in je bila razstavljena na zadnji lovski razstavi. Nadalje ima gobasto rogovje, toda brez dlake, v svoji bogati zbirki trgovec Perles v Ljubljani, ki ga je podedoval po svojem očetu, eno gobasto rogovje pa so našli v Bohinju in ne vem trenutno, kdo si ga je prilastil.

Preden pišem o gobastem rogovju, naj pojasnim, kako sem prišel do tega izraza. Dočim je rogovje normalnih srnjakov polno, masivno, je to rogovje zelo obsežno in lahko. Izgleda in se da občutiti, kakor da bi bilo votlo, penasto. V večini primerov je razrastlo kar po vsem čelu in se širi po glavi preko oči, tako da nosilec takega rogovja oslepi in pogine. Če je pa v obliki stebel, so stebla in odganjki kar zaviti v neko koščeno maso, ki izgleda kakor izredno velike in goste jagodice, vendar se od teh seveda znatno razlikuje. Imaš občutek, da imaš v rokah suho morsko gobo.

Omenil sem, da zraste tako rogovje srnam, srnjakom in spačkom. Kaj rado se to dogodi tudi pri takih bitjih, ki jih po njihovih spolovilih prištevamo k srnam, ki so navadno nerodovitne, ali pa so popolni spački.

Da ugotove, kako nastane gobasto rogovje in kaj je temu povod, so delali poskuse na udomačeni srnjadi. Poskušali so naslednje:

V prvem primeru so popolnoma skopili mladega srnjačka, ko se še niso pojavili čelni nastavki. Ta srnjaček je ostal za vedno mulast, brez rogovja. V drugem primeru so skopili srnjačka s čelnimi nastavki, toda še brez rog. Temu je kmalu pognalo gobasto rogovje, katerega ni nikdar odvrgel. Nadalje so skopili stare srnjake, ko so imeli še mlado rogovje. Pri teh srnjakih se je jelo nedorastlo rogovje širiti in zrastlo jim je obsežno, gobasto. Kot četrtega so skopili starega srnjaka, s popolnoma dorastlim poroženelim in oguljenim rogovjem. Temu srnjaku je že tekom prihodnjih tednov odpadlo rogovje, kljub temu, da bi ga bil pod normalnimi pogoji nosil še par mesecev. Takoj za tem mu je jelo poganjati gobasto rogovje. V zadnjem primeru pa so skopili srnjaka samo polovično. Pri tem srnjaku pa ni bilo opaziti glede rogovja nikake spremembe in to ne v prvem kakor tudi ne v prihodnjih letih; vsako leto je odvrgel kakor pač vsi drugi njegovi bratci.

O naših nositeljih gobastega rogovja mi je znano le o onem, čigar nagačena glava se nahaja v Ljubljani. Ta srnjak je imel prav tako žalostno življenje, kakor tudi neprimerno smrt. Ker je kot udomačen srnjak precej nagajal, so sklenili, da ga skopijo. Le-to so napravili na prav grd, neprimeren način, kakor to navadno

delajo z janjci. Kakor drugim skopljenim srnjakom, je tudi temu odpadlo lepo rogovje in mu zrastlo gobasto. Od tega časa je postal pohleven in se zadrževal blizu hiše, dokler ga niso iztaknili mestni lovci in ustrelili, kljub temu, da mu je žvenkljal zvonček na vratu.

Poleg vseh omenjenih abnormalnosti v rogovju pa je še nekaj drugih, o katerih bi mogel popisati obsežne knjige. Eno naj mi bo dovoljeno še omeniti h koncu, da so marsikateremu slabemu rogovju posreden, še večkrat pa neposreden povod šibre, ki so primerne za vse kaj drugega, kakor za srnjad in je streljanje srnjadi s šibrami, pa najsi bo kakorkoli, kjerkoli in od kogarkoli, prava sramota za naša lovišča. Da je le prav malo srnjadi popolnoma izgrešene, da bi je ne zadela nobena šibra in se najmanje ne zapičila v kožo, to se vidi pri ustreljenih komadih, ki so po večini vsi potreseni s šibrami. Disformirane šibre, ki se včasi kar usujejo iz take divjadi in pa modre lise na koži nam pričajo, kolikokrat je bila dotična žival v toči in ognju. Taka žival prične hirati, rodi slab naraščaj, če je srnjak, mu pa rane gotovo niso povod za dobro razvito rogovje in so slabi tudi njegovi nasledniki.

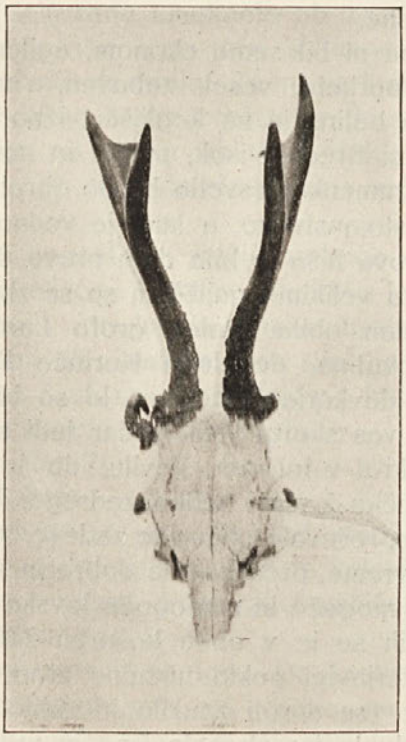

Slika kaže tretje steblo z rožo.

N. A. P.:

Moj prvi zajec.

V gornjem delu Vipavske doline, katero imenuje v svojih pesmicah dobrotnik in prijatelj Vipavcev, pokojni dekan Jurij Gabrijan »lepoto sveta«, kjer bruha na dan močno vrelo reke Vipavščice, kjer se toči sladko vipavsko vino in grenko senožeško pivo, kjer se vije široka, nikdar blatna in nikdar prašna državna cesta, po kateri so v starih in dobrih časih dovažali Pivčani na »parizarjih« Vipavcem vse potrebščine — Gorenjci pa izvažali na težkih, z zelenjem in cvetjem okrašenih vpregah vipavska vina — tam je moj dom! Tam se je rodil, tam je živel, umrl in tam je pokopan velik nimrod Josip Žvokelj vulgo Stacinov Pepe, po Notranjskem, Goriškem in na Krasu obče znan pod imenom »tata Žvokelj«.

Tata »so bili« izobražen mož. Mož je dovršil nižjo realko v Gorici, se posvetil kmetijstvu ter veljal za kmetskega veščaka osobito v vinogradniški stroki. S pokojnim Rihardom Dolencem, vodjo vinorejske šole na Slapu, je vztrajno deloval za povzdigo po trtni uši uničenih vinogradov ter dosegel z besedo in dobrim zgledom lepe uspehe.

Tata Žvokelj pa ni bil samo ekonom, agilen v društvih, eleganten kavalir na parketu, vesel, zabaven, a vedno trezen družabnik, mojster pri balinu in na kegljišču, izboren pevec itd., bil je tudi dober lovec. Srednjevisok, plečat in mišičast stopal je z malo sklonjeno, z rumenkastosvetlo brado obrobljeno in nekoliko plešasto glavo dostojanstveno, a imel je vedno prijazno besedo za vsakogar. Njegova hiša je bila dom prave demokracije. Ne v sobi — v kuhinji za velikim ognjiščem so se zbirali gostje in teh je bilo sleherni dan obilo. Poleg grofa Lanthierija, graščaka Mayerja, tate Hrovatina, debelega Korlača Dolenca, sodnega svetnika Nosana, davkarja Vencajza, ki so bili njegovi dnevni gostje, so prišli v vas skoraj vsak večer tudi sosedje, kmetje in fantje pevci. Večkrat v tolikem številu, da je imela Žvokljeva boljša polovica Ančka ž njimi veliko zadrego. Tu so se premljevale dnevne novice, reševale občinske zadeve, vodila se je visoka politika, določalo vreme, prerokovala dobra in slaba letina, prišle so v pogovor vse mogoče in nemogoče lovske in pasje prigode. Ob zimskih večerih se je v obeh košarah železnega zglavnika grelo vino, na žerjavici peklo turšično zrno, v starih ponvah kostanj, kar se je vse sproti zaužilo in zalilo. Med tem, ko je zunaj burja brila, tulila ter stresala šipe in vrata, je bilo v Štacinovi kuhinji za ognjiščem prijetno toplo, v družbi pa veliko

resnega pogovora, a še več dovtipov in smeha. To je bil dom Štacinovega Pepeta.

Tata Žvokelj je bil lovec, ki ni ljubil brakad. Lovil je najraje s svojim fermačem po polju in travnikih zajce, jerebice, prepelice in kosce, po močvirju race, kljunače, bekasine, »pičose« in raznovrstno drugo perjad, po vinogradih, pašnikih in nanoških drčah in ruševinah pa kotorne in lisice. Bil je izboren strelec. Njegova najprijetnejša lovska zabava pa mu je bilo »čakanje« ob luninem svitu, bodisi zvečer do sedme ure ali pa v zgodnjih jutranjih urah pred dnevom. Izpod vznožja Sanabora, najstarejše fare v gornji vipavski dolini teče mimo prijazne vasi Vrhpolja neposredno in vedno tik ob vznožju Nanosa do Vipave v primeroma široki strugi potok Bela. Potok je hudournik. Ob nalivih naraste v ogromno reko, ki vali s seboj med močnim bobnenjem in bučanjem velike množine kamenja, katero se tare, riblje in oglaja. Tekom enega tedna po nalivu voda odteče, deloma pa ponikne v zemljo in struga je suha. Ta struga, posuta z gladko okroženim in obeljenim kamenjem je videti ob luninem svitu kot snežna ravan, tako da razločiš skoraj kot pri belem dnevu vsako žival, ki hiti s hriba čez strugo na polje ali nasprotno. Znano je, da se zajec in lisica zelo rada umakneta ob zgodnjih jutranjih urah s polja v nižavah v višje lege med skalovje in grmičevje, od koder se zopet vračata ob mraku. Znano je tudi, da zapusti zajec vsak dan svoj lož okrog 7. ure zvečer ter da se podaja na pašo na polje tako dolgo po eni in isti stezi, dokler ni preplašen ali prepoden. Znano je pa tudi, da sledi zajcu večkrat lisica koj za petami.

Tata Žvokelj je poznal vse zajčje prehode v Beli ter si uredil tam tudi svoja »čakališča«. Vsako čakališče je imelo svoje ime, kakor »pod hrastom«, »pri luknji«, »na križpotu«, v »sredini« itd. In ko je v jesenskem ali zimskem času sijal na jasnem nebu prvi krajec, si srečal po šesti uri zvečer tata s kocem pod pazduho in puško na rami na potu proti Vrhpolju.

»Kam pa, kam, tata?«

»Na čakanje v Belo.«

Kmalu po sedmi uri pa se je že vrnil, stopil v kuhinjo, položil zajca na kamenite stopnice, ki vodijo iz kuhinje v I. nadstropje, prisedel k že deloma zbrani družbi za ognjišče ter pripovedoval, kako je zajec prišel in padel.

Bil sem njegov učenec na lovu. Do šestnajstega leta mi ni zaupal puške. Spremljal sem ga vedno na njegovih lovskih izprehodih ter bil ponosen, da sem mu nosil ustreljeno divjačino, po lovu pa puško snažil in naboje polnil.

Nekega dne pred božičnimi prazniki pa reče: Hm, danes je prvi krajec in jasno je tudi; bova pa šla enkrat skupaj v Belo. Za božič so zajci »železni«, a mogoče bova pa le kaj uplenila. Kdo je bil takrat srečnejši od mene? Nestrpno sem čakal šeste ure in ko mi je tata izročil puško »vorderladerco«, katero je sam nabil, ne bi menjal svojega položaja z nikomer. Resno, kakor se spodobi možu, sem korakal ob strani tate Žvoklja proti Beli; puško preko rame sem nosil po »jagrovsko«; cevi naprej a na njih naslonjeno roko. Že blizu čakališča je zapirala najino pot živa meja. Tata naprej, a jaz za njim. Ko se je bil tata že prerinil skozi ograjo, sem bil jaz še sredi nje. Tedaj začujem: »drezk — klek«; veja v grmovju je pograbila na moji puški petelina ter ga — hvala Bogu — napela na prvo stopnjo. Če bi bila veja šibkejša, bi se bila puška sprožila in strel bi bil zadel tato v hrbet. Zastalo mi je srce. Ta grozni trenutek je bil zame šola, kako je treba ravnati s puško v lovišču.

Tata ni bil ničesar opazil. Mirno je stopal dalje ter me dovedel do čakališča. Preden sedem na že pripravljeno kamenito ploščo, pravi: »Ti boš tukaj, jaz grem dalje v Črncovo Belo. Mirno je, niti sapice ni v zraku. Divjad, ki se bo bližala, boš slišal, preden ti pride na strel. Miren bodi in napni ušesa. Ako se bo glasilo v presledkih: cep-cep ... cep-cep ... cep-cep ... se bliža zajec, dočim odmeva tek lisice vzdržema cep-cep-cep ... Med tem vzdigaj polagoma puško ter se pripravi za strel. Dobro pomeri od spodaj navzgor ter me počakaj, da se vrnem.«

Zavit v kosmat konjski koc, z napeto puško na kolenih sem sedel udobno sredi izsekanega grma, naslonjen na debelo deblo stare topole. Pred menoj struga, svetla kakor dan, a na drugi strani struge hrib, skalovje in grmovje. Luna nad menoj — mirno in tiho je, nič se ne gane. Oziraje se po strugi na desno in levo, videla je moja fantazija vse mogoče prikazni, katere je ustvarjal mesec s svojo senco med drevjem in skalovjem. Zdelo se mi je, da me gleda tam spodaj iz kota dedec s košem na hrbtu. Glej vraga, meni nasproti tam za belo skalo je neka žival, zdaj pa zdaj mora stopiti v strugo. In ko obrnem pogled po strugi navzgor, bi prisegel, da se vzpenja koza po deblu neke obsenčene vrbe. Na vseh koncih in krajih, koder je obstal moj pogled, sem videl prikazni, ki so stale nepremično in ki so bile seveda izrodek mojih prenapetih živcev. Naravno, da mi je pričelo srce vedno močneje in močneje utripati. Utripalo je že tako močno, da bi ga moral slišati zajec, če bi čepel na drugi strani struge. Tudi moje dihanje se mi je zdelo glasno in z gibanjem prsnega koša se je pregibalo tudi oprsje trdo polikane srajce ter je

šumno drgnilo ob telovnik. S široko odprtimi ustmi sem kolikor mogoče polagoma vdihaval zrak in se trudil, da bi na ta način udušil ropot, katerega sta povzročila srce in oprsje, in katerega se je moralo, po mojem mnenju, slišati daleč naokrog. V tem razburljivem in bolestnem stanju, ki pa ne zapušča nobenih slabih posledic na človeškem organizmu, se mi je zazdelo, da je višje v hribu meni nasproti pretrgalo tišino kratko, komaj slišno šumenje. Napnem ušesa — zaman. Vse je mirno, nobenega glasu od nikoder. Le ura v zvoniku vipavske cerkve je trudno in leno odbila tri četrt na sedem.

Zamaknjen v krasno zimsko noč, oziraje se na desno in levo in pazno motreč strugo, začujem naenkrat od tale napovedani odmev zajčje stopinje:

Cep-cep... cep-cep... cep-cep...

Za Boga svetega. Kakor, da bi bilo treščilo vame. Srce, ki je bilo kakor kovaško kladivo, je zlezlo v grlo ter me hotelo zadušiti. Težko sem lovil sapo in z velikim trudom privzdignil polagoma puško, med tem ko je zajec zopet napravil par skokov, cep-cep... cep-cep... Toda zajcu se ni mudilo. Bil je oprezen in v grmovju je premotrival okolico. Meni so pa roke odrevenele, od razburjenja opešale in moral bi bil skoro puško položiti na kolena. Tedaj pa cep-cep... cep-cep... cep-cep-cop in zajec je sedel v strugo v smeri namerjene puške. V trenutku sem ga imel na muhi — in pok. Istočasno, ko sem sprožil, sem zatulil in s svojim glasom pregnal razburjenje. Po strelu sem bil zopet miren. Ko se je gosti, črni dim razpršil, sem videl, da leži v strugi na mestu mrtev zajec — moj prvi zajec.

F. Šentjurc:

Za jerebi.

(Konec.)

Jereb poje celo leto in, skoraj bi rekel, ob vsakem vremenu. Ni letnega časa, da bi ga ne bil slišal. Ustrelil sem enega na brakadi v Golavi, ki je pel v gostem snežnem metežu in po par klicih tudi prišel. Bilo je sredi novembra. V Belih vodah pri Dolu sem dobil enega v najhujšem vetru. Seveda so to več ali manj izjeme. Na klic pride najraje pomladi ali jeseni, meseca septembra.

Tudi v dnevnem času ni kaj izbirčen. Je sicer res, da v splošnem pride raje zjutraj približno do desetih in potem popoldne od petih naprej do mraka. Ustrelil sem pa enega tudi že, ko je v bližnji cerkvi ravno poldan zvonilo.

Peti začne že, ko je še mrak. Miloš je zgrešil enega v Mariji Reki zjutraj, ko je pod smrekami bila še skoraj tema. Jaz ga niti videl nisem, čeravno sem gledal v tisto stran.

Večkrat sem slišal tudi prepir o tem, kako jereb najraje pride. Nekateri trdijo, da pride raje po tleh, drugi, da raje prileti na drevo. Mislim, da tu ni nikake norme. Opazil sem v splošnem, da pride po tleh rajše v svetlih bukovih in čistih smrekovih gozdih, kjer ni grmovja, med tem pa v krajih, kjer je mnogo grmovja, kjer je visoko borovničevje, resje itd., rajše prileti na drevo. Skoraj vedno prileti na drevo zjutraj, ko je borovničevje in resje še mokro.

Skoraj gotov mi je vedno jereb, seveda, če ni v bližini kokoši, ako ga jaz prvi zaslišim ter potem povzamem njegovo melodijo.

Prijetno je, ako človek pokliče le parkrat, jereb prifrči in že trepeče pred teboj. Tudi streli so v tem slučaju najbolj sigurni. Večkrat se pa človek muči celo večnost in nazadnje ostane po strelu le par peres na tleh. V takem slučaju bi najraje sam sebi pripeljal zaušnico.

Iskanje zastreljenega jereba je skoraj vedno brezuspešno in najsibo lovec še tako vesten. Le malo onih, ki so po strelu odfrčali, sem našel in pobral.

V Mariji Reki sem našel nekoč jereba, ki je po strelu zginil kot kafra, približno dvesto korakov od nastrela. Pretaknil sem vse grmovje vsaj v razdalji do sto korakov. Zaman! Ko resignirano odidem po gozdu naprej ter pridem na neki kolovoz, leži jereb mrtev sredi kolovoza. Bil je pač redek slučaj.

Nekoč sva klicala z Milošem v Dobrovi. Jereb nama pride po tleh in jaz streljam. Dvignil se je v zrak in omahovaje odfrčal na bližnjo smreko in od tam v grmovje. Vse iskanje je bilo brezuspešno. Ko pa grem čez en teden tam mimo, zagledam pod nekim grmom kup perja. Bil je moj jereb, seveda že neporaben. Perje se je kar vsulo z njega, ko sem ga pobral. Čudno se mi je zdelo, da ga niso že prej našle lisice, ki imajo tam v bližini svoje luknje.

Velikansko smolo sem imel lansko leto. Od treh strani sem »naskočil« starega trdovratneža. Neprestano je pel in zraven sem slišal tisti značilni sui-si-si-si---, ki ga imajo včasi stari petelini. Naposled je vendar prišel. Po strelu sfrči na visoko smreko in se pritisne skoraj čisto v vrhu v rogovile. Ni mogel nikamor dalje. Počasi grem bliže in mu dam še en strel, ki pa je imel le ta učinek, da se je jereb še bolj zagozdil med veje. Grem čisto pod smreko in ustrelim še enkrat. Mislil sem, da ga bo mogoče vrglo iz rogovile. Učinek isti kot po drugem strelu. Odložim vse, kar me je oviralo in poskušam splezati na smreko. Trikrat se zaženem, a

vedno moram odnehati. Smreka je bila tako debela, da je nisem mogel obseči in najmanj pet metrov brez vsake veje. Kaj sem takrat »govoril« sam s seboj, si vsak jerebar lahko predstavlja.

Ako jereb po odstrelu odleti, je najboljše, da ostanemo nekaj časa popolnoma mirni. Izda ga včasi še padec in pa zadnje frfotanje.

Popolnoma napačno je mnenje nekaterih jerebarjev, da je jereb, ki sem ga prepodil grede po gozdu, izgubljen. Mnogo takih jerebov sem že dobil. V tem slučaju napravim, če je seveda mogoče, velik lok, da jereba obidem in sem potem kakšnih pet minut popolnoma miren.

Ko sem nekega jutra klical v Legnu, prepodim ob kolovozu jereba. Ker ga nisem mogel obiti, grem prav previdno nekoliko korakov dalje in se vsedem ob kolovozu za grm. Odgovoril mi je takoj na prvi klic. Ko sva v najlepšem dialogu, pride po poti ženska in jereb odfrči, vendar ne daleč. Po kratki pavzi se začne najina zabava znova in po par klicih se spusti na borovec ob kolovozu. V tem trenutku pride po cesti druga ženska. Čakati nisem smel več, pok — in jereb ji pade skoraj pred noge. Ustrašila se je tako, da je obstala na mestu kot ukopana.

Druga stvar je z »zapiskanimi« jerebi. Tam si pač lahko jerebar izpiska pljuča; jereb bo odgovarjal iz varne daljave, a bliže ga ne bo nikdar. Skoraj smešno je, kako se tak zapiskan jereb vedno na prvi klic oglasi, ravno tako kot bi vedel, da »se gre za špas«.

Hote ali nehote se včasi tudi »polegne« tovariša. Nekoč sem klical pod Kovkom. Jereba ni bilo ali kakšnih trideset korakov od mene se počasi prikaže izza pobočja kolovoza klobuk, pod katerim opazim Učakarjeve brke in pred njimi cevi njegovega pihalnika. Mislil je, da bo brez piščalke dobil starega »mandelca«.

Ko grem nekoč na Legnu z brakade, zaslišim v borovju klic, ki je bil sicer jerebjemu toliko podoben, kot je podoben bas vijolini. Fulil je v strašno nizkih legah. Sedem ob rob kolovoza in zakličem. Enkrat, dvakrat — na eni strani prične pokati in za borovci se pokaže »jerebar« s puško ob licu in s prstom na ježičku. Prav tiho sem jo odkuril po kolovozu navzdol s tiho zadovoljnostjo in zavestjo v duši, da ta jerebar pač ne bo napravil jerebom mnogo škode.

Kakor sem že zgoraj omenil, nam nudijo pri lovu na jereba mnogo zabave in včasi tudi jeze razni jerebovi sosedje.

Kateri jerebar še ni izustil krepke kletvice, če mu na vsak klic zašumi po listju in je trdno prepričan: »Tam-le izza onega grma se prikaže.« Puška je pri licu že par minut, roke in noge

so že mrtve in tedaj se prikaže veverica. Kakor tudi rad opazujem veverice, ali v takem slučaju bi najraje pritisnil in ji poplačal, da me je toliko časa vodila za nos.

Doživel sem pred več leti zanimiv prizor. Sedel sem skrit za debelo smreko ob robu jase, na kateri je rastla v sredini košata bukev. Naenkrat se pripodi po jasi v velikanskih skokih veverica in takoj za njo kuna zlatica. Kot blisk švigne veverica na drevo, kuna za njo. Veverica v vrh, kuna za njo. Veverica cvrči in cvili od strahu ter skače od veje do veje, a kuna ji je vedno tik za petami. V smrtnem strahu zbeži veverica na najskrajnejši konec daleč ven moleče veje ter misli menda zopet skočiti na tla. Videlo se je, da je živalica že popolnoma upehana. Bila je kuna komaj še en meter od nje, ko sem pritisnil. Ko je kuna padla na tla, se je veverica parkrat ozrla okoli sebe in švignila nazaj v vrh, odkoder me je potem radovedno opazovala.

Da pa kuna prav rada pride na jerebov klic, je tako znano. Prvič se mi je to dogodilo na Kalu pod Mrzlico. Klicala sva z Milošem. On je sedel nekoliko višje v bregu nad menoj. Ko opazujem okolico, se mi zasveti na nekem parobku pod menoj kot zlato. Pogledam natančneje in zapazim zlatico, ki pazljivo posluša zapeljive klice »mandlca« nad menoj. Previdno, previdno dvignem puško, a že me je zapazila ter se v velikem skoku pognala v gosto grmovje. Strel je napravil le luknjo v zrak.

Več sreče sem imel na Pohorju, v lovišču g. F. Kaca. Priklical sem jereba na približno štirideset korakov ter sem že dvignil puško. V tem jereb z glasnim vit-vit-vit-vit-- odleti. Ko premišljujem, kaj bi ga bilo preplašilo, kajti mene ni mogel zapaziti, vidim zlatico, ki previdno leze po robu proti mestu, kjer je sedel jereb. Samo malo okrenem puško, a že me je opazila in smuk za rob. Da nisem v tem trenutku sam pri sebi zapel zahvalne pesmi, je menda umljivo.

Ko tako robantim čez kuno, sebe in ne vem čez kaj še, priplava od nasprotne strani v elegantnih skokih druga. Ravno na robu jo še vjamem na muho in moja je bila. Bil je krasen samec.

Mnogo češče kot kuno, sem imel priliko opazovati lisico, kako zalezuje jereba. Dobil sem jih na klic že več, a najlepši slučaj sem doživel lansko jesen.

Klical sem na Proglu ob kolovozu, komaj petdeset korakov od kmečke bajte. Pri klicanju opazim, da gre po kolovozu proti meni rjav pes. Ko se sam pri sebi jezim na kmečke cucke, ki jih je vedno polna hosta, pride ta kmečki cucek bliže. Bil je star lisjak. Kolikor mogoče se stisnem za borovec in čakam, da bi prišel na strelno daljavo. Toda tudi lisjak se ne premakne več.

Prihuljeno se ozira okrog. Le čakaj! Previdno piščalko v usta in zakličem. Lisjak tri korake naprej, in zopet obstoji. To se ponovi pet- ali šestkrat. Po zadnjem klicu pa ne skoči naprej, temveč nad kolovoz za košat grm. Mislil sem že, da me je opazil. Vendar ne. Stal je za grmom kot ukopan, le konec repa se mu je nervozno tresel. Streljati nisem mogel, ker bi bil grm odnesel ves strel. Prav previdno zakličem še enkrat. Še med klicem skoči na kolovoz nazaj in v tistem trenutku je tudi počilo.

Imel sem veliko veselje. Še večje pa so imele ženske pri bajti, katerim je lisjak odnesel že precej kokoši in piščancev.

Videl sem tu popolnoma natančno, kako je lisjak »naskakoval« jereba. Seveda se tako naskakovanje lahko posreči le lisjaku, ki ne ropoče po tleh, kakor ropoče tudi najprevidnejši lovec.

Opazil sem, da lisica mnogo raje zalezuje jereba proti večeru. Le eno sem na klic ustrelil zjutraj, vse druge so mi prišle proti večeru, in sicer mi jih je par prišlo že v takem mraku, da jih niti nisem več natančno videl ter radi tega tudi gladko zgrešil.

Da pri takih gostih, kot so kune in lisice, ne pridem v zadrego, imam pri klicanju vedno v eni cevi šibre št. 4.

Pa ne samo gozdne roparice, tudi domači, podivjani muci so jerebom jako opasni.

Lansko leto avgusta sem šel z ženo in hčerko na sprehod na Progl. Proti svoji navadi nisem vzel s seboj puške. Ko sedimo v gozdu, zavpije ne daleč od nas moj Črt, in na drevo prhne star, podivjan kmečki muc. Vedel sem, da moramo biti prav blizu gnezda mladih jerebov, kajti dobil sem na istem mestu vsako leto vsaj enega. Vest mi ni dala miru. Črta pustim pod drevesom, ženi in hčerki rečem, naj me počakata, sam pa hitim v največji vročini skoraj pol ure daleč do prvega kmeta-lovca po puško in muc je končal svoje grešno življenje. Koliko je bilo moje zadoščenje, ko smo potem ne daleč od tam naleteli na celo gnezdo jerebov! Najbrž bi jih bila večina romala v mucov želodec.

Ne samo štirinožni roparji, tudi ptice roparice jako dobro vedo, da jerebov klic znači dobro pečenko. Sklatil sem že par kraguljev in skobcev, ki jih je jerebov, oziroma moj klic prevaril.

Mnogo veselja in zabave nudijo jerebarju žolne, bodisi črna žolna, zelena žolna ali tudi razni detelji. Nikdar se ne morem nagledati njih smešno graviteličnega ponašanja.

Opazoval sem pred par leti žolno, ki mi je dokazala, da tudi Schmeil nima vedno prav. Schmeil pravi, da žolna ne more plezati po drevesu navzdol. Opazoval sem pa zeleno žolno, ki je čisto mirno, z glavo obrnjeno navzgor, korak za korakom plezala

navzdol, pri tem pa potrkavala po deblu. Je mogoče to bolj nenavadno, ali videl sem, da konstrukcija »n e m o r e«, ne velja.

Precej previdnosti je treba, da se v lovišču, kjer so divje kokoši, namesto jereba ne pobere nje. Imel sem že parkrat priliko, da sem opazoval divjo kokoš iz največje bližine, ko je brezskrbno brskajoča po tleh, prikorakala skoraj čisto do mene.

Nepozaben mi ostane prizor, ki sem ga doživel v »Farovškem grabnu« blizu Šmartna. Na svoje klice sem slišal pod seboj šumenje in kmalu prikoraka mimo mene divja kokoš in potem po vrsti štirje veliki petelini. Cela procesija je šla popolnoma mirno, komaj pet korakov oddaljena od mene. Še par minut potem, ko so izginili, si nisem upal pošteno dihati.

Dvajset let je od tega, kar sem pobral prvega zajca in priklical prvega jereba. Dvajset let že hodim po gozdu s puško na rami. Opustil nisem lova niti med svetovno vojno. Lovska puška me je tudi pri vojakih spremljala povsod. Vsako leto eno in isto, a vsako leto zopet novo in vsako leto lepše.

Lep je vsak lov. Lep je lov na velikega petelina in na ruševca, lep je lov na jelena in na gamsa, lep je lov, ko oživlja gozd zvonenje brakov in lep je zalaz srnjaka. A najlepši, najintimnejši je za mene lov na jereba. Temu lovu dolgujem najlepše lovske spomine in tudi najlepše trenutke življenja. Na tem lovu pozabim za nekaj časa vse poklicne skrbi in težave in na vso laž in hinavščino, ki jo je toliko na tem lepem, božjem svetu ter živim le jerebom in sebi. —

Podal sem nekaj osebnih spominov in opazovanj z lova na jereba, kakor jih je podalo v »Lovcu« že mnogo tovarišev zelene bratovščine. Moja srčna želja pa je, da bi se tudi pri nas našel lovec-pisatelj, ki bi nam podal o jerebu monografijo, kot jo je podal Nemcem Valentinitsch s svojo knjigo »Das Haselhuhn«. Naš najmanjši, a najmičnejši tetraonid bi jo zaslužil!

L. Artman - Ipavčeva:

Lovska.

huj ta ta ta ta, le pu-ško vze-mi, hajd na lov, da
se po-mi-ri kri, ta huj ta ta ta ta, čuj, v tihem go-zdu
cresc.
po - je in bru-si pe-te - lin, ko - koš tam mla-de
Moderato.
va - bi, va-bi, va-bi vrh pla-nin. Po - mlad cve-
to-ča vr-ne v tvo-je se sr-ce, zbu - di ob-čut-ke
2. b. d d d

Vlad. Kapus:

Ko dehti po ajdi.

Iz doline, čez širno plan,
se polagoma umika utrujen dan
in dnevu v nemi korak,
sledi pokojni, večerni mrak.

V sanjajoči njivi se oglaša ptica,
v prosu začerčirikala je jerebica.
Iz polja, kjer dehti po ajdi, vstaja bol,
legla je v duše, zazibala dol.

Čez uspavajoče poljé,
vračajo se trudni kmetje — molče.
Počasen, težak njihov je korak,
ko stopajo proti domu, v pokojni mrak.

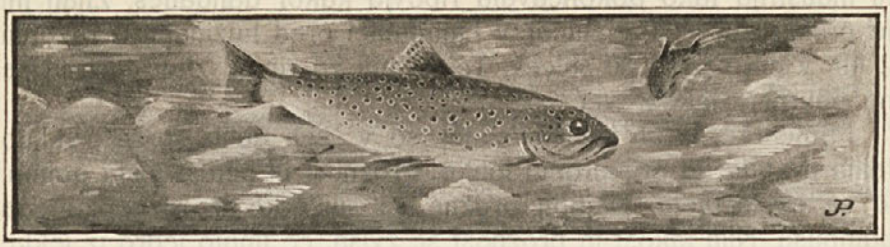

Dr. Avgust Munda:

O sulčarki.

Kar je za lovca puška, to je za sulčarja sulčarka. Sulčarka je domači ribiški izraz za prot, s katerim lovimo sulce. Lovec potrebuje puško, ki točno strelja, sulčar pa sulčarko, ki precizno meče.

Naši stari sulčarji so sulčarili s popolnoma trdimi proti; prot sploh ni pravilen izraz za njihovo pripravo, ker o prožnosti teh sulčark ni bilo niti govora. Te sulčarke so imele le en obroček na konici (končni obroček), ki je bil primeroma velik. Kolesce (vreteno) je imelo velik premer (približno 16 cm) in je bilo pritrjeno počez na protu, pri trodelnih protih takoj za stročnico ročnega dela, torej nekako koncem prve tretjine prota: Ko je sulčar metal, je držal prot med nogami, tako da je imel kolesce približno pred trebuhom; zbog tega se je moral držati sključeno, kar je delalo na nepoučenega gledalca prav čuden vtis. Metanje je bilo radi tega precej naporno. Da je dobil zadosten zalet, se je moral sulčar, preden je vrgel vado, okreniti približno 180 stopinj, tako da je gledal na nasprotno stran; šele, ko je spustil vado v polet, se je obrnil zopet proti vodi. S temi sulčarkami sploh ni bilo mogoče metati na večje daljave, ker jim je manjkala prožnost. Pri metanju vade in pri utrujanju ribe je trpel zgolj zgornji del prota, ker je bil na njem le en sam obroček, ki je moral obvladati ves napor metanja vade in utrujanja ribe. Sicer si pa naši stari sulčarji niso belili glave, kako bi utrujali ribo, ker so jo enostavno privili na suho. Razume se, da je bila tudi vrvica primerno debela in jaka, tako da se pri forsiranju rib ni bilo bati havarij. Radi debele vrvice so morali uporabljati tudi težke uteže, ker sicer z vado ne bi bili prišli do dna. Razume se, da so montirali vado v skladu z jakostjo prota in vrvice tudi z razmeroma močnimi trnki. Predvrvnic in vretenc niso imeli, piškurnik so privezali neposredno na vrvico. S to enostavno pripravo so ribarili naši sulčarji še v nedavnih časih; bilo jih je malo, sulcev pa mnogo, saj takrat še

ni industrija tako pokončavala ribovja kakor dandanes. Znan mi je primer, da je ujel sulčar v Ljubljanici pred Fužinami v razdalji 2 km v eni sezoni 80 sulcev. To so bili za ribiče zlati časi, ki se ne povrnejo nikdar več.

Sulčarke, ki jih rabimo sedaj, so v vseh delih prožne, vkljub temu pa jake in primeroma lahke. Prožnost in jakost nista pojma, ki se izključujeta. Najbolj prožne so sulčarke iz razcepkanega bambusa. Njih jakost in prožnost se zviša, če imajo jedro iz jekla. Prožnost prota preizkusimo na sledeči način: Skozi obročke potegnemo vrvico in privežemo nanjo utež približno enega kilograma; nato primemo prot za ročaj in skušamo dvigniti utež; metalnica je dobra, ako se krivi pri tem poizkusu v vseh delih prav do ročaja, seveda v gornjem delu bolj kakor v spodnjem. Težišče ali hrbtišče prožnega prota bodi v srednjem delu; ta del nosi ves napor, ko lovimo in ko utrujamo ribo. Seveda ne sme biti prot premehek; ako se preveč upogiba srednji del, ki je hrbtišče prota, je metalnica nerabna. Prožnost metalnice se spozna v tem, da se ob naporu upogne in da švigne zopet bliskovito v prejšnjo lego, čim odneha odpor; v tem se loči prožna metalnica od mehke. S prožno metalnico mečemo lahko točno na zaželeno točko in na velike daljave. S prožno metalnico (vrsta »Decantelle« — Hardyjev proizvod) je dosegel njen izumitelj istega imena svetovni rekord 106 jardov (92 m). Prožna metalnica daje ribiču sigurnost, da mu riba ne bo ušla, ko jo utruja. Prožnost je torej glavni kriterij dobre sulčarke; ta lastnost pa mora biti združena s primerno jakostjo. Poudarjam besedo »primerno«, ker se je baš v tem pogledu mnogo grešilo.

Sulčarka bodi le toliko jaka, kolikor je neobhodno potrebno. Doslej je prevladovalo mnenje, da z lahkim protom ni mogoče zapeti težke ribe. To je pa le relativno vzeti. Če ribe ne zapnemo, ni temu kriv prot, nego je iskati vzrok drugje. Vzrok neuspehom pri zapenjanju rib je iskati v neharmonični sestavi ribiške priprave. Za težko sulčarko rabimo težko kolesce, debelejšo vrvico in močne trnke. Trnki, ki so primerni za lahko sulčarko, so neporabni za težko, ker se upognejo ali zlomijo, ko zapnemo ali ko utrujamo ribo; nasprotno pa ne moremo močnih trnkov z lahkim protom zasaditi ribi v meso, tem manj v koščeno čeljust. Ako rabimo lahko sulčarko, moremo loviti z vrvico štev. 3 ali celo z vrvico štev. 2. Za lahek prot zadostuje primeroma lahek utež, kar je glavno. Še sedaj je razširjeno mnenje, da je težka sulčja priprava potrebna, ker moremo le s težkim utežem loviti v globinah. Naši stari sulčarji so lovili z ogromnimi uteži do 100 g; taki uteži so bili zanje potrebni, ker debela in povrh še nepreparirana vrvica

slabo reže vodo in zbog tega v večjih globočinah ni moči priti z vado do dna. Za lahek prot in za tanko, namaščeno svileno vrvico zadostuje utež 20 do 30 g. Ta utež zadostuje za največje globine in za najhujše curke; s tem utežem mečemo lahko tudi na vsako zaželeno daljavo.

Da je sulčarjenje naporno, ve vsak sulčar; radi tega mora biti sulčarka primeroma lahka, da ribiča ne utrudi, če lovi še tako vztrajno in strastno. Normalna absolutna teža sulčarke bodi približno 600 g. Absolutna teža seveda pa ni izključno merodajna, pač pa teža, kakršno čuti ribič. Ta relativna teža pa je odvisna od tega, kako je teža razdeljena po protu. Čim bliže je težišče ročaju, tem lažja se nam zdi metalnica. Vprašanje, kje naj bo težišče dobrega prota, je eno najbolj spornih vprašanj tehnike pri izdelovanju metalnic. Če je težišče blizu ročaja, imamo občutek, da je prot lahek, dasi ima morda večjo absolutno težo nego prot, ki ima težišče drugod. Prot s težiščem blizu ročaja pa ni dober, ker konica ni po debelosti v skladu s srednjim delom, ta pa ne z ročnim delom. Metalnice s težiščem blizu ročaja poznamo že na prvi pogled, ker je ročni del neprimerno debel, konica pa neprimerno vitka. To je tip metalnic, kakršne izdelujejo nekatere nemške tvrdke. Angleške metalnice se razlikujejo od nemških že po vnanjosti v tem, da razlika v jakosti posameznih delov ni tako očitna. Posledica tega načina izdelovanja je pa, da je pomaknjeno težišče nekoliko dalje od ročaja proti sredini prota. Take metalnice so dozdevno težje, imajo torej večjo relativno težo, ki jo ribič neljubo občuti; to je pa potrebno zlo. Edinole s takimi proti doseže izdelovatelj primerno prožnost in ravno v izdelovanju takih metalnic je vsa umetnost in ves čar angleških izdelkov, predvsem izdelkov svetovnega mojstra Hardy-ja. Da se pomakne težišče čim bliže ročaju, izdelujejo ročaje iz težkega materijala, tako da ročaj uravnovešča prot.

Čim daljši je prot, tem bolj se oddaljuje težišče od ročaja; zato nam je daljši prot težji ne glede na njegovo absolutno težo. Iz tega vzroka se dolgih protov izogibljemo. In s tem smo prešli k vprašanju, kako dolga naj bo sulčarka. Točnega odgovora na to vprašanje ne morem dati, ker je treba dolgost prota in ž njim združeno težo prilagoditi fizični moči ribičevi. Splošno pravilo glede dolgosti prota pa je, da bodi prot le tako dolg, kolikor je neobhodno potrebno. Za naše sulčje vode so primerne sulčarke, ki ne merijo več kakor 3, največ 3·20 m. To dolžino smatram za primerno z ozirom na zapreke v vodi in ob obrežju. V Ameriki so začeli izdelovati kratke metalnice, ki merijo le 1·5 do 2 m, tehtajo pa komaj 150 g ali še manj. Te metalnice so praktične

osobito za lov iz čolna, dvomim pa, da bi se obnesle v naših sulčjih vodah za lov z brega. Velika prednost teh metalnic je, da so lahke; ako bi pa lovili s temi enoročnimi proti v naših vodah z obrežja, bi neprestano obviseli v grmovju in v zaprekah v vodi, ker ne bi mogli vade dovolj naglo dirigirati mimo skal in potopljenega vejevja.

Splošen tip sulčarke je trodelni prot; tak prot je praktičen, ker ga lahko prenašamo na poti k vodi, osobito na vozilih. Za lov pa je dvodelna metalnica boljša; stročnice so namreč mrtva točka, ki ovira pravilno šibenje prota in s tem zmanjša njegovo prožnost. Že radi stročnic morajo biti posamezni deli prota različno debeli; pri dvodelnih protih se pa to zlo zmanjša. Radi tega mečemo z dvodelnimi proti boljše in na večje daljave kakor s trodelnimi. Edina neprijetnost dvodelnih protov je ta, da nam delajo radi dolžine neprilike osobito na železnici in v drugih vozilih. Ta malenkostni nedostatek pa ne pride v poštev, če pomislimo, kolikšno prednost ima dvodelni prot pred trodelnim pri lovi.

V zvezi s tem prehajam na stročnice. Stročnice so potrebno zlo pri zloženih protih. Ideal metavnice je nezložen prot iz celega materijala. Tak prot pa bi bil izredno drag in neprimeren za transport; zato se pa moramo zadovoljiti z dvodelnimi ali s trodelnimi proti. Vsakdo, komur se je kdaj zlomil prot, je morda opazil, da se je dogodil defekt tik pri stročnici. Prot namreč najbolj trpi ob stročnici, ki je mrtva točka. Zato je vsa skrb izdelovateljev dobrih protov osredotočena na kakovost in na dobro in pravilno namestitev stročnic. Stročnice morajo biti na protu trdno pritrjene; stročnica-vtikalnica se mora točno spajati s stročnico matico. Če tresemo prot, ko smo ga sestavili in čutimo trkanje ali sunke, je to znak, da stročnice niso v redu. Kar se tiče jakosti stročnic velja načelo, da morajo biti stročnice tako močne, da se ne upognejo; vendar pa ne smejo biti prejake, ker bi se sicer zlomil prot; skratka: jakost stročnic se mora prilagoditi jakosti protovega lesa. Da se stročnice bolje sprimejo, imajo vtikalnice kovinast podaljšek, ki sega v odprtino matice.

Važno nalogo imajo obročki, ki imajo namen, voditi vrvico od kolesca do konice in razdeliti napor in napetost, ki jo povzroča metanje in utrujanje ribe, enakomerno na ves prot. Obročki morajo biti torej pritrjeni v večjem številu tam, kjer je prot najbolj šibek, torej predvsem na konici. Na ročnem delu pri močnejših trodelnih metalnicah sploh ni treba obročka; vodilni obroček je v tem primeru nameščen pred stročnico-vtikalnico srednjega dela. Razdalja obročkov se proti konici stalno zmanjšuje, da se konica čim manj obteži. Za trodelni prot zadostuje 6 do 10 obročkov,

od teh je eden na ročnem delu, trije so na srednjem, vsi ostali pa so na konici. Tudi glede obročkov velja načelo, da jih sme biti le toliko, kolikor jih je neobhodno potrebno, da razdele težo in napor sorazmerno na ves prot. Obročki so potrebno zlo, ker ovirajo svoboden polet vrvice, so pa neobhodno potrebni radi sorazmerne obtežitve prota. Ako je pritrjen na metalnici en sam obroček (končni obroček), nosi konica vso težo; zbog tega morajo biti neobročevane metalnice izredno močne in trde; napaka neobročevanih metalnic je torej v tem, da ne morejo biti prožne.

Obročki morajo biti napravljeni iz materijala, ki se ne obrusi, sicer se vrvica na obrušenih, ostrih delih kvari. Dobri obročki so iz trdega jekla, še boljši pa so oni, ki so podloženi z ahatom; ti imajo le napako, da so precej dragi. Ahat se da nadomestiti s porcelanom, ki je mnogo cenejši, a manj trpežen, ker se lahko okruši. Z obročki, podloženimi z ahatom, mečemo na velike daljave, ker teče vrvica skozi take obročke gladko. Kar izdamo več za take obročke, prihranimo na izdatkih za vrvico, ki se v takih obročkih manj obrablja. Če že niso vsi obročki na protu podloženi z ahatom, naj bosta podložena vsaj končni in vodilni obroček, ob katerih se vrvica najbolj obrablja.

Za lov pozimi rabimo prote z večjimi obročki, ker majhni obročki prehitro zaledené. Sicer pa v dneh, ko je temperatura pod ničlo, itak ni računati na poseben uspeh, ker so ribe preveč letargične in prijemajo kvečjemu opoldne, ko solnce vodo nekoliko segreje.

Ročaj metalnice bodi prevlečen z zamaškovino, da ne polzi. Zamaškovina se hitro zamaže, očistimo jo lahko z bencinom ali s špiritom. Dobri so dolgi ročaji, ker uravnovešajo prot in ker so komodni za lov.

Za pritrditev kolesca sta na ročaju dva obročka; spodnji je navadno na ročaju trajno pritrjen, gornji pa je gibljiv. Pripravni so obročki z vijakom (serew-grip), s katerim se kolesce trdno privije na ročaj.

Kolesce za sulčjo lov imej premer 10 do 12 cm; tak premer popolnoma zadostuje. Vsako dobro kolesce ima regulator, s katerim se tok kolesca uravna po teži vade, in zavoro, ki se je poslužimo, ko ne lovimo ali ko utrujamo ribo. Zavora mora biti tako konstruirana, da se vrvica ob zavori lahko privije, a težko odvije; slednje je potrebno, da se riba prej utrudi. Kolesce imej primerno težo, da skupno z ročajem uravnoveša prot.

Končno še nekaj glede nabave sulčarke. Ribič bodi neodvisen od svoje priprave, ki mora brezhibno delovati. Ribičev pogled bodi obrnjen zgolj na vodo, na vado in na ribo, za pripravo se

ribič ne brigaj; ta mora delovati kakor stroj, ki ga dirigirajo ribičeve mišice in ribičevi možgani. Stroškov za brezhibno ribiško pripravo naj se sulčar ne plaši. Glede nabave sulčarke veljaj načelo: Najboljša stvar je najcenejša. Z dobro sulčarko lahko lovimo vse življenje, ž njo imamo veselje, ž njo lovimo z užitkom; radi tega jo bomo čuvali skrbneje in z večjo ljubeznijo kakor drug manjvreden izdelek. Seveda zahteva dober prot, da ga ohranimo porabljivim, tudi primerne pažnje in nege. Ne bo odveč, ako navedem nekaj praktičnih nasvetov, kako ravnajmo s protom.

Ne shranjujmo prota na vlažnih ali v zakurjenih prostorih; izberimo zanj v stanovanju suh in nezakurjen prostor, najbolje v predsobi, bodisi v omari bodisi na steni, ki je obita z lesom. Prot naj bo shranjen vedno v vrečici, vrečica pa mora stalno tako viseti, da so obrnjeni posamezni deli s tanjšim delom navzgor.

Če sestavljeni prot razložimo, primemo stikajoča se dela za stročnici, ne pa za les, sicer zrahljamo stročnice in cepke, iz katerih je sestavljen prot. Nato začepimo stročnice-matice z zamaškom in vtaknemo posamezne dele prota v vrečico, in sicer s tankim delom naprej.

Stročnice čistimo od časa do časa s sidolom, in sicer tako matice kakor vtikalnice. Če so stročnice čiste, jih ni treba z ničemer mazati.

Da ne pride vlaga do lesa, je treba prot vsako leto enkrat prelakirati. Če nagiblje po več letih konica ali ves prot na eno stran, prevežemo obročke na nasprotno, da se prot zopet zravna. Jaz sem kupil preteklo leto od nekega sportnika angleško sulčarko, ki je bila na strani, kjer so bili privezani obročki, nekoliko zakrivljena, ker je moj prednik lovil s pretežkim svincem. Prevezal sem obročke na nasprotno stran in po dva- ali trikratnem lovu se je prot zopet popolnoma izravnal.

Če ne lovimo, ne polagajmo prota na tla, nego naslonimo ga k bližnjemu grmu. Marsikdo je že poplačal svojo neprevidnost s tem, da je poškodoval ali celo zlomil prot, ko je stopil nanj ali sam ali pa njegov spremljevalec. Prot nosimo tako, da je konica obrnjena navzgor ali pa nazaj, nikdar pa ne sme biti obrnjena naprej, sicer lahko zadenemo ž njo ob tla ali ob drug predmet in jo zlomimo.

Če smo zapeli ob zapreko v vodi ali na bregu, postavimo prot na stran in potegajmo zgolj za vrvico, ker je jakost prota proračunana le za lov, ne pa za to, da odpenjamo ž njim trnek, ki se je zapel v skale ali v potopljeno vejevje.

Popravek k uredbi za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja. V tej uredbi (Uradni list z dne 16. avg. 1928, št. 275/77) naj stoji v drugi vrsti § 42. namesto: »točke 3.« pravilno: »točke 1.«. (Glej »Lovec«, september 1928.)

Razglas velikih županov ljubljanske in mariborske oblasti o nošenju lovskih pušk iz člena 3. točke 1., zakona o posesti in nošenju orožja. Na podstavi § 10., drugega odstavka, uredbe ministra za notranje posle za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja z dne 1. julija 1928, Uradni list z dne 16. avgusta 1928, št. 275/77, se s tem razglaša, da ni v ljubljanski in v mariborski oblasti nobene občine, v kateri bi bilo dovoljeno, nositi lovske puške iz člena 3., točke 1., novega zakona o posesti in nošenju orožja za obrambo imovine izven hiše brez orožnega lista.

V Ljubljani, dne 24. avgusta 1928.
U. br. 8767/4.

Veliki župan ljubljanske oblasti:
dr. Vodopivec s. r.

V Mariboru, dne 21. avgusta 1928.
U. br. 13.194/19.

Zastopnik vel. župana maribor. oblasti:
dr. Starè s. r.

Slovensko lovsko društvo, sekcija Maribor, je sklenilo na svoji redni seji dne 6. septembra 1928 sledeče interne omejitve v izvrševanju lova v mariborski oblasti, veljavne za dobo od 15. sept. 1928 do 31. marca 1935.

I.

1. Prepovedan je odstrel srn-samic; dovoljen pa je odstrel srn-samic jalovk, in sicer le proti predhodnemu pristanku pristojne podružnice oziroma sekcije, ako se je pokazala potreba za to iz lovsko-kulturnih ozirov, toda nikdar na brakadi;

2. brakada z visokonogimi, daleč in ostro gonečimi psi je na srnjad prepovedana;

3. srnjad se strelja na zalazu samo s kroglo.

II.

Veliki in mali petelin se sme odstreliti v legah do 1000 m nadmorske višine od vštetega 16. aprila dalje, a v legah nad 1000 m nadmorske višine od 24. aprila dalje.

III.

Gozdni jereb se sme streljati edinole na klic in ne ob drugih lovskih prilikah.

IV.

Divja koza (gams) se strelja edinole s kroglo.

V.

Odstrel fazank je prepovedan; v loviščih, kjer je toliko fazank, da je odstrel istih lovsko upravičen, ima lastnik lovišča zaprositi za dovoljenje odstrela pristojno podružnico, ozir. sekcijo.

VI.

Vsaka brakada, tudi brakada na zajce, je dovoljena šele od 15. oktobra dalje.

*

Za nadaljnje omejitve odstrela plemenite divjačine so pristojne posamezne podružnice oziroma sekcije, oziroma lovske družbe. O morebitnih takih nadaljnjih omejitvah se mora obvestiti sekcija.

Ivan Pucelj, večletni znani lovski čuvaj je preminul dne 11. sept. 1928. Več let je marljivo in vestno izvrševal svoj poklic pri Ivanu Rusu, Žaga pri Ribnici, zadnjih osem let pa pri graščini Ortnek, ki ga je s svojimi lovci spremila k večnemu počitku.

Iz občine Jurjevice pri Ribnici poročajo, da je pod vasjo Kot v nočeh od 8. do 13. sept. 1928 napravil medved kosmatinec na koruzi precejšnjo škodo.

Divji prašiči so napravili ponekod na njivah veliko škode. Priložbe težko prizadetih kmetovalcev se množijo.

Ker divji prašič ni lovna žival, lovskega upravičenca ni mogoče prisiliti, da povrne škodo. Prav redki so pač lovci, ki so doslej škodo lojalno plačevali. V ozira vrednih primerih naj bi odslej veliki župani dovoljevali oškodovancem podpore iz sredstev oblastnega lovskega zaklada.

Povrniti škodo pa je vsekakor dolžan tisti, ki se mu more dokazati, da je divje prašiče gojil ali negoval. Gojiti divje prašiče je dovoljeno samo v dobro ograjenih prostorih ali oborah, na prostem pa jih sploh nič biti ne sme in jih mora lovec neumorno zatirati.

Divji prašiči so se pri nas zadnja leta zelo razmnožili. Največ jih sledijo v kočevskem, pa tudi v novomeškem, brežiškem, laškem, sem in tja v ljubljanskem, litijskem in logaškem srezu. Opazili so jih celo na Gorenjskem, dalje na Boču in celo na Pohorju na Štajerskem.

Lovci jih iz lastnega nagiba in vsled odredb sreskih poglavarjev zasledujejo s čakanjem zvečer ob robu gozda, odnosno ob njivah in travnikih, ker tej plahi in pazljivi živali podnevi ni mogoče priti do živega. Posamezniki so na čakališčih dosegli nekaj uspehov, večinoma pa vsled teme niso mogli oddati strela.

Sreski poglavarji so odrejali od časa do časa pogone na to divjad. Pogoni, ki so se vršili v poletnem času, so bili skoraj vsepovsod brezuspešni. Več uspeha so imeli prirediteljі pogonov pozimi, ker se v listnatem gozdu tačas, ko je listje odpadlo, dalje in bolje vidi streljati in ker se po snegu divji prašiči lažje izsledijo in obkolijo z gonjači. Neuspešnim akcijam je največ krivo dejstvo, da se pogona udeleži premalo gonjačev. Gonjače je namreč treba plačati. Vprašanje je, ali naj jih plača lovski upravičenec ali občina, na katere ozemlju se je pogon izvršil, bodisi da ga je lovski upravičenec sam priredil, bodisi da ga je odredilo oblastvo na željo občine. Tam, koder obstaja še kak odbor za pokončevanje zveri (volkov), bi mogel ta nabrati sredstva za najetje gonjačev. Drugod bi bilo to pereče vprašanje rešiti na kak primeren način. Meso na pogonu uplenjenih divjih prašičev bi se moglo razdeliti med gonjače. Podeljevati bi se mogle tudi premije za uplenjene divje prašiče, slično kakor jih podeljuje veliki župan za volkove. Tudi take premije za na pogonih ubite divje prašiče bi se porabile za gonjače.

Na ozemlju bivše Štajerske sme sreski poglavar po določbah štajerskega lovskega zakona zaupanja vrednim, povsem neoporečnim osebam, ki imajo lovsko karto, dovoliti po zaslišanju lovskega upravičenca — tudi tedaj, če slednji ne bi privolil — da smejo v tujem lovišču zasledovati divje prašiče s strelnim orožjem ali na drug, za lov primeren način. Ta način zatiranja divjih prašičev se sicer doslej ni zadosti obnesel, vendar služi v to, da se bolj pospeši stremljenje lovskih upravičencev, zatreti divje prašiče. Oblastvom je dana možnost, poskrbeti, da se bodo mogle uveljaviti omenjene določbe tudi za teritorij bivše Kranjske, koder se doslej niso smele izvrševati.

Ker je v interesu kmetijstva, da se omeji škoda po divjačini, kakor tudi lovskih upravičencev, od katerih se pričakuje, da se živo zanimajo za zatiranje tako škodljivih živali, kakor je divji prašič, je na dnevnem redu vprašanje, kako in s katerimi sredstvi bi se doseglo čimprej in čimveč uspehov.

Bliža se zimski čas, ki je — kakor že rečeno — za zasledovanje in preganjanje divjih prašičev najbolj pripraven. Zato pozivljemo vsakogar, ki ima izkustva v zasledovanju divjih prašičev, da priobči svoje doživljaje, svoje predloge in nasvete v našem glasilu, ker le dobra izkustva morejo privesti do zaželenih uspehov. Ing. A. Šivic.

Prsk srnjadi. Kakor vsako leto, tako so tudi letos po letošnji srnjačji lovski sezoni mnenja lovcev zelo različna. Nekateri trdijo, da so srnjaki slabo prihajali, slabše kot druga leta, drugi pravijo, da je bilo posebno ugodno ita. Najbolje pa so pogodili tisti, ki menijo, da je bilo pač tako, kakor v prejšnjih letih in da je bil njih lovski uspeh odvisen v prvi vrsti od števila srnjakov, nadalje od razpoloženja istih, ki je v zvezi z razmerjem med srnami in srnjaki v revirju, kjer so lovili.

Nekaj važnega za klicanje srnjakov pa so lovci letos lahko spoznali, in sicer pogrešno teorijo, češ, da je čas prska srnjadi odvisen od vremenskih razmer in tako tudi klicanje, odnosno vabljenje. Ta pogrešena teorija se vleče že leta in leta skozi lovsko literaturo, kljub temu, da so ji že mnogi oporekali. Čeprav sem tudi jaz na podlagi lastnih izkušenj in poročil lovskih prijateljev to napačno mnenje oporekal in pisal o predmetu v »Lovcu« iz l. 1925., je v letošnji avgustovi številki »Lovca« pisec članka, v katerem obravnava vsa klicanja in živalske glasove, to kot brezpomembno prešel in ponovno trdil že staro napačno teorijo. Letos smo imeli izredno priliko, to opazovati ter ponovno nepobitno dokazati, da je sama lovska domišljija, da se prsk srnjadi v vročih poletjih prej prične in prej neha, kakor pa v hladnih.

Stari ljudje ne pomnijo tako stalno vročih poletnih dni kot letos in kljub temu so srnjaki prihajali prav takrat kakor druga leta. Par primerov vem celo, da so bili izredno močni srnjaki ustreljeni zelo kesno. Nekateri lovci so pričeli klicati že sredi julija, meneč, da drži staro naziranje. Uspeh je bil kakor vsako leto v tem času. V loviščih, kjer je bilo malo srn, včasi celo samo posamezni srnjaki, so le-ti takoj reagirali in prihiteli pred cev. Iskali so srnice in ker jih niso našli, so se dali varati. V drugih, bolje zasedenih loviščih, je bilo vse klicanje zaman, kajti srnjaki so imeli že izbrane prve družice za prvo svatovanje. Nekoliko bolje je bilo koncem julija in prve dni avgusta, ko so se srnjaki že opomogli od prvega svatovanja in iskali novih prijateljic. V tem času so srnjaki letos baje prav dobro prihajali in so mnogi lovci imeli prijetne uspehe 1. in 2. avgusta. Da je pa imel priti pravi prsk šele kesneje, kakor pač vsako leto, sem opazil 5. avgusta, ko so na klic, in sicer na ne posebno visok, zelo reagirale srne. Dogodilo se mi je, da sta tekom pol ure pritekli dve srni, ena večja in druga slabejša. Večja je prišla kar dvakrat, kljub temu, da me je že prvič opazila in lajajoča odšla. Prav dobri so bili dnevi 8., 9. in 10. avgusta, ki jih imam že od nekdaj zaznamovane kot najboljše, in sicer v različnih legah in različnih morskih višinah. Na večini rogovja, priborjenega med prskom, v najrazličnejših krajih, so napisani omenjeni dnevi. Tako iz nadmorske višine skoraj 1400 m, nad Jesenicami, iz ribniške okolice kakor tudi iz notranjskih gozdov. Da vreme ne vpliva na čas prska srnjadi, najbolje dokazuje pač to, da so bili ustreljeni stari srnjaki še celo 15. in 16. avgusta. S tem je dosti jasno dokazano in utemeljeno, kako napačna je bila omenjena teorija.

K koncu naj še pripomnim tudi tako zvani pogrešni prsk, ki so ga tekom letošnjega leta opazovali razni lovci in prijatelji prirode. Tako so mi pripovedovali, da so videli že v maju, kako so gonili srnjaki srne. Jaz sam sem to opazil 2. junija zjutraj na zalazu. Ko sem se plazil mimo gozda, kjer sem pričakoval srnjaka, sem zaslišal pivkanje srne in močne skoke. Takoj nato je pridrvela iz gozda pivkajoča srna, kateri je sledil v razdalji dobrih 30—40 m srednje

močan srnjak. Tekla sta čez senožet in izginila v bližnjem gozdiču. Slično, in sicer prav v tistih dneh, so opazili tudi nekateri drugi lovci. Pa tudi o udomačenih srnjakih so mi pravili, kako da so sitnarili napram srnam že sredi pomladi. Kesneje so se unesli; pravi prsk pri večini udomačenih srnjakov se je pa pričel med 17. in 20. julijem, kakor pač vsako leto. —s.

Srnjak morilec. V zadnji številki »Lovca«, na str. 292, sem omenil srnjake z izredno dolgim in ostro koničastim rogovjem, ki kaj radi postanejo nevarni svojim soplemenjakom. Slika takega rogovja je bila na predniji strani. Baš te dni pa mi je sporočil lovski prijatelj, da je usmrtil slab enoletni špičak dveletno srno, s katero sta bila zaprta v skupni ogradi.

Skozi vse leto se je bal srnjak starejše srne, ki ga je večkrat odganjala celo od jasli. Bil je v splošnem boječ in pohleven. Ali to se je spremenilo kar v najkrajšem času. Medtem ko so se drugi srnjaki že parili in je bil prsk v polnem teku, je bil omenjeni srnjak še vedno miren. Kar nekega jutra pa je nastala sprememba. Prej gospodujoča srna je morala odnehati sojetniku. Ker se mu ni vdala z lepo, je pričel s silo. Suval jo je z ne posebno dolgimi konicami špičaka in jo pri tem tako nesrečno zadel, da ji je preparal trebuh.

Ko je gospodar, ki se je veselil, da bo morda končno srnjak le oplodil srno in bo imel veselje nad mladiči, prišel k ogradi, se mu je nudila žalostna slika. Srna je ležala v zadnjih vzdihljajih. Ni ji bilo več pomoči. —s.

Divji kozel. Ta beseda se zelo dopade našim časopisom. Kjerkoli ga le morejo, ga vpletejo in si kar ne puste dopovedati, da te besede ne pozna narod v njihovem smislu in da tudi lovci in prijatelji prirode nekaj vedo ter skrbe za pravilne izraze v njih območje segajočih bitij in predmetov.

Narod pozna le gamse in gamsa, besedo, ki ni le nemška, marveč mednarodna in se je pri nas popolnoma udomačila. Že pred dvema letoma je razpravljal o tem »Lovec«. Dokazal je izvor besede in da le to narod rabi. Prav tako bi bili upravičeni imenovati srnjaka divjim kozlom. Lovec na kmetih te bo čudno pogledal, kadar mu boš pripovedoval o divjih kozlih in vprašal, kateri kozel, ali srnjakov ali gamsov? Že iz tega je razvidno, kako nerazumljiv je ta izraz med preprostim narodom.

Pa tudi prirodoslovno je ta beseda neupravičena, kajti divje koze so popolnoma druga bitja in naša domača koza ni prav nič sorodna našim planinskim gazelam — gamsom. Skoraj žaljivo pa je za pravega lovca, ako mu očitaš, da je ustrelil divjo kozo, ker s tem misli samico. —s.

Čuden pripetljaj. Na praznik Marijinega vnebovzetja, 15. avgusta, je ob 11 dopoldne nastal pred V.-jevo brivnico v Slovenjgradcu naenkrat vik in krik. Par fantov je splezalo na drevo pred brivnico, drugi so pa drevo obstopili in onima na drevesu nekaj kazali. Ker sem mislil, da gre za ubeglega kanarčka, nisem niti pristopil bliže. Kako sem se pa začudil, ko mi prinese eden izmed fantov, ki sta splezala na drevo, samico gozdnega jereba, ki je preplašeno obračala glavico na vse strani ter z vsemi močmi poskušala pobegniti.

Na vprašanje, kje je jereba dobil, mi pove, da sta bila na drevesu dva, da pa je eden odletel, preden so ga mogli prijeti. Poslal sem ga z jerebom k najemniku slovenjgraškega lovišča g. C.

Sedaj mi je bilo seveda žal, da nisem prej stopil pod drevo. Jako rad bi bil vedel, ali je bila druga tudi samica, ali je bil mogoče samec.

Čudno je, kaj je prignalo obe ptici sredi dneva v mesto, ob času, ko je bil trg poln ljudi. Priletеti sta morali precej daleč, ker v neposredni bližini mesta ni nikake goščave, kjer bi bili jerebi. Najbližje gnezdo jerebov je oddaljeno od periferije Slovenjgradca vsaj 15 do 20

minut. Mogoče je imel kdo v mestu jereba zaprta in sta mu ušla. Ptica je bila toletna, jako slabo rejena in očividno izmučena. Čez nekaj dni je poginila. Šentjurc.

Ljubezen in prijaznost ovčjega psa do drugih živali. Mokronoški g. župnik ima psa, nemškega ovčarja, ki kaže do drugih domačih živali nenavadno prijaznost, ljubezen in vdanost. Nadel mu je ime »Dojan«. Sam gospod župnik ga popisuje takole: »Dojan je ves zateleban v domače živali, do katerih kaže izredno prijaznost. Kokoši ima posebno rad. Sredi med njimi leži. Zvečer užene vse spat. Koklja je pustila 6 malih piščet. Dojan jih je vesel prevzel in vzgojil. Vsa so se stiskala k njemu. Če je odprl gobec, so mu kljuvala jezik. Potem so mu legla na hrbet in se grela.

Letos imam mlado pegatko. Zleze pod njega. Ko vzdigne nogo, mu leže k prsim. Potem zleze zopet na hrbet, ga obira, gre na glavo, kljuje mu jezik.

Imam tri male mucke, ki se grejejo pri njem. Igrajo se skupaj s pegatko, ali pa s pasjim repom. Dojan pa leži poleg njih mirno in se skoraj ne upa dihati. Če je veliko kokoši okoli njega, jih grabi za noge, ne ugrizne pa nikdar, samo igrati se hoče. Posebno je srečen, če gre s hodnika v kuhinjo, pa nese pegatko na hrbtu. Enkrat sem vzel pegatko v sobo in jo dejal spat na divan pod klobuk. Kmalu pripraska Dojan, se vleže k divanu in čaka. Odšel sem iz sobe. Ko se vrnem, najdem Dojana vsega srečnega pod mizo s pegatko na hrbtu. Z gobcem je odstranil klobuk in oprostil pegatko. Ta hodi povsod za njim.

V vodo gre silno rad. Poleti je revež, ker ga muči vročina. Je prav zvest in se nikdar ne potepa. Naznani vsakega tujca. A iz rok tujčevih ne jé.« I. Š.

Poročilo o kavkanju lisic, objavljeno v septembrskem nahrbtniku, je napisal g. Anton Jeraša.

Društvo Zoo v Ljubljani ima svoj redni letni občni zbor dne 6. oktobra t. l. ob pol 9 zvečer v Prešernovi sobi restavracije Slon. Lovce, ki so člani društva Zoo, opozarjamo na to zborovanje.

Zasavje. (Letovišča, kopališča, prirodne, zgodovinske in druge znamenitosti. Izleti po gorah in dolinah.) Sestavil Rud. Badiura, Ljubljana 1928. — V tem priročnem vodniku, ki mu je priložena lepa pregledna karta Slovenije s sosednimi pokrajinami v merilu 1 : 750 tisoč, je opisan tudi l o v v Z a s a v j u. Lovski članek je napisal dober poznavalec lova, g. Vladimir Kapus. Lovcem-turistom priporočamo Badiurovo najnovejše in skrbno sestavljeno delo.

★

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med urad. urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustmeno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19.

Lovska knjižnica S. L. D. se nahaja v Ljubljani, v Komenskega ulici 19, v pritličju. Knjižnica je odprta in članom na razpolago vsak torek in petek (razen ob praznikih) od 18. do 20 ure.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

Zakupna doba. Tendenca moderne ribarske zakonodaje stremi za tem, da se zakupna doba ribjih voda podaljša. Zlasti plemenite ribe rastejo počasi; da dosežejo tržno vrednost, mine več let. V manj rodovitnih vodah traja rast še dlje časa. Za sulčje vode je treba določiti izredno zakupno dobo. Sulec potrebuje 6 do 7 let, da doseže najmanjšo mero. Če izdraži n. pr. zakupnik prazno sulčjo vodo in začne vanjo že prvo leto vlagati sulčji zarod, bo imel šele v sedmem ali osmem zakupnem letu priliko, da uživa sadove svojih investicij. In prav, ko je voda zopet polna rib, preneha zakupna doba, ki traja po zakonu le 10 let. Zato je potrebno, da se zakupna doba izpremeni na najmanj 15 let. V Nemčiji delajo propagando za 18 letno zakupno dobo.

Osmukanje postrvi — navodila. Za osmukanje postrvi rabimo le spolno zrele ribe. Mlečniki imajo že v prvem letu, ikrnice pa že v drugem letu starosti spolne produkte; vendar se taki spolni produkti ne oplode. Mlečniki, ki jih osmukamo, naj bodo stari vsaj tri, ikrnice pa vsaj štiri leta.

Drstnice moremo hraniti v istih ribnjačah, ker se v ribnjačah ne drste, pač pa postanejo, če spolov ne ločimo, prej godne.

Ribe osmukamo v porcelanaste sklede, na katere postavimo sita, da ostanejo ikre suhe; mlečnike osmukamo neposredo v skledo. Zrele ikre brizgajo ob rahlem pritisku ribe na trebuh iz života v tankem curku; isto velja za zrelo mleko.

Najprej osmukamo dve do tri ikrnice, nato enega ali dva mlečnika, vse v isto skledo. Mleko premešamo na rahlo s kurjim peresom, da se razdeli med vse ikre. Medtem ali pet minut kesneje se je izvršila oplodítev. Pet minut nato spustimo po robu sklede vanjo nekaj vode, ki imej isto toploto kakor ikre. Ikre se nato napno in ikrina odprtina se zapre; zaradi tega ne smemo vode prekmalu premešati, ker bi sicer onemogočili oplodítev. — Neoplojene ikre se v vodi še oplode, toda le približno tekom 5 minut, odkar smo prilili vodo.

Kako vpliva kisik na razvitek postrvjih iker in postrvjega zaroda. V vodi, ki ima mnogo kisika, se razvijajo postrvje ikre hitreje kakor v vodi, ki nima dovolj kisika. To so ugotovili s poizkusi v vališčih s tem, da so namestili v valilnikih več prh, ki so vodo dobro prezračevale. Ugotovili so tudi, da potrebuje postrvji zarod v dobro prezračeni vodi več hrane, ker se v taki vodi snovi hitreje prenavljajo.

Vpliv svetlobe na postrvje ikre in zarod. Ako izpostavljamo valilnike svetlobi, se ikre počasneje izležejo; tudi je zarod, ki se izvali v takih valilnikih, manjši kakor zarod, ki se izvali v pokritih valilnikih.

Zastrupljevanje rib na Vrhniki. Julija in avgusta 1928 je bila Ljubljanica v okolici Vrhnike večkrat tako onečiščena, da so ginevale ribe v velikih množinah. Na Vrhniki je dvoje usnjarn, ki spuščata odtoke svojih tvornic v Hribški potok, ki se izliva v Malo Ljubljanico. Ob izlivu Hribškega potoka je

največje sulčje drstišče v Ljubljanici od Ljubljane navzgor. Zato je škoda, ki jo povzroča ena izmed obeh tovarn ali obe, tem večja.

Slovensko ribarsko društvo je napravilo ovadbo na sresko poglavarstvo ljubljanske okolice, naj napravi konec brezvestnemu početju tvornic. Pripomnili je, da imata obe tvornici čistilne naprave, očividno pa te naprave ne funkcionirajo, ali pa se spuščajo tvorniški odtoki mimo teh naprav, neposredno v ribjo vodo.

Želve na Kranjskem. Ko sem bil 7. avgusta v Mokronogu, mi je povedal g. župnik mokronoški H. Bokowitz o želvah v mokronoški okolici tole: Pred kakimi 15 leti so našli v Pričinski dolini pri Mokronogu več želv srednje velikosti. Pred 6 leti pa so našli na Žalostni gori pri Mokronogu veliko želvo. To je izpustil g. župnik na svoj vrt, ki je pa kmalu izginila z njega. Leto pozneje pa so jo našli zopet na Žalostni gori.

Želve v Krki in drugod. Zadnjega maja je našel nekdo na Loki ob Krki pod Novim mestom želvo, katero je prinesel g. Jos. Bergmanu, lekarnarju v Novem mestu. Koncem junija pa so našli želvo tudi v sredini mesta, katero ima zdaj tudi g. Begman. - Naj podam tu še nekoliko opazk glede želv na Kranjskem, katere sem dobil zadnji čas. Že v svojem spisu glede želv v »Lovcu« l. 1927., str. 43, sem omenil, da so gojili svoj čas želve tudi po kranjskih gradovih in župniščih. Tako so jih redili n. pr. tudi v gradu Mala Loka pri Trebnjem. G. Jos. Rome, župnik v Podzemlju v Beli Krajini, pa je dobil ok. l. 1895. dve precej veliki želvi iz Trsta. Ti je imel na svojem vrtu za župniščem, pa sta mu kmalu ušli. Ker je župnišče in vrt za njim blizu Kulpe, sta odšli najbrž proti Kulpi in tu ju je morda kdo prej ali kesneje našel. Lahko pa je tudi, da sta še dandanes kje ob Kulpi proti Metliki na kranjski ali hrvaški strani in se bosta še našli. — Kakor piše Fr. Erjavec v svoji knjigi: »Živali v podobah«, V. zvezek. Golazen, str. 9, izd. Moh. dr. l. 1873., so se nahajale svoj čas želve tudi v ribniku pri Prilozju blizu Gradaca v Beli Krajini. Obrnil sem se glede tega na g. Janka Schweigerja, ki biva v gradu v Gradacu, da bi kaj poizvedel o nekdanjih želvah v Prilozju. Sporočil mi je, da je izvedel od starih ljudi, da so se še pred kakimi 60 leti želve tam nahajale, a dandanes jih ni več. I. Š.

Lov z umetno muho ponoči. Posebno ob vročih poletnih večerih prinaša lov z umetno muho ponoči lep uspeh. Lovimo z velikimi muhami bele barve, že zaradi tega, ker ribič muhe sicer ne bi videl. Noč ne sme biti pretemna, sicer ne vidimo, kdaj riba zagrabi. Da ribo opozorimo na mušico, jo moramo na vodni gladini od časa do časa rahlo premikati.

Ozimice — lov z umetno muho. »Sportfischer«, št. 15, prinaša zanimivo vest, da se je posrečilo nekemu sportniku v Ammersee-u ujeti ozimice z umetno muho. Ozimica živi v globinah, zato je doslej prevladovalo mnenje, da je možno ujeti to ribo edinole z mrežo na vlak. Opisani dogodek je za sportnike gotovo velika senzacija.

Delovanje švicarskih vališč v valilni dobi 1926/27. V Švici je 246 ribjih vališč. V teh vališčih so valili in izvalili sledeče število iker (številka v oklepaju znači zarod, ki se izvali iz iker): Lososov 983.000 (780.000), jezerk 278.700 (250.800), potočnic 12,983.000 (11,824.000), šarenk 888.000 (679.000), potočnih zlatovčic 7000 (6000), jezerskih zlatovčic 3,142.000 (2,808.000), lipanov 3,587.000 (2,914.000), ozimic 149,391.000 (115,462.000), ščuk 46,755.000 (32,480.000). Skupaj so torej valili 220,523.000 iker in izvalili 196,461.000 zaroda.

Od tega zaroda so spustili v javne vode 167,345.000. Mladic (enoletnic) pa so vložili 456.762.

To so naravnost ogromne številke, ki se nam vidijo, če jih primerjamo z našimi vališči, naravnost bajne.

XVIII. avstrijski ribarski kongres. Na dnevnem redu 18. avstrijskega ri-

barskega kongresa, ki je bil v dneh od 5. do 8. septembra t. l. v Inomostu, so bila zanimiva predavanja, kakor: »Življenska vprašanja avstr. ribarstva«, »Naloge ribarskih okrajnih odborov«, »O organizaciji ribarstva v Nemčiji«, »Zvedeništvo«, »Odškodnine za ribarstvo«, »Uprava malih ribnikov«. Dne 8. sept. t. l. je bil ogled nekega ribjega vališča. Povabljene so bile tudi ribarske organizacije iz inozemstva.

Institut za ribje bolezni na dunajski živinozdravniški visoki šoli. Leta 1927. je preiskal imenovani zavod 59 primerov obolelih rib. Izmed bakterielnih infekcij je ugotovil v šestih primerih furunkulozo. To bolezen povzroča bakterij, ki se loti pred vsem salmonidov, v prvi vrsti postrvi, potočnih zlatovčic in lipanov. Bolezen se loteva izjemoma tudi drugih rib; tako je imenovani zavod ugotovil to bolezen preteklo leto pri somu, ki je bil importiran iz Jugoslavije.

Pri krapih so ugotovili nevarno infekcijsko bolezen, ki jo povzroča tako zvani vibrio piscium. Bolezen se razširja na koži in jo pobarva rdeče.

Izmed živalskih zajedavk so ugotovili v gobcu ene ščuke polno belih čirov, velikih kakor grah; take čire povzroča zajedavka henneguya psoros permica lobosa.

Izmed rastlinskih zajedavk so ugotovili različne vrste gob, osobito saprolegniaceje, ki so sekundarnega značaja, ker se naselijo le pri obolelih ribah, katerih organizem je oslabel.

Zvišanje temperature vode in hitrost prebave pri ribah. Poizkusi so dognali, da ribe hitreje prebavljajo hrano, ako se zviša temperatura vode. Če se zviša toplota vode za 10° C, se hitrost prebave podvoji ali celo potroji. Poizkuse so napravili z ribami v akvarijih ob temperaturi od 7 do 21° C. Krmili so s postranko (gammarus) in deževnico. Ob temperaturi 20 in 21° C so ribe prebavile hrano v 10 do 11 urah, ob temperaturi 10 do 11·5° C pa v 31 urah. (Allg. F.-Ztg.)

Redka vrsta morskega psa v Dubrovniku. Dne 5. decembra 1928 so ujeli ribiči, ko so lovili tunine, v Dubrovački Reki redko vrsto morskega psa, ki je meril 3 m in 80 cm. Z znanstvenim imenom se zove Hexanchus griseus Raf. »Priroda«.

Lov rib z elektriko. V Nemčiji so začeli v zadnjem času loviti ribe s pomočjo električnega toka, ki ga napeljujejo v vodo. Električni tok omamlja ribe, tako da jih je lahko poloviti. Proti temu načinu lovi je nastal med ribiči precejšen odpor. Končno besedo o stvari je izreklo sodišče, ki je proglasilo lov z elektriko kot ribam škodljivo, in zaradi tega za zabranjeno lovno sredstvo.

Vpliv kemikalij na postrvji sperma. »Österr. Fisch. Ztg.« poroča o vplivu različnih kemikalij (soli, kislin) na postrvji sperma. Posamezne kemikalije povzročajo, da se spermatozoi hitreje in dalj časa gibljejo. Ta izum utegne biti velikega pomena za umetno oplojevanje ribjih spolnih produktov.

Zelene alge - vada za črnovke. »Sportfischer« št. 10 priporoča za lov črnovk v poletnem času sledeče: Na žilico privežemo zelo majhen trojček in ga vržemo v vodo med alge, ki se drže kamnov. Nato potegnemo trnek z naglim sunkom iz vode; alge, ki se drže trnka, ovijemo okoli njega ter potopimo tako prirejeno vado blizu dna. Preiskava črnovk je dognala, da se hranijo poleti tudi z algami.

Velik uspeh sportnikov. Štirje člani nekega ameriškega sportnega kluba so napravili 14 dnevni izlet na reko Cains River, da bi lovili lososе. Na mesto težkih dvoročnih protov so uporabljali pernice, težke 160 g; lovili so z umetnimi muhami, trnkom pa so poprej odpilili brado. Ujeli so 150 lososov, od teh so obdržali le 12, druge so spustili zopet nazaj v vodo. Velikana, težkega 25 funtov, je utrujal trnkar 45 minut, dokler nista bila oba, on in riba, popolnoma izmučena. (Öst. Fztg.)

Moški menek. Veselo zgodbico pripoveduje »Oest. Fisch.-Ztg.« o nakupu menka. Neka gospodinja je kupila na ribjem trgu menka, ki ji je pa bil premajhen in je zahtevala še enega. Prodajalec ni imel drugega, pa je dal dami majhnega somiča, ki ga je pa zavrnila, češ, da to ni menek. Premeteni prodajalec pa jo je poučil, da je to »moški« menek, saj to se mu vidi že na brkah.

Dve prijateljski ribi. »Priroda« v št. 7/8 iz l. 1927. opisuje življenje dveh morskih rib, ki živita trajno skupno. To sta trilja (mullus barbatus L.) in fratar (Sargus salviani C. V.). Obe ribi se prehranjujeta skupno; ta pojav se imenuje znanstveno komenzalizem (mensa = miza). Trilja se hrani s črvički, račiči in drugimi stvarmi, ki jih izkoplje iz peska. Fratar ljubi isto hrano, pa je z lastno silo ne more izkopati. Trilja neprestano brska in koplje po morskem dnu, fratarja pa opazujemo često, kako se suče okoli trilje in čaka na svoj delež.

Ribje mumije. Egipčani so mumificirali tudi ribe. Najraje so mumificirali ostriža, ki jim je veljal kot božanstvo prve vrste. Mumije, ki so jih znanstveniki našli pri izkopinah, so stare približno 2500 let ter dobro ohranjene; vidi se jim še dobro blesk oči in luskin. »Sportfischer«.

Morske ribe, ki prihajajo na kopno. V tropskih vodah žive posamezne vrste rib, ki prihajajo na kopno. Ena teh rib se zove z znanstvenim imenom Periophthalmus, druga pa Anabas. Periophthalmus ima ozke škržne odprtine; zaradi tega ostanejo tej ribi škrge dlje časa na zraku vlažne. To omogočuje, da lovi svoj plen na kopnem, za katerim teče kakor kuščar, opirajoč se z močnimi prsnimi plavutmi. Anabas prihaja na kopno iz povsem drugih razlogov. Ta je tako ustvarjen, da mora češče prihajati iz vode, da diha atmosferični zrak. S poizkusi se je dognalo, da se ta riba celo zaduši, ako ji zabranimo, da izhaja iz vode.

V Jadranskem morju pa živi majhna ribica, ki se zove Blennius galerita; zraste kvečjemu 7 cm dolga. Ta riba prihaja na kopno s pomočjo morskih valov. Če je morje razburkano in valovito, se ribica povzpne z valom vred na kopno, kjer ostane izkoriščajoč kako vdolbino v skali. Za dihanje ji zadostuje voda, ki ji prihaja v škrge, ko jo v kratkih presledkih opluskajo morski valovi. »Priroda«.

Zakaj ni jegulj v Črnem morju? Globoke plasti Črnega morja nimajo skoraj nikakega kisika, pač pa mnogo žveplenega vodika. Ribe in druge vodne živali morejo živeti v Črnem morju le v gornjih plasteh, ki sega kvečjemu 150 do 200 m v globino. Jegulje se drste v globinah; ker pa v globinah Črnega morja ni pogojev za živa bitja, v Črnem morju in v njegovih pritokih ni jegulj. Očividno zaradi tega tudi pri mladicah teh rib ni razvit nagon, potovati skozi Bospor v Črno morje in odtod v pritoke.

Kanada — ribje bogastvo. V Kanadi živi okrog 600 ribjih vrst, od teh poznajo pa jedva 150 vrst, le 20 vrst pa prihaja na ribji trg. Ogromno ribje bogastvo Kanade privablja vsako leto veliko število ribarskih interesentov, ki spravljajo ribe z velikim dobičkom na svetovni trg. Preteklo leto meseca oktobra so priredili v vsej Kanadi narodni ribarski praznik. Vsakdo je imel ta dan za obed ribo, v vseh hotelih, restavracijah, jedilnih vozovih in na parnikih je bila ta dan riba glavna jed. Na ta način so hoteli ves svet opozoriti na ribje bogastvo v Kanadi. »Sportfischer«.

Mednarodna ribarska tekma v Parizu. Dne 17. in 18. marca 1928 je priredil francoski »Casting Club de France« ribarsko tekmo z metanjem na daljavo, ki je imela sledeči uspeh: 7½ g (ulež) — 46¼ m, 15 g — 65½ m, 40 g (enoročno) — 79 m, 40 g (dvoročno) — 91½ m, 70 g — 106½ m.

Metanje s pernico: 170 g (teža pernice) — 24½ m, 130 g — 22 m, dry fly — 24½ m, muha za losose — 40 m.

Mednarodna ribarska tekma na Dunaju. Dne 3. junija 1928 je bila na Dunaju mednarodna ribarska tekma. Uspeh je bil sledeči:

I. Metanje s pernico:

1. Metanje s pernico, težko 170 g: Wieland 23·5 m (prvak Evrope), Grasmück 22·4 m, Reisinger 21 m.

2. Metanje s pernico, težko več ko 170 g: Grasmück 24·5 m (prvak Evrope), Wieland 20 m, Pölzl 19·7 m.

3. Metanje s dry fly (s suho muho): Grasmück 24·6 m (prvak Evrope), Wieland 22 m.

4. Metanje s pernico na cilj (10 možnih točk): Wieland 6 točk (prvak Evrope), Kamp 4 točke.

II. Metanje z metavnico:

1. Na daljavo z utežom 7½ g: Wieland 48·4 m (prvak Evrope), Ludwig 42·2 m;

2. na daljavo z utežom 15 g: Ludwig 63·6 m (prvak Evrope), Wieland 58·7 m;

3. na daljavo z utežom 30 g: Feix 58·6 m (prvak Evrope), Wieland 56 m;

4. na daljavo z utežom 70 g: Ludwig 75·2 m (prvak Evrope), Wieland 68·7 m;

5. na cilj z utežom 7½ g (25 možnih točk): Vavrous 24 točk (prvak Evrope), Ludwig 13 točk;

6. na cilj z utežom 15 g: Vavrous 18 točk (prvak Evrope), Menzebach 16 točk;

7. na cilj z utežom 30 g: Vavrous 12 točk (prvak Evrope), Menzebach in Ludwig po 8 točk.

Zasavje. Gospod Rudolf Badiura, referent za turizem pri velikem županu v Ljubljani je napisal novo knjižico »Zasavje«, v kateri opisuje savsko pokrajino od Ljubljane do Zagreba. V splošnem delu knjižice je omenjeno tudi ribarstvo v tem delu Save. Podatke o ribarstvu je napisal predsednik Slov. ribar. društva, g. dr Avgust Munda.

S naših voda — uspomene i misli jednoga ribara — se zove brošura, ki je nedavno izšla v Sarajevu. Napisal jo je g. Zdravko Thaller. Oceno tega zanimivega dela si pridržimo za prihodnjo številko.

Nov zakupnik. Sreski poglavar za ljubljansko okolico je z odlokom z dne 28. julija 1928, št. 10.058/4, potrdil za podzakupnika ribarskega okraja št. 39, Škofljica, gosp. Antona Pavlija, trgovca v Ljubljani, Sv. Petra nasip 37, proti letni zakupnini 730 dinarjev za čas do 30. junija 1936.

Zakup. Sresko poglavar. v Krškem je z odlokom z dne 13. avgusta 1928, št. 10.508, odobrilo za zakupnika ribarskega okraja št. 87, Cerklje, g. Martina Jurečiča, posestnika v Vel. Mraševem št. 44, obč. Cerklje, za dobo od 1. sept. 1928 do 30. junija 1936 za letno zakupnino 1560 Din. V ta okraj spada Krka od Rajarjevega grajskega mlina pod brodom pri Sv. Križu do Dvornikovega jeza v Krški vasi z vsemi mlakami in dotoki v vsej razsežnosti reke ter s potoki na desnem bregu: Kriški, Pireški in Malenški potok.

Mali oglasi.

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, ima v komisijski prodaji:

Hammerles dvocev., kal. 16, 1600 Din; Hammerles trocevka, kal. 16×16/9·3, 2750 Din; risanka, enocevka, kal. 8, z rezervno cevjo, 1200 Din; risanka repetirka, kal. 8 mm, 500 Din; risanka Mauser, kal. 8 mm, 800 Din; dvocevka, kal. 28, 700 Din; dvocevka, kal. 28, 600 Din; enocevka, kal. 28, 300 Din; enocevka, kal. 28, 450 Din; 5 dvocevk, kal. 16, od 600 do 900 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/28, za prašiče, 600 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/11, za prašiče, 900 Din; avtomat-puška, kal. 12, 1200 Din; Neuber-repetirka, kal. 6·5, z daljnogledom, nova, 2500 Din.

Lov občine Gotenice se bo oddal v zakup za dobo od dne 1. decembra 1928 do dne 31. marca 1934 na javni dražbi dne **24. novembra** 1928 ob 11 dop. pri sreskem poglavarju v Kočevju.

Izkušen dreser sprejme vsak čas pse fermače in španijele v dresuro. - Naslov pove uredništvo »Lovca«, Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 10.

Imam naprodaj dobro izvežbano lovsko psico, kupljeno od S. L. D. Franc Martinčič, lovec, Kočevje 170.

—s:

O srnjakovem rogovju.

Splošen pregled srnjačjega rogovja.

Vsakega lovca bo gotovo zanimalo, kje imajo srnjaki najboljše, odnosno najlepše rogovje. Raesfeld je v svrho pregleda po lastnih, deloma pa po javljenih mu merah sestavil prav zanimive in pregledne tabele, in sicer iz skoraj vseh dežel, kjer živi srnjad. Upošteval je dolžino rogovja, in sicer merjeno preko upogiba roga, to se pravi od najnižje točke rože, preko vsega stebla, do najvišje točke, do vrha stebla. Nadalje je meril razkrečenost med stebli, prednjimi in zadnjimi odrastki, obseg rož in težino rogovja. Pri drugem merjenju je meril višino, to je navpično črto od najnižje točke rože do najvišje točke stebla, razkrečenost, širino in debelino rož, širino stebla 5 cm nad rožo, širino in debelino stebla pod zadnjim odrastkom, kot, v katerem je steblo nagnjeno nad sprednjim odrastkom, kakor tudi težino. Na podlagi teh mer imajo najvišje in najtežje rogovje sibirski srnjaki, katere bi pa prav za prav ne smel prištevati odnosno uvrstiti med naše alpske, kraške in deloma one iz nekaterih nemških in severnih pokrajin, kajti pisec knjige in sestavljalec tabel sam omenja, da so sibirski srnjaki druga vrsta kakor naši. O teh hočem govoriti kesneje. Dočim ima v tabeli sibirsko rogovje dolžino 40 cm in tehta 800 g, meri po tabeli najdaljše rogovje naše srnjadi 30—31 cm in tehta okoli 400 g. Obseg rož galiških srnjakov znaša 19 cm, karpatskih 23 cm, alpskih 18 cm, in sicer na rogovju bavarskih in kranjskih srnjakov. V primeri z ostalimi državami imajo naši srnjaki kaj dobro rogovje. Iz Jugo-

slavije so omenjeni rogovi iz Like: dolžina 28 cm, obseg rož 17 cm. Teža ni navedena. Po mojem mnenju ni posebno merodajna, ker lovci, ko odžagajo rogovje, pustijo več ali manj črepinje in se tudi rogovje tekom let osuši in manj tehta. Varaždinsko srnjačje rogovje je dolgo 26 cm in ima obseg rož 16 cm, ravninskih hrvatskih srnjakov je dolgo 27 cm z rožnim obsegom 17 cm. Zelo visoko je rogovje bosanskih srnjakov, in sicer 29 cm z rožnim obsegom 15 cm. Rogovje kranjskih srnjakov spada med svetovno najlepše. V tabeli ima navedeno višino 29 cm, obseg rož pa znaša 18 cm, kar je pri navedenih srnjakih nekaj izrednega. Prav tako dobro rogovje pa imajo srnjaki iz Spodnje Štajerske iz mariborske oblasti, dočim je rogovje gornještajerskih srnjakov glasom Raesfeldove tabele nekoliko šibkejše. Specialno o slovenskih pokrajinah hočem pisati v prihodnji številki našega glasila.

Vrste srnjadi.

Kakor že omenjeno, ima Raesfeld v svoji tabeli tudi mere rogovja sibirskega srnjaka kljub temu, da ga omenja kot posebno vrsto ali raso. Rogovje sibirskega srnjaka, Cervus capreolus var. pygarus, se znatno razlikuje od rogovja našega srnjaka, Cervus capreolus.

Marsikdo izmed naših lovcev je z začudenjem gledal navadno bledo, sivkasto rogovje, ki se mu je zdelo za jelenje prešibko, za srnjačje pa preveliko. Posebno v zadnjih letih se je precej močno pojavilo pri nas. Vidimo ga kot stenski okrasek v gostilniških in celo v lovskih sobah, kamor po mojem mnenju ne spada, kajti pravi lovec se navadno ne diči s tujim perjem. Oprostljivo je le, če si je lovec tako trofejo priboril sam, ali pa, ako zbirko uporablja v znanstvene svrhe, da hoče pokazati razliko med našimi in tujimi srnjaki, ali pa, da mu je ostalo kot drag spomin na dobrega lovskega prijatelja. Mnogo takega rogovja so prinesli lovci, ki so bili v ujetništvu v Rusiji, kjer je baje v Sibiriji še polno sibirskih srn, ki jih pa v zadnjih letih zelo uničujejo in je baš zaradi tega tako rogovje tamkaj kaj lahko dobiti. Nadalje pa omenjena srnjad sega daleč preko sibirskih mej in so jo že tudi vpeljali v raznih krajih Evrope. Tako je po mnenju Raesfelda tudi gališki srnjak že pomešan z azijskim bratcem. Nadalje najdemo deloma čistega ali pa pomešanega sibirskega srnjaka v Bukovini, v raznih krajih Nemčije, in v Podonavju, kamor so jih pripeljali in hoteli ž njimi zboljšati našo domačo srnjad. Baš zaradi tega se mi zdi, da so tabele srnjačjega rogovja, sestavljene po Raesfeldu precej izgubile, ker je med mer-

jenim rogovjem pomešane dosti tuje krvi, kar sam omenja pri rogovju tirolskih srnjakov, češ, da ne ve, ako ni bilo to od kje drugje zanešeno.

Sibirski srnjak se tudi po teži in velikosti precej razlikuje od našega. Sibirska srnjad tehta do 40 kg in je poleti bolj živo rjavordeče barvana kot naša.

Rogovje sibirskega srnjaka je, kakor že omenjeno, veliko višje, doseže višino 42 cm, je močno razkrečeno in ima po več odrastkov. Zelo značilno je, da stebla nimajo izrazitih brazd in da so tudi jagodice razrastle nekako venčasto okoli stebla, dočim so pri naših srnjakih v smeri brazd. Rože so v primeri s steblom precej manjše. Kljub temu, da so naši srnjaki manjši kakor sibirski in da imajo dosti šibkejše rogovje, so vendar oni gospodarji nad tujimi, pripeljanimi. Pripovedujejo, da je domač špičak preganjal sibirskega srnjaka, ki je imel močno, visoko rogovje. Križanja niso uspela posebno lahko. Zanimivo je, da je v več primerih križanja prevladala domača vrsta in da se ni posebno dolgo poznala tuja kri. Pa tudi čisti sibirski srnjaki so v teku let izgubili svoje veliko rogovje. Oblike so sicer ostale, ali rogovje je bilo od leta do leta šibkejše. Izjeme so bile seveda tam, kjer so jim posvečali posebno nego in so jih dobro hranili.

Poleg sibirskega srnjaka pa je v Aziji tudi še mandžurijski srnjak, ki je nekoliko manjši kot sibirski. Rogovje pa ima zelo močno razvito in skoraj lepše izoblikovano.

Zanimivo pa je, da tudi v krajih, kjer naša srnjad ni prišla nikoli v dotiko s sibirsko, srnjakom izraste rogovje podobno onemu sibirskega srnjaka. To so zelo redki pojavi. Raesfeld in tudi drugi lovski pisatelji menijo, da so to pojavi, ki nam pričajo, da je v pradavnih časih pri nas živela srnjad, zelo sorodna ali celo ista vrsta, ki ima danes pravo domovino v Aziji. Tako rogovje nazivajo rogovje »prasrnjaka«. (Konec sledi.)

Brezdimni smodnik „Obilićevo“.

Kakor je že splošno znano, so pričeli tudi v naši državi izdelovati brezdimni smodnik »Obilićevo« za šibre. Istočasno je bil pa tudi prepovedan vsak uvoz tujega brezdimnega smodnika, kateri se je dotlej uvažal v državo za lovske potrebe.

»Stara navada, železna srajca«! Lovski krogi so z velikim nezaupanjem sprejeli novost, češ, kar se doma izdeluje, je manj vredno od preizkušenega tujega blaga. Počasi, ko je zmanjkovalo tujega uvoženega smodnika, so pričeli lovci in domače puškarne polniti naboje z novim smodnikom, a v splošnem z zelo slabim uspehom. Za pripomoček so se vzele kar prejšnje priprave za polnjenje nabojev, t. j. merice za smodnik, katere so se za prejšnji inozemski smodnik še dosti dobro obnesle, ne da bi bili točno premerili, če odgovarja prostornina tudi za smodnik »Obilićevo«. Ker se je pa v splošnem, zaradi nezaupanja, delalo zelo površno, niso bili uspehi taki, kot bi bili morali biti. Zaradi tega je tudi kritika smodnika, kakor tudi za sestavljalca istega, bila zelo ostra in neugodna.

Da se kritika ublaži ter dobe lovci več zaupanja v domače blago, naj navedem v zagovor brezdimnega smodnika »Obilićevo« nekaj podatkov:

Na pločevinastih zelenih škatlah je navedena tabela za polnjenje nabojev, a to:

Kal. 12, 2·4—2·7 g smodnika in 32—36 g šiber,
„ 16, 2·0—2·3 „ „ „ 27—30 „ „
„ 20, 1·5—1·8 „ „ „ 22—26 „ „

Delal sem različne poskuse s smodnikom, točno stehtanim v naznačenih količinah, z novimi in že rabljenimi puškami, pa vselej s slabim uspehom. Strel je bil mnogo premočan, kar je najbolj občutila rama in pa lice, raztresenost šiber pa jako velika in neenakomerna ter tako za lov neprimerna.

Da pa doženem uporaben uspeh, sem pričel delati poskuse z manjšo količino smodnika, kot je naznačeno na tabeli. Vzel sem za

kal. 12, 2·3 g smodnika in 34 g šiber,
„ 16, 1·9 „ „ „ 28 „ „
„ 20, 1·4 „ „ „ 24 „ „

Na svoje veliko presenečenje sem imel tu izboren uspeh. Strel je bil kratek in oster, vendar brez neprijetnih bolečin za ramo in lice, raztresenost šiber pa jako lepo razdeljena, od goste sredine z enakomernim redčenjem na vse strani. Da priključim k

doseženemu uspehu še probojno moč, sem napravil par strelov še v en palec debele deske, od mehkega, toda suhega lesa, s šibrami št. 8. Z začudenjem sem opazil, da je mnogo šiber desko popolnoma prebilo in izstopilo na nasprotni strani, dočim je pri tujih smodnikih probojna moč bila precej manjša. Vse te poskuse sem napravil na razdaljo 35 metrov na strelišču »Ostrostrelcev« pod Rožnikom in kakor že omenjeno, iz starih in novih pušk. Tudi pri streljanju na asfaltne leteče golobe je bil uspeh dober, vsak najmanje zadet golob se je popolnoma razletel.

Pri preizkušnjah sem tudi opazil, da so razne puške, znane kot slabo noseče in raztresajoče, z brezdimnim smodnikom »Obilićevo«, v naznačeni količini nosile mnogo lepše razdeljeno in v popolno zadovoljstvo lastnikov.

Po navedenih izkušnjah si upam s sigurnostjo trditi, da je brezdimni smodnik »Obilićevo« izboren ter da celo prekaša tuje smodnike, poleg tega je pa tudi cenejši kot so tuji izdelki.

V izpopolnilo svojih opazovanj naj še navedem, da so za rabo brezdimnega smodnika potrebne dobre stročnice z močno vžigalno kapico, za kar sta najbolj uporabljivi stročnici »U« in pa »K l j u n a č«.

Smodnik mora biti točno odmerjen, da so vsi streli enaki, zato je najbolj zanesljivo t e h t a n j e smodnika. Merjenje z merico ni priporočljivo, ker je smodnik lahek ter zelo neenakomerno rezan.

Čep mora biti iz klobučevine, masten in elastičen, vendar ne premehak, a kar je najbolj važno, za vsak naboj enake debeline 13 mm. Čep se porine na smodnik do roba v stročnici, tako da smodnik ni preveč stisnjen.

Na čep se natrese odgovarjajoča količina t r d i h šiber ter se na vrhu zadela s papirnatim pokrovčkom. Ako se je vse prednje upoštevalo, ostane še vedno dovolj stročnic za zarobljenje, kar se mora tudi skrbno napraviti ter rob stisniti toliko do pokrovčka, da šibre pri tresenju naboja ne ropotajo, kar se da dobro napraviti le z večjim strojem za zarobljenje.

Iz navedenega sledi, da pravilno polnjenje nabojev ni tako lahka stvar, zato svetujem, da si vsakdo da naboje napolniti pri izkušenem in zanesljivem puškarju. Pri pravilno polnjenih nabojih bo tudi ostra kritika o novem brezdimnem smodniku ponehala. Po mojih preizkušnjah se je napolnilo zelo veliko število nabojev, s katerimi so lovci zelo zadovoljni ter je bilo izrečenih že več zahval.

Trditve kritikujočih lovcev, da se novi smodnik po strelu precej kadi, ne morem potrditi, ker dosedaj še nisem opazil, da bi bilo po strelu več dima, kot samo rahla meglica, ki pa se pokaže tudi pri drugih smodnikih.

Cev je po streljanju skoraj čista in ne kot pri rabi drugih smodnikov, polna smeti. Očisti se z navadnim orodjem z lahkoto tudi po par dneh, ne da bi se pokazalo ponovno neprijetno in kvarno rjavenje.

Do teh zaključkov in svojih trditev sem prišel po poskusih, napravljenih z »Obilićevim«. Naj bi vsakdo sam napravil preizkušnjo, pa bo z uspehom tudi zadovoljen.

Albin Šifrer,
delovodja puškarne F. K. Kaiser, Ljubljana.

Vlad. Kapus:

Na poletu.

. . . Minili komaj dnevi so,
ko bukev je ozelenela,
in kukavica kukala,
petelin, ruševec sta pela.

Kot da šele pred urami,
na jasi sem sedel cveteči
in težko čakal, da prišel
se past rogač bo rjavordeči . . .

Po gaju vetrič zašušljal,
odnašal v daljo listje velo,
ko me prebudil je iz sanj,
nebo jesensko je žarelo.

Nad mano plaval je kljunač,
zaplesal in tako povedal,
da kmalu mine lepi čas,
da bo za to na jug pogledal.

Fr. Rojina:

Čar zimskih noči.

V januarski številki »Lovca« sem pod zgornjim naslovom popisal, kako sem streljal starega lisjaka. Imel sem namen, zaporedoma našteti še nekaj epizod, ki sem jih doživel na nočnih zimskih prežah, ali prišel je moj sin iz Amerike za nekaj tednov domov na obisk, in pripovedovanja z obeh strani ni bilo ne konca, ne kraja. Ko se je vrnil, je pa že minila »sezona« čarov zimskih noči. Kdo neki naj piše, in kdo bere o škripajočem mrazu v taki vročini, kot je bila ravno letos? Zdaj pa, ko nam zima že kima, menim, da bi bilo umestno, ako v novembru nadaljujem, v decembru pa skončam, kolikor sem si namenil povedati. Če bo tudi gospodu uredniku prav tako, naj pa blagovoli priobčiti naslednje o oslepljeni lisici, ki je bila obenem moja prva:

Vprašajte kateregakoli še tako starega lovca, vsak vam bo mogel natančno povedati, kje in kako je ustrelil prvega zajca, lisico ali srno, da ne govorim o prvem divjem petelinu, ruševcu in gamsu, ki pridejo sploh le Dianinim protežirancem pred cev, ali celo o jelenu, volku, medvedu itd., kar je že vnaprej namenjeno le čistokrvnim Nimrodovim potomcem. Rodovniki teh slednjih segajo še v sivo preteklost, če pomislimo, da je bil Nimrod Kusov sin, ta pa Kamov, čigar oče je bil sam očak Noe. Sv. pismo (I. Mojzesova knjiga, 10. poglavje) pravi glede Nimroda dosłovno: »8. In je rodil Kus Nimroda; ta je jel mogočen biti na zemlji. — 9. In je bil močan lovec pred Gospodom. Zavoljo tega se je začel pregovor: Močan lovec pred Gospodom, kakor Nimrod. — 10. Začetek njegovega kraljestva pa je bil: Babilon, in Arak, in Akad, in Kalane v senaarski deželi.«

Če je kdo mnenja, da tole svetopisemsko navajanje ni v nikaki zvezi s čari zimskih noči, ima čisto prav, ali jaz mislim, da je naposled tudi prav, če vedo lovci, kdo prav za prav je bil ta v lovskih krogih in v lovskem slovstvu tolikokrat — čeprav često po nemarnem — imenovani Nimrod, in zato sem povedal o njem, česar morebiti — pravim morebiti — še celo sam naš društveni gospod predsednik ni vedel, ali vsaj tako natančno ne.

Meni n. pr. je natvezil zdaj že zdavnaj rajni litijski okrajni glavar gospod Matija Grill, da je bil Nimrod nemški vitez, ki je živel v srednjem veku. Dasi nisem vedel, kakega pokolenja je bil Nimrod, mu tega vendar nisem mogel verjeti, zato sem mu pri neki priliki vrnil milo za drago. Najemnik kolovraškega lova mi

je namreč naročil, naj jerebe, ki jih ustrelim, pošiljam okrajnemu glavarju. Nekoč, ko sem prišel v Litijo po svojo mesečno plačo 33 goldinarjev in 33 krajcarjev, me vpraša glavar, kako vendar lovim jerebe, da mu jih toliko pošljem? »Žvižgam jim« — pravim — »na usta«. Zamolčal pa sem, da imam takrat tudi piščalko v ustih. Pokazati sem mu hotel, kako to naredim, napnem šobo in nekoliko poizkušam oponašati jereba, kar mi pa seveda še malo ni uspelo, zato se takoj izgovorim, da danes ne morem, ker imam razpokane ustnice. Potem je pa pravil svojim lovcem — bil je dolgoletni najemnik litijskega lova — da ima v Kolovratu še prav mladega učitelja, ki zna čudovito žvižgati jerebom kar na usta — z zame ne baš laskavim pristavkom: »Ein verfluchter Kerl!«

Ampak zlomek vendar, kam sem že zašel! K stvari torej, sicer bo gospoda urednika minila vsa potrpežljivost, in resk! resk! bo šel moj rokopis v »franže« in v koš, da bo imela urednikova kršenca čim več netila za zimo.

Kakor uvodoma rečeno, si zapomni vsak lovec za vedno, kako je streljal prvič kakšno žival, zato tudi meni ni treba napeto premišljevati, kako ravno se je vršila komedija z mojo prvo lisico. V duhu vidim pred seboj vse dejanje kot v najčistejšem filmu, posnetem v bajno lepi mesečni noči.

Tisto zimo po nastopu moje učiteljske »karijere« — bilo je to leta 1887. v idiličnem gorskem zakotju Kolovratu — je zapal kmalu po Vseh svetih takoj prvi sneg do kolena na debelo. Rožančeva sušilnica za sadje in terišče s frnažo za sušenje lanu sta bili postavljeni zaradi varnosti za sadovnjakom, precéj oddaljenim od gospodarskih poslopij, zakaj utegnilo bi se le kdaj primeriti, da izbruhne ogenj bodisi iz ob svojem času noč in dan kurjene sušilnice, bodisi da se vname sušeči se lan.

Okoli te sušilnice sem našel vse prestopicano od lisice. Ob sušenju sadja so se ogniti ali preveč obžgani sadeži odmetavali, in na te se je bila navadila sladkosnedka ter hodila tudi v snegu iskat, če bi bilo vsaj kaj malega še najti. Ker je bilo terišče pod isto streho kot sušilnica, sem si že podnevi napravil v velikem kupu pezdirja udoben sedež za čakanje.

Ob desetih zvečer — luna vsa v zlatu! — sem ravno pregrinjal koc čez pripravljeno kotanjco, ki sem hotel zlesti vanjo kakor v gorko gnezdo, ko zagledam že oddaleč lisico, kako jo briše naravnost proti sušilnici. K sreči sem bil zavarovan nekoliko po vogelnem stebru, da sem se mogel stisniti zanj ter previdno pomoleti puško proti bližajoči se in nič hudega sluteči lisici. Ob robu bližnjega zelnika je ostalo nekaj debelih buč, ki

so imele visoke snežne kučme, in za eno teh buč se lisica ustavi ter me nepremično motri; zdelo se mi je, kakor da gleda naravnost v moje oči. Ni bilo od mene dalje ko kakih dvajset pet do trideset korakov, toda videli so se ji samo ušesi, oči in nekoliko gobčka, zato po strelu ni padla takoj, temveč je začela tekati sem in tja in se vrteti vedno bolj proti meni. Že v tistih trenutkih sem si mislil, da jo je moral strel oslepiti. Usmodim torej še enkrat, ali puška-sprednjača mi je napravila tisti starim lovcem tako neprijetnoznani »cek-pok«, in izgrešil sem popolnoma. Levi pišton je bil namreč že nekoliko prežgan, da se je kapica za kratko misel užigala prej ko smodnik, kar je zadostovalo, da je šel strel po svoje.

Ne želel bi, da bi me takrat kdo videl, kako sem s prazno puško lovil popolnoma slepo lisico, ki se mi je odmikala le toliko, da je nisem mogel doseči s puškinimi cevmi. Če sem od onemoglosti v visokem snegu obstal, obstala je tudi ona, krvavela pa je v štirih, petih curkih tako, da sem se čudil, kako more imeti taka majhna žival toliko krvi. Svoj živ dan nisem bil toliko upehan, kot takrat, ko sva tako križarila po sicer zmrzlem, a še ne držečem snegu. Po celo uro trajajočem preganjanju pa lisice vendar nisem dobil. Naposled sva namreč pritavala do dolge goste žive meje, skoz katero je pač mogla zlesti lisica, jaz pa nikjer nisem našel kakšne zame dovolj velike vrzeli.

Misleč, da se bo lisica vrnila v Žganjarjevo dolino, odkoder je bila najbrž prišla, ter da jo bom drugo jutro zarana gotovo dobil tam že izkrvavljeno, sem gazil ob meji proti domu.

Zaspal sem trdno kot jazbec v svojem brlogu, zato me je zjutraj nekdo prehitel ter pobral lisico, ki je obnemogla in poginila tik gazi, vodeči takoj onstran omenjene meje. Njen smrtni boj pa je moral biti grozen, zakaj prišedši tja, sem videl že oddaleč, kako je bil sneg široko naokoli ves povaljan in krvav. Po stopinjah sem ugotovil, da je prišel najditelj v smeri proti Kolovratu, in po natančnem premotrivanju njegovega sledu sem kmalu našel gost grm, kamor je, kakor so kazali krvavi znaki, lisico skril in jo, vračaje se, odnesel domov.

Zaradi šole sem moral vsako nadaljnje zasledovanje uzmoviča odložiti na popoldne po končanem pouku. Prišedši domov in v šolo, vprašam takoj po običajni molitvi pred poukom otroke — po otrokih pride, kakor znano, marsikaj na dan — da li je danes zjutraj našel kdo kako mrtvo lisico? Vprašanja še nisem dobro izgovoril, že se oglasi močno jecljajoči Jožek Ocvirek: »J-jjj-jêst žžže vevem, kekedo joojo jeje nanašu, paaapapa

nnnanasmem ppppoopovedat.« »Kdo ti je pa rekel, da ne smeš povedati?« — ga vprašam. Krčevito je zamižal .in se na vso moč potrudil, da se je čim prej iznebil svoje skrivnosti: »Nnnnananaš Jaaajajanez!«

Janez je služil pri Ocvirkovih za hlapca, in kakor sem mu po Jožku naročil, mi je res prinesel zvečer lisico. Pravil mi je, da je šel zjutraj z dnem vred v Korat — okrajšana tamošnja izgovorjava za Kolovrat — spotoma pa da je našel tik gazi že mrtvo lisico.

Imela je iztečeni obe očesi in nekaj prask do kosti po glavi, ker je večino šiber prestregla zmrzla buča, izza katere me je prejšnji večer še tako bistro motrila.

Postregel sem Janezu z borovničevcem in s cigaretami, katerih pa ni bil vajen — v tistem času sem jih kadil v celem Kolovratu menda še samo jaz — in je že po prvi, ko se je bil dobro izkašljal, založil obilen kos tobačne klobase. Pristavil sem mu še pljuvalnik, a je dejal, da mu naj nikar tako ne strežem, ker lahko kar na tla pljuje. In res je popljuval vse okoli pljuvalnika, samo vanj ne.

Čim več »šilov« pa je izpraznil, tem zgovornejši je postajal, in medtem, ko mi je držal pri drenju lisico, sem izvlekel iz njega vse lovske tatove, kolikor jih je bilo v občini in še dalje čez mejo. On jih je pa tudi poznal, saj je bil sam izmed najhujših, kakor ga je naposled izdala močna pijača.

Pravil mi je, kako se shaja s svojimi lovskotatinskimi pajdaši pri neki Marjanci, ki da bo kmalu njegova z njeno bajto vred. Ona odnaša njih plen že kar stalnim odjemalcem, ki jih ima celo doli do Zagorja. Eni — tako je razkladal — imajo posebno radi jerebe, drugi zajce, tretji zopet da so vsi mrtvi na postrvi, za katere da ga ni, ki bi jih znal tako loviti, ko on, pa naj si bo z ostmi, ali kar z roko. — — »Ein verfluchter Kerl!« — sem si mislil tudi jaz.

»Veš, Janez, zdaj pa ne lazi več s puško okoli, da se kdaj ne srečava, in še svojim tovarišem povej tako, ker to vendar ne gre, da bi kar vsi odkraja lovili.« In ves v ognju mi je obljubil, da sam ne pojde več s puško v gozd, posebno ker grajski lovec Edvard menda že nekaj sluti in se nekam pogosto mêde okoli Marjančine bajte, pri Ocvirkovih pa da je naročil gospodarju, ko njega ravno ni bilo doma, naj pazi na svojega hlapca, da se ta sam ne ujame. »Menda zato, ker je našel v lesu gôri nad našo hišo ujetega jereba in ga pobasal v svojo torbo. Vrag me je prehitel« — pravi ogorčeno Janez in z gnevom vrže izsesani tobačni osvalek za duri.

»Ne vem, Janez, če boš možbeseda, saj veš, stara navada — — —« »Ohjejhataja« — me hitro prekine — »vi mislite, da se pojam tam po lesu zavoljo tistih bôrov, ki jih izkupi Marjanca, in ki se tako primejo vsi nje, ali morebiti zavoljo mesa. Kajpak! Pri naši hiši imamo vsega dovolj, jedi in pijače, hvala Bogu! Za tebac in obleko, pa tudi včasi za kak liter vina imam pa svojega poštenega denarja na ostajanje. Ali to je, če sem ob nedeljah doma, se mi kar naprej zija, in ne vem, kam bi se djal. Samo to bi vas prosil, če bi smel kdaj, takole kako nedeljo ali praznik z vami v les, seveda brez puše, samo psička bi vam vodil, pa katerikrat bi mi pustili z vašo pušo ustreliti kako verco ali pšogo. Vi ne veste, kako to mene veseli!«

Med tem in takim pogovorom je bila lisica slečena in napeta na desko, saj ura je šla že na polnoč. Ko sem bil zavil Janezu še lep sat medu in za Jožka enega, mi je dejal: »Hvala lepa, učitelj, zdaj grem pa précej s svojim deležem medka Marjanci malo gobček namazat in ji povedat, kaj sem vam obljubil. Vem, da bo tudi njej prav tako, in bo vesela, ker ji ne bo treba še nadalje hoditi skrivoma ponujat mojih grehov; bala se je pa tudi vedno záme, in jaz, seveda zánjo. — Lahko noč!« — .

Med zračenjem sobe sem stal pred šolo in občudoval migljajoči nebesni svod, Janez pa je ukal že doli v dolini, da se je razlegalo od Rebri do Senčne in Strme njive.

Pred pustom se je Janez res oženil. Po mojem posredovanju je bil sprejet za zapriseženega lovskega čuvaja in je postal desna roka graščinskemu lovcu. Prišel je dokajkrat k meni malo povasovat — čik je že v medenih tednih na željo Marjance zamenjal s čedro — in je trdil, da ga ni srečnejšega človeka pod božjim solncem, kakor je ravno on.

Tako nekako pet mesecev po njegovi poroki me pride prosit za — botra. »Pa že zdaj?« — ga vprašam. »I, no, saj se še spomnite, tisti medek — —. Pravim pa tako, da sem vso svojo srečo našel z ono lisico.«

P. Ž.:

Smotra psov na Bledu.

V nedeljo 26. avgusta 1928 se je vršila na Bledu smotra psov, ki jo je priredil »Klub ljubiteljev brakov« s sodelovanjem »Kluba ljubiteljev jamarjev« in »Kluba ljubiteljev sportnih psov«. Prireditev se je vršila na Mlinem na vrtu ljubljanskega veletrgovca I. Stupice, pod vodstvom podpredsednika K. L. B. ravnatelja Ivana Zupana. Ocenjevalo se je v dveh skupinah: lovske pse zase in sportne pse zase. Pri skupini za lovske pse so bili sodniki: predsednik J. K. S. in S. L. D. dr. Iv. Lovrenčič, inž. Fran Sonnbichler in prof. P. Žmitek.

Lovski psi.

Predvedenih je bilo 40 psov ter so bili ocenjeni takole: 5 psov odlično (modra pentlja), 17 psov prav dobro (rdeča pentlja); 13 psov dobro (rumena pentlja); 1 pes povoljno (zelena pentlja); 1 pes zadostno (bela pentlja), 3 psom pa se ocena ni mogla priznati vsled pomanjkanja pasmenih znakov.

Po seznamu prijavljenih psov po tekočih številkah je bila ocena prisojena sledeče:

Sez. št. 1. »Telly«, bavarski barvar, pes gladke dlake, poležen 1923. Vzrediteli gozdar Hohenadel, Ramsau, Nemčija. Lastnik ravnatelj dr. Kern, München. Pes je pravilno zgrajen, srednje močan, glava pravilno oblikovana, uhlji so prav dobri, oči in smrček temni, brez znatnih napak, razen da so mu šape odprte, v prsih nekoliko šibak. Ocena: o d l i č n o.

Sez. št. 2. »Lovček«, istrijanski brak, pes gladke dlake, poležen 1926. Vzrediteli Leopold Zupančič, Ljubljana. Lastnik Alojz Fišer, Radovljica. Pes je 45 cm visok, lahek, bel z oranžnorumeno masko in enakimi lisami po životu. Uhlji so previsoko nastavljeni, čelne kosti široke, rep pravilen, oči in smrček temni. Dasi pes odgovarja v celoti znakom svoje pasme, kaže vendar manj plemenitosti. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 3. »Turin«, istrijanski brak, pes resaste dlake, poležen 28. julija 1927. Vzrediteli in lastnik Florijan Janc, Radovljica. Pes je za svojo mladost sicer lepo razvit, vendar še ni zrel. Visok je 48 cm, bel z bledorumenimi lisami po

životu, enako masko, lepo oblikovane glave, prsa so nekoliko ploskasta, dlaka je izredno kratka in ostra, rep pravilen. Psa kazijo svetle oči, rožnat smrček in ušesa so za spoznanje previsoko nastavljena. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 4. »Belin«, istrijanski brak, pes iz istega legla in istega lastnika kot prejšnji, visok 50 cm, nekoliko močnejši kot brat, brez maske in bolj polne dlake, oči pa je še svetlejših kot prejšnji. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 5. »Pozor«. Pes je bil prijavljen kot istrijanski brak, spada pa po svoji zunanjosti med keltske brake. Poležen 1924, vzreditelj in lastnik Ramovž Fran, Radovljica. Visok je 55 cm, pšeničnorjave barve z belim ovratnikom in enakimi odznaki po gobcu in šapah. Lep, močan pes, pravilno oblikovanega stasa in repa. Dlaka po glavi nekoliko mehkejša, sicer zadosti trda, oko in smrček temna. Uhlji bi mogli biti za spoznanje daljši. Ocena: p r a v d o b r o.

Sez. št. 6. »Kastor«, istrijanski brak, pes gladke (ne resaste) dlake, poležen 1922. Lastnik Mihael Černe, Bled. Starejši pes, primernega stasa, glave in repa, bel z oranžnorumenimi odznaki. Visok ca. 48 cm. Ospredje izredno močno, košata prsa, kratka ledja, mišičasto zadnje. Glava je manj plemenita, v čelu nekoliko preširoka. Oči in smrček temni, gobec šiljast. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 7. »Žarko«, istrijanski brak, pes resaste dlake, poležen 1924, lastnik prejšnji. Visok je 52 cm. Pes napravi vtis vztrajnega gonjača, ravno pravilne visokosti in teže. Barve je bele z rumenimi odznaki, ki že udarjajo na sivkasto. Glava pravilno oblikovana, oko in smrček temnorjava, rep nekoliko preveč zapognjen. Grajati je pa izredno polno in svileno mehko dlako. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 8. »Buca«, keltska braka, psica ca. 45 cm visoka, bela z rdečesivo masko. Poležena 19. marca 1927. Lastnik Fr. Rus, Bled. Psica je pravilno zgrajena, je pa v dlaki nekoliko premehka. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 9. »Pika«, keltska braka, psica, poležena 1926. Lastnik Boris Šega, Jesenice. Psica je v seznamu prijavljena kot istrijanska braka, spada pa po barvi odznakov med kelte. Visoka je 45 cm, bela s sivordečimi lisami, ki že vlečejo na črno po životu in z enako masko. Celoten vtis: Lahka vztrajna braka. Glava sicer plemenita, uhlji pa so nekoliko prenizko nastavljeni. Oči svetlorumene, smrček rožnat, rep kratek, ki ga nosi pravilno. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 11. »Bistra Podgorska«, istrijanska braka, resaste dlake, bela z oranžno masko. Poležena 24. julija 1921. Vzreditelj in lastnik dr. Lovrenčič, Ljubljana. Visoka je 47 cm. Psica je močna, lepo ustvarjena, kvadratična, globokih prsi, krepkih nog in plemenite glave. Oči in smrček temnorjavi. Uhlji so posejani s svetlorumenimi pikami, tudi po životu ima majhne svetlorumene lise. Rep odgovarja celoti in ga pravilno nosi. Psica napravi brezhiben in plemenit vtis. Ocena: o d l i č n o.

Sez. št. 12. »Barak Podgorski«, istrijanski brak, pes resaste dlake, bel s svetlorumeno masko, oranžno-pikastih ušes in z majhnimi krpicami ob straneh prsi. Poležen 24. maja 1926. Vzreditelj in lastnik dr. Lovrenčič, Ljubljana. Pes je sicer visoke, močne postave (visok 52 cm), vsekakor pa idealno zgrajen. Oči in smrček rjavi. Ocena: p r a v d o b r o.

Sez. št. 13. »Blegaš Podgorski«, istrijanski brak, pes resaste dlake, bel z oranžnorumeno masko, iz istega legla, istega vzreditelja in lastnika kot prejšnji. Visok 49 cm. Pes je močan, lepo kvadratično ustvarjen, žal, da ima na glavi nekoliko mehko dlako. Ocena: d o b r o.

Sez. št. 14. »Dalmat«. Tudi ta pes je istrijanski resasti brak, toda nekoliko manjši, istega lastnika kot prejšnji. Poležen 27. aprila 1923. Vzreditelj Milivoj Krašovic v Karlovcu. Pes je za svojo velikost pravilno ustvarjen, kvadratičen, lepe glave, sicer v čelu nekoliko široke. Odznake ima nekoliko temnejše od

prejšnjih. Oči in smrček temni. Kazi ga le preveč pokonci nošen rep. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 18 »Ito«, kotski brak, pes resaste dlake, bel s sivorumeno masko in črnosivkastih lis po životu. Poležen 1925. Lastnik Josip vit. Pogačnik, Podnart. Pes je visok 55 cm, izredno močen, pravilnega stasa in tipične glave. Oko temnorjavo, smrček črn, rep pravilen, v afektu nekoliko prestrm. Ocena: odlično.

Sez. št. 19. »Šeri«, balkanski brak, pes gladke dlake, poležen junija 1927. Vzrediteljica psarna »Krmelj«, lastnik Ivan Pretnar, Bled. 42 cm visok, majhen, tipičen, lep v barvi, na licih odznaki, prsa sicer široka, vendar plitka. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 20. »Branko Ortneški«, brak jazbečar, pes gladke dlake, jelenjerdeč z belimi odznaki na prsih in na nosnem gredlju, visok 38 cm. Poležen 15. maja 1926. Vzrediteljica psarna »Ortnek«, lastnik Ivan Zupan, Ljubljana. Oči in smrček temni, zobovje dobro. Pes je lepega stasa, lepo oblikovane glave. Očiten je zalom desne prednje noge. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 21. »Spion«, brak jazbečar, pes resaste dlake, poležen 1921. Vzreditelj Adolf pl. Kapus, lastnik Alojzij Šušteršič, Kamna gorica. Barve je črne, rumeno paljen, tipičen pes, zelo simpatičen, lahko bi imel nekoliko nižje nastavljena ušesa.

Sez. št. 22. »Živa«, brak jazbečar, psica resaste dlake, poležena 24. aprila 1926. Vzreditelj in lastnik Adolf pl. Kapus, Kamna gorica. V celoti je psica slična prejšnjemu, le glavo ima nekoliko šiljasto. Ker mednarodni klub brakov jazbečarjev resaste dlake točasno še ne priznava, se je ocena za vpis v rodovno knjigo odložila, dokler se ne odloči ta stvar pri »Mednarodnem klubu brakov jazbečarjev«. Oba ta dva psa zaslužita oceno: prav dobro.

Sez. št. 25. »Teckel-Sepp«, jazbečar, pes gladke dlake, poležen 9. okt 1925. Vzreditelj L. Schmitt, Düsseldorf, lastnik Tonijo Vetter, Ljubljana. Pes je črn, rdeče paljen, srednje težek, v vseh delih prav dober, osobito kar se tiče glave in ospredja; podsekavec s škarjastim zobovjem. Ocena: odlično.

Sez. št. 26. »Živa«, jazbečarka, psica resaste dlake, poležena 17. marca 1927. Vzrediteljica psarna »Zwilling«, Zagreb, lastnik Alojzij Rus, Boh. Bistrica. Psica je lahke vrste, pšeničnorumena, brez belih odznakov. Vtis napravi v celoti dober, brez znatnejših hib. Želeti bi bili nižje nastavljeni uhlji in bolj pritisnjeni. Sprednji nogi naj bi bili nekoliko bolj ravni. Zobovje je škarjasto. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 27. »Diana«, jazbečarka, psica dolge dlake, neopredeljene barve in pasemskih znakov. Za oceno ne pride v poštev.

Sez. št. 28. »Adica«, pritlikava jazbečarka, psica resaste dlake, pšenično-rjave barve. Poležena aprila 1926. Vzrediteljica psarna »Zwilling - Zdenčica«, Zagreb. Lastnik ing. Božič Cvetko, Bled. Psica je prav simpatične zunanjosti, pravilnega stasa, lepe glave, kratkega repa, ki ga pravilno nosi. Druge hibe nima, kakor nekoliko zvrnjene komolce in uhlji niso zadosti pritisnjeni. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 55. »J'Bellone«, francoski nizki brak (basset-griffon vendéen), psica resaste dlake, bela z oranžnorumenimi lisami po životu. Visoka 42 cm. Vzreditelj P. Dezamy, Francija, lastnik dr. Lovrenčič, Ljubljana. Glava izredno lepa in plemenita, dolgi, lepo viseči uhlji, gosta nalahko valovita glava, oči temnorjave, smrček črn. Te vrste psi, na Francoskem posebno priljubljeni za lov na zajca, so francoska izdaja naših resastih istrijanov, kar je že ugotovil znameniti brakolog F. B. Laska. Ocena: odlično.

Izven seznama privedeni in ocenjeni lovski psi:

Št. 56. »Jago«, istrijanski brak, pes resaste dlake, bel z oranžnorumeno masko, z zvezdo in enakim odznakom na korenu repa. Poležen 1925. Vzreditelj in lastnik Ivan Zrimec, Bled. Močen pes, kvadratično ustvarjen, dober v dlaki, glava vsled nekoliko kratkega gobca manj prikupljiva. Uhlji visoko nastavljeni, rep za spoznanje zapognjen. Oči sivorjavkaste, smrček rožnat. Ocena: d o b r o.

Št. 57. »Karo«, balkanski brak, pes gladke dlake, rjav s črnim plaščem, belim ovratnikom, belih prsi, prednjih nog in zadnjih šap. Visok 55 cm. Lastnik I. Zrimec, Bled. Pes je pravilnega stasa, glava v čelu in temenu zelo široka, gobec kratek. Celoten vtis: p o v o l j e n.

Št. 59. »Biser«, keltski brak, pes kratke dlake, belosiv, s temnimi odznaki. Poležen 1926. Vzreditelj Boris Šega, Javornik. Lastnik Oton Wölfling, Bled. Pes je pravilno zgrajen, lepega stasa, glave in repa; z ozirom na to, da je ostal kratkodlak, četudi resastih staršev, dobi le d o b r o oceno.

Št. 61. »Nimrod Hrastnik«, brak jazbečar, pes gladke dlake, temnordeče barve. Položen 1924. Vzrediteljica psarna »Hrastnik«. Lastnik Peter Stepič, Ljubljana. Pes je izredno močen in težek, brez bistvenih hib, napravil bi pa boljši vtis, če bi malo shujšal. Oko sivkasto. Pri psu udarja kri barvarja. Ocena: p r a v d o b r o.

Št. 64. »Tref«, istrijanski brak, pes gladke dlake, bel z oranžnorumeno masko in majhnimi lisami po životu. Poležen 1924. Vzreditelj in lastnik Franc Sušnik, Tržič. Pes je pravilno zgrajen, 48 cm visok, širokih prsi, mišičastega ozadja. Glava dobra, četudi v temenu precej široka. Ocena: p r a v d o b r o.

Št. 66. »Valdi«, jazbečar lahke vrste, pes gladke dlake, temnordeč s črnimi odtenki. Poležen 1927. Vzreditelj H. Rosmanit, Limbuš-Radvanje; lastnik R. König, Ljubljana. Pes je kljub svoji mladosti zelo razvit. Ospredje prav dobro, hrbet in ledja kratka. Edino glava je nekoliko jabolčasta. Ocena: p r a v d o b r o.

Št. 68. »Teci«, srednje težek jazbečar, pes gladke dlake, temnordeče barve. Poležen aprila 1923. Vzreditelj in lastnik Franc Vokač, Ljubljana. Pes je kratkega, povitega života, globokih prsi in pravilnega repa. Kazi ga edinole pogrešna stoja, ker močno kleca. Ocena: z a d o s t n o.

Št. 70. »Pik«, prijavljen kot keltski brak, pes resaste dlake, bel s črnimi lisami. Poležen 1927. Lastnik Slavko Šušteršič, Lesce. Pes je sicer pravilno zgrajen, tudi glava ni napačna, ker pa v barvi ne odgovarja nobeni priznani pasmi, se ne more oceniti.

Št. 71. »Jeta«, jazbečarka, psica gladke dlake, črna, temnordeče paljena. Poležena 1926. Vzreditelj Losnig, Ischl, lastnik Miha Primožič, Križe. Srednje težka psica je v vseh delih prvovrstna, osobito je dobra v ospredju. Glava pa je za njen život odločno premajhna. Ocena: p r a v d o b r o.

Št. 72. »Stuzzi«, istrijanski brak, pes resaste dlake, bel z oranžnorumeno masko, z zvezdo na čelu in odznaki po životu. Lahek, stegnjen pes, pravilnega stasa, lepo oblikovane glave. Poležen 1927. Vzreditelj in lastnik I. Gradišar, Križe. Oko svetlorjavo, smrček rožnat. Kazi pa psa preveč zapognjen rep. Ocena: d o b r o.

Št. 73. »Lord«, istrijanski brak, pes resaste dlake, bel z bledorumenimi odznaki na sencih in enakimi pikami po životu. Poležen 1927. Vzreditelj in lastnik Jernej Zaplotnik, Senično. Lahek, stegnjen pes, pravilnega stasa, lepo oblikovane glave, rep pravilen. Smrček rožnat, oči svetlorjave. Pri psu udarja keltska kri. Dlaka kratka in trda. Ocena: p r a v d o b r o.

Št. 76. »Osli«, posavska braka, psica gladke dlake, temnordeče barve brez vsakega odznaka. Poležena 1926. Vzreditelj in lastnik Franc Zidovec, Podgora. Lahka in tenka psica, okoli 45 cm visoka, lepega stasa, pravilnega repa, le v glavo naj bi bila plemenitejša. Ocena: dobro.

Št. 77. »Ladi«, istrijanska braka, psica resaste dlake, bela z rumenimi odznaki. Poležena 1927. Vzreditelj Florijan Janc, Radovljica. Lastnik Rajmund Demšar, Radovljica. Psica je visoka 50 cm, lepe glave, lepega stasa, pravilnega repa. Oči in smrček svetla, drugače brez znatnih hib. V dlaki prav dobra. Ocena: prav dobro.

Št. 78. »Bero«, istrijanski brak, pes resaste dlake, bel z oranžnorumenim levim uhljem in lisami na sencih. Poležen 1927. Vzreditelj Janc Florijan, Radovljica. Lastnik Vinko Resman, Radovljica. Pes je 52 cm visok, pravilno vzrastel, glava pravilno oblikovana, razen premočnih očnih kosti, vsled česar izgleda glava nekoliko težka. Pes še ni dozorel, vendar napravi že sedaj prav dober vtis. Ocena: prav dobro.

Št. 80. »Kastor«, keltski brak, pes resaste dlake, bel s črnosivkastimi lisami in enako masko z rdečimi odtenki. Poležen 1926. Vzreditelj Boris Šega, Jesenice; lastnik Svetina Anton, Bled. Pes je 52 cm visok. Kar se glave in repa tiče, prvovrsten, je pa v dlaki odločno premehak in ima odprte šape. Smrček in oko temna. Ocena: dobro.

Št. 81. »Tref«, istrijanski brak, pes gladke dlake, bel z oranžnorumeno masko in majhnimi lisami po životu. Poležen 1925. Vzreditelj J. Pavlovič, Boh. Bistrica; lastnik Oton Pavlin, Žirovnica. Pes je pravilno zgrajen, širokih prsi, mišičastega ozadja, glava dobra, četudi v temenu precej široka. Ocena: prav dobro.

Sportni psi.

Kot sodnika za ocenjevanje sportnih psov sta fungirala Stanko Arko, dipl. vet., in E. Zajc, podp. v p. Kot pripravnik odnosno ocenjevalci pri tej kategoriji pa dr. J. Cepuder, J. Dermota, Mr. ph. St. Hočevar in Miljutin Zupan.

Sportnih psov je bilo ocenjenih 33, in sicer z oceno: odlično 8; prav dobro 11; dobro 2; povoljno 6; zadostno 2; nezadostno 2; vsled pomanjkanja pasemskih znakov dva psa neomenjena.

Sez. št. 30. »Črt Podgorski«, škotski terijer, pes resaste dlake, črnosivkast. Poležen 10. julija 1927. Vzreditelj in lastnica Zora dr. Lovrenčičeva, Vrhnika. Pes je v splošnem dobre konstitucije, vendar pa zaostaja v obliki za njegovo sestro iz istega legla. Kazijo ga ohlapni komolci. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 31. »Cindry Podgorska«, škotska terijerka, psica resaste dlake, črna, iz istega legla kot prejšnji, iste vzreditelj ice in lastnice. Lepo zgrajena psica, z značilnimi znaki svoje pasme. Kratek, krepak život, močno razvite prsi in zadnji konec. Gobec zelo obsežen, smrček črn, zobovje zelo krepko. Oko temno, živo. Noge krepke. Dlaka ostra. V celoti prekaša prejšnjega. Ocena: odlično.

Sez. št. 32. »Polly«, sealyham terijer, psica resaste dlake, bela s sivo masko. Poležena 25. oktobra 1926. Vzreditelj K. A. Murray-Royden, Anglija; lastnica Zora dr. Lovrenčičeva, Vrhnika. Močna psica, z dobro oblikovano glavo, globokim gobcem, stoji spredaj spetno in je v piščalih preveč položna. Zadnje noge zelo dobre, dlaka nekoliko premehka. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 33. »Nero-Rüdau v. Mayerhofen«, bernhardinec, pes dolge rumene dlake, poležen februarja 1927. Vzrediteljica pl. Knapitsch, Pristava pri Brežah, lastnica Wally Andretto, Vič. V splošnem dobro zgrajen pes, ni pa tipičen predstavnik svoje pasme. Vidi se primes leonberške krvi. Barvan ni pravilno, rep nosi v afektu zvit preko hrbta. Z ozirom na omenjene hibe ocena: povoljno.

Sez. št. 34. »Graft v. Krumpenthal«, nem. doga, pes gladke dlake. Poležen 19. junija 1927. Vzrediteljica psarna »Donawitz« (Karlo Kessler), lastnica Erna Jovanović, Ljubljana. Mlad pes, močnih kosti, ki obeta postati prvovrsten zastopnik svoje pasme. Telo še ni izoblikovano in mu vsled mladosti še manjka markantnih mišic. Stoja in hoja brezhibna. Hrbet krepak in prehaja v lepi črti v krupo. Rep visoko nastavljen, sega do skočnih sklepov. Gobec močan, dolg in globok. Črne lise so ostro ograničene, ima lepo masko na glavi. Smrček in oko temna. Ocena: odlično.

Sez. št. 35. »Bubi«, nem. doga, pes gladke dlake. Poležen 28. julija 1927. Lastnica Ivana Popp, Maribor. Pes ima premalo globok gobec, hrbet je v ledju preveč izbočen, prsa so preozka in premalo globoka, rep predolg. Barva je mešana in ni v skladu s pasemskimi znaki. Ocena: povoljno.

Sez. št. 36. »Uta v. Krumpenthal«, nem. doga, psica gladke dlake. Poležena 19. junija 1927. Vzrediteljica psarna »Donawitz«, lastnica Tinca Pušnik, Ljubljana. V trupu dobro zgrajena psica, kazijo jo le položne piščali in šape. Grajati bi bilo tudi vidno očesno sluznico. Psica še ni dograjena. V barvi je odlična. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 37. »Bara«, nem. doga, psica gladke dlake. Poležena 3. avgusta 1927. Vzrediteljica Pušnik Tinca, lastnik Matija Kodela, Glince. Premajhna psica s premalo globokim gobcem. Oko je presvetlo, hrbet za vihrom vdrt, barva je nepravilna. Ocena: zadostno.

Sez. št. 39. »Žim«, nemški ovčar, pes poležen 28. maja 1926. Lastnik Gabriel Ambrožič, Bled. Pes ima surovo glavo, prekratka in viseča uhlja, svetlo oko, kratek križec, kljukast rep, ki ga nosi preko hrbta. Nima znakov tipičnega ovčarja. Ocena: nezadostno.

Sez. št. 40. »Ledy«, nem. ovčar, psica. Poležena 1927. Lastnik Ant. Povhe, Ljubljana. Psica je tipična ovčarica, lepih oblik, gobec nekoliko preozek, zato izgleda predolg, uhlja pravilna, oko temno. Čita hrbta pravilna, kotje sklepov zelo dobro. V splošnem je prelahka psica za to pasmo. Rep je premalo košat Ocena: prav dobro.

Sez. št. 41. »Stauf v. d. Türkenschanz«, airedal terijer, pes. Poležen dne 14. aprila 1925. Vzrediteljica psarna »Türkenschanz«, lastnik Mr. ph. Stanko Hočevar, Vrhnika. Prav dobro zgrajen pes s strumno stojo in energičnim izrazom, tipičen predstavnik svoje pasme, le v barvi je premedel. Ocena: odlično.

Sez. št. 42. »Alf Bistriški«, airedal terijer, pes. Poležen 1. maja 1927. Vzrediteljica P. Tepina, Ljubljana, lastnica prejšnja. Pes ima vrline prejšnjega, le nekoliko preširoko glavo in mrk izraz v očesu. Dlaka prav dobra, barva odlična. Ocena: odlično.

Sez. št. 43. »Skrat«, pinč, ostre dlake, pes. Poležen junija 1926. Lastnik Josip Korošec, Bled. Ker pes ne odgovarja pasmenim znakom, se ni ocenil.

Sez. št. 44. »Joža«, pinč, pes ostre dlake. Poležen 1923. Lastnik Aleks Ambrožič, Bled. Pes je premajhen, mnogo presvetel, dlaka veliko predolga, premehka in volnata. Oko svetlo. Nima značilnih znakov ostrodlakega pinča. Nezadostno.

Sez. št. 45. »Vrag-Ledenk«, doberman, pes gladke dlake. Poležen 21. maja 1922. Vzreditelj Karl Heisl, Graz, lastnik Miha Čop, Jesenice. Pes sijajnega ogrodja z zelo krepkimi kostmi, navzlic starosti še vedno strumen z izrazito muskulaturo. Stoja brezprikorna. Grajati bi bilo v licih nekoliko preširoko glavo in v ledju malo vzbočen hrbet. Ocena: odlično.

Sez. št. 46. »Reks«, doberman, pes. Poležen 1924. Vzreditelj I. Černič, Rakek, lastnik Tomo Svetina, Bled. Pes ima izbočeno čelo, šiljast gobec, glava ima stari tip pinča. Vrat je prekratek, piščali prednjih nog so položne, šape nekoliko razprte, kolje zadnjih nog prestrmo. Oko bi bilo lahko temnejše. Ocena: povoljno.

Sez. št. 47. »Vranka d'Atena«, doberman, psica. Poležena 16. junija 1927. Vzreditelj Vladislav Arko, Ljubljana, lastnik prof. Radovan Prosenc, Ljubljana. Mlada psica, ki v vsem predstavlja pravi tip svoje pasme. Ogrodje, stoja, hoja, barva in dlaka so s temperamentom združeni v harmonično celoto. Ocena: odlično.

Sez. št. 48. »Lea d'Emona«, doberman, psica. Poležena 19. aprila 1924. Vzreditelj in lastnik Ivan Grilc, Ljubljana. V splošnem v trupu dobro zgrajena psica, le piščali in šape so položne in razprte. Uhlja in rep slabo kupirana. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 49. »Brita d'Atena«, doberman, psica. Poležena 19. aprila 1924. Vzreditelj Vladislav Arko, lastnica Tinca Pušnik, Ljubljana. Psica sicer dobrega porekla in prvotno lepih oblik, je vsled prezgodnjega plemenjenja dobila zelo mehko, položno stojo in razprte šape. Uhlja ne nosi pokoncu. Zaradi debelosti je tudi popolnoma deformirana. Ocena: povoljno.

Sez. št. 50. »Kibic«, špic, pes. Poležen 1921. Lastnik Emil Kržišnik, Bled. Ker pes ne kaže nikakih pasmenih znakov, se ne oceni.

Sez. št. 51. »Umbra-Scharfzahn«, bokser, psica. Poležena 3. junija 1925. Vzreditelj Mg. E. Camus, Wiener-Neustadt, lastnik H. Drvenik, Ljutomer. Šibka psica s predolgim gobcem, Hrbet je za vihrom vdrt, šape položne in razprte, stoji zadaj raznožno. Ocena: dobro.

Sez. št. 52. »Loû-dè-«, plavi kitajski chow, psica. Poležena 1926. Lastnik dr. Ivan Shvegel, Bled. Odlično zgrajena psica, ki je značilnih oblik svoje pasme. Glava široka s ploskim čelom, širok gobec s temnim jezikom, majhne oči in mala koničasta uhlja, ki sta pravilno naprej zasukana. Globoka prsa, krepak život, rep dobro preko hrbta zavit. Noge krepke, ravne, šape majhne in dobro sklenjene. Dlaka dobra, barva vsled poletnega časa umazana. Ocena: odlično.

Sez. št. 53. »Wilson«, king charles, pes (Ruby-barve). Poležen 1926. Lastnik prejšnji. Tipičen Ruby-španijel, zelo dober v dlaki, ima dobro oblikovano glavo z globoko nastavljenimi uhlji, kaže pa sekavce, ker je spodnja čeljust razmeroma predolga. Ocena: prav dobro.

Sez. št. 54. »Nelly Kelly«, king charles, psica, črnorjave barve. Poležena 1925. Lastnik prejšnji. Psica ima lepo glavo, široko nastavljena uhlja, štrleče spodnje sekavce. V splošnem tipična, lepa, je pa preveč drobna in ima slabo dlako. Ocena: dobro.

Izven seznama privedeni in ocenjeni sportni psi:

Št. 58. »Bibi«, pinč (ruski srna-pinč), poležen 1924. Lastnica M. Mondecar, Bled-Zagreb. Zelo temperamenten psiček, lepih oblik, le prednje šape bi mogle biti bolj postavljene in sklenjene. Ocena: prav dobro.

Št. 60. »Heydi«, whippet, pes. Poležen 1925. Vzrediteljica psarna Dox Bratfort, lastnik Rado Thaler, Škofja Loka. Pes ima slabo mišičevje, ovčji nos, spredmjo čeljust prekratko. V ostalem odgovarja pasemskim znakom. Ocena: prav dobro.

Št. 62. »Bianca«, sealyham terijer, psica resaste dlake, bela. Poležena 24. decembra 1926. Vzreditelj Comander C. T. Stow., Italija, lastnica Fany grofica Thurn. Psica liči bolj na hingland terijera, je premalo globoka, ima preozko glavo, uhlji bi morali biti še bolj ob glavi, gobec je premalo globok, komolci so zvrnjeni na ven, piščali položne z raznožno stojo. Hrbet v ledju ozek in vzbočen. Kosti prešibke. Oko je pa lepo temno, dlaka dobra. Ocena: povoljno.

Št. 63. »Ali d'Emone«, nemški ovčar, pes. Poležen 1923. Vzreditelj L. Luckmann, Ljubljana, lastnik Al. Smerkolj, Ljubljana. Tipičen ovčar, ima zelo lepo glavo, pravilno nastavljena uhlja, dobro stojo in črto hrbta. Pleča so nekoliko strma. Ocena: prav dobro.

Št. 65. »Muki«, nem. ovčar, pes. Poležen 13. avgusta 1925. Vzreditelj I. Kosmač, Radovljica, lastnik Miloš Kenda, Bled. V celoti je pes nekoliko pretežak. Glava je preširoka, uhlja sta preveč ob strani nastavljena in v korenu preozka. Oko je presvetlo. Spredaj stoji primožno, kotje zadnjih nog prestrmo. Ocena: zadostno.

Št. 67. »Tommy«, francoski buldog, pes. Poležen na Dunaju 15. sept. 1926. Lastnik Vizzi Nicetto, Bled. Zelo temperamenten pes, odličen v obliki. Uhlja bi mogla biti nekoliko širša. Ocena: odlično.

Št. 69. »Reks«, doberman, pes gladke dlake. Poležen februarja 1928. Lastnik R. J. König, Ljubljana. Ker pes še ni dosegel predpisanih osem mesecev starosti, ni mogel biti oficielno ocenjen.

Št. 74. »Arno«, bernhardinec, pes dolgodlak. Poležen 1926. Vzreditelj L. Reja, Trst, lastnik Čiro Kamenarovič, Bled. Pes ima klinast gobec, premalo globok, zgornje šobe prekratke, v gležnjih premehak. Ima zadaj kravjo stojo, nosi rep zavit preko hrbta. Pes je v splošnem prelahek. Barva še dosti odgovarja. Ocena: povoljno.

Št. 75. »Chlodwig v. Pischätz«, nemški ovčar, pes. Poležen 1926. Vzreditelj baron Buttlar, Pišece, lastnik Novotny Teodor, Ljubljana. Tipičen pes z lepo glavo in temnim očesom, lepo črto hrbta, le križec nekoliko kratek z visoko nastavljenim repom, hoja dobra. Bojazljiv. Ocena: prav dobro.

Št. 79. »Hedy v. Pressbaum«, svilen pinč, psica. Poležena 1925. Vzrediteljica psarna Pressbaum, lastnik Grabner Viktor, Radovljica. Lepa psica s pravilno stojo, majhnimi, dobro sklenjenimi šapami, velikim temnim očesom. Dlaka je pa preveč zavita, kodrasta, rep je premalo poraščen. V splošnem je dlaka prekratka. Ocena: prav dobro.

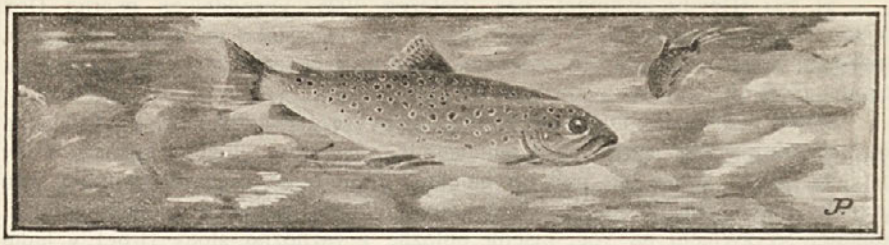

Dr. M.:

Regulacija rek in ribarstvo.[1]

Regulacija ribjih voda ima za ribarstvo redno slabe posledice. Vodne gradnje imajo namen, skrajšati in zožiti strugo, zmanjševati vodno površino, odstraniti krivulje, zazidati obrežje itd. Posledice teh gradenj so: krajše in ožje struge, večji strmec, izpiranje struge, zasipanje in osušitev mrtvic, odstranitev ribjih drstišč, skrivališč in zavetišč, propadanje vodnega rastlinstva in živalstva nižje vrste ter slednjič izselitev rib.

Naloga oblastev, ki se pečajo z vodnimi gradnjami, je, da skrbe pri regulacijah rek tudi za ribarstvo. Na žalost so bile vse regulacije naših voda izvršene brez ozira na ribarstvo.

Ribarski interesenti in ribarske organizacije bodo morale v bodoče skrbneje paziti na to, da se očuvajo pri morebitnih regulacijah tudi koristi ribarstva. Glavno, na kar je treba v ribarskem oziru paziti pri regulacijah rek, je to, da se omogoči tudi v reguliranih vodah produkcija ribje hrane, ter da ostanejo drstišča in skrivališča rib nedotaknjena. Tem zahtevam je mogoče zadostiti s tem, da se ohrani trajna zveza z mrtvicami. Mrtvice so mirne stranske struge, kjer žive ribje vrste, ki ne ljubijo tekoče vode in ki se tudi drste v mirni vodi. Drstnice teh rib prilepljajo svoje ikre običajno na vodne rastline v takih mrtvicah. Te mrtvice morajo biti seveda v trajni zvezi z glavno strugo tako, da morejo prehajati ribe iz glavne struge v mrtvice in obratno. Te mrtvice so prirodna ribja drstišča in odgajališča za ribji zarod. Pa tudi v glavni strugi sami je treba nuditi ribam skrivališča in drstišča. Regulacijo je treba urediti tako, da voda ne izpira struge v enakomernem toku, nego tako, da se menjavajo tolmuni s klečeti, brzine s krnicami in z mirnimi prostori. V ta namen je treba vodne gradnje, vzporedne in počezne, prekiniti s kratkimi presledki; na

[1] Dobro bi bilo, ko bi se izjavili strokovnjaki za vodne gradbe, kako bi se dalo ustreči izvajanjem gornjega članka v korist ribarstvu.

ta način bi ostale mrtvice v trajni zvezi z glavno strugo. Ta zveza pa mora biti trajna; ostati mora tudi ob najnižjem vodnem stanju.

Vzporedne vodne gradnje so škodljive za ribarstvo; dobre so počezne, med njimi posebno tako zvane bune. Za bunami se delajo tolmuni, koncem tolmunov pa klečeta. Klečeta odnosno prostori neposredno pred klečeti so drstišča za posamezne vrste rib, osobito za salmonide in za nekatere vrste krapovcev, kakor za podusti in klene.

Treba je paziti tudi na to, da se ne vrše vodne gradnje za časa dresti plemenitejših ribjih vrst.

Preden se izdelajo načrti za vodne gradnje, naj bi iskala oblastva stika z ribarskimi interesenti in z ribarskimi organizacijami, da se po možnosti zaščitijo interesi ribarstva.

Žalostno sliko ribarstvu škodljive regulacije nudi Sava od Tacna do Zaloga. Vzporedne škarpe so zožile strugo, ubrzile tok, ki je tekom let poglobil strugo in izpral vso vodno favno, rastlinsko in živalsko. Zbog tega so se ribe v tem prej izredno ribovitem delu Save popolnoma izselile. Celo priroda se je uprla temu načinu regulacije. Povodnji zadnjih let so regulacijo močno zrušile, tako da od nje mestoma ni ostalo niti sledu. Seveda bo trajalo še nekaj let, preden se bo struga zopet ustalila in preden se bodo zopet naselile vanjo ribe. Priroda sama bo spravila vodo zopet v prejšnji stan in popravila to, kar je za ribarstvo pokvarila človeška roka.

† **Ferdinand Polak.** Kranjsko polje je izgubilo svojega prijatelja. Zdi se mi na tem mestu primerno, da zapišem kitico krasne, v srce segajoče pesmi: »Polje, kdo bo tebe ljubil, kadar jaz umrl bom?« — Škoda, da mu je niso zapeli na grobu.

Umrl je lovec stare kranjske generacije, tiste, h kateri so pripadali res pravi lovci, ki jim je bila priroda svetišče.

V večna lovišča se je preselil naš dolgoletni član Ferdinand Polak, trgovec v Kranju. Ni bil kmetovalec, bil je trgovec, ali kljub temu je Kranjsko polje tako zelo ljubil, kakor malokdo. Kar je bilo njegovemu lovskemu sodrugu Ivanu Rakovcu »Hudičevje«, to je bilo Polaku širno polje in radi tega se mi zdi za njegovo slovo najbolj primerna omenjena pesem. Kadar je le utegnil, v kateremkoli letnem času, ne glede na vreme, že je pohitel v prekrasno pokrajino.

Najbolj pri srcu pa mu je bilo Kranjsko polje, široko, raztezajoče se tja proti Preddvoru, kjer ga čuvajo gorski velikani, širokohrbtna Zaplata in še lepši koničasti Storžič, in pa tja pod skalovite Kamniške planine, v zlati jeseni.

Kadar so se pokazali prvi rumeni listi v gajih sredi polja, ko je zadehtelo po ajdi, takrat ni mogel pokojnik več vzdržati, da bi ne odšel iz mesta. Usoda je tako hotela, da se je drugače vedno čvrsti in dosihdob kljub svoji visoki starosti nikoli bolehni lovec prehladil. Bilo je namreč slabo vreme, ko je bil na lovu. Bolezen ga je hotela s silo prikleniti v posteljo. Kljuboval je do zadnjega in upal, da bo bolje, da bo takrat, ko prilete kljunači, že zdrav. Zgodilo pa se je drugače: Ne lovi jih več po gajih na Kranjskem polju, odšel jih je lovit v večna lovišča. Gošar

† **France Hribarnik.** Škofjeloški hribi in globoko zarezane peščene grape so izgubile svojega prijatelja. Odšel je v večna lovišča, k prijatelju Tinetu, da mu tamkaj osebno poroča, kako je sedaj s petelini, jerebi in zajčki, ki sta jih večkrat lovila in bila menda najbolj srečna, ko sta nemotena in zares prosta vsakdanjih skrbi hodila po domačih logeh.

Zgodaj je moral oditi, že v 51. letu, v najlepši moški dobi, se je poslovil od svojih prijateljev. O kako rad bi bil pričakal vsaj še eno jesen, da bi bil slišal ljubki spev gozdnih jerebov, ki so ga kratkočasili v neposredni bližini njegovega doma v prijetnem Puštalu. Kako je hrepenel po zlati jeseni, da bi gledal domače griče odete v jesensko obleko in poslušal najlepšo in najdražjo mu pesem lovskega roga in prijetno lajanje brakov.

Ali ni mu bilo usojeno. Koncem poletja so ga spremili poleg drugih dragih njegovi najdražji, domači škofjeloški lovci na zadnji poti in ga počastili ob zevajočem grobu s častno salvo. Medtem pa je turobno odmeval lovski rog. Lahka mu bodi domača zemljica!

Lovec ing. Franc Sonnbichler — 50 letnik! Dne 24. sept. t. l. je slavil svojo 50 letnico gozdni ravnatelj gospod ing. Franc Sonnbichler pri Sv. Katarini pri Tržiču. Slavljenec je letos tudi slavil svoj 25 letni službeni jubilej pri gospodu dr. Karlu bar. Bornu. Dasi je jubilant rodom iz Krieglacha pri Mürzzuschlagu, je pravi Gorenjec po

naravi in duši. Ako bi hoteli navesti zasluge, ki si jih je stekel slavljenec v teku let na gospodarskem in socijalnem polju, mogli bi spisati lep življenjepis. Omejimo se pa le na odlomek njegovega dela na lovskem polju.

Ing. Franc Sonnbichler je znan daleč naokoli zaradi svojih plemenitih lovskih načel. Velja za izkušenega lovskega strokovnjaka, posebno pa v reji plemenite jelenjadi in druge visoke divjadi, ki se goji v ograjenem lovišču pri Sv. Katarini. Dan na dan mu morajo poklicni lovci javiti o stanju divjačine. V zimskem

času se sam prepriča na vseh krmiščih, ali ima divjad zadosti hrane in gorje lovcu, ki zanemarja krmišče. Ob lovski sezoni vodi osebno love in strogo pazi, da se ne zgodi kaka lovska krivica. Lovec gost, ki se kaj pregreši, ne vidi zopet kmalu Bornovih lovišč. Smelo rečemo, da je lovec ing. Sonnbichler pravi oče divjačine in vidi se, kaj vse zmore njegova skrbna lovska roka. Znano je, da spada lovišče pri Sv. Katarini med najbolj idealna lovišča, kajti kamor pogledaš in kjer hodiš, srečaš tu jelene, tam gamse, vsepovsod pa srnjad. In v tem živem in milem trenutku se moraš spomniti skrbnika divjačine.

Ne moremo navesti vseh plemenitih dejanj lovca ing. Sonnbichlerja. Kdor ga pozna, zna in ve ceniti v njem enega izmed tistih redkih lovcev, ki jim je poglavitna lovska zapoved »lovska pravičnost«. V teh načelih se zrcali slavljenec tako čisto in lepo, da mu ob njegovem slavju poklanjamo cvet lovskega odlikovanja »zeleno vejico« in mu kličemo krepko: »Lovski blagor — na mnoga leta v naših gorah!«

Njegovi poklicni lovci.

Lovske kavcije. Ministrstvo za šume in rudnike je odredilo, da je postopati s kavcijami, ki jih polagajo zakupniki lovišč, tako, kakor predvidevajo dosedanji l o v s k i zakoniti predpisi. Lovske kavcije se torej lahko polagajo tako, kakor svojedobno, in jih ni treba vlagati pri državni hipotekarni banki. — Razlog za to odredbo je bil, da imajo lovske kavcije značaj zasebne ne pa javne lastnine. Kavcije morajo biti sreskim poglavarjem za primer kršitve lovskih pogodb vselej takoj na razpolago.

Kakor znano, se na ozemlju biv. Kranjske vlagajo kavcije pri davčnem uradu v gotovini ali v državnih papirjih. Na ozemlju bivše Štajerske se polagajo kavcije pri sreskem poglavarju bodisi v gotovini, bodisi z vložno knjižico hranilnic ali rajfajznovk ali v državnih ali drugih vrednostnih papirjih, ki veljajo za pupilarno varne. Za ozemlje bivše Koroške veljajo enake določbe kakor za Štajersko. Š.

Društvo »Zoo« v Ljubljani je priredilo po približno enoletnem obstoju od 1. do 10. sept. t. l. na ljubljanskem velesejmu ob 160 letnici Kmetijske družbe za Slovenijo svojo prvo razstavo naših domačih ptic, kač, dvoživk in rib. Podrobni sistematični imenik razstavljenih ptic se bo objavil na drugem mestu. Tukaj podajam samo nekaj splošnih opazk o tej v vsakem oziru zelo dobro uspeli razstavi.

Ptic gnezdilk imamo nekaj nad 120 vrst, razstavljenih je pa bilo kakih 80 vrst. Zbirka je torej nepopolna, kar je

z ozirom na pičlo dobo priprav razumljivo in odpustljivo. Primeroma največ je bilo ptic pevk, nekateri rodovi so bili malodane polnoštevilno zastopani. Pogrešali smo pa vse gozdne kure, kar je razumljivo, ne toliko z ozirom na njihovo še precejšnje število v naših domačih loviščih, kakor težavne prehrane, s katero se je dozdaj bavil v večjem obsegu menda samo rajni Jos. Sterger (prim. »Lovec« 1913, str. 33 in 52). Pičlo zastopane so bile seveda povodne in močvirne ptice, ker v deželi ni obsežnih močvirij in zaraslih jezer. Precej dobro so bile na razstavi zastopane ujede: sove in podnevne ujede. Vem, da se bo temu ali onemu bralcu zdelo zelo čudno, da prinaša »Lovec« to poročilo, češ, da ima lovstvo v »Zoo« premalo stikov, posebno pa še, ker je bilo razstavljene tako pičlo število lovne perjadi. Take in enake očitke pa odločno zavračam. Da je lovska zbirka v sedanjem obsegu nepopolna, sem vzroke že navedel, da se bo morala v mnogih ozirih in vsestransko izpopolniti, tega se društveni odbor zaveda in upa, da ga bodo v tem njegovem stremljenju v lasten prid podpirali vsi oni faktorji, ki prihajajo tukaj v poštev, da se konča to s tako vnemo započeto delo s polnim uspehom. Da ima društvo pravico do obstoja, je pokazalo s to svojo razstavo, da ne more svoje ogromne naloge dovršiti v tako kratkem času, se pa samo ob sebi razume. Stikov ima pa moderna lovska veda s zoološkimi zbirkami odnosno v zoološkimi vrti stotero. To bi bilo treba in bi se izplačalo pojasniti in obrazložiti v posebnem članku. —b—

Zanimiva lovska dogodbica. Ob slovesu od Franceta Hribarnika napišem eno izmed njegovih lovskih dogodavščin, ki bo ostala še v poznih letih v spominu škofjeloškim lovcem, in sicer, kako je France iz hruške izganjal polha.

Bilo je lepega jesenskega dne in družba škofjeloških lovcev se je kaj dobro zabavala v gozdovih na pobočju Sv. Ožbolta. Po končanem lovu jim je Hribarnik pokazal staro, votlo hruško, trdeč, da je v duplu polh, da ga je videl, kako je notri smuknil. Vsi lovci so bili takoj pripravljeni, nabasali so puške z drobnejšimi šibrami in odšli na lov na polha. Medtem ko so obstopili hruško, je prinesel Hribarnik dolgo prekljo in pričel dregati v duplo. Hitro je odskočil. Medtem pa so se polhi v podobi razkačenih sršenov vsuli iz dupla in napadli lovce, ki so se kar valili po pobočju Sv. Ožbolta. Hribarnik je naredil še več takih špasov, ki jih njegovi prijatelji ne bodo nikoli pozabili.

Gošar.

Čudno srečanje. Bilo je tik po vojni, ko sem šel v gozd po opravkih. Bilo je sredi januarja meseca zjutraj. Imel nisem s seboj drugega kot palico. Ko pridem do Volčje jame pri Sfarem gradu pod Ojstrico, zagledam pod seboj v nasprotni strani dvojico. Bila je oddaljena ca. 200 m. Nisem mogel dolgo razločiti, kaj je vendar. Ker pa se je pomikala počasi proti meni, sem se skril za deblo. Bil sem dobro krit in sem opazoval to čudno polovanje. Spoznal sem, da se pari lisica. Šli sta obe živali nekoliko, pa sta se malo pozabavali, prav po ženitovanjsko. Zopet gresta nekoliko naprej, naredita par krogov sem in tja itd. Ko prideta že na 80 korakov blizu mene, sem šele razločil, da nista bili dve lisici, temveč da je eden bil jazbec. Po mojem prepričanju je bil jazbec samec, lisica samica, pravi krivi zakon. Ko prideta še bliže, sem čul, kako sta kramljala, vsak po svoje, bili so to kaj smešni glasovi. Bolj je godel in mrmral jazbec kakor lisica. Žal, da nista prišla čisto blizu; imel sem namreč namen jazbeca s palico pobiti, pa mi ni uspelo.

Nikdar v življenju se mi ni tako zahotelo puške, kot to pot. Kako sta nadaljevala svoje ženitovanjsko polovanje, ne vem. Če ve kateri čitateljev kaj sličnega, bi me jako zanimalo, ako bi se oglasil v »Lovcu«. L. Zupančič.

Kljunači. Prve kljunače v letošnji jeseni so videli že koncem septembra

in N. L. je enega ustrelil 4. oktobra v produ ob Sori. Precej jih je priletelo okoli 14. oktobra. Bili so po večini veliki, temni. Glavni polet se pričakuje proti koncu meseca. Radi toplega vremena se najbrž po večini nahajajo še v planinah, odkoder bodo prileteli, ko zamrzne v gorah zemlja ali pa, ko pade sneg. Dosedaj še ni znano, da bi bil letos imel kdo kak izreden uspeh na kljunačjem lovu.

Zanimivo pa je za letošnjo selitev, da so še prepelice pri nas in da se tudi divjim golobom nič posebno ne mudi na jug. Vremenski preroki torej zaenkrat ne obetajo nič slabega. —s.

Planinski orel. Dne 9. oktobra t. l. so opazovali trije lovci v obližju »Hudičevega boršta« na Zaplati dva planinska orla, ki sta krožila ob strmem južnem pobočju Zaplate. Plavala sta tako blizu z rušjem obrastlega pobočja, da jih je bilo dobro razločiti.

Lovska razstava v Graz-u. Veliki jesenski gospodarski razstavi so priključili tudi lovsko in ribarsko. Izredno lepa in skrbno pripravljena sta bila gozdarski in poljedelski oddelek, manj pomemben in skoro slab je bil lovski. Zelo vzorno in poučljivo pa je bilo vse, kar je v zvezi z ribištvom odnosno ribogojstvom.

Lovstvo je imelo zaseden majhen paviljon, kjer je viselo po stenah nebroj raznih statistik in kart, ki naj bi nudile posetnikom sliko sedanjih lovski razmer v zeleni Štajerski.

Vodja razstave je imel morda dober namen, ki mu pa ni povsem uspel. Karte, kjer so bila zaznamovana bivališča redkejših živali, so bile premajhne, tako da so se le težko čitali kraji.. Bile pa so tudi preveč oddaljene. Boljše so bile statistike in pa oznake napredkov zadnjih let. Iz teh je bilo razvidno, da se je stanje divjadi zelo dvignilo, posebno gamsov, ki so bili zelo uničeni od raznih nepoklicancev takoj po vojni, še bolj pa od garij, ki so jih gamsi nalezli od ovac.

Rogovja, posebno lepega, je bilo zelo malo videti. Po večini so razstavili stare, pred leti nagrajene abnormitete, nekaj lepega odlikovanega rogovja in precej prav slabega, toliko, da je bil komaj izpolnjen itak majhen prostor. Še slabše je bilo z rogji, ki jih ni bilo primerjati z našimi. Poleg tega je bilo v majhnem paviljonu nakopičene precej raznovrstne lovske trgovske robe, a brez vsakega sistema. Izgledalo je, kakor da štajerski lovci nočejo sedaj prav na dan radi lovstvu nenaklonjenih krogov. Menda so tudi tam ljudje, ki nočejo uvideti, da baš lovstvo donaša velikanske gospodarske dohodke, ki bi odpadli v trenutku, kakor hitro bi bil proglašen prost lov. Zavidajo prijateljem lova lepe urice, ki jih uživajo v prirodi, za katere pa seveda plačujejo ogromne vsote, ki si jih morajo pač drugje pritrgati in to brez škode za sočloveka. —s.

Nagrada. Veliki župan je podelil Ferdinandu Luscherju v Kočevju 500 Din kot nagrado za ubito volkuljo. Volkulja, ki jo je Luscher ustrelil dne 10. avgusta t. l., je tehtala 28 kg.

Seznam novoprijavljenih članov S. L. D., ki se bodo sprejeli v društvo, ako tekom 14 dni ne bo nobenega ugovora:

Drenšek Janez, posestnik, Dolnji Kot, p. Dvor pri Žužemberku. — **Hribšek** Matija, Dol pri Hrastniku. — **Karlovšek** Franc, Trbovlje II., Gabersko št. 5. — **Kmetič** Ivan, upravitelj, grad Križ, p. Kamnik. — **Knez** Saša, veletrgovec, Ljubljana, Gosposvetska cesta. — **Lovko** Ivan, gostilničar, Dolenja vas pri Cerknici. — **Lyšnovski** Lorenc, uradnik »Tekstilane«, Kočevje. — **Majer** Josip, delovodja, Ljubljana, Florijanska ulica 4. — **Nagy** Jean, trgovec, Ljubljana. — **Novak** Ivan, trgovec, Št. Peter na Krasu. — **Okorn** Drago, Kette-Murnova 16, Ljubljana. — **Pajk** Franc, lovski čuvaj, Mali vrh 15, p. Šmarje-Sap. — **Šuflaj** Manči, major, Sarajevo, peš. voj. škola. — **Štrumbelj** Miha, kovač, Dvor pri Žužemberku.

Družabni večer K. L. B. in K. L. Bj.

»Klub ljubiteljev brakov« s sekcijo brakov jazbečarjev je priredil 1. septembra 1928 družabni večer, ki se je vršil v vrtnem salonu gostilne »Pri Levu« na Gosposvetski cesti v Ljubljani.

Točke programa so se izvajale v polni meri. Zabava se je vršila pri pogrnjenih mizah, godba je svirala navdušeno, kmalu se je razvnel ples. »Bitenčev kvartet« je ubrano in z velikim aplavzom spremljan predvajal razne umetne in narodne pesmi. Zaorilo pa je gromko po salonu, ko je bila prvič v javnosti odpeta »Lovska himna«, čije avtor je sam predsednik S. L. D. in J. K. S. dr. Ivan Lovrenčič. Aplavzu in ponavljanju kar ni hotelo biti konca.

Šaljiva pošta je bila dokaj zaposlena, podjetni pismonoša je imel opraviti na vseh koncih in krajih, ki so bili označeni v naslovih. Zdaj jo je pripihal na Tehovec, zopet jadrno odkuril v Sodražico ali celo v Travno goro, od tam zopet v Medvode ali drugam. Na račun prejemnikov, posebno pa onih zaljubljene korespondence je zbijal originalne in ščegetave burke, vrhu tega pa diktiral kazni za premalo frankirane pošiljke.

Častite dame nekaterih klubovih članov so naklonile množino močnatih jedi in slaščic ter osebno skrbele za to, da so si gostje osladkali želodce.

Za cvetlice so v polni meri poskrbele mlade gospodične.

Blagajnik kluba se je v belem predpasniku vrtil okrog samovara in svoje izdatne osi ter vzorno skrbel, da so prišli ljubitelji »bosanske« na svoj račun, blagajna do svoje »pare«. Ob strani pa so mu vneto pomagale tudi častite članice in člani klubovega odbora. V polni taki podjetni opremi se je povzpel blagajnik na stol pri licitaciji preostalih daril ter z gromkim glasom spodbujal dražitelje na »pridajček«. Z običajnim »k prvemu, k drugemu, k ...« je marsikoga poščegetal, da je posegel malo globlje v denarnico, dokler ni nazadnje zaključil s tako nestrpno pričakovanim »k tretjemu«!

Ob zunanji steni salona v vrtu se je vršilo streljanje na tarčo s sobno puško na kroglo na razdaljo 25 korakov. Tekmovanje je bilo živahno ter je bilo zaključeno s sledečim izidom:

I. nagrada, 17 točk, je bila prisojena lastniku restavracije g. Herzogu. II. nagrada, 16 točk, je bila prisojena g. Franu Reberniku. III. a nagrada, 14 točk, je bila prisojena kot najboljšemu s 14 t. g. A. Schusterju. III. b nagrada, 14 točk, je bila prisojena g. Albinu Šifrerju. III. c nagrada, 14 točk, je bila prisojena g. dr. Vil. Krejčiju in IV. nagrada, 12 točk, je bila prisojena g. ravnatelju Jos. Malenšku.

Razsodišče so tvorili zastopniki strokovnih organizacij S. L. D., J. K. S., D. O. S. in posameznih klubov, ki so nepristranske sklepe potrdili s svojimi podpisi.

Žal, da je bilo po daljši suši in vročini baš ta večer slabo deževno vreme, ki je marsikaterega vnetega pristaša kluba in neprisiljenih zabav med lovci obdržalo doma. Obisk je bil vsekakor zadovoljiv, okrog polnoči se je že vse trlo.

Gmotni uspeh poleg moralnega je bil prav zadovoljiv.

Osnutek edinstvenega ribarskega zakona. Časopisi prinašajo že zopet vest, da namerava vlada uzakoniti osnutek zakona o ribarstvu. Dobili smo v roke najnovejši projekt, ki pa se ne razlikuje prav nič od prejšnjih načrtov. Tudi v tem načrtu so ostale kardinalne napake: Ribolov se smatra še vedno za regal; zaman iščemo v osnutku določil o ribarskih edinicah, ki so temelj in vodilna misel vsakemu modernemu ribarskemu zakonu. Povrh tega skuša zakon nesmiselno centralizirati; to velja za določbo o združitvi vseh ribarskih fondov v enoten fond pri Hipotekarni banki v Beograd. Dr. M.

Ribarski zakon za kraljevino S. H. S. »Samouprava« poroča, da namerava ministrstvo za poljedelstvo in vode sklicati širšo konferenco za ev. izpremembo osnutka edinstvenega ribarskega zakona za kraljevino S. H. S. Namen konference je ta, da zasliši vlada še enkrat ribarske eksperte o željah posameznih pokrajin glede izprememb zakonskega načrta.

»S naših voda, uspomene i misli jednoga ribara« je naslov knjigi, ki jo je spisal gospod Zdravko Thaller, tajnik Ribarskega društva za Bosno in Hercegovino. V knjižici nam podaja niz črtic o ribolovi v vodah Bosne in Hercegovine. Že v uvodu pravi, da je namenil knjižico prijateljem prirode, predvsem pa ribičem. Posamezne dogodljaje ob priliki ribiških ekskurzij opisuje vešče in živo ter s tako ljubeznijo do prirode, da bo knjižica dobrodošlo darilo ne samo ribičem, temveč vsem ljubiteljem prirode. Pisatelj nam s svojim veščim peresom odkriva bogastvo in krasoto naših bosanskih in hercegovskih salmonidskih voda. Način, kako obravnava tvarino, je za našo ribarsko-sportno književnost nov. Doslej smo bili vajeni le didaktičnih in strogo znanstvenih razprav tako ihtioloških kakor sportnih. Pisatelj pa ume združiti opis sportnih dogodljajev z živim opisom prirodnih krasot. On ne opisuje zgolj, kaj dela, ko lovi, nego tudi, kaj vidi in kaj čuti. Vsa knjiga, osobito uvodnik »Svuda«, je slavospev na naše salmonidske vode. Ribiški sport in ljubezen do prirode sta nekaj nerazdružljivega; ni ribič-sportnik, kdor ne ljubi prirode, ni pravi ribič, kdor ne zna čitati v knjigi prirode. To lastnost pa ima pisatelj v polni meri.

Črtica »Moja prva mladica« nudi mojstrski opis Bioščice, romantične postrvje reke blizu Sarajeva. Črtica »Maj« je živ opis vstajenja prirode v ribjih vodah (končana drest in početek ribje lovi na vse vrste salmonidov). V ostalih črticah nam podaje pisatelj verno sliko romantične sulčje lovi na Drini, v črtici »Pohod na Neretvu« pa nam opisuje lov glavatice (trutta genivittata C. Prosp.), našega največjega salmonida iz vrst postrvjih plemen.

Knjižica s svojimi živimi opisi naravnost poživi čitatelja, neprijetno pa dirnejo izrazi, kakor »štap« (str. 9, 20, 22, 24 itd.), »šnura« (str. 15, 16, 24, 52 itd.), »blinker« (str. 20), pač pa rabi pisatelj n. pr. na strani 19 pravilni izraz »prut« (namesto nepravilnega »štap«), izboren

se mi pa vidi izraz »varalica« za blestivko.

Knjižico pozdravljamo kot dobrodošel prirastek naše športne literature in jo toplo priporočamo ribičem in sploh vsem prijateljem prirode. Dr. M.

Ribarska razstava v Ljubljani. Društvo »Zoo« je priredilo na letošnjem velesejmu v Ljubljani početkom septembra poleg razstave drugih živali domače favne tudi razstavo domačih rib, ljubljansko društvo akvaristov pa je razstavilo različne eksotične ribe. Akvariji so bili prav lično prirejeni; prezračevali so jih s komprimiranim zrakom. Izmed rib domače favne smo zapazili postrvo, domačo in jezersko, lipana, potočnega piškurja, nežico (cobitis taenia L.), babico (cobitis barbatula L.), podust, mreno, klena, kleniča, zeleniko, pezdirka, ostriža, menka, globočka (gobio fluviatilis L.).

Vkljub izredno visoki temperaturi so se domače ribe počutile dobro; prezračevanje je delovalo v redu, temperaturo so pa znižali z ledom. Ponoči pa je bila temperatura za domače ribe itak dovolj nizka, za eksote seveda prenizka.

Oceanografski institut na Marjanu. Na Marjanu v Splitu nameravajo zgraditi oceanografski institut. Ko sta za to namero zvedeli Češkoslovaška in Nemčija, sta se obe državi ponudili, da bosta prispevali h gradbenim stroškom tega instituta. Nemci nameravajo prenesti iz oceanografskega instituta v Napolju, kjer imajo svoj odsek, svoje naprave za preiskavanje morja. Dočim je naša država nameravala potrošiti za institut le 5 do 6 milijonov dinarjev, so predlagali Nemci, naj se porabi za gradnjo instituta 30 milijonov; ponudili so, da bodo plačali razliko sami, ker žele, naj bi se ustanovil institut svetovnega glasu.

O ponudbi Čehov in Nemcev bosta sklepali Jugoslovanska akademija znanosti v Zagrebu in Srbska akademija nauka v Beogradu. Če pride do ustvaritve instituta v dimenzijah, kakor to predlagajo Čehi in Nemci, bo zavod ne samo jugoslovanska pomorska univerza, nego institut svetovnega glasu, ki bo zbral okrog sebe ne samo naše, nego tudi velik del tujih znanstvenikov.

»Ribar«.

Državna podpora za ribarstvo. Ministrstvo za poljedelstvo in vode je dalo Ribarski zadrugi v Platu (Dubrovniška oblast) 10.000 Din podpore za popravo ladij, mrež in drugega ribarskega orodja.

Pogoji za nakup rib in ribjega zaroda v Nemčiji. Trgovske navade (usance) pri trgovskem prometu z ribami so se določile za Nemčijo prvič v Lübecku leta 1892. Te uzanse so se dopolnile leta 1909. v Vratislavi. Po svetovni vojni so ta določila izpremenili leta 1922. in končno leta 1928. Ker naročajo tudi naši ribiči ribe in ribji zarod iz Nemčije in Avstrije, ne bo odveč, ako navedemo v naslednjem temeljna določila teh uzans. Uzanse veljajo seveda le tedaj, ako pogodbenika nista dogovorila določb, ki nasprotujejo tem uzansam. Temeljna določila so pa sledeča: Kdor je zahteval prodajne ponudbe, mora na te ponudbe takoj odgovoriti, na telegrafične telegrafično, na telefonične telefonično; molk se smatra za sprejetje ponudbe. Cene veljajo od kolodvora, kjer se roba natovori, vključivši stroške ambalaže. Robo je plačati najkesneje tekom 8 dni. Ako dobavi prodajalec žive ribe, mora kupca brzojavno obvestiti, kdaj je ribe odposlal. Ako je prodajalec jamčil, da dospejo ribe žive na lice mesta, se smatra, da je zadostil svoji obvezi, ako dospe 95% rib živih na kolodvor, kamor je pošiljatev namenjena. Posode za transport se kupcu posodijo brezplačno. Morebitne nedostatke dobav je sporočiti nemudoma, najkesneje pa tekom 6 ur po sprejemu robe, in sicer telegrafično ali telefonično. Kupec sme zahtevati, ako ima roba napake in nedostatke, da se pogodba razveljavi ali da se zniža kupnina ali da se izvrši nova dobava brez

nedostatkov. Pri dobavi mladic ribjega zaroda ali iker sme kupec zahtevati zgolj znižanje kupnine ali novo dobavo. Ako zahteva kupec razveljavljenje pogodbe ali nadomestno dobavo, mora robo nemudoma vrniti prodajalcu na njegove stroške.

Morski akvarij na Marjanu pri Splitu. Meseca maja 1928 so otvorili morski akvarij na Marjanu. V prvem bazenu so razni morski polži in školjke, v drugem in tretjem morske zvezde, ježi, v četrtem raki, v ostalih pa ribe.

Morska pošast. Julija 1928 sta ujela dva ribiča blizu Splita morsko pošast, zvano »šunj«. Ribo so razstavili v Splitu. »Priroda« pripominja, da gre tu očividno za vrsto trygon pastinaca L., ki jo zovejo v Dalmaciji žutulja ali žutuga, v Hrvatskem Primorju pa sovica, šipavka ali šipatka. Riba zraste do 1 m dolga in do 6 kg težka. Na repu ima strupeno ost, ki jo zovejo šip. Ta ost je tako jaka, da prebode les ali celo barko. Rane, povzročene z vbodljajem šipatkinega repa, so nevarne; šipatka je najstrupenejša riba naše favne.

Trnki brez brade. Trnek z brado ima več nedostatkov; izmed teh je največji ta, da se radi brade zmanjša odpor in jakost konice, to pa zbog zareze, ki nastane radi brade. V zarezi se kaj rada nabira rja, ki slabi konico, tako da se lažje odlomi.

Da se ti nedostatki odpravijo, so začeli v zadnjih letih izdelovati trnke brez brade. Brado so nadomestili z grbastim izbočenjem blizu konice. Dvomimo, da se bodo ti trnki obnesli.

Ribje meso kot prehrana. Občinska uprava v Berlinu je sklenila, da morajo ljudske kuhinje dajati ob sredah in sobotah hrano, ki je pripravljena iz svežega ribjega mesa.

Prevažanje rib. Za prevažanje živih rib rabimo sodčke, ki jih smemo napolniti z vodo le do polovice, kvečjemu do $^2/_3$; to pa radi tega, da more voda v posodi pljuskati in se prezračiti. Glede razmerja količine vode do količine rib velja pravilo: na 100 l vode 5 kg postrvi ali 15 kg krapov. To velja seveda le približno in pod pogojem, da se voda ne segreje in da se stalno giblje. Ako prevažamo ribe v hidrobijih (posode s kisikom), moremo dati v posode, ki držijo 120 l vode, 25 kg postrvi ali 50 kg krapov ali 3000 postrvjih mladic, dolgih 6 do 8 cm, vse to za dobo 15 ur.

Drakonična kazen za ribje tatove. »Tiroler Fischer« pripoveduje originalno zgodbo, kako je neki gostilničar na Tirolskem kaznoval ribje tatove, ki so mu iz ribnjače stalno kradli postrvi. Pred živim studencem na dvorišču je imel zamreženo korito, v katerem je hranil postrvi. Postrvi je imel v koritu že več let, ne da bi se jih bil kdo dotaknil. V zadnjem času pa so mu izginile ribe, druga za drugo. Da prepreči nadaljnje tatvine, je dal na železni mreži pritrditi ključavnico. Tudi to ni pomagalo. To pa je sicer mirnega gostilničarja tako razljutilo, da je zasnoval naravnost peklenski načrt, kako bo kaznoval tatove. Hlapcu je naročil, naj nalovi nekaj velikih beloušk in naj jih da zvečer skrivaj v bazen. Ponoči so se res zopet prikradli tatovi, vlomili ribnjačo in kmalu nato je zbudil hišne prebivalce obupen krik in klici na pomoč. Ko so prišli domačini na lice mesta, so našli dva tatova trepetajoča kakor listje, okolu vratu in rok so se jima pa ovijale kače.

Ribe, ki svetijo. Nedavno so blizu obale južne Irske ujeli iz velike globine novo vrsto ribe, ki sveti; spada med globinske ribe, tako zvane dolgorepice (macruridae). Znanstveno ime ribe je malacocephalus laevis, kar pomeni v našem jeziku gladke mehkoglavke. Barve je črne kakor oglje, ima velike oči in dolg rep ter sposobnost, da proizvaja svetlobo. To svojstvo ji služi kot vaba za plen in kot sredstvo, s katerim plaši svoje sovražnike. Če je v nevarnosti, obsveti s svetlobo napadalca in uteče. Malacocephalus proizvaja svetlobo v posebni žlezi, ki je na spodnji strani zadnjega dela telesa. Svetlikajoča se tva-

tina, ki jo proizvajajo te žleze, je sluzasta in lepljiva.

O načinu življenja te ribe znanost ne ve ničesar. Kakor druge globinske ribe, ni moči i malacocephala nikdar dobiti živega v roke. Iz velike globine ga redno izvlečejo mrtvega in deformiranega: z izbuljenimi očmi in z velikim mehurjem v gobcu. Mehur se mu izboči zbog pomanjkanja tlaka vode.

»Priroda«.

Lov tunina v Španiji. Španska vlada je ustanovila konzorcij za lov in za industrijo tuninskih konzerv. Dosedaj je preplavila Italija svetovni trg s tuninskimi konzervami. »Ribar«.

Mrena, ujeta na blestivko. Pripetilo se mi je letos, da mi je zagrabila za piškurnik mrena. Mislil sem, da sem jo slučajno zapel za gobec, ker je tičal trnek v ustnici. Pri drugi priliki sem ujel ponovno mreno na piškurnik; trnek je tičal globoko v gobcu, tako da ni dvoma, da je riba vado zagrabila. Eno mreno sem pa ujel celo na blestivko. To je dokaz, da se loti mrena tudi majhnih rib. Dr. M.

Poročni prstan in ščuka. V Liebemühlu v vzhodni Prusiji je izgubila neka dama, ko je čolnarila po jezeru, svoj poročni prstan. Ker prstana ni bilo v čolnu, je očividno padel v vodo. Teden dni nato je kupila njena gospodarica pet funtov težko ščuko in jo pripravila za obed. Zelo se je seveda začudila, ko je našla v ščukinem želodcu poročni prstan svojega gosta.

»Allg. Fztg.«

Ribolov s pomočjo gosi. O interesantnem, doslej še nepoznanem načinu ribje lovi poroča Allg. Fischereizeitung. V reki Moosach pri Marzlingu je mnogo gosi. Šolski otroci v Marzlingu so si izmislili v zadnjem času nov način ribje lovi: privezali so gosem na noge vrvice s trnki, montiranimi z glistami. Če je čutila gos, da jo nekaj vleče za nogo, je priplavala vsa preplašena k bregu, kjer so jo že čakali dečki, da ji odvzamejo plen.

Velik luben. Meseca januarja tekočega leta so ujeli v okolici Segeta pri Trogiru lubena (dicentrarchus labras L.), težkega 9 kg. »Ribar«.

Statistika ujetih rib. Letošnji švicarski ribarski kongres, ki je bil 14. julija t. l. v Davosu, je med drugim sklenil, uvesti splošno ribarsko statistiko o količini ujetih rib. Nameravajo doseči, da uvedejo oblastva tako statistiko, ki naj bi bila obvezna. Isto bi bilo ukreniti za naše vode, da bi vsaj približno vedeli, koliko so vredne.

Odškodnina, ki jo naj plačujejo lastniki vodnih naprav ribarskim upravičencem. Na letošnjem švicarskem ribarskem kongresu je neko ribarsko društvo predlagalo, naj se predpiše lastnikom vodnih naprav odškodnina, ki jo naj plačajo ribarskim upravičencem za škodo, ki jo povzročajo njih naprave ribarstvu. Odškodnina naj bi se uporabljala za vlaganje ribjega zaroda. V tem pogledu naj bi se izpremenil ribarski zakon.

Ribarska šola v Bolgarski. Bolgarska vlada je ustanovila koncem svetovne vojne svojo prvo ribarsko šolo; sedež šole je Varna. Namen šole je, vzgajati ribiče, da bodo imeli dovoljno izobrazbo za ribarjenje po današnjih zahtevah naprednega ribarstva. Gojence te šole izbirajo izmed sirot, ki so jim pomrli starši v vojni, ali izmed dece najsiromašnejših ribičev.

Prvi učenci te šole so dovršili svoje nauke leta 1925. Mladi ribiči, naseljeni vzdolž obale Črnega morja, so si ustanovili svojo ribarsko zadrugo pod imenom »Bolgarija«.

Splitska ribarnica v letu 1927. Preteklo leto so prinesli v splitsko ribarnico sledeče količine rib: januarja 24.572 kg, februarja 16.880 kg, marca 14.032 kg, aprila 51.792 kg, maja 41.688 kg, junija 52.306 kg, julija 44.026 kg, avgusta 30.022 kg, septembra 33.601 kg, oktobra 37.636 kg, novembra 31.493 kg, decembra 26.974 kg, skupno torej 404 tisoč 922 kg.

Prekajene ribe. Na Ammersee-ju je navada, da prekajajo ribe, osobito ozimice in krape. Ozimice prekajajo ¾ do ene ure, krape pa do 2 uri. Tako prekajene ribe so izborne, ostanejo pa sveže in užitne le 14 dni. Več mesecev pa ostanejo užitne ribe, ki jih prekajamo 15 do 20 ur; tako prekajene ribe pa niso tako dobre kakor ribe, ki jih prekadimo na zgoraj navedeni način.

Mali oglasi.

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, ima v komisijski prodaji:

Hammerles dvocev., kal. 16, 1600 Din; Hammerles trocevka, kal. 16×16/9·3, 2750 Din; risanka, enocevka, kal. 8, z rezervno cevjo, 1200 Din; risanka repetirka, kal. 8 mm, 500 Din; risanka Mauser, kal. 8 mm, 800 Din; dvocevka, kal. 28, 700 Din; dvocevka, kal. 28, 600 Din; enocevka, kal. 28, 300 Din; enocevka, kal. 28, 450 Din; 5 dvocevk, kal. 16, od 600 do 900 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/28, za prašiče, 600 Din; dvocevka, risanka, kal. 16/11, za prašiče, 900 Din; avtomat-puška, kal. 12, 1200 Din; Neuberrepetirka, kal. 6·5, z daljnogledom, nova, 2500 Din.

Proda se takoj 2½ leta star balkanski brak z rodovnikom. Je dober lovec za vsako divjačino. Naslov pove uredništvo »Lovca«.

Prodajem vrlo dobro uščuvanu pušku »Simson« za Long-rifle-patronc, najnoviji model, upucana od 30 do 200 m, za 800 Din. Nabavna cijena 1100 Din. Zamenjujem i za dvogled. A. Ebenhöh, šum. asist., Vukovar.

Fermačka z rodovnikom iz psarne »Mitras« s prvimi mladiči, zaostala v dresuri, izborna za pleme, se radi gospodarjeve smrti ceno proda. Ivan Rozman, Ljubljana, Rimska cesta 20.

Lovec išče službe. Star 24 let, vojaščine prost, samski. Kot vajenec in pomočnik je sodeloval skozi 8 let pri zatiranju škodljive in povzdigi koristne divjačine. Ume tudi gospodarstvo, sadjarstvo in vinogradstvo. Želi službe takoj ali po dogovoru. Ponudbe na uredništvo »Lovca«.

Službo išče več gozdnih oskrbnikov za manjša in srednje velika gozdna posestva. Ravnotako išče službe več gozdnih in lovskih čuvajev. Naslovi pri uredniku.

Mladenič, 23 leten, vojaščine prost, neoženjen, zmožen slovenskega, hrvatskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi primerno službo na veleposestvu ali graščini. Ima dveletno prakso v gozdnih in lovskih poslih ter je izvežban praktično in teoretično v nizkem in visokem lovu. Ponudbe na uredništvo »Lovca«.

Puškar F. K. Kaiser vljudno obvešča svoje p. n. odjemalce, da se pričetkom novembra preseli na **Kongresni trg, poslopje Kino Matica.** Zagotavlja tudi na novem mestu najboljšo postrežbo ter se priporoča za naklonjenost.

Razglas. Na javni dražbi se bodo oddajali v zakup za dobo nadaljnjih 4 let in 3 mesecev, t. j. za čas od 1. januarja 1929 do 31. marca 1933 lovi naslednjih občin pri sreskem poglavarju v Črnomlju v sobi št. 3: Butoraj 24. novembra ob 13, Črnomelj 24. novembra ob 14, Tribuče 24. novembra ob 15, Loka 26. novembra ob 13, Petrova vas 26. novembra ob 14, Talči vrh 26. novembra ob 15, Čeplje 27. novembra ob 13, Dobliče 27. novembra ob 14, Taňča gora 27. novembra ob 15, Adlešiči 28. novembra ob 13, Podzemelj 28. novembra ob 14, Vinji vrh 28. novembra ob 15, Kot 29. novembra ob 13, Planina 29. novembra ob 14, Semič 29. novembra ob 15, Dol 30 novembra ob 13, Dolnja Podgora 30. novembra ob 14, Radence 30. novembra ob 15, ter v pisarni občinskega urada v Metliki: Božakovo 3. decembra ob 13, Drašiči 3. decembra ob 14, Metlika 3. decembra ob 15, Črešnjevec 4. decembra ob 13, Lokvica 4. decembra ob 14, Suhor 4. decembra ob 15.

Dražbeni pogoji so med uradnimi urami na vpogled pri imenovanem sreskem poglavarju v sobi št. 3.

Razglas. Na javni dražbi se bo oddal v zakup lov občine Gotenica za čas od 1. decembra 1928 do 31. marca 1934 dne 24. novembra 1928 ob 11. uri dopoldne pri sreskem poglavarju v Kočevju, kjer se lahko vpogledajo dražbeni pogoji.

Gozdna direkcija v Ljubljani odda za dobo petih let v zakup po pismenih ponudbah lovišče v verskozakladnem gozdu Mokri log in Gorjuše v področju gozdne uprave v Bohinjski Bistrici v izmeri okroglo 681 ha.

Na sledečem vzorcu pisane ponudbe je vložiti do 20. novembra 1928 do 11 dopoldne pri Gozdni direkciji v Ljubljani, Bleiweisova cesta 1.

Na dan licitacije se vlagajo ponudbe le med 10. in 11. uro dopoldne.

Ponudbe se morajo kolkovati s kolkom 100 Din in odposlati odnosno oddati v dveh ovitkih, katerih notranji nosi označbo: »Ponudba za lovišče v verskozakladnem gozdu Mokri log in Gorjuše v področju gozdne uprave v Bohinjski Bistrici«.

Na ponudbe, ki dospejo prepozno, na telegrafične ali telefonske ponudbe, nadalje na tiste, ki niso zadosti kolkovane, ali pa, ki dospejo nekolkovane, nadalje na tiste, ki ne vsebujejo predpisane varščine, ali da ta znesek ne znaša 10%, pri inozemcih 20% ponudene vsote in na ponudbe, ki bi obsegale razen predpisanih pogojev, nove pogoje, pridržke itd., se ne bo oziralo.

Od vlaganja ponudb so izključeni vsi dotični interesentje, ki so ob času licitacije dolžniki erarja ali pa, da so vsled kakršnihkoli si bodi razlogov izključeni od državnih licitacij, in končno tisti, ki so v neporavnanem sporu z erarjem.

Varščina znaša 10% ponudene vsote, 20% pri inozemcih.

Varščina se sme položiti tudi prej, najkesneje pa do 10. ure dopoldne na dan licitacije, v obeh primerih vselej pri blagajni gozdne direkcije v Ljubljani. Licitacija se vrši po predpisih zakona o državnem računovodstvu.

Zakupni pogoji za lovišče v verskozakladnem gozdu v Mokrem logu so na vpogled pri gozdni direkciji v Ljubljani in pri gozdni upravi v Boh. Bistrici, kjer dobe interesentje vse potrebne informacije.

*

Uzorec za ponudbo.

Kolek 100 Din.

Podpisani ponudim za razpisano lovišče v verskozakladnem gozdu v Mokrem logu in na Gorjušah v področju gozdne uprave v Boh. Bistrici za dobo 5 let (petih let)

letno zakupnino Din . . . . ., z besedami: . . . . . .

Zakupni pogoji so mi znani in se jim podvržem.

Kraj in dan:

. . . . . .

Lastnoročni podpis ponudnika odnosno njegovega upravičenega zastopnika in njegova štampiljka:

. . . . . .

★

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med urad. urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19, ne na urednika »Lovca«.

Lovska knjižnica S. L. D. se nahaja v Ljubljani, v Komenskega ulici 19, v pritličju. Knjižnica je odprta in članom na razpolago vsak torek in petek (razen ob praznikih) od 18. do 20 ure.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

—s:

O srnjakovem rogovju.

Srnjad v Sloveniji.

Kakor omenjeno v zadnji številki »Lovca«, je rogovje srnjadi iz slovenskih krajev v Raesfeldovi tabeli na zelo častnem mestu. Od koga je dobil trofeje, odnosno čigavo in od kod, iz katerega revirja da je, mi ni znano. Kolikor pa poznam naša lovišča, je v zbirkah naših lovcev še mnogo močnega rogovja, celo takega, ki prekaša omenjeno.

Za spoznanje našega rogovja in staleža srnjadi v naših loviščih pa je potrebno, da se nekoliko seznanimo tudi z zgodovino slovenskega lovstva.

Lovstvo kot tako je v Sloveniji že zelo staro in že naši pradedje so pridno lovili. Iz starih pravljic o medvedih in volkovih izzveneva ljubezen do prirode in neka posebna romantika. Pred leti so že smatrali lovce kot nekake nenavadne ljudi; pripisovali so jim poseben pogum, včasi celo nadnaravne moči in vedeli o njih povedati, da so v zvezi z nadnaravnimi bitji. To nam potrjuje pravljica o »Zlatorogu«. Iz tega je posneti, da je stare lovce gnala v prirodo želja, videti nekaj nenavadnega, lepega, doživeti nekaj romantičnega mnogo bolj, kakor pa želja po kosu mesa. Streljali so po večini s šibrami iz težkih, večkrat zelo okrašenih pušk, ki so jih podedovali od rodu do rodu in so jim pripisovali čarobno moč. Strel s kroglo je bil iz starih pušk precej nesiguren.

V tistih davnih, lepih lovskih časih so bili lastniki lovišč graščaki, ki so prirejali velikanske gosposke love, dočim so slovenski lovci lovili bolj na lastno pest. Takrat so bila lovišča bogata

jelenov, med njimi pa so gospodarili volkovi, medvedje in tudi risa ni manjkalo. Zaradi teh škodljivih velikanov se srnjad ni mogla širiti, bilo je je le toliko, da se je obdržal rod.

Ko so jeli deliti veleposestva, se je spremenilo tudi lovstvo. Število lovcev je naraščalo, s tem pa se je popolnoma spremenil tudi smisel lovstva. Graščaki so love, ki so jim ostali, po večini čuvali, dočim so drugi lovci, pozneje posebno zakupniki, streljali, kar je prišlo pred cev. Po večini so gledali, da ustrele kolikor mogoče mnogo, kajti hoteli so dobiti vsaj toliko, kolikor so znašali najemnina in drugi stroški. Mnogi so hodili na lov radi vesele družbe, kateri so hoteli pokazati, da so dobri strelci. Lovec, ki je ustrelil srno, je veljal nekaj več kot drugi lovci. Nu, konec koncev je bilo to pri takratnih razmerah vsaj deloma oprostljivo. Imeli so slabe puške in niso bili niti gotovi, ali bo užgalo ali ne. Nadalje pa so doma nasekane šibre pršile na vse strani, tako, da je bilo res težko pogoditi. Kljub temu pa so srnjad skoraj popolnoma zatrli. Če bi ne bilo veleposestnikov, ki so srnjad čuvali in z deloma boljšimi puškami uničili mnogo roparic, bi mi srno najbrž smatrali prav tako redkim živalim, kakor danes kozoroga. V tisti žalostni dobi so bile poglavitne brakade. Lovca brez tolpe brakov, si sploh nisi mogel predstavljati.

Na Gorenjskem je bilo takrat mnogo srn v okolici Jesenic, posebno na Možaklji, kjer so imeli lovišča industrijalci železarne, dočim so bile v ostalih loviščih radovljiškega okraja kaj redke. Na Notranjskem so bila zelo bogata lovišča v okolici Bistre pri Borovnici in Windischgraetzovi gozdovi pri Planini. Na Dolenjskem, kjer so danes razen Kočevja in ribniške okolice prav slaba lovišča, je bilo v tisti dobi dosti srnjadi skoraj v vseh krajih, kjer so se razprostirali veliki gozdovi. Sosedje takih bogatih lovišč so ustrelili ogromno število srnjadi. Postrelili so vse, do zadnjega komada, ne glede na spol in starost. Do drugega leta, do velike božične brakade, ki se je vršila navadno na sv. Štefana, pa se je je zopet nabralo, da je bilo kaj pobijati, seveda na škodo sosedov. Kaj redek je bil lovec, ki je prišel v posest trofeje; streljali so navadno srnjad, ko je bila mulasta, brez rogovja.

V oddaljenejša lovišča je srnjad prišla kaj redko. Če so v kakem takem lovišču opazili srno, je morala na lov vsa fara, o uplenjeni srnjadi pa so govorili po vsej okolici, najmanj skozi leto dni. To je bila slavna doba brakad.

Ko so se jele med lovci širiti dobre risanice, so bili veleposestniki prvi, ki so opuščali psarne. Pa tudi med ostalimi lovci so se našle bele vrane, ki so pričeli gojiti zalaz. V tej dobi se prične prav za prav šele zanimanje za rogovje.

Okoli l. 1890., morda malo prej, so lovili nekateri ljubljanski lovci na zalazu in kmalu na to tudi na klic. To so bili večinoma sosedje bogatih lovišč, kajti drugje se pri takem staležu, kot je bil v omenjeni dobi, to pač ni izplačalo. Lovci so jeli čitati tudi lovsko literaturo, zvedeli so, kako goje po drugih krajih; vse to jih je nekoliko podžgalo. Prične se zopet nova doba, z novimi lovskimi nazori.

Doba zbiranja rogovja.

V prejšnjih letih, do vpeljave boljših risanic, so posamezniki shranili tupatam kako rogovje, ali pravega zanimanja pa ni bilo. Gamsove roglje in jelenje rogovje je bilo marsikje obešeno, posebno po gostilniških sobah, splošnih zbirk pa ni bilo. Precej zanimanja je zbudila lovska razstava na Dunaju l. 1908., na kateri so lovci iz slovenskih pokrajin razstavili zelo lepe trofeje, ki so bile odlikovane z najvišjimi ocenami. V primeri z drugimi rogovji se je prav za prav videlo, kako močno rogovje ima naša srnjad. Moderni duh lovstva pa je dvignil med slovenskim lovstvom ustanovitev S. L. D., ki je v svojem glasilu »Lovcu« lovce poučevalo in vzbujalo ljubezen do prirode in pravilnega lovstva, ki je najlepše poplačano, poleg prijetnih užitkov, tudi z lepimi spomini, katerih najizrazitejši simbol so lovske trofeje. S. L. D. je priredilo prvo razstavo l. 1910. Na tej razstavi je bilo, četudi je bila prvi poskus, precej dobrega rogovja, ali vsa prireditev je bila prav tako kakor obe sledeči l. 1922. in l. 1924. brez vsake prave sistematične razdelitve. Zelo bogata je bila druga razstava rogovja in rogljev. Manjkalo pa je strokovnjakov, ki bi bili pravilno vso stvar obdelali in opozorili lovce na posamezne zanimivosti, posebno na razliko kraških srnjakov, ki jih imamo posebno na Notranjskem in Dolenjskem in pa alpskih, ustreljenih na Gorenjskem. Nadalje so bile pogreške pri določitvi starosti, za katero se skoraj nihče ni brigal, kljub temu, da je zelo važna za gojitev srnjadi in splošen pregled staleža. Tudi določitev, odnosno razdelitev okrnjencev je bila skrajno pomanjkljiva.

Zelo slaba z ozirom na rogovje, ki je prišlo v oceno, je bila zadnja lovska razstava. Temu vzrok je bila v prvi vrsti kratka doba samo dveh let, ki sta bili v splošnem prav neugodni za rast in razvoj srnjačjega rogovja.

Ali poglavitno pa je bilo vendar doseženo z razstavami. Lovci so uvideli, da se tudi pri nas da mnogo doseči s pravilnim lovljenjem in gojenjem srnjadi, kar je tudi iz lovsko gospodarskega stališča zelo važno. Marsikdo izmed slovenskih lovcev je v teku let spoznal, da je zalaz in klic srnjaka nekaj lepega, čeprav je

seveda mnogo težje, kakor so tiste nesrečne, pravega lovca nevredne brakade, ki so le za take ljudi, ki zelo slabo streljajo in so preveč komodni, da bi žrtvovali rana jutra za plemeniti šport. Je namreč še danes med nami mnogo ljudi, ki se puste nazivati z lepim naslovom »lovec«, so pa seveda vse kaj drugega, ker jim gre po večini ali za meso ali pa ne vedo drugače dragi čas zapravljati, kakor da postopajo po srnskih brakadah in čakajo, da se prednje vstopi uboga srna, ki jo bodo dobro natresli s šibrami in se veselili, če bodo našli v snegu rdeče sledi. Ne marajo razumeti, da je bilo streljanje srn morda nekoliko opravič-

a

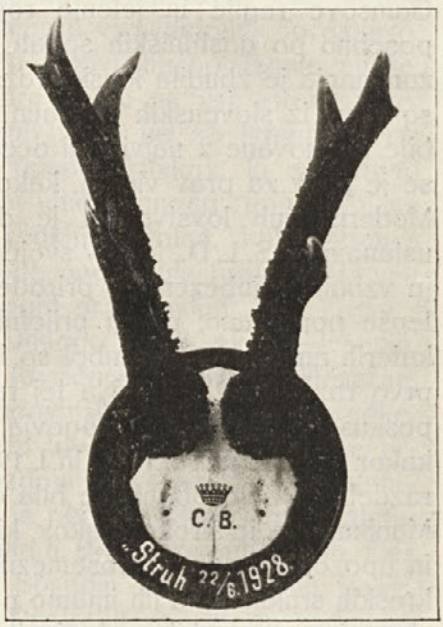

b

ljivo pri starih slabih puškah, ko je lovec kljub velikemu cilju težko pogodil, danes, pri današnjih modernih puškah za šibre, brovningih i. t. d. pa je nelepo in nelovsko streljati na srnjad s šibrami. Povsod, kjerkoli so vsaj deloma brakade na srne opustili, se je srnjad zelo razmnožila in sicer tako, da odpade tudi ta zelo navadni izgovor: »Pri nas ni vredno, da lovimo na zalazu in na klic, ker imamo premalo srnjakov!«

Pa tudi izgovor, da imajo srnjaki tam in tam preslabo rogovje, da se jih ne izplača gojiti, je neprimeren. Povsod v Sloveniji, kjer količkaj goje srnjad, razen par krajev v izredno visokih legah, kjer so hude zime, najdemo lepo srnjačje rogovje. Konec koncev

pa pravi lovec tudi ne lovi samo radi posebnosti trofej, marveč zna vse z lovom zvezano in lepo visoko ceniti.

Zbirke rogovja najdemo dandanes prav po vseh krajih Slovenije in skoraj v vsaki kaj zanimivega. Po zbirkah rogovja in rogljev, tudi po skromnih, spoznamo lovca. Razmeram primerno vidimo, kaj strelja in kako ceni spomine. Krasna rogovja pa najdemo na Gorenjskem, in sicer v višinah nad 1000 m, kar pričata sliki dveh osmerakov, ki jih je letos ustrelil g. bar. Born v svojih izredno gojenih loviščih v Karavankah, slika a) in b), posebno lepa pa so tudi rogovja iz Notranjske in Dolenjske, ki se odliku-

c

d

jejo po izredni jagodičastosti, sliki c) in d). Baš v zadnjih letih je bilo ustreljenih v naših loviščih nebroj srnjakov z izredno močnim rogovjem, tako da se nam obeta lepa lovska razstava, kakršno bi le težko priredila kaka druga pokrajina. Dolžnost vseh lovcev je, da že sedaj pričnejo misliti na prihodnjo lovsko razstavo, ki se bo vršila jeseni l. 1929. ali 1930. Na tej razstavi moramo pokazati, kaj se da doseči s pravilnim gojenjem in vrednim lovstvom. Pa tudi posestniki starejših lovskih trofej naj v interesu vsega jugoslovanskega lovstva poskrbijo, da dobimo splošen pregled naših lovskih zanimivosti.

Kakor bo gotovo prihodnja lovska razstava pokazala, so se naša lovišča tekom zadnjih let prav lepo razvila in dosegla stop-

njo, kakršne morda nismo pričakovali, da jo tako hitro dosežemo. V tem nam prednjačijo notranjska lovišča, ki donašajo občinam tudi primerno lepe dohodke. Na Gorenjskem so bila nekatera lovišča pred leti boljša, posebno ona na Jelovici. Zato pa so zopet drugi lovci in družbe tudi na Gorenjskem, ki imajo lovišča, katera znatno odtehtajo omenjeni nedostatek. Nevarnost pa obstoja danes za nekdaj tako lepa dolenjska lovišča, da jih tekom časa uničijo še tam, kjer so še bogata. Čuje se, da so se radi slabih sosedov omajali celo najidealnejši lovozakupniki.

Dolžnost vseh pravih lovcev je, da zastavijo vse sile, da dvignemo stalež srnjadi, naše najplemenitejše divjadi, ki skoraj brez vsake škode živolari in krasi naše gozdove in nudi članom zelene bratovščine res največ lepih uric. (Konec.)

Fr. Rojina:

Čar zimskih noči.

Čar neke izredno lepe zimske noči bi me bil nekoč kmalu spravil ob kruh, ki je bil v prejšnjih časih, izvzemši Tirolsko, na Kranjskem izmed vseh drugih avstrijskih kronovin sicer najbornejši, in bi si mogel pri katerikoli drugi branši ustvariti boljši gmoten položaj, ali lep, najlepši se mi je zdel učiteljski stan. Zato sem se na pristojnem mestu tako lisičje zvito zagovarjal.

Tretjo zimo mojega začetnega službovanja v Kolovratu, je bilo vreme za nočno čakanje tako skrajno neugodno, da nisem mogel več kot dvakrat na prežo, komaj toliko, da sem v svoji mladi drevesnici nekemu zajcu za vedno ustavil uničujoče početje. Če je bila luna, je deževalo ali snežilo, ali je bilo nebo zastrto z neprodirnimi oblaki; kadar je bilo pa jasno, tedaj ni bilo lune. Sploh je bilo tisto zimo tako mehko vreme, da so izbruhnile v kolovraškem okolišu razne epidemije, zlasti črne koze, ki so pobrale mnogo ondotnega prebivalstva. Komaj pa je nastopil za zajca lovopust — takrat o Svečnici — se je zbrisalo obnebje in luna je neko noč kakor nalašč z vsemi ampèri obsevala na debelo zasneženo pokrajino.

Ni se mi dalo ne brati, ne pisati. Silil sem se, igrati na harmonij, pa zopet na gosli, tudi risanja končnic za panjóve sem se kaj hitro naveličal, zakaj luna me je vlekla s tako silo ven, da ji nisem mogel več odoleti.

Ura je šla že na enajst, ko jo maham pod Prévalje, kjer so imeli zajci pod neko starodavno hruško in okoli nje svoje običajne shode. Med potjo se mi je pač oglašala vest, češ, da je že

sedmega februarja, ali tolažil sem se, da teh par dni ni taka reč, ter da pride lahko tudi lisica, morebiti pa sploh nič. Kaj bi torej cincal?

Prispevši k omenjeni hruški, sem komaj dobro potleptal sneg za stališče in se naslonil ob deblo, že pride — seveda zajec, in takoj je bil »akt podelan«, — da rabim izraz svojega dragega lovskega prijatelja, rajnega gospoda Ivana Rakovca. Takoj na to pa prinese vrag po gazi par streljajev nad menoj nekega dedca, ki ga jaz sicer nisem spoznal, pač pa je moral on mene.

V tistih dobrih starih časih, ko so stali lovi večinoma še malenkost, — kolovraški dvajset osem goldinarjev, — najemnikom ni bilo za zajca toliko, kakor jim mora biti dandanes, ko stane njih same vsak zajec včasi pet sto ali celo več dinarjev. Takrat graščinski lovec Edvard, ki je bil tudi oskrbnik graščine Medíja, ni vedel kam z ustreljeno divjačino, čeprav mu je graščak sestavil precejšnjo listo zastonjkarjev, katere je celo po večkrat obdaril, meni pa še obilo navrgel.

Pri takih razmerah mi vest še malo ni očitala, ko sem si tega zajca kratkomalo prisvojil, ga izkožil, iztrebil in kar celega nasolil ter začinil z deseterimi ingredijencami.

Na véčer tretjega dne sva ga s kaplanom, ki je ravno nadomestoval obolelega župnika, v naši kuhinji pekla. Zobje so se nama potili, ko sem ga obračal in oblival s cvrčajočo maščobo in omamljal naju je prijetni duh. »Souper« je trajal z odmori in zamakanjem do polnoči.

Po tej pojedini sta potekla najmanj dva meseca, ko mi prinese okrajni sluga od glavarstva v Litiji nekako povabilo; »zavoljo zaslišanja« — je stalo notri. »O čem me bodo pa zaslišali?« — vprašam slugo. »Ja, ko bi jaz vedel« — pravi. No, časa sem imel ves teden za razmišljevanje in razglabljanje, ali našel nisem ničesar takega, kar bi me moglo spraviti v konflikt z gosposko; na tistega zajca sem bil namreč že zdavnaj pozabil.

Ob tednu si naviham pred glavarjevo pisarno poslednjikrat svoje takrat še tako nežne brčice, obtipam pentljo vrátnice ter odločno potrkam. Na rezki »herrein« vstopim in poklonivši se, kakor gre pred takim dostojanstvenikom, pozdravim še kar pri vratih: »Klanjam se, gospod okrajni glavar!« — — Nič! — Samo za trenutek me je ošinil s pogledom, potem pa nadaljeval neko pisanje. Čakam, čakam, pa še vedno nič. Najprvo mi je bilo kakor polžu, če ga krcneš po rožičkih, pozneje pa sem začel nekoliko pohrkavati ter se pomalem premikati na svojem prostoru pri vratih. Samo za pol podplata hkratu in prav polagoma sem pripolzel najprvo na levo k nekemu zemljevidu, potem pa

— saj je preteklo že skoraj pol ure — zopet na desno k neki tarifni tabeli, kar me pa vse skupaj ni prav nič zanimalo, zatorej sem se naposled tiho drsaje vrnil zopet na svoj prvotni prostor.

Premišljeval sem, kako čudni so takile gospodje: zunaj urada jih je sama prijaznost, a notri so tako grozno visoki, da človeku ne privoščijo niti dobre besede. Kdo bi slutil zdajle v tem mrkem možakarju onega lovca, ki je od veselja skoraj poskakoval, ko je ustrelil v dobri četrti ure tri jerebe, katere sem mu pretečeno jesen priklical. Sam namreč takrat še ni znal piskati jerebom.

Pri tej priliki naj omenim, da v prejšnjih časih še ni bilo toliko jerebarjev, kot jih je sedaj, ko »svira« na piščalko že skoraj vsak drugi lovec. Za časa svojega štiriletnega službovanja v Kolovratu nisem naletel niti na enega jerebarja, dasi sem bil dokajkrat vabljen tudi na sosedne love, pač pa je bil v Motniku neki regimenten piskač, od katerega sem dobil za jerebji lov prva navodila, ki jih uporabljam z večjim ali manjšim uspehom že nad štirideset let. Jerebov pa sedaj ni znatno manj kot prej, ker so — k njihovi sreči — v nekaterih krajih tako zapiskani, da pristanejo samo še kakemu izbornemu klicarju na posebno varljivo piščalko. »Tudijerebarji« so pa kakor sveti Janez Krstnik: glas vpijočega v puščavi.

Po tej ugotovitvi dalje! Tisto brezkončno čakanje mi je že presedalo, in sem posiljeno precej glasno zakašljal, češ: še zdaj sem tu — kar se odpro stranska vrata, in v pisarno stopi takrat še mladi, krasno kodrasti okrajni komisar Parma. »O, dober dan, gospod učitelj!« — me živahno in nekako veselo pozdravi. »Ah, kaj učitelj, mrhar je!« — mu prestreže glavar v visokem tenorju. Jaz pa, ko se tudi v tistem trenutku še nisem domislil onega nesrečnega zajca, se osmelim oglasiti se: »Saj menda vendar ne mislite za res, gospod glavar!« — »Molčite!« — zapove kratko, odslovi komisarja in prične pregledovati ter podpisovati od tega predložene mu akte.

»Le na kak način mi more reči mrhar?« — si mislim hudo užaljen in imel sem občutek, kakor da mi naraščajo rožički. Toda užaljenost me je mahoma minila, kajti nenadoma mi je padel zastor izpred oči, in sem v duhu zagledal zajca od sedme noči v februarju, pa kar v dvojniku: enega na snežni belini pri prévaljski hruški, drugega pa v ponvi v šolski kuhinji. Za trenutek zatisnem oči, da bi ničesar ne videl, potegnem sapo vase in stisnem zobe, potem pa nehoté skoraj razločno izgolčim: »O krucenalbanda!«

»Želite?« — se okrene glavar proti meni. »Ničesar, prosim, gospod glavar!« V resnici pa si nisem želel ničesar bolj, kot čim

večjo razdaljo med nama. Potem pa je on zopet pisal in pisal, jaz pa, kakor pribit na enem in istem mestu, sem začel v mislih hitro sestavljati zagovor.

Končno je napravil glavar poslednjo piko ter vrgel peresnik po pisalni mizi, da je odskočil na tla. Nisem ga mu hotel pobrati, misleč: če ste Vi taki, sem pa še jaz tak!

»Ali veste, zakaj sem Vas citiral sem?« — me vpraša glavar osorno, obrnivši se proti meni. Stopim izza duri nekaj korakov bliže njega in ne da bi trenil z očmi, mu odgovorim: »Dovolite, gospod glavar, nimam pojma, zakaj.« — »Torej Vam povem jaz: ustrelili ste zajca še v marcu!« — »Ne v marcu, prosim, ampak dne 7. februarja, kar si bom zapomnil za vse življenje« — mu odvrnem. In kakor sem si malo prej snov uredil, nadaljujem: »Ko ste prišli jeseni póme v Kolovrat, da sva šla na jerebe, ste občudovali šolsko, oziroma mojo drevesnico, zakaj znano Vam je, da pri šoli še ni šolskega vrta, in sem vzel na svoje stroške v najem nekaj prostora, ga provizorično ogradil ter zasadil s štiri sto cepljenci, ki uspevajo naravnost krasno. Sredi zime pa mi je podrl neki pijanček nekaj plotu, in skoz tisto vrzel se je navadil zajec ter mi delal veliko škodo. Plotu zaradi velikega snega nisem mogel popraviti, pač pa sem lovcu Edvardu na svečnico osebno položil o zajcu, ki se ne boji niti strašila, katero sem bil postavil v drevesnico. In dejal mi je, da naj zajca ustrelim, kar sem v prvi za čakanje ugodni noči tudi storil in si ga z Edvardovim dovoljenjem obdržal.«

Ta zamenjava dveh v različnem času in kraju ustreljenih zajcev, pomešana z nekaj resnice in nekaj pridevka, me je izrezala, zakaj glavar je nekam pomirjen dejal, da mi bo gospod Prašnikar — najemnik lova — v tem slučaju gotovo oprostil zakesneli odstrel zajca, težko pa da mi bo kdaj odpustil, ker paktiram z njegovim nasprotnikom, ki mu namerava prevzeti kolovraški lov.

»Vi mislite, gospod glavar, Andreja Zupančiča, ki se je pravkar priženil k Rožancu v Kolovrat? Pravil mi je res, da bo skušal izdražiti lov, če ne bo ravno predrag, ali jaz sem mu še odgovarjal, češ: kmet na strelu, polje v plevelu. Uvidel je tudi sam to in ker nima prav nobenega smisla za lov — puške še sploh ni imel v rokah — sem ga prav lahko pregovoril; vem, da lova niti dražil ne bo. On ima samo eno strast: lepa živina! Sicer pa, gospod glavar, zame bi ne mogel biti noben najemnik boljši, kakor je sedanji. Zdaj lovim po mili volji in ribarim tudi lahko, kadarkoli se mi zljubi, kako neki naj torej delam proti sedanjemu najemniku, gospodu graščaku Prašnikarju?«

Na glavarjevem obrazu sem bral, da mu je moja izjava gódila, in postal je tak, kakršen je v resnici bil: dobričina. Povedal mi je, da je Zupančič na nekem sejmu pravil Prašnikarjevemu nečaku o svoji nameri glede dražitve lova, ter da mu bom jaz, ker sam ne zna streljati, za lovca. Vse to je natvezil nečak svojemu stricu, ki je v ogorčenem pismu naprosil glavarja, da naj me ta prav trdo prime in nauči — mores. »Kot svojemu staremu in dobremu prijatelju sem to tudi storil« — mi pojasnuje — »tem laglje, ker Vas je neki kmet izdal zavoljo zajca iz maščevanja o priliki, ko je prišel plačat goldinar kazni zaradi nerednega pošiljanja otrok v šolo — der verfluchte Kerl! Nisem pa imel slabega namena — saj me poznate — in bom svojemu prijatelju odpisal, kakšna krivica se Vam je zgodila. Zdaj pa pojdite v gostilno h Golobu, in v pol ure sem za Vami, da se pomeniva nekoliko o lovu; danes ste moj gost.«

Tako sem jo srečno izpeljal; kako bi jo pa, ako bi bil namesto tega glavarja kak drugi, žolčavi, kateri bi hotel izvrtati resnici prav do dna? Tedaj bi me naučil kozjih molitvic!

S postaje v Zagorju sem se vračal že pozno zvečer proti Obrezíji in zelo sem želel, da bi našel Edvarda še v njegovi stalni gostilni, zakaj treba mu je bilo povedati, kako sem govoril v glavarstvu jaz, da bi govoril takisto ali vsaj podobno tudi on, če bi bilo kdaj ravno treba, kajti o dotičnem zajcu on sploh še ničesar vedel ni. Zanesel sem se pa tudi lahko nanj, saj sva si bila prijatelja v pravem pomenu besede.

Prišedši na Obrezíjo, so imeli v gostilni še luč, in tudi Edvardov glas sem slišal na cesto. Kadar je bil nekoliko »v rožcah«, je bil vsakokrat tako glasen; zares pijanega pa ga nisem videl nikoli.

»Ho, France, odkod si jo pa ti pritolkel, tak pojdi no pit, ti dušána ti!« — je bil Edvard takoj ves v ognju. — »V Litiji sem bil po opravkih, zdaj pa iz Zagorja gor. Sem mislil, da vas je kaj več, pa si kar sam. Mar se z obrezíjsko mamo kregaš, kali, ker sem te slišal celo do kovačnice.« — »Križana gora!« — se oglasi krčmarica — »ne vejo, kakšen je že ves večer. Fantje imajo pač njegovo Cilko radi, saj je pa tudi zala, kakršne ni več v naši fari. Ali kaj samo zala, pridna, pridna, pa pametna! In navsezadnje, enemu jo bo moral vendar dati; zato pa pravim, da ni treba za pôbji streljati!« — »Oho!« — se začudim — »torej od te strani piše veter?« — »Da, od te!« — pristavi Edvard. — »Veš, sinoči sem tistega Godeževega, saj ga poznaš, posvaril s tičarji in vem, da jih je na zadnji oplati ves živ, toda kakor hitro ga dobim še enkrat pod Cilkinim oknom, dobi v pravi kraj srnjakarje,

pa če pridem précej na gavge.« — »Ti, meni se pa Godežev Jurca ne zdi nápačen.« — »Kaj?« — in pri tisti priči udari s svojo težko roko po mizi — »zdaj ga pa še ti hvali, kakor ga je prej tale Barba. Lep prijatelj!« — »No, no, saj ravno zato, ker sem tvoj prijatelj, menim, da lahko govorim s teboj tako, kakor mislim. Vem, da si mu gorak še od tedaj, ko si mu vzel puško, a mu je grajski gospod zaradi njegove mladoletnosti odpustil, ali jaz te zagotovim, da od tistega časa ni zahajal več v tvoj lovski zelnik. Dvajsetkrat najmanj sem bil že pri njem, in sedeč pri njegovem lepem uljnjaku sva se pogovarjala o tem in onem. V svoji odkritosrčnosti mi je povedal tudi o svojih početnih lovskih poizkusih, in tudi, kako je bilo takrat, ko si ga zalotil. Njegovemu zatrdilu, da od tistega časa ni stopil več s puško v gozd, jaz verjamem, pa mu tudi ti lahko!« — »Ej, jaz pa ne morem, in lovskega tatu imeti za zeta, tudi ne!« — »Ali naj ti pokličem v spomin, kakšen divji lovec si bil sam, kakor si mi to pravil, in vendar ti je bilo vse odpuščeno. Kaj bi bil torej tako zakrknjen! Sploh mu pa zdaj itak nimaš ničesar odpuščati, ker ne lovi več; kar je bilo, pa pozabi!« — »Govori se lahko!« — »Dobro, pa bom! Ali poznaš lepšega korenjaka in tako modrega v vsej okolici, kot je Jurca?« — »Res, ni ga!« — »Očeta nima že deset let, mati mu je umrla pred par leti, in zdaj mu gospodinji teta, ki pa že komaj čaka, da bi se vrnila v svojo bajto, vendar pa tako lepo obdelanega polja ne vidiš nikjer, zaman bi iskal tako vzornega hleva in svinjakov. Oblezel sem na daleč vso okolico, a takega reda in snage, zunaj in znotraj poslopij, ni. Njegov sadovnjak in mladi nasadi pričajo, da ni hodil v kmetijsko šolo zaman. Njegove gozde poznaš; pa mi povej, če veš kje za lepše in bolj zaraščene; jaz ne vem.« — »Saj jih tudi tod ni!« — »Potem pa greš in streljaš za takim snubcem!« — »Kakšnim snubcem? Ali se snubi pod oknom? Ako bi imel fant poštene namene, bi stopil prédme in bi dejal: Edvard, daj mi svojo hčer, pa bom pustil tvoje zajce, srne in peteline na miru. Dal bi mu jo v imenu božjem. Ako pa misli, da mu bo naša Cilka kar samo za takó pa takó, se Jurca zelo moti.« — »Lej ga no, potenavca!« — ga napade Barba. — »Ali si šel ti prej k Joštu, kot k Maríči, Bog ji daj dobro! O, nisi šel; še on je moral hoditi za tabo; že veš, zakaj!« — »Vidiš, Barba, ravno zato. da tudi meni ne bo treba hoditi za Godežem, sem mu s puško dovolj glasno povedal svoje mnenje. In končno sem jaz Maríčo tudi vzel, Godež bi pa v takem slučaju najbrž dejal: plačam! Ne boš, Jurca! Sicer pa takle magnat in logarjeva hči, to je kot pet krav za groš; pojte, pojte!« — »Če je Cilka tisto dekle, o kateri mi je pred kratkim govoril« —

pravim — »potem misli zelo resno.« — »In kaj je govoril?« — »Je dejal, ko sem ga bil vprašal, zakaj se vendar ne ženi, da bi se rad oženil, ali oče njegove izvoljenke da je čudak, ki ima neko staro piko nanj. Zato sta se z dekletom zmenila, da počakata, dokler se oče ne unese. Bojita se namreč, da bi je ne silil vzeti drugega, če bi že zdaj zvedel, da postopa on za njo. In še to je rekel, da če nje ne dobi, se tudi ženil ne bo, ker je ni, ki bi jo mogel imeti tako srčno rad; zanesljivih poslov pa da ima dovolj in da gospodari lahko sam. Od sinoči pa kaže vse, da je Cilka tisto srečno dekle, ki bo nekoč gospodinja na Godeževini, ti pa tisti čudaški oče, ki strelja za bodočim zetom.« — »Nehaj že vendar, drugače mi bo še žal, da sem streljal« — pravi Edvard sicer smehljaje, a vendar je imel »petelinčke« v očeh.

»Če ti je prav, pa greva zdajle, Edvard!» — »Prav!« — mi pritrdi. — »Cilka nama napravi še kravžo čaja, in ker grem v Zalidol zaslišavat petelina, imava do Rázpotja skupno pot.« — Krčmarica nama posveti v vežo in pa, da zaklene vrata, na pragu stoječa pa dá Edvardu še ta svèt, da naj bo pameten, saj gre že na sedemdeset. — »Tiho, koklja stara, pa dobro spi!«

»Zdaj sem imel priliko, da sem Edvardu lahko povedal brez prič o svojih »opravkih« v Litiji. — »Naš gospod in glavar me imata rada, jaz pa tebe, zato bodi brez skrbi!« — me zagotovi in potapljá po rami.

V logarjevi hišici je bila še luč. Da Cilka prede, je trdil Edvard, ni pa opazil, kakor sem jaz, kako se je odmaknila od okna visoka temna postava in izginila v zaraščeni breg. Ali čudno, da naju je sprejel lajež priklenjenih lovskih psov šele po odhodu nočnega vasovalca; morali so ga biti že navajeni in gotovo ni bil nocoj prvič pod oknom.

Vstopivši v lično sobico, je Cilka vstala izza kolovrata, mi prišla naproti ter mi segla v roko, kakor navadno pri vsakem mojem obisku. Čudovito lepo je bilo to dekle. Moram nekoliko odložiti pero, da se malo zamaknem in v duhu gledam ta cvet deklet. Opuščam vsak poizkus, jo opisati, ker bi bil ničev, in slika zverižena. Omenim samo to, da so se v njenem obrazu in njeni živahnosti še poznali sledovi južne krvi, zakaj Edvard je bil tržaški najdenček, prinešen kot dete v te kraje in tu vzrejen, kjer je tudi našel svojo Rahelo, čeprav že v razmeroma visokih letih.

»Zdaj pojdita vidva v kuhinjo skuhat čaja, pa močnega, jaz pa grem pogledat malo k psom in jim porazdelim, kar mi je dala zanje Barba, ta dobra, a ko brencelj silna babnica.«

Sedeč poleg ognjišča, sem dejal Cilki: »Nocoj jo je pa Jurca bolj srečno odnesel, ko sinoči.« — Zardela je ter me gledala nekaj

hipov nekako vprašajoče, potem me pa z nekoliko tresočim se glasom prosila: »Oh, gospod učitelj, nikar ne povejte tega mojemu očku; saj jih poznate, kakšni so. Sinoči je dobil javor za hišo šibre, ki so bile namenjene mojemu Jurčku, prihodnjič ga mi bodo pa še ustrelili, ker so taki nanj.« — »Ne boj se, Cilka, oče so že čisto mehki. Na Obrezíji sva jih obdelala z Barbo, da jim je že žal sinočnjega strela.« — »A res? Kako sem vam hvaležna!« — »Rajši bi imel zahvalo v dejanju kot v besedah.« — »Kakó?« — »I, samo en poljubček mi daj!« — »Če bodo očka Jurčku res dobri, dobite dva in še enega povrh.« — »Saj res, tri je nekako posebno srečno število, sedem pa sveto.« — »Pa naj bo sedem, ker ste bili tako dobri; samo vseh naenkrat ne dobite.« — »Seveda ne, posamezne bom dobival, ko bom prihajal k vam gledat, kako boš pripravljala balo. Enega mi pa kar zdajle daj na račun vnaprej!« — — — »Hvala ti, Cilka!« — Imela je iz domače volne pleteno, a zelo tesno jopico, tako da se je človeku zdelo, da gumbi na nedrijih kar kličejo na pomagaje. In res, ko dvigne roki, da si popravi težki kiti za tilnikom, tretji dol od vratu ni mogel več vzdržati znotranje sile in je odskočil, da se je zablestela bela srajčka, ki je bila tam že tudi malce preozka in se ni popolnoma stikala. Sramežljivo se obrne od mene, da nadomesti gumb z buciko ter ugotovi: »Tile jopci sem že malo urasla. Ko sem si jo naredila, sem bila stara komaj šestnajst let, zdaj jih bom pa že kmalu devetnajst.« — Med tem je zašumel krop, v veži pa je tudi že štorkljal vrnivši se Edvard.

Ko nama je bila Cilka prinesla na lepo pogrnjeno mizo kadeči se čaj in domačega sadjevca ter odbrzela zopet v kuhinjo, menda šivat odtrgani gumb, ki sem ga imel pa v žepu jaz, sem napeljal pogovor zopet na Jurco: »Veš, jaz bi si čestital, ko bi prišel na tako lepo domačijo, kakor je na Cvetežu pri Godeževih, za starega.« — »Jaz bi si tudi! Kolikokrat sem ležal gôri na obrobju gozda ter zaman pazil, kdaj in kam bo šel Jurca na lov, pri tem pa občudoval to lepo lego njegovega posestva. Toda jaz nisem rojen pod tako srečno zvezdo in moj otrok tudi ne, da bi imela tak dom.« — »Seveda, če srečo od sebe pehaš! Morebiti je pa Cilka drugačnega mnenja, pobaraj jo!«

»Kakor bi jo poklical, je prišla v sobo Cilka, brkljat po neki škatlici — iskala je najbrž primernega gumba. — »Ti, dekle! France tukaj pravi, da bi te Godežev vzel; kaj pa ti praviš k temu?« — »Vzel bi me, ko bi ne bili vi takšni, očka!« — »Potem naj pa pride k meni in ne samo k tebi pod okno!« — V trenutku je bila Cilka pri njem in ga nežno pobožala: oh, očka moj, kako ste vi dobri!«

Otroci in stari ljudje imajo solze prav plitvo, zato so tudi Edvardu takoj privrele na dan; a hotel jih je prikriti in je šel ven, češ: na vreme grem gledat. — »Na, Cilka, tu imaš svoj gumb« — pravim ter ji ga dam — »skočil mi je prej naravnost v naročje, pa sem ga hotel zabarantati še za en poljubček, ker je bil prejšnji tako neizrečeno sladák, ali zdaj nimam več poguma; zdi se mi, da bi delal Jurčku s tem krivico.« — »O, ti ljubi Bog! kakšno krivico? Saj še nisem omožena, in on jih bo potlej, ko bodo odšli očka na petelina, dobil sto! Zdaj čaka tamle v smrečju.« — »Potemtakem ga mi pa kar daj!« — — — »Kaj praviš, Cilka, ali ni tak lep gumb, bliskovček, med brati vreden dveh?« — »Je!« — — — Morebiti bi se bil dal gumb še kaj podražiti, da ni napravilo ropotanje vračajočega se očeta prijetnemu barantanju konca.

Z izgovorom, da grem tudi jaz gledat na vreme, sem šel čez travnik do smrečja ter zakličem in požvižgam: »Jurca! fiu!« — »Fiu!« se odzove ter izvije iz goščave. Povedal sem mu v naglici, kar mu je bilo treba vedeti, in šla sva skupno v hišo. »Dober večer vam Bog daj!« — Po tem pozdravu je prešel Jurca takoj k stvari: »Oče, snubit sem prišel vašo Cilko, če vam je prav tako?«

Preden so nadaljevali, sem se jaz na kratko poslovil. Kaj neki naj bi motil te zdaj tako srečne ljudi in njih dogovore! Na vogalu hiše pa je še pritekla za mano Cilka, ker je bila blaženega mnenja, da me za napeljavanje vode na njen mlinček še ni poplačala dovolj.

»Južna kri!« — si mislim, vračaje se proti domu — »ali Jurca je korenjak zato, da ji jo bo krotil.«

Dogovorili so se, da bo poroka po božiču. Cilka in Jurca sta bila za takoj po veliki noči, Edvard pa je tiščal, da mora še enkrat prebrakirati revir, ki ga je gojil s toliko ljubeznijo in skrbjo polnih petdeset let. Žal, da nista klicala takrat mene na pomoč; združeno bi ga bili gotovo pregovorili. Tako pa smo šli namesto k poroki — na pogreb, Cilkin pogreb!

Na sveti večer je postavila v svojo podstrešno sobico, kjer ni bilo peči, železen lonec, s katerim sta z Edvardom zvečer kadila okoli hiše, poln žerjavice in legla k počitku. Zjutraj pa jo je našel nesrečni oče — mrtvo.

N. A. P.:

Burja v službi lovcev.

Vipavska dolina leži približno 100 m visoko nad morsko gladino. Po dolini teče reka Vipavščica, ki se polagoma pomika proti morju. Rečina ima v tem delu doline v zimskem in letnem času od 7—9 stopinj gorkote ter ne zamrzne nikdar. Dolino pa zapirata proti severu in vzhodu dva gorska velikana Čaven in Nanos, visoka vsak po okrog 1300 m. Oba nudita krasen razgled čez Kras v Istro in na Jadransko morje ter čez Goriško daleko v gorenjo Italijo, dočim obkrožajo severno obzorje vrhovi Julijskih alp.

Vipava ima milo podnebje. V januarju balinajo fantje na »borjaču« goloroki, v februarju cveto breskve in mandeljni, o sv. Jožefu skoti zajklja že v ped visoki detelji »marčnike«, sredi maja dozore črešnje, avgusta »gršťana« burgundec in drugo žlahtno grozdje, a v novembru rebkajo Vipavci še zadnje fige in grozde. Padavine malo, tem več suše. Zanimivo je, da pihlja po dolini navadno v najhujši vročini mil veter, takozvani »podsolnčnik«, katerega v trgu med hišami niti ne čutiš. Tu pripeka solnce in segreva zidovje hiš do neznosne vročine — a zunaj na prostem v polju valovi ozračje pod vplivom podsolnčnika, ki te prijetno ohlaja. Toda najznamenitejši in za lov najvažnejši pojav v Vipavski dolini je kraška burja.

Od Podkraja in Cola tik nad vrhovi Kovka, Angelske gore, Otelce in Predmeje se vlečejo proti Čavnu sivkasto temni oblaki megle, katero imenujejo Vipavci »zástava«. Pojav zástave naznanja prihod burje. Burja je močan veter, ki doseže tudi 120 km brzine na uro. Prihaja od vzhoda, pada čez Nanos v Vipavsko dolino ter hiti čez Kras in Jadransko morje v Dalmacijo. Burja brije vzdržema, tuli in žvižga, buta s silnimi sunki, prevrača težko natovorjene vozove, pomete s cest ves prah, odnaša zemljo, korce in kamenje raz strehe in klobuke raz glave, stresa vrata in okna, sploh razsaja, kakor bi oznanjevala sodni dan.

Burja nastopa v pozni jeseni, se ponavlja v zimskih mesecih in preneha spomladi. Traja po en, dva ali tri dni, čestokrat tudi ves teden. Ptice selivke, ki se vračajo za časa selitve sredi januarja pa do aprila iz južnih krajev na sever, prelete večinoma Vipavsko dolino, ne da bi se tu ustavile in odpočile. V mirnih in svetlih nočeh slišiš visoko v zraku glasove različnih vrst ptic selivk, ki lete čez dolino preko Nanosa v svoje stare domove. Poredkoma opaziš drugi dan na obširnih močvirnih travnikih ob Vipavščici posamezno gos, ki je najbrž vsled utrujenosti bila

prisiljena pristati. A še pri tej ne prideš do strela. Sredi obširnega travnika čepi ali stoji nepremično ter opazuje okolico. Ne žival ne človek se ji ne more neopaženo približati. Zato je te vrste lov ob Vipavščici v mirnih in brezvetrovnih dnevih skoraj brezuspešen.

Za časa burje pa ne more nobena ptica preleteti Vipavske doline. Jato divjih gosi, z vodnikom na čelu in uvrščene za njim na obeh straneh v poševni črti v podobi trikota, zajame val burje. Z največjim naporom vzdržujejo visoko v zraku potni red ter se polagoma pomikajo proti Nanosu. Že misliš, da se jim bo polet preko Nanosa posrečil — toda ves trud je zaman.

Silen sunek burje prebije njih vrsto ter vrže celo jato v polnem neredu in razsulu nazaj nad dolino. Med obupnim vpitjem krožijo nad dolino ter uravnavajo zopet svoje vrste za nov pohod proti burji. Izbrale so drugo pot. Vodja je vzel smer proti Št. Vidu z očitnim namenom, da dospe pri »Vratih« pod Sv. Hieronimom na Nanoško planoto. Toda prišle so iz dežja pod kap. Val burje, ki pritiska čez prelaz pri Razdrtem, udarja v pravem kotu na onega, ki pada z Nanosa v dolino, ter povzroča vrtince, ki ustavijo korak vsakega korenjaka — tembolj prosti polet ptice v zraku. Vrtinec je pretrgal vnovič njih vrsto v posamezne gruče, katere odnašajo valovi burje nazaj proti jugu. Razkropljene krožijo gosi še kratek čas nad dolino, nakar se popolnoma onemogle spuste na zemljo. Tam si poiščejo za brežinami in gostim grmovjem zatišja, kjer mirno žde, da si opomorejo in okrepčajo za nov polet, katerega pa morajo vsled silne burje odložiti na prihodnji dan ali celo na prihodnji teden.

Enaka usoda je določena vsaki ptici selivki, ki namerava v burji preleteti Vipavsko dolino. Zanimivo je opazovati prihod divjih rac.

Visoko v zraku opaziš malo črto, ki se tam iz goriškega podnebja pomika proti Čavnu. Naravno, da moraš imeti bistro oko in obilo vaje v opazovanju zračne živali, da moreš na to daljavo opaziti polet divjih rac; bližajoča se črta je namreč trop te divjačine. Vedno hitreje plava ta črta v zraku, dokler ne dospe v tok burje. V trenutku se spremeni črta v kepo, ki drvi s hitrostjo prostega padca proti burji poševno k zemlji. Izgubiš jih z vidika. A ne za dolgo. Izza ovinka prilete nizko nad strugo Vipavščice ter se po kratkem beganju spuste na mirno vodo tolmuna, ki je z visokim obrežjem in grmovjem zavarovan proti burji.

Istočasno z racami prihajajo tudi sljuke, bikanoti in bekasine. Se li ta divjačina seli v tropah ali posamezno, nisem mogel dognati. Pred psom prepeličarjem se vzdigne navadno po en

komad, kvečjemu po dva komada. Prepodena leti v šviga-švaga črti z neverjetno hitrostjo tik ob zemlji približno 15 metrov daleč, nakar se dvigne skoraj navpično v zrak. Polet ji je lahek in hiter. Igraje kroži v zraku, potem vzame gotovo smer, izgine, a v kratkem se zopet vrne ter pade liki kamen navadno zopet na isti travnik, kjer je bila prepodena.

V gorenji Vipavski dolini bivakira tedaj v zimskem in vetrovnem času pred nastopom pomladi čestokrat velika množina vsakovrstnih vodnih in močvirnih ptic selivk, katere zadržuje silna burja, ovirajoča jih na selitvenem poletu. Poleg velike divje race, katero imenuje Vipavec »mazurin«, naj omenim malo raco ali kregeljčka, kapucinčka, žličarko, dolgorepko ali lastovko, dalje sljuke, vse vrste kljunačev, divje gosi, žerjave, razne vrste čapelj i. t. d. ter cele trume škorcev in divjih golobov, jamskih kakor tudi grižnikov.

Samo enkrat v življenju, ako se ne motim v letu 1885., sem videl tudi dva laboda. Vozila sta se kakor dve mali barčici po poludnici, katero je baš takrat visoko preplavila narasla in bregove prestopivša Vipavščica.

Lov v Vipavski dolini ob reki Vipavščici ter na obeh straneh reke po močvirnih, s poludom, trsjem in posameznimi grmiči zasajenih obširnih travnikih je radi raznoličnosti divjačine zelo zanimiv.

Uspeh lova je seveda odvisen od izvežbanega, brezpogojno ubogljivega fermača ter dobrega, urnega in sigurnega strelca. Lovec mora biti dobro preskrbljen z naboji. V ozkem pasu lovišča, ki je pičle pol ure hoda dolgo, prideš ob ugodnem času v enem dopoldnevu neštetokrat do strela, dočim bo morebiti že naslednji dan ves trud tvojega psa brezuspešen — osobito, ako čez noč burja preneha.

Približno v sredini med Vipavo in Ajdovščino, skoraj na meji med obema revirjema ob reki Vipavščici je stal in obratoval za mojih mladih let »Vrbji mlin«. V njem je mlinaril pa tudi sitnaril stari Jože, ki je kratkočasil ali dražil s slanimi in plehkimi dovtipi vipavska dekleta, ki so donašala mehove žita v mlin. Bil je v prejšnjih letih graščinski lovec, ter je tudi še tedaj na svoja stara leta rad prijel za svoj dolgi pihavnik, s katerim je strašil samotni mlin pred zlikovci in čuval lovišče pred tatovi.

Vrbji mlin je bil shajališče vipavskih lovcev, ki so lovili ob Vipavščici navzdol, in onih iz Ajdovščine, ki so prihajali ob Vipavščici navzgor. Oddahnil se je lovec, ko je od burje premražen in omamljen stopil v zavetišče mlina ter sedeč na vreči žita mirno pušil svojo cigareto. V mlinu je bila vedno družba. Jože je imel

namreč v mlinu svoje vrste kamen, ki je mlel iz turščice posebno vrsto koruzne moke. Ta moka je imela velik sloves, ker se je uporabljala edinole za kuho polente, poleg ričeta glavne vsakdanje prehrane domačinov. Ker se pa koruzna moka v večji množini, ako dlje časa stoji, segreje in skisa, so donašale stranke le male količine v mlin, a tem pogosteje, tako, da so imele doma na razpolago vedno sveže blago. Radi tega je bil v mlinu živahen promet ter med mladimi in razposajenimi dekleti pravcati živ-žav. In to je bil menda tudi drugi povod, da so lovci iskali odmora in počitka v Vrbjem mlinu.

Bila je prva ali druga nedelja v marcu. Tata Žvokelj, ki je prišel od prve rane maše, katere ni nikdar zamudil, jaz pa čestokrat prespal, je sedel za ognjiščem ter zajutrkoval belo kavo, katero je pošteno delil s svojim psom Aronom. Nebo je bilo oblačno, tudi je nekoliko rosilo in prve meglice zástave so se že pojavljale nad Kovkom.

»No tata, ali greva?« ga vprašam, ko vstopim s puško in psom Pozorjem v kuhinjo.

»Se ne izplača, danes ne bo prida. Govoril sem pri maši z Jožetom, ki pravi, da ni ničesar videl.«

»‚Snefi' bodo gotovo,« odvrnem, »zunaj rosi. Pa tudi Hrovatin pravi, da pride za nama v Vrbji mlin koj, ko opravi svoje delo v mesnici.«

In šla sva. Iskala sva divjačino ob reki, v paludah, po grapah, v grmovju, na prostem, a vse zaman. Psa, izborna in neutrudljiva fermača, ki sta poznala vsak kotiček v revirju, nista izsledila ničesar. Lovišče je bilo prazno in brez življenja.

»Ali ti nisem pravil, da ostaniva doma,« je menil tata, ko sva se praznih rok bližala Vrbjemu mlinu. »Danes ni dan za lov. Strejla, mokra bova, mokra, glej, kakšna ploha se bliža od Kovka sem.«

Stopiva v mlin. Tu so bili zbrani že lovci iz Ajdovščine: Vide in Gusto, Ivan Šapla, Arturo Lokar in, ako se ne motim, tudi Bianchi ali Poljšak.

»Zdravo tata! Kaj novega?«

»Neč — tudi repa ni.«

»Isto v našem lovišču.«

Med nadaljnjim pogovorom se je približala nevihta. Usula se je grozna ploha, katero je spremljevala močna burja. Drevje zunaj se je pripogibalo do tal in padal je tako gost dež, da nisi videl deset korakov pred se. Cele štrene vode so udarjale ob šipe okna in burja je tulila in brila z neznansko brzino. Vsi smo utihnili in nemo gledali skozi okno ta strašen prizor v naravi.

Tedaj se oglasi lovec Gusto, Italijan, ki je za silo lomil in z italijanskimi izrazi mešal slovenščino:

»Per dio signori, dons ga bo živau, ma velika živau, mazurini, grecule codelonge čokete becassini pride, tutti pride-ma ga bo videla. Tempesta passa, živau ga pride, ma ga bo videla.«

Smejali smo se Gustu, ker smo vedeli, da se rad šali. Bil je zabaven lovec in prvak med strelci. Streljal je na desno in levo roko, kakor mu je prišla divjačina, in njegov strel ni baje nikdar zgrešil cilja.

Nevihta je polagoma vidno pojemala.

»A cosa ha ditto! Tempesta gre-e živau pride — ga je že per Novakov maln — ma ga bo videla.«

Resnično. V kratkem sta dež in burja ponehala, oblaki so se pomaknili čez Kras proti morju in na jasnem nebu je zasijalo solnce nad dolino.

»Andemo,« pravi Gusto, »živau že qua!«

Poslovili smo se, oni proti Ajdovščini, tata in jaz v nasprotno smer proti Vipavi.

Gusto je prav prerokoval. Toliko divjačine, ptic selivk nisem nikdar ne prej ne pozneje videl v lovišču. V mlakužah, v grapah in strugi je bilo polno življenja. A tudi v zraku so se preletavale cele jate raznovrstnih rac. Videl sem jato rac, katero je preganjal sokol. Sledil jim je z neznansko brzino ter se jati vidno bližal. Tedaj so race dospele do Vipavščice, se treščile na gladino in v trenutku izginile pod vodo. Tata, jaz in oba psa smo imeli obilo posla. Strel je sledil strelu in v istem tempu so pokale puške tudi najinih prijateljev iz Ajdovščine. Pokanje pušk, ki je spominjalo na streljanje pri vojaških vežbah, je pa na obeh straneh kmalu prenehalo. Izpalili smo vse naboje ter imeli, dospevši komaj v sredino lovišča, samo še prazne puške v rokah.

»Hop, hop,« se oglasi tata, oddaljen od mene kakih 200 korakov, baš ko je jemal Aronu raco iz gobca, »imaš še kaj patronov?«

»Nobenega.«

»Strejla, — kaj si pa ustrelil?«

»Osem rac in pet bikanotov imam v mreži ter šest lukenj v zraku.«

Takrat nismo poznali še nahrbtnika. Ustreljeno divjačino smo nosili v mrežah preko ramena ali pa zazankljeno na vrvicah. Tata je pa nosil takozvani jagrovski suknjič, ki je imel zadaj na hrbtu med blagom in podlogo ogromen, malhi podoben žep, v katerega je stlačil za silo tudi tri zajce, torej prostora dovolj za večje število ptic.

»Kaj pa oní, tata?« ga vprašam.

»Sem pejdi, boš videl,« me pokliče kazaje z roko na žival, ki je ležala pred njegovimi nogami.

Bila je vidra.

»Taužent petelinov,« se začudim, »kje pa je bila?«

»V Lekanovi grapi. Že od daleč je vlekel sled Arona proti grapi. Stopal je vedno previdneje ter obstal ob grapi kakor pribit v zemljo. Na vodi nobene živali. Pogledam pod brežino. Med koreninami stare vrbe je čepela ter me gledala. Na tri korake sva bila narazen. Frdamano je težka.«

Ko sva pregledovala plen, je izvadil tata iz svojega nahrbtnega žepa šest rac, dve čokete in nekaj bekanotov. Da ni bilo burje, bi bila prišla praznih rok domov.

Za božične praznike sem prišel z Dunaja domov v Vipavo z namenom, da ostanem doma par mesecev ter se pripravim za prvi državni izpit. Toda po praznikih sem obolel. Akutna angina me je položila na postelj. Teden dni nisem zaužil ničesar. Opešal sem hudo. Dva dni potem mi je šla jed že v slast. Zato sem upal, da mi bo mogoče v par dneh zapustiti postelj. Tretji dan je bil ponedeljek. Zunaj je brila grozovita burja. Tuljenje in žvižganje burje, šklepetanje strešnih žlebov, žvenketanje oken, škripanje hišnih vrat sem smatral za resen opomin, da naj ostanem lepo mirno pod gorko odejo. Sede v postelji sem se baš zatopil v svoje pandekte, ko vstopi v sobo tata Žvokelj, ki me je sicer med boleznijo tudi večkrat obiskal.

»No, no, kako, kako kej?« me vpraša. »Dobro, tata, dobro, le radi burje sem ostal v postelji.« »Kaj pa sicer novega?« »Nič posebnega. Reza je bila v Vrbjem mlinu. Jože je dal pošto, da so race zunaj. Bom pa šel malce pogledat.« O vraga — race! Kdo gre z Vami?« »Sam grem. Janez je nesel brzojavko na Slap, Hrovatin je že tretji dan z doma. Po žireh kupuje živino, menda je za praznike vse poklal in prodal. Korl se je pa včeraj odpeljal na obisk k svoji nevesti v Senožeče. Najbrž so ga pridržali, ker se boje, da bi ga burja na Rebernicah s konjem in koleselnom vred ne odnesla. Frdamano piha, pej mraz je mraz, da se kar led dela.«

Kmalu se je poslovil.

Z Bogom pandekte. Race so zunaj. Ali bi šel, ali ne, sem premišljeval gledaje puško na steni.

Bolan si še, doma ostani.

Ni res, prebolel si, le nekoliko oslabljen.

Prehladil se boš in druga bolezen bo hujša od prve. A, dobro se oblečem, pa se bom v burji le omajal in segrel.

Tako približno sem ugibal, ko vstopijo mama ter mi prineso obilen zajutrek. Veliko skodelico mleka, dve mehko kuhani jajci ter kos maslenega kruha.

Moj sklep je bil takrat storjen. Prosil sem mamo, naj me do kosila nihče ne moti, ker hočem študirati.

Deset minut pozneje sem bil že oblečen. Moja sobica v pritličju hiše je imela okno na z nizkim zidom obdano dvorišče. Skočim skozi okno, ga zaprem ter naslonim nanj dvoje bukovih polen, ker bi sicer burja okno odprla in razbila, preplezam zid, skočim na sosedov vrt in stopim skozi vrtno ograjo na graščinske police. Bil sem v lovišču. Tu me pograbi burja ter me takorekoč odnese proti reki Vipavščici. Ko pa prestopim suho, z gostim grmovjem zarastlo strugo Bele, ki je ločila grajsko lovišče od našega, bi bil skoraj zadel ob tata, ki je prihajal z vsemi tremi psi od druge strani k vodi. »Strejla, kej si ti? Prehladil se boš, umrl boš, ljudje bodo pa jezike brusili, da sem te jaz spravil v grob.« Hudo me je oštel, a vsled presilne burje nisem razumel niti polovice njegove pridige. Rentačil bi še dalje, da ni priletel nad nama mali trop rac, ki je padel v vodo v onem kraju, kamor sva bila namenjena oba, dasi se o tem nisva prej domenila. Tam napravi Vipavščica velik ovinek. Voda je globoka in mirna, a obrežje, visoko in zarastlo z drevjem in grmovjem, nudi racam izborno zatišje proti burji. Od kraja sva bila oddaljena komaj par sto korakov. Pripravljena za strel se bližava sključeno strugi — psi nama slede. Dospevši do struge, se polagoma vzdigujeva in skrita za debli topol opaziva na vodi raco pri raci. Gotovo jih je bilo nad sto. Tedaj pogledam tata, ki je bližal puško k licu. Skoraj hkratu sta počila oba strela, a v istem trenutku se je vzdignila med obupnim vpitjem kaa-kaa-kaa cela družba, ki je tvorila v zraku ogromno kepo. Pok, pok, še dva strela v živo kepo in val burje je odnesel race proti Vrbjemu mlinu.

Obležalo je enajst rac.

»Aport!« zavpije tata in že so bili vsi trije psi v vodi. Vsak popade po eno raco. Ko je pa pes stopil z raco na suho, je milo zacvilil, kajti v trenutku je voda na njem poledenela.

»Aport!« zavpije tata drugič. Neradi s stisnjenim repom in cvileč so se pognali psi drugič v vodo ter donesli zopet troje rac, toda samo do suhega. Tam so jih položili na tla ter otresali svoje mokre kožuhe, koje je v trenutku pokrila ledena plast. Milo je zatulil Aron, ko ga je Žvokelj z dobrikanjem in prijaznimi besedami še enkrat spravil v vodo. K sreči je voda polagoma priplavila race proti plitvini. Tedaj je zabredel tata v svojih papenhajmerjih v vodo ter pometal race na breg.

Odpravila sva se domov. Privezala sva si žepne rute preko ust, prijela se pod pazduho ter korakala z naprej upognjenim telesom proti burji. Le polagoma sva napredovala, kajti burja naju je čestokrat ustavila. Z največjim naporom sva rinila dalje. Mraza nisem čutil, nasprotno, vroče mi je postajalo. Pot, katero sem prej od doma do Vipavščice v smeri burje prehodil v dvajsetih minutah, sva prehodila s tatom nazaj grede proti burji v poldrugi uri. Parkrat sva se položila na zemljo in večkrat oprijela drevesa, da naju ni burja nazaj potisnila.

Opoldne sem bil zopet doma zdrav in čil. O bolezni nobenega sledu. Tako mi je burja vrnila in utrdila zdravje ter mi obenem naklonila lovski blagoslov.

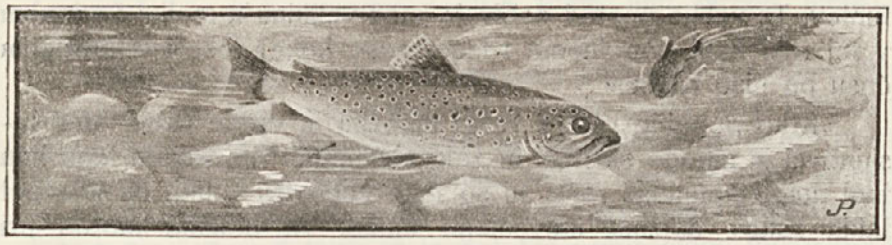

Dr. Avgust Munda:

Ribarstvo na Kranjskem za časa Valvasorja.

Valvasor opisuje v svojem znamenitem delu »Die Ehre des Hertzogthums Krain« med drugimi panogami narodnega gospodarstva tudi ribarstvo. Omenja skoraj vse ribje vode in vrste rib, ki žive v posameznih kranjskih vodah.

Zaradi zanimivosti navajam posamezne odstavke iz njegove knjige. Poslušajmo ga, kaj pripoveduje o naših vodah:

»Sava (Savus), to je prava glavna reka na Kranjskem. Ta reka se odlikuje s svojim blagoslovljenim ribovjem; daje izobilje različnih ribjih vrst in jih tako pita, da vidimo v njej sulce po 30 do 40 funtov in some od 80 do 90 funtov.«

»Sava Bohinjka je rojena na visokem; izvirek dela strahovito globok skok iz grozovite višine. Ustvarja izborne postrvi, lipane in druge ribe.«

»Ljubljanica. Ta tekoča voda ni posebno čista in prozorna, temveč lena in nezdrava. Pri vsem tem pa ima dobre, zdrave ribe, in sicer v neverjetni množini in celo zelo mnogo vrst, kakor: jegulje[1], klene, androge, babece (?)[2], kape, postrvi, pisančke, globočke, ščuke, sulce, kačele[3], krape, piškurje, pečenke, platnice, mrene, ostriže, pezdece, menke, črnovke, čepe, vahtarje[4] in še mnogo drugih vrst. Ujamejo v njej tudi mnogo velikih rakov, ki pa niso posebno slastni.«

»Mala Ljubljanica ima menké, ščuke, linje, mrene, klene in slične ribe, poleg najplemenitejših in najlepših rakov.«

»Krka. Ta reka izvira v zelo globoki in skoraj brezdanji riboviti kotlini, polni postrvi. Tu je postrvi od dveh do pet in šest

[1] Jegulj ni v Ljubljanici; v vsem podonavskem rečju jih ni, ker je Črno morje v globinah nerodovitno.

[2] Očividno babice (cobitis barbatula L.).

[3] Očividno nežice (cobitis taenia L.).

[4] Morda: upiravec (aspro streber L.).

funtov. Te velike postrvi dobivajo med velikim in malim Šmarnom v tej reki Krki popolnoma rdeče meso kakor lososi. O drugem času pa niso rdeče.«

»Krko bogatijo ribe v veliki množini in vsake vrste. Med luskinovci je mnogo slastnih in zelo plemenitih rib. Razen tega ima tudi najplemenitejše rake, ki so tako čudovito veliki, da ima pet takih rakov dolžino največjega moža. Ta dolžina morda pri marsikomu ne bi utegnila najti vere češ, pisec je prikrojil te rake za bralca ne z računi nego s krojaškimi škarjami ali pa jih je meril s poetičnim vatlom. Vendar je vse to gola resnica. Morem zagotavljati, da si je dala šele nedavno prinesti neka odlična oseba visokega stanu na Dunaju v Avstriji, ko je pri neki sijajni pojedini pripovedovala, kako veliki zrastejo raki na Kranjskem zapazivši, da so se ji zbog tega posamezni plemiči skrivoma posmehovali, takoj iz te reke Krke po lastnem brzem slu pet skuhanih rakov, jih pokazala omenjeni družbi in dokazala, da ni bilo med njimi nikogar, ki bi bil po dolžini enak tem petero rakom. Vsi so ob tem ostrmeli in se smatrali prisiljene, svojo majhno vero v te rake povečati.

Ponekod je najti v tej reki dvajset, trideset, štirideset, da, celo petdeset funtov težke some.

Ribe so izredno okusne in tako jedrnate kakor v nobeni drugi vodi, tako ščuke kakor lipani in postrvi, in tudi vse ostale ribe. Osobito pri Soteski in Žužemperku; pri Soteski so še mnogo jedrnatejše kakor ob izviru; to pa iz razloga, ker izvira med Žužemperkom in Sotesko takoj ob obrežju te reke čez devetdeset močnih in ledenomrzlih studenčin. Te studenčine povzročajo, da je reka tu bolj sveža kakor pri izviru, ki je še dve milji nad Žužemperkom. To je razlog, da so najboljše in najokusnejše ribe med Sotesko in Žužemperkom, kakor tudi še nekoliko nižje. Še dalje nizdol se ne izlivajo vanjo nikake studenčine nego samo mehke vode; zaradi tega tu ribe niso več tako jedrnate; vkljub temu pa same na sebi izvrstne, ako jih primerjamo z ribami iz drugih rek.«

»Pri Hasberku izvira neka voda, ki goni več mlinov in se izliva v Unico.[5] Ta voda ima zelo velike ščuke, jezerke (Lachsfähren), tudi navadne postrvi, klene, mrene, menke in enako. Torej je zelo plemenita voda in bi bilo mnogo dati za to, da bi tekla mnogo milj.«

»Unica se izgubi v ponor pri Grčarevcu.[6] Je zelo ribovita voda; v njej so ščuke in jezerke po petnajst, tudi po dvajset

[5] Mlinski potok.

[6] Unica namreč ponikne po 17 km dolgem nadzemnem toku.

funtov, kakor tudi navadne postrvi, kleni, linji, mrene, menki in enake ribe.«

»Tržiška Bistrica privré na dan eno miljo nad Tržičem in teče po skalnatem dnu vse dotlej, ko jo sreča Sava, ki ji nudi svoje žrelo, da se izliva vanj. V njenih mrzlih valovih se igrajo postrvi in druge ribe v znatnih množinah. Nekaj časa sèm pa je njena bistrost potemnela in je voda dlje časa popolnoma motna in tako rekoč črna. Zaradi tega se je polotila preprostega moža prazna vera, da biva na dnu gore zmaj, ki kali vodo. Nasproti temu se pa misli, da je v tej gori velika jama, in v to jamo se je zrušila črna prst, ki je počrnila vodo. Leta 1681. pa je voda popolnoma izgubila črnomotno barvo in je zopet dobila svojo bistro čistost. Od tedaj je zopet kakor prej čista ko kristal in jasna ko zrcalo.«

»Kamniška Bistrica izvira dve milji nad mestom Kamnikom. Pri izviru je voda tako mrzla, da ni moči v njej držati roko tako dolgo, da bi zmolili očenaš. Voda daje mnogo postrvi, lipanov, sulcev in drugih rib.«

»Bohinjska Bistrica brzi z drvečo hitrostjo Bohinjski Savi v naročje; ima mnogo velikih postrvi. Pred sedmimi leti sem sam videl, kako je dal pok. gospod George Locatelli potegniti pod svojimi fužinami mrežo in je ujel z enim vlakom 70 postrvi.«

O ribji favni v Kranjski pripoveduje Valvasor sledeče: »Sulec sliči po obliki života, po luskah in plavutih postrvem. Prav dobro živi tudi v ribnikih.

Lipani, ki jih latinski imenujemo umbra[7] ali tudi thymallus, ne žive v vseh vodah. Stari, n. pr. Gessner, so trdili, da žre ta riba zlato. To pa ima dozdevno le ta smisel, da žre brezkoristnim ljudem, ki zapravljajo svoj denar in imetje za take izvrstne ribe, zlato in denar iz mošnjička. Lipani so izredno tečni, imajo zdravo in nežno meso; ker prija to meso vselej v letu zdravemu želodcu, je baje nastal nemški pregovor: lipan je renski grof. Ta riba ima na drobu mnogo masti. Ta mast je najplemenitejša stvar, s čimer služi ta riba zdravilstvu. To mast hvalijo kot izredno dobro sredstvo zoper razne očesne bolezni.«

»Na postrveh je to čudno, da se izpreminjajo.«[8]

»Kapiči ali glavači imajo debelo glavo; skrivajo se radi pod kamne v brzečih vodah in švigajo iz enega kotička v drugega s tako brzino, da se ž njimi glede hitrih plavalnih kretenj ne morejo kosati druge ribe. Imajo zdravo meso, ki ima prijeten okus; seveda le, če so ujeti v tekočih vodah.«

[7] Ime »umbra« citira Valvasor napačno; umbra Krameri Fitz. je znanstveno ime za rapo ali črnko.

[8] Kakor znano, izpreminja postrv barvo po okolici, kjer živi.

»Najboljši raki te dežele žive v Krki in Kolpi. Love jih večinoma z vršami, pa tudi na različne druge načine. Tako imajo poseben in prav smešen način, kako jih love v Kolpi. Na palico privežejo glisto, vtaknejo palico v vodo in jo drže zdaj tu, zdaj tam pri luknjah, ki so večinoma v trdih skalah. Nato zažvižgajo z ustmi posebno melodijo. Na žvižg prilezejo raki iz lukenj; ljudje pa jih potegnejo z drugo palico, ki je na koncu razklana, iz vode; toda vedno le po enega raka naenkrat. Voda pa mora biti takrat vedno bistra in čista, ne pa motna.

Meni se je to videlo prav smešno in kakor pravljica, ko sem slišal, da jim požvižgujejo. Pa so mi odgovorili, da lezejo redko iz lukenj, če se jim ne požvižgava; če se pa žvižga, izlezejo takoj.

Ker zna ta ali oni bolje žvižgati kakor drugi, tekmujejo često taki račji žvižgači in poskušajo, kdo izmed njih bo zapiskal najboljši račji žvižg. Končno pokaže uspeh lovi veliko razliko žvižganja. Če kdo boljše žvižga kakor drugi, mu lezejo raki rajši iz lukenj kakor drugemu.

Temu se bo pač lahko marsikdo smejal in se mu bo videlo to prav bedasto. Morem pa potrditi s stanovitno resnico, da se to ob Kolpi resnično dogaja; namreč v okolici Vinice in tam okoli. Ali se pa vrši dalje nizdol Kolpe račja lov prav tako, to mi je neznano. Vprašal sem zaradi tega starega Hrvata, ki je služil več let pri grofu Frankopanu za častnika in zna izvrstno žvižgati, ali ne izlezejo raki tudi brez požvižgavanja iz lukenj. Ta je odvrnil: Ne! Ne izlezejo. Čudovito redko se dogaja, da kateri izleze, če se ne žvižga, ker je voda čista ko kristal in ker rak človeka vidi. Če pa se žvižga njihov žvižg, izlezejo raki iz mnogih lukenj. In če ujame kdo, ki požvižgava, sto rakov, jih drugi brez žvižganja ne bo ujel šest.«

»Sicer pravi na Kranjskem pregovor: »Šel je rakom žvižgat« ali »pojde rakom žvižgat« in to pomeni toliko kakor: je umrl ali: bo umrl.«

»V teh krajih naberejo in pojedo mnogo želv. Našim preprostim ljudem so znane pod imenom »skledenca«.

Kdor ima tudi veselje do žab, more tu zadostiti svojemu veselju v izobilju.

Vidro poznajo naše reke prav dobro.«

»O različnih ribjih vlakih, kako se vrše redoma po Cerkniškem jezeru. Sedaj pa bom poročal, kako in na kak način ribarijo v Cerkniškem jezeru. Ko zapazijo kmetje iz Gornjega jezera na skali ali kamnu, da je začela voda v jezeru padati, javijo to ribičem, bivajočim okrog jezera. Zato so postali prebivalci Gornjega jezera tako rekoč čuvarji jezera.«

»Ko začenja voda padati, mora cerkovnik te vasi dati pri cerkvi sv. Škocjana znak z udarcem na plat zvona. Ljudje zapuste takoj nalo delo na polju, se zbirajo s saki, vržejo raz sebe obleko brez sramežljivosti in drve k jezeru popolnoma goli in nagi, kakor so prišli na svet iz materinega telesa. Vse se mota in meša križem brez sramu popolnoma golo, mlado in staro, možje in ženske, poročeni in neporočeni. Nikdo se ne zmeni za figova peresa, ker se ne ozira nobeno oko na ljudi, temveč zgolj na ribe, ki jih vneto lové s saki.

Sak imenujejo na Kranjskem one lokaste mreže, ki se drže lesa v obliki lune, ki je pritrjen na drogu ali močnem kolu. Na takem loku visi z majhnimi okenci spletena mreža liki vreča, ki je na koncu zožena.[9]

Kraj, kjer love s takimi saki, namreč spredniji del jezera, je poln bičevja in trave in nima kotanj in lukenj, nič manj pa mnogo lepih rib. Ko jih polové, jih razdele v dva dela. En del si vzame knez Eggenberški kot deželni sodni poglavar, drugi del si pa podelijo med seboj kmetje iz Gornjega jezera kot plačilo za straženje jezera.

Istotako ribarijo in delijo v Velikem Oberhu. Kmetje smejo ribariti le do starega mostu, četudi dandanes tu ni več mostu, temveč so tam le preostali stebri. Dalje pa, kakor do preostankov tega mostu ne smejo ribariti.

Pred šestnajstimi ali sedemnajstimi leti in več zaporedoma so ujeli tu ogromno ščuko, ki je imela glavo, široko dve pedi. To ščuko je gospod pl. Schmutzenhaus vselej rešil jetništva in jo ukazal zopet vreči nazaj v vodo. Ko so pa dobili ribarstvo kartuzijanci in so ujeli to ščuko, ji spoštljivost njene velike, ogromne glave ni nič več pomagala, in ji ni mogla pridobiti milosti, temveč so ji določili prebivališče v svojih želodcih.«

»Leta 1685. dne 3. septembra, rano zjutraj, malo pred svitanjem je udarila strela v Veliki Oberh in usmrtila 65 velikih rib, usmrtila pa je tudi prav mnogo majhnih ribic.«

»V jamah ‚kamni' love samo sačarji, to so oni, ki plačajo deželnemu sodnemu poglavarju en nemški goldinar. Kdor namreč založi tak goldinar, sme z eno sačo neovirano záse ribariti. Radi tega se zovejo taki ribiči sačarji.«

»Delajo vlake tudi z mrežami, ki jih zovejo »ulac« ali »vad«.«

»Približno pred 3 leti je kupil nekdo ribiške jame za šest kron in za en dukat v zlatu ne brez dobrega dobička; zajel je

[9] V ptujskem okraju pravijo takim sakom »cifjak«.

šest voz izredno velikih rib. Sedaj pa, odkar je dobil to ribarstvo samostan Bistra, lovi le-ta v teh jamah le sam zase.«

»Jama Retje je najslabša izmed vseh in dá najmanj rib. Odkar so dobili kartuzijanci iz Bistre to ribarstvo, so dali te jame učitelju v Cerknici, da bi tuintam ‚obrnil oči' proti jezeru, da se ga ne bi lotili ribji tatovi.«

»Preprosti ljudje smejo paberkovati. Vsak izmed njih pa mora poprej plačati cerkovniku, ki je udaril na plat zvona, en beneški sold.«

»Ribarijo tudi z neko mrežo »metvo«, ki je dolga 15 sežnjev.«

»V jezeru ribarijo tudi z vršami.«

»Jami Narti in Pijavce (?) se nikdar ne izsušita niti ne usahneta, nego ostaneta močvirnati kakor ilovnate mlakuže. V teh imajo ribe svoj zarod; zbog tega ne sme v njih nikdo ribariti. V njih pa je neverjetno mnogo pijavk.«

»V jezeru pa ni mnogo ribjih vrst, nego le troje[10] in sicer največ ogromnih ščuk po 10, 20, 30, da, često celo po 40 funtov. V želodcih takih velikih ščuk je najti včasi cele race. Druga vrsta so linji po 3, 4, 5 ali včasi tudi po 6 do 7 funtov. Tretja vrsta so menki, ki imajo po 1, 2 ali 3 funte. Vse te tri vrste so izborne, okusne in jedrnate; nimajo niti najmanj okusa po blatu. Rakov ni nikjer, razen v dveh jamah, so pa zelo koščeni in brez posebno dobrega okusa.«

[10] Trditev ni točna; v jezeru je še nekaj drugih manjvrednih ribjih vrst.

Članom S. L. D., Slov. rib. društva, Kinološkega saveza in v njem včlanjenih klubov in Kluba akvaristov!

Članarina S. L. D. bo za leto 1929. znašala 60 Din, kakor doslej. Zapriseženi lovski čuvaji in zapriseženi gozdni čuvaji plačajo samo 40 Din. Izven kraljevine znaša članarina 120 Din.

V društvo novovstopajoči člani plačajo brez razlike poleg članarine še 25 Din vpisnine.

»Lovec« bo izhajal enkrat na mesec. Člani S. L. D. bodo dobivali list brezplačno. Za člane drugih uvodoma navedenih društev, odnosno klubov velja dosedanji dogovor. Za nečlane velja list na leto v Jugoslaviji 80 Din, v inozemstvu pa 140 Din.

Da more društvo določiti naklado letniku 1929., je potrebno, da vsak član takoj poravna članarino za leto 1929. V to svrho je priložena poštna položnica decembrovi številki »Lovca« 1928.

Da se olajša tajniku in blagajniku pregled in poslovanje, se bo prva številka »Lovca« poslala samo članom, ki bodo vnaprej poravnali članarino. Ta ukrep je potreben, ker letos marsikdo, ki ni plačal članarine, ni vrnil prvih številk »Lovca«.

Članske izkaznice prejmejo samo oni člani, ki so poravnali članarino za leto 1929., novovstopajoči pa, ko jih je odbor S. L. D. sprejel za člane.

Članske izkaznice se ne bodo priložile »Lovcu«, temveč se bodo pošiljale s pismom, da se ne izgube, ker jih bodo člani potrebovali za znižano vožnjo na železnici. Za poštnino in zalepko naj vsak član s članarino vred pošlje še 2 Din, v inozemstvu bivajoči 4 Din.

Lovske karte za leto 1929.

Predpisi za izgotavljanje lovskih kart bodo l. 1929. ostali še isti, kakršni so bili za leto 1928., in sicer:

Nove lovske karte veljajo za čas od 1. januarja do 31. decembra 1929.

Za vse vrste lovskih kart (izvzemši za člane vladarskega doma) se plačuje enotna pristojbina 15 Din za Oblastni lovski zaklad.

Vsaka lovska karta se izgotavlja le za eno osebo in velja le za določeno osebo ter se ne da prenesti na drugo osebo. Izgotavljali bodo lovske karte pristojni sreski poglavarji, sreska izpostava v Škofji Loki in mestni magistrat v Ljubljani. Karte so sledeče:

I. Državna lovska karta (svetlorjave barve).

1. Za lastnike in zakupnike lova in za njih goste.

Vsi plačajo razen pristojbine 15 Din za Oblastni lovski zaklad po tar. post. 101 a taks. zakona te-le takse v kolkih:

Ako lovijo brez psa, kolek 30 Din; ako lovijo z enim psom, 40 Din; ako lovijo z dvema psema, kolek 50 Din; ako lovijo s tremi ali več psi, kolek 60 Din. (Opozarja se na deželne zakone, ki določajo, komu se sme izgotavljati lovska karta.)

2. a) Za diplomatske in konzularne uradnike (če niso naši državljani) po vzajemnosti, razen častnih konzulov.

2. b) Za državne gozdarske nameščence (zapriseženc čuvaje, glej pod II.).

Za lovske karte, izgotovljene tem osebam (2 a) in b)) se plačuje le pri-

stojbina 15 Din za Oblastni lovski zaklad, kolkovne takse pa so v smislu pripombe 6. točka c tar. post. 101 a taks. zakona popolnoma oproščene.

3. Lovska karta za slušatelje vseh gozdarskih šol (visokih, srednjih in nižjih).

Za njo se plača pristojbina 15 Din za Oblastni lovski zaklad; kolkovne takse je v smislu prip. 7 k tar. post. 101 a taks. zakona za ¾ oproščena.

To vrsto lovskih kart izgotavljajo pristojni sreski poglavarji, oziroma mestni magistrati slušateljem (dijakom) vseh gospodarskih šol, ako se primerno izkažejo.

Glede mladoletnih veljajo obstoječi predpisi deželnih zakonov.

II Lovska karta za zaprisežene lovske čuvaje (zelene barve).

Pristojbina za Oblastni lovski zaklad znaša 15 Din.

Kolkovne takse je v smislu prip. 6. točka c k tar. post. 101 a taks. zakona popolnoma oproščena.

Izgotavlja se v smislu zakona z dne 28. februarja 1922 (Ur. l. št. 419 ex 1922) na zahtevo lastnika ali zakupnika lova.

Ta karta velja samo za tista lovišča, za katera je izdana.

Pismene ali protokolarne prošnje lastnikov ali zakupnikov lovišč morajo biti po tar. post. 1. kolkovane. Ako se prošnje stavijo ustno in se jih ne jemlje na zapisnik, ni treba plačati kolka.

Dnevne lovske karte se ne bodo izgotavljale tudi tedaj ne, če bi kak gost ali inozemec hotel loviti samo en dan. Istotako se ne izdajo takse proste lovske karte pastirjem in poljskim čuvajem.

Lovcem, bivajočim v mariborski oblasti, je plačati še posebno oblastno takso, ki znaša 100% kolkovne takse, predpisane s tar. post. 101 a zakona o taksah. (Oblastna uredba z dne 21. julija 1927, št. 1547 pr.). Š.

Davščina na lovišča. Ljubljanska oblastna skupščina ima v proračunu za leto 1929. pobiranje 20% davščine od letne zakupnine občinskih lovišč in 1 Din za vsak hektar samosvojih lovišč.

Tri oblastne lovske uredbe. Ljubljanska oblastna skupščina je sprejela v letošnjem jesenskem zasedanju uredbo o lovskem zakupu, uredbo o lovski škodi in uredbo o zatiranju škodljive divjačine.

Uredba **o lovskem zakupu** izpreminja odnosno razveljavlja nasprotujoča ji določila deželnega zakona kranjskega o izvrševanju lov. pravice z dne 27. sept. 1887, dežel. zakonika bivše vojvodine Kranjske, štev. 27, deželnega lovskega zakona koroškega z dne 11. avgusta 1902, dež. zakonika bivše vojvodine Koroške, štev. 15, in deželnega lovskega zakona štajerskega z dne 21. sept. 1906, dež. zakonika bivše vojvodine Štajerske, štev. 5. S tem izpreminja tudi vse predmete, k tem zakonom izdane in tej uredbi nasprotujoče izvršne predpise.

V tej uredbi so sledeče določbe, ki se v glavnem razlikujejo od dosedanjih:

Proti volji občinskega odbora se lovska zakupna pogodba ne sme podaljšati. — Koder je občinski odbor ob poteku zakupne dobe razpuščen, se more lov podaljšati samo s pritrditvijo oblastnega odbora. — Lovske zakupne dobe trajajo po šest let in se začenjajo s 1. aprilom. — Veliki župan more sporazumno z oblastnim odborom proglasiti po zaslišanju občinskih odborov in izvedencev več lovišč, ki tvorijo v lovskogospodarskem ali poljedelskem oziru enoto, za širši lovski okoliš, ki se more dati kot enota v zakup.

Uredba o **lovski škodi** izpopolnjuje odnosno razveljavlja nasprotna določila deželnega zakona kranjskega o povračilu škode storjene po lovu in divjačini z dne 19. maja 1889, dež. zak. bivše vojvodine Kranjske štev. 12, dež. lovskega zakona koroškega z dne 11. avgusta 1902, dež. zak. bivše vojvodine Koroške štev. 15, in dež. lov. zak. štajerskega štev. 5. Razveljavlja vse predmetne, k tem zakonom izdane

in tej uredbi nasprotujoče izvršne predpise.

Določbe te uredbe, ki se deloma razlikujejo od dosedanjih, so:

Brakade so prepovedane od 16. januarja do 30. septembra. — Lovski upravičenec mora poravnati škodo, ki jo napravi zemljišču, drevju in nasadu, še ne spravljenim pridelkom, dalje pridelkom v kozolcih, v kopah in senicah v planinskih krajih, nastopna divjačina: medved, divji prašič, jelenjad, damjak, gams, kozorog, srnjad, jazbec, zajec, divji petelin, poljska jerebica, prepelica, fazan in vse vrste divjih golobov. — O zahtevi do povračila škode po lovu in divjačini razsoja razsodišče, ki obstoji iz načelnika ali njegovega namestnika in iz dveh drugih razsodnikov. Načelnika ali njegovega namestnika določi oblastni odbor za dobo šestih let praviloma za vsak občnski lovski okoliš ali pa izjemoma, kadar se to z ozirom na obstoječe razmere zdi potrebno, za širši lovskoenotni okoliš. Občeupravna oblastva I. stopnje morajo načelnike in njih namestnike zapriseči na vestno izpolnjevanje njih dolžnosti. Njih imena, bivališča in okoliši, za katere so postavljeni, se razglasijo v oblastnem uradnem listu.

Upravičenec do samosvojega lova ali zakupnik, čigar bivališče ni v okolišu občinskega lova, za katerega je načelnik določen, mora za sprejemanje vročitev in za svoje zastopanje v razsodniškem postopanju imenovati pooblaščenca, ki stanuje v tem okolišu.

Načelnik razsodišča priobči stavljeni odškodninski zahtevek lovskemu upravičencu, odnosno njegovemu pooblaščencu ter ga pozove, kakor tudi tožitelja, da pošljeta v razsodišče po enega razsodnika.

Razsodišče razsodi po svobodnem preudarku v mejah predlogov, ki sta jih stavili stranki. Kot rek razsodišča velja mnenje, ki sta se mu pridružila vsaj dva člana razsodišča. Če se taka večina ne da doseči, velja izrek načelnikov, kateri se ne sme izreči za višji znesek, ki ga je predlagal en razsodnik, ne za nižji znesek, ki ga je predlagal drugi.

Toženec, obsojen v povračilo, mora plačati, izvzemši nekatere pridržke, uradne stroške.

Proti izreku razsodišča ni priziva, vendar pa redno sodišče lahko iz vzrokov, navedenih v civilnopravdnem redu, izreče, da izrek razsodišča nima moči.

Oblastni odbor določi tarife, po katerih je računati uradne stroške.

Uredba o **zatiranju škodljive divjačine** izpopolnjuje odnosno razveljavlja nasprotna določila dež. zak. kranjskega o povračilu škod, storjenih po lovu in divjačini z dne 19. maja 1889, dež. zak. štev. 12, dež. zak. o izvrševanju lovske pravice z dne 27. septembra 1887, dež. zak. za Kranjsko štev. 27, dež. lov. zakona za Koroško z dne 11. aprila 1902, štev. 15, in za Štajersko z dne 21. sept. 1906, štev. 5, dalje naredbe deželne vlade z dne 25. decembra 1919, Ur. l. 827/185 uzakonjene 28. februarja 1922, Ur. list štev. 378/115 — in vse izvršilne predpise k tem zakonom, ki nasprotujejo tej uredbi. Nove določbe so te-le:

Na zahtevo oblastnega odbora ali na prošnjo lastnika samosvojega lova, lovskega zakupnika ali dotičnega občinskega odbora morejo sreski poglavarji ukazati, da se postreli v določenem lovskem okolišu gotovo število divjačine celo v prepovedanem času, če bi spoznalo, da je to potrebno v korist po njej oškodovanega poljedelstva ali gozdarstva.

Ako obvezanec oblastnega ukaza zaradi postreljanja divjačine ne izpolni ali ne izvrši primerno, sme sreski poglavar na njegove stroške poveriti izvršitev ukaza drugim izvedencem, in sicer zanesljivim osebam. —

V občinah, v katerih se posebno neguje vinarstvo, sadjarstvo ali zelenjadarstvo, sme občinski odbor skleniti, da se mora v vsej občini zajec zatreti. Za veljavnost tega sklepa je treba, da je navzočih več nego dve tretjini oseb

občinskih odbornikov in da ga potrdi oblastni odbor. — Zakupnik občinskega lova ima pravico od časa, ki je v uredbi določen, zahtevati pri sreskem poglavarju, da se razveljavi lovska zakupna pogodba ali primerno zniža zakupnina.

Občine, v katerih se posebno neguje vinarstvo, sadjarstvo ali zelenjadarstvo, določi oblastni odbor sporazumno z velikim županom. Te občine se razglase v oblastnem uradnem listu.

Obstoječih lovskozakupnih pogodb za že določeni pogodbeni čas ta določila ne zadevajo.

Vsak lastnik, zakupnik ali užitnik zemljišča je upravičen na tem zemljišču vsak čas osebno ali po naročenih osebah nastopne živali: divje prašiče, medvede, volkove, divje mačke, lisice, kune zlatice in kune belice, dehorje, jazbece, podlasice, polhe, veverice, hrčke, vidre in ptičje vrste, ki so po predpisih o varstvu zemljedelstva koristnih ptic proglašene za škodljive ali njegovi lastnini in niso zaščitene po predpisih o varstvu redkih živali, pokončavati, loviti, ubijati, toda samo na način, ki ni nevaren niti lovnim živalim niti ljudem in tuji lastnini. Kdor ulovi ali ubije katero teh živali, jo mora izročiti lovskemu upravičencu, kolikor ni po že obstoječih predpisih dovoljeno, da si jo sme prilastiti. Lovski upravičenec mora plačati za oddano žival običajno »strelnino«. — Ta določila veljajo tudi za zajca v dotičnih občinah, v katerih se mora zatreti.

Če je zmanjšanje gori navedene divjačine v korist javne varnosti ali zemljedelstva potrebno ali primerno, ima na prošnjo dotične občine, sreski poglavar pozvati predvsem lovskega upravičenca, da vse potrebno stori, kar treba, da se število te divjačine zmanjša. Ako je ostal poziv brezuspešen, sme sreski poglavar osebam, katerim ne more odreči lovske karte, tudi brez pritrditve lovskega upravičenca za določeno dobo dovoliti, da preganjajo dotične živali s strelnim orožjem ali na drug, lovu primeren način.

Sreski poglavarji so upravičeni v nujni potrebi, zato da se ugonobi določena, osebni varnosti ali lastnini opasna divjačina, ki ne uživa lovopusta, zaukazati splošne gonje, pri katerih naj prebivalci dotične občine primerno sodelujejo (§ 83. kranj., § 77. štaj., § 79. kor. občinskega reda).

Omenjene uredbe bomo priobčili v celoti tedaj, kadar bodo stopile v veljavo.

Ljubljanski sejmi za kožuhovino.

Tudi starejši ljubljanski meščan se spominja na vsak prvi ponedeljek meseca januarja po sv. Neži, ko so hodili lovci iz vseh krajev bivše Kranjske, Štajerske, Koroške, Primorja, Istre, Hrvatske in Dalmacije po ljubljanskih ulicah z najraznovrstnejšo kožuhovino in jo nudili Ljubljančanom in došlim kupcem naprodaj. Zbirali so se po raznih ljubljanskih gostilnicah, pozneje na dvorišču Balkana in mešetarenja, prerekanja ter vpitja je bilo dovolj, kar je pokazalo živahno kupčijo. Seveda pa je bil promet majhen, saj je šlo pri kupčiji navadno le za posamezne komade.

Meseca januarja leta 1925. pa je ta tradicionalni sejem že pokazal resno lice. Njegovo organizacijo je prevzela v svoje roke Uprava Ljubljanskega velesejma s sodelovanjem Slovenskega lovskega društva v Ljubljani odnosno zadruge in prenesla tržišče v svoje razstavne prostore. Z uspešno propagando je te sejme založila z veliko množino dobrega blaga, pridobila poleg domačih tudi inozemske kupce ter tako koncentrirala ponudbo in povpraševanje na eno mesto. Vsako leto od tedaj so se tu vršili ti sejmi, včasi tudi dva- do trikrat po vrsti v eni sezoni.

Ta sejem se bo vršil za kožuhovino vseh vrst dne 21. januarja 1929, kakor običajno.

Došlo bo tudi mnogo resnih interesentov, domačih in inozemskih, zato je dolžnost vsakega zavednega lovca, predvsem pa članov Slovenskega lovskega društva, da pošljejo vse letos

pridobljene kože »Divji koži« (Ljubljana, Velesejem), ker samo v slogi in medsebojni podpori je moč in zagotovilo čimboljšega uspeha.

Kože se sprejemajo že sedaj. Vsa pojasnila daje »Divja koža«, Ljubljana.

Lovska zadruga bo tudi vnaprej naročila v tu- in inozemstvu živo plemensko divjačino: zajce, fazane, jerebice, na posebno željo tudi jelene, škotske močvirnate jerebice itd., po kolikor mogoče ugodnih cenah.

Opozarjamo interesente, da prijavijo vsaj do 15. decembra t. l. število dotične divjačine, ki jo nameravajo naročiti. Prijave je nasloviti na g. prof. P. Žmitka, Rimska cesta 2/II.

Dalje opozarja zadruga člane Slov. lovskega društva, da bo tudi to zimo skrbela za to, da se dosežejo čim bolj ugodne cene za kožuhovino, posebno z ozirom na lepe dosežene lanske uspehe. Informacije daje »Divja koža«, Ljubljanski velesejem. — Kože se sprejemajo v ohrano od novembra dalje ter se daje na zahtevo tudi ceni primerna akontacija.

Upravno sodišče v Celju je na tožbo F. V. zoper odločbo velikega župana mariborske oblasti v Mariboru, **glede zakupa občinskega lovišča,** brez javnega naroka v smislu čl. 26, odst. 1., zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih na podstavi pribavljenih upravnih spisov in po vpogledu v pismeno izjavo toženega upravnega oblastva, t. j. velikega župana mariborske oblasti v Mariboru v nejavni seji razsodilo tako-le:

Tožbi se ugodi in osporavani upravni akt razveljavi zaradi nedostatnega postopanja. Tožiteljeva zahteva, da se odgodi izvršitev upravnega akta do končne sodne razsodbe, se zavrne zaradi nepristojnosti upravnega sodišča.

Razlogi: Dne .... 1928 je F. V. kot najvišji ponudnik zdražil lov občine Z. Z odlokom od .... 1928 je sreski poglavar odklonil odobritev F. V., ker ne poseduje potrebne zanesljivosti za lovskega zakupnika. Zoper ta odlok se je V. pritožil na velikega župana mariborske oblasti, ker izpodbijani odlok ne navaja nobenih činjenic, zaradi katerih bi bil nezanesljiv, in ker pritožitelju ni moči odrekati zanesljivosti. Veliki župan je z odločbo od .... 1928 pritožbo zavrnil iz razlogov prvostopnega odloka. Proti odločbi velikega župana, ki je bila odpravljena na naslov F. V. dne .... 1928, je le-ta v odprtem roku vložil tožbo na upravno sodišče. V tej tožbi navaja tožitelj, da je bilo predhodno upravno postopanje nedostatno in da toženo upravno oblastvo v osporavanem upravnem aktu ni pravilno uporabilo zakona, kajti:

1. v prvostopnem kakor tudi v drugostopnem upravnem aktu navedeni razlog nezanesljivosti ni zadostno utemeljen;

2. za tožitelja ne pride noben v §§ 16. in 48. štaj. lov. zakona navedenih izključevalnih razlogov v poštev.

Dalje je tožitelj predlagal, da se upravnemu oblastvu naroči, da odgodi izvršitev upravnega akta do končne sodne razsodbe.

Pri presoji tožnih točk je upravno sodišče nastopno preudarjalo:

1. Po § 16., odst. 1. štajerskega lovskega zakona od 21. 9. 1906, dež. zak. št. 5 iz l. 1907., se ne smejo pripustiti k zakupu občinskega lova osebe, ki so po § 48. tega zakona izključene od dosege lovske karte. Ta § pa natančno navaja razloge, iz katerih se lovska karta ne sme izdajati. Gre tu zlasti za nekatere nedoletnike, za ubožce, za umobolne in pijance, dalje za izvestno dobo za osebe, ki so bile kaznovane zaradi hudodelstva zoper varnost osebe ali lastnine, zaradi pregreška zoper varnost življenja po neprevidnem ravnanju s strelnim orožjem, zaradi prestopka tatvine ali udeležbe pri tatvini, zaradi ponovnih namernih prekrškov predpisov o prepovedanem lovskem času ali zaradi zlorabe lovske karte. Dalje so po § 16., odst. 2 tega zakona od zakupa občinskega lova izključene tudi osebe, od katerih se mora za trdno pričakovati, da ne zmorejo obveznosti, ki so jih prevzele s prevzemom lovskega zakupa.

Gre tu očividno za obveznosti, ki jih nalaga lovski zakon. Upravno oblastvo I. stopnje je v svojem odloku, ki ga je veliki župan iz njegovih razlogov potrdil, le trdilo, da tožitelj ne poseduje potrebne zanesljivosti, ni pa navedlo nikakršnih činjenic, iz katerih bi moglo izhajati, da F. V. nedostaja potrebna zanesljivost. S tem so se vsekakor kršila načela upravnega postopka. Iz obeh odločb ni razvidno ali se odklonitev opira na § 16., odst. 1. in v zvezi z njim na § 48. lovskega zakona, ali na § 16., odst. 2. V prvem primeru upravno oblastvo vobče sploh ne, ali vsaj le v zelo omejeni meri po svobodnem preudarku postopa, ker zakon dokaj natančno našteva poedine razloge, zbog katerih kaki osebi ni dati lovske karte in je torej tudi ni potrditi za lovskega zakupnika. Zakon natančno našteva vse poedine razloge, zaradi katerih se mora odkloniti izdajo lovske karte in s tem v zvezi potrditev za lovskega zakupnika. Ker torej tu ali sploh ne gre le za stvar svobodnega preudarka ali le v omejenem obsegu nego za stvar, ki se tiče strankinih pravic, ima odlok obenem značaj razsodbe in ga je treba utemeljiti z navedbo onih konkretnih činjenic, ki jih zakon izrečno zahteva. (Glej tudi § 64. v zvezi s poslednjim odstavkom § 30. postopnika za občа upravna oblastva v Sloveniji od 28. 2. 1923.)

Glede nezanesljivosti, ki jo zahteva § 16., odst. 2. lovskega zakona, je upravno oblastvo že v večji meri postopalo po svobodnem preudarku, vendar tudi v takem primeru ne povsem. Zakon namreč zahteva, da bi se moralo za trdno pričakovati, da zdražitelj ne zmore onih obveznosti, ki jih je prevzel z lovskim zakupom. Ni sicer dvoma, da upravno oblastvo po svobodnem preudarku abstraktno pravno normo, ki je z ozirom na svoje presplošne znake premalo določena in jasna za konkretno uporabo, po izrečni zakonodajalčevi volji ali vsaj po duhu zakona, v okviru zakona izpolni s svojimi izkustvi, pri čemer mora upoštevati le ozire na občo blaginjo, obenem skrbno uvaževati interese poedincev in se izogibati neenakemu ravnanju z njimi ob enakem stvarnem in pravnem položaju. Upravno oblastvo v takih primerih na to še ocenjuje, ali so izvestne dejanske okolnosti zadostne, da bi se moglo stanje stvari podvajati pod tako spopolnjeno abstraktno pravno normo. V kolikor gre za vprašanje svobodnega preudarka, so tožbe na upravno sodišče nedopustne. Ni pa stvar svobodnega preudarka vprašanje:

a) ali se je ta spopolnitev abstraktne norme pač gibala v mejah zakona in ni morda kršila v zakonu osnovanih neposrednih osebnih interesov, dalje

b) ali so dejanske okolnosti, ki se morejo pred odločitvijo ugotoviti sploh ali pravilno ugotovljene in v odločbi navedene, saj brez te ugotovitve tudi ne more biti nobenega podvajanja pod abstraktno normo;

c) ali se je upravni postopek sploh vršil po občih ali specijalnih pravilih veljavnih za upravno postopanje. Zlasti mora stranka zaznati, zaradi katere dejanske okolnosti smatra upravno oblastvo, da je podan v zakonu omenjeni izključevalni razlog, kajti le potem je stranka tudi v položaju, da

aa) osporava sploh obstoj dotične dejanske okolnosti;

bb) da ugovarja, ker dotična dejanska okolnost sploh ni v nikakršni zvezi z abstraktno normo in najsi bo ta tudi zelo splošna. So ta vprašanja, ki jih ni moči smatrati za stvar svobodnega preudarka in najsi se pri določitvi obsega dotične nedoločene abstraktne norme in pri podvajanju dejanske okolnosti pod tako izpopolnjeno normo tudi postopa po svobodnem preudarku.

Iz predmetnih odločb pa ni mogoče zaznati za omenjene dejanske okolnosti, zbog česar je smatrati to opustitev za bistven nedostatek, ki bi mogel neugodno vplivati na materijalni pravni položaj tožitelja.

Upravno sodišče je iz navedenih razlogov moralo tožbi ugoditi in osporavani upravni akt razveljaviti zaradi nedostatnega postopanja.

2. Tožiteljeva zahteva, da bi upravno sodišče velikemu županu naročilo, da odgodi izvršitev upravnega akta do končne sodne razsodbe se je morala zaradi nepristojnosti upravnega sodišča zavrniti, kajti po čl. 36., odst. 2., zakona o upravnih sodiščih odloča o odgoditvi upravno oblastvo.

Strelska tekma. Koncem oktobra t. l. je bilo v Beogradu XVII. pokrajinsko tekmovalno streljanje, ki je trajalo osem dni. Udeležilo se je tekme okrog sto strelcev iz vse kraljevine. Posebno se je izkazal s streljanjem s samokresom mojstrski strelec Anton Gorup iz Zagreba, ki je napravil s 60 streli 524 krogov od 600 možnih, kar je nekaj izrednega. Savez strelcev v Beogradu ga je nagradil s posebnim odlikovanjem in s plaketo.

Ostali uspehi so bili sledeči: Tarča mesta Beograda: 1. Laza Jovanović, Beograd; 2. Mata Marković, Kragujevac; 3. Milisav Čalović; 4. Milan Miličević; 5. Anton Gorup, Zagreb.

Iz daljnje Kanade pošilja lovske pozdrave nekdanji lovski čuvaj pri dr. I. Lovrenčiču, Tone Krašovec z Vrhnike. Želi vsem lovcem mnogo zabave na lovu. Izreka prošnjo, da bi mu pošiljali glasilo »Lovec« v Ameriko.

Za Zeleni križ je daroval 200 Din Ivan Perko v Ljubljani povodom poravnave nekega spora.

»Lovski spomini«, kakih dvajset lovskih črtic, ki jih je spisal Vl. Kapus, izide v samozaložbi začetkom decembra. Zanimivo, lepo ilustrirano knjigo, ki bo kaj primerno božično in novoletno darilo, lahko naročite po povzetju za ceno 35 Din pri S. L. D. v Ljubljani, Komenskega ulica 19, ali pri založniku, Prule št. 6 v Ljubljani.

Društveni znaki. Društvo je nabavilo večjo množino društvenih znakov. Cena jim je 25 Din za komad. Dobe se v pisarni S. L. D., Ljubljana, Komenskega 19. Kdor želi, da se mu znak pošlje po pošti, plača še Din 4.50 poštnine. Pri naročilih je navesti številko izkaznice.

Aprilska in majska štev. »Lovca« sta nam pošli. Zaradi tega smo ustavili dostavo izišlih številk novim članom, dokler nam neplačujoči člani ne vrnejo prejetih izvodov. Nekompletnih izišlih številk pa zaradi evidence do nadaljnjega ne bomo odpošiljali. — Tajništvo S. L. D., Komenskega ulica 19.

Imenik novoprijavljenih članov S. L. D., ki se sprejmejo v društvo, ako v teku 14 dni ne bo nobenega ugovora:

Anzelc Andrej, pos., Bloška polica 7. — **Adlešič** Mirko, posest., Adlešiči, pošta Črnomelj. — **Sodja** Jos., župan, Češnjica v Bohinju. — **Suhadolc** Franc, posestnik, Dobrava 67 pri Ljubljani. — **Hlebanja** Lovro, logar, Kamniška Bistrica. — **Kosler** Janez, zasebnik, Ljubljana VII. — **Platzer** Hugo, elektrikar, Dobrunje 28, p. Hrušica. — **Rojina** Ant., posest., Zgornja Šiška pri Ljubljani. — **Sever** Miha, delavec, Črnuče, p. Ježica.

Popravek. Na strani 8. beri: Mountainer namesto Manntainer. Na isti strani beri: je priredil — namesto — je za nas priredil.

★

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med urad. urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19, ne na urednika »Lovca«.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani opozarja psorejce ponovno na pogoje vpisa v Jugoslovansko rodovno knjigo ptičarjev (JRP), ki so objavljeni v knjižici »Določila o tekmah ptičarjev in španijelov«. Ta knjižica se dobiva za 10 Din pri klubovem gospodarju Ant. Schusterju, trgovcu v Ljubljani, Mestni trg.

Kdor hoče, da se mu vpišejo mladi psi brez predhodne ocene v starosti najmanj 8 mesecev, naj sporoči klubu takoj, ko da psico oplemeniti, kdaj in od katerega psa je bila psica oplemenjena. Za to zadostuje dopisnica. Lastnik plemenjaka pa naj (lahko tudi kar na isti dopisnici) potrdi to sporočilo s svojim podpisom. Ko se mladiči poležejo in so stari 8 tednov, se naj javijo klubu z imeni in s kratko oznako barve (dan poleženja seveda tudi!), eventuelno z naslovom novega gospodarja. S tem je vse izvršeno, kar je treba za vpis. Po 12. tednu starosti mladičev se prijava legel ne sprejema.

Prijavnina za leglo ali za psarno (zavarovanje imena) znaša pri članih 10 Din, pri nečlanih 20 Din. Vpisnina posameznih psov znaša pri članih 10 Din, pri nečlanih 20 Din. Rodovni listi se dobivajo pri Klubu po 10 Din. Klubova članarina je na leto 25 Din.

Klub daje svojim članom brezplačno vsa potrebna pojasnila glede prodaje in nakupa psov, glede plemenjakov, dresure itd. Ker ne more priznavati glede vpisa v JRP nikakih izjem, objavlja ponovno gorenja pojasnila in določila, da ne bo po nepotrebnem kake zamere. Kdor hoče biti v resnici psorejec, ta mora tudi za to skrbeti, da so vsi dokumenti njegovih psov v redu in jih ne sme iskati šele takrat, ko gre za kako kupčijo.

Nečlanom ne odgovarja Klub načeloma.

Oni, ki se zanimajo za posel sodnika ali ocenjevalca, se opozarjajo na zadevni Pravilnik, ki se dobi pri Klubu in je bil tudi objavljen v letoš. »Lovcu«.

† **Josip Potočnik.** Dne 1. oktobra 1928 je umrl g. Josip Potočnik, laborant Kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani. Imenovani je bil star, izkušen in dober sportnik, ljubil je trnkarski sport nad vse. Ribaril je več kot 40 let; bil je mirnega in priljudnega značaja in splošno priljubljen. Ribiči ga bodo težko pogrešali. Bodi mu ohranjen časten spomin!

Ribarska davščina. Oblastna skupščina v Ljubljani je sklenila v letošnjem zasedanju razen drugih davščin tudi davščino na ribolove. Davščina bi se pobirala od zakupnine. Plačali bodo davščino lastniki in zakupniki ribjih voda. Lastniki ribolovov ali posestniki samosvojih okrajev bodo plačevali letno 50% letne zakupnine, ako je ribja voda v zakupu; ako pa ni v zakupu, 50% verjetne zakupnine. Zakupniki bodo plačevali na leto 20% letne zakupnine. Poročali bomo, ko bo davščina uveljavljena.

Ribarska uredba za ljubljansko oblast. Ljubljanska oblastna skupščina je sprejela v letošnjem jesenskem zasedanju uredbo o ribarstvu. Člen 362. fin. zakona za leto 1928./29. pooblašča namreč ljubljansko in mariborsko oblast, da smeta izpreminjati in ukinjati bivše deželne zakone v okviru ustave in državnih zakonov.

Omenjena uredba o ribarstvu je v bistvu novelirana izdaja kranjskega deželnega ribarskega zak. z dne 18. avg. 1888, kranj. dež. zak. št. 16 iz l. 1890.

Najvažnejše izpremembe so finančnega značaja. Te se tičejo ribarskih taks in taks za ribarske knjižice. Ribarske okrajne takse bodo plačevali vsi lastniki in vsi zakupniki ribarskih okrajev, torej bo plačeval takso tako lastnik revirja kakor zakupnik, ako je revir v zakupu. Doslej je plačal takso le lastnik ali le zakupnik. Taksa za ribarske knjižice se bo znatno zvišala. Znašala bo 300 Din odnosno 150 Din za knjižico.

Posle okrajnega ribarskega odbora bo prevzel oblastni odbor, kakor tudi vse dohodke ribarskega odbora.

Oblastna kompetenca je večinoma prenešena od državnih oblastev na oblastni odbor. Tako bo n. pr. bodoče oblastni odbor odločeval o razdelitvi voda v ribarske okraje, oblastni odbor bo vodil nadzorstvo o upravi ribjih voda, bo oddajal ribolove v zakup, potrjeval podzakupe itd.

Natančneje bomo izpregovorili o tej uredbi, ko bo službeno objavljena.

Plavba lesa po Bohinjski Savi. Sresko poglavarstvo v Radovljici je dovolilo z odločbo z dne 31. avgusta 1928, štev. 5133/4—1928, državni šumski upravi v Bohinjski Bistrici plavbo lesa po Bohinjski Savi. Plavili bodo 1500 cm^3 smrekovega lesa na leto na progi od mosta Podkoriti do žage v Soteski in na progi od Blatnega grabna do omenjene žage 4000 m^3 na leto.

Plavba je prepovedana po tej odločbi v času od 16. oktobra do 15. januarja (varstvena doba za postrvi) in ob nizki vodi, t. j. pod + 20 cm vodomera ob mostu v Soteski. Pričetek plavbe je vselej prijaviti grajski upravi na Bledu, kot lastnici ribolova. Ugovor

grajske uprave na Bledu, naj se plavba ne dovoli, se je zavrnil (§ 19. zakona z dne 30. maja 1896, drž. zak. št. 93). Na varstveno dobo za lipane in sulce se odločba ni ozirala, ker sta ravno meseca marec in april najvažnejša meseca za plovbo, ko je vodno stanje vsled tajajočega snega po gorah, primerno in precej stanovitno.

Nemško-slovenski slovar. V založbi Jugoslovanske knjigarne je izšel nemško-slovenski slovar v žepni izdaji. Sestavil ga je g. dr. F. Bradač s sodelovanjem g. dr. I. Šlebingerja. Slovar obsega tudi nekaj ribarske terminologije; terminologija je pravilna. Le za »Fischbrut« bi bilo rabiti pravilni izraz »ribji zarod« namesto »ribja zalega«. Za »Lachsforelle« rabi pisec izraz »glavatica«. Beseda »Lachsforelle« sploh ni znanstven. S to besedo se običajno označuje jezerka (trutta lacustris L.), glavatica pa je naša jadranska postrv, trutta geniviltata C. Prosp.

Velika ščuka. V Bodenskem jezeru so ujeli začetkom septembra 1928 ščuko, težko 15 kg.

Mali oglasi.

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg, ima v komisijski prodaji: Trocevko Hammerles, kal. 16×16/9·3, bakreni plašč, 2600 Din; trocevko petelinka, kal. 16×16/9·3, bakreni plašč, 1800 Din; risanico C 16×11 mm, menjalna cev, kal. 16×16, 1400 Din; repetirko Mauser, 8 mm, 800 Din; Hammerles dvocevko, Sauer & sin, kal. 12, 2000 Din; štiri dvocevke, kal. 16 in 12, od 800 do 1050 Din; dve dvocevki, kal. 28, po 600 Din; eno samico, kal. 28, 450 Din.

Prodam dva braka, prvovrstna psa, ker nimam lovišča za brake. Artilerijski pukovnik Milan Dj. Radovanović, komandant 32. Artilerijskega polka v Mariboru.

Lovski kroj. Blago za lovski kroj prodaja tvrdka Fabjani in Jurjevec, Ljubljana, Stritarjeva ulica. Tam se dobé tudi navodila za prikrojenje.

Puškar F. K. Kaiser vljudno obvešča svoje p. n. odjemalce, da se je pričetkom novembra preselil na **Kongresni trg, poslopje Kino Matica.** Zagotavlja tudi na novem mestu najboljšo postrežbo ter se priporoča za naklonjenost.

Najemnik. Kateri veleposestnik bi vzel oženjenega ekonoma brez otrok v službo ali odstopil do 5 hektarov dobre zemlje s klimatičnimi pogoji za osnovitev drevesnice, trtnice, matičnjaka itd. Je prvovrsten strokovnjak v kletarstvu in tudi dober lovec. Treznost in poštenost sta sigurni. Cenjene ponudbe na uredništvo »Lovca«.

Lacko Vuk iz Šmarja pri Jelšah, star 35 let, neoženjen, zmožen slovenskega in hrvatskega jezika v govoru in pisavi, dober lovec in uničevalec škodljive divjačine, kakor tudi sposoben za vsa druga gospodarska dela, želi službe lovskega čuvaja. Na željo pride za 14 dni na poskušnjo.

Naprodaj jazbečarja, pes in psica, par za pleme. Prvovrsten rodovnik. Oskrbništvo Log, pošta Limbuš.

Lovski pes ptičar, dolgodlakast, eno leto star, napol dresiran, srednje velik, naprodaj za 800 Din. Jože Havliček, gozdar, Krvava peč, p. Rob na Dolenjskem.

Lovec, Štajerc, išče službe kot lovski čuvaj. Ponudbe je poslati uredništvu »Lovca«.

Prave cyaninove kapsule z zakonito zaščitenim imenom **Cyonan,** so se zadnja leta izkazale kot **najboljši strup za lisice in volkove,** ker žival na mestu obleži, kjer je kapsulo pregrizla in je lovcu zasiguran plen. Dobe se z navodilom za uporabo v **lekarni Orožen v Ptuju.** — Vsakemu naročilu je treba priložiti dobavnico za strup od pristojnega sreskega poglavarja. Brez tega dovoljenja se strup ne sme oddajati.

Unda-Radio. Radio aparate in sestavne dele nudi lovcem tudi na obroke Glavno zastopstvo za Jugoslavijo, Unda-Radio, Ljubljana, Drenikov vrh 1.